

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**HANYALI HAFİZ İBRAHİM - LÜGAT-I ERBAA (ARAPÇA-
FARŞA-YUNANCA-TÜRKÇE MANZUM SÖZLÜK)**

Ferda Merve KARAMANOĞLU

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Malik BANKIR
Prof. Dr. Abdullah AYDIN
Prof. Dr. Şahmurat ARIK
Doç. Dr. Mustafa ALTUN
Doç. Dr. Celalettin DURAN**

TEZ ONAYI

Ferda Merve KARAMANOĞLU tarafından hazırlanan "**Hanyalı Hafız İbrahim - Lügat-ı Erbaa (Arapça-Farsça-Yunanca-Türkçe Manzum Sözlük)**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı**'nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Malik BANKIR
	Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Abdullah AYDIN
	Kastamonu Üniversitesi
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Şahmurat ARIK
	Dumlupınar Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Mustafa ALTUN
	Sakarya Üniversitesi
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Celalettin DURAN
	Kastamonu Üniversitesi

08/03/2021

Enstitü Müdürü Prof. Dr. İbrahim YENEN

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildirir ve taahhüt ederim.

Ferda Merve KARAMANOĞLU

ÖZET

Doktora Tezi

HANYALI HAFIZ İBRAHİM - LÜGAT-I ERBAA (ARAPÇA-FARŞÇA-YUNANCA-TÜRKÇE MANZUM SÖZLÜK)

Ferda Merve KARAMANOĞLU

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimleri Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Malik BANKIR

Bu çalışmada Hanyalı Hafız İbrahim'e ait Lügat-ı Erbaa (LE) adlı eserin metin-inceleme-dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır. Eserin incelenen nüshası, Osmanlı Türkçesi ile yazılmış Arapça, Farsça, Türkçe ve Yunancadan müteşekkil çok dilli bir sözlüktür. LE, dört dilli bir sözlük olmasının yanı sıra bir gramer kitabı, konuşma kılavuzu ve nasihatname özelliği de taşımaktadır.

Çalışmada LE'nin çeviriyazısı yapıldıktan sonra Arapça, Farsça ve Yunanca kelime ve cümlelerin en doğru şekilde tespit edilebilmesi için Osmanlı Türkçesi ve ilgili dilleri bilen uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Bu çalışmaların sonucunda LE'nin 18. yy'da Yunanistan'ın Girit adasında eğitim amaçlı yazılmış çok dilli bir sözlük olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra LE'nin dil incelemesi yapılmıştır. Dil incelemesi yapılırken kelimelerin ses, şekil bilgisi ve imla özellikleri üzerinde durulmuş olup ayrıca Arapça ve Farsça unsurlar da incelenmiştir. Dil incelemesinde her şekilden en az üç örnek vermeye çalışılmıştır ve örnekler alfabetik sıraya göre verilmiştir. Ardından LE'nin çeviriyazısının dizini yapılmıştır. Dizin oluşturulduktan sonra LE'deki dört dilde karşılığı verilen kelimelerden işlevsel sözlük oluşturulmuştur. Oluşturulan işlevsel sözlük alfabetik olarak sıralanıp dört dilde ayrı ayrı verilmiştir.

Yapılan bu çalışma ile sözlükbilimi çalışmalarına katkı sağlamak ve çok dilli sözlükler üzerine çalışan/çalışacak araştırmacılara kolaylık sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lügat-ı Erbaa, Hanyalı Hafız İbrahim, Sözlükbilimi, Çok dilli sözlük.

2021, 440 sayfa

ABSTRACT

Ph.D. Thesis

HAFIZ İBRAHİM FROM HANYA -LÜGAT-I ERBAA (ARABIC- PERSIAN -
GREEK - TURKISH VERSE DICTIONARY)

Ferda Merve KARAMANOĞLU
Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Assist. Prof. Mehmet Malik BANKIR

Abstract: In this study, the text-analysis-index and functional dictionary of Lügat-ı Erbaa (LE), which belongs to Hafız İbrahim from Hanya, has been prepared. The analyzed copy of the work is a multilingual dictionary written in Ottoman Turkish, consisting of Arabic, Persian, Turkish and Greek. In addition to being a multilingual dictionary, LE also features a grammar book, phrasebook and advice.

In the study, after the translation of LE was done, it was worked with experts who knew the Ottoman Turkish and related languages in order to identify the Arabic, Persian and Greek words and sentences in the most accurate way. As a result of these studies, it was determined that LE was a multilingual dictionary written for educational purposes in the Greek island of Crete in the 18th century. Later, the language analysis of LE was conducted. During the language analysis, the phonetic, morphological and spelling properties of the words were emphasized, and Arabic and Persian elements were also examined. In the language analysis, at least three examples of each figure were tried to be given and the examples were given in alphabetical order. Subsequently, the transcription of LE was indexed. After the index was created, a functional dictionary was created from the words in four languages in LE. The functional dictionary created is listed alphabetically and given separately in four languages.

With this study, it is aimed to contribute to lexicography studies and to facilitate researchers who work / will study on multilingual dictionaries.

Key Words: Lügat-ı Erbaa, Hanyalı Hafız İbrahim, Lexicography, Multilingual Dictionary.

2021, 440 pages

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında beni yalnız bırakmayan, bilgi ve tecrübelerinden her zaman istifade ettiğim danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Malik BANKIR'a şükranlarımı sunuyorum. Çalışmalarım boyunca desteklerini esirgemeyen hocalarım Sayın Prof. Dr. Şahmurat ARIK'a, Sayın Prof. Dr. Abdullah AYDIN'a, Sayın Doç. Dr. Mustafa ALTUN'a, Sayın Doç. Dr. Celalettin DURAN'a teşekkürü borç bilirim.

Tez konusu belirlemede desteklerini esirgemeyen ve eseri bizimle paylaşan Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdullah AYDIN'a tekrar teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Eserdeki Arapça, Farsça ve Yunanca kelime ve cümlelerin en doğru şekilde tespit edilebilmesi için Osmanlı Türkçesi ve ilgili dilleri bilen uzmanlardan Taha Metin KOÇAK'a, Dr. Milad SALMANI'ye ve Maria STAMOULI'ye destekleri için çok teşekkür ederim.

Bu çalışma süresinde her zaman destekleriyle yanımda olan aileme ve çalışmalarım boyunca fedakâr davranan canım eşim Dr. Mehmet KARAMANOĞLU'na ve biricik kızım Ayşe Mina KARAMANOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Ferda Merve KARAMANOĞLU
Kastamonu, Şubat, 2021

İÇİNDEKİLER

TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
ÇEVİRİYAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ	xi
1. GİRİŞ	1
2. SÖZLÜK VE SÖZLÜK BİLİMİ	3
2.1. Sözlük ve Sözlük Bilimi (Sözlükçülük).....	3
2.2. Sözlükçülüğün Tarihçesi.....	4
2.3. Sözlük Türleri	10
2.3.1. Manzum Sözlükler ve Yazılış Amaçları	11
2.3.2. Çok Dilli Sözlükler ve Yazılış Amaçları	14
3. ÇALIŞMANIN AMACI, ÖNEMİ VE YÖNTEMİ	16
3.1. Amaç	16
3.2. Önem.....	16
3.3. Yöntem.....	16
4. ESERİN MÜELLİFİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ	18
4.1. Eserin Müellifi Hanyalı Hafız İbrahim Efendi	18
4.2. Eserin Genel Özellikleri.....	20
4.2.1. Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi Nüshası.....	21
4.2.2. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi Nüshası	22
4.2.3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshaları	22
5. METİN	23
6. DİL İNCELEMESİ	109
6.1. Ses Bilgisi	109
6.1.1. Ünlüler.....	109
6.1.1.1. <i>a-e ünlüsü</i>	109
6.1.1.2. <i>ı-i ünlüsü</i>	111
6.1.1.3. <i>o-ö, u-ü ünlüsü</i>	112
6.1.2. İmla	113
5.1.2.1. <i>Ekteki yazılış farklılıkları</i>	113
6.1.2.2. <i>Kelimedeki yazılış farklılıkları</i>	115
5.1.2.3. <i>Bitişik yazılan kelimeler</i>	116
6.1.3. Ses Olayları.....	117
6.1.3.1. <i>Ünsüz değişikliği</i>	117
6.1.3.2. <i>Ünlü uyumsuzluğu</i>	120
6.1.3.3. <i>Ünlü düşmesi</i>	122
6.1.3.4. <i>Hece düşmesi</i>	122
6.1.3.5. <i>Ünlü türemesi</i>	123
6.1.3.6. <i>Ünsüz düşmesi</i>	123
6.1.3.7. <i>Ünsüz türemesi</i>	123

6.1.3.8. Ünsüz yumuşaması	123
6.2. Şekil Bilgisi	123
6.2.1. Yapım Ekleri.....	123
6.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	123
6.2.1.2. İsimden fiil yapan ekler	127
6.2.1.3. Fiilden isim yapan ekler.....	128
6.2.1.4. Fiilden fiil yapan ekler	132
6.2.2. Kelime Türleri.....	134
6.2.2.1. İsim	134
6.2.2.2. Fiil	139
6.2.2.3. Ünlem	158
6.2.2.4. Zamir	159
6.2.2.5. Sıfat	160
6.2.2.6. Edat	163
6.2.2.7. Bağlaç	166
6.2.2.8. Zarf.....	169
6.2.3. Kelime Grupları	171
6.2.3.1. İsim tamlaması	171
6.2.3.2. Sıfat tamlaması.....	173
6.2.3.3. İkilemeler.....	174
6.2.3.4. Deyimler	174
6.3. Arapça Unsurlar	182
6.3.1. Tesniye (İkilik)	182
6.3.2. Ek İle Çokluk	182
6.3.3. Vezin İle Çokluk.....	182
6.3.4. Arapça İsim Tamlaması	183
6.3.5. Vezinler.....	184
6.3.6. Ca'lı Master	188
6.3.7. İsm-i Fa' il	188
6.3.8. İsm-i Mef'ul.....	189
6.3.9. Sıfat-ı Müşebbehe	190
6.3.10. İsm-i Zaman ve Mekan	190
6.3.11. Mimli Master	191
6.3.12. İsm-i Alet	191
6.3.13. Harf-i Cer.....	191
6.3.14. Olumsuzluk.....	192
6.3.15. Müennes.....	192
6.3.16. Mübalağa	192
6.3.17. İstisna Edatı.....	192
6.3.18. Zarf.....	192
6.3.19. Gün İsimleri	192
6.3.20. Arapça İbareler	193
6.4. Farsça Unsurlar.....	193
6.4.1. Farsça Ekler	193

6.4.2. Farsça Zarf	194
6.4.3. Farsça Zaman Zarfı	194
6.4.4. Sayı İsimleri	194
6.4.5. Gün İsimleri	194
6.4.6. Birleşik Kelime Oluşturan Yapılar	195
6.4.7. Farsça Çokluk	196
6.4.8. Farsça İsim Tamlaması	196
7. DİZİN	198
8. DİLLERE GÖRE İŞLEVSEL SÖZLÜKLER	334
8.1. Arapça İşlevsel Sözlük Dizini	334
8.2. Farsça İşlevsel Sözlük Dizini	356
8.3. Türkçe İşlevsel Sözlük Dizini	378
8.4. Yunanca İşlevsel Sözlük Dizini	400
9. SONUÇ	423
KAYNAKLAR	425
ÖZGEÇMİŞ	429

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AR	: Arapça
FAR	: Farsça
İ.S.	: İsa'dan Sonra
İstanbul1	: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshası (T1783)
İstanbul2	: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshası (IBN-02803)
LE	: Lügat-1 Erbaa
M.Ö.	: Milattan Önce
Öl	: Ölüm
TR	: Türkçe
TDK	: Türk Dil Kurumu
Selimiye	: Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi Nüshası
Suna Kıraç	: Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi Nüshası
vb	: Ve benzeri
YUN	: Yunanca

ÇEVİRİYAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ

ء ا	' , a, e	ش	ş
آ	ā, a	ص	ş
ب	b	ض	đ, ž
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	‘
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	q
خ	ḫ	ك	k, ñ, g
د	d	ل	l
ذ	z, <u>d</u>	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ي	y, ı, i, ī

1. GİRİŞ

Toplumlar geçmişte ve günümüzde birbirlerini tanıyabilmek ve anlayabilmek için çok farklı iletişim araçlarına ve kaynaklara başvurmuşlardır. Bu kaynaklardan biri de sözlüklerdir. Türk-İslam kültüründe de sözlükleri yaygın olarak görmek mümkündür. Özellikle de Kur'an-ı Kerim'i anlamak amacı ile geliştiği görülmektedir. Kültürümüzde Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divânü Lügâti't-Türk, sözlükçülük tarihimizin miladı olarak kabul edilmektedir. Bu eseri takiben Türk-İslam tarihi dönemlerinde birçok öğretiyi birarada barındıran ve öğrenmeyi daha pratik hale getirebilmek amacıyla birçok dilde sözlükler hazırlanmış ve basılmıştır. Bu çalışmada incelenen Hanyalı Hafız İbrahim tarafından yazılmış olan Lügat-ı Erbaa (LE) adlı sözlük de yukarıda bahsedilen amaçlar için yazılmış bir sözlüktür.

LE birden fazla dilin sözvarlığını içermesi bakımından çok dilli, sözvarlığının niteliğine göre ise bir genel sözlüktür. Buna ek olarak sözlük kısımlarının tematik düzenlenmesi nedeni ile tematik sözlük olarak da tanımlanabilir. Ayrıca LE, içerdiği dilbilgisi kuralları sebebiyle bir gramer kitabı, dört dilli sözlük, müellifin kölem diye adlandırdığı Süleyman'a verdiği nasihatler sebebiyle bir nasihatname ve kölesi ile olan karşılıklı diyaloglar sebebiyle bir konuşma rehberi özelliği taşımaktadır. LE'nin diğer kısımlarında Yunanca-Türkçe beyitler, dört dilde sayıların karşılığı ve manzum sözlük yer almaktadır. İncelenen nüshada ek olarak Yunanca gün ve ay isimleri ile basit Yunanca cümleler, Arapça dilbilgisi kuralları ve örnekleri, şiir, Arapça-Türkçe cümleler, Yunus Emre'ye ait bir şiir ve indeks bulunmaktadır. LE'nin müellifi Hanyalı Hafız İbrahim Efendi ise eseri şu şekilde ifade etmektedir;

“bu kitābı üç bāb ve bir ḥātīme üzerine terkīb ve tertīb olunmuşdur bāb-ı evvel maşādır beyānındadır bāb-ı şānī esmā'-i müşakḳika ve ḡayr-i müşakḳika beyānındadır bāb-ı sālīs ḥurūfāt ve edevāt ve esmā'-i işārāt ve zamā'ir ve esmā'-i ef'āl ve sā'ir naḥivlerde mezkūr olan kelimāt beyānındadır ve ḥātīme ve nice neşāyiḥi ve mekāleme-i şāmildir”.

Hanyalı Hafız İbrahim Efendi (Hıfzî, İbrahim Efendi) hakkında farklı kaynaklarda çeşitli bilgiler bulunmakta olup, bu çalışmada eserin müellifi başlığı altında verilmiştir. Hıfzî, İbrahim Efendi, Yunanistan'ın Girit adası Hanya şehrinde dünyaya

gelmiş, sıbyan mektebinde hocalık yapmış, Fârisî Hocası olarak anılmış ve Hicri 1213/Miladi 1798 yılı Ramazan ayında veba hastalığına yakalanarak vefat etmiştir. Kasideleri ve Türkçe-Rumca mülemmalarıyla dikkati çeken bir şairdir (Kılıç, 2013).

Yapılan araştırmalar sonucunda LE hakkında “Osmanlı Türkçesi devri çok dilli sözlüklerinden Lûgat-i Erba‘a (Arapça-Farsça-Türkçe-Yunanca) (İnceleme-metin-Girit Yunancası sözlük-dizin)” başlıklı yüksek lisans tezi tespit edilmiştir. Bu tezde eserle ilgili farklı bir nüshanın transkripsiyonu yapılmış, dizini oluşturulmuş ve özellikle Girit Yunancasındaki kelimelerin anlamları üzerinde durulmuştur (Topuz, 2019).

Bu çalışmada ise Hanyalı Hafız İbrahim tarafından yazılmış LE adlı sözlüğün çeviriyazısı yapılmış, eserde bulunan yapıların dil incelemeleri verilmiş, dizin ve dört dilde işlevsel sözlüğünün hazırlanması amaçlanmıştır.

2. SÖZLÜK VE SÖZLÜK BİLİMİ

2.1. Sözlük ve Sözlük Bilimi (Sözlükçülük)

Latince “sözlük” anlamına gelen *dictionnarium* sözcüğünü Konstanz piskoposu Salomon, 9. asırda “ansiklopedi” anlamında kullanmıştır. 925’te John Garland ise *dictionnarium*’u “sözlük” anlamında ilk kullan kişidir. Bizde ise “sözlük” terimi ilk kez 1932’de Celal Sahir Erozan’ın önerisiyle kullanılmıştır. Sözlüğün tanımlanmasında “yöneldiği kitlenin belirlenmesi, hazırlanış amacı ve yöntemi, içerdiği dil varlığı, kapsadığı zaman dilimi” vb. ölçütler kullanılmaktadır. Doğan Aksan’a göre sözlük “bir dilin (ya da birden çok dilin) sözvarlığını, söyleyiş biçimleriyle, yazımlarıyla veren, bağımsız biçimbirimleri temel alarak bunların, başka öğelerle kurdukları söz öğeleriyle birlikte anlamlarını, değişik kullanımlarını gösteren bir sözvarlığı kitabı”dır (Aksan, 1996). Doğan Günay, sözlük için sözcükçe terimini de kullanmakta ve şu tanımlı yapmaktadır: “Bir dilsel topluluğun üyelerinin kendi aralarında kullandıkları sözcüklerin tümü”dür. Bir dildeki sözlüksel birimlerin tümünün ya da bir bölümünün tanımlarını, söylenişlerini, kullanımlarını ve dilbilgisel ulamlarını verir. Sözcükçe açık bir alandır ve her yeni birimin (yeni sözcüğün) katılması ile zenginleşebilen sınırsız bir listeyi belirtir (Günay, 2007). Engin Yılmaz’a göre sözlük “Genellikle bir dilin (veya karşılaştırmalı olarak birden çok dilin) belli bir döneminin - özellikle de son döneminin - söz varlığının bütününe veya çeşitli uzmanlık alanlarını ilgilendiren özel bir bölümünün, alfabetik veya kavramsal olarak ortaya konulmasını amaçlayan; içerdiği söz varlığındaki sözlüksel birimlerin ölçünlü dildeki (veya kullanıldığı alandaki) ana biçimlerini, bu biçimlerin vurgu ve tonlamaya göre geçirdiği ses temelli değişiklikleri, kökenlerini, bağlam içindeki kullanım alanlarını, dahil olduğu çeşitli dilsel tabakaları; bir dil birimi olarak ait olduğu sınıf ve türleri, bağlam içinde gösterdiği çeşitli dilbilgisel özellikleri, anlam/anlamlarını genellikle ortak yazı dilinden veya sözlü dilden taranarak belirlenmiş tanıklı (imzalı) örneklerle tanımlayarak veren, bu sözlüksel birimlerin geçtiği deyim, atalar sözü, kalıp söz, birleşik şekilli dil öğelerini de kapsayan, ana dili ve yabancı dil öğrencileri için temel başvuru kaynağıdır” (Yılmaz, 2009).

Sözlükçülük terimi “sözlük yazma veya hazırlama işi, sözlük yazarlığı, lügatçilik”, sözlük bilimi de benzer bir biçimde “sözlük yazma ve hazırlama işi, leksikografi”

olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009). Türkçe kaynaklarda sözlük bilimi teriminin yanı sıra sözlükbilim, sözlükbilgisi, sözcükbilgisi terimleri kullanılmıştır. Dil bilimcilerin bir bölümü sözlükçülüğü bir bilim dalından çok sanat olarak tanımlar. Kimi dil bilimcilere göre ise sözlükçülük hem bir sanat hem de bir bilimdir (Akalin, 2010a).

Sözlükçülüğün ne denli ustalık isteyen bir iş olduğu, ilk sözlüğümüz Divânü Lügâti't-Türk'ün yazarı Kâşgarlı Mahmud'un eserini nasıl hazırladığını anlattığı bölümde görülebilir: Sözlüğü kullanan aradığı sözcüğü doğru yerde bulsun, arayan belirlenmiş sırasında görebilsin diye her sözcüğü hece harfleri (abece) sırasınca düzenledim; mensur ve manzum cümlelerle, atasözleriyle, hikmetli sözlerle ve zarif bir dille donattım. Eserini hazırlarken izlediği yolu anlatan Kâşgarlı Mahmud, âdeta sözlük ve sözlükçülük terimlerini tanımlamaktadır (Akalin, 2010a; Atalay, 2013; Dankoff ve Kelly, 1982).

Sözlükbilim, bir ya da daha çok dildeki sözvarlığında ve sözcük birleşimindeki birimleri gözleme, derleme, seçme ve betimleme ile uğraşan uygulamalı dilbilimin bir dalıdır. Sözlükbilim bu etkinliğin temelini oluşturacak kuram ve yöntemlerin geliştirilmesi ve betimlenmesi ile de uğraşır (Kocaman, 1998).

2.2. Sözlükçülüğün Tarihçesi

Dünyada ilk sözlüğün hangi dili temel aldığı, ne zaman, nerede, kim(ler) tarafından ve hangi amaçla, hangi ihtiyaçları karşılamak üzere hazırlandığı vb. konulardaki bilgiler yok denecek kadar sınırlıdır. Denilebilir ki, sözlük ve sözlükçülük, ana dili kullanıcılarının dil yetilerini geliştirmek için ama daha da önemlisi ülkeler arasındaki sosyal, kültürel, diplomatik, özellikle de ticari ilişkilerin zorunlu kıldığı uluslararası ilişkiler ve bu ilişkilerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan bireylerin ve toplumların hatta devletlerin başka bir dili öğrenme ihtiyacı ve çabası sonucunda doğmuştur. Başka başka ulusların birbirleriyle ilişki kurdukları anda da anlaşma güçlüğü belirmiş, böylelikle yabancı dil öğrenme çabası başlamış ve hız kazanmıştır (Aksan, 1996).

M.Ö. XI. yüzyılda Bawetshi'nin hazırladığı yaklaşık 40.000 kelimelik Çince sözlüğü ilk yazılı sözlük çalışması olarak örnek gösterilmektedir. Çinlilerin sözlükçülükteki becerileri, Hu-Shin'in M.Ö. 150 yıllarında çıkardığı Shwo-Van isimli sözlüğü ile Ku-eWang'ın M.Ö. 530'da hazırlanan Yu-Pien adındaki sözlüğünden anlaşılmaktadır

(Kahraman, 2016). Bilinen en eski sözlük Sümerce Akadca karşılıklar kılavuzu niteliğindeki Urna Hubullu'dur (Akalin, 2010b). Günümüzdeki sözlüklere benzer ilk sözlük, İskenderiye Müzesi yöneticisi Bizanslı Aristophanes'in yaklaşık olarak MÖ 2.yy'de hazırlamış olduğu eser gösterilebilir. Bu sözlük, Yunancada seyrek olarak kullanılan ve açıklaması güç birtakım sözcükleri bir araya getirmiş, aynı zamanda tanımlara da yer vermiştir (Yılmaz, 2017). Daha sonraki dönemlerde yine ilk örnekler arasında yer alan Yunanca ve Latince sözlüklerin hazırlandığı çeşitli kaynaklarda belirtilmiştir. İ.S. 1. Yüzyılda İskenderiyeli Pamphilus'un 95 kitaptan oluşan Yunanca sözlüğü ve ayrıca bir başka eser ise Marcus Verrius Flaccus'un Latince olan yapıtı, alınması gereken örneklerdir (Bingöl, 2006).

Doğu dünyasında da sözlükçülüğün köklü bir geçmişi vardır. Batı dünyasında ise sözlükçülükteki gelişme daha sonraki yüzyıllarda ve doğudakinden sonra olmuştur. Doğu dünyasının en önemli sözlükçüleri Farablı Ebu Nasr İsmail Cevheri'nin Tac-ül-lügatı ve Sihah-ül-Arabiye'si Arapça sözlükler arasında çok önem taşır. 14.-15. yüzyıllar arasında yaşamış olan İran asıllı Arap dilcisi Ebu Tahir Muhammed bin Yakup Firuzabadi' nin (1329-1414) 60 ciltten oluşan El Kamus-ül-Muhit adlı Arapça sözlüğünden de bahsetmekte gereklidir. Ayrıca burada bahsedilmesi gereken bir nokta da bu büyük eserin, yine büyük bir sözlükbilimci olduğu anlaşılan Mütercim Asım tarafından 18. yüzyılda Türkçeye çevrilmesidir (Bingöl, 2006).

Batıda sözlükçülükteki ilk önemli gelişme Rus Çariçesi II. Katerina'nın emriyle Alman gezgin P.S. Pallas'a yaptırılmıştır. Aslında dünya dillerinin tanınması ve karşılaştırmasına yönelik olan bu çalışmada, Pallas Rusya sınırı içindeki dillere ait kural, kaide ve çekimleri belirlemiş ve bunlardan faydalanarak 285 kavramı temel alarak 200 Asya ve Avrupa dilinde bu kavramların karşılıklarını vermiş, böylece ilk defa çok dilli sözlüklerinde örneğini vermiştir. Pallas'ın 1787 yılında "Linguarum Totius Orbis, Vocabularia Comparativa" adıyla yayınlanan sözlüğün 1790-91 Petersburg baskısına, Afrika ve kimi Amerika dillerinin gereçleri de eklenmiştir (Aksan, 1990; Bingöl, 2006). Ayrıca bir sözlük olarak tam kabul edilip edilemeyeceği şüpheli olan Latince tümce ve duaları ortaya koyan J.C. Adelung ve J.S. Vater'in birlikte ortak olarak yaptıkları çalışmadan ortaya çıkan "Mithridotes" adlı eser tam dört ciltten oluşmuştur.1806-1817 yılları arasında yazılan bu eser, 500 kadar dille ilgilidir (Bingöl, 2006; Bloomfield, 1993).

Sözlükçülükte en önemli gelişme 19. yüzyılda olmuştur. Bu bilim dalının Almanya’da kurucusu olarak sayılabilecek Jacob Grimm ile kardeşi Wilhelm Grimm 1985’te Leipzig’ de çalışmasına başladıkları ve 16 büyük cilt olarak düşünülen bu hacimli eser “Deutsches Wörterbuch” un birkaç bölümü yayınlanmasa da ancak birçok bilim adamının da büyük desteğiyle 1961 yılında tamamlanabilmiştir. En eski kaynaklardan başlayarak bir sözcüğün geçtiği metinlerdeki biçimini ve anlamını, değişik lehçe ve dillerdeki değişikliklerini, her türlü kullanımını ve içinde geçtiği söz öbeklerini veren bu çalışma bundan sonraki çalışmalara örnek olmuş, Avrupa’da benzerlerinin hazırlanmasına yol açmıştır (Bingöl, 2006).

Fransız dil bilimcisi, düşünür, filozof ve fizikçisi olan Emile Littre’nin " Dictionnaire de la Langue Française" adındaki sözlüğü otuz yıllık bir çabadan sonra ortaya çıkmış, son derece geniş ve aynı zamanda derinliğine bir inceleme ürünüdür. Bugün de güvenle yararlanılan bu yapıt 1873’te Paris’te basılmıştır. Bu sözlüğün 1989 baskısı çok küçük punto ile dizilmiş dört büyük ciltten oluşmakta ve bu sözlükte kelimenin değişik anlamları, bu anlamda geçtiği yerler üzerinde geniş bilgi verilmekte, sonra ayrı paragraf halinde sözlüğün tarihi ve kökeni açıklanmaktadır (Bingöl, 2006).

Bunlardan başka yani Grimm ve Littre sözlüklerinin türünde hazırlanmış olan İngilizlerin “The Oxford English Dictionary” adlı ünlü sözlüğü de böylece yazılmış olup 1933’te 13 cilt halinde yayınlanmıştır (Aksan, 1990; Bingöl, 2006).

Türk bilim dünyasında sözlükçülük geleneği oldukça eskidir. Günümüzdeki bilgilere göre ilk Türk sözlüğü Kaşgarlı Mahmud’un hazırladığı “Divânü Lügâti’t-Türk”tür. Bu sözlüğün hazırlanış amacı Araplara Türkçeyi öğretmektir. Türk dünyasında hazırlanan sözlükler, 19. yüzyıldan sonra Kıpçakça sözlükler, Çağatayca sözlükler ve Osmanlıca sözlükler olmak üzere üç bölümde incelenmektedir. Ebul Kasım Zemaşeri’nin hazırladığı ve Kıpçakça sözlüklerin en eskilerinden biri olan “Mukaddimet-ül Edeb”, Arapça-Farsça-Türkçe-Moğolca olarak düzenlenmiştir. Latince-Farsça-Kumanca dillerini de kapsayan “Codex Cumanicus” adlı sözlükte, Hıristiyan din adamlarına Kıpçakçayı öğretmeyi amaçlayan bir eserdir (Argunşah ve Güner, 2015). Aynı zamanda Ebu Hayyam’ın hazırladığı “Kıtab-ül idrakli Lisan-il Etrak” hem dil bilgisi hem de Arapça-Kıpçakçayı da içeren bir lügattir. Cemaleddin İbni Mühenna’nın hazırladığı “İbn-ü Mühenna” adlı lügat’ta Farsça – Türkçe - Moğolca olmak üzere üç bölümden oluşur. Ali Şir Nevai’nin yapıtlarından ve Arap sözlükçülüğü geleneğine

uygun olarak hazırlanan Çağatayca sözlüklerin en belirginlerinden olan ve Arapça - Farsça sözcüklere çok yer veren 16. yüzyıl'ın başında Anadolu da yazıldığı sanılan "Abuşka Lügati" Çağatayca sözcüklerin Anadolu Türkçesindeki karşılıklarını vermektedir. Ayrıca Ali Şir Nevai'nin "Muhakemet-ül Lugateyn'i" adlı eseri de Türkçe ile Farsça dili ve edebiyatı karşılaştırılmış ve Türkçenin Farsçadan üstün olduğu savunulmuştur. Yine Mirza Mehdi Han tarafından hazırlanan "Senglah" birinci bölümü dil bilgisine, ikinci bölümü sözlüğe ayrılan Çağatayca bir sözlüktür. Osmanlı basımevinin kurulmasından önce hazırlanan sözlüklerin tümü Arap sözlükçülüğünden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu elyazması sözlüklerin bir kısmı manzumdur. Afyonkarahisari Mustafa Ahteri'nin hazırladığı "Ahter-i Kebir" (1545) kırk bini aşkın maddeyi içeren bir Arapça - Türkçe sözlüktür. 16 yüzyılın bilginlerinden olan Vankulu Mehmet Efendi kendi adıyla anılan "Kitab-ı Lugat-ı Vankulu"(1729) sözlüğüyle meşhur olmuştur. Farablı Cevheri'nin "Sihah-ı Cevher" adlı Arapça sözlüğünden yapılan bu çeviri Türkiye'de kurulan matbaanın bastığı ilk kitaptır. Osmanlı'da manzum sözlükler de hazırlanmıştır. Bunlar arasında Sünbülzade Vehbi'nin (1719-1809) "Tuhfe-i Vehbi" adlı, Farsçadan Türkçeye manzum sözlüğü, uzun yıllar okullarda ders kitabı olarak okutulmuştur. Bütün bu sözlükler Arapça ve Farsça sözcüklerin karşılıklarını vermektedir. 18 yüzyıl'a kadar Türkçe söz dağarcığını temel olarak alan bir sözlüğe pek rastlanmamaktadır. Bu yüzyılda Esat Mehmet Efendi'nin, "Lehçet-ül Lugat"(1732) adlı sözlüğünde Türkçe sözcükleri temel almış ve bu sözcüklerin Arapça ve Farsça karşılıklarını vermiştir. Tebrizli Hüseyin Bin Halefi'nin "Burhan-ı Katı" (yazılış:1652, basılış:1836) adlı Farsça sözlüğünü Mütercim Asım (1755-1820), "Tıbyan-ı Nafi der Tercüme-i Burhan-ı Katı" (1799-1800) adıyla Türkçe'ye çevirmiştir. Mütercim Asım çeviriyi yaparken, bilgileri başka kaynaklardan denetlemiş ve yeni bilgiler eklemiş ayrıca Farsça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar koymaya çalışmıştır. Yazı dilinde bulunmayan karşılıklar içinse, Antep halk ağzından seçtiği sözcükleri yazmıştır. Mütercim Asım'ın ikinci önemli çevirisi de kısaca "Kamus Tercümesi" adıyla anılır. Muhammed Firuze Badi'nin Arapça "Kamus-ül muhit" adlı sözlüğü de mütercim Asım tarafından, üç cilt olarak 189 yılında "El-okyanus-ül-basit fi tercemet-il-kamus-ülmuhit" adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Mütercim Asım bu çevirisine de birtakım eklemeler yapmış, Arapça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar bulmaya çalışmıştır. Ayrıca kaba sayıldığı için sözlüklere

alınmayan kimi sözcükleri de kitabına almaktan kaçınmamıştır. Bu sözlükte sözcükler, köklerindeki son harflere göre alfabetik sırasına konmuştur (Bingöl, 2006).

Türkiye’de matbaa kurulduktan sonra sözlük çalışmalarının ve yayınının hızlandığı görülmüştür. Bu dönemde hazırlanan sözlüklerin hemen hemen tümü Osmanlı Türkçesinin sözcük varlığını saptamayı amaçlamaktadır (Bingöl, 2006).

Ahmet Vefik Paşa’nın iki cilt olan “Lehçe-i Osmani” (1876) adlı eseri o dönemin Türkçesinin sözcük varlığını Arap alfabesi sistemi içindeki tanımlarıyla ve örnek tümceleriyle vermektedir. Sir James Wiliam’ın “Redhause” sözlüğü ve iki ciltten oluşan “Kitab-ı maani-ül-lehçe” adlı Türkçeden-İngilizceye sözlüğünde, Arapça ve Farsça sözcükleri de derlemiştir. Muallim Naci’nin “Lugat-i Naci” (1890) adlı eseri ise Osmanlıca bir sözlüktür. Bu sözlük Osmanlıcadaki Arapça ve Farsça sözcüklerin tanım ve karşılıklarını içerir. Dönemin en başarılı sözlüğünü Şemsettin Sami hazırlamıştır. Bu başarılı eser “Kamus-ı Türki” dir. Daha sonra bu eser iki kez “Hayat-Büyük Türk Sözlüğü” (1969-1971) ve üç cilt olan “Temel Türkçe Sözlük Kamus-ı Türki” (1985) adlı sözlüğü de kimi ekleme ve değiştirmelerle yalınlaştırılarak yayınlanmıştır. Şemsettin Sami de o dönemin Türkçesindeki yerli ve yabancı sözcükleri tanımlarıyla ve bazen de örnek tümceleriyle vermektedir. Bu sözlüğün sözü edilmesi gereken bir yönü de birtakım önerilerde bulunmasıdır. Şemsettin Sami kimi maddelerde yabancı bir sözcüğün yerine yaygın olmayan Türkçesinin kullanılmasını önermektedir. Ali Nazima yüksek okullar için hazırladığı “Mükemmel Osmanlı Lügati”(1902) adlı kitabında Arapça ve Türkçe sözcüklerin tanımlarını ve öz Türkçe karşılıklarını vermektedir. Ali Seydi’nin hazırladığı resimli “Kamus-ı Osmani” de (1906-1909) Osmanlıca sözcüklerin yanı sıra Türkçe sözcükler de vardır. Meşrutiyet döneminde de dil ve sözlük konusunda çalışmalar yapılmıştır. Maarif Nezareti tarafından kurulan Tedkikat-ı Lisaniye Heyetince, geniş bir Osmanlıca sözlük hazırlanması kararlaştırılmış, ama ne yazık ki bu tasarı bir türlü gerçekleştirilememiştir (Bingöl, 2006).

Cumhuriyetin kurulmasından sonra yapılan çalışmaların başında şüphesiz yazı inkılabı (1928) gelir. Yazı devrimi, doğu düşüncesinden batı düşüncesine geçişin ilk basamağını oluşturmuştur. Yazı inkılabı ile Türk dilinin iyi bir sözlüğe gereksinimi olduğu daha bir kesinlik kazanmıştır. Hazırlanacak bu sözlüğün çok amaçlı olması gerektiği, Türkçenin sınırlarının çizilmiş olması, söz varlığının saptanması Türkçede

karşılığı olan yabancı sözcüklerin yerine Türkçelerinin kullanılmasında katkıda bulunması, ayrıca yazım birliğinin de sağlanması hedeflenmiştir. Dil encümeni 1928 yılında yazım sorunlarına bir ölçüde çözüm getirebilmek için Arap ve Latin harflerinden oluşan “İmla Lügati” adlı bir sözlük yayınlamıştır. Harf inkılabından sonra yayımlanan ilk sözlük, İbrahim Alaettin’in başkanlığında; Ali Sedat, S. Tevfik, Kerim Sadi tarafından, 1930 yılında hazırlanan, “Yeni Türk Lügati” adını taşımaktadır. Latin harfleri alfabesine göre hazırlanan bu sözlükte 30000 sözcük tanımlarıyla birlikte yer almaktadır. Bu arada dilci Hüseyin Kazım Kadri de büyük bir sözlük hazırlamıştır. Dört büyük ciltten oluşan bu sözlük “Büyük Türk Lügati” adını taşımaktadır. Bir ve ikinci ciltleri Arap harfleriyle (1927-1928); ve diğer son iki ciltleri ise Latin harfleriyle (1943-1945) hazırlanmıştır. Bu sözlük Osmanlıcada kullanılan Arapça-Farsça sözcüklerinin yanı sıra Türk dilinin Uygur, Çağatay, Kazan, Azeri, Koybal, Yakut, Altay, Çuvaş ve Kırgız lehçelerine ait sözcükleri de kapsamaktadır. Türk dili konusundaki çalışmaları resmi ve bilimsel çerçevede yürütmek amacıyla adı daha sonra 1932 yılında Türk Dil Kurumu olarak değiştirilen Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştur. Daha sonra bu Kurum sözlük hazırlama işini de üstlenmiştir. Ayrıca Türkçenin sözvarlığını saptamak amacıyla derleme ve tarama çalışmalarına da başlamıştır. Türk Dil Kurumu’nda sözlük uzmanı olarak çalışan Mehmet Ali Ağakay’ın hazırladığı ve sonraki baskıları bilim kurulunca geliştirilen iki ciltten oluşan “Türkçe Sözlük” (1983) 20. yüzyılda da Türkiye Türkçesinin sözvarlığını dil inkılabı doğrultusunda önerilip yaygınlaştırılan yeni sözlüklerle zenginleştirilen, son baskısında tanımları örnek tümcelerle pekiştirilmiş olan en önemli sözlüklerden biridir. Daha sonraki yıllarda yayımlanan sözlükler, özellikle Türk Dil Kurumu’nun bu sözlüğünden olabildiğince yararlanmışlardır. On iki cilt olan “Meydan-Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi” sinin (1969-1973) sözlük bölümü, Tanzimattan günümüze konuşma ve yazı dilinde kullanılan hemen bütün sözcükleri tanımları ve örnekleriyle içerir (Bingöl, 2006).

Pars Tuğlacı’nın altı ciltten oluşan “Okyanus” adlı sözlüğü diğer sözlüklerdeki sözvarlığını, tanımları ve örnekleri ile aktaran ve yabancı sözcüklerden terim niteliğindeki sözcükleri de kapsamına alan, 20. Yüzyıl Ansiklopedik Türkçe sözlüğün bir özelliği de sözcüklerin İngilizce ve Fransızca karşılıklarını vermesidir. Ali Püsküllüoğlu da dil inkılabıyla Türkçenin sözvarlığına katılmış olan sözcükleri “Öz

Türkçe Sözlük”ünde toplanmıştır. Bunlardan başka son yıllarda yayınlanmış sözlükler arasında Kemal Demiray’ın “Büyük Türkçe Sözlük”ünü (1982) ve on ciltten oluşan “Resimli Ansiklopedik Büyük Sözlük”ü (1982) örnek olarak gösterilebilir Ayrıca Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük dışında derleme, tarama, terim, öteki Türk lehçeleri, eski lehçeler, vb. konusunda eserleri olmuştur. Bunlara birkaç örnek olarak, sekiz ciltten oluşan “Tarama Sözlüğü” (1963-1977), on sekiz ciltten oluşan “Derleme Sözlüğü” (1963-1982), K.K.Yudahin’in hazırlamış olduğu iki ciltten oluşan “Kırgız Sözlüğü” (1945-1948), H. Paasonen’un hazırlamış olduğu “Çuvaş Sözlüğü” (1950), Ahmet Caferoğlu’nun “Eski Uygur Türkçe’si Sözlüğü”, İsmet Sungurbey’in “Medeni Hukuk Terimleri Sözlüğü”(1966), Mehmet Turan Yazar’ın “Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü” (1970), Hamit Nafiz Pamir ve Önder Öztunalı’nın “Yer Bilim Terimleri Sözlüğü” (1971), Sedat Veyis Örnek’in “Budunbilim Terimleri Sözlüğü” (1973), Mithat Enç’in “Ruh Bilim Terimleri Sözlüğü” (1974), Tahir Nejat Gencan, Haydar Edizkun, Baba Dürder, Enver Naci Gökşen’ in birlikte hazırladıkları “Yazım Terimleri Sözlüğü”(1974), Bedia Akarsu’nun “Felsefe Terimleri Sözlüğü” (1975), N.Güz, E.Özlokot’ın “Dil Bilim ve Terimleri Sözlüğü” gösterilebilir (Bingöl, 2006).

2.3. Sözlük Türleri

Bir sözlüğün sınıflandırılmasında dikkate alınması gereken birçok farklı yönü vardır. Kullanıcı profili ve sözlüğün hazırlanma amacı sözlüğün tipini etkilediği gibi sözlük yapımında izlenecek yöntemi de belirler. Sözlük tiplerini sınıflandırmada kullanılan başlıca ölçütler ve sözlük tipleri şunlardır (Yılmaz, 2017):

I. Sözlüğün dili bakımından;

- a. Tek dilli sözlük (monolingual)
- b. İki dilli sözlük (bilingual)
- c. Çok dilli sözlük (multilingual)

II. Sözlükte değerlendirilen malzeme bakımından

- a. Genel (ortak) dile dayalı sözlük (general language)
- b. Ansiklopedik ve kültürel malzemeye dayalı sözlük (encyclopedic and cultural material)
- c. Terminoloji veya geçer dilin altındaki katmanlara dayalı sözlük (terminology or sublanguages) Örneğin; Yasa Terimleri Sözlüğü, Kriket Terimleri Sözlüğü, Hemşirelik Terimleri Sözlüğü vb.

- d. Dilin özel alanlarına dayalı sözlük (specificarea of language) Örneğin; Eşdizimlilik Sözlüğü, Deyimler Sözlüğü vb.

III. Sözlüğün ebatı bakımından

- a. Standart veya kolej baskısı (Standard or collegiate edition)
- b. Muhtasar baskı (concise edition)
- c. Cep baskısı (pocket edition)

IV. Sözlüğün yayım ortamı bakımından

- a. Basılı sözlük (print)
- b. Elektronik sözlük (electronic)
- c. İnternet-tabanlı sözlük (web-based)

V. Sözlüğün kapsadığı zaman bakımından

- a. Çağdaş sözlük (contemporary)
- b. Tarihsel sözlük (historic)

VI. Sözlükte izlenen anlayış bakımından

- a. Betimleyici sözlük (descriptive)
- b. Kuralcı sözlük (normative; prescriptive)
 - i. Esnek kuralcı sözlük (openly normative)
 - ii. Katı kuralcı sözlük (furtively normative)

VII. Sözlüğün yapılandırılması bakımından

- a. Sözcük-anlam eşleştirmeye dayalı sözlük (word to meaning)
- b. Sözcük-anlamca ilişkili diğer sözcüklerle eşleştirmeye dayalı sözlük (word to meaning to word)

2.3.1. Manzum Sözlükler ve Yazılış Amaçları

Manzum sözlükler bugünkü ilköğretim seviyesine denk gelen küçük çocukların Türkçe kelimelerin Arapça veya Farsça karşılıklarını ezberleyebilmeleri için kaleme alınmış eserlerdir. Bunlardan beklenen faydalar arasında çocukların aruz bilgilerini pekiştirmeleri de bulunmaktadır. Günümüz temel müracaat eserlerinin çoğunda bahsi bile geçmeyen manzum sözlükler, bilimsel manada doyurucu birer kaynak olmaktan uzak olsalar da, en azından belli bir amaç için yazılmış olmaları, çocuklarımıza aruzla birlikte Türkçe kelimelerin Arapça ve Farsça karşılıklarını da öğretmesi bakımından Türk edebiyatı için göz ardı edilmemesi gereken önemli kaynaklardan olmalıdır (Kılıç,

2006a). Osmanlı dönemine ait manzum sözlükler, isminden de anlaşılacağı üzere açıklanması amaçlanan kelimelerin, şiir formu içinde verildiği sözlüklerdir. Özellikle XIV. yüzyılın sonundan itibaren görülen manzum sözlükler, daha çok Arapça, Farsça ve Türkçe etrafında bir gelişme göstermiştir (Akçay, 2009).

Ölker (2013) çalışmasında manzum sözlükler ile ilgili “*Manzum sözlük ve gramere dair ilk örnekler Arap dilticiler tarafından Arapçanın öğretimi için verilmeye başlamıştır. İsmail b. İbrahim b. Muhammed er-Ribî (öl. M. 987) ’nin Kaydu’l-Evâbid adlı eseri manzum Arapça sözlüktür. Zemahşerî’nin M. 1119-20’de yazdığı el-Mufasssal’ı Cemâleddîn Ebî Abdullah Muhammed b. Mâlik b. Muhammed et-Tâ’î(öl. M. 974) ’nin Teshîlü’l-Fevâ’id ve Tekmiletü’l-Makâsîd’ı manzum gramer kitaplarıdır. Edîb Natanazzî (öl. M. 196) ’nin Düstûru’l-Lüga, Arapça-Farsça olup Farslara Arapça öğretmek maksadıyla tertip edilmiştir. Arapçanın gramerine dair bilgileri de nazmen ihtiva etmektedir. Bedrüddîn Ebû Nasr Mes’ûd b. EbîBekr el-Ferâhî tarafından (öl. M. 942-43) M. XIII. yüzyılda yazılan Nisâbu’s-Sıbyân iki dilli manzum sözlüklerin tertibi bakımından ilk örneğidir. Bu eserde, 922 Arapça kelime 988’i Farsça karşılıklarıyla 134’ü de yalnızca Arapça olarak nazmedilmiştir. Arapça öğretmek için okutulan ve ezberletilen eser özellikle İran, Anadolu, Türkistan ve Hindistanda rağbet görmüştür. Manzum sözlüklerin Anadolu sahasındaki ilk örnekleri ise Arapça-Farsçadır. Şükrullah b. Şemsüddîn Ahmed b. Seyfüddîn Zekeriyâ tarafından M. 942-43 yılında yazılan Zühretü’l-Edeb ilk örnektir. Bu yolda Türkçe ile karşılıklı olarak yapılan ilk manzum sözlük ise Arapça-Türkçe olan Ferišteoğlu Lügati’dir. Bundan sonra ise Şemsî’nin Cevâhirü’l-Kelîmâtını, Şeyh Ahmed’in Nazmu’l-Leâlini, Fedâî’nin Tuhfe-i Fedâîsini, Âsım’ın Tuhfe-i Âsım’ını, Vehbî’nin Nuhbe-i Vebîsini, Mehmed Fevzi’nin Tuhfe-i Fevzîsini ile Subha-ı Sıbyân’ını ve Mahmûdiyye’yi sayabiliriz. Arapça-Türkçenin dışında Farsça-Türkçe olarak da birçok manzum sözlük kaleme alınmıştır. Konyalı Hüsam b. Hasan’ın Tuhfe-i Hüsam (M. 1399- 1400) adlı eseri Sultan Orhan Bey adına nazmedilmiştir, Mevlevî Şeyhi Muğlalı Şâhidî İbrahim Dedenin Tuhfe-i Şâhidîsi, Sümbülzade Vehbî’nin Tuhfe-i Vehbîsi, Ahmet Remzi Akyürek’in Tuhfe-i Remzîsi, Lâmi’î Çelebi’nin Lügat-ı Manzûmu bu bağlamda ele alınacak sözlüklerdir. Arapça ve Farsçanın dışında diğer bazı dillerde de eserler kaleme alınmıştır. Ahmed Fevzi Kîsedârzâde tarafından yazılmış olan Türkçe-Rumca Tuhfetü’l-Uşşâk, Yusuf Hâlis Efendi tarafından yazılmış Türkçe-Fransızca Miftâh-ı Lisân, Mustafa Sabri tarafından yazılmış Türkçe-Bulgarca Tuhfe-i Sabri An Lisan-i Bulgarî, Refî’ Kalayî’nin Lügat-ı Ermeniyesi, Bosnalı Üsküfî’nin Boşnakça-Türkçe Makbûl-i Arifî bunlar arasında sayılabilir (Çağırın, 2000; Çınar, 2007; Dursun, 2005; Gülhan, 2005; İlhan, 1997; İmamoğlu, 2005; Muhtar, 1993; Karaismailoğlu, 1990; Kartal, 2003; Külekçi ve Karabey, 1990; Kılıç, 2006b; Kılıç, 2007a; Kılıç, 2007b; Kırbıyık, 2007; Ölker, 2009; Öz, 1996; Öztahtalı, 2004).” bilgilerini vermiştir.*

Manzum sözlüklerin en önemli yazılma sebebi grameri kavratmak, dil öğretimine yardımcı olmak ve dil öğretiminin süresini kısaltmaktır. Mekteplerde ve medreselerde ilim yolundaki zorlukları kolaylaştıran en önemli araç dildir ve yabancı dilleri özellikle Arapça ve Farsçayı karşılıklarıyla öğreten dil kitapları manzum sözlüklerdir. Manzum sözlüklerde öğretilen kelime sayısı bin/üç bin kelime arasında değişmektedir. Çoğunlukla tuhfe ve nazm gibi isimlerle birlikte anılan manzum sözlüklerin amaçlarını şu başlıklar altında özetleyebiliriz:

1. Mukaddime veya dibâce denilen bir girişle başlayan manzum sözlüklerin giriş bölümünde talebelere Allah'ın isimleri ve sıfatları anlatılır. Bu isim ve sıfatlar üç dilde kullanılan kelime örnekleriyle kavratılır. Hz.Peygambere salat ü selâm, âl ü ashâbına dua kılınır. Ardından önemli bazı dini kavramlar yorumlanır. Talebelere eğitimin, dil öğrenmenin kişinin kendisine ve insanlara faydası anlatılır. Bu bölüm 60-70 beyit civarında nazmedilmiştir.

2. İkinci bölümde sözlük kısmına geçilir. Kıtaların nazım birimi beyittir. Bu bölüm 4-20 beyit arasında değişen kıtalardan oluşur. Bu kıtalarda nazm ve mesnevi gibi farklı nazım şekilleri kullanılmaktadır. Kıtaların başlığı Arapça veya Farsçadır. Arapça her harften kıta söylemek adettir.

3. Kıt'alar aruz vezninin ezberlemesi kolay kalıplarıyla oluşturulmuştur. Her kıtada aynı alandan kelimeler veya birbiriyle bağlantısız Türkçe kelimeler yer almakta ve bu kelimelerin Arapça veya Farsça karşılığı Türkçe kelimedenden önce veya sonra verilmektedir.

4. Her kıtanın sonunda o kıtanın vezni verilmekte, böylelikle vezinle birlikte ses ve ahenk kavratılmaktadır.

5. Sözlük içerisinde kelimelerle birlikte deyimler, atasözleri ve deyişler verilerek mecaz anlamlar öğretilmektedir.

6. Eş anlamlı veya cinaslı kelimeler yoluyla farklılıklar ortaya konulmaktadır.

7. Bazı mısralar tüm olarak çevrilmekte, böylelikle Arapça veya Farsça kelimeleri ki-barlar ezberletilmektedir.

8. Beyitlerde tenasüp başta olmak üzere teşbih, tezat, iştikak, cinas, leff ü neşr, aliterasyon gibi ses ve anlam sanatları öğretilmektedir.

9. Kelimeler dahi, di, dirlar, dinür, dinülür, hem, öyle, oldu, ne, nedür gibi edat ve bağlaçlarla birbirine bağlanmaktadır.

10. Beyitlerde basit cümleler kullanılmıştır. Bu cümlelerin bir kısmı devriktir.

11. Her kıtanın son beyitlerinde başta dil öğrenmenin faydaları üzerine olmak üzere dini ve ahlaki çeşitli nasihatlerde bulunmaktadır (Güler, 2016).

2.3.2. Çok Dilli Sözlükler ve Yazılış Amaçları

Sözlükler, sözlük türleri için bir sınıflandırma kriteri olarak kullanılan yazıldığı dillerin sayısına göre farklılık gösterebilir. Kaynak dil ile tanımlayıcı dil aynıysa tek dilli ve kaynak ile tanımlayıcı dil farklıysa iki dillidir (Acar, 2020; Yong ve Peng, 2007). Dolayısıyla birden çok dile ait söz varlığını ihtiva eden sözlükler çok dilli sözlük adıyla anılır, en çok karşılaşılan türü ise bir dili temel alıp onu başka dildeki karşılıkları ile açıklayanlardır, bu tür sözlükler bir yabancı dilin öğrenilmesinde ve çeviri faaliyetlerinde kullanılır (Acar, 2020; Aksan, 1996). Bu hali ile LE, Arapça'dan Türkçe, Farsça ve Yunanca'ya, Farsça'dan Türkçe, Arapça ve Yunanca'ya, Türkçe'den Arapça, Farsça ve Yunanca'ya ve Yunanca'dan Arapça, Farsça ve Türkçe'ye tercüme şeklinde hazırlanmış çok dilli bir sözlüktür.

Tek dilli, iki dilli ve çok dilli sözlükler yazıldıkları ve de ihtiva ettikleri dil sayıları yanında hedeflenen amaçlar noktasında birbirlerinden farklılıklar arz ederler. Tek dilli bir sözlük diğer sözlük türlerine göre kaynak dildeki madde başının daha iyi anlaşılabilmesine fırsat verdiği için öncelikle anadili kullanıcıları için tasarlanmıştır, iki dilli bir sözlük ise kaynak dili daha aktif kullanmaya ve hedef dil eşdeğerlerini sağlayarak kaynak dil metinlerini daha iyi anlamaya yardımcı olur (Yong ve Peng, 2007). Zgusta'ya göre (1971) çok dilli veya çeviri sözlüklerinin temel amacı, “bir dilin sözlük birimleriyle, başka bir dilin kendi sözcüklerinin anlamlarına eşdeğer olan birimleri” koordine etmektir. Türk-İslam kültüründe sözlükler daha çok Kur'an-ı Kerim'i anlamak ihtiyacından doğmuş, zamanla İslami eserleri ve toplumların birbirlerini tanıma ve anlama ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla gelişmiştir. 1077 yılında Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divânü Lügâti't-Türk, sözlükçülük tarihimizin miladıdır. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan bu eseri yine aynı amaçla Memlük Kıpçakçasıyla yazılan sözlükler ve Anadolu sahasında yazılan satır arası Kur'an tercümeleri takip eder. Osmanlı Devleti'nin son dönemleri birçok dilde sözlüklerin yazıldığı bir zaman dilimi olmuştur. Özellikle de Tanzimat Dönemi ile birlikte Osmanlı coğrafyasında çok sayıda çok dilli sözlük hazırlanmış ve basılmıştır. Bu sözlüklerin büyük bir bölümünü İslami eserleri anlamak amaçlı kaleme alınan Arapça-Türkçe, Farsça-Türkçe ve Arapça-Farsça-Türkçe sözlükler oluşturmaktadır (Acar, 2016; Averbek, 2019; Ölker, 2009; Öztürk, 2016; Yastı, 2019). Boz (2013) çok dilli sözlüklerin yazılma sebebi ile ilgili olarak bu durumun pratik bir ihtiyaçtan

kaynaklandığını söyleyerek bunda hem Arapça hem de Farsça öğrenmek isteyenlere iki ayrı sözlük yerine tek sözlük sunma amacı çok açıktır, der.

3. ÇALIŞMANIN AMACI, ÖNEMİ VE YÖNTEMİ

3.1. Amaç

18. yüzyılda Hanyalı Hafız İbrahim tarafından yazılmış LE adlı sözlüğün çeviriyazısının ve dil incelemelerinin yapılması, dizin ve işlevsel sözlüklerinin hazırlanarak dört dilde yazılmış bir sözlüğün Türk Dili ve Edebiyatı alanına kazandırılması amaçlanmaktadır.

3.2. Önem

Dil tarihimizde kültürel ve edebî nitelik taşıyan eserlerin incelenmesi o dönemin dil özelliklerinin ortaya çıkarılması yönünden önem arz etmektedir. Çeşitli amaçlar için yazılmış çok dilli eserler, özellikle dil öğretimi için yazılan eserler, yazıldıkları dönemin dil özelliklerini göstermesi açısından büyük öneme sahiptirler. Bu kapsamda LE dört dilde yazılmış bir sözlük olması özelliğiyle ayrıcalıklı bir öneme sahiptir. Yunanca öğretmek amacıyla yazılmış olması ve Yunanca'ya ait giriş gramerini içermesi bakımından da önemli olan LE, çok dilli bir sözlük, gramer kitabı, nasihatname ve konuşma rehberi olma özelliklerini de taşımaktadır. Ayrıca özellikle Yunanca'nın Girit ağzı ile kullanılması o dönemin kültür ve dil özelliklerini yansıtmaları bakımından da önemlidir.

3.3. Yöntem

LE üzerine çalışma yapılmadan önce eser ve müellifi hakkında araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda LE'ye ait 4 farklı nüsha bulunmuştur ve temin edilmiştir. Hem nüshalar hem de müellif hakkında yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler çalışmada "*Eserin Müellifi ve Genel Özellikleri*" başlığında verilmiştir.

Daha sonra LE'nin temin edilen tüm nüshaları detaylıca incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda en kapsamlı nüsha olması nedeniyle İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde Lügat-ı Erbaa : Arabi, Türki, Yunani, Farisi ve manzum lügatler başlıklı NEKTY10277 demirbaş numarası ve IBN-02803 kaydıyla yer alan nüsha çalışmamızda temel alınmıştır. Aynı zamanda incelenen nüshada olmayan

kısımlar (metin, derkanar vb.) diğer nüshalardan tamamlanmıştır ve metin içerisinde dipnot olarak verilmiştir. Tamamlanan kısımlar numaralandırılmadan metin içerisinde köşeli parantez ile verilmiştir ve inceleme, dizin ve işlevsel sözlükte kullanılmamıştır. Dipnotlarda Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi nüshası Suna Kıraç, Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi nüshası Selimiye, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nüshalarından Lügat-ı Elsine-i Erbaa başlıklı T1783 kayıt numaralı ve NECTY01783 kodlu nüsha İstanbul1, Arabi, Türki, Yunani, Farsî ve manzum lugatlar başlıklı IBN-02803 kayıt numaralı ve NEKTY10277 kodlu nüsha İstanbul2 olarak kısaltılmıştır.

Metin başlığı altında eserin çeviriyazısı yapılarak Latin harflerine aktarılmış ve noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Dil incelemesi başlığında LE'nin ses ve şekil özellikleri verilmiş olup Arapça ve Farsça unsurlar da incelenmiştir. Dizin başlığında eserde yer alan tüm sözcükler yapıları dikkate alınarak TürkSözDiz (3.4 versiyonu) adlı dizin programı yardımıyla anlamlarıyla birlikte alfabetik olarak dizilmiştir. Sözcüklerin anlamı verilirken eserde kullanılan anlamı dikkate alınmıştır. Sözcüklerin ait olduğu diller parantez içerisinde kısaltmalar şeklinde verilmiş olup sıklıkları da belirtilmiştir. Dillere göre işlevsel sözlükler başlığı altında LE'de dört dilde karşılıkları verilen kelimelerden kullanım kolaylığı sağlaması açısından eserdeki dil sıralaması ile aynı olacak şekilde (Arapça-Farsça-Türkçe-Yunanca) ve alfabetik sıralanarak işlevsel sözlük oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sözlükte yer alan kelimeler ayrıca her dilde alfabetik sıralanarak dillere göre işlevsel sözlükler hazırlanmıştır.

4. ESERİN MÜELLİFİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

4.1. Eserin Müellifi Hanyalı Hafız İbrahim Efendi

Hanyalı Hafız İbrahim Yunanistan'ın Girit adasının Hanya şehrinde doğmuştur. Doğum tarihi ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Sıbyan mektebinde Farsça hocası olarak görev yaptığı bilinmektedir. Ailesi ile ilgili çalışma kapsamındaki araştırmalar sonucunda bir oğlu olduğu ve temin edilen Suna Kıraç nüshasının oğlu tarafından yazıldığı tespit edilmiştir. Tekin (2016) yaptığı çalışmada “*İşbū dīvānçe şāhibi Hānyevī İbrāhim Efendi-zāde merhūm Mehmed Şefīk Efendi...*” olarak belirtmektedir. Buna göre Hanyalı Hafız İbrahim'in oğlunun Hanyalı Mehmed Şefik olduğu ortaya çıkmaktadır. Oğlunun istinsah ettiği nüshada ailesi hakkında ise şu bilgiler bulunmaktadır: “*Girīdī Hānyāvī el-aşıl merhūm ve mağfūr pederim Hāfız İbrāhīm Efendi ibn Muştāfā Efendi ibn Hasan Efendi hazretleriniñ te'līf ve inşālarıdır*”. Buradan Hanyalı Hafız İbrahim'in babasının Mustafa Efendi, dedesinin Hasan Efendi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak çalışma kapsamında incelenen nüshanın ek kısmında bir beyitte “Ey ‘Alī efendi ‘azīz pederim (90A/10)” diye bahsedilen kişinin eserin müstensihinin babası olduğu düşünülmektedir. Hanyalı Hafız İbrahim'in veba hastalığına yakalanarak 1798 yılında vefat ettiği bilinmektedir.

Hanyalı Hafız İbrahim hakkında çeşitli kaynaklarda şu bilgilere rastlanmıştır;

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde Kılıç (2013), “*Hanyalı Hafız İbrahim (HIFZĪ, İbrahim Efendi) “Hifzī” mahlasını kullanmakta olup tarihi bilinmemekle birlikte Yunanistan'ın Girit adası Hanya şehrinde dünyaya gelmiştir. Hanya'da sıbyan mektebi hocalığı yapmış ve Fârisî Hocası sanıyla anılmıştır. İlerleyen dönemlerde birtakım kişilerin sözlerine kırılıp yine Girit adasında yer alan Kandiye şehrine gitmiştir. Bu şehirde yaklaşık altı yıl kadar yaşadktan sonra Hanya'ya geri dönmüştür. Hicri 1213/Miladi 1798 yılı Ramazan ayında veba hastalığına yakalanarak vefat etmiştir. Kaynaklarda ailesi ve yakınları ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Girit'te basılan ve ilk sayısı 5 Safer 1298/7 Ocak 1881 tarihinde çıkarılan İntibah gazetesinde yer alan bilgiye göre mürettep Dîvân'ı vardır. Fakat Dîvân'a ulaşılammıştır. Kasideleri ve Türkçe-Rumca mülemmalarıyla dikkati çeken bir şair*” olarak bahsetmiştir. Naat ve eserlerinden örnekler vermiştir.

Sevgi (1992) Giritli Şairler adlı eserinde, “*Müşarun iley'h Hanya'da Farisi Hacesi dimekle şehir olan erbab-ı ma'arifin serbülendi Hafız İbrahim Efendi'dir. Mu'allim-i sıbyan -olup evahir-i ömründe fazl u meziyyetine gayr-ı vakf ba'z-ı ademlerden rencide hatır olmasıyla Kandiye'ye azimet ve altı sene sonra vatan-ı aslisine avdet ile bin iki yüz on üç senesi ramazanında ta'un 'illetine duçar ve nihayet bu illetden rehayab olamayarak 'azim-i daru'l-karar olmuştur. Lisan-ı Rumi ile mülemma' eş'arı hayretdih-i nüzama-yı devran ve hicviyyat*

u leta'ifi gıpta-ferma-yı kasa'id-i Haşmet ü Selman olup her şiveye kadir eş'arı vafır bir şa'ir-i mahir idi. Mükemmel ve müretteb divanı olup bu birkaç eş'ar-ı abdar bi'l-inti'ha'b sebt-i ceride-i asar kılındı” şeklinde bahsetmiştir.

İnal (1969) Son Asır Türk Şairleri-I adlı eserinde, “İbrahim Hıfzı [Efendi] Hanyalıdır. Hanya'da "Farisi Hocası" nam ile maruf ve sıbyan mektebinde muallim idi. Hayatının sonlarında meziyyetini takdir etmeyen bazı eşhasa münfail olarak Kandiyeye gitti. Altı sene sonra Hanya'ya döndü. 1799 [Remazan 1213] de taundan vefat etti. Girit'te ilk nüshası 1881 [5 Safer 1298] de intişar eden "İntibah" gazetesine "Girid'de mehd arayı vücud olan bazı şuaranın teracimi ahvalile asarı şiriyelerini mutazammın bir mecmua tesadüfen elimize geçmiş olmağle muhteveyatı şayanı mutalea görüldüğünden tefrikamızda neşr olunmasını faideden hali göremedik" mukaddimesile derc edilen teracimi ahval sırasında onun üç beş satırlık tercemei halinde "lisanı rum ile mülemma eş'arı Hayret'dihi nuzamayı devran ve hecviyat ve letaifi gıpta fermayı kasaidi Haşmet ve Selman olup her şiveye kadir, eş'arı vafır, bir şairi mahir idi. Mükemmel ve müretteb divanı olup bu birkaç eş'arı abdar, bilintihab sebt-i ceridei asar kılındı" deniliyor. Madame ki "hecviyat ve letaifi gıpta fermayı kasaidi Haşmet ve Selman" imiş, bir iki misal gösterilmek İcab ederdı. Bahusus bu kadar sena olunan "bir şairi mahir" in yalnız sıbyan muallimi olduğu söylenmekle iktifa olunmayı tercemei haline dair tafsilat verilmek lazım gelirdi. Bizim tercemei hallerimiz, işte' böyle seci'li ve kaifiyeli, faideden hali birtakım laflardan ibarettir. Böyle boş lafların ahlafta bir şey öğretmeyeceği tabiidir. Tercemei hal namma şa'saali, tantanalı sözler yazanlar, zannediyorlar ki gelecekle, o sözler sayesinde geçmişlerin her türlü ahval ve akvaline vakıf olacaklardır. "Zehi tasavvuru batıl, zehi hayali muhal". Bir de Hıfzı Efendi "her şiveye kadir, eş'arı vafır" bir sahihi divan olduğu halde yalnız Arab ve Acem lisanlarile mi şiir söylemiş, Türkçe şiiri yok mu? Varsa Türk şairi olduğu için evvela onları yazmalı idi” şeklinde bahsetmiştir. Naat ve gazellerinden birer örnek vermiştir.

Hanyalı Nuri'nin Tezkire-yi Şu'ara-yı Cezire-yi Girid adlı kitabını yayımlayan Kurtoğlu (2019) Hıfzı İbrahim Efendi başlığı altında şu bilgileri vermiştir: “Hanya'da Fārisī H'ācesi demekle şehir olan erbāb-ı ma'ārifīn ser-bülendi Hafız İbrāhīm Efendi'dir. Evā'il-i hālinde mu'allim-i şıbyān ve h'āce-yi debīristān-ı fażl u 'irfān olmağla Hanya'ya baş-ı cenah-ı a'rifet eden ekser-i vulāt-ı 'ızāmuñ dā'ire-yi 'aliyyelerine duhūl da'vet ü teşhīr-i perī-rūyāna ber-vefk-i me'mūl-i husūl edip etbā'-ı müşārün-ileyhüm kendisinden telemmüz etmekle hayli i'tibāre mevşūl olmuş idi. Nice eyyam u a'vām bāb-ı ma'ārif-iktisābı merci'-i talebe-yi havāş u 'avām hattā rākımu'l-hurūf Nūrī-yi kemter daħi efendi-yi mūmā-ileyhiñ silk-i şākīrānına münselik olmağla cüz'ıyyāt-ı Fārisī'den behrever olmuşum. Hağ Te'ālā hazretleri rūh-ı şerīflerin ğarīk-i lücce-yi ğufrān eyleye. -Āmīn- Evāhīr-i 'ömründe ba'z kimselerden rencide olup haşbe'l-iktizā Hanya'dan kat'ı rişte-yi 'alāka-yi ikāmet ve evlād u 'iyāliyle Kandıye'ye hicret edip altı sene miqdārı anda mekş ü ārām ba'de-hu yine vañan-ı aşlīsi olan Hanya'yı meşken ü makām eylemişdi. Tā'undan fevka'l-ğāye havf u ictināb üzre 'āmmeye pend ü naşīhat etmek ādeti iken bi-takdīri'llāhi Te'ālā biñ iki yüz on üç senesinde Hanya'ya vürüdu esnasında veba olmağ hasebiyle zaħm-ı cān-sitānından reha-yäfte olmayıp evā'il-i Ramazān-ı şerīf'de mañ'ünen 'azim-i daru'l-İslām olmuşdur. -tecāveza'llāhu 'an seyvi'ātihi-Merhūm-ı mūmā-ileyh 'ālim u fāzıl be-taħşīş Fārisī'de kāmīl bir zāt-ı bī-mümāşil idi. Nedīm-i bezm-i üns-ā-üns-i ülfet ve meclis-ārāy-ı erbāb-ı ma'ārif ü fażilet olmada yegāne şakrağ u hāzır-cevāb mānend-i Nābī üstād-ı ferzāne idi. İnşāsı tarz-ı Kāniyāne ve sebze-yi eş'ar-ı ābdārı zemīn-i Şābitāne'de cilveger-i şahīfe-yi zuhūr olup kendine maħşūş bir vādī-yi nev-icād u peydā ve bezle-ğūlukda āşār-ı şu'arā-yı pesīn ve pişīni mensī etmişdi. 'Arabī kaşā'id-i makbūl u mergūb ve Fārisī vü Türkī gazelliyāt u tevārīh u terci'ātu nihāyetde lisān-ı Rūmī ile mülemma 'eş'arı hayret-dih-i nuzemā-yı devran ve hicviyyāt u leñ'ifi gıpta-fermā-yı kāsā'id-i Haşmet ü Selmān olup her şiveye kādīr eş'arı vafır bir şā'ir-i mahir idi. Mükemmel ü müretteb dīvānı vardır. Bu bir kaç eş'ar-ı ābdār intihāb olunup sebt-i ceride-yi āşār kılındı”.

Naatlarından örnekler vermiştir. Ayrıca Nuri, Hıfzî'den ders aldığını da şu beyitlerle belirtmiştir:

Telemmüz edeli Hıfzî-i mu 'ciz-güdan ey Nürî
Nev-âyîñ şî're mazhar-reste olduñ köhne vādîden (G 416/7) (Aydın, 2009).

4.2.Eserin Genel Özellikleri

LE'nin müelifi Hanyalı Hafız İbrahim Efendi eseri şu şekilde ifade etmektedir; “bu kitâbı üç bâb ve bir hâtîme üzerine terkîb ve tertîb olunmuşdur bâb-ı evvel maşâdır beyânındadır bâb-ı şânî esmâ'-i müşakqika ve gayr-i müşakqika beyânındadır bâb-ı şâliş hurûfât ve edevât ve esmâ'-i işârât ve zamâ'ir ve esmâ'-i ef'âl ve sâ'ir nahivlerde mezkûr olan kelimât beyânındadır ve hâtîme ve nice neşâyîhi ve mekâleme-i şâmildir”.

Eserin ilk varaklarında Yunancanın dil özellikleri, fiil yapısı ve kelime türetme şekilleri üzerine bilgiler ve örnekler verilmiştir. Daha sonra müellifin yapmış olduğu bölümlenmelere göre birinci bölümde Yunanca fiil çekimleri zaman ve şahıslara göre örneklerle gösterilmiş, devamında bazı fillerin mastar halleri sırasıyla Arapça, Farsça, Türkçe ve Yunanca olmak üzere dört dildeki karşılıklarıyla birlikte verilmiştir. Bu bölümde Yunancanın dilbilgisi kuralları (kiplere göre fiil çekimleri, fiillerin dört dildeki karşılıkları ve isim-fiiller) Türkçe verilmiştir. İkinci bölümde yine dört dilde karşılığı olmak üzere isimler verilmiştir (Öz, 2016).

İncelenen eserde 21 farklı konu başlığı altında 875 madde başı kelime bulunmaktadır. Dört dilde ise toplam 3500 kelime bulunmaktadır. Bu konu başlıkları ve madde sayıları aşağıdaki gibidir:

Maşdarlar: Fiiller (134 madde)

Esmâ': İsimler (79 madde)

Fî beyâni'l-arz ve mâ yünäsibühâ: Yeryüzü ile ilgili kelimeler (63 madde)

Fî'l-bahri ve mâ-fîhi: Deniz ve içindekiler (18 madde)

Fî-beyâni'l-me'âdin: Madenler (8 madde)

Fî-beyâni 'âzâ'i'l-insân: İnsan organları (79 madde)

Fî beyâni vaşfi'l-insân: İnsanın vasıfları/sıfatları (28 madde)

Fî 'uyübi'l-insân: İnsanın kusurları (18 madde)

Fî kelimâti'l-mütezáddîn: Zıt kelimeler (78 madde)

- Fī'l-melbūsāt: Giyecekler (28 madde)
- Fī'l-elvān ve mā-yünāsibühā: Renkler ve renklerle ilgili kelimeler (9 madde)
- Fī-levāzimāti'l-kātib: Yazı için lazım olan malzemeler (12 madde)
- Fī-beyāni alāti'l-ḥarb ve alāti aḥadi'l-ḥarb: Savaş aletleri ve askerler (30 madde)
- Fī-beyāni ḥayvānāti'l-mūnise: Uysal hayvanlar (20 madde)
- Fī-beyāni'l-ḥayvānāti'l-vuḥūṣiyye: Vahşi hayvanlar (32 madde)
- Fī-lebeni'l-albān ve mā-yūnasibühā: Süt ve onunla ilgili kelimeler (10 madde)
- Fī-esmā'i'ṭ-ṭuyūr: Kuş adları (21 madde)
- Fī'l-beyt ve mā-yete'allāḳ: Ev ve onunla ilgili kelimeler (26 madde)
- Fī-levāzimāti'l-beyt: Ev aletleri (63 madde)
- Fī-beyāni'l-fevākihi ve'l-ezhār: Meyveler ve çiçekler (92 madde)
- Fī-beyāni āṣḫābi'l-ḥurūf ve eṣ-šanāyi': Sanat ve meslekler hakkında kelimeler (27 madde)

Üçüncü bölümde harfler ve edatlar, ayrı ve bitişik kişi zamirleri, işaret sıfatları, ayrıklık, onay, zorunluluk, çokluk, azlık, uyarı ve şaşkınlık bildiren kelimeler ile soru kelimeleri dört dildeki karşılıklarıyla birlikte verilmiştir.

Hatime bölümünde cümle, beyit, nasihatler ve bölümün sonunda da sayılar sırasıyla Arapça, Farsça, Türkçe ve Yunanca karşılıklarıyla birlikte verilmiştir.

LE hakkında yapılan araştırmalar sonucunda Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesinde 1 nüsha, Edirne Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesinde 1 nüsha ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 2 nüsha olmak üzere 4 farklı nüsha tespit edilmiştir. Nüshaların özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

4.2.1. Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi Nüshası

Suna Kıraç Kütüphanesinde bulunan nüsha Arabi Türki Yunani Farsi Lugat ve Rehber Kitabı başlığıyla 226 envanter numarasıyla Nadir Eserler Koleksiyonunda kayıtlıdır. İstinsah tarihi 25 Cemâziyelâhir 1266 / 8 Mayıs 1850'dir. Harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Eser 72 varak olup her sayfada 11 satır, sözlük kısmında 4 sütun bulunmaktadır. Eserin cildi ebru kaplı karton olup sırtı siyah derili ve mıkleplidir. Sayfalar cetvelsizdir. Madde başlarında, başlıklarda, kelimelerde herhangi bir renk veya çizgi bulunmamaktadır. Ayrıca girişte adını vermeyen mürettib eserin babası

tarafından yazıldığını söyler, dolayısıyla kitabın Hafız İbrahim Efendi'nin oğlu Hanyalı Mehmed Şefik tarafından istinsah edildiği anlaşılmaktadır (URL-1, 2018).

Kütüphane tarafından muhtemelen Hanya'da istinsah edilen tek nüsha olduğu belirtilse de esere ait başka nüshaların olduğu tespit edilmiştir.

4.2.2. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi Nüshası

Bu nüsha Lügat-i Arbaa başlıklı ve 22 Sel 2173 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Bu nüshayla ilgili bir istinsah tarihi bulunmamaktadır. Harekeli nesih hatla yazılmıştır. Eser 98 varak olup her sayfada 13 satır, sözlük kısmında 4 sütun bulunmaktadır. Eserin cildi kırmızı ve kenarları altın yaldızlıdır. Sayfalar kırmızı cetvellidir. Arapça madde başı kelimeler ile Yunanca kelimeler kırmızı ile çizilmiştir. Başlıklar ayrı sütunlarda kırmızı olarak verilmiştir (URL-2, 2018).

4.2.3. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nüshaları

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde iki farklı nüshaya ulaşılmıştır. İlk nüsha (İstanbul1) Lügat-ı El sine-i Erbaa başlıklı T1783 kayıt numaralı ve NECTY01783 yerel yer numaralı nüshadır. Bu nüshayla ilgili bir istinsah tarihi bulunmamaktadır. Harekeli nesih hatlıdır. Eser 98 varak olup her sayfada 13 satır, sözlük kısmında 4 sütun bulunmaktadır. Eserin cildi ve kenarları vişne çürüğü meşin, üzeri ebru kağıt kaplı ve mikleplidir. Sayfalar kırmızı cetvellidir. Kağıdı aharlı ve söz başları kırmızıdır. Başlıklar ayrı veya aynı sütunlarda ve kırmızı renktedir (URL-3, 2018).

Bir diğer nüsha (İstanbul2) Lügat-ı Erbaa : Arabi, Türki, Yunani, Farisi ve manzum lugatlar başlıklı IBN-02803 kayıt numaralı NEKTY10277 yerel yer numaralı nüshadır. İstinsah tarihi tarihi hicri 1241'dir. Harekesiz nesih hattıyla yazılmıştır. Eser 98 varak olup her sayfada 12 veya 13 satır, sözlük kısmında 4 sütun bulunmaktadır. Eserin cildi kahverengi çerçeveli içi yeşil motiflidir. Sayfalar cetvelsizdir. Sayfalarında sözlük kısmında dört dilde verilen kelimeler kırmızı noktalarla ayrılmış ve madde başı Arapça olan kelimelerin üzeri de kırmızı çizgiyle çizilmiştir. Başlıklar ayrı sütunlarda ve kırmızı renktedir. Yunanca fiil çekimleri ile mükaleme kısmındaki cümleler kırmızı çizgi ile çizilmiştir. Manzum sözlük kısmında da Yunanca kelimeler kırmızı ile çizilmiş ve altlarına numaralar yazılmıştır (URL-4, 2018).

5. METİN

1B

(1) **hāzā lügat-ı erba‘a te’lîf iden Hānyevî feyleskoñi** (2) hāzihi emsile lisān-ı ‘Arabî ve lisān-ı Türki ve lisān-ı Yūnānî ve lisān-ı (3) Fārisî dört lisān üzerine tercüme ve beyān olunmuşdur bi-te’lîf-i (4) Giridî Hānyevî Hāfız İbrāhim Efendi (5) Bi’smi’llāhi’r-rahmāni’r-rahîm (6) el-ḥamd’ü-lillāh’il-lezî şerref el-insān ve zeyyenehū bi’n-nuṭki ve’l-lisān (7) ve ekremehū ‘alā-sā’iri’l-mahlūkāt ve faddale men şā’e min-‘ibādihi (8) bi’l feşāhati ve’l-ihtidā’i ilā temizi’l-lügāti ve’s-salātü (9) ve’s-selāmü ‘alā seyidinā Muḥammed-in seyyidi’l ‘Arabî ve-l’acem ve efşāḥa (10) men nuṭkin ve tekelleme’l-münneze ‘aleyhi fi’z-zikri’l-muḥakkem ikrā’ ve rabbük (11) e’l-ekrem ellezî ‘alleme bi’l-ḳalem ‘allemel-insāne mā-lem ya‘lem ve ‘alā ālihi

2A

(1) ve aşābihi meşābiḥu’z-zulem ve-yenābî’u’l-ḥikem **ve-ba‘d** şöyle (2) ma‘lūm ola ki zebān-ı ḥilāf-ı Fārisî¹ ve Yūnānide ef‘āl² ve esmā (3) müştakka³ nesak-i vāhid üzerine gelmeyüb ekserî ḥilāf-ı (4) kıyās olmağın emsile-i muhtelif-i Yūnānî’i ba‘de’l-irād (5) bi-ḥasebiṭ-ṭāḳati maşadır-ı keşire cem‘ idüb her bir maşdarıñ (6) ḥizāsında⁴ vāki‘ şaḥîfede māzî ve muzāri‘ (7) ve ism-i fā’il ve ism-i mef’ul ve emr-i ḡā’ib ve ḥāzır (8) ve nehiy ve meḥūl ve māzî ve muzāri‘i daḥı taḥrîr (9) ve taṣṭîr idüb ‘ayān beyān itdim zîrā bu kelimāt-ı (10) keşire-i semāniyyeniñ ve meḥūluñ ekserisi ḥilāf-ı kıyās (11) olmağdan zabṭ u inzibāṭı mütā‘assir olduğı erbābınıñ (12) ma‘lūmidir binā’en ‘alā-zālik şıyağ-ı semāniyye-yi muḳābele-yi (13) şaḥîfe irā’et ve māzî ve muzāri‘ meḥūlu maşdar-ı ‘Arabiniñ

2B

(1) ḳurbunda işāret ve şıyağ-ı bāḳıye mücerred edevātla ma‘lūm olmağ-ıla (2) terk ü tarḥ olunmuşdur ancak işṭikāk ne vech-ile olma (3) niñ beyāni ehemmi ve elzem olmağ-ıla beyānına şurū‘ ba‘d-ez-în (4) emsile-i muhtelif ve muṭtarideleri daḥı izāḥ idelim fi’l işṭikāk (5) eger māzî üzerine lime cāzime ma’nāsına olan bir lafz-ı (6) **den na’ı**

¹ Metinde Pārisî şeklindedir.

² Metinde if‘āl şeklindedir.

³ Metinde müştakka şeklindedir.

⁴ Metinde ḥezasında şeklindedir.

idhāl idersin cahd-ı mutlak olur meşelâ (7) **emase** kelimesi ki ‘ilm ma‘nâsıdır **den [n]a** kelimesini (8) idhāl itdikde **den emase** olur ki ma‘nâsı öğrenmedi (9) dimekdir ancak evâ‘il-i mâzî ve muzâri‘de ve sâ‘ir ef‘âlde (10) olan hemzât üzerlerine edât geldikde hâzıf olunur (11) ba‘zı kerre hâzıfden ‘ivaż-ı nûn dağı virilür ve **den [n]a** lafzınıñ (12) hâ‘sı ba‘d‘el hâzıf mâkâblindeki nûn mâba‘dında ki hemze-i mahzûfeniñ

3A

(1) harekesi nakl olunur **irse** diyecek yerde **den irse** (2) ve **irsaste** diyecek maħalde **den ersaste** dirler ve eger muzâri‘ (3) üzerine **de** lafzını **ya den [n]a** lafzı vaż‘ idersen nefy-i istikbâl olur (4) **den ersate de dyavazi** gibi ki ma‘nâları gelmez ve okumaz dimekdir (5) ve eger **den [n]a** lafzına bir **pote** idhâl idersin te‘kîd-i (6) nefy-i istikbâl olur **pote den ersate** gibi ki hiç gelmez dimekdir (7) ve eger cahd-i mutlak üzerine bir pote lafzını dağı zamm idersen (8) cahd-ı müstağrak olur meşelâ **den irse** lafzına ki gelmedi dimekdir (9) **pote den irse** didikde hiç bu ana degin gelmedi ve eger lafzını ki (10) hâl ma‘nâsıdır zamm idersen nefy-i hâl olur **eda den ersate** (11) gibi ki şimdi gelmez dimekdir ve eger muzâri‘ üzerine “ed ya es” lafızlarından (12) birini zamm idersen emr-i gâ‘ib olur ve **mi**-i nâhiye geldikde

3B

(1) nehy-i gâ‘ib olur **idyavazi mi diyavazi** gibi ve eger mâzîniñ (2) hemzesin hâzıf idersen emr-i hâzır olur **edyavaze** gibi (3) ve eger muzâri‘ üzerine bir **mi**-i nâhiye getürdikden sonra âhirine bir sin-i (4) mühmile-i sâkine-i yâhûd bir zâ-ı sâkine getürüb ve-mâ-ğabllerin meksûr (5) idersen nehy-i hâzır olur **mi diyavazis mi diyavazo** gibi (6) ve eger mâzî ve muzâri‘ üzerine **pos** ve yâhûd **poz** lafızlarından (7) birini getürsen fi‘l-i ta‘accüb olur ve ism-i fâ‘il üzerine **pola** (8) lafzını ziyâde idersen mübâlağa ile ism-i fâ‘il olur (9) **pola dyavazis** gibi ve eger ism-i fâ‘il üzerine **ilsiya perisya** (10) lafzını getürsen ism-i tafđil olur **perisya diyavazis** (11) ve eger ism-i cämidiñ âhirine bir sin lafzını ilhâk idersen (12) ism-i menşüb olur gâhice medde ile iktifâ[?] olunub sin‘i

4A

(1) getürmezler evvele mişâl **karavi karavis** gibi şâniye mişâl (2) **karavi ti orfano ena toli ti** gibi ve eger **topos** lafzını (3) maşdarıñ âhirine ilhâk idersen ism-i mekân

olur (4) **topos to ma ti mu** gibi zīrā **topu ve topus** mekân ma'nâsındır (5) ve **to** lafzını edât-ı taḥṣīṣdür ve **prama** lafzını idhâl idersen (6) ism-i âlet olur ve **ena** getürsen binâ'-yı merre ve **im ñarlo is** lafzıyla (7) binâ'-yı nev'î olur cümleye mişâl **pirama to maşimo ena maşimo** (8) **im kalois maşimo** gibi ve eger isim üzerine **ki** lafzını getürseñ (9) ism-i taşgîr olur bî-şart-ı ân-ki âḥirinde **ki** lafzını bulunmaya (10) ve eger bulunursa **ki** lafzından muḳaddem bir **ka** lafzını getürürsen (11) evvele mişâl **pidi pedaki** şāniye mişâl **çiçeki çiçekaki** (12) **bardaki bardakaki** gibi lâkin lafz-ı **ki'den** muḳaddem ḥarf-ı (13) meddeden elif gelmek şartdır velev yâ-i medde dahı olursa

4B

(1) elif munḳalib olur nitekim mişâlden ma'lûm olur imdi (2) emşile-i muḥtelife 'ayân ve beyân idüb ve muṭtarideleri dahı îzâḥ (3) itdikden şoñra maşâdıra şurû' zıkr olundığı vech üzere (4) maşâdır muḳâbelesinde şıyağ-ı semâniyye işâret ve mechûl (5) mâzî ve muzâri' maşdar-ı 'arabîniñ ḳurbunda muḥtelif olmamak (6) mülâḥazasıyla ma'küsen irâ'et idelim tâ ki müṭâla'a (7) idene elsine-i erba'aniñ taḥṣîli eshel olub bizi (8) de'avât-ı ḥayriyyeden ferâmûş itmeyeler ve lâkin zıkr olunan (9) ḳavâ'ide muḥâlif nice lügat-ı bî-şümâr ve kelimât-ı nâ-hem-vâr vardır ki (10) bir vech-ile ḥaşr ü inḥişârı ve ta'dād ü şümârı taḥrîr ve taḳrîr (11) ḥadd-i imkândan ḥâricdir binâ'yı 'aliyye bî-ḥasebi'l ḳudreti vel'-mikneti (12) maşâdır-ı keşire-i taḥrîr ve muḳabelelerinde aşl olan şıyağ-ı semâniyye

5A

(1) ile mechûl mâzî ve muzâri' tastîr itdîm ve bu kitâbı üç (2) bâb ve bir ḥâtıme üzerine terkîb ve tertîb olunmuşdur (3) **bâb-ı evvel maşâdır** beyânındadır **bâb-ı şānî** esmâ-i müşakḳıka (4) ve ğayr-i müşakḳıka beyânındadır **bâb-ı şālis** ḥurūfât ve edevât (5) ve esmâ-i işârât ve zamâ'ir ve esmâ-i ef'âl ve sâ'ir naḥivlerde (6) mezkûr olan kelimât beyânındadır ve ḥâtıme ve nice neşâyihi ve mekâleme-i (7) şāmildir. (8) **fî'l emşileti'l-muḥtelifeti'l Yūnāniyye** (9) maşima (**maşdar**) e maşate (**mâzî**) maşeni (**fî'l-i mâzî**) maşitis (**ism-i fâ'il**) maşimenos (**ism-i mef'ûl**) den emâse (**cahd-ı muṭlaḳ**) (10) edade maşeni (**nehy-i ḥâzır**) de maşeni (**nehy-i istikbâl**) pote de maşeni (**te'kid-i nehy-i istikbâl**) pote den emâse (**cahd-ı müstaḡraḳ**)

5B

(1) ez maṣī (**emr-i ġā'ib**) mi maṣī maṣe (**nehy-i ġā'ib**) topos to maṣe (**ism-i mekān**) pirama to maṣī (**ism-i ālet**) (2) ena maṣimo (**binā-i merre**) im ṅayois maṣimo (**binā-i nev'**) maṣimaki (**ism-i taṣġīr**) atropos to maṣimo (**mübalāğa ile ism-i fā'il**) (3) perisya maṣitis (**ism-i tafḍīl**) poz emāse(**fī'l ta'accüb-i evvel**) pos maṣeni (**fī'l ta'accüb-i ṣānī**) (4) ve **hāzā-i müṭṭaridet-ü māzī-i ma'lūm** (5) emāse [öğrenmiş] emāṣane [öğrenecek] emāses [öğrenmiş] emāṣene [öğreniyor] emāsa [öğrendi] emāsame [öğret beni] (6) **emṣiletü müṭṭarideti māzī-i meḥūl** emāsetfitike emāseteftikane (7) emāsetfitikes emāsetfitikane emāsetfitika emāsetfitikame (8) **emṣiletü müṭṭarideti muzāri'-i ma'lūm** maṣeni [öğreniyor] maṣetone [masetis]

6A

(1) maṣetis maṣenete maṣeno maṣenune **muzāri'-i meḥūl** (2) maṣitveyete maṣitveġode maṣitveyese maṣitveyeste (3) maṣitveġome maṣitveġomestane **fī'l-maṣdar** maṣima (4) maṣimata **fī'smi'l fā'il** maṣitis maṣitaḍes (5) **fī'smi'l mef'ul** maṣimenos[tekmīl öğrendi] maṣimeni [cem' öğrenmiş] bākīleri bunlardan (6) müṣṭak olmağın emṣileden olur me'mūl-ile terk olunmuşdur (7) taḥrīre ḥācet yoğdur ancak emr-i nehy ve bā'zı esmānīñ (8) iḥtilāfāt-ı keṣīresi olmağ-ıla tavzīḥ ve taṣrīḥ olunmuşdur (9) **fī emri'l ġā'ib** ez maṣī ez maṣune yāḥūd ez maṣusi (10) dimek iktizā ider zīrā **ne** ve **si** lafızları zamīr-i teṣniyye-i mü'ennes (11) ve müzekker ve zamīr-i cem'-i müzekker ve mü'ennes olur el-ḥāşıl (12) Fārisī gibi lisān-ı Yūnānīde teṣniye ve cem'-i müzekker ve mü'ennes

6B

(1) müsāvidir maḥṣūş şıġāları yoğdur **fī-nehyi'l ġā'ib** (2) mi maṣī mi maṣo yāḥūd mi maṣosi **emr-i ḥāzır** (3) maṣe maṣete teṣniye ve cem'-i müzekker ve mü'ennes (4) **mübalāğa ile ism-i fā'il** pola maṣitis pola maṣitaḍes (5) **ism-i tafḍīl** perisya maṣitis perisya maṣitaḍes **fī'l ta'accüb** (6) pos emāsete pos emāṣane pos emases pos emāsete (7) pos emāsa pos emāsame **fī beyāni'l-maṣādırı'l-'Arabī** (8) ve'l-Fārisī ve't-Türki ve Yūnānī el-'ilmü ('Arabī) dānişten (Fārisī) (9) bilmek (Türki) ṅozma (Yūnānī) el-kırā'atü^(Ar) ḥānden^(Far) oğumak^(Tr) idyavazma^(Yun) (10) el-kitābetü^(Ar) nüvişden^(Far) yazmak^(Tr) iğrama^(Yun) el-emru^(Ar) (11) fermüden^(Far) buyurmak^(Tr) orizma^(Yun) el-

meci'ü^(Ar) āmeden^(Far) gelmek^(Tr) (12) ivrizma^(Yun) el-ityānū^(Ar) āverden^(Far) getürmek^(Tr)
ferma^(Yun) ez-zehābü^(Ar)

7A

(1) reften^(Far) gitmek^(Tr) yavma^(Yun) el-ku'ūdū^(Ar) nişesten^(Far) oturmak^(Tr) (2)
kaşizma^(Yun) el-kıyāmu^(Ar) berhāsten^(Far) kalmak^(Tr) siqoma^(Yun) (3) el-eklü^(Ar)
horden^(Far) yemek^(Tr) fao'ma^(Yun) eş-şürbü^(Ar) (4) nūşiden^(Far) içmek^(Tr) ipşoma^(Yun) es-
semā'u^(Ar) şeniden^(Far) (5) işitmek^(Tr) ağzikima^(Yun) en-nazaru^(Ar) dīden^(Far) görmek^(Tr)
(6) dīyma ipva^(Yun) et-tekellümü^(Ar) güften^(Far) söylemek^(Tr) milima^(Yun) el-'amelü^(Ar) (7)
kā[r] kerdem^(Far) iş işlemek^(Tr) dūlema^(Yun) **el-Yūnānī** (8) añuse[işit] ñosi
ğinostikōs[‘akıllı] ñozmenos (9) az ñosi mi kosi kose mi kosis ezyavase [okumuş] (10)
ezyavazi [okuyor] idyavastis idyavazmenos [okumuşdır] idyavazi [okuyordu] (11) mi
idyavazi [okumaz] idyavaze [okuyor] mi idyavazis [okumuyor] iğrapse [yaz]

7B

(1) iğraķi [mektüb] iğramatiķos [yazıcı] iğramenos ad ğirapsi [yazmışdır] mi iğrapsi
[yazma] (2) iğrapse [yaz] mi ğrapsis [yazmasıñ] orise [buyurdı] orizi [buyurıyor]
oristis [buyursıñ] (3) orzemenos [buyursuñlar] ez orisi mi norisi [buyurmasuñ] orise
[buyuruñ] (4) mi norisis [buyurmayıñ] irşe [geldi] erşete arşiktis erhomenos [geliyor]
(5) mi nersı erho [gelir] mi nersıs efere [getürdi] farti [getir] fartis [getir] (6) fermenos
[geliyor] as ferı mi ferı [getürem] fere [getür] mi feris [getürmesiñ] (7) epiye payı
payitis pa'omenos as pa'i (8) miya'i ame mi yais eķaca [oturdı] kaşizi [oturuyor] kaşitis
(9) kaşizmenos [oturmuş] as kacı [sen otur] mi kacı [oturmasıñ] kaçe [otur] mi kacıs
[oturam] (10) esiķo siķonete siķotis siķomenos (11) ezsiķoşı mi siķoşı siķo mi siķoşıs
(12) efaye [ye] tiroyi [yeyiyor] fağas [çok yiyici] fa'omeno [yemiş] mi fa'i[yemesiñ]

8A

(1) faye mi fayıs ibşe pini pyotis ibşomenos (2) as bişi mi ibşi ibşe mi ibşıs ağriķķise
(3) iğriķa ğirikiķtis iğrikizmenos ezğirikiķisi (4) mi ğirikiķisi ağriķķise mi ğriķķitis
ideşori (5) şoritıs şuremeno eşşori mi şuri şurbe (6) mi şuris emilişe mili militis
milimeno (7) az milisi mi milisis mi lise mi milisis edulebse (8) dūlo'i dūleftis
dūlemeno az dūlebsi (9) mi dūlebsi dūlebsi mi dūlebsis el-havfü^(Ar) (10) tersiden^(Far)
korkmak^(Tr) foves^(Yun) es-sukūtu^(Ar) üftāden^(Far) (11) düşmek^(Tr) pezma^(Yun) er-remyü^(Ar)

endāhten^(Far) fırlatmak^(Tr)5 rima^(Yun) (12) es-setrü^(Ar) pūşiden^(Far) örtmek^(Tr)6
iskebazma^(Yun)

8B

(1) el-ħarķu^(Ar) sūhten^(Far) yanmak^(Tr) ķayima^(Yun) (2) el-đuhūlü^(Ar) derūn āmeden^(Far)
icerü girmek^(Tr) yazma^(Yun) (3) el-ħurūcü^(Ar) birūn āmeden^(Far) taşra çıķmak^(Tr)
ivyema^(Yun) (4)er-rabtu^(Ar) besten^(Far) bağlamak^(Tr) đema^(Yun) (5) el-ħallü^(Ar) güşāden^(Far)
çözmek^(Tr) lima^(Yun) (6) el-kensü^(Ar) rūften^(Far) süpürmek^(Tr) peraserma^(Yun) (7) el-
ħalbü^(Ar) düşiden^(Far) şüd sağmak^(Tr) armema^(Yun) (8) el-ķat‘u^(Ar) būriden^(Far) kesmek^(Tr)
ķoma^(Yun) (9) eđ-đarbü^(Ar) zeden^(Far) (V)urmak^(Tr) varizma^(Yun) (10) el-herbü^(Ar)
girihten^(Far) kaçmak^(Tr) fevgā^(Yun) (11) el-i‘tā‘u^(Ar) dāden^(Far) virmek^(Tr) đozma^(Yun)

9A

(1) **el-Yūnānī** efovişine [ķorķmış] fovate [ķorķar] fovitis (2) foverizmenos
[ķorķutmışlar] as fovişi [düşer] mi fovişi [ķorķma] fovo [ķorķu] (3) mi fovase
[ķorķma] epese pefti peftis pezmenos [ķorķmuş] (4) az pesi mi pesi pese [düşer] mi
pepis [düşmüşsün] evreķse [yağmış] (5) verehtı [yağıyor] verektis rimenos az riķsi mi
riķsi (6) riķse mi riķsis eskebastike [örtölmüş] eskepazi (7) eskepastiz eskepazmenos
askepasi mi skepasi (8) eskepase mi skepasis ekayike [yanmış] keyete ķaitis (9)
ķaymenos eķapsi [yanmış] mi ķabsi [yanmasıñ] ķapse [yaķmış] (10) mi ķabsis
[yaķmasıñ] epike beki baztis bazmenos (11) azpi mi pi mi pis evyike ivyeni

9B

(1) evđartin evđarmenos az viyi mi vyi evđa (2) mi vyis eğese đeni đestis đemenos (3)
ezdesi mi desı dese mi desis (4) elise litis lime tus az lisi mi lisi (5) lise mi lisis
eparasire parasirti (6) parasirtis parasirmenos azparasiri mi parasiri (7) parasere mi
parasiris ermaķse erme‘i (8) ermaķtis ermamenos as armaķsi mi narmaķsi (9) armaķse
mi narmaķsi eķopse mi ķopsi ķopi (10) ķoftis ķomenos az ķopsi mi ķopsi ķopse (11)
mi ķopsis evarike varizi varistis [varizmenos]

⁵Metinde bulunmamaktadır.

⁶اورتمق şeklinde.

10A

(1) az vari mi vari vari mi varis efiye fevyi (2) fevgas fevgatos az fiyi mi fiyi fiye (3) mi fiyis edoke dodi dostis (4) dozmenos az dosi mi dosi dose (5) mi dosis **lisān-i erba'a-i beyān** (6) el-aḥzū^(Ar) giriften^(Far) tutmak^(Tr) ipşazma^(Yun) (7) el-bey'u^(Ar) fūrūhten^(Far) şatmak^(Tr) pulima^(Yun) (8) eş-şirā'u^(Ar) ḥırīden^(Far) şatun almak^(Tr) aḡorazma^(Yun) (9) eş-şefā'atü^(Ar) ḥāsten^(Far) dilemek^(Tr) zimita^(Yun)

10B

(1) et-ta'cīn^(Ar) sirišten^(Far)⁷ yoğurmak^(Tr) zimoma^(Yun) (2) et-ṭabḥu^(Ar) puhten^(Far)⁸ pişürmek^(Tr) ipsima^(Yun) (3) el-ḡarfū^(Ar) ta'ām bikāse nihāden^(Far) kotarmak^(Tr) ketoma^(Yun) (4) el-ḡaslū^(Ar) şüsten^(Far) yıkamak^(Tr) iplima^(Yun) (5) el-'addü^(Ar) şümürden^(Far) şaymak^(Tr) metrima^(Yun) (6) ipşase pişani ipşastis ipşazmenos (7) as pişasi mi pyasi ipşase mi ipşasis (8) epulise puli pulitis pulimenos (9) as pulisi mi pulipsi pulise mi pulisis (10) aḡorāse aḡorazi aḡorastis aḡorazmenos (11) aḡorasi mi naḡorazi aḡorase mi naḡorazis

11A

(1) ezitiḡse zita zitiḡtis zitimenos azitiḡsi (2) mi zitiḡsi zitiḡse mi zitiksis ezimose (3) zimoni zimotis zimomenos az zimosi (4) mi zimosi zimose mi zimosis ipsise (5) ipsini ipsistis ipsimanos as ipsisi (6) mi pisi ipsise mi ipsisis kenose (7) mi kenosis ipline iplini iplitis (8) iplimenos as pilini mi plini ipline mi plinis (9) emetrise metra metritis metrimenos az metrisi (10) metrise mi metrisis **el-beyān** benim fazīlet-mendim (11) ḥulūş-ı perverim ve meḡādir-şinās-i pür-āḡterim vaḡtimiz teng (12) ü tār ve şevāḡil-i bisyārımız olmaḡdan nāşī tekellūfāt-ı (13) keşire bi'l-küllīye ṭayy olub mücerred maşādır ile māzī (14) ve muzāri' beyānıyla iktifā olunmuşdur zīrā bunlarıñ cümlesini

11B

(1) taḡrīr emr-i 'asīrdır bil-müte'azzırdır ancak bu üç şīḡa (2) ma'lūm olduḡda 'āḡile kāfīdir ḡuşūrı bunlara ḡıyās (3) iştikāḡ olunur ve lisān-ı mezbūr keşret-i tefe''ul ve vefret-i (4) ḡıyās iştikāḡ olunur isti'māl ile keşf ü izāḡ (5) olunur ve illā kemā-yenbaḡi ḡalem ile taḡrīr ve tefhīm mümkün degildir (6) zīrā cümle kelimāt ḡılāf-ı ḡıyās vāḡi'dir

⁷ Metinde şiristen şeklindedir.

⁸ Metinde buhten şeklindedir.

ḳā‘ide üzre (7) gelenler eḳallü mine’l-ḳalīldir binā’en aleyh şıyağ-ı şemāniyyeden (8) bir miḳdār izāḥ itdikden şoñra şıyağ-ı sitte daḥı berāy-ı (9) iḥtişār tarḥ olunub mücerred maşdar ile māzī ve muzāri‘ (10) taşīr olunub mā-bāḳisi zihne iḥāle olunmuşdur (11) tā Fārisiyyeye kesāfet ve müte‘allimīne melālet virmeyüb müddet-i (12) ḳalīlede ḥitām müyesser ola **beyān-ı maşādır-ı muḥtaşarān** (13) [ḥ]ez-şıyağ-ı sitte el-ḥayā^(Ar) şermīden^(Far) utanmaḳ^(Tr) idrepoma^(Yun) (14) edrabike^(Yun) edrepete^(Yun) en-nisyānū^(Ar) ferāmūş kerden^(Far) unutmak^(Tr) (15) iḳşeḥama^(Yun) iḳşeḥase^(Yun) iḳşeḥasa^(Yun) el-bezr^(Ar) pāşiden^(Far) (16) şaçmaḳ^(Tr) isḳiropisa^(Yun) isḳiropse^(Yun) isḳiropa^(Yun) er-rukübü^(Ar)

12A

(1) süvār şüden^(Far) binmek^(Tr) ḳavalikema^(Yun) aḳvalikepse^(Yun) ḳavalikoyi^(Yun) (2) en-nuzülü^(Ar) fūru-āmeden^(Far) inmek^(Tr) ḳatevazma^(Yun) eḳatevike^(Yun) (3) ḳateveni^(Yun) el-inzālü^(Ar) fūru-āverden^(Far) indürmek^(Tr) ḳatevasya^(Yun) (4) eḳatevase^(Yun) ḳatevazi^(Yun) el-maḫa‘u^(Ar) ḥābīden^(Far) ceynemek^(Tr) masizma^(Yun) (5) emasise^(Yun) masi^(Yun) el-bel‘u^(Ar) fūru-bürden^(Far) yutmaḳ^(Tr) ḳatapşoma^(Yun) (6) eḳatapşe^(Yun) ḳatabini^(Yun) el-ḡalku^(Ar) der-besten^(Far) ḳapamaḳ^(Tr) isfalizma^(Yun) (7) esefalikşe^(Yun) isfalizi^(Yun) el-ḡaleyānū^(Ar) cüşīden^(Far) ḳaynamaḳ^(Tr) (8) ivrazma^(Yun) ivrase^(Yun) ivrazi^(Yun) es-seriḳatü^(Ar)9 düzdīden^(Far) (9) ḥırsızlamak^(Tr) iḳlema^(Yun) iḳlepse^(Yun) iḳlefti^(Yun) en-nuḳūtu^(Ar) (10) rīden^(Far)10 şıçmaḳ^(Tr) şeşzma^(Yun) eşestike^(Yun) şeşzete^(Yun) et-ḫayarānū^(Ar) (11) perīden^(Far) uçmaḳ^(Tr) petazma^(Yun) epetakşe^(Yun) peta^(Yun) el-ḫayātatü^(Ar) (12)düḫten^(Far) dikmek^(Tr) rama^(Yun) erapse^(Yun) rafti^(Yun) el-ḫırḳu^(Ar) (13) derīden^(Far) yırtmaḳ^(Tr) iḳseskizma^(Yun) iḳseskizi^(Yun) el-ḫanūḳu^(Ar) (14) ḥuffe kerden^(Far) boḡmaḳ^(Tr) ipnima^(Yun) ipniḳşe^(Yun) iptiyi^(Yun)

12B

(1) es-sü‘ālū^(Ar) sürfe kerden^(Far) öksürmek^(Tr) vişima^(Yun) eviḳşe^(Yun) vişi^(Yun) (2) el-‘iḫās^(Ar) ‘aḫşe kerden^(Far) aḳşırmaḳ^(Tr) ifkarmizma^(Yun) efkarmistike^(Yun) (3) efkarmizte^(Yun) eḳ-dihḳü^(Ar) ḥandīden^(Far) ḡülmek^(Tr) yelo^(Yun) eyelase^(Yun) (4) yela^(Yun) el-bükā‘ü^(Ar) girye kerden^(Far) aḡlamak^(Tr) iḳlayma^(Yun) iḳlapse^(Yun) (5) iḳleyi^(Yun) el-‘aḫḫü^(Ar) geziḳiden^(Far) ışıрмаḳ^(Tr) ḍaḳama^(Yun) eḍaḳase^(Yun) (6) ḍaḳani^(Yun) el-maşşu^(Ar) meḳiden^(Far) emmek^(Tr) pipilizma^(Yun) (7) apipilise^(Yun) pipilizi^(Yun) et-taḳbīlü^(Ar) pūşe

⁹ Metinde seriḳatü şeklindedir.

¹⁰ Metinde berīden şeklindedir.

dāden^(Far) öpmek^(Tr) (8) filima^(Yun) efilise^(Yun) fili^(Yun) es-şalbü^(Ar) ber-dār kerden^(Far)
 boğmak^(Tr) (9) ipnima^(Yun) ipnikse^(Yun) ipnisi^(Yun) el-belelü^(Ar) ter kerden^(Far) ıslatmak^(Tr)
 (10) ivrema^(Yun) ivreğe^(Yun) ivreşi^(Yun) el-mevtü^(Ar) mürden^(Far) ölmek^(Yun) (11)
 apoşamos^(Yun) apoşane^(Yun) apoşeni^(Yun) el-imāte^(Ar) mīrāniden^(Far) öldürmek^(Tr) (12)
 uskotoma^(Yun) iskotose^(Yun) iskotoni^(Yun) el-binā^(Ar) binā kerden^(Far) (13) yapu yapmak^(Tr)
 iktizma^(Yun) iktise^(Yun) iktizi^(Yun) el-hedm^(Ar) hārāb kerden^(Far) (14) yıkmak^(Tr)
 hālazma^(Far) ehalase^(Yun) hāla^(Yun) el-ihtirāz^(Ar)

13A

(1) teħarrüz kerden^(Far) şakınmak^(Tr) pideksima^(Yun) epidekseftike^(Yun) pidekevyete^(Yun)
 (2) el-implā^(Ar) pür kerden^(Far) taldurmak^(Tr) yemizma^(Yun) ayemise^(Yun) yemizi^(Yun) (3) es-
 sebt^(Ar) düşünām dāden^(Far) sökmek^(Tr) atimoma^(Yun) atimoğe^(Yun) (4) atimoni^(Yun) es-
 şayd^(Ar) şikār kerden^(Far) av avlamak^(Tr) kiñirma^(Yun) (5) ekiñise^(Yun) kina^(Yun) et-taħliş^(Ar)
 rehāniden^(Far) kırtarmak^(Tr) (6) iķsemismata^(Yun) iķsemipse^(Yun) iķsemistefti^(Yun) el-
 leffu^(Ar) neverdiden^(Far) (7) ķalublamak^(Tr) dīloma^(Yun) ediblose^(Yun) dībloni^(Yun) eş-
 şemmü^(Ar) (8) bŷyiden^(Far) ķoqlamak^(Tr) mirizma^(Yun) emirise^(Yun) mirizi^(Yun) (9) ez-
 zevķu^(Ar) çeşiden^(Far) ıtatmak^(Tr) dīkmazma^(Yun) edikimise^(Yun) (10) dīkimazi^(Yun) et-
 taħsinü^(Ar) germ kerden^(Far) ıtatmak^(Tr) dikimazma^(Yun) (11) edikimise^(Yun) dīkimazi^(Yun)
 el-murūru^(Ar) gŷzešten^(Far) geķmek^(Tr) (12) perazma^(Yun) eperase^(Yun) perna^(Yun) el-
 vicdānŷ^(Ar) yāftēn^(Far) (13) bulmak^(Tr) ivrema^(Yun) evriķe^(Yun) evristi^(Yun) el-fiķdānŷ^(Ar)
 (14) gŷm kerden^(Far) yitŷrmek^(Tr) hāima^(Yun) eķase^(Yun) hāni^(Yun) (15) el-cerrŷ^(Ar)
 keşiden^(Far) ķekmek^(Tr) serma^(Yun) esire^(Yun) serni^(Yun)

13B

(1) el-intiħābŷ^(Ar) gŷziden^(Far) evitlemek^(Tr) idyalme^(Yun) idyaleķse^(Yun) (2) idyale'i^(Yun)
 el-ķıtil^(Ar) tāftēn^(Far) bŷkmek^(Tr) istrima^(Yun) (3) istiripse^(Yun) istirifti^(Yun) el-maħabbete^(Ar)
 miħr kerden^(Far) sevmek^(Tr) (4) aķapima^(Yun) aķapise^(Yun) aķapizi^(Yun) el-lebs^(Ar)
 pŷşiden^(Far) (5) giymek^(Tr) dima^(Yun) edişe^(Yun) dini^(Yun) el-vezn^(Ar) senciden^(Far) (6)
 dartmak^(Tr) ķapanizma^(Yun) aķapanise^(Yun) ķapanizi^(Yun) et-taşdıķu^(Ar) (7) bāver
 kerden^(Far) inanmak^(Tr) pistema^(Yun) epsetepse^(Yun) pistoyi^(Yun) (8) el-'avdŷ^(Ar)
 gerdiden^(Far) dŷnmek^(Tr) ğayerma^(Yun) aķayire^(Yun) (9) ğayerni^(Yun) el-itikā'^(Ar) tekye
 zeden^(Far) ıtayanmak^(Tr) ķopizma^(Yun) (10) eķopise^(Yun) ķopizi^(Yun) el-l'ubŷ^(Ar) bāzŷ
 kerden^(Far) oynamak^(Tr) (11) pezman^(Yun) epeķse^(Yun) pezi^(Yun) et-tavşiyē^(Ar) sepārış

kerden^(Far) (12) ı̄şmarlamak^(Tr) paragelya^(Yun) ebaragerne^(Yun) paragerni^(Yun) el-itfā'u^(Ar) (13) fetil rā küšten^(Far) soyundurmak^(Tr) izvima^(Yun) ezvise^(Yun) (14) idvini^(Yun) et-tesāvüb^(Ar) esā kerden^(Far) esnemek^(Tr) hamurizma^(Yun) (15) ahamuristike^(Yun) hamuryete^(Yun) el-‘acele^(Ar) züd kerden^(Far)

14A

(1) cābuk itmek^(Tr) iğligorya^(Yun) iğligorepsi^(Yun) iğligorevi^(Yun) el-ḥakkü^(Ar) (2) ḥārīden^(Far) kaşımak^(Tr) iksizma^(Yun) ekses^(Yun) iksi^(Yun) el-butū'u^(Ar) (3) direngiden^(Far) eğlenmek^(Tr) arizma^(Yun) arise^(Yun) aryi^(Yun) et-teverrüm^(Ar) (4) āmāsīden^(Far) şişmek^(Tr) pirizma^(Yun) apristike^(Yun) apresti^(Yun) (5) el-hezm^(Ar) güvārīden^(Far) sinmek^(Tr) ḥonema^(Yun) eḥonepse^(Yun) ḥonoyi^(Yun) (6) es-semā'u^(Ar) şenīden^(Far) işitmek^(Tr) iğrikima^(Yun) iğrikikşe^(Yun) (7) ağırika^(Yun) ed-delkü^(Ar) mālīden^(Far) ovmağ^(Tr) itrima^(Yun) (8) etripse^(Yun) tirivi^(Yun) ez-zelağ^(Ar) lağzīden^(Far) sürçmek^(Tr) (9) işkodama^(Yun) eşkodapse^(Yun) işkodafti^(Yun) el-vağ'u^(Ar) (10) nihāden^(Far) ḳomağ^(Tr) varma^(Yun) evale^(Yun) vani^(Yun) eş-şebīh^(Ar) (11) mānisten^(Far) benzemek^(Tr) imñazma^(Yun) imñase^(Yun) imñazi^(Yun) (12) el-vüşüb^(Ar) cesten^(Far) şıçramak^(Tr) pidima^(Yun) epidikşe^(Yun) (13) pida^(Yun) el-ğazelü^(Ar) risten^(Far) egirmek^(Tr) iğklozma^(Yun) eğklose^(Yun) (14) iğkloşi^(Yun) er-ruküb^(Ar) ber-nişesten^(Far) binmek^(Tr) ḳavalikema^(Yun) (15) eḳavalikepse^(Yun) ḳavalikevi^(Yun) eđ-ḳabbü^(Ar) riḥten^(Far) dökmek^(Tr)

14B

(1) şima^(Yun) eşişe şini en-nebtü^(Ar) rişten^(Far) (2) bitmek^(Tr) iğsefitroma^(Yun) eğsefitrose^(Yun) iğsefitroni^(Yun) (3) el-intihālü^(Ar) dişten^(Far) elemek^(Tr) iğnisarizma^(Yun) iğnisarusa^(Yun) (4) iğnisarse^(Yun) iğnisarizi^(Yun) et-teḳātūr^(Ar) çekiden^(Far) (5) tamlamak^(Tr) istazma^(Yun) estağse^(Yun) istazi^(Yun) (6) ez-zevbü^(Ar) güdāḥten^(Far) erimek^(Tr) lima^(Yun) elise^(Yun) (7) li eş-şakḳu^(Ar) şikāften^(Far) yarmak^(Tr) işkizma^(Yun) eşkise^(Yun) (8) iskizi^(Yun) ez-zeynü^(Ar) ārāsten^(Far) bezemek^(Tr) istolima^(Yun) istolise^(Yun) (9) istolizi^(Yun) en-niyāḥatü^(Ar) müyīden^(Far) sağı şağmak^(Tr) (10) miroloyizma^(Yun) emirolev^(Yun) yistike^(Yun) mirologate^(Yun) el-iftirāḳu^(Ar) (11) cüdāyīden^(Far) ayrılmak^(Tr) iğşehorizma^(Yun) iğşehorise^(Yun) (12) iğşehorizi^(Yun) el-hibetü^(Ar)¹¹ bağşīden^(Far)

¹¹ Metinde el-heybetü şeklindedir.

bağışlamak^(Tr) (13) harizma^(Yun) aharise^(Yun) harizi^(Yun) el-halku^(Ar) sütürden^(Far) (14) tıraş eylemek^(Tr) ifsirizma^(Yun) efsirise^(Yun) ifsirizi^(Yun)

15A

(1) et-tadahrucu^(Ar) ğalt̄iden^(Far) yuvarlanmak^(Tr) curlizma^(Yun) ecurlise^(Yun) (2) curla^(Yun) en-nefhu^(Ar) dem̄iden^(Far) üfürmek^(Tr) fanisizma^(Yun) afiskise^(Yun) (3) fisa^(Yun) el-istihyā^(Ar) şerm̄iden^(Far) utanmak^(Tr) idropi^(Yun) idrapike^(Yun) (4) idrepete^(Yun) et-terahhumü^(Ar) bahşüden^(Far) esirgemek^(Tr) işimā^(Yun) (5) elipişike^(Yun) lipate^(Yun) et-ta‘līk^(Ar) āvīhten^(Far) aşmak^(Tr) ikremazma^(Yun) (6) ikremase^(Yun) ikremta^(Yun) el-ğarsü^(Ar) nişānden^(Far) dikmek^(Tr) (7) fitema^(Yun) efitebse^(Yun) fetoyi^(Yun) et-tardü^(Ar) rānden^(Far) sürmek^(Tr) (8) zigoma^(Yun) eziğokşe^(Yun) zigoni^(Yun) es-sikāyetü^(Ar) āb dāden^(Far) (9) şulamak^(Tr) potizma^(Yun) epotise^(Yun) potizi^(Yun) el-‘ubūdiyyetü^(Ar) perestiden^(Far) (10) tapmak^(Tr) iproskinizma^(Yun) eprokinise^(Yun) iproskine^(Yun) es-sibāhatü^(Ar) (11) şināveriden^(Far) yüzmek^(Tr) kolibizma^(Yun) ekolibise^(Yun) koliba^(Yun) (12) et-tecribetü^(Ar) āzmūden^(Far) şınamak^(Tr) t̄irima^(Yun) edirikşe^(Yun) (13) dira^(Yun) el-vuşülü^(Ar) peyvesten^(Far) ulaşmak^(Tr) izmima^(Yun) azmikşe^(Yun) (14) azmikşi^(Yun) en-netnü^(Ar) kendiden^(Far) koçmak^(Tr) ivromizma^(Yun) evromese^(Yun)

15B

(1) ivromi^(Yun) el-belā^(Ar) pūsiden^(Far) cürümek^(Tr) sapima^(Yun) (2) asapişike^(Yun) sapsete^(Yun) es-suk̄bü^(Ar) süften^(Far) delmek^(Tr) itrima^(Yun) (3) etripise^(Yun) tiripa^(Yun) et-tebahtür^(Ar)¹² hırāmiden^(Far) şalınmak^(Tr) sizma^(Yun) (4) asistika^(Yun) isyete^(Yun) el-mücāme‘a^(Ar) gāyiden^(Far) sikmek^(Tr) (5) ğamima^(Yun) eğamise^(Yun) ğami^(Yun) ‘ināyet-i rabbānī birle maşādır (6) hūsn-i hitām ve āhsen-i vech üzre temām olub lākin āsān-ı (7) nisyāndan müştāk olmağın sehv-i haṭādan hālī olmadığı bedīhdır (8) binā‘en ‘āleyh işbu kitābda harekāt ve sekenāt bābında sehv olmağ (9) ihtimālını def‘ için birkaç k̄ānūn irād idelim **k̄ānūn-ı evvel** (10) zamme-i ğaliže iktizā itdiği maḥalde ‘adem-i hareket birle mevsūmdur (11) **k̄ānūn-ı s̄ānī** k̄āf-i ‘acemī olan yerde noḡta-yı selāse-yi şağire ile (12) ma‘lūmdur **k̄ānūn-ı s̄ālīs** k̄āf-ı şağire ki nūna qarībdir ve noḡta-yı (13) vāhıde ile menkūtdur **k̄ānūn-ı rābī**‘ lisān-ı Yūnānīde vāki‘ gāh (14) qarīb olan k̄āf geldikde bunuñ daḡı fevķine üç noḡta vaz‘ olunmuşdır (15) cīm-i Fārisī üç noḡta ile

¹² Metinde en-necir şeklindedir.

mevsüm olduğu eşherdir ve daḥı (16) bir ism-i mü'ennes üzerine ḥarf-i cer geldikde evvel ḥarf-i cerre bir lafz-ı

16A

(1) **ti** ve müzekker olduğda bir lafz-ı **to** ilhāk itmek kāi'desi (2) külliye dir apo to çarşı apo ti yi vebitoña gibi evvel-i s̄āniniñ (3) ikinci evveliñ mişālidir kezālik ism-i işāretde müşārün-ileyh müzekker (4) ise āhirine **tus** ve eger mü'ennes ise **ti** ilhāk iderler misāli (5) ekinos ekini gibi bundan soñra bāb-ı s̄ānī olan esmā-yı mütenevvi'a (6) bi-ḥasebi't-ṭāḳati beyān ve taṣriḥ ve kemā-yenbaḡi tebyīn ve tavzīḥ idelim (7) **bāb-ı s̄ānī esmā' beyānındadır** ism^(Ar) nām^(Far) ad^(Tr) onoma^(Yun) (8) onomata^(Yun) Allāh^(Ar) Ḥudā^(Far) Tañrı^(Tr) Seus^(Yun) daḥı dirler (9) zamme-i şariḥa ile cemi'dür resūl^(Ar) peygamber^(Far) Allāh elcisi^(Tr) (10) pirofitis^(Yun) pirofitedes^(Yun) pirofityades^(Yun) emīn^(Ar) üstüvār^(Far) (11) mu'temed kişi^(Tr) pistikos^(Yun) şiguros^(Yun) şiguronuñ^(Yun) cemi'dür pistiki^(Yun) (12) daḥı dirler imān^(Ar) bāver^(Far) dīn^(Tr) pisti^(Yun) pistis^(Yun) delīl^(A) (13) reh-nümā^(Far) yol gösterici^(Tr) maşitis^(Yun) cistirais^(Yun) maşitades^(Yun) (14) kāşid^(Ar) peyk^(Far) ulaḳ^(Tr) çaḳona^(Yun) çaḳoni^(Yun) melek^(Ar) (15) sürüş^(Far) ferişte^(Tr) angelos^(Yun) angeli^(Yun) semā^(Ar) āsümān^(Far) (16) gök^(Tr) uranos^(Yun) urani^(Yun) felek^(Ar) ḥarc^(Far) çıkırık^(Tr) (17) izviḡa^(Yun) izviyis^(Yun) şafaḳ^(Ar) sürḥ-i evvel-i¹³ şeb^(Far)

16B

(1) aḥşam kızılıḡı^(Tr) ḳoḳınada çi niḳtas^(Yun) ḳoḳınadas^(Yun) felak^(Ar) (2) sepide-dem^(Far) dam yeri^(Tr) aspirilada^(Yun) cemi' ras aspirilades^(Yun) (3) ufḳ^(Ar) kenār-ı āsümān^(Far) gök kenārı^(Tr) aḳraṭ urano^(Yun) aḳres^(Yun) (4) şeytān^(Ar) dīv^(Far) şeytān^(Tr) demonas^(Yun) idyavolos^(Yun) (5) ḳataramenos^(Yun) eş-şems^(Ar) āfitāb^(Far) güneş^(Tr) ilyos^(Yun) (6) ilyi^(Yun) ḳamer^(Ar) māh^(Far) ay^(Tr) feḳari^(Yun) feḳarya^(Yun) ḳāf'a ḳarīb (7) ḳırā'at olunur necm^(Ar) sitāre^(Far) yıldız^(Tr) astiro^(Yun) astira^(Yun) (8) süreyyā^(Ar) pervīne^(Far) ülker yıldızı^(Tr) pilya^(Yun) pilyes^(Yun) şā'ika^(Ar) (9) giriv^(Far) gürüldi^(Tr) ivrodi^(Yun) ivrodes^(Yun) berḳ^(Ar) baḥtev^(Far) (10) şimşek^(Tr) istirafti^(Yun) istirafes^(Yun) selc^(Ar) berf^(Far) ḳar^(Tr) (11) şoni^(Yun) şoña^(Yun) bered^(Ar) tegerg^(Far) tolu^(Tr) ḳoḳosalı^(Yun) (12) ḳoḳosalıya^(Yun) maṭar^(Ar) [radk ve midrār 'Arabide daḥı yağmurdur]¹⁴ bārān^(Far) yağmur^(Tr) ivroşi^(Yun) ivroşes^(Yun) (13) şehāb^(Ar) ebr^(Far) bulut^(Tr) nefi^(Yun) nefya^(Yun) ḳavsü ḳuzah^(Ar) (14) serir^(Far) 'alā'im-i

¹³ Metinde eves şeklindedir

¹⁴ Derkenar: Selimiye 43B

semā^(Tr) çikeras to luri^(Yun) lurya hār^(Ar) (15) germā^(Far) ısıcağ^(Tr) zesta^(Yun) zestes^(Yun)
 kapsa^(Yun) kayla^(Yun) (16) kayles^(Yun) berd^(Ar) sermā^(Far) şo'uş^(Tr) ikriyos^(Yun)
 ikriyotes^(Yun)

17A

(1) ikriyotes^(Yun) ikriyoti^(Yun) nār^(Ar) āteş^(Far) [hastanıñ harāretine dahı dirler]¹⁵ od^(Tr)
 fosya^(Yun) fotyes^(Yun) (2) zenād^(Ar) āteş-zene^(Far) çakmak^(Tr) pirovoles^(Yun) pirovoli^(Yun)
 fahm^(Ar) (3) engüş^(Far) siyāh kömür^(Tr) mavro qarvuno^(Yun) ramād^(Ar) (4) hākister^(Far)
 kül^(Tr) ašo^(Yun) riḥ^(Ar) bāde^(Far) rüzgār^(Tr) (5) anemoz^(Yun) ‘āşif^(Ar) rüzigār-ı saht^(Far)
 şiddetli rüzgār^(Tr) (6) anemiki^(Yun) ruḥā^(Ar) rüzigār-ı nerm^(Far) yavaş yel^(Tr) siġanos
 anemos^(Yun) (7) nūr^(Ar) rüşenāyi^(Far) aydınlık^(Tr) fos^(Yun) rebī^(Ar) bahār^(Far) yaz^(Tr) (8)
 kalokeri^(Yun) şitā^(Ar) zemistān^(Far) kış^(Tr) şimonas^(Yun) el-yevm^(Ar) (9) imrüz^(Far) bugün^(Tr)
 simero^(Yun) ğaden^(Ar) ferdā^(Far) yarın^(Tr) şaşa^(Yun) (10) ems^(Ar) dī^(Far) dün^(Tr) olepses^(Yun)
 kable'l ems^(Ar) perir^(Far) (11) öte gün^(Tr) oproktes^(Yun) kable emsü'l-ems^(Ar) piş-perir^(Far)
 (12) öte günki gün evvel^(Tr) edpiroktes^(Yun) leyletü'l-ems^(Ar) düş^(Far) dün (13) gice^(Tr)
 opsarġas^(Yun) sene^(Ar) sāl^(Far) yıl^(Tr) iḥronos^(Yun) yevm^(Ar) (14) rüz^(Far) gündüz^(Tr) mera^(Yun)
 meres leyl^(Ar) şeb^(Far) gice^(Tr) niḳta^(Yun) (15) niḳtes^(Yun) mesā^(Ar) şām^(Far) ahşam^(Tr)
 erġa^(Yun) nist^(Yun) (16) cemi' zulmet^(Ar) tārik^(Far) қaranlık^(Tr) isko tiği^(Yun) iskotinades^(Yun)
 (17) ez-zulmetü'l şedide^(Ar) tārik-i saht^(Far) pek қaranlık^(Tr) pisa iskotidi^(Yun)

17B

(1) pisa iskotidi^(Yun) ğurre^(Ar) māh-ı nev^(Far) yeni ay^(Tr) kenuryo feġari^(Yun) (2)
 feġarye^(Yun) kenurya^(Yun) el-bedrü^(Ar) māh-ı temām^(Far) ay tolusı^(Tr) (3) yemosi^(Yun)
 yemoses^(Yun) dünyā^(Ar) in cihān^(Far) bu dünyā^(Tr) (4) apano koşmos^(Yun) koşmi^(Yun)
 ahiret^(Ar) ān cihān^(Far) ahiret^(Tr) (5) kato koşmos^(Yun) venadi^(Yun) zillü^(Ar) sāye^(Far)
 gölge^(Tr) askano^(Yun) (6) eskes^(Yun) şehir-i şiyām^(Ar) māh-ı rüze^(Far) ramazān^(Tr)
 ramazani^(Yun) (7) ramazana^(Yun) ‘id^(Ar) nevrüz^(Far) bayram^(Tr) labri^(Yun) labres^(Yun) (8)
 cennet^(Ar) behiş^(Far) uçmak^(Tr) paradisu^(Yun) peradi^(Yun) cehennem^(Ar) (9) düzah^(Far)
 tamu^(Tr) pisa^(Yun) pises^(Yun) ‘azāb^(Ar) (10) zahmet^(Far) işkence^(Tr) işkencema^(Yun)
 işkencemana^(Yun) üsbü^(Ar) hafta^(Far) (11) hafta^(Tr) evdomağa^(Yun) evzomades^(Yun) el-
 cum'a^(Ar) āzine^(Far) cum'a^(Tr) (12) paraski^(Yun) es-sebt^(Ar) şenbe^(Far) cum'a irtesi^(Tr)
 savato^(Yun) (13) el-ahād^(Ar) yek-şenbe^(Far) bāzār günü^(Tr) kiryaki^(Yun) el-işneyn^(Ar) (14) dü-

¹⁵ Derkenar: Selimiye 43B

şenbe^(Far) pāzār irtesi^(Tr) deftera^(Yun) es-şülüśā^(Ar) se-şenbe^(Far) (15) şalı^(Tr) tiriti^(Yun) el-erbi'ā^(Ar)¹⁶ cihār-şenbe^(Far) cāşenbe^(Tr) tetrazi^(Yun) (16) el-ḥamīs^(Ar) penc-şenbe^(Far) perşenbe^(Tr) pefti^(Yun) şavm^(Ar) rüze^(Far) (17) oruc^(Tr) nistya^(Yun) nişfu'l leyli^(Ar) nīm şeb^(Far) gice yarısı^(Tr)

18A

(1) mesaniḳta^(Yun) şalātün^(Ar) namāz^(Far) ḳulluḳ^(Tr) iproskinisi^(Yun) (2) şalāti'z-zuhr^(Ar) namāz-ı pīşin^(Far) öyle namāzi^(Tr) mesmeryo iproskinisi^(Yun) (3) şalāti'l-'aşr^(Ar) namāz-ı pesin^(Far) ikindü namāzi^(Tr) isperna^(Yun) isperosarḡo^(Yun) [prosarḡo Rūmī luḡatdır ikindi namazı vaḳti dimeḳdir ve mühim]¹⁷ (4) şalāti'l-maḡrib^(Ar) namāz-ı şām^(Far) aḡşam namāzi^(Tr) tāḡşāmno poroskinisi^(Yun) (5) şalāti'l-işā^(Ar) namāz-ı ḡuften^(Far) yatsu namāzi^(Tr) to pacı poroskinisi^(Yun) (6) şalāti'l-fecr^(Ar) namāz-ı bāmdād^(Far) şabāḡ namāzi^(Tr) to poto poroskinisi^(Yun) (7) necm-i müzenneb^(Ar) aḡter-i dūnbālī^(Far) ḳuyruḳlu yıldız^(Tr) urada to astiro^(Yun) (8) nedā^(Ar) jāle^(Far) çı^(Tr) edrosola^(Yun) ḡabāb^(Ar) her^(Far) taḡdaki duman^(Tr) (9) işkodofla^(Yun) (10) fi beyāni'l-arz ve mā yünāsibühā (11) el-arzu^(Ar) zemīn^(Far) yer^(Tr) iys^(Yun) (12) türāb^(Ar) ḡāk^(Far) tobraḳ^(Tr) ḡoma^(Yun) (13) mekān^(Ar) cāy^(Far) maḡal^(Tr) topos^(Yun) (14) tariḳ^(Ar) rāh^(Far) yol^(Tr) istirata^(Yun) (15) cebel^(Ar) kūh^(Far) taḡ^(Tr) vuni^(Yun) aḡori^(Yun)

18B

(1) remel^(Ar) riḡ^(Far) ḳum^(Tr) amuca^(Yun) amu^(Yun) (2) meder^(Ar) külūḡ^(Far) kesek^(Tr) volaḳas^(Yun) (3) tīn^(Ar) kil^(Far) çamur^(Tr) pilos^(Yun) pilo^(Yun) pila^(Yun) (4) mā^(Ar) āb^(Far) şu^(Tr) nero^(Yun) (5) bi'r^(Ar) cāh^(Far) ḳuyu^(Tr) piḡaydi^(Yun) (6) cısr^(Ar) pül^(Far) köpri^(Tr) yofiri^(Yun) (7) tāḳ^(Ar) tāḳ^(Far) taşdan kemer^(Tr) ḳamarı^(Yun) (8) 'ayn^(Ar) çeşme^(Far) piñar^(Tr) nero iḳleḡa^(Yun) (9) nehr^(Ar) cūy^(Far) ırmaḳ^(Tr) poḡamos^(Yun) potamo^(Yun) iplasi^(Yun) (10) eşer^(Ar) pey^(Far) iz^(Tr) patimaşya^(Yun) (11) ba'id^(Ar) dūr^(Far) uzak^(Tr) alarḡo^(Yun) (12) ḳarīb^(Ar) nezdīk^(Far) yaḳın^(Tr) ḳoda^(Yun) (13) fevḳ^(Ar) zeber^(Far) üst^(Tr) apo pano^(Yun) apo bano^(Yun) (14) taḡt^(Ar) zīr^(Far) aşaḡı^(Tr) apo ḳaḡo^(Yun) ḳaḡo^(Yun) (15) refi^(Ar) bālā^(Far) yüksek^(Tr) ipsila^(Yun)

¹⁶ Metinde el-erba'ā şeklindedir.

¹⁷ Derkenar: Selimiye 45A

19A

(1) erfa^(Ar) bālāter^(Far) pek yüksek^(Tr) pola ipsila^(Yun) (2) emām^(Ar) piş^(Far) öñ^(Tr) opros^(Yun) (3) halef^(Ar) pes^(Far) ard^(Tr) opiso^(Yun) (4) ‘akabe^(Ar) ferāz^(Far) yoğuş^(Tr) rizoma^(Yun) (5) cedr^(Ar) neşib^(Far) iniş^(Tr) şiniş^(Yun) şima^(Yun) (6) maḥalle^(Ar) küy^(Far) maḥalle^(Tr) yitoña^(Yun) (7) mer‘ā^(Ar) çerā-gāh^(Far) otlak^(Tr) oskara^(Yun) (8) müstaķim^(Ar) hem-vāre^(Far) doştoğrı^(Tr) idreto^(Yun) (9) yemin^(Ar) rāst^(Far) sağ^(Tr) deķsiya^(Yun) (10) şimāl^(Ar) çep^(Far) şol^(Tr) zerva^(Yun) (11) ḥacer^(Ar) seng^(Far) taş^(Tr) petra^(Yun) (12) ḥaşā^(Ar) senglāḥ^(Far) çakıl taşı^(Tr) ḥohlaki^(Yun) [ḥaraki^(Yun) daḥı dirler]¹⁸ (13) el-ḥacer-ül ‘azim^(Ar)¹⁹ [şahre büyük taş ‘Arabda]²⁰ seng-i büzürg^(Far) büyük taş^(Tr) meğali petra^(Yun) (14) ‘uşub^(Ar) giyāh^(Far) ot^(Tr) ḥortova^(Yun)

19B

(1) şecer^(Ar) dirāḥt^(Far) tāze ağac^(Tr) dedro^(Yun) (2) fer‘^(Ar) [ğuşn dirler ‘Arabda]²¹ şāḥ^(Far) dal^(Tr) ivlasto^(Yun) (3) ‘aşā^(Ar) çüb^(Far) degnek^(Tr) verğa^(Yun) (4) delve^(Ar) dül^(Far) қоға^(Tr) vazva^(Yun) (5) ḥabl^(Ar) resen^(Far) ib^(Tr) iskini^(Yun) (6) faķr^(Ar) teg^(Far) dib^(Tr) pato^(Yun) (7) ḳanātün^(Ar) kāriz^(Far) keriz^(Tr) kerizi^(Yun) (8) ‘azb^(Ar) āb-ı şirin^(Far) tatlu şu^(Tr) iğliki nero^(Yun) (9) hemā^(Ar) lāy^(Far) siyāh camur^(Tr) mavro pilos^(Yun) (10) vādī^(Ar) kerive^(Far) dere^(Tr) laķo^(Yun) kāf‘a ḳarīb ḳirā‘at olunur iryaki daḥı dirler (11) ḳatām^(Ar) gerd^(Far) toz^(Tr) paspali^(Yun) (12) cāff^(Ar) ḥuşk^(Far) ḳuru^(Tr) iķsero^(Yun) (13) ruṭab^(Ar) ter^(Far) tāze^(Tr) iḥloro^(Yun) diroso^(Yun) (14) cennet^(Ar) büstān^(Far) bāğce^(Tr) pervoli^(Yun) (15) ḳule^(Ar) püte^(Far) depe^(Tr) deti^(Yun)

20A

(1) kāt‘ül ṭariķ^(Ar) reh-zen^(Far) yol kesici^(Tr) iķleftis^(Yun) iķsizatas^(Yun) (2) ḥişn^(Ar) diz^(Far) velāyet^(Tr) ḥora^(Yun) (3) sārīķ^(Ar) düzd^(Far) ḥırsız^(Tr) iķleftiz^(Yun) (4) muḥāfiz^(Ar) dizdār^(Far) ḳal‘a gözedici^(Tr) ḳumandaris^(Yun) (5) ḳarye^(Ar) dih^(Far) köy^(Tr) ḥoryo^(Yun) (6) felāḥ^(Ar) dihkān^(Far) köylü^(Tr) ḥoryatis^(Yun) (7) baķarat‘üz-zer‘^(Ar) gāv-ı keşt-zār^(Far) çift^(Tr) zivğari^(Yun) (8) el-mezra‘atü^(Ar) keşt-zār^(Far) tarla^(Tr) ḥorafı^(Yun) (9) binā^(Ar) kār-gir^(Far) yapu^(Tr) iķtiryo^(Yun) (10) cidār^(Ar) divār^(Far) duvār^(Tr) tiḥo^(Yun) (11) et-türāb‘ül aḥmar^(Ar)

¹⁸ Derkenar: Selimiye 46A

¹⁹ Metinde ḥacer-ül ‘azim şeklindedir.

²⁰ Derkenar: Selimiye 46A

²¹ Derkenar: Selimiye 46A

ḥak-ı sürh^(Far) kırmızı toprak^(Tr) koḳino ḥoma^(Yun) (12) et-türāb‘ül abyad^(Ar) ḥak-ı sefid^(Far) beyāz toprak^(Tr) aspiro ḥoma^(Yun) (13) cānib^(Ar) sū^(Far) yaka^(Tr) ipade^(Yun)

20B

(1) fi'l-baḥri ve mā-fihi

(2) baḥr^(Ar) deryā^(Far) deñiz^(Tr) yalo^(Yun) (3) nehr^(Ar) cūy^(Far) çay^(Tr) potamos^(Yun) (4) el-baḥrū'l-māliḥ^(Ar) deryāy-ı şirīn^(Far) tatlu deñiz^(Tr) ḡilikes yalos^(Yun) (5) es-semek^(Ar) māhī^(Far) balıḳ^(Tr) ipsari^(Yun) (6) eḍ-ḍafādi^(Ar) ḡük^(Far) ḳurbaḡa^(Tr) vardaḳos^(Yun) (7) es-sūlahfā^(Ar)22 seng-püşt^(Far) ḳablubaḡa^(Tr) ḳoḳoca^(Yun) (8) es-seretān^(Ar) ḥār-çeng^(Far) yengec^(Tr) ḳavros^(Yun) (9) es-semekü'l māliḥ^(Ar) māhī temkin^(Far) tuzlu balıḳ^(Tr) alaḳizmeno ipsari^(Yun) (10) es-semekü't-ḫarı^(Ar) māhī-i tāze^(Far) tāze balıḳ^(Tr) iḫloro ipsari^(Yun) (11) es-semekü'l-ḥayye^(Ar) mār-māhī^(Far) yılan balıḡı^(Tr) aḫeli^(Yun) (12) es-sefine^(Ar) keşti^(Far) gemi^(Tr) ḳaravi^(Yun) (13) reisü's-sefine^(Ar) keştibān^(Far) gemici^(Tr) ḳaravokiris^(Yun) (14) el-miḳzār^(Ar) māşe-i keşti^(Far) kürek^(Tr) efkari^(Yun) (15) eş-şirā^(Ar) bād-bān^(Far) yelken^(Tr) ḳaravyopani^(Yun)

21A

(1) ed-deffetü^(Ar) dūnbāl-i keşti^(Far) dümen^(Tr) timoni^(Yun) (2) el-mersetü^(Ar) lenger^(Far) gemü demüri^(Tr) ḳaravyosidero^(Yun) (3) eş-şārī^(Ar) kār-dār-ı keşti^(Far) tā'ife^(Tr) ḳaravitis^(Yun) (4) el-bekeretü^(Ar) maḳara^(Far) maḳara^(Tr) maḳaras^(Yun)

(5) fi-beyāni'l-me'ādin

(6) ez-zeheb^(Ar) zer^(Far) altun^(Tr) ḥorosāḳi^(Yun) ḥorosāḳya^(Yun) (7) el-fiḍḍa^(Ar) sīm^(Far) gümüş^(Tr) asimi^(Yun) asimaña^(Yun) (8) en-nūḥās^(Ar) mis^(Far) baḳır^(Tr) baḳiri^(Yun) baḳirya^(Yun) (9) er-raşāş^(Ar) erziz^(Far) ḳalay^(Tr) ḳalayi^(Yun) ḳalaya^(Yun) (10) ez-zi'baḳ^(Ar) sīm-āb^(Far) cıva^(Tr) civaz^(Yun) civades^(Yun) (11) er-raşāşu'l-esved^(Ar)23 üsrüb^(Far) ḳurşun^(Tr) molivi^(Yun) molivya^(Yun) (12) eş-şebe^(Ar) şebēh^(Far) pirinc^(Tr) pirocos^(Yun) piroci^(Yun) (13) el-ḥadīd^(Ar) āhen^(Far) demür^(Tr) sidero^(Yun) sidera^(Yun)

22 Metinde ez-zühlef şeklindedir.

23 Metinde raşāşu'l-esved şeklindedir.

21B

(1) fi-beyāni ‘āzā’i’l-insān

(2) er-re‘s^(Ar) ser^(Far) baş^(Tr) kefali^(Yun) kefales^(Yun) kefalya^(Yun) (3) ed-dimāğ^(Ar) müğz^(Far) beyin^(Tr) omñalo^(Yun) omñalos^(Yun) (4) el-cebhe^(Ar) pişāni^(Far) alın^(Tr) kütelo^(Yun) kütela^(Yun) (5) el-kaḫā‘ü^(Ar) ħire^(Far) eñse^(Tr) kaḫas^(Yun) kaḫades^(Yun) (6) el-enf^(Ar) bini^(Far) burun^(Tr) miti^(Yun) mites^(Yun) (7) el-üzünü^(Ar) gūş^(Far) kulak^(Tr) afti^(Yun) aftiya^(Yun) (8) el-ħācib^(Ar) ebrū^(Far) kaş^(Tr) ifroği^(Yun) ifroğya^(Yun) (9) el-‘ayn^(Ar) çeşm^(Far) göz^(Tr) e mati^(Yun) e matya^(Yun) (10) el-hüdbü^(Ar) müjgān^(Far) kirpik^(Tr) e matoklādo^(Yun) e matoklāda^(Yun) (11) el-cefn^(Ar) pīle^(Far) göz kaḫağı^(Tr) tamayso^(Yun) tabano kaḫaka^(Yun) (12) el-ħāl^(Ar) ħāl^(Far) beñ^(Tr) elya^(Yun) elyes^(Yun) (13) el-ħadd^(Ar) ruḫ^(Far) yañak^(Tr) mağulo^(Yun) mağula^(Yun) (14) el-fem^(Ar) dehān^(Far) ağız^(Tr) istoma^(Yun) istomata^(Yun) (15) ez-zekān^(Ar) renehdān^(Far) eñek^(Tr) piğuni^(Yun) piğuña^(Yun)

22A

(1) eş-şefe^(Ar) leb^(Far) dudak^(Tr) aşili^(Yun) (2) es-sinnü^(Ar) dendān^(Far) diş^(Tr) ağodi^(Yun) (3) el-büzāk^(Ar) ħadū^(Far) tükürük^(Tr) salyo^(Yun) (4) el-muħāt^(Ar) ħılım^(Far) sümük^(Tr) miķsiya^(Yun) (5) el-bevl^(Ar) çemīn^(Far) sidik^(Tr) kaḫrulyo^(Yun) (6) el-ğā’iḫ^(Ar) kümin^(Far) boķ^(Tr) isķato^(Yun) (7) el-ħalā^(Ar) ħilā-çā^(Far) ayak yolu^(Tr) ķomotina^(Yun) (8) el-ħarāḫin^(Ar) ħarāḫin^(Far) soğulcān^(Tr) ormiķas^(Yun) (9) el-keff^(Ar) kef^(Far) aya^(Tr) palami^(Yun) (10) el-işba^(Ar) engüşt^(Far) parmak^(Tr) daktili^(Yun) (11) eş-şa‘r^(Ar) müy-i ser^(Far) sac^(Tr) mali^(Yun) (12) şa‘rü’l-mađfūr^(Ar) mergül^(Far) örülmüş sac^(Tr) iplemeno mali^(Yun)

22B

(1) eđ-đafire^(Ar) müy-i tāfte^(Far) örgü^(Tr) ipleksuda^(Yun) (2) şa‘rü’l-esved^(Ar) müy-i siyah^(Far) kara sac^(Tr) mavro mali^(Yun) (3) şa‘rü’l-ebyaz^(Ar) müy-i sefid^(Far) beyāz sac^(Tr) aspiro mali^(Yun) (4) şa‘rü’l-āşfer^(Ar) müy-i zerd^(Far) şaru sac^(Tr) iķsaşa mali^(Yun) (5) el-liħye^(Ar) riş^(Far) saķal^(Tr) yeni^(Yun) yeña^(Yun) (6) el-ħulķ^(Ar) gelū^(Far) boğaz^(Tr) lemo^(Yun) (7) eş-şārib^(Ar) bürüt^(Far) bıyık^(Tr) mostaki^(Yun) (8) el-veche^(Ar) rüy^(Far) yüz^(Tr) muri^(Yun) (9) el-kitif^(Ar) dūş^(Far) omuz^(Tr) nomo^(Yun) (10) ez-zirā‘^(Ar) bāzū^(Far) ķol^(Tr) biraco^(Yun) (11) es-sā‘id^(Ar) eriş^(Far) bilek^(Tr) topos tu maniķu^(Yun) (12) el-yedi’l-yümnā^(Ar) dest-i rāst^(Far) sağ el^(Tr) deķsa şera^(Yun) (13) el-yedü’l-yüsra^(Ar) dest-i çep^(Far) şol el^(Tr) zerva şera^(Yun) (14) ez-zufır^(Ar) nā-ħün^(Far) ıtırnak^(Tr) anişi^(Yun)

23A

(1) el-işba^(Ar) engüşt^(Far) parmak^(Tr) daktili^(Yun) (2) el-ibhām^(Ar) engüşt-i sütürg^(Far) baş parmak^(Tr) daktıla^(Yun) [el-hinsir^(Ar) kālūc^(Far) serçe parmak^(Tr) yiho daktili^(Yun)]²⁴ (3) el-ibt^(Ar) beğal^(Far) kıltuğ^(Tr) apaskalı^(Yun) (4) eş-şadr^(Ar) sīne^(Far) göğüs^(Tr) beti^(Yun) (5) el-batn^(Ar) şikem^(Far) karın^(Tr) kilya^(Yun) (6) ez-zahr^(Ar) puşt^(Far) arka^(Tr) raşi^(Yun) (7) eş-sedy^(Ar) pistān^(Far) meme^(Tr) vizi^(Yun) (8) es-sürre^(Ar) nāfe^(Far) göbek^(Tr) ofalofali^(Yun) (9) el-ḥāsire^(Ar) tehī-gāh^(Far) boş yer^(Tr) pilevro ofkeros topos^(Yun) (10) el-cānib^(Ar) pehlū^(Far) yan^(Tr) ipade to kormeño^(Yun) (11) el-mak‘ad^(Ar) nişesten-gāh^(Far) oturacak yer^(Tr) kaşosya^(Yun)

23B

(1) el-ḥecebe^(Ar) sürvüt^(Far) uca^(Tr) to kolo tu na blayi^(Yun) (2) el-fahdü^(Ar) rān^(Far) uyluğ^(Tr) to imero iyapo panopade^(Yun) (3) er-rükbe^(Ar) zānū^(Far) diz^(Tr) ğonaṭo^(Yun) (4) es-sāk^(Ar) sāk^(Far) bacağ^(Tr) eci^(Yun) (5) el-‘āne^(Ar) zehān^(Far) kāsıq^(Tr) to falo epo kato^(Yun) (6) er-ricl^(Ar) pāy^(Far) ayak^(Tr) poza^(Yun) (7) el-ka‘b^(Ar) pejül^(Far) tobuğ^(Tr) astirağlo^(Yun) ifterna^(Yun) daḥı dirler (8) el-muşrān^(Ar) rüde^(Far) bağırsaq^(Tr) edero^(Yun) (9) el-meşāne^(Ar) ābdān^(Far) kavuk^(Tr) tu katrolo topos^(Yun) (10) eṭ-ṭaḥal^(Ar) siperz^(Far)²⁵ ṭalağ^(Tr) isplina^(Yun) (11) el-mirāre^(Ar) zehre^(Far) ‘öd^(Tr) ḥoli^(Yun) (12) el-ḳalb^(Ar) dil^(Far)²⁶ yürek^(Tr) ḳardia^(Yun) (13) el-kebd^(Ar) şüş^(Far) ciger^(Tr) iskoṭi^(Yun)

24A

(1) el-‘arax^(Ar) ḥoy^(Far) ter/der^(Tr) idoros^(Yun) (2) el-‘azm^(Ar) üstühān^(Far) kemik^(Tr) koğalo^(Yun) (3) el-cild^(Ar) post^(Far) deri^(Tr) avipsi piroya^(Yun) (4) ed-dem^(Ar) ḥūn^(Far) kan^(Tr) ema^(Yun) (5) el-laḥm^(Ar) gūşt^(Far) et^(Tr) ikriyas^(Yun) (6) el-‘aşab^(Ar) pey^(Far) siñir^(Tr) nevro^(Yun) (7) el-ḳayḥ^(Ar) rīm^(Far) irin^(Tr) obyos^(Yun) (8) ed-dem‘u^(Ar) eşk^(Far) göz yaşı^(Tr) dākriyo^(Yun) (9) el-ḥuşye^(Ar) ḥāye^(Far) taşaq^(Tr) arşidi^(Yun) (10) el-zeker^(Ar) kīr^(Far) sik^(Tr) ipsoli^(Yun) (11) el-ferc^(Ar) küs^(Far) am^(Tr) muni^(Yun) (12) el-dübür^(Ar) kūn^(Far) göd^(Tr) kolo^(Yun) (13) el-mirfāk^(Ar) vārīn^(Far) dirsek^(Tr) aḳona^(Yun)

²⁴ Metin: Selimiye 49B

²⁵ Metinde siyerz şeklindedir.

²⁶ Farsça imlası ۛ şeklindedir.

24B

(1) eş-şibrü^(Ar) be-dest^(Far) karış^(Tr) pişami^(Yun)

(2) fi beyāni vaşfi'l-insān

(3) el-insān^(Ar) merdüm^(Far) ādem^(Tr) asropos^(Yun) (4) ez-zeker^(Ar) ner^(Far) erkek^(Tr) serniço^(Yun) (5) el-unşā^(Ar) māde^(Far) dişi^(Tr) şiliço^(Yun) (6) el-mer'atü^(Ar) zen^(Far) karı^(Tr) yineka^(Yun) (7) ez-zevc^(Ar) şevher^(Far) koca^(Tr) adras^(Yun) (8) ez-zevceyn^(Ar) çift^(Far) çift^(Tr) adroyino^(Yun) (9) el-ferd^(Ar) tāk^(Far) ergen^(Tr) apader fetos^(Yun) (10) el-ibn^(Ar) püser^(Far) oğul^(Tr) yos^(Yun) (11) el-bintü^(Ar) duhter^(Far) kız^(Tr) şigatera^(Yun) (12) el-bākire^(Ar) dūşīze^(Far) kız oğlan^(Tr) kopolya^(Yun)

25A

(1) el-'acūz^(Ar) pīre-zen^(Far) kocağarı^(Tr) iğra^(Yun) (2) eş-şeyh^(Ar) pīr^(Far) kocaman^(Tr) yeros^(Yun) (3) eş-şeyhu'l-fānī^(Ar) pīr-i fertūt^(Far) pek kocaman^(Tr) yeros kağares^(Yun) (4) el-aḥ^(Ar) birāder^(Far) karındaş^(Tr) aḍerfos^(Yun) (5) el-uht^(Ar) hāher^(Far) kız karındaş^(Tr) aḍerfi^(Yun) (6) eş-şabi^(Ar) küdek^(Far) çocuk^(Tr) pedi^(Yun) (7) el-eb^(Ar) peder^(Far) baba^(Tr) kiri^(Yun) (8) el-ümmü^(Ar) māder^(Far) ana^(Tr) mana^(Yun) (9) er-rebīb^(Ar) püser-zen^(Far) üveyi oğul^(Tr) piroğonos^(Yun) (10) er-rebībe^(Ar) duhter-zen^(Far) üveyi kız^(Tr) biroğoni^(Yun) (11) el-ḥāl^(Ar) ḥāl^(Far) da'ī^(Tr) çi manas aḍerfos^(Yun) (12) el-'ammü^(Ar) birāder-peder^(Far) 'amuca^(Tr) barba^(Yun) (13) el-ḥāletü^(Ar) hāher-māder^(Far) ḥala^(Tr) çi manas aḍerfi^(Yun)

25B

(1) el-'ammetü^(Ar) hāher-peder^(Far) teyze^(Tr) aḍerfi tu kiru^(Yun) (2) ebu'z-zevce^(Ar) zen-peder^(Far) kayın ata^(Tr) peşeros^(Yun) (3) ümmü'z-zevce^(Ar) zen-māderi^(Far) kayın ana^(Tr) peşera^(Yun) (4) el-ceddü^(Ar) niyā^(Far)²⁷ büyük baba^(Tr) papus^(Yun) (5) el-ceddetü^(Ar) büzürg-māder^(Far) büyük ana^(Tr) meğali mana^(Yun)

(6) fi 'uyūbi'l-insān

(7) el-'amā^(Ar) nā-bīnā^(Far) kör^(Tr) istiravos^(Yun) (8) el-eşamm^(Ar) ker^(Far) şağır^(Tr) kufos^(Yun) (9) el-aḥres^(Ar) bī-zebān^(Far) dilsiz^(Tr) vuvos^(Yun) (10) el-aḥdeb^(Ar) güj-puş^(Far) kanbur^(Tr) kaburis^(Yun) [zigiryos]²⁸ (11) el-'arec^(Ar) leng^(Far) topal^(Tr) kuços^(Yun)

²⁷ Metinde bitā şeklidir.

²⁸ Derkenar: Selimiye 53B

[kūçus^(Yun)]²⁹ (12) el-akra^(Ar) kel^(Far) başı tonsuz^(Tr) kasidi^(Yun) [kasidya^(Yun)]³⁰ (13) kebirü'l-batn^(Ar) büzürg-şikem^(Far) karnı büyük^(Tr) kilidas^(Yun) [kilaras^(Yun)]³¹

26A

(1) kebirü'ş-şārib^(Ar) büzürg-bürüt^(Far) bıyığı büyük^(Tr) mustekanos^(Yun) (2) el-ķablī^(Ar) bād-kend^(Far) debe^(Tr) şakatis^(Yun) (3) el-mecnūn^(Ar) med-hūş^(Far)³² deli^(Tr) kuzulos^(Yun) [zurlos^(Yun)]³³ (4) el-aķlaf^(Ar) bī-ķatne^(Far) sūnnetsiz^(Tr) asunnetoftos^(Yun) [asineriğos^(Yun)]³⁴ (5) el-elşāğ^(Ar) teng-zebān^(Far) peltek^(Tr) tıravlos^(Yun) (6) eķ-ķarfān^(Ar) fertūt^(Far) bunamış^(Tr) yeros kākares^(Yun) (7) el-mu'arrez^(Ar) dellāle^(Far) pezevenk^(Tr) rufyanos^(Yun) [rufyana^(Yun)]³⁵ (8) el-ķahbe^(Ar) rūspi^(Far) orospu^(Tr) putana^(Yun) [putana^(Yun)]³⁶ (9) el-me'būn^(Ar) muħannes^(Far) ibne^(Tr) yivedizmenos^(Yun) (10) el-ğulāmü'l-mu'tī^(Ar) ħiz^(Far) puşt^(Tr) ğamimeno kōpeli^(Yun) (11) es-sā'il^(Ar) ħāhende^(Far) dilenci^(Tr) idyakoñares^(Yun)

26B

(1) fi kelimāti'l-münzārrīn

(2) el-kebir^(Ar) büzürg^(Far) büyük^(Tr) meğalo^(Yun) (3) el-'azīm^(Ar) mih^(Far) ulu^(Tr) meğalo^(Yun) (4) eş-şāğir^(Ar) kih^(Far) küçük^(Tr) miço^(Yun) (5) eķ-tāvīl^(Ar) dirāz^(Far) uzun^(Tr) makri^(Yun) (6) el-ķaşir^(Ar) kūteh^(Far) kışa^(Tr) kodos^(Yun) (7) el-'ariz^(Ar) pehen^(Far) enlü^(Tr) pilati^(Yun) (8) el-vasat^(Ar) miyān^(Far) orta^(Tr) mesi^(Yun) (9) el-ħāfa^(Ar) kerān^(Far) kenār^(Tr) akra^(Yun) (10) el-'alī^(Ar) bülend^(Far) yüksek^(Tr) ipsila^(Yun) (11) el-esfel^(Ar) pest^(Far) alçaķ^(Tr) ħamila^(Yun) (12) es-şakīl^(Ar) girān^(Far) ağır^(Tr) vari^(Yun) (13) el-ħafif^(Ar) sebük^(Far) yeyni^(Tr) elafro^(Yun)

27A

(1) es-semīn^(Ar) ferbiħ^(Far) semiz^(Tr) paşi^(Yun) (2) en-naħif^(Ar) lāğar^(Far) arıķ^(Tr) liğno^(Yun) (3) el-ħaşin^(Ar) dürüş^(Far) yoğun^(Tr) ħydro^(Yun) (4) er-raķik^(Ar) teng^(Far) yufķa^(Tr) ipsilo^(Yun) (5) en-nā'im^(Ar) nerm^(Far) yumuşak^(Tr) apalo^(Yun) (6) en-nāşif^(Ar) ħuşk^(Far) ķuru^(Tr)

²⁹ Derkenar: Selimiye 53B

³⁰ Derkenar: Selimiye 53B

³¹ Derkenar: Selimiye 53B

³² Metinde ħūş şeklindedir.

³³ Derkenar: Selimiye 53B

³⁴ Derkenar: Selimiye 53B

³⁵ Derkenar: Selimiye 53B

³⁶ Derkenar: Selimiye 53B

iksera^(Yun) (7) eṭ-ṭari^(Ar) ter^(Far) tāze^(Tr) idrosero^(Yun) (8) el-fāris^(Ar) süvār^(Far) atlu^(Tr) kavalaris^(Yun) (9) er-rācil^(Ar) piyāde^(Far) yaya^(Tr) pezos^(Yun) (10) el-ba‘id^(Ar) dūr^(Far) uzak^(Tr) alarġo^(Yun) (11) el-ḳarīb^(Ar) nezdik^(Far) yaġın^(Tr) ḳonda^(Yun) (12) eṣ-ṣıdḳu^(Ar) rāst^(Far) gerçek^(Tr) aşıya^(Yun) (13) el-kizbü^(Ar) durüg^(Far) yalan^(Tr) ipsomaṭa^(Yun)

27B

(1) ed-dāhil^(Ar) derün-āyende^(Far) girici^(Tr) yazmenos^(Yun) (2) el-hāric^(Ar) bīrūn-āyende^(Far) çıkıcı^(Tr) ivgarmenos^(Yun) (3) el-ġālī^(Ar) girān^(Far) bahalı^(Tr) aḳrivo^(Yun) (4) er-raḥiṣ^(Ar) erzān^(Far) ucuz^(Tr) iftino^(Yun) (5) el-melīḥ^(Ar) nīk^(Far) eyü^(Tr) ḳalo^(Yun) (6) el-ḳabiḥ^(Ar) ziṣṭ^(Far) cirkin^(Tr) ḳaḳo^(Yun) (7) el-ḥasen^(Ar) ḥüb^(Far) dilber^(Tr) omorfo^(Yun) (8) el-manzarü'l-ḳabiḥ^(Ar) bed-rüy^(Far) cirkin yüz^(Tr) askimo^(Yun) (9) el-cā‘i^(Ar) gürisne^(Far) ac^(Tr) pinazmenos^(Yun) (10) eṣ-ṣeb‘ān^(Ar) sūr^(Far) toḳ^(Tr) ḥortazmenos^(Yun) (11) el-ġalīz^(Ar) sitebr^(Far) ḳaba^(Tr) paṣi^(Yun) (12) el-ḥayyü^(Ar) zinde^(Far) diri^(Tr) zodanos^(Yun) (13) el-meyyit^(Ar) mürde^(Far) ölü^(Tr) apo ṣamenos^(Yun)

28A

(1) el-ekber^(Ar) mihter^(Far) pek büyük^(Tr) pola meġalos^(Yun) (2) el-aṣġar^(Ar) kihter^(Far) pek cücük^(Tr) pola miços^(Yun) (3) eṣ-ṣaḥiḥ^(Ar) ten-dürüst^(Far) ṣāġ^(Tr) yeros^(Yun) (4) el-marīzu^(Ar) ḥaste^(Far) ṣayru^(Tr) arostimenos^(Yun) (5) el-ḳibel^(Ar) pīṣ^(Far) öñ^(Tr) obros^(Yun) (6) el-‘abdü^(Ar) pes^(Far) soñ^(Tr) istira^(Yun) (7) el-müheyin^(Ar) āsān^(Far) ḳolay^(Tr) efḳola^(Yun) (8) eṣ-ṣa‘bü^(Ar) düşvār^(Far) güc^(Tr) diṣkolo^(Yun) (9) el-keṣir^(Ar) bisyār^(Far) çoḳ^(Tr) poli^(Yun) (10) el-ḳalīl^(Ar) endek^(Far) az^(Tr) liġo^(Yun) (11) el-ezyed^(Ar) biṣ-ter^(Far) pek ziyāde^(Tr) periso^(Yun) [perito^(Yun)]³⁷ (12) el-eḳallü^(Ar) kem-ter^(Far) pek az^(Tr) pola liġo^(Yun)

28B

(1) en-naẓif^(Ar) pāk^(Far) arı^(Tr) pastiroḳo^(Yun) (2) en-necsü^(Ar) mürdār^(Far) mundār^(Tr) voromezmeno^(Yun) (3) el-‘adüvv^(Ar) düşmen^(Far) düşmān^(Tr) oṣros^(Yun) [oḥtiros^(Yun)]³⁸ (4) eṣ-ṣāhib^(Ar) düst^(Far) yār^(Tr) filos^(Yun) (5) el-‘atīḳ^(Ar) dirine^(Far) eski^(Tr) palyo^(Yun) (6) el-cedid^(Ar) nev^(Far) yeñi^(Tr) kenuryo^(Yun) (7) eṣ-ṣādīḳ^(Ar) rāst-gü^(Far) toġrı söyleyici^(Tr) aliṣinos^(Yun) (8) el-kāzib^(Ar) durüg-güy^(Far) yalancı^(Tr) ipsomataris^(Yun) (9) ez-zāid^(Ar) pīṣ^(Far) artıḳ^(Tr) periso^(Yun) (10) en-nāḳıṣ^(Ar) kem^(Far) eksik^(Tr) liġto^(Yun) lipso (11) el-

³⁷ Derkenar: Selimiye 55B

³⁸ Derkenar: Selimiye 56A

vāsi‘u^(Ar) ferāh^(Far) geniş^(Tr) iplaṭi^(Yun) (geniş) faerdi^(Yun) (geniş) (12) eḍ-ḍīku^(Ar) teng^(Far) tār^(Tr) isteno^(Yun)

29A

(1) ḥayr^(Ar) niki^(Far) iyilik^(Tr) ḳalosini^(Yun) (2) eṣ-ṣerru^(Ar) bedi^(Far) kötülük^(Tr) ḳaḳosini^(Yun) (3) el-ḡarīb^(Ar) biḡāne^(Far) yabancı^(Tr) iḳsenobatz^(Yun) (4) el-‘ākilü^(Ar) ḥiredmend^(Far) ‘aḳıllı^(Tr) iḡnostikōs^(Yun) (5) el-aḥmaḳu^(Ar) med-hūṣ^(Far) delü^(Tr) itrezos^(Yun) ḳozolos^(Yun) (6) el-ḡani^(Ar) tüvān-ger^(Far) zengīn^(Tr) pulusyos^(Yun) (7) el-faḳīr^(Ar) gedā^(Far) yoḥsul^(Tr) iftoḥos^(Yun) (8) el-müteyaḳḳız^(Ar) bīdār^(Far) uyanıḳ^(Tr) iḳsipkinos^(Yun) (9) el-nā‘im^(Ar) ḥusbende^(Far) uyuyıcı^(Tr) kimizmenos^(Yun) (10) es-sekrān^(Ar) mest^(Far) serḥoṣ^(Tr) meṣizmenos^(Yun) (11) eṣ-ṣücā‘^(Ar) dilīr^(Far) yigit^(Tr) paliḳari^(Yun) (12) el-cebān^(Ar) tersān^(Far) ḳorḳaḳ^(Tr) fovicari^(Yun) (13) el-ḳavi^(Ar) saḥt^(Far) ḳatı^(Tr) ḍinato^(Yun)

29B

(1) eż-za‘if^(Ar) süst^(Far) gevṣek^(Tr) aḥamno^(Yun) (2) el-ḳārru^(Ar) pāydār^(Far) yerinde durucu^(Tr) afoḡos^(Yun) (3) el-fārru^(Ar) girizān^(Far) ḳaçıcı^(Tr) fuḡas^(Yun)

(4) fī‘l-melbūsāt

(5) eṣ-ṣāṣ^(Ar) dü-l-bend^(Far) tülbind^(Tr) tulbenti^(Yun) (6) el-metā‘^(Ar) kālā^(Far) ḳumāṣ^(Tr) metaḳsopani^(Yun) (7) el-‘imāmetü^(Ar) destār^(Far) sarıḳ^(Tr) sariki^(Yun) (8) ḳalensüve^(Ar) bertala^(Far) ḳa‘uḳ^(Tr) ḳa‘uki^(Yun) (9) el-ḳamīṣ^(Ar) pīre-hen^(Far) göñlek^(Tr) puḳamiso^(Yun) (10) el-kümme^(Ar) āsitīn^(Far) yeñ^(Tr) mañiḳa^(Yun) (11) ez-zeylü^(Ar) dāmen^(Far) etek^(Tr) pudya^(Yun) (12) el-ḳılāde^(Ar) gerden-bend^(Far) boḡazlıḳ^(Tr) ḳolayına^(Yun) (13) el-libās^(Ar) cāme^(Far) eṣvāb^(Tr) ruḥa^(Yun)

30A

(1) es-serāvīl^(Ar) ṣālvār^(Far) ṭon^(Tr) ḳarca^(Yun) (2) en-niketü^(Ar) ṣālvār-bend^(Far) uçḳur^(Tr) ivraḳo zoni^(Yun) (3) el-ḥizām^(Ar) kemer^(Far) ḳuṣaḳ^(Tr) zoni^(Yun) (4) el-ḥuf^(Ar) müze^(Far) edik^(Tr) mesti^(Yun) (5) es-sivār^(Ar) dest-ebrencen^(Far) bilezik^(Tr) manili^(Yun) (6) es-sermüce^(Ar) keḑṣ^(Far) bābüc^(Tr) pabuḳi^(Yun) (7) el-ḳabḳāb^(Ar) na‘leyn^(Far) nālın^(Tr) naliña^(Yun) (8) eṣ-ṣarmetü^(Ar) na‘len-i sürḥ^(Far) yemeni^(Tr) bābüc^(Tr) yemeña pabuca^(Yun) (9) el-bābüc^(Ar) pā-pūṣ^(Far) bābüc^(Tr) papuci^(Yun) (10) el-cūrab^(Ar) curāb^(Far) çorāb^(Tr)

karconi^(Yun) (11) el-cürmak^(Ar) cizme^(Far) çizme^(Tr) çizmeddes^(Yun) [pozimeta^(Yun)]³⁹ (12) el-kaḅā^(Ar) kaḅā^(Far) kaftān^(Tr) kaftani^(Yun) (13) es-sā‘atü^(Ar) sā‘at^(Far) sā‘at^(Tr) ora^(Yun)

30B

(1) es-silsileti^(Ar) zincir^(Far) zincir^(Tr) alisida^(Yun) (2) el-ceybü^(Ar) giribān^(Far) yaḳa^(Tr) yaḳas^(Yun) (3) el-fervü^(Ar) püstün^(Far) kürk^(Tr) ğuna^(Yun) (4) el-işmid^(Ar) sürme^(Far) sürme^(Tr) surmes^(Yun) (5) el-ḥātem^(Ar) engüşteri^(Far) yüzük^(Tr) daḳtilidi^(Yun) (6) el-müşṭ^(Ar) şāne^(Far) taraḳ^(Tr) iḳteni^(Yun)

(7) fī’l-elvān ve mā-yünāsibühā

(8) el-levnü^(Ar) reng^(Far) renk^(Tr) rengi^(Yun) (9) el-aḥmerü^(Ar) sürḥ^(Far) kırmızı^(Tr) koḳino^(Yun) (10) el-esmerü^(Ar) siyāh-çerde^(Far) buğday [t]eñlü^(Tr) melahrino^(Yun) (11) el-esved^(Ar) siyāh^(Far) kara^(Tr) mavro^(Yun) (12) el-ebyaz^(Ar) sipid^(Far) beyāz^(Tr) aspro^(Yun) (13) el-aḥḍar^(Ar) sebz^(Far) yeşil^(Tr) pirasino^(Yun) (14) el-aşfer^(Ar) zerd^(Far) şaru^(Tr) kitrino^(Yun)

31A

(1) eş-şeklü^(Ar) nümüne^(Far) örnek^(Tr) mostira^(Yun) (2) et-tıl^(Ar) zāk^(Far) zāc^(Tr) lulaki^(Yun)

(3) fī’levāzımāti’l-kātib

(4) el-mihbere^(Ar) devāt^(Far) divit^(Tr) kalamari^(Yun) (5) el-ḳirtās^(Ar) kāğıd^(Far) kāğıd^(Tr) ḥarti^(Yun) (6) el-ḳalem^(Ar) ḥāme^(Far) ḳalem^(Tr) pena^(Yun) (7) el-mişkaletü^(Ar) vālārene^(Far) mühre^(Tr) muhres^(Yun) (8) el-mektüb^(Ar) nāme^(Far) biti^(Tr) iğrafi^(Yun) (9) el-ḥatem^(Ar) mühür-zeden^(Far) mühürlemek^(Tr) vuloma^(Yun) (10) el-ketb^(Ar) nevişten^(Far) yazmak^(Tr) iğrama^(Yun) (11) sikkinü’l ḳalem^(Ar) ḥāme-tırāş^(Far) kalemtırāş^(Tr) yeñodoro^(Yun) (12) el-mişār^(Ar) mişār^(Far) mişar^(Tr) mişari^(Yun)

31B

(1) el-mıkrāş^(Ar) gāz^(Far) maḳaş^(Tr) ipsalidi^(Yun) (2) el-ḥibrü^(Ar) mürekkeb^(Far) mürekkeb^(Tr) melani^(Yun) (3) eş-şem‘ü’l-aḥmer^(Ar) müm-ı sürḥ^(Far) kırmızı müm^(Tr) koḳino kerı^(Yun)

(4) fī’beyāni alāti’l-ḥarb ve ālāti aḥadi’l-ḥarb

³⁹ Derkenar: Selimiye 57B

(5) es-seyf^(Ar) ŧimŧŧir^(Far) kılıc^(Tr) ispaŧi^(Yun) (6) el-kırāb^(Ar) niyām^(Far) kın^(Tr) fiķari^(Yun) (7) ed-derfe^(Ar) siper^(Far) ķalkān^(Tr) ķalkāni^(Yun) (8) el-kavs^(Ar) kemān^(Far) yay^(Tr) đokŧari^(Yun) (9) el-veter^(Ar) zih^(Far) kiriŧ^(Tr) to đokŧaryo apenoña^(Yun) (10) eŧ-ŧāb^(Ar) tır^(Far) ok^(Tr) sa'ita^(Yun) (11) el-minŧār^(Ar) erre^(Far) bıķķı^(Tr) pıryoni^(Yun) (12) el-bunduķiyyetü'ŧ-ŧaġir^(Ar) zetbāne-i kih^(Far) piŧtov^(Tr) piŧtola^(Yun) (13) el-midfe'ü^(Ar) gūy-i na're-zen^(Far) tob^(Tr) poparda^(Yun)

32A

(1) en-nacaķ^(Ar) teber^(Far) balta^(Tr) manara^(Yun) [çiķure^(Yun)]⁴⁰ (2) el-'alāt^(Ar) sindān^(Far) örs^(Tr) amoni^(Yun) (3) el-mıtraķa^(Ar) hāysek^(Far) çeķic^(Tr) siderya^(Yun) (4) mibredü'l-haddād^(Ar) sūhān^(Far) ege^(Tr) lima^(Yun) (5) mibredü'l-haŧeb^(Ar) ķüb-sāy^(Far) aġac egesi^(Tr) iķsilofas^(Yun) törpü (6) el-bunduķiyye^(Ar) zabtāne^(Far) tūfenk^(Tr) arķobozi^(Yun) sikipeto^(Yun) (7) el-minŧār^(Ar) dest-ere^(Far) testere^(Tr) saraķa^(Yun) [ŧare pıryon^(Yun)]⁴¹ (8) el-ķādüm^(Ar) tıŧe^(Far) keser^(Tr) iskeparni^(Yun) (9) el-minfāh^(Ar) dem^(Far) körük^(Tr) koruki^(Yun) (10) el-ibretü^(Ar) sūzen^(Far) igne^(Tr) velona^(Yun) (11) el-hancer^(Ar) diŧne^(Far) hancer^(Tr) haķaro^(Yun) (12) el-mūs^(Ar) sütüre^(Far) ustura^(Tr) iķsirafi^(Yun)

32B

(1) es-sikkin^(Ar) kārđ^(Far) bıcaķ^(Tr) maŧeri^(Yun) maheri (2) ed-dir'u^(Ar) ziriħ^(Far) zırıħ^(Tr) sidereño ruħo^(Yun) (3) er-rikābü^(Ar) rikāb^(Far) üzengi^(Tr) isķalat aloġo^(Yun) (4) es-sercü^(Ar) zin^(Far) eyer^(Tr) sela^(Yun) (5) eŧ-ŧikāl^(Ar) sigāl^(Far) pāyvend^(Tr) to ķitmato topodıyodema^(Yun) (6) el-miķved^(Ar) efsār^(Far) yular^(Tr) yulari^(Yun) [ķapisteri^(Yun)]⁴² (7) el-licām^(Ar) ligām^(Far) uyan^(Tr) hālinari^(Yun) (8) el-hablü^(Ar) resen^(Far) ib^(Tr) iskini^(Yun) [tiriħya^(Yun)]⁴³ (9) el-cullü^(Ar) ķül^(Far) ķul^(Tr) ķuli^(Yun)

(10) fī-beyāni hayvānāti'l-mūnise

(11) el-ħiŧān^(Ar) esb^(Far) at^(Tr) feres aloġo^(Yun) (12) el-ħicr^(Ar) mādiyān^(Far) ķıŧrak^(Tr) forada^(Yun) (13) el-mühre^(Ar) gere^(Far) tāy^(Tr) pulari^(Yun)

⁴⁰ Derkenar: Selimiye 59B

⁴¹ Derkenar: Selimiye 59B

⁴² Derkenar: Selimiye 60A

⁴³ Derkenar: Selimiye 60A

33A

(1) el-bağal^(Ar) ester^(Far) kaçır^(Tr) muları^(Yun) (2) el-cemel^(Ar) üstür^(Far) deve^(Tr) kamila^(Yun) [ğamila^(Yun)]⁴⁴ (3) el-ğanem^(Ar) miş^(Far) koyun^(Tr) ikriyos^(Yun) [provata^(Yun)]⁴⁵ (4) ğanem el-ünşā^(Ar) miş-i māde^(Far) marya^(Tr) ibrovatina^(Yun) (5) el-ħimār^(Ar) ħar^(Far) eşek^(Tr) ğaydaros^(Yun) [ğomar^(Yun)]⁴⁶ (6) el-bakar^(Ar) gāv^(Far) şığır^(Tr) voyi^(Yun) (7) el-cāmūs^(Ar) gāv-miş^(Far) şu şığırı^(Tr) vuvali^(Yun) (8) el-‘icle^(Ar) gāv-i kih^(Far) dana^(Tr) moskari^(Yun) (9) es-sevr^(Ar) gāv-i ner^(Far) erkek şığır^(Tr) asrinço voyi^(Yun) (10) el-bakarātü^(Ar) gāv-i māde^(Far) dişi şığır^(Tr) şiliço voyi^(Yun) [pilaze^(Yun)]⁴⁷ (11) el-ma‘zi^(Ar) büz^(Far) keçi^(Tr) ‘ağsa^(Yun) (12) et-teys^(Ar) büz-i ner^(Far) erkek keçi^(Tr) asirneki eğa^(Yun)

33B

(1) eđ-đā’nü^(Ar) güsfend-i dünbālī^(Far) kıyruklı koyun^(Tr) uradatos ikriyos^(Yun) (2) el-ħarūf^(Ar) berre^(Far) kuzı^(Tr) arnaki^(Yun) (3) el-cedyü^(Ar) büzçe^(Far) oğlağ^(Tr) rifi^(Yun) (4) el-kıttu^(Ar) gürbe^(Far) kedi^(Tr) kaṭi^(Yun) (5) el-hirretü^(Ar) gürbe-i māde^(Far) dişi kedi^(Tr) kaçula^(Yun)

(6) fī-beyāni’l-ħayvānāti’l-vuħūşiyye

(7) es-seb‘ü^(Ar) ded^(Far) yırtıcı ħayvān^(Tr) iksekisariko zo^(Yun) (8) el-esed^(Ar) şir^(Far) arslan^(Tr) lodari^(Yun) (9) en-nemir^(Ar) peleng^(Far) kaplan^(Tr) teryo fakiğo to^(Yun) (10) eđ-đab‘ü^(Ar) keftār^(Far) şırtlan^(Tr) o zo apo^(Yun) tero’i pocaşamenos^(Yun) (11) ez-zı’bü^(Ar) gürg^(Far) kürd^(Tr) likos^(Yun) (12) el-ħinzir^(Ar) ħük^(Far) toñuz^(Tr) şiros^(Yun)

34A

(1) eđ-đabü^(Ar) süsmār^(Far) keler^(Tr) kıli savra^(Yun) (2) el-kırdü^(Ar) kebi^(Far) maymün^(Tr) maymu^(Yun) (3) es-sa‘leb^(Ar) rübā^(Far) tilki^(Tr) alopo^(Yun) (4) el-erneb^(Ar) ħar-güş^(Far) tavşan^(Tr) lağos^(Yun) (5) es-su‘bān^(Ar) ejder^(Far) büyük yılan^(Tr) meğalo ofis^(Yun) (6) el-ħayye^(Ar) mār^(Far) yılan^(Tr) ofis^(Yun) [fivi^(Yun)]⁴⁸ (7) el-ağreb^(Ar) kej-düm^(Far) ‘ağreb^(Tr) karyaçalas^(Yun) [poçkavras^(Yun)]⁴⁹ (8) el-fāre^(Ar) müş^(Far) şıçan^(Tr) bondiğos^(Yun) (9) el-‘irsetü^(Ar) ‘arüseğ^(Far) gelincik^(Tr) nifiça^(Yun) (10) ‘ankebüt^(Ar) meges^(Far) siñek^(Tr)

⁴⁴ Derkenar: Selimiye 60B

⁴⁵ Derkenar: Selimiye 60B

⁴⁶ Derkenar: Selimiye 60B

⁴⁷ Derkenar: Selimiye 60B

⁴⁸ Derkenar: Selimiye 61B

⁴⁹ Derkenar: Selimiye 61B

miya^(Yun) [miġa^(Yun)]⁵⁰ (11) el-ḳamle^(Ar) şüpuş^(Far) bit^(Tr) ipsira^(Yun) (12) el-burgüt^(Ar)⁵¹
kek^(Far) pire^(Tr) ipsilo^(Yun) (13) el-baḳḳ^(Ar) şüpuş-i çüb^(Far) tahta biti^(Tr) ḳoryos^(Yun)
[ḳoroze^(Yun)]⁵²

34B

(1) el-cerād^(Ar) melah^(Far) cekirge^(Tr) aġrimuca^(Yun) [mastakes^(Yun)]⁵³ (2) el-ḳurād^(Ar)
şüpuş-i cāniver^(Far) kene^(Tr) madaḳas^(Yun) (3) ed-dūd^(Ar) kirm^(Far) ḳurt böcek^(Tr)
mamuni^(Yun) [çibur ḳaḳaş^(Yun)]⁵⁴ (4) eḫ-ḥunfus^(Ar)⁵⁵ kirm-i tizi-künende^(Far) toşhurlan
böceġi^(Tr) iḳlaso papadya^(Yun) (5) el- sūlahfa^(Ar)⁵⁶ seng-püş^(Far) ḳablubaġa^(Tr) ḳoḳoca
eşlona^(Yun) [hiluna^(Yun)]⁵⁷ (6) el-‘alaḳ^(Ar) dīv-ce^(Far) sülük^(Tr) evdela^(Yun) (7) el-ḳunfuḫ^(Ar)
ḫār-puş^(Far) kirpi^(Tr) ḳaçoşiro^(Yun) [işḳun zohiro^(Yun)]⁵⁸ (8) ed-düb^(Ar) ḫırs^(Far) ayu^(Tr)
arḳuḳa^(Yun) (9) el-keleb^(Ar) seg^(Far) köpek^(Tr) iskilo^(Yun) (10) el-ġazāl^(Ar) āhū^(Far) ceyran^(Tr)
lami^(Yun) (11) el-fehdü^(Ar) yūz^(Far) pars^(Tr) arḳalos^(Yun) (12) ed-ḳifda^(Ar) ġük^(Far)
ḳurbaġa^(Tr) vardaḳos^(Yun) (13) et-teys^(Ar) reng^(Far) yaban keçisi^(Tr) eġri’ eġa^(Yun)

35A

(1) fī-lebeni’l-albān ve mā-yūnasibühā

(2) el-lebenü’l-ḫaleb^(Ar) şir^(Far) sūt^(Tr) ġala^(Yun) (3) lebenü’z-zā’ib^(Ar) māst^(Far) yoġurt^(Tr)
ya’urti^(Yun) (4) lebenü’l-maḫzūz^(Ar) dūġ^(Far) ayran^(Tr) ayrani^(Yun) [iḳsino ġalo^(Yun)]⁵⁹ (5)
el-cübnü^(Ar) penir^(Far) peynir^(Tr) ṭiri^(Yun) (6) es-semen^(Ar) rūġan-ı sāde^(Far) şayaġ^(Tr)
vuṭiro^(Yun) (7) semenü’l baḳar^(Ar) rūġan-ı gāv^(Far) şıġır yaġı^(Tr) voyno iḳsiḳo^(Yun) (8) ez-
zebd^(Ar) meske^(Far) tere yaġı^(Tr) ġala to laḳi^(Yun) (9) el-infeḫa^(Ar) māye-i penir^(Far) peynir
mayası^(Tr) aġastera^(Yun) (10) cübnü’l-‘atīḳ^(Ar) penir-i ḫuşḳ^(Far) ḳuru peynir^(Tr) palyo
ṭiri^(Yun) (11) el-cübnü’t-ṭari^(Ar) penir-i tāze^(Far) tāze peynir^(Tr) iḫloro ṭiri^(Yun)

(12) fī-esmā’i’ṭ-tuyūr

⁵⁰ Derkenar: Selimiye 61B

⁵¹ Metinde el-burgüş şeklidir.

⁵² Derkenar: Selimiye 61B

⁵³ Derkenar: Selimiye 61B

⁵⁴ Derkenar: Selimiye 61B

⁵⁵ Metinde el-ḫunfeş şeklidir.

⁵⁶ Metinde zaḫlef şeklidir.

⁵⁷ Derkenar: Selimiye 62A

⁵⁸ Derkenar: Selimiye 62A

⁵⁹ Derkenar: Selimiye 62B

(13) eṭ-ṭayru^(Ar) murğ^(Far) kuş^(Tr) puli^(Yun)

35B

(1) el-ḥamāme^(Ar) kebüter^(Far) gökercin^(Tr) peristeri^(Yun) (2) ed-dücāce^(Ar) mākiyān^(Far) ṭavuk^(Tr) ornişa^(Yun) (3) ed-dīk^(Ar) ḥurūs^(Far) beṭinos^(Tr) petinos^(Yun) (4) ez-zīz^(Ar) (metinde ez-zele) cerde^(Far) oraḳ kuşı^(Tr) çiciḳa^(Yun) (5) el-battu^(Ar) baṭ^(Far) ḳaz^(Tr) şina^(Yun) (6) el-ivezz^(Ar) murğ-āb^(Far) ördek^(Tr) paçipa^(Yun) (7) el-cenāḥ^(Ar) per^(Far) ḳanat^(Tr) ifteruḡa^(Yun) (8) es-saḳar^(Ar) bāz^(Far) toḡan^(Tr) yeraki^(Yun) (9) el-ḡurāb^(Ar) zāḡ^(Far) ḳuzḡun^(Tr) ḳoraḳas^(Yun) (10) el-‘uşfür^(Ar) güncişk^(Far) serce^(Tr) aspuroyitis^(Yun) (11) en-nū‘āme^(Ar) murğ-ı şütür^(Far) deve kuşı^(Tr) ḳamilo puli^(Yun) (12) el-kürkiyy^(Ar) küleng^(Far) ṭurna kuşı^(Tr) ḳartal^(Yun) (13) en-nesrū^(Ar) dāl^(Far) ḳartal^(Tr) ḳanavo^(Yun) (14) ez-zevzer^(Ar) sār^(Far) şığircıḳ kuşı^(Tr) zurzurya^(Yun) (15) el-ḥuṭṭāf^(Ar) perestū^(Far) ḳırlangıc^(Tr) şilidoni^(Yun)

36A

(1) ez-zübāb^(Ar) meges^(Far) siñek^(Tr) miya^(Yun) [miḡa^(Yun)]⁶⁰ (2) en-naḥl^(Ar)⁶¹ zenbūr^(Far) arı^(Tr) melisa^(Yun) (3) el-ba‘ūda^(Ar) peşşe^(Far) sivrisinek^(Tr) ḳunupas^(Yun) işkinpa^(Yun) [ḳunupi^(Yun)]⁶² (4) el-ferāşe^(Ar) pervāne^(Far) kelepek^(Tr) ipsithari^(Yun) [patalode^(Yun)]⁶³ (5) el-ḥirbā‘ü^(Ar) kerbāsū^(Far) yeşil keler^(Tr) pirasino ḳoli savra^(Yun)

(6) fī'l-beyt ve mā-yete‘allaḳ

(7) gūşe^(Far) bucaḳ^(Tr) ḳadoni^(Yun) roḳonas^(Yun) (8) el-bābü^(Ar) der^(Far) ḳapu^(Tr) poṛṭa^(Yun) (9) el-beyt^(Ar) ḥāne^(Far) ev^(Tr) ispiṭi^(Yun) (10) ed-dār^(Ar) serāy^(Far) ḳonaḳ^(Tr) [menzil dahı dirler]⁶⁴ ḳazaḁa ḳatika^(Yun) (11) el-‘atebe^(Ar) āsitān^(Far) eşik^(Tr) ḳaṭofilo^(Yun) (12) el-esās^(Ar) pāy-best^(Far) temel^(Tr) temelyo^(Yun) (13) el-ḥavş^(Ar) piş-serāy^(Far) avlu^(Tr) ḥavli^(Yun)

36B

(1) el-işṭabl^(Ar) āḥūr^(Far) aḥır^(Tr) aḥiri^(Yun) (2) es-süllem^(Ar) nerdübān^(Far) merdiven^(Tr) işkala^(Yun) (3) el-ḳaşru^(Ar) kürḥ^(Far) köşk^(Tr) koşki^(Yun) (4) eṭ-tāḳa^(Ar) derice^(Far) pencere^(Tr) parasiri^(Yun) (5) es-saḳfü^(Ar) bām^(Far) dam^(Tr) ḁoma^(Yun) (6) ‘amūd^(Ar)⁶⁵ sütün^(Far) direk^(Tr)

⁶⁰ Derkenar: Selimiye 62B

⁶¹ Metinde en-naḥl şeklindedir.

⁶² Derkenar: Selimiye 63A

⁶³ Derkenar: Selimiye 63A

⁶⁴ Derkenar: Selimiye 63A

⁶⁵ Metinde el-‘amūd şeklindedir.

iṭrava^(Yun) (7) el-ḵuful^(Ar) kilid^(Far) kilid^(Tr) iḵliḍoña^(Yun) (8) el-miftāḥ^(Ar) kilid^(Far) anahtar^(Tr) iḵliḍi^(Yun) (9) eṭ-ṭarrāḥa^(Ar) ḵālīn^(Far) mender^(Tr) medari^(Yun) (10) el-milḥāfe^(Ar) ten-pūş-ḥābe^(Far) yorġan^(Tr) paploma^(Yun) (11) el-miḥadde^(Ar) bālīn rūy^(Far) yüz yaşdıġı^(Tr) ipros kefaladı^(Yun) (12) el-visāde^(Ar) bālīn^(Far) büyük yaşdıġ^(Tr) pirose kefalada^(Yun) (13) es-settāre^(Ar) perde^(Far) perde^(Tr) perdes^(Yun) (14) el-ḵamīsu^(Ar) pīrehen^(Far) göñlek^(Tr) puḵamiso^(Yun) (15) en-nevmü^(Ar) ḥāb^(Far) uyġu^(Tr) ipno^(Yun)

37A

(1) el-istīḵāz^(Ar)⁶⁶ bīdār^(Far) uyanıklık^(Tr) iḵsipnima^(Yun) (2) er-rü'yā^(Ar) ḥāb^(Far) rüyā^(Tr) oniro^(Yun) (3) el-firāş^(Ar) cāme-ḥāb^(Far) döşek^(Tr) isteroma^(Yun) (4) mürettebü'l-cenbü^(Ar) bālīn-i pehlū^(Far) yan yaşdıġı^(Tr) to ḵopizmo prose kefaladı^(Yun)

(5) fī-levāzimāti'l-beyt

(6) el-ḥubz^(Ar) nān^(Far) eḵmek^(Tr) ipsomi^(Yun) (7) el-milḥ^(Ar) nemek^(Far) tuz^(Tr) alaçı^(Yun) (8) eṭ-ṭāḥūn^(Ar) āsiyāb^(Far) degirmen^(Tr) milos^(Yun) (9) er-racī^(Ar) āsiyāb-ı dest^(Far) el degirmeni^(Tr) şero milos^(Yun) (10) el-ġirbāl^(Ar) ġirbāl^(Far) ḵalbur^(Tr) ḵoskino^(Yun) (11) el-münḥal^(Ar) māşū^(Far) elek^(Tr) iftisara^(Yun) (12) el-ḵidr^(Ar) riġ^(Far) çölmek^(Tr) çıġalı^(Yun) (13) eṭ-ṭācin^(Ar) tābe^(Far) tava^(Tr) tiġani^(Yun) (14) el-kānūn^(Ar) tūn^(Far) külḥan^(Tr) kulḥani^(Yun)

37B

(1) en-nār^(Ar) āteş^(Far) od^(Tr) fotya^(Yun) (2) ed-duḥān^(Ar) dūd^(Far) tütün^(Tr) ḵapnos^(Yun) (3) er-remād^(Ar) ḥākister^(Far) kül^(Tr) aşo^(Yun) (4) ez-zenād^(Ar) āteş-zene^(Far) çakmak^(Tr) pirovolos^(Yun) (5) el-ḥarāḵa^(Ar) sūḥten^(Far) yanmak^(Tr) ḵayma^(Yun) (6) es-sūkürce^(Ar) kāse-i ḥāki^(Far) üsküre^(Tr) ḵupi^(Yun) (7) el-ḵārūra^(Ar) şişe^(Far) şişe^(Tr) boça^(Yun) (8) eṭ-ṭaştü^(Ar) taş^(Far) legen^(Tr) leyeni^(Yun) (9) el-ibriḵ^(Ar) āb-riz^(Far) ibriḵ^(Tr) ibriki^(Yun) (10) eṭ-ṭencere^(Ar) diġ-i misin^(Far) tencere^(Tr) teceri çekali^(Yun) (11) el-ġiṭā'ü^(Ar) ser-puş^(Far) ḵapaḵ^(Tr) ḵapaki^(Yun) (12) el-miġref^(Ar) kef-ġir^(Far) kepce^(Tr) kevgiri^(Yun) (13) el-mil'aḵa^(Ar) ālet-i ḥorden^(Far) ḵaşıġ^(Tr) ḵutali^(Yun) (14) el-fānūs^(Ar) fānūs^(Far) fener^(Tr) feneri^(Yun) (15) eş-şem'u^(Ar) mūm^(Far) mūm^(Tr) keri^(Yun)

⁶⁶ Metinde el-istīḵāz şeklidir.

38A

(1) el-meşma^(Ar) şem‘dān^(Far) şamdān^(Tr) şamdani^(Yun) (2) ed-dennü‘ş-şāgīr^(Ar) pestū^(Far) küpcük^(Tr) peşaraki^(Yun) (3) el-ķulletü^(Ar) kūze^(Far) bardak^(Tr) bardaki^(Yun) (4) el-ķulletü‘t-turāb^(Ar) kūze-i ħāk^(Far) tobraķ bardağı^(Tr) ķonenos^(Yun) (5) el-ĥaymetü^(Ar) ĥere^(Far) cadır^(Tr) cadiri^(Yun) (6) el-kuĥlū^(Ar) sürme^(Far) sürme^(Tr) surmes^(Yun) (7) el-cubbü^(Ar) ĥum^(Far) küb^(Tr) pişari^(Yun) (8) el-mirved^(Ar) mīl^(Far) mīl^(Tr) mili^(Yun) (9) et-tūtyā^(Ar) devā‘-i ĥeşm^(Far) tūtya^(Tr) tutya^(Yun) (10) ed-devā‘^(Ar) dermān^(Far) ‘ilāc^(Tr) yatriķo^(Yun) (11) ed-daķīķ^(Ar) ārd^(Far) un^(Tr) alevri^(Yun) (12) es-semen^(Ar) sāde-rūġan^(Far) şayaġ^(Tr) vutiros^(Yun) (13) eş-şīrec^(Ar) rūġan-ı küncid^(Far) susam yağı^(Tr) susamo lađo^(Yun)

38B

(1) el-nuĥāletü^(Ar) sebūs^(Far) kepek^(Tr) pitera^(Yun) (2) dehnü‘z-zeytūn^(Ar) rūġan-ı zeyt^(Far) zeyt yağı^(Tr) elyo lađo^(Yun) (3) eş-şahmü^(Ar) pīyeh^(Far) ic yağı^(Tr) iķsiki^(Yun) (4) el-ĥamīre^(Ar) māye^(Far) maya^(Tr) ibrozimi^(Yun) (5) el-‘asel^(Ar) engübīn^(Far) bal^(Tr) meli^(Yun) (6) ed-dibsü^(Ar) dūşāb^(Far) pekmez^(Tr) petmezi^(Yun) (7) el-ĥallü^(Ar) sirke^(Far) sirke^(Tr) iķsidi^(Yun) [iķsiliki]⁶⁷ (8) el-evānī^(Ar) bāridān^(Far) ķabķacaķ^(Tr) isķo teliķo^(Yun) (9) āletü‘r-riķāķ^(Ar) vārdān^(Far) oķlaġu^(Tr) sa‘itah^(Yun) (10) el-idām^(Ar) nān-ĥoriş^(Far) ķatıķ^(Tr) artisa^(Yun) (11) el-ĥaţab^(Ar) ĥīme^(Far) odun^(Tr) iķsila^(Yun) (12) el-ķandīl^(Ar) ĥerāġ^(Far) ķandīl^(Tr) liĥnos^(Yun) (13) el-ķamĥu^(Ar) gendüm^(Far) buġday^(Tr) istari^(Yun) (14) eş-şa‘īr^(Ar) cev^(Far) arpa^(Tr) iķrişyari^(Yun)

39A

(1) el-fül^(Ar) tere^(Far) baķla^(Tr) ķuka^(Yun) (2) el-eruzz^(Ar) berenc^(Far) birinc^(Tr) rizi^(Yun) (3) ed-duĥnü^(Ar) erzen^(Far) ţaru^(Tr) keĥri^(Yun) (4) el-ĥumşu^(Ar) noĥūd^(Far) noĥūd^(Tr) rovişi^(Yun) (5) el-mücevher^(Ar) leblebī^(Far) leblebi^(Tr) leblebya^(Yun) cemī‘ (6) ez-zücāc^(Ar) āyene^(Far) şırca^(Tr) yali^(Yun) (7) el-ibratü^(Ar) süzen^(Far) igne^(Tr) velona^(Yun) (8) el-fülke^(Ar) ġarbā-seng^(Far) aġrişak^(Tr) isķadili^(Yun) (9) el-maġzel^(Ar) dūk^(Far) iġ^(Tr) ardāķyi^(Yun) (10) el-ĥarīr^(Ar) gez^(Far) ipek^(Tr) metakşi^(Yun) (11) el-mismār^(Ar) mīĥ^(Far) civi^(Tr) ķarfi^(Yun) (12) el-ĥaytu^(Ar) rişte^(Far) iplik^(Tr) iķlosti^(Yun)

(13) fī-beyāni‘l-fevākihi ve‘l-ezhār

⁶⁷ Derkenar: Selimiye 65B

(14) el-fākīhetü^(Ar) mīve^(Far) yemiş^(Tr) puriko^(Yun) (15) el-fevākīh^(Ar) mīve-hā^(Far)
yemişler^(Tr) buriķa^(Yun)

39B

(1) et-tüffāh^(Ar) sīb^(Far) elma^(Tr) milo^(Yun) (2) rummān^(Ar) enār^(Far) nar^(Tr) roğdı^(Yun) (3) el-kümmeşre^(Ar) emrūd^(Far) armūd^(Tr) apidi^(Yun) (4) el-hūh^(Ar) şeftālū^(Far) şeftālī^(Tr) rođakino^(Yun) (5) el-‘ineb^(Ar) engūr^(Far) tāze üzüm^(Tr) istafili^(Yun) (6) ez-zebīb^(Ar) müvīz^(Far) kıru üzüm^(Tr) istafida^(Yun) (7) el-bākūre^(Ar) nev-bāve^(Far) turfanda^(Tr) ibrotofanis tıķvo^(Yun) (8) et-temrū^(Ar) ħurmā^(Far) ħurmā^(Tr) tatalo^(Yun) (9) el-mişmişü’l-aşğar^(Ar) tālānek^(Far) zerdālū^(Tr) veriķoko^(Yun) (10) el-ħişrim^(Ar) güre^(Far) kıoruķ^(Tr) aķoriđa^(Yun) (11) el-‘unķūd^(Ar) ħūşe^(Far) şalkım^(Tr) cabi^(Yun) (12) şeceretü’l mişmiş^(Ar) dıraht-ı tālānek^(Far) zerdālū ağacı^(Tr) veriķoka^(Yun) (13) el-varaķ^(Ar) berg^(Far) yapaŗ^(Tr) filo^(Yun) (14) el-iccāşa^(Ar) ālū^(Far) erik^(Tr) burnela^(Yun) [nornala luğatdır] (15) el-ħilāf^(Ar) bīd^(Far) söğüt ağacı^(Tr) etya^(Yun) (16) el-berķūk^(Ar) sebz-ālū^(Far) yeşil erik^(Tr) iprasiki burnela^(Yun)

40A

(1) el-cevzü^(Ar) gūz^(Far) kıoz^(Tr) kıariği^(Yun) (2) el-bunduķ^(Ar) findiķ^(Far) findiķ^(Tr) findiki^(Yun) findikya (3) es-sefercel^(Ar) bih^(Far) ayva^(Tr) kııdoni^(Yun) (4) el-kerm^(Ar) rez^(Far) aşma^(Tr) iķlima^(Yun) [iķrevatina^(Yun)]⁶⁸ (5) el-ħarnüb^(Ar) ħarnüb^(Far) ħārüb^(Tr) iķsilo kerato^(Yun) (6) el-ķaşbü^(Ar) nāy^(Far) kıamiş^(Tr) kıalami^(Yun) (7) el-kem’āt^(Ar) dīve^(Far) mantar^(Tr) manitis^(Yun) (8) el-cüneynetü^(Ar) būstān^(Far) bağçe^(Tr) pervoli^(Yun) (9) eş-şevketü^(Ar) ħār^(Far) diken^(Tr) aķaşi^(Yun) (10) en-nevāt^(Ar) toĥm-ı mīve^(Far) cekirdek^(Tr) kıoķodo^(Yun) (11) el-bezrü^(Ar) toĥm^(Far) toĥum^(Tr) isporo^(Yun) (12) el-ħabbetü^(Ar) dāne^(Far) tāne^(Tr) kıoki^(Yun) (13) eş-şecerü^(Ar) dıraht^(Far) ağac^(Tr) dedro^(Yun) (14) el-fer’u^(Ar) şāĥ^(Far) dal^(Tr) ivlasto^(Yun) (15) en-nārenc^(Ar) turenc^(Far) turunc^(Tr) neraci^(Yun) (16) kıamerü’d-din^(Ar) pestil^(Far) pestil^(Tr) pestili^(Yun)

40B

(1) el-bittiĥu’l-aşfer^(Ar) ħarbūze^(Far) kıāvun^(Tr) peponi^(Yun) (2) el-milben^(Ar) kıfter^(Far) kıfter^(Tr) moşto^(Yun) (3) es-sükker^(Ar) şeker^(Far) şeker^(Tr) zaĥari^(Yun) (4) el-ķar’u^(Ar) kedū^(Far) kıabaķ^(Tr) kıolokişa^(Yun) (5) el-liftü^(Ar) şelğam^(Far) şalcam^(Tr) gökili^(Yun) (6) el-

⁶⁸ Derkenar: Selimiye 67B

curze^(Ar) gevrüz^(Far) havuc^(Tr) pastenağla^(Yun) (7) el-beydatü^(Ar) tohm-ı murğ^(Far) yumurta^(Tr) avğo^(Yun) (8) etrāzyāc^(Ar) rāziyāne^(Far) rāzyāne^(Tr) maraşa^(Yun) (9) baqlatü'l hamkâ'ü^(Ar) sebze-i qarbe^(Far) semizot^(Tr) iğlistirida^(Yun) (10) es-sümsüm^(Ar) küncid^(Far) susam^(Tr) sisami^(Yun) (11) el-bustūk^(Ar) beste^(Far) fıstık^(Tr) kükunari^(Yun) (12) şahibellüt^(Ar) kestāne^(Far) kestāne^(Tr) k̄astano^(Yun) (13) el-ficl^(Ar) turub^(Far) turb^(Tr) rapani^(Yun) (14) el-başal^(Ar) piyāz^(Far) soğan^(Tr) ikromidu^(Yun) (15) el-ħass^(Ar) kähü^(Far) marul^(Tr) maruli^(Yun)

41A

(1) el-kürnüb^(Ar) kirneb^(Far) lahana^(Tr) ikrino^(Yun) (2) el-mulūhiyye^(Ar) mülūhiyye^(Far) mülhiyye^(Tr) mulhiye^(Yun) (3) el-bitṭīhu'l-aḥḍar^(Ar) ħarbüze^(Far) karpüz^(Tr) akura^(Yun) (4) el-bādincān^(Ar) bādīngān^(Far) baṭlıcān^(Tr) mazana^(Yun) (5) es-selaḳ^(Ar) pāzi^(Far) pazı^(Tr) şofkula^(Yun) (6) el-ās^(Ar) müder^(Far) mersin^(Tr) mertya^(Yun) (7) el-zehratü^(Ar) şüküfe^(Far) cicek^(Tr) ciceki^(Yun) (8) el-verd^(Ar) gül^(Far) gül^(Tr) rodo^(Yun) (9) mā'ü'l-verd^(Ar) gülāb^(Far) gül şuyı^(Tr) rodo stamo^(Yun) (10) el-ğuşnü^(Ar) nihāl^(Far) tāze dal^(Tr) ivlasto^(Yun) (11) el-leymün^(Ar) līmün^(Far) limon^(Tr) lemoni^(Yun) (12) el-ḳaranfīl^(Ar) ḳaranfīl^(Far) ḳaranfīl^(Tr) ivyola^(Yun) (13) er-reyhān^(Ar) siperm^(Far) feslegen^(Tr) vasiliḳo^(Yun)

41B

(1) el-verdü'l-āḥmeru^(Ar) gül-i sürh^(Far) kırmızı gül^(Tr) ḳokino rodo^(Yun) (2) el-verdü'l-aşferu^(Ar) gül-i zerd^(Far) şaru gül^(Tr) kitrino rodo^(Yun) (3) el-kemmün^(Ar) zīre^(Far) kimyon^(Tr) kimono^(Yun) (4) el-‘uşb^(Ar) giyāh^(Far) ot^(Tr) ħorto^(Yun) (5) es-şüm^(Ar) sır^(Far) şarmusak^(Tr) işkorḍo^(Yun) (6) el-‘aşekā^(Ar) piçe[k]^(Far) şarmaşık^(Tr) kiso^(Yun) (7) et-tüt^(Ar) kızıl^(Far) dut^(Tr) murna^(Yun) (8) el-āşlü^(Ar) biḥ^(Far) kök^(Tr) riza^(Yun) [el-ḳaṭfü^(Ar) ber^(Far) yemiş^(Tr) boriko^(Yun)]⁶⁹ (9) el-ebhel^(Ar) serv-i kühi^(Far) ardıc ağacı^(Tr) ağıroyo keparisi^(Yun) (10) el-izḥir^(Ar) käh-ı mekki^(Far) ka‘be otluğı^(Tr) to ka‘be to ħorto^(Yun) (11) el-işkil^(Ar) beyāz desti^(Far) yaban soğanı^(Tr) askeleṭora^(Yun) (12) el-āfetimün^(Ar) eftimün^(Far) cin sacı^(Tr) poli itrişi^(Yun) (13) el-uḳḥuvān^(Ar) gāv-çeşm^(Far) papadya^(Tr) papadya^(Yun)

42A

(1) el-ānisün^(Ar) tohm-ı rāziyāne^(Far) anason^(Tr) iğlikaniso^(Yun) (2) el-bākilā'ü^(Ar) cercer^(Far) baqlā^(Tr) kuka^(Yun) (3) el-āfyün^(Ar) şir-i köknār^(Far) afyon^(Tr) afyoni^(Yun) (4) el-büsrü^(Ar) ğüre-i ḥurmā^(Far) ḥurmā ḳoruğı^(Tr) aḳoriḍa tu ḥurma^(Yun) (5) en-nercis^(Ar)

⁶⁹ Metin: Selimiye 69A

nergis^(Far) nergis^(Tr) amiriķolale^(Yun) (6) el-benefşe^(Ar)⁷⁰ benefşe^(Far) menekşe^(Tr) menekşes^(Yun) (7) et-türmüs^(Ar)⁷¹ bakla-yı mışrı^(Far) delüce bakla^(Tr) lupinos^(Yun) (8) et-tütü'l-hulvü^(Ar) tüt-ı sefid^(Far) beyâz tatlı düt^(Tr) aspera murna^(Yun) (9) et-tütü'ş-şami^(Ar) tüt-ı türş^(Far) ekşi düt^(Tr) okşina murna^(Yun) (10) el-culnâr^(Ar) gül-nâre^(Far) nar çiçeği^(Tr) roğdi vaşo^(Yun) (11) habbü'-z-zülem^(Ar) biḥu'l-leziz^(Far) habbü'l leziz^(Tr) 'abdülleziz^(Yun) (12) el-ğārü^(Ar) diḥşemt^(Far) defne^(Tr) dafni^(Yun) (13) el-ḥaltit^(Ar) engürd^(Far) kaşnı^(Tr) aşkordolazaro^(Yun) (14) el-ḥinzil^(Ar) kebist^(Far) ebücehil karpuzı^(Tr) ḥoros ibigi daḥı dirler

42B

(1) el-kıssa'ü^(Ar) ḥıyâr^(Far) ḥıyâr^(Tr) aķuri^(Yun) (2) ḥayyü'l-'âlem^(Ar) hemişe zinde^(Far) herdem bahar^(Tr) istaşori^(Yun)

(3) fi-beyâni aşḥâbi'l-ḥurûf ve eş-şanâyi'

(4) el-faķih^(Ar) üstâd^(Far) ḥâce^(Tr) d̄spoti^(Yun) (5) el-mu'allim^(Ar) 'ilm-âmüz^(Far) 'ilim ögredici^(Tr) maşitis^(Yun) (6) et-tilmiz^(Ar) şâgird^(Far) çırâğ^(Tr) d̄aşkalos^(Yun) (7) el-imâm^(Ar) imâm^(Far) imâm^(Tr) papas^(Yun) (8) ez-zâhid^(Ar) pârsâ^(Far) şüfi^(Tr) k̄aloyeros^(Yun) (9) eḍ-ḍayi'^(Ar) zerger^(Far) kuyumcu^(Tr) iḥrosķos^(Yun) (10) el-ḥaddâd^(Ar) âhenger^(Far) demürçi^(Tr) aciķanos^(Yun) (11) eḥ-ḥâḥân^(Ar) ârdger^(Far) unci^(Tr) milonas^(Yun) (12) el-bennâ'ü^(Ar) binâ-sâz^(Far) yapuci^(Tr) iķtistis^(Yun) (13) en-neccâr^(Ar) çüb-tırâş^(Far) dülger^(Tr) maranķos^(Yun) (14) el-'âmil^(Ar) renc-ber^(Far) pürgüz^(Tr) burğuz^(Yun)

43A

(1) eş-şabbâğ^(Ar) reng-zen^(Far) boyacı^(Tr) boyacis^(Yun) (2) el-ğazzâz^(Ar) ğazzâz^(Far) kazzâs^(Tr) kazazis^(Yun) (3) el-behlevân^(Ar) cân-bâz^(Far) cân oynadıcı^(Tr) canbazis^(Yun) (4) el-ğassâl^(Ar) şüyende^(Far) yıķayıcı^(Tr) iplistirs^(Yun) (5) el-ḥattâb^(Ar) heyme-keş^(Far) odunci^(Tr) iķsilaras^(Yun) (6) eḥ-ḥabbâḥ^(Ar) âşger^(Far) aşçı^(Tr) mayeros^(Yun) (7) el-cezzâr^(Ar) kaşşâb^(Far) kaşşâb^(Tr) makilyaris^(Yun) (8) es-seyyâf^(Ar) şimşir-sâz^(Far) kılıççı^(Tr) to spayoşomasetoras^(Yun) (9) el-kavvâs^(Ar) kemân-keş^(Far) kemân çekici^(Tr) to d̄oķsaro mastoras^(Yun) [saniyaris luğatdır]⁷² (10) el-vezzân^(Ar) sencide^(Far) tartıcı^(Tr) k̄abanistis^(Yun) (11) el-mizân^(Ar) terâzû^(Far) terâzi^(Tr) zigara^(Yun) (12) el-ḥayyât^(Ar) câme-

⁷⁰ Metinde el-befşec şeklindedir.

⁷¹ Metinde et-tirusev şeklindedir.

⁷² Derkenar: Selimiye 71A

dūz^(Far)73 derzī^(Tr) raftis^(Yun) (13) el-bakḳāl^(Ar) bakḳāl^(Far) bakḳāl^(Tr) ergastirḡaris^(Yun) (14)
el-bevvāb^(Ar) derbān^(Far) ḳapucı^(Tr) portaris^(Yun)

43B

(1) el-hācib^(Ar) perde-keş^(Far) perde çekici^(Tr) aftafitis to perde^(Yun) (2) el-kimiyü^(Ar) dil-
āver^(Far) yigit^(Tr) paliḳari^(Yun)

(3) **bāb-ı şālīş-i rābi‘a ḥurūfāt ve edevāt beyānındadır** (4) ḥurūf-ı cārre bi’t-tab‘
lisān-ı yūnānide toḳuzdur imdi anları (5) daḡı elsine-i erba‘a ile beyān idelim ve her
birine birer mişāl (6) irād eyleyelim ki kemā yenbaḡı rūşen ve hüveydā ola evvelkisi
(7) eş-şāf ma‘nāsına olan bāba Türkide ta‘biri bunlardır (8) ikinci bā’dır mişālden fehm
olunur işte bunlara mişāl (9) mereddüt bi-dārikümü’l-‘aziz^(Ar) güzeştem be-devlet-
ḥāne-i şümā^(Far) sa‘ādet-ḥāneñize uğradım^(Tr) (10) isto arḡo diḡoso a perasa^(Yun) es-şānī
el-kāfü’t-teşniyye (11) kāf hem-çü gibi sando savo osando veçhüküm (12) ke’l-bedri
el-münir^(Ar) rüy-i şümā hem-çü mäh-ı tātān^(Far) yüziñiz münevver ay gibidir^(Tr) (13) i
muri saz san do feḳari labi^(Yun) **es-şālīş** lām-ı ta‘līl (14) **li berāy için yati apo** mişāl li-
fartı meḡabbetike şirtü mecnūnen^(Ar) (15) berā-yı bisyār mihret med-hüş künem^(Far)
seniñ muḡabbetiñ ziyādeliginden deli (16) oldum^(Tr) yati na ḡapiso ti ipsila ḳozolos
eyineḳa^(Yun)

44A

(1) **er-rābi‘vāvü’l-ḳasemi ve evbü** Türkī mişālden ma‘lūmdur **mato** (2) mişāl
va’llāhi’l-‘azīmi tezevvectüki^(Ar) be-ḥudāy-i te‘ālā tü-rā cüft mi-künem^(Far) (3) Allāhü
‘azīmü’ş-şān ḡaḳkı-çün [kelimāt-ı şülüşe-yi āḡır rümide edat-ı teşbihdir āḡırdeki elfāz-
ı şülüşe edat-ı ta‘līldir lisān-ı yūnānide ‘illet makamında isti‘māl olunur]⁷⁴ seni tezvīc
iderim^(Tr) **ma to** (4) meḡalo dīnamo şelo nasara voña şelo^(Yun) **el-ḡāmis** (5) müz ve
münzü li-ibtidā’i’l-ḡāyeti fi’z-zamān **müz** yāḡūd (6) münzü tābiri apici^(Yun) apiyis^(Yun)
apo mişali (7) münzü rā’eytüke ḡayya‘tü^(Ar) ‘aḳlī tā tü-rā dīdem ‘aḳlem güm kerde-
em^(Far) (8) seni göreliden ‘aḳlımı zāyi‘ ḳıldım^(Tr) apiçiske seyḡa tuto mu^(Yun) (9) eḡasa
es-sādis **min ez den apo** mişāl yā ḡabībī (10) ḳubleten minke biküm^(Ar) ma‘şūḳ-ı men
yek pūse ez-tü çende^(Far) (11) ey sevdiğim bir şeftālū menden ḳaça^(Tr) aḡapi mu ena
fili apo sena poso^(Yun) (12) **es-sābi‘** fi’z-zarfı **fī der de asto** mişāl ente fi’ aḳlī şābāhen

⁷³ Metinde –tüz şeklidir.

⁷⁴ Derkenar: Selimiye 71B

ve mesā'en^(Ar) (13) tü der-hüşem şeb u rüz^(Far) sensin 'aqlımda gice ve gündüz^(Tr) (14) esise isto nu mu mera niķita^(Yun) leyteke қа'adte 'alā-şadri^(Ar) (15) keşki nişesti ber-
sine-i men^(Far) n'olaydı gögsüm üzerine oturaydın^(Tr)

44B

(1) na tane na kaçoso apano isto beti mu^(Yun) et-tāsi' (2) **hattā li'inhā'il-gāyeti hattā dek osto** mişāl lā-ebrahu min mekānī hattā teci'ü^(Ar) ne-revem (3) ez-īn mekān tā beyāyi^(Far) bu aradan ayrılmam sen gelmeyince^(Tr) de fifno (4) apo pa oste na riş^(Yun) **el-fāzu'ş-şürüṭ in eger eger** (5) an isus^(Yun) ana^(Yun) in ci'tüke lā tekün 'ābisen^(Ar) eger āyemet rüyet (6) der-hem me-keş^(Far) eger saña gelürsem yüzün eḫşitme^(Tr) an isus (7) na sur şo mi noķasilizis timoriso^(Yun) **fī'z-zamā'iri'l-merfū'ati'l-munfaşila** (8) **lügat-ı 'Arabī** hüve⁽¹⁾ hüm⁽²⁾ hiye⁽³⁾ hünne⁽⁴⁾ ente⁽⁵⁾ entüm⁽⁶⁾ ene⁽⁷⁾ (9) naḥnü⁽⁸⁾ ev⁽⁹⁾ **lügat-ı Fārisī** şān⁽¹⁾ ü zen⁽²⁾ işān⁽³⁾ (10) zenān⁽⁴⁾ to⁽⁵⁾ şümā⁽⁶⁾ men⁽⁷⁾ mā⁽⁸⁾ ü⁽⁹⁾ **Türki** o (11) onlar⁽¹⁾ o 'avrat⁽²⁾ o 'avratlar⁽³⁾ sen⁽⁴⁾ siz⁽⁵⁾ sizler⁽⁶⁾ (12) ben⁽⁷⁾ biz⁽⁸⁾ bizler⁽⁹⁾ **Yünānī** ekinos⁽¹⁾ ekini⁽²⁾ (13) yineķa⁽³⁾ ekinos⁽⁴⁾ ekines⁽⁵⁾ esi⁽⁶⁾ esis⁽⁷⁾ (14) eġo⁽⁸⁾ emis⁽⁹⁾ **fī'z-zamā'iri'l-merfū'ati'l-muttaşila 'Arabī**

45A

(1) қара'e қара'ü қарā'et қарā'et қарā'tüm қарā'nā (2) **Fārisī** beḫāned beḫānden beḫāndī beḫāndenedīd (3) beḫānedem beḫāndem **Türki** oқudı oқudılar (4) oқuduñ oқudıñız oқudum oқuduk **Yünānī** (5) idyavasa edyavasate edyavases edyavesate (6) edyavasa edyavasame **fī'z-zamā'iri'l-muttaşila 'Arabī** (7) iyyāhü (o) iyyāhüm (onlar) iyyāhünne (o 'avrat) iyyāke (sen) iyyāküm (cemi' sizler) iyyāye (ben) (8) iyyānā (bizler) **Fārisī** ü-rā ān-rā ü zen-rā işān zenān-rā (9) tü-rā şümā-rā merā mā-rā **Türki** aña anlara o қarıya o қарılara (10) saña size baña bize **Yünānī** ekino ekinos ekines (11) ekine sas esena esas emena emas (12) **fī'z-zamā'iri'l-mansübeti'l-munfaşila 'Arabī** қарā'ehü (bir 'avrat oқudı) қарā'ehüm (cemi' erkekler oқudı) (13) қарā'ehā қарā'hünne (cemi' 'avratlar oқudı) қарā'eke (sen oқuduñ) қарā'eküm (siz oқuduñuz) қарā'enī (ben oқudum) қарā'enā (biz oқuduk)

45B

(1) **Fārisī** ḫānedeş ḫānedşān ḫānedeş ḫāned işān (2) ḫāned şümā ḫāndem ḫāndīm **Türki** aña oқudı anlara (3) o zene o zenlere saña size bize ḫāned lafzı (4) mülāḫaza

olunmak lazımdır ki zāmīr-i mensūb muttaşıl ola (5) zīra yazıldığı vecih üzre munfaşıl kabīlinden olmuş olur (6) nitekim erbābının ma'lūmıdır 'ibāretten tayy olunması şahifenin (7) 'adem-i taħammūli olduğundan vāhīt şārī talebden nāşīdır (8) **fī'z-zamā'iri'l-maħrūrati'l-muttaşıla** 'Arabī bi-hi bi-him bi-hinne (9) bi-ke bi-kūm bī bi-nā **Fārisī** bā-ū bā-īşān (10) bā-ū bā-īşān bā-tū bā-şūmā bā-men bā-mā **Türki** (11) anıñla anlarla o zenile o zenlerle seniñle (12) siziñle benimle bizimle **Yūnānī** meta [e]kino meta [e]kinos (13) meta [e]kini meta [e]kines meta [e]sena meta sas meta [e]mena (14) meta mas kâ'ide-i **bāb-ı zamā'**irde ef'âlde ve sâir

46A

(1) ba'zı maħallerde tezkīr ve te'nīs müsāvīdür teşniyyenin (2) vücūdı ma'dūm ancak şığa-yı cem'-i teşniyye maķāmında (3) Türki ve Fārisī gibi isti'māl olunur teşniyye şığa-yı ma'niyyesi (4) yokdur bi-ħasebi'l-ķurān ma'lūm olur bu daħı ma'lūm ola ki (5) zamā'iriñ hālet-i izāfetde ħayyızinde olan isim müzekker ise (6) evveline edāt-ı taħşīş olan to lafzı getürür müenneş ise (7) çi vaz' iderler zamme-i ğalīze zamme-i şariħa olan to ve kesre-i şariħa ile yazılan (8) ti edāt-ı ta'rifdir taħşīş degildir meşelā pederimi gördün mi (9) diyecek yerde ides to kiri mu^(Yun) ve ħarındaşımı çağır diyecek (10) yerde foñakşe ton ağerfo mu^(Yun) dirler ancak bu mişallerde to ve ti (11) edāt-ı mef'ül olmaķ ihtimāli daħı vardır ve kızımı gördün mi (12) diyecek yerde ti şığatera mu ides^(Yun) dirler ħarf-ı taħşīş (13) olan to ve çi mişāllerine zebān-ı çeħārle şurū' idelim hāzā (14) 'Arabī li-ebīhi li-ebīhim li-ebīhimā li-ebīke li-ebīkūm (15) li-ebī li-ebīnā **Fārisī** pederēş-rā pederişān-rā (16) pederēş-rā pederişān-rā peder-i tü-rā peder-i şūmā peder-i mera (17) peder-i mā-rā **Türki** babasının babalarınıñ babalarınıñ

46B

(1) babanın babañızıñ babamıñ babamızın **Yūnānī** (2) to kiru do to kiru done to kiru ci to kiru done (3) to kiru so to kiru sas to kiru mu to kiru mas (4) **lafz-ı çi'ye mişāl** çi yineķas^(Yun) dirler ki maķām-ı muķarrerde (5) isti'māl olunur eger ism-i cem' müenneş ise mezkūr isti'māl (6) olunan to lafzı ki edāt-ı ta'rif idi anı getürürler (7) meşelā o 'avratın ve o 'avratların" diyecek yerde çi yineķas^(Yun) (8) to yineķo^(Yun) dirler zamme-i ğayr-ı şariħa ile ancak to mezkūrı (9) ve çi ve ti edāt-ı mef'ül ve ħarf-ı ta'rif ve edāt-ı taħşīş (10) daħı olur maķām-ı cem'de ve müfredde isti'māl olunur isti'māliyle (11) talebine münkeşif olur **hāzā fi'smi'l-işāreti** hāzā hā'ülā'i (12) hāzī zālikünne **Fārisī**

in inān in zen (13) in zenān **Türki** şu şunlar şu ‘avrat (14) şu ‘avratlar **Yünāni** e totes e toti e toti (15) e totes lisān-ı Yünānide ism-i işāretde şīgā-yı mu‘ayyene (16) vardır nitekim mürūr itdi Türkide ve Fāriside yok ve lisān-ı (17) Türki ve Fāriside isim ikidir biri kırbā ve biri bu’da

47A

(1) işāret icün vaz‘ olunmuşdur ki biri in ve biri an’dır Türkide (2) bu ve şu ile ta‘bīr iderler egerçi Rūmide bu‘de hālinde ekinos (3) ve eḥvaten ba‘zını isti‘māl iderler lākin ism-i işāret olmak üzere (4) değil belki zamir-i gā’ibdir binā’en ‘alī hāzā rūmide zamir-i gā’ib ve gā’ibe (5) iki vecihle isti‘māl olursa cā’izdir ve gāh ism-i işāret gāh (6) zamir-i takrīr mezkūr üzere rūmide vāki‘ zamir-i gā’ibler lügāt-ı müşteri (7) olmuş olur fehm **fī’l-elfāzi’l-istisnā**⁷⁵ illa cüz gayrī (8) başka okso oksomo aḥīrdeki lafzın Yünānidir (9) ‘Arabī ve Fāriside keşreti vardır lākin vaḫtiñ taḥammülü yokdur imdi (10) buña daḫı bir mişāl getirüb başka şadede⁷⁶ şurū‘ idelim (11) cā’e’l-ḳavmü ilā-ḫākimān^(Ar) merdümān āmedend merā cüz ez-ḫākim efendi^(Far) (12) cümle ḫalk baña geldi ḫākim efendiden gayrī^(Tr) oli ayaşriopi murşane (13) okso apo to ḳaḫi efendi^(Yun) **elfāz-ı istidrāk** lakin līkīn (14) ve-lakin mono istidrāk-ı kelam-ı sābıḫdan tevellüd iden to hemmi (15) def‘a dirler buña daḫı bir ḫāl getürelim ki rüşen ola filān kerīm (16) lekenne ‘aḫvet^(Ar) filān merdüm kerīm est līkīn ḫaşm-gīn est^(Far) (17) filān kerim-kānidir ve-lakin ḫaşīndir^(Tr) otad pos isblaḫo (18) ine mono apone manitaris^(Yun) **el-elfāzü’l-icāb** ne‘am^(Ar) (19) āri^(Far) evet^(Tr) nes ke^(Yun) ne pola ḳala meta ḫaras as ine (20) isto kefali mu (olur başım üstüne) apo to neske lafzı ḫarf-i icāb-ı müsbetdir ḫāleti

47B

(1) nefiyde oske (olmaz) dīnelde muḫāṭṭab neske dise gelürem oske (2) dise gelmem dimekdir zīrā erşete dimeniñ ma‘nāsı gelür mi dimekdir (3) lafz-ı osti isti‘mālde oske gibidir **elfāz-ı istifham** (4) mā^(Ar) çe^(Far) ne^(Tr) ida^(Yun) meşelā ne işitdiñ diyecek yirde (5) ida [a]ḳuses dirler lākin aḳuses lafzından hemze-i memdüde’i (6) taḫfīfen ḫazf olunmuşdur ve ekşer mevāzi’de taḫfīf-i mezkūr cārīdir (7) ḫadd ü ḫasrī olmağın işāret olunmadı kelime-i istifhām ida’ya (8) bir edat-ı ḫayır olana zamm idüb ida [i]ne dirler

⁷⁵ Metinde istisnā şeklidir.

⁷⁶ Metinde şadede şeklidir.

nedir ma'nāsına (9) bu edat-ı hayır olana lafzınıñ dahı aşlı ine idi taḥfif (10) ile ne kalmışdır lākin ine Fāriside hest ma'nāsı dahı (11) gelür ki vardır dimekdir **elfāz-ı teksir** kesir^(Ar) bisyār^(Far) çok^(Tr) (12) pola^(Yun) perista eplisa arifnita āhirdeki kelimāt-ı erba'a (13) Yūnānide zebān-ı Fārisi ve Türki ve 'Arabide ḥadden birundur (14) lākin murād-ı lisān-ı mekrūhī taḥşil ve tefhīm olmağla terk-i tarḥ olunmuşdur (15) teksir bir şey'i coğaltmağa dirler **elfāz-ı taklil teksiriñ** (16) **nefyi'dir** kalil^(Ar) endek^(Far) az^(Tr) azacıq^(Tr) liğo^(Yun) liğaki^(Yun) (17) lafzıñ aḥirin şığaları Türkide az ve azacıq ile ta'bır (18) olunan lafızlarınıñ 'aynıdır **elfāz-ı istiğrāk** cemī^(Ar) heme^(Far) (19) bütün^(Tr) oli^(Yun) lafızlarıdır istiğrāk isti'āb ve ihāta

48A

(1) ma'nāsınadır **elfāz-ı tenbih** ālā^(Ar) tā^(Far) şakın^(Tr) pediḳsoğo^(Yun) (2) anikse ta masya mu^(Yun) anikse ta masya su^(Yun) lafızlarıdır (3) **elfāz-ı taḥassür** taḥassür ğam yimege dirler ḥasretā ḥayfā (4) yazıq toprāk başıma yazıqlar baña ḳaymos mu ḳaymos (5) apo mevrike (buldı beni) ḳaço mirizmo (fena taḥtım var idi) fotya na ḳapsi (āteşi yaqdı ibni) ti mira mu(canım) ḳaço poli (fenāsı) (6) yomorike (beni buldı) kelimātıdır ki hın- i taḥassürde ya'nı izhār-ı taḥazzünden (7) bunlar birini lafz iderler **elfāz-ı ta'accüb** sübhānāllah zehi (8) ne 'aceb ta'accüb ne 'acāib ğarīb ne ğarīb naşıl ne şekil (9) Rūmisi kiryelisu paraḳseno pos (10) lafızlarıdır ki ta'accüb irād iderler **elfāz-ı zurūf** evvel (11) ba'd fevḳ taḥt emām yemīn bisyār dāḥil (12) piş pes rāst çep derün öñ (13) soñ üst alt öñ sağ sol ic (14) opros istera apo pano apo ḳato opros (15) deḳsa derva mesa ḥāric ḥalef maḥal (16) külemā fi-küllī-vaḳtin vaḳit hāhünā hünā cānib

48B

(1) birün pes-cāy her-bār der-heme-vaḳt vakt-i anḥā incā sū dışarı (2) er dır her zamān her vaḳit vaḳit burada pañe oḳso (3) opiso topos pasavola ovra ovra eki apa peda (4) **ḥātıme nice neşāyiḫi mükāleme-i 'idādı beyān ider** (5) yā veledī iḳra'i'l-'ilmē velā tekün mine'l-cūhhali fe-innehüm ke'l-'amyāni **'Arabī** (6) püsera 'ilm-rā beḥān ve [ne]şev nād[ā]n ez-beh[r]-i ān-ki ānān çün kūrān est **Fārisī** (7) ey oğul 'ilm oḳu cūhelādan olma zırā ki cūhhāl kör gibidir **Türki** (8) peḍi mu iğrama ta maşene kapoçi şinos mi sis yati ekini mandisraos eniḥe **Yūnānī** (9) **beyt-i dıger** (10) ve te'allemi'l-lūgate fe-innehā miftāḥü'l-'ulūmi ve'clis ma'a'l-ulemā'i ve'hrub mine'l-cūhelā'i^(Ar)

(11) ve lügat-rā beyāmūz ez-berā-yı ān-ki kilīd-i ‘ilm-hāst ve binişin bā-danāyān ve gūrīz (12) ez-nādānān^(Far) ve ‘ilm-i lügatı öğren zirā ki lügat ‘ilmi ‘ilmleriñ miftāhıdır ‘ulemā (13) ile otur cūhelādan kaç^(Tr) ke to luğati maşē yati ekino ine to dyavaz (14) mato to kılidi ke kase maçi edyoozmenus ke fiye apo çi amaşitos^(Yun) (15) **beyit** (16) fe-innehüm yūvessiḥūneke ve in-kūnte nazīfen fe’ş-şemsü ‘āliyyetün ve kıṭ‘atün mine’s-seḥābi testürühā^(Ar)

49A

(1) zirā ki ānān mürdāret küned eger-çi pāk şevī ez-behr-i ān-ki āfitāb bülend ve dıraḥşān est (2) ve pāreī ebrū ū-rā pūşide küned^(Far) zirā ki cūhelā seni kirledir pāk olursan da zirā güneş (3) ‘ālī ve ziyā’ī iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider^(Tr) ya’i ekini semağariri (4) añ ise kepaseriḳos yati almilos loplos kefoterōs ine maligo enği tone mavirizi^(Yun) (5) **beyit** (6) ḳum nezhebū ile’l-küttābi ve naḳre’ü’d-ders ve min-ba’dü nezheb ile’l-cenneti^(Ar) (7) ber-ḥīz be-mektebet revīm ve ders beḥānīm ve ba’d ez-ān be-bostān revīm^(Far) (8) ḳalk mektebe varalım ve ders oḳuyalım ve bundan şoıra bağceye gidelim^(Tr) (9) siḳo is to şḳolo na pame na dyavasume apo kis istera isto pervoli na pame^(Yun) (10) **beyit** (11) ve ne’kulü’l-fevākihe min kümmeşratin ve ‘inebin ve tüffāḥin ve rümmānin^(Ar) (12) ve meyve-hā beḥorīm ez-emrūd u engūr u sīb u enār^(Far) (13) ve yemişler yiyelim amrūddan ve üzümnden ve elmadan ve nardan^(Tr) (14) ke na fame boriḳa apo pizi kapo stafili kapo milo kapo roḡdi^(Yun) (15) **beyit** (16) ve nebyüt hūna eyyāmin ve leyalihā nesme’ü şavte’l-‘andelīb^(Ar) (17) ve encāme rüz ve şebān beytūnet kunīm ve āvāz-i bülbül şenīdem^(Far) (18) ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim^(Tr) (19) ke triya meronikta eki na şesume ke tu aydoñ u ti foni na [a]ḳusume^(Yun)

49B

(1) **beyit** (2) lākin yenbaḡī lenā en neteḥammele’l-eruzze ve’s-semne ve’l-luhūme ve’l-buḳūle’l-mütenevvi‘ate^(Ar) (3) velī bāyed ki der-āncā ber-āverīm birinc ve rūğan-ı sāde ve sebze-i gūnāgūn^(Far) (4) ve lākin lāyıkdur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-āgūn sebzevāt daşyalım^(Tr) (5) ma prepi na vastume eki rizi ke vuṭiro kaḳriyas ke yolyo loyo ḥorta^(Yun) (6) **beyit** (7) ḥattā lā-naḥtācū ilā eḥadin ve neşteri’l-ḳahve[te] selase ūḳiyyetin^(Ar) (8) tā muḥtāc ne-şevīm be-kes ve se vūḳiye ḳahve beḥarīm^(Far) (9) tā ki bir ferde muḥtāc olmayalım ve üç vaḳiye [ḳahve] şatun alalım^(Tr) (10) ya na mi yenome

kanenos ihriyazomeni ke tris oğades kahve na [a]ğorasume^(Yun) (11) **beyit** (12) ve yelzemü lenā racūl ṭabbāḥun li-ecli't-ṭabḥi ḥattā tekūn müsteriḥen^(Ar) (13) ve mā-rā āşgerī bāyed ki berā-yı puḥten-i ṭa'ām tā ki müsteriḥ şevim^(Far) (14) ve bize bir aşçı lāzım ve gerekdir ṭa'ām bişürmek için tā ki rāḥat olalım^(Tr) (15) ke mase ihriyazte enas mayeras yato fayto ye na mas tane akşagnazi^(Yun) (16) **beyit** (17) yā veledī innī enşahu leke bi-neşā'ihın mut'addidetin i'mel bihā^(Ar) (18) püserem menet pend künem pend-hā-yı çend, be-ān pend-hā 'amel kün^(Far) (19) oğlum ben saña birkaç naşihat iderim anlarla 'amel eyle^(Tr) (20) peđi mu kan poses para kelis so kano metakines na porpatis^(Yun) (21) **beyit**

50A

(1) ḥatta tekūn maşūnen 'ani'l-āfāti ve emīnen fī külli-evḳāti^(Ar) (2) tā ez-belāhā maḥfūz şevī ve der-heme evḳāt imen gerdi^(Far) (3) tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evḳātta emīn ve müsteriḥ olasin^(Tr) (4) oste na yenis kılamenos apo kağa pir amata kefsemi temenos ke pasa ora^(Yun) (5) **beyit** (6) **el-evvel** lime tendimü 'ale'ş-şey'i'l-lezī nedimte bihi min-ḳablin^(Ar) [men cerrebe'l mücerrebe mellet li'n-nedāmeti]⁷⁷ mısrā' mim (7) çerā peşimānī küni berḥizi ki peşimānī ber-dī ez-in piş^(Far) (8) niçün bişmān olursın bir şey' üzerine ki bundan muḳaddem bişmān oldun^(Tr) (9) yayda meta ḡtonis sena pirama atano apo emetaḡno ses perapros^(Yun) (10) **es-sānī** in künte muşāhiben li's-sultāni lime tenāmü bi'r-rāḥati^(Ar) (11) ger be-pādişāh hem-nişini çerā imen ve rāḥat ḥesti^(Far) [ḳurb-i sultān āteş-i sūzān büved mısrā']⁷⁸ (12) eger pādişāhla hem celīs ve hem şoḥbet olursın niçün rāḥat olursın^(Tr) (13) an isos gar miyis me to vasilya pos kimase me ti sera payi^(Yun) (14) **es-sālis** er-racülü'llezī yühıbbü 'adüvvek lime ta'iddühu muḥibben^(Ar) (15) ān kes ki bā düşmenet düsti küned çerā düst şümāri^(Far) (16) ol kimse ki seniñ düşmānına dostluğ ider niçün dost 'ad idersin^(Tr) (17) ekinos apo filo neye me to no sero su yayda filo no ne pataris^(Yun) (18) **el-rābi'** (19) er-racülü'llezī ya'tekidü kevne'l-baḫāleti fi-zulmi'n-nāsi ittaḫazühü 'adüvven^(Ar) [zirā tañrı te'ālī anı sevmez nitekim lā-yühıbbü'z-zālimin allāhıñ düşmānına muḥabbet iktizā itmez bu naşihat ise mervīdir]⁷⁹

⁷⁷ Derkenar: Selimiye 79B

⁷⁸ Derkenar: Selimiye 79B

⁷⁹ Derkenar: Selimiye 80A

50B

(1) ān kes ki bāver kūned behādūr-rā ender āzār-ı merdümān düşmeneş bedār^(Far) (2) ol kimse ki yigitligi halka zulm itmeye i'tikād ider düşmān tut^(Tr) (3) ekinos apo pestoyi te bali karyā istinaḍika oşros tu yino^(Yun) (4) **el-ḥāmīs** (5) lā-tekūn muḥibben li-llezī leyse lehü 'irfānün lā-yükaddirü'l-meveddete ve'l-'adāvete^(Ar) (6) düst me-şev bā ān [ki] hüner nedāred berā-yı ān ki ez-ū ne düstī ve ne düşmenī āyed^(Far) (7) merdüm-i bi- 'irfānla dostluḡ eyleme zīrā andan ne dostluḡ ve ne düşmanlık me'mül olur^(Tr) (8) ekinos apo de[n] kşori pırāma mi filo yese yati apo [e]kino modī felya moḍo poraşete^(Yun) (9) **es-sādis** (10) tekelleme bi-kelāmi ḥaḡḡin velev kāne mürren fi- ṭabā'i'n-nāsi^(Ar) (11) süḡan-ı ḥaḡ-rā begüy veḡer telḡ şevēd ender mezāk-ı merdümān^(Far) (12) ḥaḡḡ sözi nuṭḡ eyle velev ḥaḡḡiñ ṭabī'atinde acı olursa da^(Tr) (13) dotre to loḡo pe[s] an ine ke ibrikis is ton a[n]şropo isḡhi karyāzes^(Yun) (14) **el-sābi'** (15) in şī'te en yebka sırrüke maḡfiyyen 'ani'l-a'dā'i-teḡul li'l-eḡibbā'i^(Ar) (16) eḡer ḡāhī ki rāzhāyet nihān şevēd ez-düşmenān me-guy bā-muḡibbān^(Far) (17) eḡer istersen ki esrāriñ düşmenlerinden maḡfī kala dostlarına söyleme^(Tr) [açma sırrın dostuna dostun dostu vardır irdirir düşmānına]⁸⁰ (18) an eşelis taḡo sna su apo ḡoşrus na ne fila me na to filo su e mi da pes^(Yun) (19) **eş-sāmin** (20) in mütte fi'l-mecā'ati ḡayrūn le-ke min en te'kül ṭa'āme'l-ednā^(Ar)

51A

(1) mürdenet bā-gürisnegī bih ez ḡorden-i ṭa'ām-ı fūrū-māye^(Far) (2) saña acılıḡdan ölmek ḡayırludur alçaḡların ṭa'āmını yimeden^(Tr) [minnet ile ḡoḡma ḡülüñ al eline şūseni gecme nāmerd köprüsünden ko aparsun şu seni]⁸¹ (3) ḡalya [i]ne apoşāmenos apo ti pita pera ḡortazmenos apo ḡakis şeras a[n]şropo to ḡa'i^(Yun) (4) **el-tāsi'** (5) lā-ta'lem edna mine'r-racülī llezī yecī'ühü racülün ve lem yus'ifhü ve yaṭrudhu^(Ar) (6) me-dān fūrū-māye ez-ān kes ki-rā be-dü ḡācetī büved ve ne-güzāred^(Far) (7) andan alçaḡ bir ādem bilme ki bir kimesne aña ḡācetī ola ve ḡazā eylemeye^(Tr) (8) apo [e]kino ḡakos a[n]şropos kanis ḡen ine apo pa'i enas a[n]şropos ḡodatu ya m[e]ña ḡulya ke to ne ziḡoni^(Yun) (9) **el-'aşir** (10) in şī'te en lā-tekūn maḡmūmen lā-tekūn ḡasūden^(Ar) [el-ḡasūd la-yasūd]⁸² (11) eḡer ḡāhī ki hemişe endühḡin ne-bāşī̄ ḡasūd mebāş^(Far) (12) eḡer

⁸⁰ Derkenar: Selimiye 80B

⁸¹ Derkenar: Selimiye 80B

⁸² Derkenar: Selimiye 81A

istersen mükedderü'l hâtır olmayasın hasûd olma^(Tr) (13) ane şelis na mi ibriķaşis kanenos mi zilevis^(Yun) (14) **el-hādī ‘aşera** (15) el-kelimetü'l-habîsetü yuhkîke racülün mine'l-ğayri hiye mine'l-hākī lā-min-hü^(Ar) (16) her sūhan-ı bed ki kesī ez-zebān-ı ğayr bā tü gūyed ez-güzārende bedān^(Far) (17) her kelime-yi habîse ki bir ādem-i āheriñ dehānından hikāye saña söyler saña söyleyenden bil^(Tr) (18) opyos su fri kaķo loģo pa to militi to naķataşe opyos iķame tofo niķo iķama to madato^(Yun) (19) **eş-sānī ‘aşera** (20) in şî'te en lā-tekün mükedderan lā-tünāzir me‘a'l-ceheleti^(Ar)

51B

(1) eger hāhī teng-dil nebāşī bā nādān münāķaşa me-kün müşevveş^(Far) (2) eger istersen müşevveşü'l hâtır olmayasın cūhhāl ile mübāhāşe eyleme^(Tr) (3) ane şelis mi ibrike ne se me çi ekate hus mi pyenis^(Yun) (4) **eş-sālīs ‘aşera** (5) in şî'te en tekün maħbūbe'l-enām tekellem bi-murādāti enfüsihim^(Ar) (6) eger hāhī piş-i merdümān maħbūb şevī ber-irāde-i merdümān begūy^(Far) (7) eger halkıñ maħbūb ve maķbūlu olmak istersen halkıñ mezākınca nuţķ eyle^(Tr) (8) an eşelis mirike ne se na se aģapime nos ķe ta tin oreķsi ton a[n]şropo milise^(Yun) (9) **er-rābī ‘aşera** (10) in şî'te en tekün evle'n-nāsi lā-temna‘u'l-hayra min-ke^(Ar) (11) eger hāhī bihterīn-i merdümān bāşī hayr-ı ğod ez-kes dirīg me-dār^(Far) (12) eger cemi‘ halkdan ‘ālī olmak istersen hayrı halkdan dirīg itme^(Tr) (13) an eşelis na se meģaliteros to ķozmo ti ķalosini mi lipase^(Yun) (14) **el-hāmīs ‘aşera** (15) ‘abdü'l-baţni eşeddü müşibetin mine'l-memlūki'l-müşterā^(Ar) (16) bende-i şikem-rā ez-bende-i zer-harīde saht-ter ve müşkil-ter dān^(Far) (17) ķarnın kaydına düşüb ölen köleden ziyāde müşibetdendir^(Tr) (18) apaģapa tipo ķado apo to şķlavo pola şatira na ne^(Yun) (19) ‘ināyet-i bārī ile neşāyiħ-i ğamse ‘aşar bu maħalde ğitām buldı bundan (20) şoñra mükāleme-i elsine-i erba‘a ile üslūb-u sābıķ üzre şurū‘ (21) idüb biz bende‘i ‘ayān ve beyān idelim ve bihi‘l-‘avni ve‘t-tevfīķ (22) **mükāleme-i müştemle ‘alel-emşile ve‘l-ecvibe**

52A

(1) şabāħüküm bi‘l-hayr^(Ar) bāmdādet bād^(Far) şabāħıñız hayr ola^(Tr) ķalimera ğafedya su^(Yun) (2) min eyne ci‘te^(Ar) ez kücā āmede-i^(Far) nereden geldiñ^(Tr) apo pu irşes^(Yun) (3) ci‘tü mine‘l-beyt^(Ar) ez-ğāne āmede-em^(Far) evden geldim^(Tr) apo to spiti irşa^(Yun) (4) eyyü şey’in semi‘te ve eyyü şey’in ‘alimte^(Ar) ķe şinidī ve ķe şināħtı^(Far) (5) ne işitdiñ ve ne bildiñ^(Tr) ida [a]ķuses k[e] ida [e]maşes^(Yun) (6) semi‘tü ‘āni‘s-sefine cā‘et min-

istanbul^(Ar) şinīdem ki keştī (7) āmed ez-istanbul^(Far) işitdim-ki İstanbuldan gemi geldi^(Tr) (8) akusa pos irşe ena qaravi apo tin poli^(Yun) hel fi-hā ehadün mine't-tüccārī^(Ar) (9) der-ān keştī hest ez-bāzergānān^(Far) ol gemide tüccārdan bir ferd (10) var mıdır^(Tr) kehi [e]kino to qaravi apo çi iprama tektades kanis ine^(Yun) (11) izheb ve enbi'nā haberan^(Ar) berev ve mā-rā peyāmī beyāver^(Far) var bize (12) bir haber getir^(Tr) ame ke kara mas ena mada to^(Yun) ve'zheb min hünā (13) ile'l-ḥayyātī^(Ar) ve ez-āncā be-cāme-düz berev^(Far) ve oradan derziye var^(Tr) (14) k[e] apo dekis ame isto rafti^(Yun) ve kul lehü yecī'ü seri'an^(Ar) (15) ve bā cāme-düz begü ki tiz āyed^(Far) ve derziye di-ki çapuk gelsün^(Tr) (16) ke pe to na [e]rşi oğlıgora^(Yun) mevlāyī cā'el-ḥayyāt mā-zā te'muru^(Ar) (17) ḥudāvendā cāme-düz āmed çe fermāyī^(Far) aḡam derzī (18) geldi ne buyurursın^(Tr) afedi o raftis irşe ti orizis^(Yun) (19) rūhu ve āḫzırhü 'indī^(Ar) berev ve tiz be-men ihzār kün^(Far) var benim yanına getir^(Tr)

52B

(1) ame ke koda mu ton ofere^(Yun) yā ḥayyāt nürüdü kat'u's-şiyābi (2) fekad cā'e'l-'idü^(Ar) bā cāme-düz beriden-i cāme ḥāhem ki nev-rüz (3) nezdik est^(Far) derzī eşvāb kesmek isterim zirā bayram yakındır^(Tr) (4) rafti ruḡa slo na qop su yati i blaberi koda [i]ne^(Yun) (5) irsil ḥādimen li-neşteri'l-çūḡa ve'l-ākmişe^(Ar) befirist ḥādīmī ki çūḡ (6) ve kālā beḡarīm^(Far) ḥizmetkārı gönder tā çūḡa kumāşları alalım^(Tr) (7) pepse to fame yo su na [a]ḡorasume çi çuşes ke ta kumaşya^(Yun) (8) izheb ma'a'l-ḥādimi ve sıl lenā mā yelzimünā^(Ar) berev bā ḥādīm (9) ve beresānīde mārā ān çizekī bāyed^(Far) ḥizmetkārı git ve bize lāzım (10) olanı ilet^(Tr) [p]ame me to fame bo ke fere oti mase ihriyazete^(Yun) (11) aḡsente yā ḥayyāt āḡazte lenā aḡmişeten cemīleten^(Ar) nīk kerdī (12) ve mā-rā kālā-yı nīk ḡaridī^(Far) eyü iş işlediñ ve bize güzel (13) kumāşlar aldın^(Tr) qali dūlya iḡames ke omorfa kumaşya (14) mase [a]ḡorasēs^(Yun) iḡta' 'indenā ḡattā nerā^(Ar) bebür nezd-i mā tā nigeḡ künem^(Far) (15) yanımızda kes tā görelim^(Tr) qopseta koda mas oste (16) naydume^(Yun) eyyü şey'in yezidü ve eyyü şey'in yenkušu^(Ar)

53A

(1) küḡām çizış piş būd ve küḡām kem şevēd^(Far) kankı şey' zāid ve kankısı (2) nāḡışdur^(Tr) ipso iprama periso ti ke ipso^(Yun) liftete ezhebü (3) bi-izniküm ve terektüküm fī-emānetillāhi^(Ar) be-fermānet revem ve be-ḡudā (4) emānet ḡüzārem^(Far)

izniñizle giderim ve sizi hudāya ı̇şmarladım^(Tr) (5) me to şlima sas ipşeno ke sto se' o stikilaşsi afinosas^(Yun) (6) yā hayyāt izā zehebte ila's-sūki ud'ü li'l-ḥabbāz^(Ar) cāmedū- (7) zā vaqt[ī] refī bāzār nānger rā beḥānd^(Far) ey derzī (8) çarşuya vardıkda ekmeçci çağır^(Tr) rafti odepa'is (9) is to çarşı ke sto furno kıreçse mu to furnari^(Yun) 'ale'r-re'si (10) ve'l-'ayni^(Ar) ber ser ü çeşmem^(Far) başım ve gözüm üzre^(Tr) meta ḥaras (11) epano isti kefali mu ke sta maşya mu^(Yun) yā ḥabbāze kem ḥubzen (12) yā ḥabbāze kem ḥubzen aḥaznā 'anküm^(Ar) nānbānā çend nān ez-şümā (13) ḥaridem^(Far) ey furuncı sizden nemiçdār ekmeç aldık^(Tr) (14) ipsoma posa posomya apo sena epirame^(Yun) mevlāy fi-cerīdeti (15) ḥādimiküm maştüretün^(Ar) ḥudāvendā der-defter ḥādim-i şümā nüvişte est^(Far) (16) aḡam ḥizmetkārıñızıñ defterinde yazılmışdır^(Tr) aḡa mu is to

53B

(1) fame yosās isto defteri [e]do iḡrameno ine^(Yun) unzur ileyhimā vā'ti ḥaḡḡanā^(Ar) (2) bübīn ān cerīde ve bidih ḥaḡḡ-ı mā-rā^(Far) ol defterde baç ve ḥaḡḡımuzy (3) vir^(Tr) se [e]kino is to defteri yayde ke dose to diko mas^(Yun) li-ennenā (4) medyūnün ve mü'sirün^(Ar) zīrā ki mā vām bisyār dārīm ve ez-degā- (5) yānim^(Far) zīrā bizler medyūñiz ve faḡirleriz^(Tr) yati mestane ḥoromeni (6) ke ftoşı^(Yun) ḥuzū ḥaḡḡaküm ve eddū duyūneküm^(Ar) ḥaḡḡ-ı ḥod-rā bed- (7) ārid ve vām-ı ḥiş güzārīd^(Far) ḥaḡḡıñızı alıñ ve borcuñızı (8) edā ediñ^(Tr) parete to diko sas ke plerosete to ḥreyosas^(Yun) (9) allāh yū'ti-kümü'l-cennete ve'l-'ömr'e't-ḡavīl^(Ar) ḥudā şümā-rā behişt ve 'ömr-i dirāz (10) dādehā^(Far) Allāh size cenneti ve 'ömr-i ḡavīl virsün^(Tr) o se'os ti para- (11) dıso ke ḥronos polos na su dıso^(Yun) izā ḥaracte min-'indinā (12) üd'ü lenā'ş-şāni^(Ar) be-vaçtı reftenet ez-nezd-i mā zerger-rā beḥān^(Far) (13) yanımızdan çıkub gitdikde kıyumcıyı bize çağır^(Tr) odevis apo (14) koda mas kıraçse mas to ḥrosoço^(Yun) yā şāni' mā kıyimetü ḥazihi'l-ḡātem^(Ar)

54A

(1) zergerā kıyimet-i in ḡātem ve çist ve çı erzed^(Far) kıyumçu şu ḡātemiñ bahāsı nedir^(Tr) (2) ḥorosoko to to so daçtiliği ida [a]kşizi^(Yun) mevlāy(e) in iştereytühü bi-mi'eteyn (3) kırişin raḡiş^(Ar) ḥudāvendā er be-dū şad esedi ḥariden erzān est^(Far) (4) aḡam ikiyüz ḡuruşa aldıñsa eyüdü^(Tr) aḡa mu edyaçosa iryale (5) a[n] [e]dopires oftino [i]ne^(Yun) li-enne kıyimetehü şelaşe mi'etün bel zā'idün^(Ar) zīrā (6) kıyimeteş se şad est belki biş est^(Far) zīrā kıyimeti ücyüz (7) ḡuruşdur belki zāid^(Tr) yaçi iksizi itraçosa iryala

ke pereiso^(Yun) (8) şaddakte fe-innī se'eltü ğayreke 'an kıymetihi^(Ar) rāst güftī ez- (9) behr-i ān ki ez dīgeret kıymeteş-rā sü'al kerdem^(Far) toĝru didiñ zīrā (10) senden ğayrī dahı kıymetinden şordum^(Tr) alşiyato les yati oĝso (11) apo sena alo rotıkxa apo to kıszı^(Yun) fe-ķāle kemā ķulte ve ecābe kemā (12) ecibte^(Ar) ve güft çünānki güftī cevāb dād hemçünān ki cevāb dādī^(Far) (13) ve seniñ didüĝüñ ve cevābın gibi cevāb virdi^(Tr) ke san esana emilise (14) ke piloĝo san esena edoke^(Yun) hel leküm hācetün ğayra hāzihi^(Ar) (15) tü-rā hāceti cüz in hest^(Far) seniñ başķa hācetiñ var mıdur^(Tr)

54B

(1) oĝso apo to to ali dılya eşis^(Yun) leyse lenā hācetün illā izā harecte (2) mine'l-bābi üd'u ile'l-ķaşşābi^(Ar) nist meger vaķt-ı refnet ķaşşab-rā (3) beĥān^(Far) başķa hācet yoķ illā kıyudan çıkarken baña ķaşşābı (4) caĝır^(Tr) ali dılya den [em]ine mono odevis apo ti[n] porta pe[s] to[n] ma kilyari (5) na [e]rşı^(Yun) yā ķaşşāb hāne ramadān^(Ar) yā ķaşşāb māh-ı ramazān nezdīk şüd^(Far) (6) ey ķaşşāb ramazān yaķlaşdı^(Tr) ma kilyari to ramazani aķodepse^(Yun) (7) ve lenā hācetün ile'l-lühūmi'l-mütenevvi'atı^(Ar) ve mā-rā ez güşt gūnāgūn bāyed^(Far) (8) ve bize dürlü dürlü etler gerekdir^(Tr) ke mase ihriyazete lodo loyo iķreta^(Yun) (9) fe-mimmā erseleke hādimenā āhmed^(Ar) pes her-bār ki firistādem hādım āmed^(Far) (10) hızmetskārı gönderem^(Tr) kode su pepso to fame yo to ameti āhmedi^(Yun) (11) işteri⁸³ le-nā vuķiyeten mine'l-lahmi'l-ĝanemi^(Ar) beĥar mā-rā vaķıyei ez güşt-i miş^(Far) (12) bize şatun al bir vuķkiye kıyun etinden^(Tr) aĝorase mas imña to ke (13) iproyo iķriyas^(Yun) ve vuķiyeten ve nişfen min-lahmi'l-ma'zi^(Ar) ve vaķıyei vü nīm ez- (14) güşt-i büz^(Far) ve bir bucuķ vuķiyye keci etinden^(Tr) ke mnamisi oķa apo to iķiķo iķrayas^(Yun)

55A

(1) ve'stur nişfe'l-vuķiyyeti min-lahmi'l-baķar^(Ar) ve beĥar ez güşt-i gāv nīm kıyye^(Far) (2) ve şıĝır etinden yarım kıyye al^(Tr) k[e] apo to vuvino iķriyas mesi (3) oķa mas epare^(Yun) bi-şartın en yeküne melşūķan mine'l-'izām^(Ar) (4) be-şart-ı ān ki er ü ez-üstühān pāk şeved^(Far) şol şart-ile ki (5) kemükleri olmaya^(Tr) me çasiva minane pastriķo apo ta kıķala^(Yun) (6) ve inşā'allāh ba'de inķaķa'e'l-hisāb^(Ar) ve eger hūdā hāhed pes (7) ez nevrüz hesā-rā bürim^(Far) ve allāh isterse ba'de'l-'ıyd hesābı kıa' (8) ideriz^(Tr) k[e] ane seli o se'os [d]iķse bayrama şurume to[n] loĝaryazmo^(Yun) (9) ve

⁸³ Metinde ustur şeklidir.

edeynāke kıymete mā zekernā^(Ar) ve her ānhā ki güftim kıymethāş güzārīm^(Far) (10) ve didüğimiz şey[']leriñ kıymetlerin edā ideriz^(Tr) ke [e]kino apo ipame (11) oti қани ipleronume^(Yun) izheb ve if'al mā emertüke^(Ar) berev kün (12) ān çiz ki fermüdemet^(Far) var imdi saña emir itdigim gibi şey[']leri işle^(Tr) (13) ame piyene k[e] oti su orisa қame^(Yun) ve kün müstaқimen fi-hisābike^(Ar) (14) ve rāst ender ҳesābet^(Far) ve hisāb kitābında toğrı ol^(Tr)

55B

(1) ke sto loğaryazmoso idretos bino^(Yun) ve izā zehebte udhul fi-beyti'l-қahve^(Ar) (2) ve vaқt-ı refnet be-hāne қahve dāri^(Far) gitdigiñ vaқitde қahve oтasına gir^(Tr) (3) kode қapsiz is to қahve is ton oda[n]a pa^(Yun) lākinnī üridü en tedhule (4) bađtetēn^(Ar) velī hāhem nāgehān dāri^(Far) lākin ben isterim añsızın giresin^(Tr) (5) ma şelo iқsafno iқsafno na bis^(Yun) hattā tanzuru mā yef'alü 'abdünā (6) Süleymān^(Ar) tā bebīnī ki çe mīküned Süleymān çākerem^(Far) tā baқasın (7) kölem Süleymān ne işler^(Tr) oste na [o]pdis o skilavozemo Suleymaniz (8) ida қани^(Yun) in kāne fi'l-lu'bi ve'l-'abeşi aħbirni^(Ar) eger ender- (9) bāzi ve der-pey-i hūde est peyām bedihem^(Far) eger oyun ve maşaralıқda (10) ise baña haber vir^(Tr) ekinos añ ise is to peğnidī me ton emadatepse^(Yun) (11) yā seyyidī deħaltühā fe-vecedtühü nā'imēn^(Ar) hūdāvendā derāmedem ve ü-rā (12) ender hāb yāftēn^(Far) efendim қahve oтasına girdim ve anı uyur gördüm (13) buldum^(Tr) afedi mu ebiқа ke ton evriқа kemizmeno^(Yun) in şite ükizühü^(Ar)⁸⁴ (14) eger hāhī bīdār sāzemeş^(Far) eger istersen anı uyandurayım^(Tr)

56A

(1) ane şelis na tone iқsip niso^(Yun) eykizhü ve қul lehü yeci' haşişēn^(Ar) (2) bīdār sāzeş ve gū ki tiz āyed^(Far) var uyandır ve söyle cābuk (3) gelsün^(Tr) iқsipñise tone ke pe[s] ton arşi oğlıgōra^(Yun) 'ale'r-re'si (4) ve'l-'ayni^(Ar) ber-ser-i çeşmem^(Far) başım ve gözüm üzerine^(Tr) me ta şilya (5) me ta hāras apano isto kefali mu^(Yun) yā seyyidī eyyü şey'in te'mürünī^(Ar) (6) hūdāvendā be-men çi-fermāyi^(Far) efendim baña ne emir idersin^(Tr) (7) afedi mu ida mu orisiz^(Yun) yā Süleymān cā'eş-şabāh fe-hāte's- (8) şabūh^(Ar) ya Süleymān bām āmed şabūh beyāver^(Far) ya Süleymān (9) şabāh geldikde şabūhu getür^(Tr) Suleymani taytero pa ine ki (10) fere to iқrasi apo pinete taytero^(Yun) ve izā

⁸⁴ Metinde isteykazahü şeklindedir.

āḥazte'ş-şürbe (11) teğanni bi'n-ne'ārati'l-lezīzeti^(Ar) ve be-vaḡt-ı nūş-ı dehenem bā nūvā-hā-yı lezīz (12) terennüm kün^(Far) ve nūşe şurū' itdikde neğamā[t]-ı celīle-ile nağme eyle^(Tr) (13) kode vano arşi is to peso ʔo me omorfes osḡopo itrağū dīkşe^(Yun) (14) ve ba'de üridü irsāleke ilā-emrin āḡar^(Ar) ve ba'd ez-īn ḡāhem

56B

(1) firistādenet be-kār-ı dīğer^(Far) ve bundan şoñra başḡa bir işe göndersem (2) gerek^(Tr) ka bokis sali dūlya şa se pepso^(Yun) yā seyyidī bi-eyyi (3) şey'in etağanni^(Ar) ḡudāvendā be-kūdām çiz nağme künem^(Far) efendim ne şey'le (4) nağme idem^(Tr) ağa mu em'ida pirama na pu is to şḡopo^(Yun) yā Süleymān (5) işrā' bi'l-lisāni'l-Yūnāni^(Ar) yā Süleymān begū be-zebān-ı Yūnāni^(Far) (6) ey Süleymān zebān-ı Yūnāni ile başla^(Tr) Suleymani rome- (7) yiki iğlosa vale arşi^(Yun) (8) **ibtidā'-i ebyāt-ı Yūnāniyye** (9) meta ḡaras ma ta kamo k[e] oti mu pes na ḡamo^(Yun) (10) ke valeme na ḡualoğo ki ʔon amo^(Yun) (11) baş üstüne iki gözüm ne dirsən ben yapayım^(Tr) (12) ve emr eyle dāne dāne ḡımları ben ḡaşıyayım^(Tr) (13) **beyit** (14) ode se proḡağapsa ito [i]ne ramāzani^(Yun)

57A

(1) kefolise i ağapi maz sa[n] meli isto tiğani^(Yun) (2) evvel sevdiğimde seni ramāzān māhı idi^(Tr) (3) sevdāmız yapışdı şaḡanda ağda olub bāl gibi^(Tr) (4) **beyit** (5) anıkse mu to be [s]tiso na skipso na ʔirikso^(Yun) (6) k[e] an ine me to şlima ti[n] muri mu na teripso^(Yun) (7) ac göğsüni dīḡḡat iyle egilüben göreyim^(Tr) (8) eger iznin olursa ben yüzümi de süreyim^(Tr) (9) **beyit** (10) ḡarıḡtis ine optiso mala masa fenḡari^(Yun) [ḡarıḡtis in tositi toso]⁸⁵ (11) ke şisiğnomi an ke ḡozmos se çetari^(Yun) (12) āyinedir göğsüñ lākin māha teşbīh iderler^(Tr) (13) melek ḡuyly oldığından ziyāde ta'zīm iderler^(Tr) (14) **beyit** (15) ida sitrikida soğema ke şista meta [e]mena^(Yun)

57B

(1) ke şelis panda na şoris ʔa maşya mu ḡilaymena^(Yun) (2) **beyit** (3) derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña^(Tr) (4) gözlerimi ağlayıcı görmek istersen ey cāna^(Tr) (5) dēni boro na sota po t[i] aşı ḡarıḡya ma msa^(Yun) (6) oste na zmiğsume na dyo isto paploma apo mesa^(Yun) (7) ḡalbimdeki esrārımı saña ben söyleyemem^(Tr) (8) yorğan altına girmeyince ketm iderim ben diyemem^(Tr) (9) am [n]ikise m[e] o şanatos madato

⁸⁵ Derkenar: Selimiye 88A

meto ħaro^(Yun) (10) erkiso tin ağapi su mi pepsona se paro^(Yun) (11) ya‘nī̄ ölüm baña
 ‘Azrā’il ile ħaber virdi ki sevdiğimden^(Tr) (12) elin cek ve illā seni ben yollar aluram^(Tr)
 (13) k[e] eĝo ʔo ħaro direpome ʔo şanato fovome^(Yun) (14) malisya ʔin ağapi mu pote
 dedi nar nome^(Yun) (15) ben ise ‘Azrā’ili utanuram ölümünden kōrkarum^(Tr)

58A

(1) ve lākin doğrusı sevdiğimden bir vech-ile ayrılmam^(Tr) (2) imña madinaḍaşa şu po
 keramo na s[e] areşi^(Yun) (3) ta ḍyo su poḍya sıkoşe ke ĝoname is ti[n] mesi^(Yun) (4)
 kadınım saña bir müfred disem maḳbülün olacaḳdır^(Tr) iki ayakların kaldır ben ortaya
 gireyim^(Tr) (5) odesoşlo şimsi isto pesteḥta mu mapano^(Yun) (6) otoz mu per porizte ke
 ta kalemga ħano^(Yun) (7) ne zamān ki başta nāmīn üstünde seni ħatırlarsam^(Tr) (8) ‘aḳlım
 şaşırub kalemlerimi zāyi‘ iderim^(Tr) (9) na [i]tone şalasa yali na çorlo to lemoni^(Yun)
 (10) ta to piya çığa pizmo na perno na iponi^(Yun) (11) olaydı deñiz sırça elimdeki
 limonu^(Tr) yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduḳda (12) dertlerim geçerdi^(Tr) (13)
 yā Süleymān tekfī-lenā hāzihi’n-naĝmeti lākin va’hrüc bi-kürretin min-bābi’l-ħışni li-
 ecli’l-fahmi^(Ar) (14) yā Süleymān in terennüm mā-rā bist velī vaḳt bā-midād barş ez
 bāb berā-yı engeşt^(Far) (15) ey Süleyman yoḳdur naĝme kāfidir ve-līkin şabāḥ vaḳti
 ḳal‘e ḳapusından çık kömür icün^(Tr) (16) Suleymani to sosa esiḳopos iftani mono ʔatye
 ro apo tiyor ʔaciḳoras evĝa ya ta ḳarvuna^(Yun) (17) **diger** (18) li-enne’ş-şitā ḳad ḳarabet
 fe-yenbaĝī lenā en nedde’l-ħaḥabi ve’l-fahmi ḳable ħulūli’ş-şitā^(Ar)

58B

(1) berā-yı ān ki dī nezdik est ve mā-rā bāyed ki ferāhem āverim engüşt-i ħizüm-rā piş
 ez ān ki dī be-y-āyed^(Far) (2) zirā ki kış yaḳındır ve bize gerekdir ki odun ve kömür kış
 ħulul itmeden cem‘ idelim^(Tr) (3) yaḥi o şimonas ḳodane ke mas ħiryazete ḳarvuna ke
 ḳsila yiriḥona pime şimonas (4) is to paḳsume^(Yun) (5) ‘ale’r-re’si izheb ve ercū en
 eşterü raḥišan li-enne fihāzihi’s-seneti el-ĝalletü ĝāliyetün^(Ar) (6) ber serem berevem
 ve recā mīkūnem ki erzān beḥarem, behr-i ān ki ĝalle der-īn sāl girān est^(Far) (7) baş
 üstüne giderim ve me’mul iderim ki ucuz alam zirā ĝallāt bu sene bahaludur^(Tr) (8) is
 ti kefali mu apano yao’ ke orpizo oftina na iparo yati o ḳarpos ine aḳrivos ofeḥos^(Yun)
 (9) ve’zeytünü ĝayri zāhirete febi’z-zarūreti taḥmilü’r-ra’iyyete’l-ħaḥabe ve’l-fahme
 ile’l-beledi^(Ar) (10) ve zeytün demide nīst, pes ra’iyyet nāçār heme hīme ve engüşt
 be-şehr derāverend^(Far) (11) ve zeytün zāhir degildir imdi re‘āyā be-her ħāl vilāyete

odun ve kömür getirürler^(Tr) (12) kiyeles den efanerosiḳane kerayaḳes selune de slone is ti ḳora iḳsila ḳarvuna fertone^(Yun) (13) yā Süleymān izā kāne'l-emrū kezā ustur lenā erba'ate ālāf vuḳıyye mine'l-fahmi ve mine'l-ḫaṭabi selāse mi'eti ḫamle'l-kebir^(Ar) (14) ya Süleymān pes beḫar mā-rā ḳehār hezār vaḳıyye ez engüşt ve se şad bār-ı büzürg ez hizüm^(Far) (15) ey Süleymān ḳünki emir böyle dört biñ vuḳıyye kömür ve üç yüz biñ yük odun şatun al^(Tr) (16) Suleymani sanine çı tiris selayaḳes oḳaḳes ḳarona ketris eḳatostes ḳomarya iḳsila ḳorase^(Yun) (17) yā seyyidī ene [la]-a'rifü't-ta'dāde ve lā't-ta'dāde ve lā'l-a'dāde^(Ar)

59A

(1) ḫudāvendā men nedānem u neşnāsem şümāre-hā^(Far) aḳam ben şaymaḳı ve şayıları (2) bilmem ve anlamam^(Tr) afedi mu aḳo moḳo metrimaṭa ḳa ta ḫomoḳe ta metra^(Yun) (3) yā veled in şı'te ü'allimüke'l-a'dāde küllehā ḫatta lā-taḫtācü ile eḫadin^(Ar) (4) püser eger ḫāhī menet āmüzānem şümāre-hā tā muḫtāc neşevī kes^(Far) ey oḳul (5) eger istersen ben saña cümle 'adedleri ögredeyim tā kimseye muḫtāc olmayasın^(Tr) (6) pedi mu an selis na se maşo ola na metrimata oste na mi yenis ihriyazomenos^(Yun) ālü (7) leyte fe'alte mā ḳulte ed'üküm ile en emüte^(Ar) kāş kerdī ān çizi ki (8) güfti du'ā mikünemet tā bemirem^(Far) n'olaydı işleyeydiñ didiḳini ölünceye dek (9) saña du'ā iderdim^(Tr) maḳari na ḳanis oti pes kometa [k[e] meta] na peşano (10) şanaso feḫaristos^(Yun) hāte'd-davāt ve'l-ḳalem ektübü leke faḫfezhā^(Ar) (11) devāt beyāver ḫāmer-rā tā benüvīsem ve tü ez-ber kün^(Far) dividi (12) getir ve ḳalemi tā saña yazayım ve sen ezberle^(Tr) fere ti pena ke to ḳalamari (13) na su ḳrapsota filāḳse is to noso^(Yun) **a'dād-ı şümār[ı] beyān idelim** (14) lisān-ı erba'a ile 'Arabī ve Fārisī ve Türkī ve Yūnānī (15) 'aded^(Ar) şümār^(Far) şayı^(Tr) metros^(Yun) a'dād^(Ar) şümāre-hā^(Far) şayılar^(Tr) (16) metrima^(Yun) vāḫid^(Ar) yek^(Far) bir^(Tr) ena^(Yun) işneyn^(Ar) dü^(Far) (17) iki^(Tr) idyo^(Yun) selāse^(Ar) se^(Far) üç^(Tr) tiriya^(Yun) erba'a^(Ar) (18) çār^(Far) dört^(Tr) tesera^(Yun) ḫamse^(Ar) penç^(Far) beş^(Tr) pede^(Yun)

59B

(1) sitte^(Ar) şeş^(Far) altı^(Tr) ekse^(Yun) seb'a^(Ar) heft^(Far) (2) yedi^(Tr) ehta^(Yun) semānī^(Ar) heşt^(Far) sekiz^(Tr) oḳto^(Yun) tis'a^(Ar) (3) noh^(Far) toḳuz^(Tr) eña^(Yun) 'aşer^(Ar) deh^(Far) on^(Tr) (4) deḳa^(Yun) eḫade 'aşer^(Ar) yāzdeh^(Far) on bir^(Tr) edeḳa^(Yun) (5) işnā 'aşer^(Ar) düvānzdeh^(Far) on iki^(Tr) doḳeḳa^(Yun) selāse 'aşer^(Ar) (6) sīzedeḳa^(Far) on üç^(Tr) deḳatriya^(Yun) erba'a 'aşer^(Ar) çārideh^(Far) (7) on dört^(Tr) deḳatesera^(Yun) ḫamse 'aşer^(Ar) pençideh^(Far) on beş^(Tr)

(8) dekapede^(Yun) sitte ‘aşer^(Ar) şānzede^(Far) on altı^(Tr) deka^(Yun) (9) seb‘a ‘aşer^(Ar) heftde^(Far) on yedi^(Tr) dekefta^(Yun) (10) semāniye ‘aşer^(Ar) hejde^(Far) on sekiz^(Tr) dek[a]okto^(Yun) (11) tis‘a ‘aşer^(Ar) nevāzde^(Far) on to^(Tr) de^(Yun) (12) ‘işrūn^(Ar) bīst^(Far) yigirmi^(Tr) i^(Yun) ehadūn ve işrūn^(Ar) (13) bīst yek^(Far) yigirmi bir^(Tr) i^(Yun) ena^(Yun) işna ve ‘işrūn^(Ar) (14) bīst dü^(Far) yigirmi iki^(Tr) i^(Yun) selāse ve ‘işrūn^(Ar) (15) bīst se^(Far) yigirmi üç^(Tr) i^(Yun) erba‘a ve ‘işrūn^(Ar)

60A

(1) bīst çār^(Far) yigirmi dört^(Tr) i^(Yun) hamse ve ‘işrūn^(Ar) (2) bīst penc^(Far) yigirmi beş^(Tr) i^(Yun) sitte ve ‘işrūn^(Ar) (3) bīst şeş^(Far) yigirmi altı^(Tr) i^(Yun) ekse^(Yun) seb‘a ve ‘işrūn^(Ar) (4) bīst heft^(Far) yigirmi yedi^(Tr) i^(Yun) semāniye ve ‘işrūn^(Ar) (5) bīst heşt^(Far) yigirmi sekiz^(Tr) i^(Yun) okto^(Yun) tis‘a ve ‘işrūn^(Ar) (6) bīst nüh^(Far) yigirmi dokuz^(Tr) i^(Yun) selāsūn^(Ar) (7) sī^(Far) otuz^(Tr) itriyanda^(Yun) erba‘ūn^(Ar) çel^(Far) (8) kırk^(Tr) saranda^(Yun) hamsūn^(Ar) pencāh^(Far) elli^(Tr) peninda^(Yun) (9) sittūn^(Ar) şeşt^(Far) altmış^(Tr) e^(Yun) seb‘ūn^(Ar) (10) heftād^(Far) yetmiş^(Tr) evdominda^(Yun) semānūn^(Ar) heştād^(Far) (11) seksan^(Tr) oğdoinda^(Yun) tis‘ūn^(Ar) neved^(Far) to^(Tr) ksan^(Yun) (12) eneñinda^(Yun) mi’e^(Ar) şad^(Far) yüz^(Tr) ekato^(Yun) mi’etān^(Ar) (13) dü-şad^(Far) iki yüz^(Tr) edyağosa^(Yun) selāse mi’e^(Ar) se-şad^(Far) (14) üç yüz^(Tr) etra^(Yun) erba‘a mi’e^(Ar) çihār-şad^(Far) dört yüz^(Tr) (15) tetra^(Yun) hams mi’e^(Ar) penç-şad^(Far) beş yüz^(Tr) penda^(Yun) (16) sitte mi’e^(Ar) şeş-şad^(Far)⁸⁶ altı yüz^(Tr) eksa^(Yun) semāniye mi’e^(Ar)

60B

(1) heft-şad^(Far) yedi yüz^(Tr) e^(Yun) heşt-şad^(Far) (2) sekiz yüz^(Tr) okto^(Yun) tis‘a mi’e^(Ar) nüh-şad^(Far) to^(Tr) (3) e^(Yun) elf^(Ar) hezār^(Far) biñ^(Tr) şilya^(Yun) elfān^(Ar) (4) elfeyn^(Ar) dü-hezār^(Far) iki biñ^(Tr) şilyades^(Yun) (5) selāsete-ālāf^(Ar) se-hezār^(Far) üç biñ^(Tr) tiris şilyades^(Yun) (6) erba‘a ālāf^(Ar) çār-hezār^(Far) dört biñ^(Tr) tesires şilyades^(Yun) (7) hamse ālāf^(Ar) penc-hezār^(Far) beş biñ^(Tr) pende şilyades^(Yun) (8) sitte ālāf^(Ar) şeş-hezār^(Far) altı biñ^(Tr) ekse şilyades^(Yun) (9) seb‘a ālāf^(Ar) heft-hezār^(Far) yedi biñ^(Tr) e^(Yun) (10) semāniye ālāf^(Ar) heşt-hezār^(Far) sekiz biñ^(Tr) okto şilyades^(Yun) (11) tis‘a ālāf^(Ar) nüh-hezār^(Far) dokuz biñ^(Tr) e^(Yun) (12) ‘aşretü’ ālāf^(Ar) deh-hezār^(Far) on biñ^(Tr) deka şilyades^(Yun) (13) ‘işrūn elf^(Ar) bīst-

⁸⁶ Metinde şes şeklindedir.

hezār^(Far) yigirmi biñ^(Tr) ikosi şilyades^(Yun) (14) selāşūn elf^(Ar) sī-hezār^(Far) otuz biñ^(Tr) tiryanda şilyades^(Yun) (15) erba‘ūn elf^(Ar) çel-hezār^(Far) kırık biñ^(Tr) peñinda şilyades^(Yun) (16) sittūn elf^(Ar) şeş-hezār^(Far) altmış biñ^(Tr) eķsinda şilyades^(Yun) (17) seb‘ūn elf^(Ar) heftād-hezār^(Far) [yetmiş biñ^(Tr) evdomında şilyades^(Yun) semānūn elf^(Ar) heştād-hezār^(Far)]⁸⁷ seksan biñ^(Tr) oğdoyında şilyades^(Yun)

61A

(1) tis‘ūn elf^(Ar) neved-hezār^(Far) toķsan biñ^(Tr) eneñinda şilyades^(Yun) (2) mi’e elf^(Ar) şad-hezār^(Far) yüz biñ^(Tr) eķato şilyades^(Yun) (3) mi’etān elf^(Ar) dü-sād-hezār^(Far) iki yüz biñ^(Tr) idyo eķatostes şilyades^(Yun) (4) selāş mi’e elf^(Ar) se-şad-hezār^(Far) üç yüz biñ^(Tr) tiris eķatostes (5) şilyades^(Yun) erba‘a mi’e elf^(Ar) çehār-şad-hezār^(Far) dört yüz biñ^(Tr) (6) teseris eķatostes şil[y]ades^(Yun) ħamse mi’e elf^(Ar) penç-şad-hezār^(Far) (7) beş yüz biñ^(Tr) pende eķatostes şil[y]ades^(Yun) sitte mi’e elf^(Ar) (8) şeş-şad-hezār^(Far) altı yüz biñ^(Tr) eķse eķatostes şilyades^(Yun) (9) seb‘a mi’e elf^(Ar) heft-şad-hezār^(Far) yedi yüz biñ^(Tr) (10) ehta eķatostes şilyades^(Yun) semān mi’e elf^(Ar) heşt-şad-hezār^(Far) (11) sekiz yüz biñ^(Tr) oķto eķatostes şilyades^(Yun) tis‘a mi’e elf^(Ar) (12) nüh-şad-hezār^(Far) doķuz yüz biñ^(Tr) eñāķoses şil[y]ades^(Yun) (13) ‘aşere mi’e elf^(Ar) deh-şad-hezār^(Far) on yüz biñ^(Tr) deķa eķatostes (14) şilyades^(Yun) ulūf ulūf^(Ar) hezār-bā-hezār^(Far) biñ kerre biñ^(Tr) (15) şilyes şilyades^(Yun) (16) **temmeti’l-a‘dādū şümārĥā beyt berāy-ı şümārĥā** (17) yā Süleymān ĥāze’l-a‘dād iĥfazĥā ve lā tensānī mine’d-du‘ā’i^(Ar)

61B

(1) ey Süleymān īn şümāre-hā ez-ber kūn ve merā ferāmūş me-kūn ez du‘ā^(Far) (2) ey Süleymān bu ā‘dādı ezberle ve yeni de‘avāt-ı ĥayriyyeden unutmā^(Tr) (3) Suleymani e toṭe na metrimata is to nu su ta filakşe kapu efki mi ķşehasis^(Yun) (4) ya seyyidī allāĥū yu‘ūke ‘umren keşirān ve mā kāne fī-zāmīrike müstetiran^(Ar) (5) ĥudāvendāyet ‘ömr-i dırāz ve herçi der dil dārī bedihād^(Far) (6) aĥam saña Allāĥ çok ‘ömür virsün ve göñlinde cāy-gīr olan baña virsün^(Tr) (7) afedi mu o se’os na se poli ĥarone ke na s[e] oḍosi taşeli i ķarḍiya su^(Yun) (8) yā Süleymān rūĥ ile’l-bayṭāri ve’tenī bihi li-yen‘alle’l-ferese^(Ar) (9) ey Süleymān var baña na’lbandı getir tā ki atıma na’l ursun^(Tr) (10) ey Süleymān berev be na’l-bend ve beyāverem tā esb-rā n‘al bekübed^(Far) (11) Suleymani

⁸⁷ Metin: Selimiye 93B

emefere mu to[n] na'lbanti petala yatavali taloĝu^(Yun) (12) li-enni uridü'z-zehābe ilā'l-
 ƙaryeti li-ecli'l-mašlahati^(Ar) (13) zīrā ki be-deh hāhem reft ez berā-yı mašlahati^(Far)
 (14) zīrā köye mašlahat icün gitmek murād iderim^(Tr) (15) yati ego is to nu yamka
 ihriyazomeni dulya is to horyo na pao^(Yun) (16) yā seyyidi cā'e'l-baytār ve na'ale'l-
 ferese māzā te'mürü^(Ar) (17) hūdāvendā na'l-bend beyāmed ve esb-rā mī-zed çe
 fermāyi^(Far) (18) aĝam na'lband geldi ve atı na'llatdı emriñiz nedir ve ne
 buyurursiñiz^(Tr)

62A

(1) afedi mu o peŋalas irse ke to [a]loĝo italoŋseti orizis^(Yun) (2) izheb ve za' aleyhi s-
 serecü ve'r-rikāb ve cemī'i'l-levāzimāt^(Ar) (3) berev ve zīn ve rikāb-rā ve heme esbāb-
 rā be-vey nih^(Far) (4) var üzerine eyer⁸⁸ ve üzengü ve sā'ir muƙtezāyı koy^(Tr) (5) ame
 vale tu ŋis elakeçisfales k[e] ola ta hıryazomena^(Yun) (6) fe-in talebeni şaħşun ƙul lehū
 inni zehebtü'l-ƙaryete^(Ar) (7) eger kesī mera becūyed begū ki men be-rüstā reftem^(Far)
 (8) eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir^(Tr) (9) an isos ke me yeirsi
 kanis pe[s] tu pos is to horyo epiga^(Yun) (10) ve üridü'l-mekse hünā şelasete eyyamin
 şümme erci'u in-şā'llāhü te'ālā^(Ar) (11) ve āncā dıreng hāhem kerd se rüz ba'd ez-īn
 eger hūdā hāhed bāz āyem^(Far) (12) ve ol köyde mekş itmek murād iderim şoñra allāh
 te'ālā dilerse girü gelürem^(Tr) (13) ke [e]ki eĝo sto nomo tiris meres na pu mino k[e]
 apo [e]kis an e seli o se'os ĝayerno^(Yun) (14) **dıger intihā'i'l-ebyat** (15) ve sellim 'alā
 men kāne yüs'elü 'annā^(Ar) ve selāmī berisān ān kes ki [su'al] mīküned ez-mā^(Far) (16)
 ve bizden su'al idene selāmımız tebliĝ eyle^(Tr) k[e] opşoz rota apo maz (17) na ton
 eşereŋas^(Yun)

62B

- (1) in eradte'r-rāhate kuli't-āme ƙalīlen ve'l-mā'e kezālik^(Ar)
- (2) eger sen rahat dilersen ta'āmı az yiyesin şuyı da öyle^(Tr)
- (3) ƙum neruh ile'l-medreseti ne'kul fiha'l-biŋŋih ve'l'ineb ve's-seferceyil^(Ar)
- (4) te'āl 'indī ma'ake nenümü li-enne'n-nevme ĝidā'ü'l-cesedi^(Ar)
- (5) yanıma gel seniñle uyuyalım zīrā uyku cesediñ nafaƙasıdır^(Tr)
- (6) in ellefte fi'd-dünyā bi'l-birri tuşşerü yevme'l-kiyāmeti ma'a'l-birri^(Ar)

⁸⁸ Metinde eĝer şeklindedir.

- (7) eger sen dünyāda eyü kimesne ile ülfet idersen kıyāmetde iyi ile haşr olursun^(Tr)
- (8) ‘adüvvü ‘adüvvī şıddīkī şıddīku ‘adüvvī ‘adüvvī^(Ar)
- (9) düşmānımın düşmānı şıddīkımdır dostumuñ düşmānı düşmānımdır^(Tr)
- (10) ikra’i’l-muşhāfe’ş-şerīfe li-enne’l-Ḳur’āne yetecelle’l-ḳulüb^(Ar)
- (11) sen müşhaf-ı şerīfī oku zīrā Ḳur’ān-ı kerīm ḳalblere cilā virir^(Tr)
- (12) selāmetü’l-cesedi fi-ḳilleti’t-ṭa’āmi selāmetü’l-īmāni fi-kesreti’ş-şalāti ve’s-selām ve selāmetü’l-insāni fi ḥifzi’l-lisāni^(Ar)
- (13) cesediñ selāmeti ṭa’āmi az yimek ve īmāniñ selāmeti şalat ü selām çok getürmekde^(Tr)

63A

- (1) izā leḳayte ‘alā racülin fe’ntezir fe-ḳul e’s-selāmü ‘aleyke^(Ar)
- (2) bir kimesneye uğradığıñ vaḳt ol ādem muntazır olursa selām viresin^(Tr)
- (3) yā veledī te‘aleemi’l(sevviddi)-ḥaṭṭa li-enne’l-ḥaṭṭa eşrafü’ş-şan‘āti^(Ar)
- (4) ey benim oğlum sen yazı ḳarala zīrā yazı şan‘atlarıñ eşrefidir^(Tr)
- (5) men şetemeke lā-tesma‘ ḳavlehü li-enne şitāmeḥü rāci‘un ileyhi^(Ar) [Kemā ḳāle’ş-şā’irü merertü ‘ale’l-leīmi yesübbünī fe-maḍaytühü ḥammelet fe-ḳultü lā-ya‘nīni]^(Ar)
- (6) bir kimesne saña sövse sen anıñ kelāmını işitme zīrā ol mā-lā-yā‘nī laḳırdı gine kendine rāci‘dir^(Tr)
- (7) men şallā ‘alā Muḥammedin bi’ş-şubḥi ve’ş-şāmi yeşfa‘ lehü yevme’l-ḳıyāmi^(Ar)
- (8) bir kimesne Ḥazret-i Muḥammed üzerine aḥşam şabāḥ şalat ü selām itse kıyāmetde ol kimesneye şefā‘at ider^(Tr)
- (9) ḳāle ḥekīmü’l loḳmān: “nüm ba‘de’l-ḥammāmi (sen uyu) velev laḫzaten (bir miḳdār) sir (sen yüri) ba‘de’t-ṭa’āmi velev ḥaṭveten (bir adım) bül ba‘de’l-cimā‘i (sen bevl it) velev ḳaṭreten (bir damla) ve fihim menfa‘atün li’l-cesed [kemā ḳāle’n-nebi ‘aleyhi’s-selām: el-‘ilmü ‘ilmāni: ‘ilmü’l-ebdān şümme’l-edyān. şadeḳa resülü’llāh]

63B

- (1) leyte’ş-şebābü ye‘üdü yevmen fe-uḫbiruhu ma‘al-meşībi^{(Ar)89}
- (2) olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm^(Tr)

⁸⁹ Mükerrer bir beyittir. Üstü çizilmiş diğer beyitlerde düzeltilerek yeniden yazılmıştır.

- (3) ve leqad emurrü ‘ale’l-leīmi yesübbünī fe-maḍaytü şümme ıltü lā-ya‘nīnī^(Ar)
- (4) taḥkīk bir zālīm üzerine uğradım baña söger o recel söger ammā murādı ben idi
- (5) sa‘irine söger dedim^(Tr)
- (6) taḥkīk ben bir kötü kimesne üzerine uğrar oldum ol kötü baña sögerse de^(Tr)
- (7) ben gecdim de indirmekde ol kendini murād itmez didim^(Tr)
- (8) leyte’ş-şebābü ye‘üdü yevmen fe-uḥbiruhu bimā fa‘alehu’l-meşībū^(Ar)
- (9) keşki genclik bir gün ‘avdet ider olaydı imdi ben ihtiyārılığın
- (10) baña (metinde bana) ne işledigini haber virirdim^(Tr)
- (11) da‘i’l-ḥırşa ‘ani’d-dünyā tūli’l-‘işi la-tatma^(Ar)
- (12) ki terk eyle ḥırşı n’ola dünyāda uzun meşakḫat tama‘ itme^(Tr)
- (13) fzelā-tecma‘ mine’l-māli felā ḫadri limen tecma^(Ar)
- (14) sen cem‘ itme mālı sen bilmezsın ki kimün için cem‘ idersin^(Tr)
- (15) fe-inne’r-rizka maḫsümün ve sū’ü’z-zanni lā-tenfa^(Ar)
- (16) taḥkīkan rızka taḫsīm olunmuşdur kötü zan itmek saña nef‘ virmez^(Tr)
- (17) faḫirün küllü zī-ḥırşin, ḡaniyyün küllü men yakna^(Ar)
- (18) ḥırş sahibleri faḫirdir ḫanā‘at ehli ḡanīdir^(Tr)

64A

- (1) ve men yercū mine’d-dünyā vefā’en / kemen yercū şerāben min serābin^(Ar)
- (2) şol kimesne ki dünyādan vefā me’mül ider / serābda şarāb me’mül iden kimesne gibidir^(Tr)
- (3) ḫalīlün ‘ömrünā fi-dāri dünyā / ve merci‘ünā ilā beyti’t-türābi^(Ar)
- (4) dünyā evinde bizim ‘ömrimiz azdır / ve bizim gideceğimiz turāb evidir^(Tr)
- (5) elā yā sākinel-ḫasri’l-mu‘allā / se-tüdfenü ‘an ḫarībin fi’t-türābi^(Ar)
- (6) ey yüksek köşkler sākinleri āḡāh oluñ / yakında turāb içine defn olunursun^(Tr)
- (7) lehü melekün yünādī külle yevmin / lidü li’l-mevti ve’bnū li’l-ḫarābi^(Ar)
- (8) nidāya mü’ekkel bir melek her gün nidā ider / mevt için doğduñ ḫarāb için binā edüñ^(Tr)
- (9) eleyse’l-vefā’ü ‘ani’n-nisā’i ‘adīmün / ve cefā’ühünne ‘ale’r-ricāli ḫadīmün^(Ar)
- (10) ta’ife-i nisādan vefā olmaz olmadı mı / ve ta’ife-i nisānın erkekler üzerine cefası ḫadīm olmadı mı^(Tr)
- (11) ve men yercū mine’n-nisā’i vefā’en / kemen yercū mine’s-semmi şifā’en^(Ar)

(12) şol kimesne ki ta'ife-i nisādan vefā umar / zehr-i katilden şifā uman kimesne gibidir^(Tr)

(13) şubbet 'aleyye meşā'ibün lev ennehā şubbet 'ale'l-eyyāmi şirne leyāleyen hāzā beytü Fāṭima raḍiya'llāhü 'anhā ḥine vefāti Resūli'llāhi 'aleyhi's-selām^(Ar)

(14) benim üzerime muşibetler döküldi farz idelim ol muşibetler gündüzler üzerine^(Tr)

(15) dökülmüş olsaydı ol gündüzler gece olurdu^(Tr)

64B

(1) lebeni'l-vaṭvaṭi ke-meniyyi'r-ricāl / sü'rü'l-mü'mini şifā'ün^(Ar)

(2) Yarasa kuşınıñ südi adamıñ penisi gibidir^(Tr)

(3) eydan kavlü seyyidinā 'aliyyi'bni ebī ṭālib^(Ar)

(4) ke-enneke fi'd-dünyā bi-menzilīn rākibün / tenzilü 'işiyeten ve's-şubḥü lā-şekke dā'ihun^(Ar)

(5) tezeved mine'd-dünyā fe-inneke meyyitün / te'iş sālimen ve'l-ḳavlü fike cemilün^(Ar)

(6) raḳinā ḳısmetü'l-cārrü finā / lenā 'ilmün ve li'l-a'dā'i mālün^(Ar)

(7) fe-inne'l-māle yağnī 'an ḳarībin / ve inne'l-'ilme baḳī lā-yezālū^(Ar)

(8) 'iş feriden ve lā-terken ilā eḥadin^(Ar)

(9) hāza'n-ni'amü'l-müğnimü ile'l-ebedi^(Ar)

(10) el-mevtü ye'ti bağteten ve'l-ḳabrü şunduku'l-'ameli^(Ar)

(11) yā men bi-dünyāhü şeteğgal ve ḳad ḳarrahu ṭulu'l-emeli^(Ar)

(12) el-kerimü izā ve'ade vefā ve izā ğudira 'afā^(Ar)

(13) kerim olan kimse va'dini vefā ider kendüye bir ziyān olsa 'af ider^(Tr)

(14) el-kerimü ibnü kerim ibnü kerim ibnü kerim Yūsuf ibnü Ya'ḳüb ibnü İşhāk ibnü İbrāhīm^(Ar)

65A

(1) Nām-ı ḥudādır Şe'us

Ādeme di antropos

(2) İprofitis peygāmbere

Hem meleke angelos

(3) Urano oldı semā

Nezde dinür iktasima

(4) Koda yakın hem sima [ya‘nī yüz yüze]⁹⁰

Vaqt ü zamandır keros

(5) Astro dinür yıldıza

Malama di yaldıza

(6) Koñaza di baldıza

Kocamana di yeros

(7) Fençari aydur velī ilyo dinür güneşe

Fotya dinür âteşe yanmışa di kımenos

(8) İpsoma dimekdir yalan ofi diñildi yılan

Ofu uşandım demek zāhide kaloyeros [ya‘nī rāhib]⁹¹

65B

(1) İvroşi dinür yağmura meliķoñi dimüre

Ġamz idene ġimore bersibolo ma‘dinoz

(2) Kateseto bil anı bu ne dimekdir kıtı

Tābeye di tiġañi aşcıya di mayeros

(3) Gel buraya ela pa keşişe dinür papa

Di kilime hem kıpa oldı ‘alīl lavomenos

(4) Astiroleki durur şā‘iķa vü yıldırım

İplekesesi [mali] yün demek şaġa didiler yeros

(5) Ayundur arķuda ida kıalo heyyezā

Ayaġa dinür poğar ekberine poğaros

(6) Āhirete nazıdi şiveye hem ħazıdi

Zeyt yaġına lazıdi mađrūba di ġarmenos

(7) Müfte‘ilün fā‘ilün ağe polemas apa (kıarındaşım)

Evrıste seki ħaymenos

Baħr-i Recez-i Müreffel

66A

(1) İpşari balıķ limani liman dūzaħ pesadır pestami bostān

⁹⁰ Derkenar: Selimiye 1B

⁹¹ Derkenar: Selimiye 2A

- (2) Parağisudur bil ism-i cennet ipsişi revāndır pistidir īmān [ya‘nī din]⁹²
- (3) Kıriyo şovukdur dağı koyundur şimona durur ism-i zemistān
- (4) Hem pādişāhiñ adı vasilya portari-durur bil dağı derbān
- (5) Tuzdur alati paspalo tozdur kaşıq kutali ipsomi durur nān
- (6) Koma di amuame [ya‘nī git]⁹³ dimek var ĥora vilāyet türko müslimān
- (7) Olos o kozmos cümle cihāndır iştırofela oldu tağdaki
- (8) Tuman yelyo ĥaĥaro oldu gülüş hem iqlapsi diñildi
- (9) Olana giryān [ya‘nī ağlıyan adam]⁹⁴ çarşu forosdur liman molosdur
- (10) Oldı zigara bil dağı mizān fayto yemekdir kardiya yürekdir
- (11) İfkari kürekdir efkolo āsān [kolay]⁹⁵ aspira polaşi çok
- (12) Aķcesi var ĥarumenozdur mürved ü ĥandān ağapisa se
- (13) Sevdim seni ben yatriko kame kıl bana dermān

66B

- (1) **Müstef‘ilātün müstef‘ilātün** merd isen olma suĥre-i şeytān
- (2) **Baĥr-i Recez-i Sālim**
- (3) Panda ebed kıri cesed zilya ĥased zoñi kuşaq
- (4) Eldür heri gündür mera armatadodur bil yaraq
- (5) Edodi diş iğlosa zebān dil-bāza dinür hem iğlosa
- (6) Angişi tırnaqdır velī ayazmenozdur hem velī
- (7) Miti burun oķso budun oķsis dimek kırin ağrısı
- (8) Maķri uzun kındo kışa isķotelikadır kıbķacaq
- (9) Vizi meme kilya kırin boğaze didiler lemo
- (10) Ddedro durur tāze ağac hem yem yemişdir puriķa [cemi‘ murād portaqalya]⁹⁶
- (11) Puriķo oldu müfredi befqon-durur bil kıvaq [müfredi portaqal]⁹⁷
- (12) Kalkokeri yaz vaķtidir iğrama dinildi yazıya
- (13) İğrafi dinildi mektūba pola alargo pek uzak
- (14) Bağırsağa di endero zevcine di androyino

⁹² Derkenar: Selimiye 2B

⁹³ Derkenar: Selimiye 3A

⁹⁴ Derkenar: Selimiye 3A

⁹⁵ Derkenar: Selimiye 3A

⁹⁶ Derkenar: Selimiye 3B

⁹⁷ Derkenar: Selimiye 3B

67A

- (1) Şava dini şaḳal yeñi⁹⁸ ḳaminada durur ocaḳ
- (2) Ḳandaydıñ pu isune ḳand u şekerdir zaḳari
- (3) Tatlu iḡliḳo acı ipriki oldı natura hem mezāk
- (4) Ḳaçma yaña görsem seni mifoyis ane se şoro
- (5) Göze istamati ḍiya saki ḍeyinete olmaz yasak
- (6) **Müstef'ilün müstef'ilün** bu fānī dünyā ḳo bunu
- (7) Hüsni durur evveli hem ḡāyeti ḳara bataḳ
- (8) Maḳāmı şināsāne uyub āheng-i 'uşāk ile sen
- (9) Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yüziñ aḳ
- (10) **Baḫr-i Müteḳārib**
- (11) Piḡuñi eñekdir piḡunña eñekler miyaḳare siñek
- (12) Miyezdir sinekler sümüklüye miksa [miḳisya sümükdür]⁹⁹
- (13) Ḳunupi ne dimek di sivrisinekler
- (14) Solo bil tonuḳdur zofo bil cūduñdur
- (15) Ostiromaco döşekdir urani felekler ta'āme di fayto
- (16) İptoto içkiye di hem işkili durur kilāb u köpekler
- (17) Uperesis geçen yıl fetos bu yıldır

67B

- (1) İksilankor durur ya bilezen gölgeler ḥıyāre aḳori aḳorana ḳarpüz
- (2) Zitimata durur bilecek dilekler ḳavundur pepoñi zipoñi zibundur
- (3) İşḳopo naḡme oldı ve ḳopi emekler ağırır poñi hem ḳagizi añırır
- (4) Eşek ḡaydaros ḡaydaridir eşekler **fe'ulün fe'ulün**
- (5) Şalāḫıñ olursa mu'iniñ olısar felekde melekler
- (6) Fesāde virubdur cihāni serāpā benekli yanaḡıñla simin¹⁰⁰ bilekler
- (7) **Baḫr-i Hezec-i Sālim**
- (8) Rozo güldür meli baldır mono pato durur bir ḳat
- (9) Rozo stamo gülāb arı polise ma'nisidür şat

⁹⁸ Metinde yeni şeklidir.

⁹⁹ Metin: Selimiye 4A

¹⁰⁰ Metinde simin şeklidir.

- (10) K̄orona tesb̄ih̄ adıdur şatar poli [f̄uruht]¹⁰¹ puli k̄uşdur
 (11) D̄ihos esena sensizdir k̄arid̄ya ismidir cevzat
 (12) Di isperina ikindüye hem isterna durur ş̄arnıc
 (13) Gice arğa öşür erğa epatosto dimek bizz̄āt
 (14) Ne uğradıgımı bilmem de k̄ateho ida epaşa
 (15) Şağır k̄ufoz şığır voyi ipsar aloğ durur k̄ır at
 (16) İ̄kato yüz muri cehre hem yüz k̄olibise durur hem yüz [denizde yüz]¹⁰²

68A

- (1) M̄ühür vula yatar vula volise ma'nisidür bāt
 (2) Ana mana baba kiri ağerfşa oldu k̄ardaşlar
 (3) Ağerfo müfredi oldu poles voles nice kerrāt
 (4) Kerase me beni 'aşk it meye hem dinür k̄ırası
 (5) Apid̄i armūt oldu bil dağı pervoliyadır cennāt [bağceler dimek]¹⁰³
 (6) Kera k̄adın giranigi kerı azman ile mumdur
 (7) K̄ağos keros eliñ kiri hem avğa ismidir beyzāt [ya'ni yumurta]¹⁰⁴
 (8) Kedi k̄atı gid̄i¹⁰⁵ rufyanodur te'n̄isi rufyana [pezevenk]¹⁰⁶
 (9) Hem orfana yetimlerdir k̄arfektidir mir'āt
 (10) 'ak̄arib k̄aryacolidir ek̄aribdir zağosiñi [ya'ni hışım]¹⁰⁷
 (11) Hem oldu papobar bā-cedd u 'am ofi durur hayyāt
 (12) **Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün**
 (13) Pez̄ir ey huşul olsun zam̄iriñde olan niyyāt
 (14) O de ze'neşis oreksi ne demki hoşluğun yokdur
 (15) İtrağō zik̄sa madinağes terennümle oğu ebyāt

68B

- (1) **Bağr-i Müteğarib**
 (2) Çağı ibretoladır k̄ılıcdır ispaşi

¹⁰¹ Metin: Selimiye 5A

¹⁰² Derkenar: Selimiye 5A

¹⁰³ Derkenar: Selimiye 5B

¹⁰⁴ Derkenar: Selimiye 5B

¹⁰⁵ Metinde ñidi şeklinde

¹⁰⁶ Derkenar: Selimiye 5B

¹⁰⁷ Derkenar: Selimiye 5B

- Polemos durur cenk dikendir ankaşı
- (3) Nedir yatrosofi kitāb-ı tabīb
Kopos ücret oldu marazdur paşı
- (4) Şu ālet ki taḥīr ketān ider
Di Rūmī lisānınca aña ispaşı
- (5) Pena ḥāme [kalem] ḥarti dinür kağıda hem
Nerede bulunur poşana vreşi
- (6) Divit kalamari mürekkeb
Melañi olupdur sebet kalaşı
- (7) Şoḳāḳ-durur vu‘ā hem ruḥa di libāse [eşvāb]¹⁰⁸
Çiçek virmez ağaca di sen denaşı
- (8) **Fe‘ulün fe‘ulün** bu bendimi gūş it
Oti ḳami kanis ekino ta paşı
- (9) **Baḥr-i Hezec-i Maḥzūf**

69A

- (1) Epiloḡo cevābdır yigitdir palıḳari
Fovociyari ne ḳorkaḳ yineḳa oldu ḳarı
- (2) Piḏi uşaq aḫameno di köşke ve-līkin
‘adāvet oldu buka fener oldu fenari
- (3) Açıḳano demürce maranḳo oldu neccār
İskeparñi bil keserdür hem ölçüdür iḳsamari
- (4) Parangeliya sipāriş babaki oldu penbe
Şaraḳa testeredir kettān oldu linari
- (5) Ḳaba dinür kilime ḳaba paşı vü semīn
Aḏinamos zebūndur küb oldu bil pitari
- (6) Öḡütü o kes kim ola maḥrem zenine¹⁰⁹
Ḳubarosdur ve-līkin daḫı cem‘ine ḳubari
- (7) Çüb-ı ketanıñ adı linoḳsilo dinildi
Ḳopañi toḳmağıdur di palḫaya manari

¹⁰⁸ Derkenar: Selimiye 6A

¹⁰⁹ Metinde zenine şeklidir.

69B

- (1) Filasropos olubdur nebātātdan bir otluğ
Dağı sālih kişidir harām-zāde kişari
- (2) Mişāl hasbe bil sen hamari bir marazdır¹¹⁰
Dağı yeknesak¹¹¹ olana di ‘unķile homari
- (3) Sözi çok söyleyene poli miliza dirler
Zigokse tone okso kov anı sen tışarı
- (4) Eger ta‘zīm ider iseñ saña ta‘zīm iderler
Ekisoske çetaris o kozmos se çetari
- (5) Lepi solondo kozmo fovoketi katara
Teraħħum kıl ena meheras it inkisari
- (6) Cidāl ile rehindir amaşi ey karındaş
Oreksidir tabī ‘at divitdir qalamari
- (7) Mayiremata dirler ħubūbāta ‘umūmen
Velī oldı ħuşūsen şa‘īr adı křişāri

70A

- (1) O şahme kim ihāta ider işkenbeyi hem
Keçiniñ ger koyunuñ dinür aña iķnisari
- (2) **Mefā‘ilün fe‘ülün** dürüş ‘ilme dün ü gün
Feinnel cāhiline lehüm dārü’l-bevārī
- (3) Eger nādān olursa cihāniñ tācidārı
Sen itme i‘tibārı geyerse de çetārı
- (4) **Baħr-i Remel-i Maħbūn**
- (5) Volo tobdur poli çokdur kolo götdür ey yār
Liğoz azdır pañi bezdir iplatano ism-i çınāra
- (6) Ağa nisi danisi qarza dirdiler lākin
Pisadır ism-i cehennem ifligadır ism-i tamar
- (7) Me tin ağapi su ‘aşkıñla keğome yanarım
İķleğosi ta dyo mu maşya iki gözüm ağlar

¹¹⁰ Metinde maraş şeklindedir.

¹¹¹ Metinde yeñsağ şeklindedir.

70B

- (1) K̄ataḥama kuru yerd̄ir k̄ataḥana manpirdir
K̄ateḥari k̄atı ‘ālem dime mi pes ine var
- (2) Ta soṣıka mu keḡonde cigerim yanmadadır
Mera ñiḡta de kimome uyumam leyl ü nehār
- (3) İkteñi k̄aşıqla t̄araḡdır k̄utali oldu k̄aşıḡ
Yelo ‘aşıḡ-durur ammā aniboro bīmār
- (4) Ağapimeno daḡı ma‘şūḡ olubdur anı bil
Uvlepter d̄indi raḡıbe ḡaydar ādısı ḡumār
- (5) Semeriñ ādı sumari aloḡo oldu feres
K̄avala d̄indi r̄ük̄ube ḡeray oldu ḡarār
- (6) İda morfane güzeldir ida k̄alo ne eyü
Naḡyavazis oḡuyasın pasa vola her bār
- (7) Bek-ile yezendür elya daḡı zeytün ağacı
D̄edro t̄āze ağac oldu daḡı d̄endra eṣcār

71A

- (1) Kaso yelasi yelase saña ḡülse aldar
De k̄ateḡo ida paṣa baña n’oldı bilmem
- (2) Pote de soro k̄alo eyiligi ḡörmem deyyār
Paraḡseno mu fenete baña ‘aḡreb ḡörünür
- (3) Pu me yirevi o ḡaros beni ‘azrā’ıl arar
O so kame triyirizi de bori yanamori
- (4) Bulamaz beni ne cend itse baña ḡeṣt ü ḡüzār
To yatriḡo mu ‘ilācım aḡali āḡūṣdur
- (5) Aliz loyez de yeno başka ṣevemem zinhār
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilāt
Kötüye eyilik iden kendine ḡüyā ki kıyar
- (6) **Baḡr-i Hezec-i Sālīm**
- (7) Öper fili fili dostlar filo dost oldu hem yapraḡ
Mili söyler milo elma ve zanbaki durur zanbāḡ

71B

- (1) Milo ben söylerim ketm eylemem anı de do hono
Pola morfa pek ahsendir pola asporo katı berrāk
- (2) Çok akçe pola aspra hem pola astira nücüm oldu
Acı piperiñiñdir iprika iskaranciya durur hunnāk
- (3) Semizliğe dinür paşi kaba paşi paşa vālī
Konenos bardak hākī velī homa durur tobrağ
- (4) Ponoğardos yürek ağrısına di sancuya ishati
Ponamatoz göz ağrısı polıpanos durur ‘allāk
- (5) Dana burnı iprika katı malaşraki çıbanlardır
Di ferdine malaşrağa angışı oldu bil tırnağ
- (6) **Mefā‘ilün mefā‘ilün** seni ey rühları¹¹² gülgün
Cenāb-ı hazret bi-çün ide şā‘irlere ilhāk
- (7) İzadağat bike’ d dünyā terennüm eyyühe’l-monlā
Fe-ğul şığven kemā-terdā de’a’ş-şuğrā ma’a’l-kübrā
- (8) **Bağr-i Remel-i Mağşūr**
- (9) Şima dökmeğ şima dalğa şina kaz
Şir u hınzır ağriyo şiros dirler

72A

- (1) Kimata bil dalğalardır anamos
Yil dimekdir aloğomiya uyan
- (2) Anemiki katı yeller amoca
Kum adına didiler ey serfirāz
- (3) Hem dizi istasi dağı tamlar
İstaso tur liğaki ma’nāsı biraz
- (4) Bir dizi incir olubdur ormaşo
Ormo olmışdır kerasidir kiraz
- (5) Ena fili ma’nāsı bir şeftālī
Do se mi haidevese vir itme nāz

¹¹² Metinde ruh şeklindedir.

- (6) Timimenos ehl-i¹¹³ ‘ırz oldu velī
İdyavaze iğrife dimekdir oqu yaz
- (7) **Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilāt**
Ābrū bahş eyler insāna hayāt
- (8) **Baħr-i Hezec-i Maħbūz**

72B

- (1) Şeryo ma‘nāsıdu ğazanfer
İmñarito dimekdir aña benzer
- (2) Tirapezi di içkı meclisine
İpsişiko cān eşidür birāder
- (3) Monahō yalnız oldu lākin
Mazi mazi oldu pes berāber
- (4) Kōdadākaya beze dinildi
Kōnda vü sima yaqına dirler
- (5) Onyana birazdan oldu cāna
Erhonde dimek durur gelürler
- (6) İpñiyike ma‘nāsı boğuldu
Kāfkisari oldu lāfazanlar
- (7) Müfredi aña müşābih oldu
Ayazmeñi oldu hem erenler
- (8) Panda se rotone oli fili
Cümle dostlarıñ seni añarlar
- (9) Perisa tere tizmata mi noso
Tebliğ selāmı çok iderler
- (10) Ke pola perisya sağapo si
Kātı çok cenābıñı severler
- (11) Orpizo sopos ađaşē nartıs
Teşrifiñizi bu dem umarlar
- (12) Leĝoso to k̄aloso onama
Güzel adımı seniñ añarlar
- (13) İprikes pinenosi an ertıs

¹¹³ Metinde ehlī şeklindedir.

Gelürsen gider bütün kederler

[Selimiye

11A

(6) Triyir pizosi ke to limañi Limanı kamosı keşt iderler

11B

- (1) Varđiyari ayiniķasi oli / Öldiler kamosı pāsibānlar
 (2) İsti ĥora su ela ağerfe / Gel eyle şilā'ı ey birader
 (3) **Mef'ulü mefā'ilün fe'ül** / Şi'ri cān ū dilden eyle ezber
 (4) İstib'ād olunmaz olsa cāna / Şā'irler dehānı 'ayn-ı gūş
 (5) **Baħr-i Recez-i Sālim**
 (6) Arñi kuzı akriyo koyun keçiye didiler eġa
 (7) Ayilada dişi şıgır voyi şıgırdır bil şeha
 (8) İpsoli kīr ismidir dinķo kalo inki kira
 (9) Kōkoli fes diķane yas ma'nī pesdir istira

12A

- (1) Daķtilidi ĥātemdür di daķtilişera yüksüġe
 (2) Oldistivañi cizme kim geyer anı ehl i kura
 (3) Ğastiromeñidir ĥāmile oldı vizasitra murđi'a
 (4) Oldı çenin imsāk iden tāşın adı iķratķator
 (5) Yeni toġurma hem şuvar uşak şoñıdır lefteri
 (6) Ğala leben yavodli yoġurt māyedir aġastera
 (7) Tirifti aġızdır velī beyñire didiler tiri
 (8) Di patitri şarnıca kim pasilur anda şiri
 (9) **Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün**
 (10) Rūz ū leyāliñ ĥayr ola kalispera
 (11) Vale me isti ayamoñi na idis to istira voğesona
 (12) Ke sıķose ta ca sona yeķsome riġamona
 (13) **Baħr-i Recez-i Sālim**

12B

- (1) İsti ksanışya şan apaġo / Ben ġurbete gitsem gerek
 (2) Keşo şan aġapiso ġo / Ya ben kimi sevsem gerek

- (3) İp̄so ş̄orosi na maşya mu / Kimi göre bu gözlerim]¹¹⁴
 (14) Keps̄osa nan̄kala zoo
 Ya ben kimi şarsam gerek
 (15) İğrika mosi ta maşya mu
 Diñle benim iki gözüm
 (16) Mebs̄o ş̄an apomino ğo
 Kimiñle ben kılsam gerek

73A

- (1) İfaye me iprika su / Hüzñüñ beni ekl eyledi
 (2) Faramaki şap şo na dyavo / Ağuyı nüş itsem gerek
 (3) Kinis ine ta maşya mu / İki gözüm cārī güvelür
 (4) De kateho ipso na şoro / Bilmem kimi görsem gerek
 (5) To peçalaki epodokes / Yağlığı kim virdiñ baña
 (6) Sa sfokizo ta maşya mu / Ben gözlerim silsem gerek
 (7) On deso şelo şimiso / Ol-dem-ki seni añarım
 (8) Sa dyavome to derti su / Derdiñle ben ölsem gerek
 (9) Kırfiktis ino nubeti su / Āyinedir şadrñ seniñ
 (10) Ti muri mu şa tripso ki / Anda yüzüm sürsem gerek
 (11) İsta mer so ena mesa / İki buñuñ arasına
 (12) Sa psari şena kōlibo / Balık gibi yüzsem gerek
 (13) De vano ipno uyumam / Makrişi dağı gelse de
 (14) Epano su şa kimiso / Üstünde ben yatsam gerek

73B

- (1) To kokino su aşili / Sa piyilizo son boro
 (2) Kırmızı dudāğıñ seniñ / Cān-ile ben emsem gerek
 (3) Oti şa na su kamo ğo / İdrepome den domoloĝo
 (4) İderim istihyā dimem / Anı ki ben itsem gerek
 (5) **Müstef'ilün müstef'ilün** / Nazma heves kııl dün ü gün
 (6) Hikmet dinildi şî're / Ben nice ketm itsem gerek

¹¹⁴ Metin: Selimiye 11A-12B

(7) **Baħr-i Recez-i Sālim**

- (8) Kilya arın vizi meme iftler adıdur zeftia
 (9) Mūfredi zeftio durur icrā'yı ayātat raftia
 (10) Birdir ena idyo ikidir hem pende bedir itriya ūc
 (11) Dōrde tesera didiler bir kōyūñ adı rutia
 (12) Di altıya ese velī efta yedi oto sekiz

74A

- (1) Eñya touza didiler hem on 'adeddir bil dea
 (2) Yigirmi oldu iosi oldu tiriyaında hem otuz
 ıra aranda didiler merdāne dimek edrea
 (3) Afa nıkez maapı mu bana gōrūdūñ sevdigim
 Sevdim ulūāne seni kaapısa se pistia
 (4) Elli peñında eksında altmıa didiler daı
 Di evomında yetmie ulme dinilūr aıa
 (5) Hem odoyında seksene di eneñında tosana
 İato yūz ilya hezār biñlie di afedia
 (6) Ena spiti aorasa bir āne itdim itirā'
 Avgānya oldu iftirā sihir adıdır mayıa
 (7) Dīvāne āsā gezerim san do'ozolo yirizo

74B

- (1) Gōreli seni sevdigim apiti ke se stirafıa
 (2) Añıboros ayiñıa oldum 'ālīl ve asta¹¹⁵ ben
 Cāndan uandırdıñ beni ti zoyi mu vareıa
 (3) Dūnyāyı ket itdim amu olo ton ozmo yirisa
 Miliñ nazīriñ bulmadım to nomño su deñ ivria
 (4) İdraomanodur tercūmān iglosa olupdur hem lisān
 Romeya Rūmī-durur Tūrkice dimekdir Tūrkıa
 (5) Oldı gani¹¹⁶ iplosivos velī ofitoobos-durur faır
 Bu yıl tezevvūc eyledim ofetos ipande reftia
 (6) Aylimonos anda paa eyvāh kim ne uradım

¹¹⁵ Metinde asta eklinindedir.

¹¹⁶ Metinde ğmī eklinindedir.

- Me tin ağapi ‘aşk-ile oldum esir eşkilavoşika
 (7) Voyşa mu gel eyle meded min apomiñes kalma sen
 Keklik gibi eyle hürām poz paşye san di berdiķa

75A

- (1) **Müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün**
 Me ta ğnoşi obyos ta ķala loya panda saĝriķa
 (2) **Baħr-i Kāmil Sālim**
 (3) Potamon’e cay ķolibori gül göle aşori deñize yalo
 Adinato ķatı şedīde di yumuşaĝa didiler apalo
 (4) Yetaneyuzi ķoyuna daħı eşek arusına di bubora
 Petino hürūs ta’vuķ oriñşa gevüĝe daħı dinür ofalo
 (5) Başa di kefali şera ele iķtisari se emreyle ele
 Orise buyur zimose yoĝur baş imigine dinür apalo
 (6) Nedir yetim di orfano daħı pek yetim pendarfano
 İķsenoyati oldu yabancı bil ne dimeli hoş¹¹⁷ dinür oşalo
 (7) Seni görmeĝe ķatı ħasretim peşi mu na se iķo ağapi mu
 Dilemem diĝerini ben seniñ ese na şelo alo de şelo

75B

- (1) Kulaķ afti afti daħı yanar daħı bir mihek adıdur yanar
 Zofone çürük isfiraktera düdük bulanıķ şuya didiler telo
 (2) Añıboro ħastaya didiler eneboro ķadir isem dimek
 Milo söylerim daħı elmadır ħāmüş oluram bote de milo
 (3) Ağorase gel şatun al dimek ela ķarnaķo didiler veli
 (4) Alo ĝayrıdır ilk omñalo çamursız cidār eķsedo itroķalo
 Di sersem oluram zalizome keĝome yanarım dimek
 (5) Ki ħamorizome di esnerim göremem şifā de şoro ķalo
 Anı söylemem den’do leĝo setr iderim dimek den’do moloĝo
 (6) İfroñimo daħı di mü’eddebe deliķanlıya in rodokopelo
 Atiħo şedīde dinildi pes ķateħari çok biliciye di

¹¹⁷ Metinde hoş şeklidir.

(7) Di şigano ħilmi olana sen delü olana kızolo lolo

Mütefā‘ilün mütefā‘ilün mütefā‘ilün mütefā‘ilün

(8) Me ti şera su akamis kızalo estinba radiso şa paris d’alo

Seli Vasilyas seli arğondas ekine ke to vasilyopolo

76A

(1) Anisos ke ispera şa pşasi sa pa yi eki to şirovolo

(2) **Baħr-i Recez-i Müreffel ve Hasb ü Hāl**

(3) Kandıye icinde yokdur naziriñ / Mesa sto kızastro teri zen eşis

(4) Maķbūluñ oldumsa tezvīc idem / San da vunazo eneme şelis

(5) Lipiso me raħm it şu‘leletme / Ti fosya pevħomi mu siyetis

(6) Ekl-i ‘asel it tatlu olasıñ / İtroye to meli na mu ğlikenis

(7) Her demki mevcūd aķceñ bulunmaz / Espira keramo onde deneşis

(8) Bir muħbir isterim gönderesin / Mada to foroşelo naypesis

(9) Bir buse¹¹⁸ alsam rencide olma / Ese filiso mi movareñis

(10) Eyleme sipariş n’isterse gönülün / Otnika şelis napara gerñis

(11) Hüsnuñ de mādem bulsun tezāyid / Pando tinoso namo kızalenis

(12) **Müstef‘ilātün müstef‘ilātün** / Pole miseme mi lizmoneis

(13) Noro toşe ‘ukoloto kızmo / Meta piso manami nana bertis

(14) **Baħr-i Serī ‘ Maṭvī**

(15) Furno furun şandıķa di kızasela ceñeye daħı didiler masela

(16) Koloķişa oldu kızabaķ amo kum büyük olan penceredir portela

76B

(1) Hame ne yer ħoma durur bil turāb hem kirec azvestidur bil şehā

(2) Laķo dere laķo çıkurdur daħı erige daħı didiler burnela

(3) Eana şelis ister-iseñ gel ela var degil ma‘nāsı ame gela

(4) Bir şey’e şāliħ degile dinilür Rūmī lisānında aña di kıala

(5) Animiti petra durur şebçirāķ şarb olan işe dinilür dişkōla

(6) Arñi kızidur eye lađaniñ eshel emre dinilür efķola

(7) Kāteva kıato aşāĝa in dimek dōngele daħı didiler muzmula

¹¹⁸ Metinde puse şeklindedir.

- (8) Añifora oldı kepengi tamıñ bākire kıza didiler ıpela
 (9) **Müfte‘ilün müfte‘ilün fā‘ilün** akri ine kıala mi selesi çıkala
 (10) **Baħr-i Kāmil Müreffel**
 (11) Apano yukarı kabano terāzī ivroṣi yağmur oldı itrapeziti azod di
 (12) Söñi kıara dindi kıara oldı mavro düzedem işini ti dılyu su isyazo
 (13) Di pera merini ğarībū‘d-diyāra di müdām okuram panda mu dyavazo
 (14) Baña tañrı virse kıamu baħş ideydim na mu di de o Se‘us olo na mirazo
 (15) İda kıakes eki orada n’idersiñ miy içürecegim ikrasi şa keraso

77A

- (1) Seniñ ‘aşkıñla nağapiso ‘abūs otururam kıaşo mefir bikazo
 (2) Ke to şan atomu ölümümü daħı hāṭıra getüremem de[n] donesto ğaro
 (3) Niçe bir acānım tezvīç itmem ospotes ipsişi mu de[n] sero ña zo
 (4) **Mütefā‘ilātün mütefā‘ilātün** onde şasankelaso şe na se pirazo
 (5) Apo tin ağapi pu ğo namuna pulaki isti şuna kitazo
 (6) **Baħr-i Medid**
 (7) Papa keşişe dinildi paṭriķe despoti
 Daskalo monla dimekdür depeye dinür deti
 (8) Hem panuğladır tã‘ün bil kıutomaça ictināb
 İğnostikos ‘ākıl olan kes foyi ider nefreti
 (9) O Se‘us tañrı te‘ālā o meğalo dınamos
 Hıfz ide Girid atasın na filayi ta Kıriti
 (10) Mi sosi narşı dimekdir şağlığla gelmesün
 Na miço me tin diro mara görmeyelim şiddeti

77B

- (1) Kıalos irşete dimekdür merħabā ğoş geldiñiz
 Kıalos irşes müfredidür sineye dinür beti
 (2) İnda [a]kuses ne işittiñ ida kıames ne işlediñ
 Sa kısilo epomina kıaldım dimekdür kıaşkatı kıaldım
 (3) Zevc zet’adras dimekdir pivulo di hã‘ine
 Hem vuli ism-i kefālet buşicodur egreti
 (4) Pefti perşenbih durur paraşkı ādı cum‘adır

- Yevm-i şenbedur şavato şallı günidür itriti
 (5) Kiryaki pāzār ādīdur irteşidur deftera
 Tetardī cārşenbihe di Hanyalīdur Hanyoti
 (6) Hem şerīke hem daḥı hemrāha dinür sindofos
 Sinoro oldı henüz hemşehridür sinobti
 (7) **Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt**
 Hāḡ te'ālā saña baḡş ide efendim cenneti

78A

- (1) **Baḡri Müteḡarib**
 (2) Şaman aşradur kebik itrigoñi yeraki di şāhine çārşāf¹¹⁹ sendoñi
 (3) Şeli ister oldı meli engübīndir durur düşirir ma'nīsidür mazoñi
 (4) Gögerçin peristeri kuña beşikdir poliça yuvadır tāvūsdur paḡoñi
 (5) Küllī mu'idi zāhidāndur ve-līkin koñizma şanem oldı kūşe ḡadoñi
 (6) Demonas daḥı idyavolos oldı şeytān di cem' itdigimde idyavoli demoñi
 (7) Ḳovar yanına vardıgımda hemān-dem ḡondaçi mono napaḡome ziḡoñi
 (8) Beni şaşırır la'l-i kemūn ḡuzī ile me to ḡokino maḡolome zavoñi
 (9) Bu tavrı derūnimi mecrūḡ ider me to tataarḡamsa me pliḡoñi
 (10) **Fe'ülün fe'ülün fe'ülün fe'ül** bufayi adıḡo na şa şandaḡoñi
 (11) Ton ḡozmo ekinos apo siriḡoki yati bato vasanasima zoñi
 (12) Anefayes adıḡa ena daḡoñi na şa istovşari şenase daḡoñi
 (13) **Baḡr-i Tavil**

78B

- (1) Emiz biz ekiñi anlar oldı eḡo bendir
 Ekinos o şaḡş oldı esi ma'nāsı sendir
 (2) Esiz sizler oldı hem ekiñi o 'avratdır
 Di çirkine aşkimo apo noris erkendir
 (3) Omorfos güzel kes oldı te'nīşi omorfo
 Apander fetos oldı şu ādem ki ergendir
 (4) Şeli marhahidir sülük oldı avḡela

¹¹⁹ Metinde çārşat şeklindedir.

Velona puqamiso qamış ile sūzendir

- (5) Pāpūc oldı papuci pabucba durur cemī'
Ne-durur ve oğeksa di şol ile yemiñdir
- (6) Di ivrađoñi uçkura tona di qarça
Di hosto pūşide fanerona rūşendir

79A

- (1) **Fe'ulün mefā'ilün** işit ey gözüm nūrı
'ulüm u ma'ārif bil meta' mesmen
- (2) **Baħr-i Recez-i Müreffel**
- (3) Şabāhıñ hayr ola cānım ipsi mu qalimera su
Sa'ādetlü ola baħtıñ na ne qali i mera su
- (4) Di pos payis nedir ħālīñ ida [a]kuses ne gūş itdiñ
Ĥayātıñ dā'ī olsun paranaşis tiñ iyasu
- (5) Kik diso ĥeħadze hemān gel evine sen
Taқın gey bilezikleri vale tanama kilya su
- (6) Nedir dirseñ terapayi tesellī vir baña doz'mu
Beni maħv itdi efkārıñ ifaye me ifña su
- (7) Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
İstiravaz reva apor patis şase fane Ĥanyaso
- (8) **Baħr-i Recez-i Müreffel**

79B

- (1) Lanbiri ne yortu ñisşiya orucdur
Lanbi di parlar laħni sürücdur
- (2) Festa di süre ġamos düğündür
Ġami düğünler bazma vülücdur
- (3) Yoma 'izādur dipno 'işādur
Hem pastenağla ādı ĥavecdür
- (4) Hem laқtariza oldı yarasa
Muñi ve muña ferc ve fūrücdur

- (5) H̄ara miḡali surūr-ı¹²⁰ ‘azīmdür
Paskalya perhīz diḡkolo gücdür
- (6) Aḡra di uça itriya üç oldı
Deḡatiriya ma‘nisi on ücdür
- (7) Yeros ḡakarıs ma‘tüh olupdur
Palyo papuci eski pābūcdur

80A

- (1) Pastiriḡo ḡardos ḡalbi selīmdir
İsyaftondo ḡozmo ḡāhib ḡurūcdur
- (2) **Müstef‘ilātün** ehl i merāḡıñ
Ṭab‘ī semā‘ī zāti’l-burūcdur
- (3) **Müstef‘ilātün** necmī sa‘īdi
Fevḡa’s-semā‘ī zāti’l-burūcdur
- (4) **Baḡr-i Remel-i Kebīr**
- (5) Ḳali irḡıḡsi güzel bed’e dinür bil ey hümām
Ḳalos apo ḡamomos oldı daḡı ḡüsn-i ḡitām
- (6) Niḡokiri ma‘nīsidür ḡānedār u mālđār
İḡsero troḡalo olupdur bilesiñ ḡuru đivār
- (7) Ger çamurı var ise ḡavaliḡo tiḡo dinür
ḡastayım öksürmedeyim đen boro viḡo dinür

80B

- (1) İvriḡa to viḡo mu zıddımı¹²¹ buldum ben dimeḡ
Hem faye yimeḡ faki adına dirler mercimeḡ
- (2) Oldı yaldızlanmıḡıñ adı bilesiñ eriro
Hem civāniñ adına Rūmī dinildi yariro
- (3) Ḳatı tuzlu şey’iñ adına didiler arıro
Mero buđdur bacaḡ içi ve mūnis imero
- (4) Petroḡardos merḡametsiz paliḡaridir yigit

¹²⁰ Metinde sūrur şeklindedir.

¹²¹ Metinde zıddımı şeklindedir.

- Asimeño alamari oldu gümüşlü divit
- (5) İston eona istirnisı mu ayātında¹²² durur
İston apotamo mu daı bil memātında durur
- (6) ayın atadır peşeros hem peşeradır ayın ana
Papu ced peği oğul kiri baba mana ana
- (7) Sinor ipsomi olupdur tāze nān ey nevcivān
Tasi yarın hem daı taşır di vasta bī-gümān

81A

- (1) Düşünürem siloyazo ti na amu ne ılam
N'apomino alayımmı ya na apso yıılam
- (2) İksurato durur uşundu loksıadır ıçkırık
Yero sosto şapaşadır ispazmeno oldu ırık
- (3) İşise dökdü dimekdir işese şıçdı demek
İdyo şkelıdyā to ame di oradan bıçtı demek
- (4) Erşete mu baña gelür na yelo ande idem
Ĝonato istirağalo dizle topuğa didiler
- (5) De[n] ateho na yelaso bilmezem ud'a¹²³ idem
ame yer roa şokağa daı doğa didiler
- (6) İtrola dimekdir toru apano durur yuarı
Hem keresteniñ küçük ādı olupdur doari
- (7) İsto vuno apano şa[n] vđo ıaram fev-el cebel

81B

- (1) Na foñazo pu'ne şananos diyem eynel-ecel
- (2) Makili oldu bilezik küpedir işkulariki
arılar mu'tādı üzere geyilür anlar iki
- (3) orfoyelazma tebessüm aaro oldu gülüş
igina altun olubdur asimi oldu gümüş
- (4) Peryoñi bıçkı-durur hem işkepar kidür keser
oftero ĝāyet keser ofdi dimekdür hem keser

¹²² Metinde ayātında şeklindedir.

¹²³ Metinde hid'a şeklindedir.

- (5) De[n] me ҡofti beni kesmez daһı degil һacetim
İsela na poşena ölüm-durur emniyyetim
- (6) Ҙame misto ҡıl şevābı isķotose me öldür beni
Ya ҡame me nayelaso ya odur güldür beni
- (7) Bir çeki odun dimekdir ena pezo iķsila
Beni ekşi tutdı dimek ipşase me iķsıda
- (8) Aķrivo oldı bahallu rizi oldı hem birinc
Hem uçuz iftina dimekdir burūc oldı birtih
- (9) Foñalas pek çağırandır hem çekirge çiciķa
Ҙuzğuna di ҡoraķa keklik ādıdır perdiķa

82A

- (1) Ne iķün küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases
İpno'i de[n] mu [a]fikes bıraķmadın aғzımda nefes
- (2) Ne-durur ҡadiño һatun yaşlusıdur ҡadına
Hem ҡopelyadır ҡız oғlan şokabilsem buћuna
- (3) Kilyoponosdur toғurmaķ zaһmeti hem yeñisi
Eski palyodur veli kenuryo oldı yeñi
- (4) Hem perisya artıģa di daһı artisya ҡatıķ
İpsolar kīr-āver oldı paloki oldı ҡazıķ
- (5) İsfiletada oldı ҡabile isķuteli oldı çanaķ
İhriso varaki olubdur bilesin altun varaķ
- (6) İķleģo ke [a]naste nazo ah iderim hem aғlarım
Ke keģo tin ҡardula mu yüregimi taғlarım
- (7) Na binis istin aķali mu āģūşıma giresiñ
Ya tin ҡardıya mu na dosis göñlümi ya viresin

82B

- (1) Hem daһı nāzende һadıyari dimekdir ey civān
İdrebetе ke de[n] mili eyler һayā¹²⁴ açmaz dehān
- (2) İmka feta psomi ne-durur bir dilim ekmek¹²⁵-durur

¹²⁴ Metinde һayā şeklindedir.

¹²⁵ Metinde etmek şeklindedir.

- İsporo toħuma dinildi fitema ekmek durur
 (3) Zünbülü sünbül durur iyo pola qaranfildür hemān
 Ğarufalo quru qaranfil olupdur bī-gümān
 (4) Hem daħı nesrīn güline musketa di ey ‘azīz
 Pola onostimo dimekdür bilesiñ pek lezīz¹²⁶
 (5) Filise me öp¹²⁷ beni kimise me uyut beni
 İstera qatapiste tine soñradan gel yut bunı
 (6) Ela apa istin aqali mu beni gel şar dimek
 Sizmo oldı zelzele itremi nedir şarşar dimek
 (7) Çitriħas to yefiri oldı şırātıñ köprüsi
 Eşero filektis olupdur hem şamanıñ uğrusı

83A

- (1) Ne-durur pilya diseler di hemān ölker durur
 İksipata ma‘nisi nedür diseler ülker durur
 (2) Hem iksenişya ğurbet oldı bilesiñ iki gözüm
 İstafili tāze üzümdür istafıda quru üzüm
 (3) Qalosiñi den qateşi ma‘nisi nānkör durur
 De[n] sori görmez istiravos tiflos kör durur
 (4) Mavra malya qara saçlar i spira sac hem mali sac
 Piyene porpaşya yüri git mi stenese turma qac
 (5) Evaresiqa uşandım oldı qoñizma şanem
 Mi şaris şa se vareto zeme senden uşanam
 (6) Şilidoñi hem qanari oldı qırlanqıc kuşı
 Digeri oldı qanarya ger müzekker ger dişi
 (7) İçerim pino açım pina hem açlıq-durur
 Ğorokatıko senelik mikatifo aylıq-durur

83B

- (1) Esi [i]se ta dyo mu maşya sensin iki gözlerim
 Sa qsanifo ke şoro se seni gözler gözlerim

¹²⁶ Metinde lezīz şeklindedir.

¹²⁷ Metinde öb şeklindedir.

- (2) H̄ostodur p̄ūṣ̄ide l̄akin fanerodur āṣ̄ik̄ār
Kiñiḡos ol kimse oldı-kim ider ṣ̄ayd u ṣ̄ik̄ār
- (3) Ne-durur eṣ̄kaṭolomlar müfredi bil eṣ̄kidür
Hem daḡı ‘akse di eṣ̄ka mayeros bil aṣ̄ıdur
- (4) Eḡato ṣ̄ilez voles ma‘n̄isidur ṣ̄ad hezār [yüz bin kerre]¹²⁸
Me tin aḡapi iḡleyi ‘aṣ̄ḡ-ile aḡlar zār zār
- (5) Ecvef olan monlaya dinildi molla ḡoḡlaḡa
Tarlalarda bulunan keseklere dedi volaḡa
- (6) Ḳatalima oldı ḡatlı itmek daḡı v̄ir̄ānedir
Ḳatalimata ḡarābāt ḡuzulo d̄iv̄ānedir
- (7) Ḳapno durur disye bil daḡı iḡilen tütün
İfaye diyene oli yedi dimekdir büsbütün

84A

- (1) Ḳafe ḡahve ḡahvehāne ḡafetedir ey p̄üser
Oldı meyḡāne¹²⁹ ṭaverna troyi pini yer iḡer
- (2) Ḳulluki ḡulluḡ olubdur ḡaḡeta oldı demir
Anoḡato yiriseto baş aṣ̄aḡa anı devir
- (3) Ena ḡasi murike buldı yeni büyük belā
Hem avḡanya iftirā ṣ̄ems̄iye durur onbrela
- (4) Pendaḡoṣ̄a iryaliya dinür bilesiñ beṣ̄ yüz ḡuruṣ̄
- (5) Ṣ̄ima hem dizoma dinür iniṣ̄e hem yoḡuṣ̄a
İsto isteros miḡome ḡavuṣ̄uruz ‘āḡibet
- (6) Ena ḡosiya o Ṣ̄eus Ḳaḡ virirse ‘āfiyet
Ma k’isos ke na putano l̄akin ölüsem de ger
- (7) İsti baraḡiso pao cennet olur baña maḡar
Pastrikes ḡulyes olupdur pāk ömür pāk düşün

84B

- (1) Ḳaki ḡulyadır fenā iṣ̄ ḡñosidür serzeniṣ̄
İpriḡa oldı bil ḡasāvet piriki hem acı durur

¹²⁸ Derkenar: Selimiye 24A

¹²⁹ Metinde meyḡāne şeklindedir.

- (2) Perika kori aci hıyārdır ponozi di acıdur
Hoḥlaki çaķıl taşıdur asfedonadur şapan
- (3) Bodiķo fāre olubdur katana oldu kapan
Hem ñifiçadır gelincik hem ñifi oldu ‘arūs
- (4) Hem velimesine zevceyniñ didiler bil ğamos
Ğamisi dindi cimā‘ ğamise emri-durur
- (5) İstira vastenete dimekdür ma‘nisi egri-durur
Oldı hamām ķurnası ğurna ğuruñidur toñuz
- (6) Zesto nero ıssı şudur nomo oldu bil omuz
Siķo poğyasta olupdur ma‘nisi bil ey bacak
- (7) Ğoro rakş oldu ğori cemi‘ durur hem şığācaķ
Sevdiğim iyyağapi mu küsti ağolyase mu

85A

- (1) Se‘mu yarabbī şabır vir ipomoñi dose mu
Os potes ta ke ğamu ben nice bir piryān olam
- (2) Kospotes şa na ķleĝo ya nice bir giryān olam
İne ķato ķozmos ine vardır bil āĥiret
- (3) İ ģnomi su na‘ne ķali kesb eyle menķıbet
- (4) Na zisis polos aĥronos yaşı efendim çok sene
Pote ivlapsimo na mi đis görmeyesin hic vebāl
- (5) Na yelas na ĥaĥarizis gülesin oynayasın
N‘aĝapisis ‘aşıķ olub na keyese yanasın
- (6) Na piñis farmaka pola çok zehir nūş idesin
Ta panosu na ķsaĥnas kendiñ ferāmūş idesiñ
- (7) Na mi kimase ti ñiķta uyumayasın gice
Na diriķsis tin aĝapi bilesiñ ‘aşķı nice
- (8) San do dozona mareñis gül gibi şolasın
Na ķamis na vris dimekdür itdigini bulasın

85B

- (1) İsto isterva dimekdir şoñ sonunda ey peri
Na zavo tese olasın serssem u hem serseri

- (2) Epiliseniñ ma‘nāsı eridi ve cözdi dimek
Eħalase tin dul[y]a du işini bozdı dimek
- (3) İtriya feķaryadır üç aylar bayramı bayram-durur
Makiķa kemme dinildi makikis ekmam-durur
- (4) Engüb̄inden tatludur ğliki ne apo to meli
Ene su meli dimekdür saña olursa naşīb
- (5) İçi y’ aĝapi su saña cözer aħ̄ir ceyb
Cibizmata filimata ciblemekler būseler
- (6) Birbirin an ando nalo eķatavanon ursalar
Na pis aňiķse to beti ac baña şadriñ seniñ
- (7) Nay do to sosto fenķari göreyim bedriñ seniñ
Na filis ta maĝula su būs¹³⁰ idesin yanaķlarıñ

86A

- (1) Ta pipilizista şilya emesiñ dudaklarıñ
İsta vizya na şesis hem memelerde yatasın
- (2) Na şerese sevinesin cāna cānlar ķatasın
- (3) Paliķse ĥorizmos ine var durur gine firāk
Kane su şelimatisi her ne cend itse vifāk¹³¹
- (4) Bu didi kim iftirāk u iħtirāk bil ittifāk
Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāk
- (5) To ķalo ine atoto budur eyüsi hemān
Tasiristi şera su çekesiñ eliñ bī-gümān
- (6) İpsoma de[n] kineto to bu degil kiżb u şariħ
İyyalişa ine açā böyledir ķavl-i şaħiħ
- (7) Kame metaĝnosi ķame tevbe ķıl ey yār-ı ĝar
Per’iħo na n’bis isto mñima ķablel duħul fi’l-mezār

86B

- (1) Ne oķursun ti idyavazis şarf-durur iĝramatiķa
İdyavaze pedi mu oķu şıdķ-ile di pistiķa

¹³⁰ Metinde pus şeklindedir.

¹³¹ Metinde vefak şeklindedir.

- (2) Hem daħı de‘avāt-ı ħayriyye nedür efki-durur
Hem taşallüfle temeddüh bilesin k̄afki-durur
- (3) Cemī ‘ efki efkes oldı cemī ‘ k̄afki k̄afkadur
K̄oqolaki miko miko bilesin kim tagadur
- (4) Upses upreķse olubdur d̄ünki gün ile öte gün
Pola paşi pek semizdir adinamodur zebūn
- (5) Parapera daħı öte eme var dimek-durur
Papudes daħı yakın gel ela dimek-durur
- (6) Na milume ela kaçē gel otur söyleşelim
K̄apadır na d̄osome ma‘nāsıdur bilişelim
- (7) İpreyi yakışur dimekdür s̄azı yapar hem kılar
İnda k̄aki ne ider iprişkina di namāz kılar

87A

- (1) Kaçē k̄onda mu psişi mu na paro ena fili
Gel yanıma sevdiğim alayım bir şeftālī
- (2) Nistiya bildiñ çün orucdur bayram oldı bayramı
To muñi çi mana su dimekdür ananıñ amı
- (3) Müşterekdir ami amin isticab ma‘nāsına
Ame dirak̄sa varati ihtiyār it hem şına
- (4) Ene su diyoksi ela eliñ degerse gel baña
Eħologo na su po var diyecek sözüm saña
- (5) Meta ħaras başım üstüne gelürem erħome
Den boro na’r̄so dimekdür ma‘nāsı den erħome
- (6) Mi sosis na’r̄sis dimekdür sağlıgla gelmesin
Ego apo me k̄ala k̄alurem ben şāg isen
- (7) Bekār adam manitaris iprais oldı bil ħālim
Patriķo k̄ardos didiler olana k̄albi selīm

87B

- (1) Pola piramata dimekdür ma‘nāsı bil çok umūr
Na idume görsem gerekdür hem sürūr
- (2) Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol ħamūş

Osko tihos hā'itiñde aşu vardır afti gūş

(3) Na mas evoyşa oşimos bize imdād ide Hāq

Tin direti istirata na dişsi bizi irşād ide Hāq

(4) İksipolitos yalın ayak dimenos lapse-durur

De[n] kodari ma'nīsini şorar iseñ lā-be's-durur

(5) Daruya keşri dinildi kandoñi oldı bucuk¹³²

Şaminada piromaşı oldı āteşli ocaq

(6) Yatriko oldı devā sisami oldı hem suşam

Şukunara fıstık oldı ena maço bir tuşam

(7) İ mñima oldı bil mezār hem lazadi oldı kefen

Ame mi sepese apopa var yıķıl buradan dögen

88A

(1) Loşoña oldı loşusa mamiye oldı mami

Şalmadı ğayrı mecālim den eho poli dınami

(2) İvlasto oldı dal budak afti yanar afti kulak

Vanune korlar dimekdir varma oldı bil komak

(3) Ora sā'at hem daşı bir ma'nāsı kuyruk-durur

Ne-durur ordimoreñ ma'nāsı bil buyruk-durur

(4) İksipikistos oldı uyanık kaymenos bagrı yanık

Sinuro ipsari nedir bilesin tāze balık

(5) Yetişür Hıfzî yetişür mübtediye bu kitāb

Bu lügātler kuvvet-ile bulısar çok fetḥ-i bāb

(6) Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt

Baḥr-ı ğamdan okuyan erbāb-ı dil bulur necāt

88B

(1) **El-yevm'il Yūnānī**

(2) kiryaki defteri tiriti tetrati

(3) pefti paraşki şavato

(4) martis apriles ma'yos uniyos uliyos 'avusdos

(5) septemros oktoviros no'emviros dikemros yenariyos fevaris

¹³² Metinde puçuk şeklidir.

- (6) siço na bi'nome (kalk gidelim) osto pervoli (bağceye) nağatisume (oturalım)
nağopisume (dayanalım)
(7) nakimişume (uyuyalım) nağiksi pinişume (uyanalım) irtane (geldi) nafayita
(yimekler) kenafame (yeyelim)

89A

- (1) vāv daḥı ma'nāsına
mislün: ve kāl Allāh ve'l-ḥamdülillāh Rabbi'l-'ālemīn
- (2) fī imdi ma'nāsına
mislün: kavlihi fallāhu ḥayrūn ḥāfızā
- (3) men şol kimesne
men katala katīlen falehu salabuhu
ḥadīsi şerīf
- (4) el-lezī ol kimesne müzekker
kāl Allāh febhite-llezī kefera
- (5) el-lezīn ol kimesneler müzekker
ellezīne yekūlūne rabbenā
- (6) el-latī ol 'avrat
kāle eş-şā'ir: yā ellatī teyyemti kalbī ve ente baḥīletün bi'-vüslati
- (7) el-lātī ol 'avratlar
ellātī kulti fī ḥaqqı kabīhan
- (8) el-lezī şol şey' ma'nāsına da gelür
kemā kāle naşrūddīn ḥazā ellezī
yoğur duta dünden degil evvel günden
- (9) hā'ulāin şunlar
- (10) mā'l-lezī ma'nāsına şey'
mā tekūl fī hazā
- (11) eyyü şey'in iş kağı şey'
eyyü şey'in tef'al fī'd-dükkān
- (12) lā nefī olmadı fī'l- māzī ve'l-ism
lā i'tikād li-ehli't-ṭarīk
- (13) lem olmaz

- nedüm el-âdem lem yen'fa'
- (14) lemmâ cemî' zamanında olmaz
nedimü'ş-şeytân lemmâ yen'fa'
- (15) len elbetde olmaz
len yağfirullâh el-kâfirîn
- (16) lemma nefî olmaz fî'l-muzâri'
el-muşaddarü lâ yuğayyeru
- (17) nehyî limmâ sen işleme
lâ taqul 'inde men 'arife
- (18) nefî mâ olmadı mafî vesselâm
mâ el-favz li-ehli't-ţamâ'
- (19) nefî mâ olmaz fî el-maşâdir
mâ yüzḥikân ebî ve ümmî ebedâ
- (20) şümme bundan şoñra
yacibü'l-'ilm şümme'l-'amel
- (21) şümme şundan mekân
kâle Allâh ta'alâ muţâ' şümme emîn
- (22) bi ile demek
āmentü billâh ta'alâ
- (23) ilâ niye demek
tubtu ve raca'tu ilâ Allâh ta'alâ
- (24) min nereden demek
sırtu mine'l-Mekke ilâ el-Medîne
- (25) ḥattâ neye kadar
keḳavlihi deḥaltu zubbî ḥattâ ḥaşşaytenî
- (26) ke gibi demek
kâl Allâh ta'alâ leyse ke-mişlihi şey'in
- (27) mişlü gibi demek
re'aytu maḥbübî mişlü'l-bedr
- (28) naḥv gibi demek
kâle eş-şâ'ir vecednâhum ciyâ'en naḥv kalbin
- (29) şübbeh gibi demek

ke-ķavliř-řā‘ir şübbeh bedren

89B

- (1) liġore porpatiye (ķabuk yürü) mani mani tanerkete (ķabuk ķabuk gel) şavenerkete nasitķotome (gelmezseñ seni öldürürüm) ohi (yoķ) ahi (var)
- (2) mari yenakisi (yenaki) apanini (yuķarda mı) denhi (yoķ) po pay (nereye gitdi) to ķarřu pay (ķarřuya gitdi)
- (3) den erkete (gelmez mi) ipsi ĥomehi (canı ķıkıyor) ķrima (yazıķ)

90A

- (1) Beyit
- (2) Gözüm yaşı revān oldu ne yazdı bu elim bilmem
Firāķiñ baġrımı deldi ne didi bu dilim bilmem
- (3) ‘ařķ ĥabibimden oldum mestāne
Düşer ne diyāre bu yolum bilmem
- (4) Beyit
- (5) Eyā Yaĥyā niķün bugün eylediñ ‘ayānen cebhe-i yāri
Çend sene erişdi ey řāhım ki ķırdım kāse-i ‘āri
- (6) Bandırma řehrini eyledim nażar
Şāĥib-i ma‘rifet ehlini güzer
- (7) Ĥublar didārından ķurulmuş pazar
Didim bārek‘allāh bir dem aġladım
- (8) Nażar ile cansız sā‘at ķalıyor
O sā‘ati dilinden anıñ biliyor
- (9) Yolcular gidiyor yerli ķalıyor
Nedir boşta merām didim aġladım
- (10) Ey ‘Alī efendi ‘aziz pederim
Taķdīr-i ilāhī bilesin böyle ķaderim
- (11) Çāresiz ĥamdım iķrār güderim
‘afv iyle efendim dedim aġladım

90B

- (1) anestüm / ĥoř geldiñiz bize yoldaş oldıñız

- (2) ve şerreftüm / bizi müşerref kıldıñız
 (3) ānes Allāh bihayyātiküm / Allāh siziñ sağlığıñıza yoldaş olsun
 (4) ve şerref Allāh kıdriküm / ve Allāh siziñ kıdriñizi şerif kılsun
 (5) kayfe hālek / nicesiñ
 (6) hāmden lillāh fiş-şihhati ve'l-‘āfiye
 (7) min eyne ci'te / nereden gelirsiñ
 (8) ci'tu min Mekke / Mekkenen gelirim
 (9) ey şey'ün hābar fi hā / Mekkenen ne haber var
 (10) yakūlūne ehli'l-Mekke / ehl-i Mekke dirler ki
 (11) Allāhu ā'lam / Allāh bilür ama
 (12) fi's-sanati'l-ātiye / gelecek şimdi
 (13) yeşiru hāccil-hüccāc / hācılariñ hācı olur
 (14) hāccü'l-ekbar / cemī' ekber olur
 (15) ve hum yeteveccihūn ile't-tā'if / ehl-i Mekke tā'ife bunlar bilür idi
 (16) e'ente ğarażūn 'indehüm / emriñ yanında seniñ dilegiñ nedir
 (17) mā ley şey'ün / ben bir şey' istemem
 (18) yā seyyidi ilā eyne teteveccehū / ey benim oğlum nereye gidersiñ
 (19) kaşdi eteveccehu ilā İslāmbūl / murādım İslāmbūla gitmekdir
 (20) ve lākin hāyne ğayime hevā / bugün şimdi havā bozuk

91A

- (1) Cıkdım erik dalına anda yedim üzümü
 Bostān issi kaқыub der ne yersin kozumu
 (2) Kerbic kodum kazgana boyraz ile kaynatdım
 Ne bu deyü şorana bandım virdim özünü
 (3) İblik virdim çulhāya şarub yumağ itmemiş
 Becid becid işmarlar gelsün alsun bezini
 (4) Bir serçeniñ kanadın kırk kanglıya yükletdim
 Hem cift dahı çekmedi kaldı şöyle kazılı
 (5) Bir sinek bir kartalı şalladı yere urdı
 Yalan degil gercekdir ben de gördüm tozını
 (6) Bir küt ile güleşdim elsiz ayağım aldı
 Şunu da başamadım göyündürdi özümü

- (7) Kaf tağından bir taşı şöyle atdılar baña
Öylelik yere düştü bozayazdı gözümü
- (8) Balık kavağa çıkmış zift tırşusun yemege
Lağlak kodusı tıgırmış bağa şunuñ sözüni
- (9) Yūnus bir söz söylemiş hic bir söze beñzemez
Erenler meclisinde yürür ma'nisi yüzüni

İndeks 91B

- 2... Baħr-i Recez-i Müreffel / 66.. Emsile-i muħtelife Yūnānī beyānındadır
- 4... Baħr-i Recez-i Sālim / 67..El-sine-i erba'aniñ maşādırları beyānındadır
- 6... Baħr-i Mütekārib / 72..Maşādır-ı sıyāğ-ı sitte beyānındadır
- 7... Baħr-i Hezec-i Sālim / 75..Kānūnlar ve ħarf-ı cerler beyānındadır
- 9... Baħr-i Mütekārib / 76.. Bāb-ı şānī esmā-i beyānındadır
- 11.. Baħr-i Hezec-i Maħzūf / 91.. Fī beyāni'l-arz ve mā yūnāsibūhā
- 12.. Baħr-i Remel-i Maħbūn / 95.. Fī'l-baħri ve mā-fīhi
- 16.. Baħr-i Hezec-i Sālim / 96.. Fī-beyāni'l-me'ādin
- 17.. Baħr-i Remel-i Maķşūr / 97.. Fī-beyāni 'āzā'i'l-insān
- 18.. Baħr-i Hezec-i Maķbūz / 102. Fī beyāni vaşfi'l-insān
- 21.. Baħr-i Recez-i Sālim / 105. Fī 'uyūbi'l-insān
- 22.. Baħr-i Recez-i Sālim / 107. Fī kelimāti'l-münzārrin
- 25.. Baħr-i Recez-i Sālim / 112. Fī'l-melbūsāt
- 27.. Baħr-i Kāmil Sālim / 115. Fī'l-elvān ve mā-yūnāsibūhā
- 29.. Baħr-i Recez-i Müreffel ve Hasb ü Hāl / 116. Fī-levāzımāti'l-kātib
- 30.. Baħr-i Serī ' Maṭvī / 117. Fī-beyāni alāti'l-ħarb
- 32.. Baħr-i Medīd / 119. Fī-beyāni ħayvānāti'l-mūnise
- 34.. Baħr-i Mütekārib / 121. Fī-beyāni'l-ħayvānāti'l-vuħūşiyye
- 34.. Baħr-i Ṭavīl / 123. Fī-lebeni'l-albān ve mā-yūnasibūhā
- 36.. Baħr-i Recez-i Müreffel / 124. Fī-esmā'i't-ṭuyūr
- 36.. Baħr-i Recez-i Müreffel / 126. Fī'l-beyt ve mā-yete'allak
- 38.. Baħr-i Remel-i Kebīr / 128. Fī-levāzımāti'l-beyt
- 59..Te'līf aşħābı risāle ve lisān-ı erba'a üzerine beyāni / 133. Fī-beyāni'l-fevākihi ve'l-ezhār

140. Fī-beyāni āṣḥābi'l-ḥurūf ve eṣ-ṣanāyi'

92A

142. Bāb-ı ṣāliḡ ḥurūfāt ve edevāt beyānındadır

143. Ḥarf-i cer beyānındadır

144. Ḥarf-i cer beyānındadır

145. Żamā'iri'l-merfū'ati'l-munfaşıla beyānındadır

146. Żamā'iri'l-merfū'ati'l-munfaşıla beyānındadır

146. Żamā'iri'l-muttaşıla beyānındadır

147. Żamā'iri'l-munfaşıla beyānındadır

147. Żamā'iri'l-maḥrūrati'l-muttaşıla beyānındadır

150. İsm-i iṣāret beyānındadır

150. Elfāzi'l-iṣṡisnā beyānındadır

152. Elfāzi'l-istidrāk beyānındadır

152. Elfāzi'l-icāb beyānındadır

152. Elfāzi'l-istifham beyānındadır

153. Elfāzi'l-tekşir beyānındadır

153. Elfāzi'l-taḡlil-i tekşiriñ nefyi beyānındadır

154. Elfāzi'l-istiḡrāk beyānındadır

154. Elfāz-ı tenbīh ve elfāz-ı taḡassür ve elfāz-ı ta'accüb beyānındadır

155. Elfāz-ı zurūf beyānındadır

155. Ḥātime nice neşāyiḡi mükāleme-i 'idādı beyān ider

165. Mükāleme-i müştemle 'alel-emşile ve'l-ecvibe beyānındadır

177. İbtidā'-i ebyāt-ı Yünāniyye beyānındadır

184. A'dād-ı şümār beyānındadır

191. Temmeti'l-a'dādü şümārḡā beyt berāy-ı şümārḡā beyānındadır

194. Dīḡer intihā'i'l-ebyāt beyānındadır [1783 Lügāt-ı Rūmiye]

6. DİL İNCELEMESİ

Dilin gelişmesini sağlayan dil olayları çoğu zaman kendi kuralları içinde, bazen de rastlantı sonucu meydana gelen değişimlerdir. Bu değişimler anlamla ilgili olmadan kelime kökünde veya eklemeler esnasında bazı seslerin düşmesi, yeniden türemesi, yer değiştirmesi ya da başka ses dönüşmesi yoluyla olur. Bu olayların sebepleri de, başka birtakım sebeplerle birlikte kelimenin söyleyişini kolaylaştırmak, kökle eki kaynaştırmak, yabancı unsurları o dilin ses yapısına uydurmak olarak sıralanabilir. Bu olaylar dilin kendi kelimelerinde olduğu gibi yabancı dillerden alınmış kelimelerde de görülür. Bir taraftan Türkçe kelimeler zaman içinde gelişmelerini sürdürürlerken diğer taraftan da dilimize yabancı dillerden geçmiş kelimeler aynı şekilde Türkçenin fonetik yapısına uygun duruma gelmektedirler. Öyle ki günlük dilde kullandığımız birçok yabancı kelime asıl şekillerinden oldukça uzaklaşmış, fonetik bakımdan olduğu kadar bazen anlam ve diğer özellikler bakımından da değişikliğe uğramışlardır. Genel dilbilimi kuralları içinde, dilbilimcilerin üzerinde durdukları ses değişimlerinin çeşitli sebepleri yanında, farklı coğrafi mekanlarda yaşayan aynı dile mensup insan topluluklarının söyleyişlerinde ve kelime valığında zaman içinde meydana gelmiş farklılıkların bu şekilde oluştuğunu söylemek mümkündür (Duman, 1995).

6.1.Ses Bilgisi

6.1.1. Ünlüler

6.1.1.1. a-e ünlüsü

a ünlüsü

Ön seste üstünlü elifle gösterilişi:

Ad: Güzel adını seniñ anarlar (72B/12)

Ak: Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yüziñ ak (67A/9)

Akçe: Çok akçe pola aspra hem pola astira nücüm oldı (71B/2)

Ön seste medli elifle gösterilişi:

Ağac: Dēdro durur tāze ağac hem yem yemişdir purıka (66B/10)

Ayağ: Ayaga dinür pođār ekberine poğaros (65B/5)

Āynā: Āynādır şadriñ seniñ (73A/9)

Başta ilk hecede ünsüz harften sonra harekeyle gösterilişi:

Ḥamām: Oldı ḥamām ḵurnāsi ḡornāḡo rokidur ṭoñuz (84B/5)

Ḥayāt: Ḥayātīñ dā'ī olsun paranaşis tiñ iyasu (79A/4)

Şabāḥ: Şabāḥīñ ḥayr ola cānım ipsi mu ḵalimera su (79A/3)

Yaḵın: Ḷonda vü sima yaḵına dirler (72B/4)

Kelime ortasında ilk heceden sonra harekeyle gösterilişi:

Bardaḵ: Ḷonenos bardaḵ ḥākī velī ḥoma durur ṭobraḵ (71B/3)

Ḷanarya: Digeri oldı ḵanarya ger müzekker ger dişi (83A/6)

Ḷulak: Ḷulak afti afti daḡı yanar daḡı bir mihek adıdur yenar (75B/1)

Ocaḵ: Ḷaminada piromaşi oldı āteşli ocaḵ (87B/5)

Kelime ortasında hem elif hem de harekeyle gösterilişi:

Baba: Ana mana baba kiri aḡerfşa oldı ḵardaşlar (68A/2)

Ṭobraḵ: Ḷonenos bardaḵ ḥākī velī ḥoma durur ṭobraḵ (71B/3)

Yapraḵ: Öper fili fili dostlar filo dost oldı hem yapraḵ (71A/7)

Kelime sonunda hem üstün hem de “h” harfi ile gösterilişi:

Baldıza: Ḷoñaza di baldıza (65A/6)

Yaldıza: Malama di yaldıza (65A/5)

Yıldıza: Astro dinür yıldıza (65A/5)

Kelime sonunda elifle gösterilişi:

Aña: Di Rūmī lisānıncā aña ispaşi (68B/4)

Baña: Baña tañrı virse ḵamu baḡş ideydim na mu ḡi ḡe o Şe'us olo na mirazo (76B/14)

Saña: Kaso yelasi yelase saña ḡülse aldar (71A/1)

Kelime sonunda işaretiz (he'siz) gösterilişi:

Lisānında: Bir şey'e şālih degile dinilür Rūmī lisānında aña di ḵala (76B/4)

e ünlüsü

Ön seste üstünlü elifle gösterilişi:

Eş: İpsisiḵo cān eşidür birāder (72B/2)

Eşek: Eşek ḡayḡaros ḡayḡaridir eşekler (67B/4)

Ünsüz harften sonra ilk hecede e ünlüsünün harekeyle (üstünlü) gösterilişi:

Cesed: Panda ebed kıri cesed zilya ħased zoñi kıuşak (66B/3)

Hem: Hem orfana yetimlerdir kıafreftidir mir'āt (68A/9)

Melek: Hem meleke angelos (65A/2)

Zehir: Na piñis farmaka pola çok zehir nūş idesin (85A/6)

İç seste harekeyle (üstünle) gösterilişi:

Ateş: Fotba dinür āteşe yanmışa di kıamenos (65A/7)

Bilmem: Ne uğradığımı bilmem de kıateħo ida epaşa (67B/14)

Cesed: Panda ebed kıri cesed zilya ħased zoñi kıuşak (66B/3)

Güzel: Omorfos güzel kes oldu te'nīşi omorfo (78B/3)

Kederler: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

Kelime sonunda hem "h" hem de harekeyle (üstünle) gösterilişi:

Beze: Kıodağakaya beze dinildi (72B/4)

Köşke: Pidi uşak aħameno di köşke ve-līkin (69A/2)

Kötüye: Kötüye iyilik iden kendine güya ki kıyar (71A/5)

Rakıbe: Uvlepter dindi rakıbe ħaydar adısı ħumār (70B/4)

6.1.1.2. t-i ünlüsü

Kelime başında ilk harf olarak "elif ve y" ile gösterilişi:

İder: Eger ta'zīm ider iseñ saña ta'zīm iderler (69B/4)

İle: Cān-ile ben emsem gerek (73B/2)

İşkenbe: O şaħme kim ihāta ider işkenbeyi hem (70A/1)

İtdim: Ena spiti aģorasa bir ħāne itdim iştirā' (74A/6)

İtme: Sen itme i'tibāri geyerse de çetāri (70A/3)

Kelime ortasında harekeyle gösterilişi:

Balık: Balık gibi yüzsem gerek (73A/12)

Divit: Oreksidir tabī 'at divitdir kıalamari (69B/6)

Meclis: Tirapezi di içkı meclisine (72B/2)

Semizliĝ: Semizliĝe dinür paşi kıaba paşi paşa vālī (71B/3)

Kelime ortasında hem harekeyle hem de “y” harfi ile gösterilişi:

Gönderesin: Bir muhbir isterim gönderesin (76A/8)

Kaşık: İkteñi kaşıkla taraktır kutali oldu kaşık (70B/3)

Yıl: Uperesis geçen yıl fetos bu yıldır (67A/17)

Kelime sonunda “y” harfi ile gösterilişi:

Ağacı: Bek-ile yezendür elya dağı zeytün ağacı (70B/7)

Gibi: Keklik gibi eyle hırām poz paşye san di berdiķa (74B/7)

Seni: Seni görmege ķatı ķasretim peşi mu na se ido ağapi mu (75A/7)

Tācidārı: Eger nādān olursa cihāniñ tācidārı (70A/3)

Kelime sonunda hem harekeyle hem de “y” harfi ile gösterilişi:

Dünyāyı: Dünyāyı keşt itdim ķamu olo ton ķozmo yirisa (74B/3)

Oldı: Fovociyari ne ķorķaķ yineķa oldu ķarı (69A/1)

Seni: Mefā‘ilün mefā‘ilün seni ey rūħları gülgün (71B/6)

Şeftālī: Ena fili ma‘nāsı bir şeftālī (72A/5)

6.1.1.3. o-ö, u-ü ünlüsü

Kelime başında ünsüz harften sonra harekeyle gösterilişi:

Bütün: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

Düğün: Festa di süre ğamos düğündür (79B/2)

Ƙoyuna: Yetaneyuzi Ƙoyuna dağı eşek arusına di bubora (75A/4)

Sümük: Miyezdir sinekler sümüklüye miksa (67A/12)

Turāb: Ğame ne yer ğoma durur bil turāb hem kirec azvestidur bil şehā (76B/1)

Kelime başında ilk harf olarak hem “elif” hem de “vav” ile gösterilişi:

Öp: Filise me öp beni kimise me uyut beni (82B/5)

Ölüm: Ke to şan atomu ölümümi dağı hātırā getüremem de[n] donesto ğaro (77A/2)

Uyut: Filise me öp beni kimise me uyut beni (82B/5)

Üzüm: İstafili tāze üzümdür istafıda ķuru üzüm (83A/2)

Kelime ortasında harekeyle gösterilişi:

Bulunmaz: Her demki mevcūd aḳceñ bulunmaz (76A/7)

Dügünler: Ğami dügünler bazma vülūcdur (79B/2)

Olupdur: İḳsero troḫalo olupdur bilesiñ ḳuru dīvār (80A/6)

Kelimedede hem hareke hem de “v” ile gösterilişi:

Boğuldu: İpñiyike ma‘nāsı boğuldu (72B/6)

Çok: Sözi çok söyleyene poli miliza dirler (69B/3)

Getüremem: Ke to şan atomu ölümümi daḫı ḫāḫıra getüremem de[n] donesto ḫaro (77A/2)

Henüz: Sinoro oldı henüz hemşehridür sinobti (77B/6)

Ḫüznüñ: Ḫüznüñ beni ekli eyledi (73A/1)

Oldum: Me tin ağapi ‘aşḳ-ile oldum esir eşkilavoşıḳa (74B/6)

Ekte harekeyle gösterilişi:

Buldu: İvriḳa to viḫomo zıddımı buldu ben dimek (80B/1)

-Dur: Zitimata durur bilecek dilekler ḳavundur pepoñi zipoñi zibundur (67B/2)

-Dür: Ne-durur eşḳatolomlar müfredi bil eşkidür (83B/3)

Durur: Ṭuzdur alati paspalo tozdur ḳaşıḳ ḳutali ipsomi durur nān (66A/5)

Durur: Dedro durur tāze ağac hem yem yemişdir puriḳa (66B/10)

Küsdüñ: Ne için küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases (82A/1)

Kelime sonunda hem “v” hem de hareke ile gösterilişi:

Ṭatlu: Ṭatlu igliḳo acı ipriki oldı natura hem mezāk (67A/3)

Ṭuzlu: Ḳatı ṫuzlu şey’iñ adına didiler armiro (80B/3)

6.1.2. İmla**5.1.2.1. Ekteki yazılış farklılıkları**-Ar, -Ur

Aluram: Elin cek ve illa seni ben yollar aluram (57B/12)

Gelürem: Meta ḫaras başım üstüne gelürem erḫome (87A/5)

Dinilür: Bir şey’e şālih degile dinilür Rūmī lisānında aña di ḳala (76B/4)

Düşirir: Seli ister oldu meli engüb̄indir durur düşirir ma'n̄isidür mazoñi (78A/3)

Gelür: Erşete mo baña gelür nayelo h̄ande idem (81A/4)

Geyilür: Qarılar mu'tādı üzere geyilür anlar iki (81B/2)

Yetişür: Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol h̄amūş (87B/2)

Gelürler: Erhonde dimek durur gelürler (72B/5)

-CI, -CU

Aşçı: Tābeye di tiğañi aşçıya di mayeros (65B/2)

Aşçı: Hem dahı 'akse di eşka mayeros bil aşçıdur (83B/3)

Quyumcı: Yanımızdan çıkub gitdikde kuyumcı'ı bize çağır (53B/13)

Quyumçu: Quyumçu şu h̄ātemiñ bahāsı nedir (54A/1)

-Dı

Boğuldı: İpñiyike ma'nāsı boğuldı (72B/6)

Oldı: Apıdı armūṭ oldı bil dahı pervoliyadır cennāt (68A/5)

-dUğ

Didüğüñ: Ve seniñ didüğüñ ve cevābın gibi cevāb virdi (54A/13)

Didügimiz: Ve didügimiz şey[']leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)

Oldığından: Melek h̄uyly oldığından ziyāde ta'zīm iderler (57A/13)

Olundığı: İtdikden soñra maşādıra şurū' zıkr olundığı vech üzere (4B/3)

-dIr, -dUr

Qaldır-: İki ayakların qaldır ben ortaya gireyim (58A/4)

Uşandır-: Cāndan uşandırdıñ beni ti zoyi mu varesika (74B/2)

Uyandır-: Eger istersen anı uyandırurayım (55B/14)

Uyandır-: Var uyandır ve söyle cābuk gelsün (56A/2)

-gU

Üzengü: Var üzerine eyer ve üzengü ve s̄ā'ir muqtezāyı koy (62A/4)

+II, +IU

Bahalu: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam z̄irā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Hayırlu: Saña acılıktan ölmek hayırludur alçaqların ta'āmını yimeden (51A/2)

Sa'ādetlü: Sa'ādetlü ola bahtıñ na ne kıali i mera su (79A/3)

Ṭatlu: Ṭatlu iġliķo acı ipriki oldı natura hem mezāk (67A/3)

Yaşlu: Ne durur kıadıño ğatun yaşlusıdur kıadına (82A/2)

+mIz, +mUz

Ḥaqqımız: Ol defterde bāk ve ḥaqqımızu vir (53B/2)

-mIş, -mUş

Olmış: Ormo olmuşdır kerasidir kiraz (72A/4)

+sIz, +sUZ

Çamursız: Alo ğayrıdır ilk omñalo çamursız cidār eķsedo itroĥalo (75B/4)

6.1.2.2. Kelimedeki yazılış farklılıklarıAyaĝ, ayak

Ayaĝ: Ayaĝa dinür pođār ekberine poğaros (65B/5)

Ayaqların: İki ayaqların kıaldır ben ortaya gireyim (58A/4)

Bahalu, bahallu

Bahalu: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam z̄irā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Bahallu: Aķrivo oldı bahallu rizi oldı hem birinc (81B/8)

Birinc, pirinc

Birinc: Aķrivo oldı bahallu rizi oldı hem birinc (81B/8)

Pirinc: Ve lākin lāyıķdur ki oraya pirinc ve sāde ve ğün-ā-ğün sebzevāt daşıyalım (49B/4)

Doğrı, toğrı, toğru

Doğrı: Ve lākin doğrısı sevdiğimden bir vech-ile ayrılmam (58A/1)

Ṭoğrı: Ve ḥesāb kitābında doğrı ol (55A/14)

Ṭoğru: Ṭoğru didiñ zīrā senden ğayrī dağı kıymetinden şordum (54A/9)

Eyle-, iyle-

Bağş eyle-: Ābru bağş eyler insāna ḥayāt (72A/7)

Diğğat iyle-: Ac göğsüni diğğat iyle egilüben göreyim (57A/7)

Ketm eyle-: Milo ben söylerim ketm eylemem anı de do ḥono (71B/1)

Meded eyle-: Voyşa mu gel eyle meded min apomiñes ḳalma sen (74B/7)

İcün, içün

İcün: Zīrā köye maşlahat icün gitmek murād iderim (61B/14)

İçün: Ne içün küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases (82A/1)

İçün: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek içün tā ki rāḥat olalım (49B/14)

Yeni, yeñi

Yeni: Ena ḳasi murike buldı yeni büyük belā (84A/3)

Yeni: Ey Süleymān bu ā‘dādı ezberle ve yeni dea‘vāt-ı ḥayriyyeden unutma (61B/2)

Yeñi: Eski palyodur velī kenuryo oldı yeñi (82A/3)

Yeñi: Kilyoponosdur toğurmak zaḥmeti hem yeñisi (82A/3)

5.1.2.3. Bitişik yazılan kelimeler

Acı-durur: İpriḳa oldı bil ḳasāvet piriki hem acı-durur (84B/1)

Açlık-durur: İçerim pino açım pina hem açlık-durur (83A/7)

‘aşğ-ile: Me tin ağapi ‘aşğ-ile oldum esīr esḳilavoşıḳa (74B/6)

‘aşğ-ile: Me tin ağapi ikleyi ‘aşğ-ile ağlar zār zār (83B/4)

‘āşıḳ-durur: Yelo ‘āşıḳ-durur ammā aniboro bīmār (70B/3)

Aylık-durur: Ḥorokatıḳo senelik mikatifo aylık durur (83A/7)

Azman-ile: Kera ḳadın giranigi keri azman ile mumdur (68A/6)

Bayram-durur: İtriya feḳaryadır üç aylar bayramı bayram-durur (85B/3)

Bıçḳı-durur: Peryoñi bıçḳı-durur hem işkepar kidür keser (81B/4)

Bi-çün: Cenāb-ı ḥazret bi-çün ide şā‘irlere ilḥāḳ (71B/6)

- Buyruk-durur: Ne-durur ordimoreñ ma'nāsı bil buyruk-durur (88A/3)
- Çünkü: Ey Süleymān çünkü emir böyle dört biñ vuқыıye kömür ve ücyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)
- Di-ki: Ve derziye di-ki çapuk gelsün (52A/15)
- Dimek-durur: Arhonde dimek-durur gelürler (72B/5)
- Egri-durur: İstira vaste nete dimekdür ma'nīsı egri-durur (84B/5)
- Ekmām-durur: Makiķe kemme dinildi makikis ekmam-durur (85B/3)
- Ekmek-durur: İsporo toħuma dinildi fitema ekmek-durur (82B/2)
- Hemān-dem: K̄ovar yanına vardığımda hemān-dem k̄ondaçi mono napagome zigōñi (78A/7)
- İster-iseñ: Eana şelis ister-iseñ gel ela var degil ma'nāsı ame gela (76B/3)
- İşitdim-ki: İşitdim-ki istanbuldan gemi geldi (52A/7)
- Kuvvet-ile: Bu lügatler kuvvet-ile bulısar çok feth-i bāb (88A/5)
- Kuyruk-durur: Ora s̄a'at hem daħı bir ma'nāsı kuyruk-durur (88A/3)
- Ne-durur: Ne-durur ve oğeksa di şol ile yemiñdir (78B/5)
- Ne-durur: Ne-durur k̄adiño ğatun yaşlusıdur k̄adına (82A/2)
- Ol-dem-ki: Ol-dem-ki seni añarım (73A/7)
- Oldı-kim: Kiñiģos ol kimse oldı-kim ider şayd u şikār (83B/2)
- Ölüm-durur: İsela na poşena ölüm-durur emniyyetim (81B/5)
- Şarf-durur: Ne oқursun ti idyavazis şarf-durur iğramatiķa (86B/1)
- Şıdķ-ile: İdyavaze pedi mu oқu şıdķ-ile di pistiķa (86B/1)
- Sünbül-durur: Zünbülü sünbül-durur iyo pola karanfildür hemān (82B/3)
- Şart-ile: Şol şart-ile ki kemükleri olmaya (55A/4-5)

6.1.3. Ses Olayları

6.1.3.1. Ünsüz değişikliği

b-p

- Bahalu: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam zirā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)
- Bahallu: Aķrivo oldı bahallu rizi oldı hem birinc (81B/8)
- Bişmān: Niçün bişmān olursın bir şey' üzerine ki bundan muķaddem bişmān oldun (50A/8)

Bişür-: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek için tā ki rāhat olalım (49B/14)

Boyraz: Kerbic qodum qazgana boyraz ile qaynatdım (91A/2)

Cevāb: Epilogo cevābdır yigittir palıqari (69A/1)

Cıqub: Yanımızdan cıqub gitdikde quyumcı'ı bize çağır (53B/13)

Düşüb: Qarnın qaydına düşüb ölen köleden ziyāde muşibetdendir (51B/17)

İblik: İblik virdim çulhāya şarub yumaq itmemiş (91A/3)

Qabqacaq: Maqri uzun qondo qısa iskotelikadır qabqacaq (66B/8)

Kerbic: Kerbic qodum qazgana boyraz ile qaynatdım (91A/2)

Olub: Sevdāmız yapışdı şahanda aqda olub bāl gibi (57A/3)

Palta: Qopañi toqmağıdur di paltaya manari (69A/7)

Şaşırub: ‘aqlım şaşırub qalemlerimi zāyi‘ iderim (58A/8)

Uyub: Maqāmı şināsāne uyub āheng-i ‘uşāq ile sen (67A/8)

Yuvarlayub: Yuvarlayub sevdigimiñ eline vuşul bulduqda dertlerim geqerdi (58A/11-12)

b-v

Tābe: Tābeye di tiqañi aşcıya di mayeros (65B/2)

g-ğ

Ağac: Çiçek virmez ağaca di sen denaşı (68B/7)

Ağac: Bek-ile yezendür elya dağı zeytün ağacı (70B/7)

Boğul-: İpñiyike ma'nāsı boğuldu (72B/6)

Kağıd: Pena hāme hartı dinür kağıda hem (68B/5)

Öğüt: Öğütle o kes kim ola maħrem zenine (69A/6)

Şağlıq: Mi sosi narşı dimekdir şağlıqla gelmesün (77A/10)

Tebliğ: Tebliğ selāmı çok iderler (72B/9)

Yağlıq: Yağlıqı kim virdiñ baña (73A/5)

Yağmur: Apano yuqarı qabano terāzi ivroşi yağmur oldu itrapeziti azod di (76B/11)

ğ-v, g-v

Şovuk: Qiriyo şovukdur dağı qubundur şimona durur ism-i zemistān (66A/3)

k-g

Artıg: Hem peryisa artıga di dahı artisya katık (82A/4)

Ayağ: Ayağa dinür poğar ekberine poğaros (65B/5)

Bağırsağ: Bağırsağa di endero zevcine di androyino (66B/14)

Ƙırlankıc: Şilidoñi hem Ƙanari oldı Ƙırlankıc Ƙuşı (83A/6)

ƦoƘmağ: Ʀopañi ƦoƘmağıdur di palıtaya manari (69A/7)

Ʀopuğ: Ğonato istirağalo dizle Ʀopuğa didiler (81A/4)

Yağlıg: Yağlıgi kim virdiñ baña (73A/5)

Yanağ: Fesāde virubdur cihāni serāpā benekli yanağıñla simiñ bilekler (67B/6)

k-h

Eğşit-: Eger saña gelürsem yüzün eğşitme (44B/6)

Maşharalığ: Eger oyun ve maşharalığda ise baña habar vir (55B/9-10)

m-n

Cārşānbēh: Tetardi cārşānbēhe di Hanyalıdur Hanyoti (77B/5)

İşkenbe: O şahme kim ihāta ider işkenbeyi hem (70A/1)

Perşēnbih: Pefti perşēnbih durur paraşki ādı cum‘adır (77B/4)

r-l

Güleş-: Bir küt ile güleşdim elsiz ayağım aldı (91A/6)

t-d, t-d

Daşı-: Ve lākin lāyığdur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)

Depe: Daşkalo monla dimekdür depeye dinür deti (77A/7)

Derzī: Ve oradan derzīye var (52A/13)

Dürlü dürlü: Ve bize dürlü dürlü atlar gerekdir (54B/8)

Ferd: Ol gemide tüccārdan bir ferd var mıdır (52A/9-10)

İşid-: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

İ‘tiğād: Ol kimse ki yigitligi ħalka zulm itmeye i‘tiğād ider düşmān tut (50B/2)

Kağıd: Pena ħāme ħarti dinür kağıda hem (68B/5)

Ota: Gitdiğñ vağıtde ħahve otaşına gir (55B/2)

Öğred-: Ey oğul eger istersen ben saña cümle ‘adedleri öğredeyim tā kimseye muhtāc olmayasın (59A/4-5)

Ṭağ: Olos o ƙozmos cümle cihāndır iṣtorofela oldı ṭağdaki (66A/7)

Ṭağla-: Ke keğo tin ƙarđula mu yüregimi ṭağlarım (82A/6)

Ṭam: Añifora oldı kepengi ṭamiñ bākire kıza didiler ƙopela (76B/8)

Ṭamar: Pisadır ism-i cehennem ifliğadır ism-i ṭamar (70A/6)

Ṭıṣarı: Zığokse tone oƙso ƙov anı sen ṭıṣarı (69B/3)

Ṭoğru: Ṭoğru didiñ zīrā senden ğayrī dağı ƙıymetinden ōrdum (54A/9-10)

Ṭoƙsan: Hem oğdoyında seksene di eneñında toƙsana (74A/5)

Ṭoƙuz: Eñya toƙuza didiler hem on ‘adeddir bil deƙa (74A/1)

Ṭon: Di ivrađoñi uçƙura toña di ƙarça (78B/6)

Ṭonuç: Solo bil ṭonuçdur zofo bil cūduñdur (67A/14)

Ṭoruğ: İtrola dimekdir ṭoruğ apano durur yuƙarı (81A/6)

Ṭuman: Olos o ƙozmos cümle cihāndır iṣtorofela oldı ṭağdaki (66A/7)

Ṭur-: Piyene porpasya yūri git mi stenese ṭurma ƙac (83A/4)

6.1.3.2. Ünlü uyumsuzluğu

Altun: Çigina altun olubdur asimi oldı gümüş (81B/3)

Altun: İhriso varaki olubdur bilesin altun varaƙ (82A/5)

Aluram: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

Bahalu: Baş üstüne giderim ve me’mül iderimki ucuz alam zīrā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Borcuñızı: Haƙƙıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Bunı: İstera ƙatapiste tine ōñradan gel yut bunı (82B/5)

Çarşu: Ey derzī çarşuya vardıƙda eƙmeƙci çağır (53A/7-8)

Çıƙur: Laƙo dere laƙo çıƙurdur dağı erige dağı didiler burnela (76B/2)

Daru: Daruya keğri dinildi ƙandoñi oldı bucuk (87B/5)

Delü: Di ōğano ğilmi olana sen delü olana ƙozolo lolo (75B/7)

Demürce: Açıƙano demürce maranƙo oldı neccār (69A/3)

Deyü: Eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir (62A/8)

Dīvār: İƙsero troğalo olupdur bilesiñ ƙuru dīvār (80A/6)

Ṭoğrı: Ve ğisāb kitābında toğrı ol (55A/14)

Eyü: İda morfane güzeldir ida ƙalo ne eyü (70B/6)

- Eyü: Eyü iş işlediñ ve bize güzel umāşlar aldıñ (52B/12-13)
- Eyüsi: To alo ine atoto budur eyüsi hemān (86A/5)
- Furuncı: Ey furuncı sizden nemidār emek aldık (53A/13)
- Gelürem: Meta aras başım üstüne gelürem erome (87A/5)
- Getür-: Ke to an atomu ölümümi daı ātıra getüremem de[n] donesto aro (77A/2)
- Getür-: Var bize bir aber getür (52A/11-12)
- Gice: Sensin ‘alımda gice ve gündüz (44A/13)
- Gicele-: Ve üç gün üç gice bacedde giceleyelim ve bülbül edāsını işidelim (49A/18)
- Girü: Ve ol köyde meş itmek murād iderim oñra allāh te‘ālā dilerse girü gelürem (62A/12)
- aımızu: Ol defterde ba ve aımızu vir (53B/2-3)
- ayırlu: Saña aclıdan ölmek ayırludur alaların ta‘āmını yimeden (51A/2)
- İcün: Zīrā köye maşlaat icün gitmek murād iderim (61B/14)
- İçün: Ne içün küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases (82A/1)
- İçün: Ve bize bir acı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek içün tā ki rāat olalım (49B/14)
- İçür-: İda akes eki orada n’idersiñ miy içürecekim irasi a keraso (76B/15)
- İkindü: Di isperina ikindüye hem isterna durur ārnic (67B/12)
- apusından: Ey Süleyman yodur name kāfidir ve-līkin abā vatı al‘e apusından ı kömür icün (58A/15)
- Kemük: ol ar-ile ki kemükleri olmaya (55A/4-5)
- orarum: Ben ise ‘azrā’ili utanuram ölümünden orarum (57B/15)
- uyumcuyı: Yanımızdan cıub gitdikde uyumcı’ı bize caır (53B/13)
- Niçün: Niçün bişmān olursın bir ey’ üzerine ki bundan muaddem bişmān oldun (50A/8)
- Sa‘ādetlü: Sa‘ādetlü ola batıñ na ne ali i mera su (79A/3)
- atun al-: Bize atun al bir vuıye oyun etinden (54B/12)
- Sözi: a sözi nu eyle velev alkıñ tai‘atinde acı olursa da (50B/12)
- eftālū: Ey sevdiğim bir eftālū menden aça (44A/11)
- atlu: Ekl i ‘asel it atlu olasıñ (76A/6)
- atlu: Engübīnden atludur liki ne apo to meli (85B/4)
- Uyandır-: Eger istersen anı uyandırayım (55B/14)
- Utanuram: Ben ise ‘azrā’ili utanuram ölümünden orarum (57B/15)

Üzengü: Var üzerine eyer ve üzengü ve sâ'ir muḳtezāyı koy (62A/4)

Virsün: Allāh size cenneti ve 'ömr-i ṭavīl virsün (53B/10)

Yaşlu: Ne-durur ḳadiño ḫatun yaşlusudur ḳadına (82A/2)

Yaḳışur: İpreyi yaḳışur dimekdür sâzı yapar hem kılar (86B/7)

Yetişür: Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol ḫamüş (87B/2)

Yüziñiz: Yüziñiz münevver ay gibidir (43B/12)

Yüzümi: Eger iznin olursa ben yüzümide süreyim (57A/8)

Zeytün: Bek-ile yezendür elya daḫı zeytün ağacı (70B/7)

6.1.3.3. Ünlü düşmesi

Ağzımda: İpno'i de[n] mu [a]fikes bırakmadın ağzımda nefes (82A/1)

Bagrı: İḳsipikistos oldu uyanık ḳaymenos bagrı yanık (88A/4)

Göñlüñ: Eyleme sipariş n'isterse göñlüñ (76A/10)

Gönlümi: Ya tin ḳarḫiya mu na dosis göñlümi ya viresin (82A/7)

Ḫüznüñ: Ḫüznüñ beni ekli eyledi (73A/1)

İznin: Eger iznin olursa ben yüzümide süreyim (57A/8)

Niçün: Niçün bişmān olursın bir şey' üzerine ki bundan muḳaddem bişmān oldun (50A/8)

Şehrini: Bandırma şehrini eyledim nazār (90A/6)

Ṭavrı: Bu ṭavrı derünimi mecrūḫ ider me to tataarḡamsa me pliḡoñi (78A/9)

6.1.3.4. Hece düşmesi

Ayaḳların: İki ayaḳların ḳaldır ben ortaya gireyim (58A/4)

Birbirin: Birbirin anando nalo eḳatavanon ursalar (85B/6)

Eliñ: Tasiristi şera su çekesiñ eliñ bī-gümān (86A/5)

Ne'tdim: Derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña (57B/3)

N'idersiñ: İda ḳakes eki orada n'idersiñ miy içürecegim iḳrasi şa keraso (76B/15)

N'isterse: Eyleme sipariş n'isterse göñlüñ (76A/10)

N'ola: Ki terk eyle ḫırşı n'ola dünyāda uzun meşakḳat ṭama' itme (63B/12)

N'olaydı: N'olaydı gögsüm üzerine oturaydıñ (44A/15)

N'olaydı: N'olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du'ā iderdim (59A/8-9)

N'olduñ: Derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña (57B/3)

6.1.3.5. Ünlü türemesi

Hayr, hayır

Hayırlı: Saña aclıqdan ölmek hayırludur alçaqların ta‘āminı yimeden (51A/2)

Vakt, vakit

Vaqt: Vaqt ü zamāndır keros (65A/4)

Vakit: Tā ki bir ferde muhtāc olmayalım ve üç vukıyye şatun alalım (49B/9)

6.1.3.6. Ünsüz düşmesi

Kov-, ko-: Müstef’ ilün müstef’ ilün bu fānī dünyā kıo bunı (67A/6)

Vur-, ur-: Birbirin anando nalo eķatavanon ursalar (85B/6)

Vur-, ur-: Bir sinek bir kıartalı şalladı yere urdı (91A/5)

6.1.3.7. Ünsüz türemesi

Bahāllu: Aķrivo oldı bahallu rizi oldı hem birinc (81B/8)

Emniyyet: İsela na posena ölüm-durur emniyyetim (81B/5)

6.1.3.8. Ünsüz yumuşaması

Artıģa: Hem peryisa artıģa di daķı artisya kıatık (82A/4)

Erige: Laķo dere laķo kııķurdur daķı erige daķı didiler burnela (76B/2)

Görmeģe: Seni görmeģe kıatı ķasretim peşi mu na se idō aģapi mu (75A/7)

Ėoşluģ: O de ze’neşis oreķsi ne demki Ėoşluģuñ yoķdur (68A/14)

Ėoķmaģ: Kıopañı toķmaģıdır di paıtaya manari (69A/7)

Ėopuģ: Ėonato istiraģalo dizle topuģa didiler (81A/4)

Yanaģ: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanaģıñla sīmīñ bilekler (67B/6)

6.2. Şekil Bilgisi

6.2.1. Yapım Ekleri

6.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+A

gice: Na mi kimase ti ñıkta uyumayasın gice (84A/7)

gice: Sensin ‘aqlımda gice ve gündüz (44A/13)

gice: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

+AK, +AG

kulak: Kulak afti afti dahı yanar dahı bir mihek adıdur yanar (75B/1)

kulak: İvlasto oldu dal budak afiti yanar afti kulak (88A/2)

yanag: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanagiñla sīmīñ bilekler (67B/6)

+An

oğlan: Hem qopelyadır kız oğlan soğabilsem butuna (82A/2)

eren: Ayazmeñi oldu hem erenler (72B/7)

şapan: Hoğlaki qağıl taşıdur asfedonadır şapan (84B/2)

+ArU

icerü: el-duhülü^(Ar) derün āmeden^(Far) icerü girmek^(Tr) yazma^(Yun) (8B/2)

tışarı: Zigoğse tone oğso qov anı sen tışarı (69B/3)

yuğarı: Apano yuğarı qabano terāzī ivroşı yağmur oldu itrapeziti azod di (76B/11)

yuğarı: İtrola dimekdir qoruğ apano durur yuğarı (81A/6)

+cA

lisānınca: Di Rūmī lisānınca aña ispaşi (68B/4)

mezākıncı: Eger halkıñ mağbüb ve mağbülü olmağ istersen halkıñ mezākıncı nuđk eyle (51B/7)

nice: Ağerfo müfredi oldu poles voles nice kerrāt (68A/3)

nice: Ben nice ketm itsem gerek (73B/6)

nice: Os potes ta ke ğamu ben nice bir piryān olam (85A/1)

+CI

aşçı: Ve bize bir aşçı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek için tā ki rāhat olalım (49B/14)

aşçı: Tābeye di tiĝañi aşçıya di mayeros (65B/2)

aşçı: Hem dahı ‘akse di eşka mayeros bil aşçıdur (83B/3)

furuncı: Ey furuncı sizden nemiđdār eğmek aldık (53A/13)

ķuyumcu: Yanımızdan cıkub gitdikde ķuyumcı'ı bize çağır (53B/13)

ķuyumçu: Ƙuyumçu Şu ĥâtemiñ bahâsı nedir (54A/1)

yabancı: İķsenoyati oldu yabancı bil ne dimeli ĥoŐ dinür oşalo (75A/6)

yolcu: Yolcular gidiyor yerli ķalıyor (90A/9)

+cIk

gelincik: Hem ñifiçadır gelincik hem ñifi oldu 'arūs (84B/3)

küpcük: ed-dennü'Ő-Şağır^(Ar) pestü^(Far) küpcük^(Tr) peşaraki^(Yun) (38A/2)

+daŐ

ķarındaŐ: Cidāl ile rehindir amaŐı ey ķarındaŐ (69B/6)

ķardaŐ: Ana mana baba kiri ađerfŐa oldu ķardaŐlar (68A/2)

yoldaş: Allāh siziñ Őağlığınıza yoldaş olsun (90B/3)

yoldaş: ĥoŐ geldiñiz bize yoldaş olduñız (90B/1)

+düz

gündüz: Sensin 'ağlımda gice ve gündüz (44A/13)

+eş

güneş: Fenķari aydur veli ilyo dinür güneşe (65A/7)

+ğun

Ƙuzğun: Ƙuzğuna di ķoraķa keklik ādıdır perđıķa (81B/9)

+in

añsızın: Lākin ben isterim añsızın giresin (55B/4)

+Incl

İkinci: İkinci evveliñ miŐālidir kezālîk ism-i iŐâretde müşârün-ileyh müzekker (16A/3)

İkinci: ikinci bā'dır mişâlden fehm olunur işte bunlara miŐāl (43B/8)

+kek

Erkek: ez-zeker^(Ar) ner^(Far) erkek^(Tr) serniķo^(Yun) (24B/4)

Erkek: ve ta'ife-i nisānıñ erkekler üzerine çıkması kadīm oldımı (64A/10)

+II, +IU

Bahalu: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam zirā gāllāt bu sene bahaludur (58B/7)

Gümüşlü: Asimeño kalamari oldu gümüşlü divit (80B/4)

Hayırlu: Saña acılıktan ölmek hayırludur alçaqların ta'amını yimeden (51A/2)

Huyly: Melek huyly olduğından ziyāde ta'zīm iderler (57A/13)

Sa'ādetlü: Sa'ādetlü ola bahtıñ na ne kıali i mera su (79A/3)

Sümüklü: Miyezdır sinekler sümüklüye miksa (67A/12)

Ŧatlu: Ŧatlu iğliko acı ipriki oldu natura hem mezāk (67A/3)

Ŧatlu: Ekl i 'asel it Ŧatlu olasıñ (76A/6)

Ŧatlu: Engüb̄inden Ŧatludur ğliki ne apo to meli (85B/4)

Yaşlu: Ne-durur kadıño hatun yaşlusıdır kadına (82A/2)

Yerli: Yolcular gidiyor yerli kıalıyor (90A/9)

+IIK, +IUK

Açlık: İçerim pino açım pina hem açlık-durur (83A/7)

Dostluk: Merdüm-i bī-'irfānla dostluk eyleme zirā andan ne dostluk ve ne düşmanlık me'mül olur (50B/7)

Genclik: Olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm (63B/2)

Hoşluk: O de ze'neşis oreksi ne demki hoşluğuñ yokdur (68A/14)

Ŧulluk: Ŧolloki Ŧulluk olubdur Ŧadeta oldu demir (84A/2)

Maşharalık: Eger oyun ve maşharalıkda ise baña haber vir (55B/9-10)

Otluk: Filasropos olubdur nebātātndan bir otluk (69B/1)

Sağlık: Mi sosis na'rsis dimekdür sağlıkla gelmesin (77A/10)

Senelik: Horokatiko senelik mikatifo aylık durur (83A/7)

+mAn

Ŧocaman: Ŧocamana di yeros (65A/6)

+rA

Nere: Nerede bulunur poşana vres̄i (68B/5)

Ora: İda kakes eki orada n'iders̄iñ miy içürecegim ikrasi şa keraso (76B/15)

Ora: Ve lākin lāyık̄dur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)

Ora: Ve oradan derziye var (52A/13)

+sIz, +sUz

Cānsız: Nażar ile cansız sā'at çalıyor (90A/8)

Çamursız: Alo gayrıdır ilk omñalo çamursız cidār ekşedo itroñalo (75B/4)

Çaresiz: Çaresiz hāmdım ikrār güderim (90A/11)

Elsiz: Bir küt ile güleşdim elsiz ayağım aldı (91A/6)

Merhametsiz: Petroğardos merhametsiz palıkaridir yigit (80B/4)

Sensiz: Dīhos esena sensizdir karıdyā ismidir cevzat (67B/11)

Başı tonsuz: el-ağra^(Ar) kel^(Far) başı tonsuz^(Tr) kasiği^(Yun) (25B/12)

+un

Odun: Ey Süleymān çünkü emir böyle dört biñ vuñıyye kömür ve üçyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)

6.2.1.2. İsimden fiil yapan ekler+A

Benze-: İmñarito dimekdir aña benzer (72B/1)

Dile-: Ve ol köyde mekş itmek murād iderim şoñra allāh te'ālā dilerse girü gelürem (62A/12)

Oyna-: Na yelas na hağarizis gülesin oynayasın (85A/5)

+Al

Coğal-: Tekşir bir şey'i coğaltmağā dirler (47B/15)

+dA-

Alda-: Kaso yelasi yelase saña gülse aldar (71A/1)

+I-

Oķu-: İdyavaze iğrife dimekdir oķu yaz (72A/6)

Oķu-: Di pera merini ġarībū'd-diyāra di müdām oķuram panda mu dyavazo (76B/13)

Oķu: Ne oķursun ti idyavazis şarf-durur iğramatiķa (86B/1)

+IA-

Gerile-: Zīrā ki cūhelā seni kirledir pāk olursanda zīrā güneş 'ālī ve ziyā'ī iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider (49A/2-3)

Gicele-: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

Gözle-: Sa ķsanifo ke şoro se seni gözler gözlerim (83B/1)

Ĥatırla-: Ne zamān ki başta nāmıñ üstünde seni Ĥatırlarsam (58A/7)

İşmarla-: İzniñizle giderim ve sizi Ĥudāya işmarladım (53A/4)

İşle-: Eyü iş işlediñ ve bize güzel ķumāşlar aldıñ (52B/12-13)

İşle-: Var imdi saña emir itdigim gibi şey[']leri işle (55A/12)

Ķarala-: Ey benim oğlum sen yazı ķarala zīrā yazı şan'atlarıñ eşrefidir (63A/4)

Öğütle-: Öğütle o kes kim ola maķrem zenine (69A/6)

Parla-: Lanbi di parlar laħni sürücdur (79B/1)

Ĥağla-: Ke keğo tin ķarđula mu yüregimi tağlarım (82A/6)

Yaldızla-: Oldı yaldızlanmışıñ adı bilesiñ eriro (80B/2)

Yolla-: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

Yuvarla-: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduķda dertlerim geķerdi (58A/11-12)

+IAş-

Söyleş-: Na milume ela kaçē gel otur söyleşelim (86B/6)

Yaķlaş-: Ey kaçşāb ramazān yaķlaşdı (54B/6)

6.2.1.3. Fiilden isim yapan ekler-AcAk

Diyecek: Eħologo na su po var diyecek sözüüm saña (87A/4)

-AK, -ağ

Dudağ: Ta pipilizista şilya emesiñ dudaqlarıñ (86A/1)

Qorqak: Fovociyari ne qorqak yineka oldı qarı (69A/1)

-am

Tutam: Qıqunara fıstıq oldı ena maço bir tutam (87B/6)

-an

Qapan: Bodiqo färe olubdur qatana oldı qapan (84B/3)

-Ar

Keser: İskeparni bil keserdür hem ölcüdür iqsamari (69A/3)

-ek

Yürek: Oldı zigara bil dahı mizān fayto yemekdir qardiya yürekdir (66A/10)

-kI

Bıçkı: Peryoñi bıçkı-durur hem işkepar kidür keser (81B/4)

İçki: Tirapezi di içki meclisine (72B/2)

-ki

İçki: İptoto içkiye di hem işkili durur kilāb u köpekler (67A/16)

-I

Çeki: Bir çeki odun dimekdir ena pezo iqsila (81B/7)

-IcI

Ağlayıcı: Gözlerimi ağlayıcı görmek istersen ey cāna (57B/4)

Bilici: Atiño şedide dinildi pes katehari çok biliciye di (75B/6)

-Ik, -Uk

Bozuq: Bugün şimdi havā bozuq (90B/18)

Buyruk: Ne-durur ordimoreñ ma'nāsı bil buyruk-durur (88A/3)

Hıçkırık: İksurato durur kuşundu loksıkadır hıçkırık (81A/2)

Katık: Hem peryisa artıga di dahı artisya katık (82A/4)

Kırık: Yero sosto şapaşadır ispazmeno oldı kırık (81A/2)

Ŧonuq: Solo bil Ŧonuqdur zofo bil cūduñdur (67A/14)

Uyanık: İksipikistos oldı uyanık kaymenos bagrı yanık (88A/4)

Yanık: İksipikistos oldı uyanık kaymenos bagrı yanık (88A/4)

-İş

Gülüş: Korfoyelazma tebessüm haşaro oldı gülüş (81B/3)

Gülüş: Yelyo haşaro oldı gülüş hem iklapsi diñildi (66A/8)

İniş: Şima hem dizoma dinür inişe hem yoğuşa (84A/5)

-k, -ğ

Büyük: Kolokişa oldı kabaq amo qum büyük olan penceredir portela (76A/16)

Büyük: Ena qasi murike buldı yeni büyük belā (84A/3)

Çürük: Zofone çürük isfıraķtera düdük bulanıq şuya didiler telo (75B/1)

Dilek: Zitimata durur bilecek dilekler qavundur pepoñi zipoñi zibundur (67B/2)

Şovuş: Kiriyo şovuşdur dahı qubundur şimona durur ism-i zemistān (66A/3)

Ŧaraq: İkteñi qaşıkla Ŧaraqdır qutali oldı qaşık (70B/3)

Uzaq: İğrafi dinildi mektūba pola alarqo pek uzaq (66B/13)

Yumuşaq: Adinato qatı şedide di yumuşaqa didiler apalo (75A/3)

-l

Dil: Baqr-ı qamdan oquyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)

-m

Ölüm: Ke to şan atomu ölümümi dahı hātırā getüremem de[n] donesto qaro (77A/2)

Ölüm: İselā na poşena ölüm-durur emniyyetim (81B/5)

Ölüm: Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāq (86A/4)

Ölüm: Ya'nī ölüm baña 'Azrā'il ile qaber virdi ki sevdigimden (57B/11)

Ölüm: Ben ise 'Azrā'ili utanuram ölümden qorqarum (57B/15)

-mAn

Azman: Kera kadın giranigi kerı azman ile mumdur (68A/6)

-mur

Yağmur: İvroşi dinür yağmura meliķoñi dimüre (65B/1)

Yağmur: Apano yukarı kabano terāzi ivroşi yağmur oldu itrapeziti azod di (76B/11)

-mİş

Yanmış: Fotya dinür āteşe yanmışa di kımenos (65A/7)

Yaldızlanmış: Oldı yaldızlanmışñ adı bilesiñ eriro (80B/2)

Yemiş: Ve yemişler yiyelim amrūddan ve üzümnden ve elmadan ve nardan (49A/13)

-r

Benzer: İmñarito dimekdir aña benzer (72B/1)

-U

Ölçü: İskeparñi bil keserdür hem ölçüdür iksamari (69A/3)

Qazı: Hem çift dañı çekmedi qaldı şöyle qazılı (91A/4)

-ık, -ığ, -uk

Artığ: Hem peryisa artığa di dañı artisya katık (82A/4)

Buyruk: Ne-durur ordimoreñ ma'nāsı bil buyruk-durur (88A/3)

Hıçkırık: İkseratı durur kuşundu loksıqadır hıçkırık (81A/2)

Qatık: Hem peryisa artığa di dañı artisya katık (82A/4)

Qırık: Yero sosto şapaşğıdır ispazmeno oldu kırık (81A/2)

Tonuk: Solo bil tonuqdur zofı bil cūduñdur (67A/14)

Uyanık: İksipikistos oldu uyanık qaymenos bağı yanık (88A/4)

Yanık: İksipikistos oldu uyanık qaymenos bağı yanık (88A/4)

-Un

Bütün: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

Tütün: Qapno durur disye bil dañı içilen tütün (83B/7)

Uzun: Maqri uzun qondo kışa isketelikadır kabqacaq (66B/8)

6.2.1.4. Fiilden fiil yapan ekler

-A-

Şına-: Ame diraksa varati ihtiyār it hem şına (87A/3)

-ar-

Çıkar-: Başka hācet yok illā kuyudan çıkarken baña kaşşābı (54B/3)

Çıkar-: İsto vuno apano şa[n] vgo çıkaram fevķ-el cebel (81A/7)

-der-

Gönder-: Hizmetkārı gönder tā çūka kumāşları alalım (52B/6)

Gönder-: Hizmetkārı gönderem (54B/10)

-dUr-, -dIr-

Güldür-: Ya kame me nayelaso ya odur güldür beni (81B/6)

Öldür-: Kame misto kıl şevābı isķotose me öldür beni (81B/6)

Uşandır-: Cāndan uşandırdıñ beni ti zoyi mu varesiķa (74B/2)

Uyandır-: Var uyandır ve söyle cābuk gelsün (56A/2-3)

Uyandır-: Eger istersen anı uyandırırım (55B/14)

-Ik

Bulanık: Zofone çürük isfıraķtera düdük bulanık şuya didiler telo (75B/1)

-II-, -Ul-

Boğul-: İpñiyike ma'nāsı boğuldı (72B/6)

Çazıl-: Hem çift dahı çekmedi ķaldı şöyle çazılı (91A/4)

Yıķıl-: N'apomino ķalayımmı ya na ķapso yıķılam (81A/1)

-In-, -Un-

Bulun-: Nerede bulunur poşana vreşi (68B/5)

Bulun-: Her demki mevcūd aķceñ bulunmaz (76A/7)

Bulun-: Tarlalarda bulunan keseklere dedi volaķa (83B/5)

Görün-: Paraķseno mu fenete baña 'āgreb görünür (71A/2)

Ṭaḫın-: Ṭaḫın gey bilezikleri vale tanama kilya su (79A/5)

-İş-, -ş-

Biliş-: Ḳapadır na ḍosome ma‘nāsıdur bilişelim (86B/6)

Söyleş-: Na milume ela kaçē gel otur söyleşelim (86B/6)

Yapış-: Sevdāmız yapışdı şahanda ağda olub bāl gibi (57A/3)

Yetiş-: Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol ḥamūş (87B/2)

-mA-

Ayrılma-: Ve lākin doğrusı sevdiğimden bir vech-ile ayrılmam (58A/1)

Bırakma-: İpno‘i de[n] mu [a]fikes bırakmadın ağzımda nefes (82A/1)

Bilme-: Ağam ben şaymağı ve şayıları bilmem ve anlamam (59A/1-2)

Bulma-: Mişliñ naz̄iriñ bulmadım to nomño su deñ ivriḳa (74B/3)

Kaçma-: Kaçma yaña görsem seni mifoyis ane se şoro (67A/4)

Unutma-: Ey Süleymān bu ā‘dādı ezberle ve yeni dea‘vāt-ı ḥayriyyeden unutma
(61B/2)

Uyuma-: Mera ñiḳta de kimome uyumam leyl ü nehār (70B/2)

Uyuma-: Na mi kimase ti ñiḳta uyumayasın gice (84A/7)

-n-

Yaldızlan-: Oldı yaldızlanmışiñ adı bilesiñ eriro (80B/2)

-t-

Uyut-: Filise me öp beni kimise me uyut beni (82B/5)

Yüklet-: Bir serçeniñ kanadın kırḳ ḳanglıya yükletdim (91A/4)

-Ur-

Bişür-: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek içün tā ki rāḥat olalım
(49B/14)

İçür-: İda ḳakes eki orada n‘idersiñ miy içürecegim iḳrasi şa keraso (76B/15)

Ṭoğur-: Kilyoponosdur ṭoğurmaḳ zaḥmeti hem yeñisi (82A/3)

-y-

Ƙoy-: Var ƙerine eyer ve ƙezgƙ ve s̄'ir muƙtez̄ayı ƙoy (62A/4)

6.2.2. Kelime Tűrleri

6.2.2.1. İsim

İsim hal ekleri

Yönelme hali eki

+(y)A

Buraya: Gel buraya ela pa keş̄iše dinűr papa (65B/3)

Depeye: D̄askalo monla dimekdűr depeye dinűr d̄eti (77A/7)

Evine: Kik diso hehadze hemān gel evine sen (79A/5)

İkindűye: Di isperina ikindűye hem isterna durur ş̄arnıç (67B/12)

Kağıda: Pena h̄ame h̄arti dinűr kağıda hem (68B/5)

Keş̄iše: Gel buraya ela pa keş̄iše dinűr papa (65B/3)

Şandıka: Furno furun şandıka di kasela ceñeye dağı didiler masela (76A/15)

Sineye: Ƙalos irşes müfredidűr s̄ineye dinűr beti (77B/1)

Ʀoƙuza: Eñya toƙuza didiler hem on 'adeddir bil deƙa (74A/1)

Ʀopuğa: Ğonato istirağalo dizle toƙuğa didiler (81A/4)

Bulunma hali eki

+dA

Ağzımda: İpno'i de[n] mu [a]fikes bırakmadın ağzımda nefes (82A/1)

Dűnyāda: Eger sen dűnyāda eyű kimesne ile űlfet idersen ƙıyāmetde iyi ile haşr olursun (62B/7)

Lisānında: Bir şey'e ş̄aliğ degile dinilűr Rűmī lisānında aña di ƙala (76B/4)

Orada: İda ƙakes eki orada n'idersiñ miy içűrecegim iƙrasi ş̄a keraso (76B/15)

Hayātımda: İston eona istirnisi mu hayātımda durur (80B/5)

Ƙıyāmetde: Eger sen dűnyāda eyű kimesne ile űlfet idersen ƙıyāmetde iyi ile haşr olursun (62B/7)

Memātımda: İston apotamo mu dağı bil memātımda durur (80B/5)

Tarlalarda: Tarlalarda bulunan keseklere dedi volaƙa (83B/5)

Felekde: Şalāhıñ olursa mu‘īniñ olısar felekde melekler (67B/5)

Nerede: Nerede bulunur poşana vreşi (68B/5)

Üstünde: Üstünde ben yatsam gerek (73A/14)

Ayrılma hali eki

+dAn

Belalardan: Tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evḳātta emīn ve müsterih̄ olasın (50A/3)

Birazdan: Onyana birazdan oldı cāna (72B/5)

Buradan: Ame mi sepese apopa var yıkıl buradan dögen (87B/7)

Cühelādan: Ve ‘ilm-i lügatı öğren zīrā ki lügat ‘ilmi ‘ilmleriñ miftāhıdır ‘ulemā ile otur cühelādan kaç (48B/12-13)

Nebātātdan: Filaşropos olubdur nebātātdan bir otluḳ (69B/1)

Ortadan: İdyo şkelidyā to ḳame di ortadan biḳti dimek (81A/3)

Senden: Mi şaris şa se vareto žeme senden uşanam (83A/5)

Şoñradan: İstera ḳatapiste tine şoñradan gel yut bunı (82B/5)

Üzümnden: Ve yemişler yiyelim amrūddan ve üzümnden ve elmadan ve nardan (49A/13)

Yükleme hali eki

+I, +n, +nI, +Ø, +yI

Ağuyı: Ağuyı nūş itsem gerek (73A/2)

Beni: Kerase me beni ‘aşḳ it meye hem dinür ḳırası (68A/4)

Bunı: İstera ḳatapiste tine şoñradan gel yut bunı (82B/5)

Dünyāyı: Dünyāyı keşt itdim ḳamu olo ton ḳozmo yirisa (74B/3)

Ḳuyumcuı: Yanımızdan çıkub gitdikde ḳuyumcı’ı bize çağır (53B/13)

Olanı: Hizmetkārıla git ve bize lāzım olanı ilet (52B/9-10)

Ölümümi: Ke to şan atomu ölümümi daḫı ḫātırā getüremem de[n] donesto ḫaro (77A/2)

Şedāsını: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

Seni: Sevdim seni ben yatriḳo ḳame ḳıl bana derman (66A/13)

Vasıta hali ekiile, +IA

- ‘aşk-ile: Me tin ağapi ‘aşk-ile oldum esir eşkilavoşika (74B/6)
- ‘aşkıñla: Me tin ağapi su ‘aşkıñla keğome yanarım (70A/7)
- ‘aşkıñla: Seniñ ‘aşkıñla nağapiso ‘abūs otururam қаso mefir bikazo (77A/1)
- Anlarla: Oğlum ben saña birkaç naşihat iderim anlarla ‘amel eyle (49B/19)
- Benimle: Derdiñ benimledir her dem n’olduñ ne’tdim ben saña (57B/3)
- Derdiñle: Derdiñle ben ölsem gerek (73A/8)
- Kaşıkla: İkteñi kaşıkla taraқdır қutali oldı kaşık (70B/3)
- Kimiñle: Kimiñle ben қalsam gerek (72B/16)
- Şağlığla: Mi sosis na’rsis dimekdür şağlığla gelmesin (77A/10)
- Seniñle: Yanıma gel seniñle uyuyalım zira uyku cesediñ nafaқasıdır (62B/5)
- Şıdқ-ile: İdyavaze pedi mu oқu şıdқ-ile di pistika (86B/1)
- Taşallüfle: Hem taşallüfle temeddüh bilesin қafki-durur (86B/2)
- Yanāğıñla: Fesāde virübdür cihānı serāpā benekli yanağıñla simiñ bilekler (67B/6)

Eşitlik eki+cA

- Lisānınca: Di Rūmī lisānınca aña ispaşi (68B/4)
- Mezākınca: Eger halkıñ maḥbūb ve maḥbūlu olmaқ istersen halkıñ mezākınca nuṭқ eyle (51B/7)

Çokluk eki+IAr

- Çıbanlar: Dana burnı ipriқа қatı malaşraki çıbanlardır (71B/5)
- Dertler: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduқda dertlerim geçerdi (58A/11-12)
- Dostlar: Öper fili fili dostlar filo dost oldı hem yapraқ (71A/7)
- Erenler: Ayazmeñi oldı hem erenler (72B/7)
- Kaşıklar: ‘aқlim şaşırub kaşıklarımı žāyi‘ iderim (58A/8)
- Қardaşlar: Ana mana baba kiri adefşa oldı қardaşlar (68A/2)
- Қarılar: Қarılar mu’tādi üzere geyilür anlar iki (81B/2)
- Kederler: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)
- Lāfazanlar: Қafkisari oldı lāfazanlar (72B/6)

Saçlar: Mavra malya ara salar i spira sac hem mali sac (83A/4)
 Yeller: Anemiki atı yeller amoca (72A/2)

İlgi hali eki

+İñ, +Im, +nİñ

Benim: Diñle benim iki gözüm (72B/15)
 Cihāniñ: Eger nādān olursa cihāniñ tācidārı (70A/3)
 Civāniñ: Hem civāniñ adına Rūmī dinildi yariro (80B/2)
 Keresteniñ: Hem keresteniñ küçük ādı olupdur oari (81A/6)
 Ketaniñ: ūb-ı ketaniñ adı linoksilō dinildi (69A/7)
 Şamāniñ: Eşero filektis olubdur hem şamaniñ uğrusı (82B/7)
 Seniñ: Güzel adını seniñ anarlar (72B/12)
 Şey’iñ: atı tuzlu şey’iñ adına didiler armiro (80B/3)

İyelik ekleri

İyelik I. teklik +Um, +m

Cigerim: Ta soşıa mu keğonde cigerim yanmadadır (70B/2)
 Elim: Gözüm yaşı revān oldı ne yazdı bu elim bilmem (90A/1)
 Göñlüm: Ya tin ardıya mu na dosis göñlümi ya viresin (82A/7)
 Gözlerim: Gözlerimi ağlayıcı görmek istersen ey cāna (57B/4)
 ‘ilācım: To yatrio mu ‘ilācım aali āgūşdur (71A/4)
 Sözüm: Eologo na su po var diyecek sözüm saña (87A/4)
 Yüzüm: Anda yüzüm sürsem gerek (73A/10)

İyelik II. teklik +ñ, +Uñ, +İñ

Derdiñ: Derdiñ benimledir her dem n’olduñ ne’tdim ben saña (57B/3)
 Efkāriñ: Beni maħv itdi efkāriñ ifaye me ifña su (79A/6)
 Eliñ: Ene su diyoksi ela eliñ degerse gel baña (87A/4)
 Firāiñ: Firāiñ bağrımı deldi ne didi bu dilim bilmem (90A/2)
 Gögsüñ: Āyinedir gögsüñ lākin māha teşbīh iderler (57A/12)
 Hācetiñ: Seniñ başa hācetiñ varmıdur (54A/15)
 Hāliñ: Di pos payis nedir hāliñ ida [a]kuses ne gūş itdiñ (79A/4)
 Hāyātiñ: Hāyātiñ dā‘ī olsun paranaşis tiñ iyasu (79A/4)

Yanāğın: Fesāde virübdür cihānı serāpā benekli yanāğınla sīmīn bilekler (67B/6)

Yüziñ: Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yüziñ aq (67A/9)

Žamiriñ: Pezīr ey huşul olsun žamiriñde olan niyyāt (68A/13)

İyelik III. teklik +I, +sI, +U

Ağrısı: Miti burun oqso budun oqsis dimek qarın ağrısı (66B/7)

Aqçesi: Aqçesi var harumenozdur mürved ü handān aqapisa se (66A/12)

Bahası: Quyumçu şu hātemiñ bahāsı nedir (54A/1)

Köprüsi: Çitrihas to yefiri oldı şırātın köprüsi (82B/7)

Qurnası: Oldı hamām qurnası gurna gurunıdur toñuz (84B/5)

Otası: Gitdigiñ vaqıtde qahve otasına gir (55B/2)

Şedāsı: Ve üç gün üç gice baqcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

İyelik I. çokluk +UmUz, +ImUz, +mUz

Haqqımız: Ol defterde baq ve haqqımızı vir (53B/2-3)

Selamımız: Ve bizden su'al idene selāmımızı teblig eyle (62A/16)

Sevdāmız: Sevdāmız yapışdı şahanda aqda olub bāl gibi (57A/3)

Yanımız: Yanımızda kes tā görelim (52B/15)

Yanımız: Yanımızdan cıqub gitdikde quyumcı'ı bize caqır (53B/13)

İyelik II. çokluk +UñUz, +IñUz

Borcuñız: Haqqıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Emriñiz: Aqam na'lband geldi ve atı na'llatdı emriñiz nedir ve ne buyurursıñız (61B/18)

Haqqıñız: Haqqıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Hizmetkārıñız: Aqam hizmetkārıñızın defterinde yazılmışdır (53A/16)

İzniñiz: İzniñizle giderim ve sizi hudāya işmarladım (53A/4)

Sa'ādet-hāneñiz: Sa'ādet-hāneñize uqradım (43B/9)

Şabāhıñız: Şabāhıñız hayr ola (52A/1)

Teşriñiz: Teşriñizi bu dem umarlar (72B/11)

Yüziñiz: Yüziñiz münevver ay gibidir (43B/12)

İyelik III. çokluk +lArI

‘adedleri: Ey oğul eger istersen ben saña cümle ‘adedleri öğredeyim tā kimseye muhtāc olmayasın (59A/4-5)

Kemükleri: Şol şart-ile ki kemükleri olmaya (55A/4-5)

Kıymetleri: Ve didüğimiz şey[’]leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)

Ruħları: Mefā‘ilün mefā‘ilün seni ey rüħları gülgün (71B/6)

6.2.2.2. Fiil

Ek fiiller

Bildirme geniş zaman (cevheri fiil, ek fiil): dUrUr, +dUr, +Ø

Durur: Astirokeleki durur şā‘iķa vü yıldırım (65B/4)

Durur: Dedro durur tāze ağac hem yem yemişdir puriķa (66B/10)

Durur: Şağır kufoz şığır voyi ipsar aloğo durur kır at (67B/15)

Durur: Kōnenos bardaķ hākī velī hōma durur tobraķ (71B/3)

Durur: Romeyķa Rūmī-durur Türkīce dimekdir Türkīķa (74B/4)

Dimekdir: Romeyķa Rūmī-durur Türkīce dimekdir Türkīķa (74B/4)

Dimekdür: Daskalo monla dimekdür depeye dinür deti (77A/7)

Dügündür: Festa di süre ğamos düğündür (79B/2)

Günidür: Yevm-i şenbedur şavato şallı günidür itriti (77B/4)

Kāvundur: Zitimata durur bilecek dilekler kāvundur pepoñi zipoñi zibundur (67B/2)

Şovukdur: Kiriyo şovukdur daħı koyundur şimona durur ism-i zemistān (66A/3)

Vardır: İne kato kozmos ine vardır bil āhiret (85A/2)

Var+Ø: Eħologo na su po var diyecek sözüüm saña (87A/4)

Var+Ø: Aķcesi var ħarumenozdur mürved ü ħandān ağapisa se (66A/12)

Yok+Ø: Başķa ħācet yok illā kuyudan çıkarken baña kāsşābı (54B/3)

Yokdur: Ey Süleyman yokdur nağme kāfidir ve-līkin şabāħ vaķti kal‘e kapisından çık kömür icün (58A/5)

Yokdur: O de ze’neşis oreķsi ne demki ħoşluğun yokdur (68A/14)

Yokdur: Kāndiye icinde yokdur naziriñ (76A/3)

Bildirme geniş zamanın sorusu: midUr

Varmıdır: Seniñ başķa ħācetiñ varmıdır (54A/15)

Var mıdır: Ol gemide tüccārdan bir ferd var mıdır (52A/9-10)

Bildirme I. teklik şahıs: +Um

Ḥastayım: Ḥastayım öksürmedeyim ḡen boro viḥo dinür (80A/7)

Öksürmedeyim: Ḥastayım öksürmedeyim ḡen boro viḥo dinür (80A/7)

Bildirme I. çokluk şahıs: +Uz:

Faḳirleriz: Zīrā bizler medyūñiz ve faḳirleriz (53B/5)

Ek fiil (cevheri fiil): I-Ek fiil görülen geçmiş zaman II. teklik şahıs: +ydİñ, +ydUñ, +dİñ, +dUñ:

Ḳandaydīñ: Ḳandaydīñ pu isune ḳand u ŧekerdir zaḥari (67A/2)

Ek fiil görülen geçmiş zaman III. teklik şahıs: +ydI, idi, +dI

Olaydı: Olaydı deñiz sırça elimdeki limonu (58A/11)

Māhı idi: Evvel sevdiğimde seni ramazān māhı idi (57A/2)

Ek fiilin şartı I. teklik şahıs: +isem

Ḳadir isem: Añıboro ḥastaya didiler eneboro ḳadir isem dimek (75B/2)

Ek fiilin şartı II. teklik şahıs: +isen, +iseñ

İster-iseñ: Eana ŧelis ister-iseñ gel ela var degil ma'nāsı ame gela (76B/3)

Merd isen: Müstef'ilātün müstef'ilātün merd isen olma suḥre-i ŧeyḫān (66B/1)

Şāğ isen: Ego apo me ḳala ḳalurem ben ŧāğ isen (87A/6)

Şorar iseñ: De[n] ḳodari ma'nīsini ŧorar iseñ lā-be's-durur (87B/4)

İder iseñ: Eger ta'zīm ider iseñ saña ta'zīm iderler (69B/4)

Ek fiilin şartı III. teklik şahıs: +IsA

Var ise: Ger çamuru var ise ḳavaliḳo tiḥo dinür (80A/7)

Maşharalıḳda ise: Eger oyun ve maşharalıḳda ise baña ḥaber vir (55B/9-10)

Şahıs ekleriZamir kökenli eklerI. Teklik şahıs eki: -Am

Aluram: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

Çıḳaram: İsto vuno apano ŧa[n] vgo çıḳaram fevḳ-el cebel (81A/7)

Diyem: Na foñazo pu'ne ŧananos diyem eynel-ecel (81B/1)

- Düşünürem: Düşünürem siloyazo ti na kamu ne kılam (81A/1)
 Gelürem: Meta h̄aras başım üstüne gelürem erhome (87A/5)
 Gönderem: H̄izmetk̄arı gönderem (54B/10)
 Kılam: Düşünürem siloyazo ti na kamu ne kılam (81A/1)
 Oluram: Milo söylerim dahı elmadır h̄āmūş oluram pote de milo (75B/2)
 Uşanam: Mi şaris şa se vareto zeme senden uşanam (83A/5)
 Utanuram: Ben ise ‘azrā’ili utanuram ölümünden korkarum (57B/15)
 Yıkılam: N’apomino kalayımmı ya na kapso yıkılam (81A/1)

II. Teklik şahıs eki: -sIn, -sUn, -sİñ

- Bulasın: Na kamu na vris dimekdür itdigini bulasın (85A/8)
 Gönderesin: Bir muh̄bir isterim gönderesin (76A/8)
 Gülesin: Na yelas na h̄ah̄arizis gülesin oynayasın (85A/5)
 İdesin: Na piñis farmaka pola çok zehir nūş idesin (85A/6)
 İdesiñ: Ta panosu na k̄sañnas kendiñ ferāmūş idesiñ (85A/6)
 Okursun: Ne okursun ti idyavazis şarf-durur iğramatıka (86B/1)
 Okuyasın: Nadyavazis okuyasın pasa vola her b̄ar (70B/6)
 Oynayasın: Na yelas na h̄ah̄arizis gülesin oynayasın (85A/5)
 Uyumayasın: Na mi kimase ti niñta uyumayasın gice (84A/7)
 Viresin: Ya tin kardıya mu na dosis göñlümi ya viresin (82A/7)
 Yanasın: N’agapisis ‘aşığ olub na keyese yanasın (85A/5)

I. Çokluk şahıs eki: -Uz

- Kavuşuruz: İsto isteros miğome kavuşuruz ‘ākıbet (84A/5)
 İderiz: Ve didüğimiz şey[’]leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)
 İderiz: Ve allāh isterse ba‘de’l-‘ıyd h̄esābı kaṭ‘ ideriz (55A/7-8)

III. Çokluk şahıs eki: -lAr

- Didiler: Añıboro hastaya didiler eneboro kadir isem dimek (75B/2)
 Dirler: Sözi çok söyleyene poli miliza dirler (69B/3)
 Gelürler: Erh̄onde dimek durur gelürler (72B/5)
 İderler: Tebliğ selāmı çok iderler (72B/9)
 Severler: K̄atı çok cenābıñı severler (72B/10)

İyelik kökenli eklerI. Teklik şahıs eki: -m

Bulmadım: Mişliñ naz̄iriñ bulmadım to nomño su deñ ivriқа (74B/3)

Sevdim: Sevdim seni ben yatriқo қame қıl bana derman (66A/13)

Uğradım: Aylimonos anda paşa eyvāh kim ne uğradım (74B/6)

Uşandım: Ofu uşandım dimek zāhide қaloyeros (65A/8)

II. Teklik şahıs eki: -ñ

N'olduñ: Derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña (57B/3)

İtdiñ: Di pos payis nedir ħāliñ ida [a]қuses ne gūş itdiñ (79A/4)

Uşandırdıñ: Cāndan uşandırdıñ beni ti zoyi mu varesiқа (74B/2)

I. Çokluk şahıs eki: -k

Aldık: Ey furuncı sizden nemikdār ekmeқ aldık (53A/13)

II. Çokluk şahıs eki: -ñUz

Buyurursıñız: Aғam na'lband geldi ve atı na'llatdı emriñiz nedir ve ne buyurursıñız (61B/18)

Geldiñiz: Қalos irsete dimekdür merħabā hoş geldiñiz (77B/1)

Basit zaman çekimleriŞimdiki zamanŞimdiki zaman III. Teklik Şahıs: -Iyor

Biliyor: O sā'ati dilinden anıñ biliyor (90A/8)

Çalıyor: Nazar ile cansız sā'at çalıyor (90A/8)

Қalıyor: Yolcular gidiyor yerli қalıyor (90A/9)

Geniş zamanGeniş zaman I. teklik şahıs: -ArAm, -ArIm, -UrAm, -rUm, -ArUm

Ağlarım: İkleğo ke [a]naste nazo ah iderim hem ağlarım (82A/6)

Aluram: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

Çıқaram: İsto vuno apano sa[n] vgo çıқaram fevқ-el cebel (81A/7)

Düşünürem: Düşünürem siloyazo ti na қamu ne қılam (81A/1)

Gelürem: Meta Һaras başım üstüne gelürem erҺome (87A/5)

İderim: Anı söylemem Һen'do leҺo setr iderim dimek Һen'do moloҺo (75B/5)

İsterim: Bir muҺbir isterim gönderesin (76A/8)

КorҺarum: Ben ise 'azrā'ili utanuram ölümden ҺorҺarum (57B/15)

OҺuram: Di pera merini ğarībū'd-diyāra di müdām oҺuram panda mu dyavazo (76B/13)

Oluram: Di sersem oluram Һalizome keҺome yanarım dimek (75B/4)

Таğларım: Ke keҺo tin ҺarҺula mu yüregimi таğларım (82A/6)

Yanarım: Me tin aҺapi su 'aҺkıñla keҺome yanarım (70A/7)

Yanarım: Di sersem oluram Һalizome keҺome yanarım dimek (75B/4)

Geniş zamanın olumsuzu I. teklik şahıs: -mAzAm

Bilmezem: Һe[n] kateҺo na yelaso bilmezem Һud'a idem (81A/5)

Geniş zaman III. teklik şahıs: -Ar, -r, -Ur

Arar: Pu me yirevi o Һaros beni 'azrā'ıl arar (71A/3)

Bulur: BaҺr-ı ğamdan oҺuyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)

Dinilür: Bir şey'e şālih degile dinilür Rūmī lisānında aña di Һala (76B/4)

Düşirir: Һeli ister oldı meli engübindir durur düşirir ma'nīsīdür mazoñi (78A/3)

Gelür: Erşete mu baña gelür na yelo Һande idem (81A/4)

Geyilür: Һarılar mu'tādı üzere geyilür anlar iki (81B/2)

Gider: Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāk (86A/4)

Görünür: ParaҺseno mu fenete baña 'ağreb görünür (71A/2)

Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol Һamūş (87B/2)

Geniş zamanın olumsuzu III. teklik şahıs: -mAz

Açmaz: İdrebetе ke Һe[n] mili eyler Һayā açmaz dehān (82B/1)

Bulamaz: Bulamaz beni ne cend itse baña geşt ü güzār (71A/4)

Bulunmaz: Her demki mevcūd aҺceñ bulunmaz (76A/7)

Görmez: Һe[n] şori görmez istiravos tiflos kör durur (83A/3)

Kesmez: Һe[n] me Һofti beni kesmez daҺı degil Һācetim (81B/5)

Olmaz: Göze istamati Һiya saki Һeyinete olmaz yasaҺ (67A/5)

Geniş zaman I. çokluk şahıs: -UrUz, -rIz

İderiz: Ve allāh isterse ba‘de’l-‘ıyd hesabı kaç‘ ideriz (55A/7-8)

İderiz: Ve didüğimiz şey[’]leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)

Κavuşuruz: İsto isteros miğome kavuşuruz ‘ākibet (84A/5)

Geniş zaman II. teklik şahıs: -ArsIn, -UrsIn, -rsİñ

Buyurursın: Ağām derzī geldi ne buyurursın (52A/17-18)

İdersin: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluk ider niçün dost ‘ad idersin (50A/16)

İdersin: Efendim baña ne emir idersin (56A/6)

N’idersiñ: İda kakes eki orada n’idersiñ miy içürecekim ikrasi şa keraso (76B/15)

Olursın: Niçün bişmān olursın bir şey’ üzerine ki bundan muğaddem bişmān oldun (50A/8)

Olursın: Eger pādişāhla hem celīs ve hem şöhet olursın niçün rāhat olursın (50A/12)

Geniş zaman II. çokluk şahıs: -UrsİñIz

Buyurursıñız: Ağām na‘lband geldi ve atı na‘llatdı emriñiz nedir ve ne buyurursıñız (61B/18)

Geniş zaman III. çokluk şahıs: -ArlAr, -UrlAr

Anarlar: Güzel adını seniñ anarlar (72B/12)

Gelürler: Erhonde dimek durur gelürler (72B/5)

İderler: Teblīg selāmı çok iderler (72B/9)

Severler: Kati çok cenābıñı severler (72B/10)

Umarlar: Teşriñizi bu dem umarlar (72B/11)

Görülen geçmiş zamanGörülen geçmiş zaman eki: -dİ, -dU, tI

Aldı: Bir küt ile güleşdim elsiz ayağım aldı (91A/6)

Biçti: İdyo şkelidyā to kame di ortadan biçti dimek (81A/3)

Boğuldı: İpñiyike ma‘nāsı boğuldı (72B/6)

Bozdı: Ehalase tin dul[y]a du işini bozdı dimek (85B/2)

Buldı: Ena kasi murike buldı yeni büyük belā (84A/3)

Dökdü: İşise dökdü dimekdir işese şıçdı demek (81A/3)

Düşti: Öylelik yere düşti bozayazdı gözümü (91A/7)

Küsti: Sevdigim iyyağapi mu küsti aħolyase mu (84B/7)

N'oldı: De kateho ida paşa baña n'oldı bilmem (71A/1)

Oldı: Urano oldı semā (65A/3)

Virdi: Ve seniñ didüğüñ ve cevābın gibi cevāb virdi (54A/13)

Görülen geçmiş zaman I. teklik şahıs: -dIm, -dUm

Buldum: İvrika to viho mu zıddımı buldum ben demek (80B/1)

Gitdim: Eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir (62A/8)

İtdim: Ena spiti ağorasa bir hāne itdim iştirā' (74A/6)

Güleşdim: Bir küt ile güleşdim elsiz ayağım aldı (91A/6)

Ƙaldım: Sa Ƙsilo epomina Ƙaldım dimekdür ƘaşƘatı Ƙaldım (77B/2)

Ƙaynatdım: Kerbic Ƙodum Ƙazğana boyraz ile Ƙaynatdım (91A/2)

Ƙıldım: Seni göreliden 'aƘlımı zāyi' Ƙıldım (44A/8)

Ne'tdim: Derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña (57B/3)

Oldum: Añıboros ayiñiƘa oldum 'ālīl ve hāsta ben (74B/2)

Sevdim: Sevdim seni ben yatriƘo Ƙame Ƙıl bana derman (66A/13)

Uğradım: Aylimonos anda paşa eyvāh kim ne uğradım (74B/6)

Uşandım: EvaresiƘa uşandım oldu Ƙokizma şanem (83A/5)

Yükletdim: Bir serçeniñ Ƙanadın kırƘ Ƙanglıya yükletdim (91A/4)

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu I. teklik şahıs: -mAdIm

Bulmadım: Mişliñ naziriñ bulmadım to nomño su deñ ivrika (74B/3)

Görülen geçmiş zaman II. teklik şahıs: -dİñ, -dUñ

Bildiñ: Ne işitdiñ ve ne bildiñ (52A/5)

Göründüñ: Afa nikez mağapi mu bana göründüñ sevdigim (74A/3)

İşitdiñ: Ne işitdiñ ve ne bildiñ (52A/5)

İtdiñ: Di pos payis nedir hāliñ ida [a]Ƙuses ne gūş itdiñ (79A/4)

Küsdüñ: Ne için küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases (82A/1)

N'olduñ: Derdiñ benimledir her dem n'olduñ ne'tdim ben saña (57B/3)

Uşandırdıñ: Cāndan uşandırdıñ beni ti zoyi mu varesiƘa (74B/2)

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu II. teklik şahıs: -mAdIn

Bırakmadın: İpno'ı de[n] mu [a]fikes bırakmadın ağzımda nefes (82A/1)

Görülen geçmiş zaman III. teklik şahıs: -dI

Boğuldu: İpñiyike ma'nası boğuldu (72B/6)

Dökdü: İşise dökdü demekdir işese şıçdı demek (81A/3)

Oldı: Olos o kozmos cümle cihândır istorofela oldı tağdaki (66A/7)

Virdi: Ve seniñ didüğüñ ve cevābın gibi cevāb virdi (54A/13)

Görülen geçmiş zamanın olumsuzu III. teklik şahıs: -mAdI

Çekmedi: Hem cift dağı çekmedi kaldı şöyle kazılı (91A/4)

Kalmadı: Kalmadı gayrı mecālim den eho poli dinami (88A/1)

Görülen geçmiş zaman I. çokluk şahıs: -dIk

Aldık: Ey furuncı sizden nemikdār ekmeğ aldık (53A/13)

Görülen geçmiş zaman II. çokluk şahıs: -dİñIz

Geldiñiz: K̄alos irsete dimekdür merhabā hoş geldiñiz (77B/1)

Görülen geçmiş zaman III. çokluk şahıs: -dIIAr

Atdılar: Kaf tağından bir taşı şöyle atdılar baña (91A/7)

Didiler: K̄atı tuzlu şey'in adına didiler armiro (80B/3)

Didiler: Ğonato istirağalo dizle topuğa didiler (81A/4)

Didiler: Pastiriço k̄ardos didiler olana kalbi selīm (87A/7)

Didiler: K̄um adına didiler ey serfirāz (72A/2)

Öğrenilen geçmiş zamanÖğrenilen geçmiş zaman eki: -mIşÖğrenilen geçmiş zaman III. teklik şahıs: -mIş

Olmış: Ormo olmuştır kerasidir kiraz (72A/4)

Söylemiş: Yunus bir söz söylemiş hic bir söze benzemez (91A/9)

Topurmuş: Lağlak k̄oduğ topurmuş bağa şunuñ sözünü (91A/8)

Yazılmış: Ağam hizmetkārıñızıñ defterinde yazılmışdır (53A/16)

Öğrenilen geçmiş zamanın olumsuzu III. teklik şahıs: -mAmIş

İtmemiş: İblik virdim çulhāya şarub yumak itmemiş

Gelecek zaman

Gelecek zaman eki: -IsAr, -AcAk, -AcAk

Gelecek zaman I. teklik şahıs: -AcAğIm

İçüreceğim: İda kakes eki orada n'idersin miy içüreceğim ikrasi şa keraso (76B/15)

Gelecek zaman III. teklik şahıs: -IsAr, -AcAk

Bulısar: Bu lügātler kuvvet-ile bulısar çok fetḥ-i bāb (88A/5)

Olısar: Şalāhın olursa mu'iniñ olısar felekde melekler (67B/5)

Olacak: Kadınım saña bir müfred disem maqbülün olacaktır (58A/4)

Belirli geçmiş zaman

Belirli geçmiş zaman III. teklik şahıs: -Ubdur, -UpdUr

Olubdur: Filasropos olubdur nebātātdan bir otluğ (69B/1)

Olubdur: Ağapimeno dahı ma'sūğ olubdur anı bil (70B/4)

Olubdur: Bir dizi incir olubdur ormaşo (72A/4)

Olupdur: Melañi olupdur sebet kalaşı (68B/6)

Olupdur: İksero trohalo olupdur bilesin kuru divār (80A/6)

Olupdur: Sinor ipsomi olupdur taze nān ey nevcivān (80B/7)

Olupdur: Ğarufalo kuru karanfil olupdur bi-gümān (82B/3)

Tasarlama kipleri

Emir

Emir II. teklik şahıs: -Ø

Al- Ø: Bize şatun al bir vuqqıye koyun etinden (54B/12)

Bağ- Ø: Ol defterde bağ ve haqqımızu vir (53B/2-3)

Gel- Ø: Gel buraya ela pa keşşe dinür papa (65B/3)

Ƙıl- Ø: Sevdim seni ben yatriko kame kıl bana derman (66A/13)

Ol- Ø: Ve hisāb kitābında toğrı ol (55A/14)

Vir- Ø: Ol defterde bağ ve haqqımızu vir (53B/2-3)

Emir olumsuz II. teklik şahıs: -mA

Eyleme: Merdüm-i bi-‘irfānla dostluk eyleme zīrā andan ne dostluk ve ne düşmanlık me’ mül olur (50B/7)

İşitme: Bir kimesne saña sövse sen anıñ kelāmını işitme zīrā ol mā-lā-yā‘nī laķırdı gine kendine rāci‘dir (63A/6)

Kalma: Voyşa mu gel eyle meded min apomiñes kalma sen (74B/7)

Söyleme: Eger istersenki esrārıñ düşmenlerinden maḥfī kıla dostlarına söyleme (50B/17)

Olma: Ey oğul ‘ilm oķu cūhelādan olma zīrā ki cūhhāl kör gibidir (48B/7)

Emir III. teklik şahıs: -sIn, -sUn

Bulsun: Hüsñüñ de mādem bulsun tezāyid (76A/11)

Gelsün: Ve derzīye di-ki çapuk gelsün (52A/15)

Olsun: Pezīr ey huşul olsun zamīriñde olan niyyāt (68A/13)

Virşün: Ağam saña allāh çok ‘ömür virşün ve gönlinde cāy-gīr olan baña virşün (61B/6)

Emir olumsuz III. teklik şahıs: -mAsIn, -mAsUn

Gelmesin: Mi sosis na’rşis dimekdür sağlğıla gelmesin (87A/6)

Gelmesün: Mi sosi narşis dimekdir sağlğıla gelmesün (77A/10)

Emir II. çokluk şahıs: -İñ

Alıñ: Haķķıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Ediñ: Haķķıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

İstekİstek I. teklik şahıs: -(y)Am, -AyIm

Alam: Baş üstüne giderim ve me’ mül iderimki ucuz alam zīrā gāllāt bu sene bahaludur (58B/7)

Alayım: Gel yanıma sevdiğim alayım bir şeftālī (87A/1)

Diyem: Na foñazo pu’ne şananos diyem eynel-ecel (81B/1)

Göreyim: Ac gögsünü diķkat iyle egilüben göreyim (57A/7)

Olam: Kospotes şa na ķleģo ya nice bir giryān olam (85A/2)

Süreyim: Eger iznin olursa ben yüzümide süreyim (57A/8)

Uyandırırım: Eger istersen anı uyandırırım (55B/14)

Yapayım: Baş üstüne iki gözüm nedersen ben yapayım (57B/11)

Yazayım: Dividi getir ve kalemî tã saña yazayım ve sen ezberle (59A/11-12)

Yıkılam: N'apomino kalayım mı ya na kãpsõ yıkılam (81A/1)

İstek I. teklik şahısın sorusu: -AyIm mI

Kalayım mı: N'apomino kalayım mı ya na kãpsõ yıkılam (81A/1)

İstek II. teklik şahıs: -AsIn

Bağasın: Tã bağasın kölem Süleymãn ne işler (55B/6-7)

Giresin: Lãkin ben isterim añsızın giresin (55B/4)

Gönderesin: Bir muhbir isterim gönderesin (76A/8)

Gülesin: Na yelas na hãharizis gülesin oynayasın (85A/5)

İdesin: Na piñis farmaka pola çok zehir nũş idesin (85A/6)

Olasın: Tã ki belãlardan maħfũz ve cümle evkãtda emĩn ve müsterĩh olasın (50A/3)

Okuyasın: Nadyavazis okuyasın pasa vola her bãr (70B/6)

Oynayasın: Na yelas na hãharizis gülesin oynayasın (85A/5)

Yanasın: N'ağapisis 'ãşık olub na keyese yanasın (85A/5)

Yiyesin: Eger sen rahat dilersen ta'ãmı az yiyesin şuyı da öyle (62B/2)

İsteğın olumsuz II. teklik şahıs: -mAyAsIn

Görmeyesin: Pote ivlapsimo na mi đis görmeyesin hic vebãl (85A/4)

Olmayasın: Ey oğul eger istersen ben saña cümle 'adedleri ögredeyim tã kimseye muhtãc olmayasın (59A/4-5)

Olmayasın: Eger istersen mükedderũ'l hãtır olmayasın hasũd olma (51A/12)

Uyumayasın: Na mi kimase ti ñıkta uyumayasın gice (84A/7)

İstek III. teklik şahıs: -A

İde: Hãk te'ãlã saña baħş ide efendim cenneti (77B/7)

Ola: Hem pençgeh'de dãim ol kim yarın ola yũziñ aķ (67A/9)

Ola: Ögũtle o kes kim ola maħrem zenine (69A/6)

İsteğın olumsuz III. teklik şahıs: -mAyA

Eylemeye: Andan alçak bir âdem bilme ki bir kimesne aña hãceti ola ve kãzã eylemeye (51A/7)

İtmeye: Ol kimse ki yigitligi halka zulm itmeye i'tikād ider düşmān tut (50B/2)

Olmaya: Şol şart-ile ki kemükleri olmaya (55A/4-5)

İstek I. çokluk şahıs: -(y)AlIm

Bilişelim: K̄apadır na d̄osome ma'nāsıdur bilişelim (86B/6)

Daşıyalım: Ve lākin lāyık̄dur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)

Giceleyelim: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

Gidelim: K̄alk̄ mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan şöıra bağceye gidelim (49A/8)

İşidelim: Ve üç gün üç gice bağcede giceleyelim ve bülbül şedāsını işidelim (49A/18)

Okuyalım: K̄alk̄ mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan şöıra bağceye gidelim (49A/8)

Olalım: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta'ām bişürmek için tā ki rāhat olalım (49B/14)

Söyleşelim: Na milume ela kaçē gel otur söyleşelim (86B/6)

Varalım: K̄alk̄ mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan şöıra bağceye gidelim (49A/8)

Yiyelim: Ve yemişler yiyelim amrūddan ve üzüm̄den ve elmadan ve nardan (49A/13)

İsteğin olumsuz I. çokluk şahıs: -mAyAlIm

Görmeyelim: Na miço me tin diro mara görmeyelim şiddeti (77A/10)

Olmayalım: Tā ki bir ferde muhtāc olmayalım ve üç vukıyye şatun alalım (49B/9)

İsteğin olumsuz III. çokluk şahıs: -mAyAlAr

İtmeyeler: Tā ki müṭāla'a idene el-sine-i erba'anıñ taḥşīli eshel olub bizi de'avāt-ı hayriyyeden ferāmūş itmeyeler (4B/6-7-8)

Şart

Şart: -sA

Şart I. teklik şahıs: -sAm

Alsam: Bir buse alsam rencide olma (76A/9)

Disem: K̄adınım saña bir müfred disem maḳbülün̄ olacaḳdır (58A/4)

Görsem: Na idume görsem gerekdür hem sürür (87B/1)

Haırlarsam: Ne zamān ki başta nāmıñ üstünde seni haırlarsam (58A/7)

Ölürsem: Ma k'isos ke na putano lākin ölürsemde ger (84A/6)

Şart II. teklik şahıs: -sAn, -sAñ, +i-señ

Dirseñ: Nedir dirseñ terapayi tesellī vir baña doz'mu (79A/6)

Gelürsen: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

İder-iseñ: Eger ta'zīm ider iseñ saña ta'zīm iderler (69B/4)

İster-iseñ: Eana şelis ister-iseñ gel ela var degil ma'nāsı ame gela (76B/3)

İstersen: Eger istersenki esrārıñ düşmenlerinden maħfī kıla dostlarına söyleme (50B/17)

İstersen: Eger istersen mükedderü'l hātır olmayasın hasūd olma (51A/12)

Olursan: Zīrā ki cühelā seni kirledir pāk olursanda zīrā güneş 'ālī ve ziyā'ī iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider (49A/2-3)

Şorar iseñ: De[n] kodari ma'nīsini şorar iseñ lā-be's-durur (87B/4)

Şart III. teklik şahıs: -sA

Gelse: Makrişi dağı gelse de (73A/13)

Gülse: Kaso yelasi yelase saña gülse aldar (71A/1)

İtse: Bulamaz beni ne cend itse baña geşt ü güzār (71A/4)

İtse: Kane su şelimatısi her ne cend itse vifāķ (86A/3)

Virse: Baña tañrı virse kıamu bahş ideydim na mu dī de o Şe'us olo na mirazo (76B/14)

Şart III. çokluk şahıs: -sAlAr

Diseler: Ne-durur pilya diseler di hemān ölker durur (83A/1)

Diseler: İksipata ma'nīsı nedür diseler ülker durur (83A/1)

Gereklilik

Gereklilik eki: -mAlI

Dimeli: İksenoyati oldı yabancı bil ne dimeli hoş dinür oşalo (75A/6)

Gereklilik I. teklik şahıs: -sAm gerek

Görsem gerek: Bilmem kimi görsem gerek (73A/4)

Görsem gerek: Na idume görsem gerekdür hem sürür (87B/1)

İtsem gerek: Ağuyı nüş itsem gerek (73A/2)

İtsem gerek: Ben nice ketm itsem gerek (73B/6)

Çalsam gerek: Kimiñle ben çalsam gerek (72B/16)

Ölsem gerek: Derdiñle ben ölsem gerek (73A/8)

Şarsam gerek: Ya ben kimi şarsam gerek (72B/14)

Silsem gerek: Ben gözlerim silsem gerek (73A/6)

Sürsem gerek: Anda yüzüm sürsem gerek (73A/10)

Yüzsem gerek: Balık gibi yüzsem gerek (73A/12)

Birleşik zaman çekimleri

Geniş zamanın şartı

Geniş zamanın şartı I. teklik şahıs: -rsAm, -UrsAm

Gelürsem: Eger saña gelürsem yüzün eħşitme (44B/6)

Çatırlarsam: Ne zamān ki başta nāmıñ üstünde seni çatırlarsam (58A/7)

Geniş zamanın şartı II. teklik şahıs: -IrsAn, -IrsAñ -UrsAn

Gelürsen: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

İder-iseñ: Eger ta‘zīm ider iseñ saña ta‘zīm iderler (69B/4)

İster-iseñ: Eana şelis ister-iseñ gel ela var degil ma‘nāsı ame gela (76B/3)

Olursan: Zīrā ki cühelā seni kirledir pāk olursanda zīrā güneş ‘ālī ve ziyā‘ī iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider (49A/2-3)

Şorar iseñ: De[n] kodari ma‘nīsini şorar iseñ lā-be’s-durur (87B/4)

Geniş zamanın şartı III. teklik şahıs: -ArsA, -UrsA

Ararsa: Eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir (62A/8)

Degerse: Ene su diyokşi ela eliñ degerse gel baña (87A/4)

Dilerse: Ve ol köyde mekş itmek murād iderim şoñra allāh te‘ālā dilerse girü gelürem (62A/12)

Geyerse: Sen itme i‘tibārı geyerse de çetāri (70A/3)

N’isterse: Eyleme sipariş n’isterse göñlüñ (76A/10)

Olursa: Eger iznin olursa ben yüzümide süreyim (57A/8)

Olursa: Şalāhıñ olursa mu‘īniñ olısar felekde melekler (67B/5)

Olursa: Ene su meli dimekdür saña olursa naşīb (85B/4)

Olursa: Eger nādān olursa cihānīn tācidārı (70A/3)

Sögerse: Taḥkīk ben bir kötü kimesne üzerine uğrar oldum ol kötü baña sögerse de (63B/6)

Virirse: Ena ḍosiya o Şeus Hax virirse ‘āfiyet (84A/6)

Geniş zamanın hikayesi

Geniş zamanın hikayesi I. teklik şahıs: -ArdIm

İderdim: N’olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du‘ā iderdim (59A/8-9)

Bilür idüm: Olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm (63B/2)

Geniş zamanın hikayesi III. teklik şahıs: -ArdI

Geçerdi: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduḡda dertlerim geçerdi (58A/11-12)

Geniş zamanın hikayesi III. çokluk şahıs: -rdIIAr

Dirdiler: Aḡa nisi ḍanisi karşı dirdiler lākin (70A/6)

Görülen geçmiş zamanın şartı

Görülen geçmiş zamanın şartı II. teklik şahıs: -ñsA

Aldıñsa: Aḡam ikiyüz ḡuruşa aldıñsa eyüdü (54A/4)

İsteğin hikayesi

İsteğin hikayesi I. teklik şahıs: -AydIm

İdeydim: Baña tañrı virse kamu baḡş ideydim na mu ḡi de o Şe’us olo na mirazo (76B/14)

İsteğin hikayesi II. teklik şahıs: -AydIñ

İşleyeydiñ: N’olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du‘ā iderdim (59A/8-9)

İsteğin hikayesi III. teklik şahıs: -AydI

Girü döneydi: Olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm (63B/2)

N’olaydı: N’olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du‘ā iderdim (59A/8-9)

Olaydı: Olaydı deñiz sırça elimdeki limonu (58A/11)

FiilimsilerZarf fiil ekleri-AlI

Görelî: Görelî seni sevdiğim apiti ke se stırafıka (74B/1)

Göreliden: Seni göreliden ‘aqlımı zāyi’ kıldım (72A)

-dIGImdA

Sevdiğimde: Evvel sevdiğimde seni ramazān māhı idi (57A/2)

Vardığımda: Kıovar yanına vardığımda hemān-dem kıondaçi mono napağome zığoñi (78A/7)

-dİgİndAn

Oldığından: Melek hıyılı oldığından ziyāde ta‘zīm iderler (57A/13)

-dIkda, -dukda

Bulduğda: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduğda dertlerim geçerdî (58A/11-12)

Geldikde: Ya Süleymān şabāh geldikde şabūhu getür (56A/8-9)

Gitdikde: Yanımızdan çıkub gitdikde kıuyumcı’ı bize çağır (53B/13)

İtdikde: Ve nūşe şurū‘ itdikde neğāmā[t]-ı celīle-ile nağme eyle (56A/12)

-(y)Ub

Cıkub: Yanımızdan çıkub gitdikde kıuyumcı’ı bize çağır (53B/13)

Düşüb: Kıarnın kıaydına düşüb ölen köleden ziyāde muşibetdendir (51B/17)

Kakıyub: Bostān issi kıakıyub der ne yersin kıozumı (91A/1)

Olub: N’āğapisis ‘āşık olub na keyese yanasın (85A/5)

Olub: Sevdāmız yapışdı şahanda ağda olub bāl gibi (57A/3)

Şaşırub: ‘aqlım şaşırub kıalemlerimi zāyi’ iderim (58A/8)

Uyub: Maķāmı şināsāne uyub āheng-i ‘uşāk ile sen (67A/8)

Yuvarlayub: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşul bulduğda dertlerim geçerdî (58A/11-12)

-ken

Çıkarken: Başka hācet yok illā kıuyudan çıkarken baña kıaşşābı (54B/3)

-mAdAn

İtmeden: Zīrā ki kış yakındır ve bize gerekdir ki odun ve kömür kış hülül itmeden cem‘ idelim (58B/2)

Yemeden: Saña aclıktan ölmek hayırludur alçaqların ta‘āmını yimeden (51A/2)

-mAktA

İndirmekde: Ben gecdim de indirmekde ol kendini murād itmez didim (63B/7)

-mAyIncA

Gelmeyince: Bu aradan ayrılmam sen gelmeyince (44B/3)

Girmeyince: Yorgan altına girmeyince ketm iderim ben diyemem (57B/8)

-(y)U

Deyü: Eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir (62A/8)

Deyü: Nedir deyü şorana bandım virdim özünü (91A/2)

İsim fiil ekleri-İş

Gülüş: Yelyo haḥaro oldı gülüş hem iḳlapsi diñildi (66A/8)

Gülüş: Ḳorfoyelazma tebessüm haḥaro oldı gülüş (81B/3)

İniş: Şima hem dizoma dinür inişe hem yoḳuşa (84A/5)

-mAK

Bişürmek: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek içün tā ki rāḥat olalım (49B/14)

Dökmek: Şima dökmek şima dalğa şina ḳaz (b.103)

Ekmek: İsporo toḫuma dinildi fitemā ekmek durur (b.307)

Eḳmek: Ey furuncı sizden nemiḳdār eḳmek aldık (53A/13)

Getürmek: Cesediñ selāmeti ta‘āmı az yimek ve imāniñ selāmeti şalat ü selām çok getürmekde (62B/13)

Gitmek: Zīrā köye maşlaḥat icün gitmek murād iderim (61B/14)

Görmek: Gözlerimi ağlayıcı görmek istersen ey cāna (57B/4)

İtmek: Ḳatalima oldı ḳatlı itmek daḥı vīrānedir (83B/6)

Kesmek: Derzī eşvāb kesmek isterim zīrā bayram yakındır (52B/3)

Ölmek: Saña aclıktan ölmek hayırludur alçaqların ta‘āmını yimedem (51A/2)
 Toğurmak: Kilyoponosdur toğurmak zaḥmeti hem yeñisi (82A/3)
 Yemek: Oldı zigara bil daḥı mizān fayto yemekdir ḳardiya yürekdir (66A/10)
 Yimek: Hem faye yimek faki adına dirler mercimek (80B/1)

-mA

Görme: Seni görmege ḳatı ḥasretim peşi mu na se iḍo ağapi mu (75A/7)
 Sayma: Ağam ben şaymağı ve şayıları bilmem ve anlamam (59A/1-2)
 Toğurma: Yeni toğurma hem şuvar uşaq soñıdır lefteri (b.134)
 Yemege: Balıḳ ḳavağa çıḳmış zift tırşusun yemege (91A/8)

Sıfat fiil ekleri

-AcAk

Diyecek: Eḥologo na su po var diyecek sözüüm saña (87A/4)
 Gidecegimiz: Ve bizim gidecegimiz turāb evidir (64A/4)
 İşleyecek: Olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm (63B/2)

-An

Bulunan: Tarlalarda bulunan keseklere dedi volaḳa (83B/5)
 İçilen: Ḳapno durur disye bil daḥı içilen tütün (83B/7)
 İden: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki ḳıyar (71A/5)
 İden: Oldı çenin imsak iden tāşın adı iḳratḳator (b.133)
 Oḳuyan: Baḥr-ı ğamdan oḳuyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)
 Olan: Ḳolokışa oldı ḳabaḳ amo ḳum büyük olan penceredir portela (76A/16)
 Olan: İgnostikōs ‘āḳil olan kes foyi ider nefreti (77A/8)
 Olan: Daḥı yañsaḳ olane di ‘unḳile ḥumari (b.70)
 Olan: Ḥizmetkārla git ve bize lāzım olanı ilet (52B/9-10)
 Söyleyen: Sözi çok söyleyene poli miliza dirler (69B/3)
 Söyleyen: Her kelime-yi ḥabīse ki bir ādem-i āḥeriñ dehānından ḥikāye saña söyler saña söyleyenden bil (51A/17)
 Uman: Zehr-i ḳatilden şifā uman kimesne gibidir (64A/12)

-İ

Benzer: İmñarito dimekdir aña benzer (72B/1)

-dİĠ, -dUĠ,

Didüġüñ: Ve seniñ didüġüñ ve cevābın gibi cevāb virdi (54A/13)

Didüġimiz: Ve didüġimiz şey[']leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)

Gitdiġiñ: Gitdiġiñ vaqıtde ahve oasına gir (55B/2)

Oldıġından: Melek uyulu oldıġından ziyāde ta‘zīm iderler (57A/13)

Sevdigimden: Ya‘nī ölüm baña ‘Azrā’il ile aber virdi ki sevdigimden (57B/11)

Uġradıġımı: Ne uġradıġımı bilmem de ateo ida epaa (67B/14)

-mAz

Virmez: iek virmez aġaca di sen denaı (68B/7)

-mİ

Yanmıa: Fotya dinür ātee yanmıa di imenos (65A/7)

Birleik fiil

-A al-

ala al-: Eġo apo me ala alurem ben aġ isen (87A/6)

-Ar ol-

Uġrar ol: aı ben bir kötü kimesne üzerine uġrar oldum ol kötü baña sögerse de (63B/6)

-A yaz-

Bozayazdı: Öylelik yere düti bozayazdı gözümi (91A/7)

-mAK iste-

Görmek iste-: Gözlerimi aġlayıcı görmek istersen ey cāna (57B/4)

Kesmek iste-: Derzī evāb kesmek isterim zirā bayram yaındır (52B/3)

Olma iste-: Eger alkıñ mabūb ve mabūlu olma istersen alkıñ mezāınca nu eyle (51B/7)

Olma iste: Eger cemi‘ alkdan ‘ālī olma istersen ayrı alkdan diriġ itme (51B/12)

-mU ol-

Olmu ol-: Zira yazıldıġı vecih üzre munfaıl abīlinden olmu olur (45B/5)

-Ur gör-

Uyur gör-: Efendim kahve oçasına girdim ve anı uyur gördüm buldum (55B/12-13)

Yeterlilik-A bil-

Şokabilsem: Hem kopyadır kız oğlan şokabilsem buçuna (82A/2)

Yeterliliğin olumsuz: -AmA-, -ImA-Yeterliliğin olumsuz görülen geçmiş zaman I. teklik şahıs: -AmAdım

Başamadım: Şunu da başamadım göyündürdi özümü (91A/6)

Yeterliliğin olumsuz geniş zaman I. teklik şahıs: -AmAm

Diyemem: Yorgan altına girmeyince ketm iderim ben diyemem (57B/8)

Getüremem: Ke to şan atomu ölümümi dağı hātıra getüremem de[n] donesto haro (77A/2)

Göremem: Ki hamorizome di esnerim göremem şifā de soro qalo (75B/5)

Şevemem: Aliz loyez de yeno başka şevemem zinhār (71A/5)

Söyleyemem: Kalbimdeki esrārımı saña ben söyleyemem (57B/7)

Yeterliliğin olumsuz geniş zaman III. teklik şahıs: -AmAz

Bulamaz: Bulamaz beni ne cend itse baña geşt ü güzār (71A/4)

6.2.2.3. Ünlem

Ā: Hame ne yer homa durur bil turāb hem kirec azvestidür bil şeh ā (76B/1)

Bārek'allāh: Didim bārek'allāh bir dem ağladım (90A/7)

Ey: Cidāl ile rehindir amaşi ey qarındaş (69B/6)

Ey: Fe'ülün mefā'ilün işit ey gözüm nūrı (79A/1)

Ey: Hem dağı nesrīn güline musketa di ey 'azīz (82B/4)

Ey: Kafe kahve kahvehāne kafetedir ey püser (84A/1)

Ey: İsto isterva dimekdir şoñ sonunda ey perī (85B/1)

Ey: Ey oğul 'ilm oqu cühelādan olma zīrā ki cühhāl kör gibidir (48B/7)

Ey: Ey furuncı sizden nemikdār ekmeğ aldık (53A/13)

Eyvāh: Aylimonos anda paşa eyvāh kim ne uğradım (74B/6)

Eyyühe: İzağakat bike'd dünyā terennüm eyyühe'l-monlā (71B/7)

Ya: Ya Süleymān şabāh geldikde şabūhu getir (56A/8-9)

6.2.2.4. Zamir

Zamir n'si: +n

Anda: Anda yüzüm sürsem gerek (73A/10)

Andan: Andan alçağ bir ādem bilme ki bir kimesne aña hāceti ola ve qazā eylemeye (51A/7)

Bundan: Qalk mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan şoñra bağceye gidelim (49A/8)

Defterinde: Ağam hizmetkārınızın defterinde yazılmışdır (53A/16)

İcinde: Qandiyeye icinde yoğdur nazirini (76A/3)

Lisānında: Bir şey'e şālih degile dinilir Rūmī lisānında aña di qala (76B/4)

Ondan: Merdüm-i bī-'irfānla dostluğ eyleme zirā andan ne dostluğ ve ne düşmanlık me'mül olur (50B/7)

Şahıs zamirleri

Anlar: Emiz biz ekiñi anlar oldı ego bendir (78B/1)

Ben: Sevdim seni ben yatriko qame qıl bana derman (66A/13)

Ben: Pu me yirevi o haros beni 'azrā'ıl arar (71A/3)

Ben: Bulamaz beni ne cend itse baña geşt ü güzār (71A/4)

Biz: Na mas evoyşa oşimos bize imdād ide Hağ (87B/3)

Biz: Tin direti istirata na diğsi bizi irşād ide Hağ (87B/3)

Biz: Var bize bir haber getir (52A/11-12)

Men: Ey sevdiğim bir şeftālū menden qaça (44A/11)

Ol: Kiñigos ol kimse oldı-kim ider şayd u şikār (83B/2)

Ol: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluğ ider niçün dost 'ad idersin (50A/16)

Ol: Ol kimse ki yigitligi halka zūlm itmeye i'tikād ider düşmān tut (50B/2)

Sen: Mi şaris şa se vareto žeme senden uşanam (83A/5)

Sen: Toğru didiñ zirā senden gayri dahı kıymetinden şordum (54A/9-10)

Sen: Ne zamān ki başta nāmıñ üstünde seni hatırlarsam (58A/7)

Sen: Sevdim seni ben yatriko qame qıl bana derman (66A/13)

Sen: Qaçma yaña görsem seni mifoyis ane se şoro (67A/4)

Sen: Maqāmı şināsāne uyub āheng-i 'uşağ ile sen (67A/8)

Siz: İzniñizle giderim ve sizi ĥudāya ışmarladım (53A/4)

Siz: Ey furuncı sizden nemikdār ekmeğ aldık (53A/13)

Dönüşlülük zamiri

Kendi: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki kıyar (71A/5)

Kendiñ: Ta panosu na křařnas kendiñ ferāmūř idesiñ (85A/6)

Kendiñe: Bir kimesne saña sövse sen anıñ kelāmını işitme zırā ol mā-lā-yā'nī laķırdı gine kendine rāci'dir (63A/6)

Kendüye: Kerīm olan kimse va'dini vefā ider kendüye bir ziyān olsa 'af ider (64B/13)

Belgisiz zamir

Birbiri: Birbirin anando nalo ekatavanon ursalar (85B/6)

Ķamu: Baña tañrı virse Ķamu bahş ideydim na mu đı de o Se'us olo na mirazo (76B/14)

İşaret Zamiri

Anı: Anı ki ben itsem gerek (73B/4)

Bu: Ķateřeto bil anı bu ne dimekdür Ķatı (65B/2)

Bu: Bu didi kim iftirāk u ihtirāk bil ittifāk (86A/4)

Bunı: Müstef'ilün müstef'ilün bu fānī dñnyā şo bunı (67A/6)

Bunı: İstera şatapiste tine řoñradan gel yut bunı (82B/5)

6.2.2.5. Sıfat

İşaret sıfatları

Bu: Müstef'ilün müstef'ilün bu fānī dñnyā şo bunı (67A/6)

Bu: Fe'ulün fe'ulün bu bendimi gūř it (68B/8)

Bu: Teřrifiñizi bu dem umarlar (72B/11)

Bu: Bu řavrı derünimi mecrūř ider me to tataargamsa me pligoñi (78A/9)

Bu: Yetişür Hıfzı yetişür mübtediye bu kitāb (88A/5)

Bu: Bu lügātler şuvvet-ile bulsar çok feth-i bāb (88A/5)

Ol: Ol defterde bağ ve ĥađķımızı vir (53B/2-3)

Ol: Ve ol köyde meks̄ itmek murād iderim şoñra allāh te‘ālā dilerse girü gelürem (62A/12)

Şol: Şol şart-ile ki kemükleri olmaya (55A/4-5)

Şu: Şu ālet ki taḥīr ketān ider (68B/4)

Şu: Apander fetus oldu şu ādem ki ergendir (78B/3)

Şu: Kuyumçu şu ḥātemiñ bahāsı nedir (54A/1)

Sayı sıfatları

Beşyüz: Pendaqoşa iryaliya dinür bilesiñ beşyüz ğuruş (84A/4)

Bir: Bize şatun al bir vuḳkiye koyun etinden (54B/12)

Bir: Rozo güldür meli baldır mono pato durur bir kat (67B/8)

Bir: Ena fili ma‘nāsı bir şeftālī (72A/5)

Bir: Bir buse alsam rencide olma (76A/9)

Bir: Bir çeki odun dimekdir ena pezo iksila (81B/7)

Bir: Kuḳunara fıstıḳ oldu ena maço bir tuḫam (87B/6)

Dört biñ: Ey Süleymān çünki emir böyle dört biñ vuḳıyye kömür ve ücyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)

İki: İkleĝosi ta dyo mu maşya iki gözüm ağlar (70A/7)

İki: Esi [i]se ta dyo mu maşya sensin iki gözlerim (83B/1)

İkiyüz: Ağam ikiyüz ğuruşa aldıñsa eyüdür (54A/4)

Kırk: Bir serçeniñ kanadın kırk kanlıya yükletdim (91A/4)

Ücyüz: Ey Süleymān çünki emir böyle dört biñ vuḳıyye kömür ve ücyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)

Ücyüz: Zirā kıymeti ücyüz ğuruşdur belki zāid (54A/6-7)

Pekiştirme sıfatları

Büsbütün: İfayedine oliye di dimekdir büsbütün (83B/7)

Kaşkatı: Sa ksilo epomina kaldım dimekdür kaşkatı kaldım (77B/2)

Şapaşag: Yero sosto şapaşagdır ispazmeno oldu kırık (81A/2)

Yem yemiş: Dedro durur taze ağac hem yem yemiştir puriḳa (66B/10)

Belgisiz sıfatlar

Bir haber: Var bize bir haber getir (52A/11-12)

Bir iş: Ve bundan sonra başka bir işe göndersem gerek (56B/1-2)

Bir otluğ: Filasropos olubdur nebātātdan bir otluğ (69B/1)

Bir söz: Yunus bir söz söylemiş hic bir söze beñzemez (91A/9)

Birkaç: Oğlum ben saña birkaç naşihat iderim anlarla ‘amel eyle (49B/19)

Bütün: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)

Cümle: Tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evkātta emīn ve müsterih olasın (50A/3)

Cümle: Ey oğul eger istersen ben saña cümle ‘adedleri öğredegim tā kimseye muhtāc olmayasın (59A/4-5)

Cümle: Olos o kozmos cümle cihāndır istorofela oldu tağdaki (66A/7)

Cümle: Cümle dostlarıñ seni añarlar (72B/9)

Çok: Çok aqçe pola aspra hem pola astira nücüm oldu (71B/2)

Çok: Na zisis polos aḥronos yaşa efendim çok sene (85A/4)

Her: Her kelime-yi ḥabise ki bir ādem-i āheriñ dehānından hikāye saña söyler saña söyleyenden bil (51A/17)

Her dem: Derdiñ benimledir her dem n’olduñ ne’tdim ben saña (57B/3)

Her ne: Kane su şelimatısi her ne cend itse vifāk (86A/3)

Hic: Pote ivlapsimo na mi dis görmeyesin hic vebāl (85A/4)

Hic bir söz: Yunus bir söz söylemiş hic bir söze beñzemez (91A/9)

Katı: Anemiki katı yeller amoca (72A/2)

Pek: Nedir yetim di orfano daḥı pek yetim pendarfano (75A/6)

Pek: Pola onostimo dimekdür bilesiñ pek leziz (82B/4)

Sıra sayı sıfatları

Āhir: Her kelime-yi ḥabise ki bir ādem-i āheriñ dehānından hikāye saña söyler saña söyleyenden bil (51A/17)

Evvel: Hüsni durur evveli hem gāyeti kara batağ (67A/7)

Evvel: Evvel sevdiğimde seni ramazān māhı idi (57A/2)

İkinci: İkinci evveliñ mişalidir (16A/3)

Kesir sayı sıfatları

Bir bucuğ: Ve bir bucuğ vuqıyye keci etinden (54B/14)

İlgi (aitlik) sıfatı+ki

Dünki: Upses upreğeşse olubdur dünki gün ile öte gün (86B/4)

Elimdeki: Olaydı deñiz sırça elimdeki limonu (58A/11)

Qalbimdeki: Qalbimdeki esrārımı saña ben söyleyemem (57B/7)

Qağdaki: Olos o qozmos cümle cihāndır iştorofela oldu qağdaki (66A/7)

6.2.2.6. Edat

+A dek: N'olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du'ā iderdim (59A/8-9)

+dAn gayrī: Toğru didiñ zīrā senden gayrī dahı kıymetinden şordum (54A/9-10)

+dAn şoñra: Qalkq mektebe varalım ve ders oquyalım ve bundan şoñra bağceye gidelim (49A/8)

+dAn şoñra: Ve bundan şoñra başqa bir işe göndersem gerek (56B/1-2)

+IncAyA dek: N'olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du'ā iderdim (59A/8-9)

-mAk için: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir qa'am bişürmek için tā ki rāhat olalım (49B/14)

Qün: Hikmet dinildi şi'ire qün (73B/6)

Qün: Nistiyā bildiñ qün orūcdur bayrām oldu bayrāmī (b.374)

İçün: Mevt için doğduñ harāb için binā edüñ (64A/8)

İle: Ve 'ilm-i lügatı öğren zīrā ki lügat 'ilmi 'ilmieriñ miftāhıdır 'ulemā ile otur cühelādan kaç (48B/12-13)

İle: Ey Süleymān zebān-ı Yūnānī ile başla (56B/6)

-Un için: Sen cem' itme malı sen bilmezsin ki kimün için cem' idersiñ (63B/14)

Uzaklık edatı

Tā: Tā ki bir ferde muhtāc olmayalım ve üç vuqıyye şatun alalım (49B/9)

Tā: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir qa'am bişürmek için tā ki rāhat olalım (49B/14)

Tā: Tā baqasın kölem Süleymān ne işler (55B/6-7)

Benzetme edatı

Āsā: Divāne āsā gezerim san do'qozolo yirizo (74A/7)

Gibi: Balıq gibi yüzsem gerek (73A/12)

Gibi: Keklik gibi eyle hırām poz pasye san di berđika (74B/7)

Gibi: Sevdāmız yapışdı şahanda ağda olub bāl gibi (57A/3)

Gibi: Zehr-i katilden şifā u man kimesne gibidir (64A/12)

Şart edati

Ger: Ger çamurı var ise kavalıko tiho dinür (80A/7)

Ger: Digeri oldı kanarya ger müzekker ger dişi (83A/6)

Ger: Ma k'isos ke na putano lākin ölürsemde ger (84A/6)

Eger: Eger halkıñ maħbüb ve maħbūlu olmağ istersen halkıñ mezākınca nuğ eyle (51B/7)

Eger: Eger oyun ve maşharalığda ise baña haber vir (55B/9-10)

Eger: Eger iznin olursa ben yüzümide süreyim (57A/8)

Eger: Ey oğul eger istersen ben saña cümle 'adedleri öğredeyim tā kimseye muhtāc olmayasın (59A/4-5)

Soru edati

Ƙanda: Ƙandaydıñ pu isune Ƙand u şekerdir zaħari (67A/2)

Ƙankı: Ƙankı şey' zāid ve Ƙankısı nāķışdur (53A/1)

Kim: Oldistivañi cizme kim geyer ānı ehl-i Ƙurā (b.132)

Kim: Ya ben kimi şarsam gerek (72B/14)

Kim: Kiñğos ol kimse oldı-kim ider şayd u şikār (83B/2)

Kim: Bu didi kim iftirāk u ihtirāk bil ittifağ (86A/4)

Kimiñle: Kimiñle ben Ƙalsam gerek (72B/16)

Mı: N'apomino Ƙalayımmı ya na Ƙapso yıķılam (81A/1)

Mıdır: Ol gemide tüccārdan bir ferd var mıdır (52A/9-10)

Mıdur: Seniñ başka ģacetıñ var mıdır (54A/15)

Ne: Ƙunupi ne demek di sivrisinekler (67A/13)

Ne: Ne uğradığımı bilmem de Ƙateho ida epaşa (67B/14)

Ne: O de ze'neşis oreksi ne demki hoşluğun yokdur (68A/14)

Ne: İnda [a]ķuses ne işittiñ ida Ƙames ne işlediñ (77B/2)

Nedir: Nedir yatrosofi kitāb-ı tabīb (68B/3)

Nedir: Nedir yetim di orfano daħı pek yetim pendarfano (75A/6)

Nedir: Di pos payis nedir ģaliñ ida [a]ķuses ne gūş itdiñ (79A/4)

Nedir: Nedir dirseñ terapayi tesellī vir baña doz'mu (79A/6)

Nedür: İksipata ma'nīsi nedür diseler ülker durur (83A/1)

Nedurur: Ne-durur ve odeksa di şol ile yemiñdir (78B/5)

Nedurur: Ne-durur pilya diseler di hemān ölker durur (83A/1)

Ne için: Ne için küsdüñ baña pe[s] mu ya ida mu colyases (82A/1)

Nerede: Nerede bulunur poşana vresi (68B/5)

Nereden: Nereden geldiñ (52A/2)

Ne zaman: Ne zamān ki başta nāmīñ üstünde seni hatırlarsam (58A/7)

Niçe: Niçe bir acānım tezvīç itmeme ospotes ipsişi mu de[n] sero ña zo (77A/3)

Niçün: Eger pādişāhla hem celīs ve hem şöbet olursın niçün rāhat olursın (50A/12)

Niçün: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluğ ider niçün dost 'ad idersin (50A/16)

Sebep edati

Çün: Hikmet dinildi şī're çün (73B/6)

Çünkü: Ey Süleymān çünkü emir böyle dört biñ vuqıyye kömür ve ücyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)

Tekrarlama edati

Gine: Bir kimesne saña sövse sen anıñ kelāmını işitme zirā ol mā-lā-yā'nī lağırdı gine kendine rāci'dir (63A/6)

Gine: Paliğse ħorizmos iyne var durur gine firāk (86A/3)

İstisna edati

İllā: Başka ħācet yok illā kuyudan çıkarken baña kaşşābı (54B/3)

İllā: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

Farsça olumsuzluk edati

Bī+

Bī-çün: Cenāb-ı ħāzret bī-çün ide şā'irlere ilĥāk (71B/6)

Bī-gümān: Tasi yarın hem daħı taşır di vasta bī-gümān (80B/7)

Bī-gümān: Ġarufalo ħuru ħaranfil olupdur bī-gümān (82B/3)

Bī-gümān: Tasiristi şera su çekesiñ eliñ bī-gümān (86A/5)

Bî-‘irfânla: Merdüm-i bî-‘irfânla dostluk eyleme zîrâ andan ne dostluk ve ne düşmanlık me’mül olur (50B/7)

Nâ+

Nādân: Eger nādân olursa cihāniñ tācidārı (70A/3)

6.2.2.7. Bağlaç

Ammâ: Yelo ‘āşık-durur ammâ aniboro bîmār (70B/3)

Belki: Zîrâ kıymeti ücyüz ğuruşdur belki zāid (54A/6-7)

Çün: Nistiya bildiñ çün orucdur bayram oldı bayramı (87A/2)

Dağı: Toğru didiñ zîrâ senden ğayri dağı kıymetinden şordum (54A/9-10)

Dağı: Apiđi armūt oldı bil dağı pervoliyadır cennāt (68A/5)

Dağı: Dağı şālih kişidir ħarām-zāde kişari (69B/1)

Dağı: Ağapimeno dağı ma‘şūk olubdur anı bil (70B/4)

Dağı: Petino ħurūs ta’vuķ oriñşa gevüge dağı dinür ofalo (75A/4)

Dağı: Laķo dere laķo çikurdur dağı erige dağı didiler burnela (76B/2)

De: Makrişi dağı gelse de (73A/13)

De: Ħüsünüñ de mādem bulsun tezāyid (76A/11)

De: Ma k’isos ke na putano lākin ölürsemde ger (84A/6)

Hem: Hem meleke angelos (65A/2)

Hem: Koda yakın hem sima (65A/4)

Hem: Di kilime hem қаpa oldı ‘alil lavomenos (65B/3)

Hem: Eğodi diş iğlosa zebān dilbāza dinür hem iğlosa (66B/5)

Hem...dağı: Hem dağı nesrin güline musketa di ey ‘aziz (82B/4)

Hem...dağı: Hem dağı dea‘vāt-ı ħayriyye nedür efki-durur (86B/2)

Hem...dağı: Ora sâ‘at hem dağı bir ma‘nāsı kıyruķ-durur (88A/3)

Hem...hem: İķato yüz muri cehre hem yüz қolibise durur hem yüz (67B/16)

Hem...hem: Hem ñifiçadır gelincik hem ñifi oldı ‘arūs (84B/3)

Hem...hem: Eger pādişāhla hem celis ve hem şoĥbet olursın niçün rāĥat olursın (50A/12)

İle: Maķāmı şināsāne uyub āheng-i ‘uşāķ ile sen (67A/8)

İle: Cān ile ben emsem gerek (73B/2)

İle: Ne-durur ve oğeksa di şol ile yemiñdir (78B/5)

İle: Upses upreксе olubdur dünki gün ile öte gün (86B/4)

Ki: Ey oğul ‘ilm oqu cühelādan olma z̄irā ki cühhāl kör gibidir (48B/7)

Ki: Ve ‘ilm-i lügatı öğren z̄irā ki lügat ‘ilmi ‘ilmleriñ miftāhıdır ‘ulemā ile otur cühelādan kaç (48B/12-13)

Ki: Z̄irā ki cühelā seni kirledir pāk olursanda z̄irā güneş ‘ālī ve ziyā’ī iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider (49A/2-3)

Ki: Ve lākin lāyıkdur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)

Ki: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluğ ider niçün dost ‘ad idersin (50A/16)

Ki: İştirdim-ki istanbuldan gemi geldi (52A/7)

Kim: Hem pençeğhe de dā’im ol kim yarın ola yüziñ aq (67A/9)

Kim: Öğütle o kes kim ola maḥrem zenine (69A/6)

Kim: O şahme kim ihāta ider işkenbeyi hem (70A/1)

Lākin: Aḫa nisi ḍanisi qarza dirdiler lākin (70A/6)

Lākin: Ḥostodur pūşide lākin fanerodur āşikār (83B/2)

Lākin: Lākin ben isterim añsızın giresin (55B/4)

Lākin: Āyinedir gögsün lākin māha teşbīh iderler (57A/12)

Mādem: Ḥüsünüñ de mādem bulsun tezāyid (76A/11)

Ne...ne: Merdüm-i bi-‘irfānla dostluğ eyleme z̄irā andan ne dostluğ ve ne düşmanlık me’mul olur (50B/7)

Pes: Atiḫo şedide dinildi pes kateḫari çok biliciye di (75B/6)

Ta: Yanımızda kes tā görelim (52B/15)

Tā ki: Tā ki bir ferde muḫtāc olmayalım ve üç vuqıyye şatun alalım (49B/9)

Tā ki: Ve bize bir aşcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek için tā ki rāḫat olalım (49B/14)

Tā ki: Tā ki belālardan maḫfūz ve cümle evḫātıda emīn ve müsterīḫ olasın (50A/3)

U: İptoto içkiye di hem işkili durur kilāb u köpekler (67A/16)

Ü: Vaqt ü zamāndır keros (65A/4)

Ü: Mefā’ilün fe’ülün dürüş ‘ilme dün ü gün (70A/2)

Ü: Bulamaz beni ne cend itse baña geşt ü güzār (71A/4)

Ü: Cesediñ selāmeti ta‘āmı az yimek ve imāniñ selāmeti şalat ü selām çok getürmekde (62B/13)

Ve: Eyü iş işlediñ ve bize güzel kumāşlar aldıñ (52B/12-13)

- Ve: Var uyandır ve söyle cābuk gelsün (56A/2-3)
- Ve: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)
- Ve: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam zīrā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)
- Ve lākin: Ve lākin lāyıķdur ki oraya pirinc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)
- Ve lākin: Ve lākin doğrusı sevdiğimden bir vech-ile ayrılmam (58A/1)
- Velev: Hāķķ sözi nuķķ eyle velev ħalkıñ ħabi'atinde acı olursa da (50B/12)
- Velī: Fenķari aydur velī ilyo dinür güneşe (65A/7)
- Velī: Di altıya eķse velī epta yedi oķto sekiz (73B/12)
- Velī: Oldı ğani iplosivos velī ofitoĥobos-durur faķır (74B/5)
- Velī: Ağorase gel Şatun al dimek ela ķarnađo didiler velī (75B/3)
- Velī: Eski palyodur velī kenuryo oldı yeñi (82A/3)
- Ve-līkin: Piği uŐaķ aĥameno di kōŐke ve-līkin (69A/2)
- Ve-līkin: Ķubarosdur ve-līkin daĥı cem'ine ķubari (69A/6)
- Ve-līkin: Küllī mu'idi zāhidāndur ve-līkin ķoñizma Őanem oldı kūŐe ķadoñi (78A/5)
- Ve-līkin: Ey Süleyman yoķdur nağme kāfidir ve-līkin Őabāĥ vaķti ķal'e ķapusından çık kōmür icün (58A/5)
- Vü: Astiropeleki durur Őā'ıķa vü yıldırım (65B/4)
- Vü: Ķaba dinür kilime ķaba paşi vü semīn (69A/5)
- Ya: Ya ben kimi Şarsam gerek (72B/14)
- Ya...ya...ya: Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāķ (86A/4)
- Ya'nī: Ya'nī ölüm baña 'Azrā'il ile ĥaber virdi ki sevdiğimden (57B/11)
- Zīrā: Ey oğul 'ilm oķu cūhelādan olma zīrā ki cūhhāl kōr gibidir (48B/7)
- Zīrā: Ve 'ilm-i lūğatı öğren zīrā ki lūğat 'ilmi 'ilmleriñ miftāĥıdır 'ulemā ile otur cūhelādan kaç (48B/12-13)
- Zīrā: Zīrā ki cūhelā seni kirledir pāk olursanda zīrā güneŐ 'ālī ve ziyā'i iken bir pāre bulut mestūr ve siyāĥ ider (49A/2-3)
- Zīrā: Merdüm-i bī-'irfānla dostluķ eyleme zīrā andan ne dostluķ ve ne dūŐmanlık me'mül olur (50B/7)
- Zīrā: Zīrā kıymeti ücyüz ğuruşdur belki zāid (54A/6-7)

Zīrā: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam zīrā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

6.2.2.8. Zarf

Durum zarfi

'abūs: Seniñ 'aşkıñla nağapiso 'abūs otururam қаšo mefir bikazo (77A/1)

'ağreb: Paraқseno mu fenete baña 'ağreb görünür (71A/2)

'umūmen: Mayiremata dirler һubūbāta 'umūmen (69B/7)

Bī-gümān: Tasiristi şera su çekesiñ eliñ bī-gümān (86A/5)

Bī-gümān: Tasi yarın hem daһı taşır di vasta bī-gümān (80B/7)

Bī-gümān: Ğarufalo қuru қaranfil olupdur bī-gümān (82B/3)

Divāne āsā: Dīvāne āsā gezerim san do'қozolo yirizo (74A/7)

Keklik gibi: Keklik gibi eyle һırām poz paşye san di berdiқа (74B/7)

Güyā: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki kıyar (71A/5)

Hic: Pote ivlapsimo na mi đis görmeyesin hic vebāl (85A/4)

Һulūşāne: Sevdim һulūşāne seni kağapisa se pistiқа (74A/3)

Һuşūsen: Velī oldı һuşūsen şa'ir adı қrişāri (69B/7)

Қаşқатı: Sa қsilo epomina қaldım dimekdür қаşқатı қaldım (77B/2)

Қувvet-ile: Bu lügātler қувvet-ile bulısar çok fetһ-i bāb (88A/5)

Şağlığla: Mi sosi narşı dimekdir şağlığla gelmesün (77A/10)

Şıdқ-ile: İdyavaze pedi mu oқu şıdқ-ile di pistiқа (86B/1)

Terennümle: İtrağo zıқsa madinağes terennümle oқu ebyāt (68A/15)

Yer-Yön Zarfı

Aşāğa: Қateva қato aşāğa in dimek döngеле daһı didiler muzmula (76B/7)

Aşāğa: Anoқato yiriseto baş aşāğa anı devir (84A/2)

Buradan: Ame mi sepese apopa var yıқıl buradan dögen (87B/7)

Orada: İda қakes eki orada n'idersiñ miy içürecegim iқrasi şa keraso (76B/15)

Oradan: Ve oradan derziye var (52A/13)

Tışarı: Zığokse tone oқso қov anı sen tışarı (69B/3)

Zaman Zarfı

'ākıbet: İsto isteros miğome қavuşuruz 'ākıbet (84A/5)

- Añsızın: Lâkin ben isterim añsızın giresin (55B/4)
- Bu dem: Teşrîfîñizi bu dem umarlar (72B/11)
- Bundan soñra: Kalk mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan soñra bağceye gidelim (49A/8)
- Bundan soñra: Ve bundan soñra başka bir işe göndersem gerek (56B/1-2)
- Bu yıl: Bu yıl tezevvüc eyledim ofetos ipande refiқа (74B/5)
- Dün ü gün: Nazme heves kıl dün ü gün (73B/5)
- Evvel: Evvel sevdiğimde seni ramazān māhı idi (57A/2)
- Ġayrı: Kalmadı Ġayrı mecālīm den eġo poli dınami (88A/1)
- Gitdiġiñ vaķıtde: Gitdiġiñ vaķıtde kаhve oņasına gir (55B/2)
- Görelі: Görelі seni sevdiğim apiti ke se stırafıқа (74B/1)
- Hemān: Kik diso heġadze hemān gel evine sen (79A/5)
- Hemān: Ne-durur pilya diseler di hemān ölker durur (83A/1)
- Hemān: To kаlo ine atoto budur eyüsi hemān (86A/5)
- Hemāndem: Kovar yanına vardığımda hemān-dem kondaçi mono napagome zıġoñı (78A/7)
- Henüz: Sinoro oldu henüz hemşehridür sinobti (77B/6)
- İmdi: Var imdi saña emir itdigim gibi şey[']leri işle (55A/12)
- İmdi: Ve zeytün zāhır degildir imdi re'āyā be-her hāl vilāyete odun ve kömür getirürler (58B/11)
- Müdām: Di pera merini ġarībü'd-diyāra di müdām okuram panda mu dyavazo (76B/13)
- Ol-dem: Ol-dem-ki seni añarım (73A/7)
- Soñradan: İstera kаtapiste tine soñradan gel yut bunı (82B/5)
- Sonunda: İsto isterva dimekdir soñ sonunda ey perı (85B/1)
- Uġradıġıñ vaķt: Bir kimesneye uġradıġıñ vaķt ol ādem muntazır olursa selām viresin (63A/2)
- Yakında: Yakında turāb içine defn olunursun (64A/6)
- Yarın: Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yüziñ aķ (67A/9)
- Yarın: Tasi yarın hem daġı taşır di vasta bı-gümān (80B/7)

Miktar Zarfi

Az: Eger sen rahat dilersen ta'āmı az yiyesin şuyı da öyle (62B/2)

Bundan muḳaddem: Niçün bişmān olursın bir şey' üzerine ki bundan muḳaddem bişmān oldun (50A/8)

Çok: Tebliğ selāmı çok iderler (72B/9)

Ġayet: Ķoftero ġāyet keser Ķofdi dimekdür hem keser (81B/4)

Ķatı: Ķatehari Ķatı 'ālem dime mi pes ine var (70B/1)

Ķatı: Pola morfa pek aḥsendir pola asporo Ķatı berrāk (71B/1)

Ķatı: Seni görmege Ķatı ḥasretim peşi mu na se idō aġapi mu (75A/7)

Nice: Aderfo müfredi oldı poles voles nice kerrāt (68A/3)

Nice: Ben nice ketm itsem gerek (73B/6)

Nice: Os potes ta ke ġamu ben nice bir piryān olam (85A/1)

Nice: Kospotes şa na Ķleġo ya nice bir giryān olam (85A/2)

Pek: Pola morfa pek aḥsendir pola asporo Ķatı berrāk (71B/1)

Pek: Foñalas pek çağırandır hem çekirge çiçiĶa (81B/9)

Pek: Pola paşi pek semizdir adınamodur zebūn (b.369)

Ziyāde: Ķarnın Ķaydına düşüb ölen köleden ziyāde muşibetdendir (51B/17)

6.2.3. Kelime Grupları

6.2.3.1. İsim tamlaması

Belirtili isim tamlaması

Cesediñ nafaḳası: Yanıma gel seniñle uyuyalım zirā uyku cesediñ nafaḳasıdır (62B/5)

Cesediñ selāmeti: Cesediñ selāmeti ta'āmı az yimek ve imāniñ selāmeti şalat-u selām çok getürmekde (62B/13)

Cihāniñ tācidarı: Eger nādān olursa cihāniñ tācidarı (70A/3)

Civāniñ adı: Hem civāniñ adına Rūmī dinildi yarıro (80B/2)

Dostumuñ düşmāni: Düşmānımıñ düşmāni şiddiĶimdir dostumuñ düşmāni düşmanımdır (62B/9)

Düşmānımıñ düşmāni: Düşmānımıñ düşmāni şiddiĶimdir dostumuñ düşmāni düşmānımdır (62B/9)

Imāniñ selāmeti: Cesediñ selāmeti ta'āmı az yimek ve imāniñ selāmeti şalat-u selām çok getürmekde (62B/13)

Ketaniñ adı: Çüb-ı ketaniñ adı linoḳsilo dinildi (69A/7)

Köyüñ adı: Dörde tesera didiler bir köyüñ adı ruştiĶa (73B/11)

- Pādişāhīñ adı: Hem pādişāhīñ adı vasilya portari-durur bil daḥı derbān (66A/4)
 Samānīñ uğrusı: Eşero filektis olubdur hem şamanīñ uğrusı (82B/7)
 Şan‘atlarıñ eşrefi: Ey benim oğlum sen yazı qarala zīrā yazı şan‘atlarıñ eşrefidir (63A/4)
 Serçeniñ kanadı: Bir serçeniñ kanadın kırk kanglıya yükletdim (91A/4)
 Şırātīñ köprüsi: Çitriḥas to yefiri oldı şırātīñ köprüsi (82B/7)
 Tamīñ kepengi: Añifora oldı kepengi tamīñ bākire kıza didiler qopela (76B/8)
 Tuzlu şey’iñ adı: Katı tuzlu şey’iñ adına didiler armiro (80B/3)
 Yaldızlanmışīñ adı: Oldı yaldızlanmışīñ adı bilesiñ eriro (80B/2)

Belirtisiz isim tamlaması

- Bacaḡ içi: Mero buḡdur bacaḡ içi ve mūnis imero (80B/3)
 Bandırma şehri: Bandırma şehrini eyledim nazār (90A/6)
 Baş imigi: Orise buyur zimose yoğur baş imigine dinür apalo (75A/5)
 Cān eşi: İpsişikō cān eşidür birāder (72B/2)
 Çakıl taş: Hoḡlaki çakıl taşıdur asfedonadur şapan (84B/2)
 Dünyā evi: Dünyā evinde bizim ‘ömrimiz azdır (64A/4)
 Erenler meclisi: Erenler meclisinde yürür ma‘nisi yüzüni (91A/9)
 Eşek arusına: Yetaneyuzi koyuna daḥı eşek arusına di bubora (75A/4)
 Göz ağrısı: Ponamatoz göz ağrısı polipanos durur ‘allāḡ (71B/4)
 Gözüm nūrı: Fe‘ülün mefā‘ilün işit ey gözüm nūrı (79A/1)
 Gözüm yaşı: Gözüm yaşı revān oldı ne yazdı bu elim bilmem (90A/2)
 Hamam ıurnası: Oldı hamām ıurnası ġurna ġuruñidur toñuz (84B/5)
 Hūblar dīdarı: Hūblar dīdarından ıurulmış pazar (90A/7)
 İçkı meclisi: Tirapezi di içkı meclisine (72B/2)
 Kaf tağı: Kaf tağından bir tağı şöyle atdılar baña (91A/7)
 Karın ağrısı: Miti burun oḡso budun oḡsis dimek ıarın ağrısı (66B/7)
 Nesrīñ ġülü: Hem daḥı nesrīñ ġüline musketa di ey ‘aziz (82B/4)
 Rūmī lisānı: Di Rūmī lisānınca aña ispaşi (68B/4)
 Seniñ ‘aşkıñ: Seniñ ‘aşkıñla nağapiso ‘abūs otururam ıaşo mefir bikazo (77A/1)
 Seniñ şadriñ: Āynādır şadriñ seniñ (73A/9)
 Sihir adı: Avğanya oldı iftirā sihir adıdır mayıka (74A/6)
 Turāb evi: Ve bizim gideceğimiz turāb evidir (64A/4)

Yaz vakti: alokeri yaz vaktidir irama dinildi yazıya (66B/12)
 Yürek ağrısı: Pono ardos yürek ağrısına di sancuye isati (b.99)
 Zeyt yağı: Zeyt yağına lazidi maruba di armenos (65B/6)
 Zeytün ağacı: Bek-ile yezendür elya daı zeytün ağacı (70B/7)

6.2.3.2. Sıfat tamlaması

Belirtme sıfatı

Beşyüz guruş: Pendaoşa iryaliya dinür bilesiñ beşyüz guruş (84A/4)
 Bir dizi incir: Bir dizi incir olubdur ormaşo (72A/4)
 Bir şeftali: Ena fili ma'nası bir şeftali (72A/5)
 Bir şeftali: Gel yanıma sevdiğim alayım bir şeftali (87A/1)
 Bu dilim: Firakiñ barımı deldi ne didi bu dilim bilmem (90A/2)
 Bu kitab: Yetişür Hıfzi yetişür mübtediye bu kitab (88A/5)
 Bu tavrı: Bu tavrı derünimi mecrüh ider me to tataarğamsa me pligoñi (78A/9)
 Bu yıl: Uperesis geçen yıl fetos bu yıldır (67A/17)
 Büyük bela: Ena asi murike buldı yeni büyük belā (84A/3)
 Çok şene: Na zisis polos aronos yaşa efendim çok şene (85A/4)
 Çok zehir: Na piñis farmaka pola çok zehir nüş idesin (85A/6)
 İki gözüm: İkleğosi ta dyo mu maşya iki gözüm alar (70A/7)
 O sa'at: O sa'ati dilinden aniñ biliyor (90A/8)
 Şu adem: Apander fetos oldu şu adem ki ergendir (78B/3)
 Şu alet: Şu alet ki tair ketān ider (68B/4)

Niteleme sıfatları

Acı hıyar: Peria ori acı hıyardır ponozi di acıdur (84B/2)
 Altun varak: İhriso varaki olubdur bilesin altun varak (82A/5)
 Bākire kız: Añifora oldu kepengi tamıñ bākire kıza didiler opela (76B/8)
 Bekār adam: Bekār adam manitaris iprais oldu bil hālīm (87A/7)
 Benekli yanağ: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanağıñla simiñ bilekler (67B/6)
 Bulanık şu: Zofone çürük isfıratera düdük bulanık şuya didiler telo (75B/1)
 Cansız sa'at: Nazar ile cansız sa'at alıyor (90A/8)

Eyü kimesne: Eger sen dünyāda eyü kimesne ile ülfet idersen kıyāmetde iyi ile haşr olursun (62B/7)

Geçen yıl: Uperesis geçen yıl fetos bu yıldır (67A/17)

İçilen tütün: Kıpno durur disye bil dahı içilen tütün (83B/7)

Ƙara bataƘ: Hüsni durur evveli hem gāyeti Ƙara bataƘ (67A/7)

Ƙuru dīvār: İksero trohalo olupdur bilesiñ Ƙuru dīvār (80A/6)

Ƙuru Ƙaranfil: Ğarufalo Ƙuru Ƙaranfil olupdur bī-gümān (82B/3)

Ƙuru üzüm: İstafili tāze üzümdür istafıda Ƙuru üzüm (83A/2)

Ƙuru yer: Ƙatahama Ƙuru yerdir Ƙatahana manpirdir (70B/1)

Şālih kişi: Dahı şālih kişidir harām-zāde kişari (69B/1)

Tāze ağac: Dēdro durur tāze ağac hem yem yemişdir puriƘa (66B/10)

Tāze üzüm: İstafili tāze üzümdür istafıda Ƙuru üzüm (83A/2)

Yeni belā: Ena Ƙasi murike buldı yeni büyük belā (84A/3)

6.2.3.3. İkilemeler

Ahşam şabāh: Bir kimesne hażret-i muħammed üzerine ahşam şabāh şalat ü selām itse kıyāmetde ol kimesneye şefā‘at ider (63A/8)

Becid becid: Becid becid işmarlar gelsün alsun bezini (91A/3)

Dāne dāne: Ve emr eyle dāne dāne Ƙumları ben taşıyayım (56B/12)

Gün-ā-gün: Ve lākin lāyıkdur ki oraya pirinc ve sāde ve gün-ā-gün sebzevāt daşıyalım (49B/4)

ƘabƘacaƘ: MaƘri uzun Ƙondo Ƙışa işkotelikadır ƘabƘacaƘ (66B/8)

Dürlü dürlü: Ve bize dürlü dürlü atlar gerekdir (54B/8)

Zār zār: Me tin ağapi iƘleyi ‘aşƘ-ile ağlar zār zār (83B/4)

6.2.3.4. Deyimler

A

‘ad it-: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluƘ ider niçün dost ‘ad idersin (50A/16)

‘af iyle-: ‘af iyle efendim dedim ağladım (90A/11)

‘af it-: Kerīm olan kimse va‘dini vefā ider kendüye bir ziyān olsa ‘af ider (64B/13)

Āgāh ol-: Ey yüksek köşkler sākinleri āgāh oluñ (64A/6)

Ah it-: İƘleĝo ke [a]naste nazo ah iderim hem ağlarım (82A/6)

‘ālī ol-: Eger cemi‘ halkdan ‘ālī olmaƘ istersen hayrı halkdan dirīĝ itme (51B/12)

‘ālīl ol-: Añıboros ayıñıka oldum ‘ālīl ve hasta ben (74B/2)

‘amel eyle: Oğlum ben saña birqac naşīhat iderim anlarla ‘amel eyle (49B/19)

Aşağa in-: K̄ateva k̄ato aşağı in demek döngeler dağı didiler muzmula (76B/7)

‘avdet it-: Keşki genclik bir gün ‘avdet ider olaydı imdi ben ihtiyārılığını (63B/9)

B

Bağrımı del-: Firākıñ bağrımı deldi ne didi bu dilim bilmem (90A/2)

Bahş eyle-: Ābru bahş eyler insāne hayāt (72A/7)

Bahş it-: Baña tañrı virse kamu bahş ideydim na mu dī de o Se’us olo na mirazo (76B/14)

Bahş it-: H̄ak te‘ālā saña bahş ide efendim cenneti (77B/7)

Baş aşağı devir-: Anokato yiriseto baş aşağı anı devir (84A/2)

Baş üstüne: Meta haras başım üstüne gelürem erhome (87A/5)

Binā et-: Mevt için doğduñ harāb için binā edüñ (64A/8)

Bişmān ol-: Niçün bişmān olursın bir şey’ üzerine ki bundan muqaddem bişmān oldun (50A/8)

Būs it-: Na filis ta mağula su būs idesin yanaqlarını (85B/7)

Būse al-: Bir buse alsam rencide olma (76A/9)

C

Cāna cānlar kat-: Na şerese sevinesin cāna cānlar katasın (86A/2)

Celīs ol-: Eger pādīşāhla hem celīs ve hem şöhet olursın niçün rāhat olursın (50A/12)

Cem’ it-: D̄emonas dağı idyavolos oldı şeytān di cem’ itdigimde idyavoli demoñi (78A/6)

Cem’ it-: Zīrā ki kış yakındır ve bize gerekdir ki odun ve kömür kış hülül itmeden cem’ idelim (58B/2)

Cend it-: Bulamaz beni ne cenditse baña geşt ü güzār (71A/4)

Cend it-: Kane su şelimatısı her ne cenditse vifāk (86A/3)

Cevāb vir-: Ve seniñ didüğüñ ve cevābın gibi cevāb virdi (54A/13)

Cevāb vir-: Eger bir kimse beni ararsa köye gitdim deyü cevāb vir (62A/8)

Cevāb vir-: Ve ol köyde mekş itmek murād iderim sonra allāh te‘ālā dilerse girü gelürem (62A/12)

D

Dā‘ī ol-: Hayātını dā‘ī olsun paranaşis tiñ iyasu (79A/4)

Dāim ol-: Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yüziñ aq (67A/9)

Defn olun-: Yakında turāb içine defn olunursun (64A/6)

Derman kıl-: Sevdim seni ben yatriko kame kıl bana derman (66A/13)

Diqqat iyle-: Ac gögsüni diqqat iyle egilüben göreyim (57A/7)

Doğrı ol-: Ve hisāb kitābında toğrı ol (55A/14)

Dostluq eyle-: Merdüm-i bi-'irfānla dostluq eyleme zirā andan ne dostluq ve ne düşmanlık me'mül olur (50B/7)

Dostluq it-: Ol kimse ki seniñ düşmānına dostluq ider niçün dost 'ad idersin (50A/16)

Du'ā it-: N'olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du'ā iderdim (59A/8-9)

Düşmān tut-: Ol kimse ki yigitligi halka zulm itmeye i'tikād ider düşmān tut (50B/2)

E

Edā et-: Haqqıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Edā it-: Ve didügimiz şey[']leriñ kıymetlerin edā ideriz (55A/10)

Ekli eyle-: Hüzñüñ beni ekli eyledi (73A/1)

Ekşi tut-: Beni ekşi tutdı demek ipşase me iksida (81B/7)

Emīn ol-: Tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evkātta emīn ve müsterih olasın (50A/3)

Emir it-: Var imdi saña emir itdigim gibi şey[']leri işle (55A/12)

Emir it-: Efendim baña ne emir idersin (56A/6)

Emir eyle-: Başa di kefali şera ele iktisari se emreyle ele (75A/5)

Esir ol-: Me tin ağapi 'aşk-ile oldum esir eskilavoşika (74B/6)

F

Farz it-: Benim üzerime muşibetler döküldi farz idelim ol muşibetler gündüzler üzerine (64A/14)

Ferāmūş it-: Ta panosu na kşahnas kendiñ ferāmūş idesiñ (85A/6)

G

Ġamz it-: Ġamz idene ġimore bersibolo ma'dinoz (65B/1)

Girü dön-: Olaydı genclik de girü döneydi bir gün o bir günde ben işleyecek işimi bilür idüm (63B/2)

Giryān ol-: Kospotes şa na klego ya nice bir giryān olam (85A/2)

Güş it-: Fe'ulün fe'ulün bu bendimi güş it (68B/8)

Güş it-: Di pos payis nedir ḥālīñ ida [a]kuses ne güş itdiñ (79A/4)

H

Ḥaber getir-: Var bize bir ḥaber getir (52A/11-12)

Ḥaber vir-: Eger oyun ve maşharalıkda ise baña ḥaber vir (55B/9-10)

Ḥaber vir-: Ya ‘nī ölüm baña ‘Azrā’ il ile ḥaber viridi ki sevdiğimden (57B/11)

Ḥaber vir-: Baña ne işledigini ḥaber virirdim (63B/10)

Ḥaḫ al-: Ḥaḫḫıñızı alıñ ve borcuñızı edā ediñ (53B/7-8)

Ḥaḫ vir-: Ol defterde bak ve ḥaḫḫımızı vir (53B/2-3)

Ḥāmūş ol-: Milo söylerim daḫı elmadır ḥāmūş oluram pote de milo (75B/2)

Ḥāmūş ol-: Yetişür iftañi dimekdür mi milisis ol ḥamūş (87B/2)

Ḥande it-: Erşete mu baña gelür na yelo ḥande idem (81A/4)

Ḥasta ol-: Añiboros ayiñika oldum ‘ālīl ve ḥasta ben (74B/2)

Ḥasūd ol-: Eger istersen mükedderü’l ḥatır olmayasın ḥasūd olma (51A/12)

Ḥaşr ol-: Eger sen dünyāda eyü kimesne ile ülfet idersen kıyāmetde iyi ile ḥaşr olursun (62B/7)

Ḥatıra getir-: Ke to şan atomu ölümümü daḫı ḥatıra getüremem de[n] donesto ḥaro (77A/2)

Ḥayā eyle-: İdrebete ke de[n] mili eyler ḥayā açmaz dehān (82B/1)

Heves kıl-: Naẓme heves kıl dün ü gün (73B/5)

Ḥıfz it-: Ḥıfz ide Girid atasın na filayi ta Ḳriti (77A/9)

Ḥırām eyle: Keklik gibi eyle ḥırām poz paşye san di berdiḫa (74B/7)

Ḥud’a it-: De[n] ḫateḫo na yelaso bilmezem ḥud’a idem (81A/5)

Ḥulül it-: Zīrā ki kış yakındır ve bize gerekdir ki odun ve kömür kış ḫulül itmeden cem’ idelim (58B/2)

Ḥusül ol-: Pezīr ey ḫuşül olsun zamīriñde olan niyyāt (68A/13)

İ

İḫāta it-: O şaḫme kim iḫāta ider işkenbeyi hem (70A/1)

İlhāk it-: Cenāb-ı ḫazret bi-çün ide şā’irlere ilḫāk (71B/6)

İmdād it-: Na mas evoyşa oşimos bize imdād ide Ḥaḫ (87B/3)

İrşād it-: Tin direti istirata na diḫsi bizi irşād ide Ḥaḫ (87B/3)

İş işle-: Eyü iş işlediñ ve bize güzel ḫumāşlar aldıñ (52B/12-13)

İştirā’ it-: Ena spiti aḫorasa bir ḫāne itdim iştirā’ (74A/6)

İtdigini bul-: Na ḫamis na vris dimekdür itdigini bulasın (85A/8)

İ’tibār it-: Sen itme i’tibārı geyerse de çetāri (70A/3)

İ'tikād it-: Ol kimse ki yigitligi halka zulm itmeye i'tikād ider düşmān tut (50B/2)

İyilik it-: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki kıyar (71A/5)

K

Kaşkatı kāl-: Sa ksilo epomina kaldım dimekdür kaşkatı kaldım (77B/2)

Kaṭ' it-: Ve allāh isterse ba'de'l-'ıyd hesābı kaṭ' ideriz (55A/7-8)

Katl it-: Katalima oldı katl itmek daḥı vīrānedir (83B/6)

Kaṣā eyle-: Andan alçaq bir ādem bilme ki bir kimesne aña ḥāceti ola ve kaṣā eylemeye (51A/7)

Kendine kıy-: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki kıyar (71A/5)

Kesb eyle-: İ ḥnomi su na'ne ḳali kesb eyle menḳıbet (85A/3)

Ketm eyle-: Milo ben söylerim ketm eylemem anı de do ḥono (71B/1)

Ketm it-: Ben nice ketm itsem gerek (73B/6)

L

Lāzım ol-: Hızmetkārla git ve bize lāzım olanı ilet (52B/9-10)

M

Maḥbūb ol-: Eger halkıñ maḥbūb ve maḳbūlu olmaḳ istersen halkıñ mezākıncı nuṭḳ eyle (51B/7)

Maḥfī ḳıl-: Eger istersenki esrārıñ düşmenlerinden maḥfī ḳıla dostlarına söyleme (50B/17)

Maḥfūz ol-: Tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evḳātda emīn ve müsterīḥ olasıñ (50A/3)

Maḥv it-: Beni maḥv itdi efkārıñ ifaye me ifña su (79A/6)

Maḳbūl ol-: Maḳbūluñ oldumsa tezvīc idem (76A/4)

Maḳbūl ol-: Eger halkıñ maḥbūb ve maḳbūlu olmaḳ istersen halkıñ mezākıncı nuṭḳ eyle (51B/7)

Maḳbūl ol-: Kadınım saña bir müfred disem maḳbūluñ olacaḳdır (58A/4)

Me'mūl it-: Baş üstüne giderim ve me'mūl iderimki ucuz alam zīrā ḡallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Me'mūl it-: Serābda şarāb me'mūl iden kimesne gibidir (64A/2)

Mecrūḥ it-: Bu ṭavrı derūnimi mecrūḥ ider me to tataarḡamsa me plıḡoñı (78A/9)

Meded eyle-: Voysa mu gel eyle meded min apomiñes ḳalma sen (74B/7)

Mekş it-: Ve ol köyde mekş itmek murād iderim şoñra allāh te‘ālā dilerse girü gelürem (62A/12)

Mesül ol-: Merdüm-i bi-‘irfānla dostluğ eyleme zīrā andan ne dostluğ ve ne düşmanlık me’mül olur (50B/7)

Muhtāc ol-: Tā ki bir ferde muhtāc olmayalım ve üç vuqıyye şatun alalım (49B/9)

Muhtāc ol-: Ey oğul eger istersen ben saña cümle ‘adedleri ögredeyim tā kimseye muhtāc olmayasın (59A/4-5)

Muntazır ol-: Bir kimesneye uğradığıñ vaqt ol ādem muntazır olursa selām viresin (63A/2)

Murād it-: Zīrā köye maşlahat icün gitmek murād iderim (61B/14)

Murād it: Ben gecdim de indirmekde ol kendini murād itmez didim (63B/7)

Mübāhāşe eyle: Eger istersen müşevveşü’l hātır olmayasın cühhāl ile mübāhāşe eyleme (51B/2)

Müsterih ol-: Tā ki belālardan maḥfūz ve cümle evkātta emīn ve müsterih olasın (50A/3)

Müşerref kı1-: Bizi müşerref kıldıñız (90B/2)

N

Nādān ol-: Eger nādān olursa cihāniñ tācidārı (70A/3)

Nağme it-: Efendim ne şey’le nağme idem (56B/3-4)

Nağme eyle-: Ve nūşe şurū’ itdikde neğāmā[t]-ı celīle-ile nağme eyle (56A/12)

Namāz kı1-: İnda ḳaki ne ider iprişkina di namāz kılar (86B/7)

Naşīb ol-: Ene su meli dimekdür saña olursa naşīb (85B/4)

Naşihat it-: Oğlum ben saña birkaç naşihat iderim anlarla ‘amel eyle (49B/19)

Nāz it-: Do se mi ḥaidevese vir itme nāz (72A/5)

Nazar eyle-: Bandırma şehrini eyledim nazar (90A/6)

Necāt bul-: Baḥr-ı ğamdan oḳuyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)

Nef vir-: Taḥḳiḳān rızḳ ḫaksīm olunmuşdur kötū zan itmek saña nef virmez (63B/16)

Nefret it-: İğnostiḳos ‘āḳil olan kes foyi ider nefreti (77A/8)

Nūş it-: Ağuyı nūş itsem gerek (73A/2)

Nūş it-: Na piñis farmaka pola çok zehir nūş idesin (85A/6)

Nuḫ eyle-: Ḥaḳḳ sözi nuḫ eyle velev ḫalkıñ ḫabi‘atinde acı olursa da (50B/12)

Nuṭḫ eyle-: Eger ḫalkıñ maḥbūb ve maḥbūlu olmaḫ istersen ḫalkıñ mezākınca nuṭḫ eyle (51B/7)

P

Piryān ol-: Os potes ta ke ğamu ben nice bir piryān olam (85A/1)

R

Rāḫat ol-: Ve bize bir aṣcı lāzım ve gerekdir ta‘ām bişürmek içün tā ki rāḫat olalım (49B/14)

Rāḫat ol-: Eger pādişāhla hem celīs ve hem şöḫbet olursın niçün rāḫat olursın (50A/12)

Raḫm it-: Lipiso me raḫm it şu‘leletme (76A/5)

Rencide ol-: Bir buse alsam rencide olma (76A/9)

Revān ol-: Gözüm yaşı revān oldu ne yazdı bu elim bilmem (90A/2)

S

Sa‘ādetlü ol-: Sa‘ādetlü ola baḫtıñ na ne ḫali i mera su (79A/3)

Şabır vir-: Şe’mu yarabbī şabır vir ipomoñi dose mu (85A/1)

Şalat ü selām it-: Bir kimesne ḫazret-i muḫammed üzerine aḫşam şabāḫ şalat ü selām itse kıyāmetde ol kimesneye şefā‘at ider (63A/8)

Şatun al-: Ağorase gel şatun al demek ela ḫarḫado didiler velī (75B/3)

Şatun al-: Tā ki bir ferde muḫtāc olmayalım ve üç vuḫıyye şatun alalım (49B/9)

Şatun al-: Bize şatun al bir vuḫıyye ḫoyun etinden (54B/12)

Şatun al-: Ey Süleymān çünki emir böyle dört biñ vuḫıyye kömür ve üçyüz biñ yük odun şatun al (58B/15)

Selām vir-: Bir kimesneye uğradıḫıñ vaḫt ol ādem muntazır olursa selām viresin (63A/2)

Sersem ol-: Di sersem oluram zalizome keḫome yanarım demek (75B/4)

Setr it-: Anı söylemem den’do leḫo setr iderim demek den’do moloḫo (75B/5)

Şevāb kıl-: ḫame misto kıl şevābı isḫotose me öldür beni (81B/6)

Sipariş eyle-: Eyleme sipariş n’isterse göñlüñ (76A/10)

Sitem it-: Yorgan altına girmeyince ketm iderim ben diyemem (57B/8)

Şoḫbet ol-: Eger pādişāhla hem celīs ve hem şöḫbet olursın niçün rāḫat olursın (50A/12)

Söz söyle: Yunus bir söz söylemiş hic bir söze beñzemez (91A/9)

Su’āl it-: Ve bizden su’āl idene selāmımızı teblīḫ eyle (62A/16)

Ş

Şefâ'at it-: Bir kimesne hazret-i muhammed üzerine ahşam şabâh şalat ü selâm itse kıyâmetde ol kimesneye şefâ'at ider (63A/8)

Şifâ um-: Zehr-i katilden şifâ uman kimesne gibidir (64A/12)

Şurû' it-: Ve nüşe şurû' itdikde neğâmâ[t]-ı celîle-ile nağme eyle (56A/12)

T

Ṭaksîm ol-: Taḥkîkân rızk ṭaksîm olunmuşdur kötü zan itmek saña nef' virmez (63B/16)

Ṭama' it-: Ki terk eyle hırşî n'ola dünyâda uzun meşakḳat ṭama' itme (63B/12)

Taḥîr it-: Şu âlet ki taḥîr ketân ider (68B/4)

Ta'zîm it-: Eger ta'zîm ider iseñ saña ta'zîm iderler (69B/4)

Tebliğ eyle-: Ve bizden su'âl idene selâmımızı tebliğ eyle (62A/16)

Tebliğ it-: Tebliğ selâmı çok iderler (72B/9)

Teraḥḥum kıl-: Teraḥḥum kıl ena meheras it inkisari (68B/5)

Terk eyle-: Ki terk eyle hırşî n'ola dünyâda uzun meşakḳat ṭama' itme (63B/12)

Tesellî vir-: Nedir dirseñ terapayi tesellî vir baña doz'mu (79A/6)

Teşbîh it-: Âyinedir gögsün lâkin mâha teşbîh iderler (57A/12)

Tevbe kıl-: Kame metağnosi kame tevbe kıl ey yâr-ı ğar (86A/7)

Tezevvüc eyle-: Bu yıl tezevvüc eyledim ofetos ipande reftika (74B/5)

Tezvîc it-: Maḳbûluñ oldumsa tezvîc idem (76A/4)

Ü

Ülfet it-: Eger sen dünyâda eyü kimesne ile ülfet idersen kıyâmetde iyi ile haşr olursun (62B/7)

V

Vefâ it-: Kerîm olan kimse va'dini vefâ ider kendüye bir ziyân olsa 'af ider (64B/13)

Vuşûl bul-: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşûl bulduḳda dertlerim geçerdî (58A/11-12)

Y

Yere ur-: Bir sinek bir qarḫalı şalladı yere urdı (91A/5)

Yoldaş ol-: Allâh siziñ sağlığıñıza yoldaş olsun (90B/3)

Yolu düş-: Düşer ne diyâre bu yolum bilmem (90A/3)

Yürek tağla-: Ke keĝo tin qarḫula mu yüregimi tağlarım (82A/6)

Yüz sür-: Anda yüzüm sürsem gerek (73A/10)

Z

Zan it-: Taḥkīkan rızq taḥsīm olunmuşdur kötü zan itmek saña nef' virmez (63B/16)

Žāyi' it-: 'aqlım şaşırub qalemlerimi žāyi' iderim (58A/8)

Zulm it-: Ol kimse ki yigitligi ḥalka zulm itmeye i'tikād ider düşmān tut (50B/2)

6.3. Arapça Unsurlar

6.3.1. Tesniye (İkilik)

+eyn

Zevceyn: Hem velimesine zevceyniñ didiler bil gamos (84B/4)

6.3.2. Ek İle Çokluk

+āt

Cennāt: Apıdı armūt oldı bil daḥı pervoliyadır cennāt (68A/5)

De'avāt: De'avāt-ı ḥayriyyeden ferāmūş itmeyeler (4B/8)

Ğallāt: Baş üstüne giderim ve me'mül iderimki ucuz alam zirā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Ḥarābāt: Qatalimata ḥarābāt quzulo dīvānedir (83B/6)

Ḥayyāt: Hem oldı papobar bā-cedd u 'am ofi durur ḥayyāt (68A/11)

Ḥubūbāt: Mayiremata dirler ḥubūbāta 'umūmen (69B/7)

Kerrāt: Aderfo müfredi oldı poles voles nice kerrāt (68A/3)

Nebātāt: Filaşropos olubdur nebātātndan bir otluq (69B/1)

Neğamāt: ve nūşe şurū' itdikde neğamā[t]-ı celīle-ile nağme eyle (56A/12)

Niyyāt: Pezīr ey ḥuşūl olsun zamiriñde olan niyyāt (68A/13)

Sebzevāt: Ve lākin lāyıqdur ki oraya pırc ve sāde ve gūn-ā-gūn sebzevāt daşıyalım (49B/4)

6.3.3. Vezin İle Çokluk

Ef'āl vezni

A'dād: Ey Süleymān bu ā'dādı ezberle ve yeni dea'vāt-ı ḥayriyyeden unutma (61B/2)

Ebyāt: İtrağo zıksa madinaşes terennümle oqu ebyāt (68A/15)

Efkār: Beni maḥv itdi efkārıñ ifaye me ifna su (79A/6)

Ekmām: Makiķe kemme dinildi makikis ekmam-durur (85B/3)

Erbāb: Baħr-ı ğamdan oķuyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)

Esrār: Ķalbimdeki esrārımı saña ben söyleyemem (57B/7)

Esrār: Eger istersenki esrārıñ düşmenlerinden maħfī kıla dostlarına söyleme (50B/17)

Eşvāb: Derzī eşvāb kesmek isterim zīrā bayram yakındır (52B/3)

Eşcār: Dēdro tāze ağac oldu daħı dendra eşcār (70B/7)

Evķāt: Tā ki belālardan maħfūz ve cümle evķātta emīn ve müsterīħ olasin (50A/3)

Efā'il vezni

Fe'alā vezni

Re'āyā: Ve zeytūn zāhīr degildir imdi re'āyā be-her ħāl vilāyete odun ve kömür getirürler (58B/11)

Fe'aül vezni

Eķārib: 'aķārib ķaryacolidir eķāribdir zaķosiñi (68A/10)

Fi'al vezni

Diyār: Düşer ne diyāre bu yolum bilmem (90A/3)

Fu'alā vezni

Cühelā: Ey oğul 'ilm oķu cühelādan olma zīrā ki cühhāl kör gibidir (48B/7)

'ulemā: Ve 'ilm-i lüğatı öğren zīrā ki lüğat 'ilmi 'imlериñ miftāħıdır 'ulemā ile otur cühelādan kaç (48B/12-13)

Fu'ül vezni

Burūc: Hem uçuz iftina dimekdir burūc oldu birtih (81B/8)

Nücüm: Çok aķçe pola aspra hem pola astira nücüm oldu (71B/2)

Sürüc: Lanbi di parlar laħni sürücdür (79B/1)

'Ulūm: 'ulūm u ma'ārif bil meta' mesmen (79A/1)

Umūr: Pola piramata dimekdür ma'nāsı bil çok umūr (87B/1)

Mefā'il vezni

Ma'ārif: 'ulūm u ma'ārif bil meta' mesmen (79A/1)

6.3.4. Arapça İsim Tamlaması

Dārū'l-bevār: Feimmel cāhiline lehüm dārū'l-bevārī (70A/2)

Ĝarībū'd-diyār: Di pera merini ğarībū'd-diyāra di müdām oķuram panda mu dyavazo (76B/13)

Mukadderü'l hâtır: Eger istersen mükedderü'l hâtır olmayasın hasûd olma (51A/12)
 Muşhaf-ı şerîf: Sen muşhaf-ı şerîfî oğu zirâ kur'an-ı kerîm kalblere cilâ virir (62B/11)
 Zâti'l-burûc: Tab'î semâ'î zâti'l-burûcdur (80A/2)

6.3.5. Vezinler

Fa'l vezni

Ferd: Di ferdine malaşrağa angışi oldı bil tırnaç (71B/5)
 Qand: Qandaydıñ pu isune qand u şekerdir zağari (67A/2)
 Qatlı: Qatalima oldı qatlı itmek dağı vîrânedir (83B/6)
 Kesb: İ ħnomi su na'ne qali kesb eyle menkıbet (85A/3)
 Ketm: Ben nice ketm itsem gerek (73B/6)
 Mağv: Beni mağv itdi efkârîñ ifaye me ifña su (79A/6)
 Meks: Ve ol köyde meks itmek murâd iderim soñra allâh te'âlâ dilerse girü gelürem (62A/12)
 Raħm: Lipiso me raħm it şu'leletme (76A/5)
 Şadr: Āynâdır şadrîñ seniñ (73A/9)
 Şaħş: Ekinos o şaħş oldı esi ma'nâsı sendir (78B/1)

Fa'al vezni

Cesed: Panda ebed quri cesed zilya ħased zoñi quşaq (66B/3)
 Ebed: Panda ebed quri cesed zilya ħased zoñi quşaq (66B/3)
 Felek: Ostiromaco döşekdir urani felekler ta'âme di fayto (66A/15)
 Feres: Semeriñ âdi sumari aloğo oldı feres (70B/5)
 Keder: Gelürsen gider bütün kederler (72B/13)
 Kefen: İ mñima oldı bil mezâr hem lazadi oldı kefen (87B/7)
 Maraz: Qopos ücret oldı marazdur paşı (68B/3)
 Melek: Hem meleke angelos (65A/2)
 Nefes: İpno'ı de[n] mu [a]fikes bırakmadın ağızımda nefes (82A/1)

Fa'âl vezni

Cenâb: Qatı çok cenâbîñı severler (72B/10)
 Cevâb: Epilogo cevâbdır yigittir palıqari (69A/1)
 Devâ: Yatriko oldı devâ sisami oldı hem suşam (87B/6)

Fesād: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanağıñla sīmīñ bilekler (67B/6)

Hayā: İdrebeteye ke de[n] mili eyler hayā açmaz dehān (82B/1)

Hayāt: Ābru bahş eyler insāne hayāt (72A/7)

Necāt: Baħr-ı ğamdan oқuyan erbāb-ı dil bulur necāt (88A/6)

Şabāħ: Şabāħıñ hayr ola cānım ipsi mu ҡalimera su (79A/3)

Şalāħ: Şalāħıñ olursa mu‘iniñ olısar felekde melekler (67B/5)

Selām: Tebliğ selāmi çok iderler (72B/9)

Semā: Urano oldu semā (65A/3)

Şevāb: Ƙame misto ҡıl şevābı isķotose me öldür beni (81B/6)

Ʀa‘ām: Ostiromaco döşekdir urani felekler Ʀa‘āme di fayto (67A/15)

Vebāl: Pote ivlapsimo na mi đis görmeyesin hic vebāl (85A/4)

Zamān: Vaķt ü zamāndır keros (65A/4)

Fa‘ālet vezni

‘Adāvet: ‘adāvet oldu buka fener oldu fenari (69A/2)

Kefālet: Hem vuli ism-i kefālet buşicodur egreti (77B/3)

Ƙasāvet: İpriķa oldu bil ķasāvet piriki hem acı-durur (84B/1)

Sa‘ādet: Sa‘ādetlü ola baħtıñ na ne ķali i mera su (79A/3)

Velāyet: Ve zeytün zāħır degildir imdi re‘āyā be-her ħāl vilāyete odun ve kömür getirürler (58B/11)

Fa‘īlet vezni

Naşīħat: Oğlum ben saña birķac naşīħat iderim anlarla ‘amel eyle (49B/19)

Fa‘lān vezni

Şeytān: Müstef‘ilātün müstef‘ilātün merd isen olma suħre-i şeytān (66B/1)

Fa‘lele vezni

Zelzele: Sizmo oldu zelzele itremi nedir şarşar dimek (82B/6)

Fa‘let (fa‘le) vezni

Ħasret: Seni görmege ķatı ħasretim peşi mu na se ido ağapi mu (75A/7)

Ħazret: Cenāb-ı ħazret bi-çün ide şā‘irlere ilħāķ (71B/6)

Nefret: İğnostıķos ‘āķil olan kes foyi ider nefreti (77A/8)

Tevbe: Kame metağnosi ķame tevbe ķıl ey yār-ı ğar (86A/7)

Zahmet: Kilyoponosdur toğurmak zahmeti hem yeñisi (82A/3)

Fa'ül vezni

'Arūs: Hem ñifiçadır gelincik hem ñifi oldı 'arūs (84B/3)

Hasūd: Eger istersen mükedderü'l hātır olmayasın hasūd olma (51A/12)

Fi'āl vezni

'ilāc: To yatriko mu 'ilācım aqali āgūşdur (71A/4)

Cidāl: Cidāl ile rehindir amaşi ey qarındaş (69B/6)

Firāk: Palıkse ħorizmos iyne var durur gine firāk (86A/3)

Kitāb: Yetişür Hıfzî yetişür mübtediye bu kitāb (88A/5)

Libās: Şoqāk-durur vu'ā hem ruħa di libāse (68B/7)

Lisān: Di Rūmī lisānınca aña ispaşi (68B/4)

Mişāl: Mişāl ħasbe bil sen ħamari bir marazdır (69B/2)

Nifāk: Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāk (86A/4)

Simā: Neзде dinür iқта simā (b.3)

Vifāk: Kane su şelimatisi her ne cend itse vifāk (86A/3)

Fi'ālet vezni

Vilāyet: Qoma di amuame (yanī git) dimek var ħora vilāyet türko müslimān (66A/6)

Fi'l vezni

'İlm: Ey oğul 'ilm oqu cühelādan olma zīrā ki cühhāl kör gibidir (48B/7)

Ĥilm: Di şığano ĥilmi olana sen delü olana qozolo lolo (75B/7)

Mişl: Mişliñ naziriñ bulmadım to nomño su deñ ivriqa (74B/3)

Şıdķ: İdyavaze pedi mu oqu şıdķ-ile di pistiqa (86B/1)

Fi'let (fi'le) vezni

Ĥikmet: Ĥikmet dinildi şi'ire çün (73B/6)

Şiddet: Na miço me tin diro mara görmeyelim şiddeti (77A/10)

Fu'āl vezni

Du'ā: N'olaydı işleyeydiñ didiğini ölünceye dek saña du'ā iderdim (59A/8-9)

Ĥumār: Uvlepter dindi raķibe ħaydar ādısı ħumār (70B/4)

Su'āl: Ve bizden su'āl idene selāmımızı teblīğ eyle (62A/16)

Turāb: Ĥame ne yer ħoma durur bil turāb hem kirec azvestidur bil şehā (76B/1)

Fu'l vezni

Ĥüsn: Ĥüsnüñ de mādem bulsun tezāyid (76A/11)

Hüzn: Hüzünüñ beni ekli eyledi (73A/1)

Zulm: Di evdomında yetmişe zulme dinilür adıka (74A/4)

Fu‘let (fu‘le) vezni

Hud‘a: De[n] kateho na yelaso bilmezem hud‘a idem (81A/5)

Suħre: Müstef‘ilātün müstef‘ilātün merd isen olma suħre-i şeytān (66B/1)

Fu‘ül vezni

Hulül: Zīrā ki kış yakındır ve bize gerekdir ki odun ve kömür kış hulül itmeden cem‘ idelim (58B/2)

Hurüc: İsyafondo kozmo şāhib hurūcdur (80A/1)

Huşül: Pezīr ey huşül olsun zamīriñde olan niyyāt (68A/13)

Sürür: Hara miğali surūr-ı ‘azīmdür (79B/5)

Vuşül: Yuvarlayub sevdiğimiñ eline vuşül bulduğda dertlerim geçerdi (58A/11-12)

İf‘āl vezni

İkrār: Çaresiz hamdım ikrār güderim (90A/11)

İlhāk: Cenāb-ı hazret bi-çün ide şā‘irlere ilhāk (71B/6)

İmdād: Na mas evoyşa oşimos bize imdād ide Hāk (87B/3)

İnsān: Ābru baħş eyler insāne hayāt (72A/7)

İrşād: Tin direti istirata na diħsi bizi irşād ide Hāk (87B/3)

İfāl vezni

İmān: Parağisudur bil ism-i cennet ipsişi revāndır pistidir imān (66A/2)

İfti‘āl vezni

İctināb: Hem panuğladır tã‘ün bil kutomaça ictināb (77A/8)

İftirā: Avğanya oldı iftirā sihir adıdır mayıka (74A/6)

İftirāk: Bu didi kim iftirāk u ihtirāk bil ittifāk (86A/4)

İhtirāk: Bu didi kim iftirāk u ihtirāk bil ittifāk (86A/4)

İhtiyār: Ame diraksa varati ihtiyār it hem şına (87A/3)

İştirā’: Ena spiti ağorasa bir hāne itdim iştirā’ (74A/6)

İ‘tikād: Ol kimse ki yigitligi hālka zulm itmeye i‘tikād ider düşmān tüt (50B/2)

İttifāk: Bu didi kim iftirāk u ihtirāk bil ittifāk (86A/4)

İfti‘ā vezni

İktizā: zamme-i ğalize iktizā itdiği maħalde ‘adem-i hareket birle mevsūmdur (15B/10)

İstif'âl vezni

İstihyâ: İderim istihyâ dimem (73B/4)

İstikbâl: Üzerine de lafzını ya den [n]a lafzı vaz' idersen nefy-i istikbâl olur (3A/3)

Mef'il vezni

Meclis: Tirapezi di içki meclisine (72B/2)

Tefe'ül vezni

Taşallüf: Hem taşallüfle temeddüh bilesin kafki-durur (86B/2)

Tebessüm: Korfoyelazma tebessüm haħaro oldu gülüş (81B/3)

Temeddüh: Hem taşallüfle temeddüh bilesin kafki-durur (86B/2)

Teraħhum: Teraħhum kıl ena meheras it inkisari (68B/5)

Terennüm: İtraĝo ziksa madinaðes terennümle oĝu ebyât (68A/15)

Tezevvüc: Bu yıl tezevvüc eyledim ofetos ipande reftika (74B/5)

Tef'ül vezni

Ṭaħkik: Ṭaħkik ben bir kötü kimesne üzerine uğrar oldum ol kötü baña sögerse de (63B/6)

Taṭhîr: Şu âlet ki taṭhîr ketân ider (68B/4)

Ta'zîm: Eger ta'zîm ider iseñ saña ta'zîm iderler (69B/4)

Tebliĝ: Tebliĝ selâmı çok iderler (72B/9)

Te'nîş: Kedi katı gidî rufyanodur te'nîşi rufyana (68A/8)

Tesbîh: Korona tesbîh adıdur puli kuşdur (67B/10)

Teşbîh: Āyinedir gögsün lâkin mâha teşbîh iderler (57A/12)

Teşrif: Teşrifîñizi bu dem umarlar (72B/11)

Tezvîc: Maĝbûluñ oldumsa tezvîc idem (76A/4)

6.3.6. Ca'lı Mastar

Emniyyet: İsela na poşena ölüm-durur emniyyetim (81B/5)

Şemsiye: Hem avĝanya iftirâ şemsiye durur onbrela (84A/3)

6.3.7. İsm-i Fa'il**Fâ'il vezni**

'âkil: İĝnostikos 'âkil olan kes foyi ider nefreti (77A/8)

'âlil: Añiboros ayiñika oldum 'âlîl ve ĝasta ben (74B/2)

Hā'in: Zevc zet' adras dimekdir pivulo di hā'ine (77B/3)

Rāci': Bir kimesne saña sövse sen anıñ kelāmını işitme zīrā ol mā-lā-yā'nī laķırdı gine kendine rāci'dir (63A/6)

Zāhid: Ofu uşandım demek zāhide ķaloyeros (65A/8)

Fā'ī vezni

Dā'ī: Hāyatıñ dā'ī olsun paranaşis tiñ iyasu (79A/4)

Mufā'il vezni

Müşābih: Müfredi aña müşābih oldı (72B/7)

Müf'il vezni

Muħbir: Bir muħbir isterim gönderesin (76A/8)

Müfīl vezni

Mu'īd: Külli mu'īdi zāhidāndur ve-līkin ķoñizma şanem oldı küşe ķadoñi (78A/5)

Mu'in: Şalāhıñ olursa mu'iniñ olısar felekde melekler (67B/5)

Müfte'il vezni

Muttaşıl: Mülāhaza olunmak lazımdır ki zāmīr-i mensüb muttaşıl ola (45B/4)

Mübtedī: Yetişür Hıfzī yetişür mübtediye bu kitāb (88A/5)

Münfa'il vezni

Munfaşıl: Zira yazıldığı vecih üzre munfaşıl ķabīlinden olmuş olur (45B/5)

Munķalib: Elif munķalib olur nitekim mişālden ma'lūm olur (4B/1)

6.3.8. İsm-i Mef'ul

Mef'ul vezni

Mađrüb: Zeyt yađına lazıdi mađrūba di đarmenos (65B/6)

Maħcüb: Eger ħalkıñ maħbüb ve maħbūlu olmaķ istersen ħalkıñ mezāķınca nuţķ eyle (51B/7)

Maħfūz: Tā ki belālardan maħfūz ve cümle evķātda emīn ve müsteriħ olasın (50A/3)

Maķbūl: Maķbūluñ oldımsa tezvīc idem (76A/4)

Me'mūl: Baş üstüne giderim ve me'mūl iderimki ucuz alam zīrā ğallāt bu sene bahaludur (58B/7)

Ma'sūķ: Ađapimeno daħı ma'sūķ olubdur anı bil (70B/4)

Ma'tūh: Yeros ķakarıs ma'tūh olupdur (79B/7)

Mecrūh: Bu tavrı derūnımı mecrūh ider me to tataarğamsa me pligoñi (78A/9)

Medyūn: Z̄irā bizler medyūñiz ve faqirleriz (53B/5)

Mektūb: İğrafi dinildi mektūba pola alargo pek uzak (66B/13)

Mestūr: Z̄irā ki cūhelā seni kirledir pāk olursanda z̄irā güneş ‘ālī ve ziyā’i iken bir pāre bulut mestūr ve siyāh ider (49A/2-3)

Mevcūd: Her demki mevcūd aqceñ bulunmaz (76A/7)

Muf‘al vezni

Müfred: Purıko oldu müfredi befqon-durur bil kavak (66B/11)

Mufāl vezni

Murād: Z̄irā köye maşlahat icün gitmek murād iderim (61B/14)

Müdām: Di pera merini ğarībū’d-diyāra di müdām okuram panda mu dyavazo (76B/13)

Muf‘āl vezni

Muhtāc: Tā ki bir ferde muhtāc olmayalım ve üç vuqıyye şatun alalım (49B/9)

Mu’tād: Qarılar mu’tādı üzere geyilür anlar iki (81B/2)

Mufa‘‘al vezni

Mü‘eddeb: İfroñimo dağı di mü‘eddebe deliқанlıya in rodoqopelo (75B/6)

Mürekkeb: Divit qalamari mürekkeb (68B/6)

Müzekker: Digeri oldu qanarya ger müzekker ger dişi (83A/6)

6.3.9. Sıfat-ı Müşebbehe

Fa‘il vezni

Habīb: ‘aşq habībimden oldum mestāne (90A/3)

Ḥabīs: Her kelime-yi ḥabīse ki bir ādem-i āḥeriñ dehānından ḥikāye saña söyler saña söyleyenden bil (51A/17)

Kerīm: Kerīm olan kimse va‘dini vefā ider kendüye bir ziyān olsa ‘af ider (64B/13)

Nazīr: Mişliñ nazīriñ bulmadım to nomño su deñ ivriqa (74B/3)

6.3.10. İsm-i Zaman ve Mekan

Mef‘al vezni

Maḥrem: Öğütle o kes kim ola maḥrem zenine (69A/6)

Mekteb: Qalk mektebe varalım ve ders okuyalım ve bundan soñra baqceye gidelim (49A/8)

Mefāl vezni

Maḳām: Maḳāmı şināsāne uyub āheng-i ‘uşāk ile sen (67A/8)

Mezār: Per’iḥo na n’bis isto mñima ḳablel ḍuḥul fī’l-mezār (86A/7)

Mef’il vezni

Meclis: Tirapezi di ıçķı meclisine (72B/2)

Meclis: Erenler meclisinde yürür ma’nīsı yüzünü (91A/9)

6.3.11. Mimli Mastar**Mef’alet vezni**

Maşlahat: Zīrā köye maşlahat icün gitmek murād iderim (61B/14)

Mef’ā vezni

Ma’nā: Epiliseniñ ma’nāsı eridi ve cözdi dimek (b.352)

Ma’nā: Ḳapadır na ḍosome ma’nāsıdur bilişelim (86B/6)

Mef’i vezni

Ma’nī: Rozo stamo gülāb arı polise ma’nīsıdır şat (67B/9)

Ma’nī: Seli ister oldı meli engübīndir durur düşirir ma’nīsıdır mazoñi (78A/3)

Ma’nī: Dekatiriya ma’nīsı on ücdür (79B/6)

Mef’ilet vezni

Menķıbet: İ ḥnomi su na’ne ḳali kesb eyle menķıbet (85A/3)

6.3.12. İsm-i Alet**Mif’āl vezni**

Miftāḥ: Ve ‘ilm-i lügatı öğren zīrā ki lügat ‘ilmi ‘ilmieriñ miftāḥıdır ‘ulemā ile otur cühelādan ḳac (48B/12-13)

Mir’āt: Hem orfana yetimlerdir ḳarfeķtidir mir’āt (68A/9)

Mifāl vezni

Mizān: Olana giryān çarşu forosdur liman molosdur (66A/9)

6.3.13. Harf-i Cer**Bi**

Bi-ḥasebi: Bi-ḥasebi’ṭ-ṭāķati beyān ve taşriḥ ve kemā-yenbağī tebyīn ve tavzīḥ idelim (16A/6)

Bizzāt: Gice arga öşür erga epatosto dimek bizzāt (67B/13)

6.3.14. Olumsuzluk

Lā-be's: Dē[n] kōdari ma'nīsini şorar iseñ lā-be's-durur (87B/4)

6.3.15. Müennes

+t

Maşlahat: Zīrā köye maşlahat icün gitmek murād iderim (61B/14)

Menkıbet: İ ħnomi su na'ne ħali kesb eyle menkıbet (85A/3)

Muşībet: Ķarnın ħaydına düşüb ölen köleden ziyāde muşībetdendir (51B/17)

+e

Bākire: Añifora oldı kepengi ħamıñ bākire ħıza didiler ħopela (76B/8)

Celīle: Ve nūşe şurū' itdikde neġāmā[t]-ı celīle-ile naġme eyle (56A/12)

6.3.16. Mübalaġa

Ef'al vezni

Ekber: Ayaġa dinür poğar ekberine poğaros (65B/5)

Ekber: Cemi' ekber olur (90B/11)

Eshel: Arñi ħuzidur eye lađaniñ eshel emre dinilür efħola (76B/6)

Eşref: Ey benim oġlum sen yazı ħarala zīrā yazı şan'atlarıñ eşrefidir (63A/4)

Fa'āl vezni

Deyyār: Pote de şoro ħalo eyiligi görmem deyyār (71A/2)

Ķaşşāb: Başħa ħacet yoħ illā ħuyudan ħıħarken baña ħaşşābı (54B/3)

Neccār: Aħıħano demürce maranħo oldı neccār (69A/3)

Fu'āl vezni

Cühhāl: Ey oġul 'ilm oħu cühelādan olma zīrā ki cühhāl kör gibidir (48B/7)

6.3.17. İstisna Edatı

İlla

İllā: Başħa ħacet yoħ illā ħuyudan ħıħarken baña ħaşşābı (54B/3)

İllā: Elin cek ve illā seni ben yollar aluram (57B/12)

6.3.18. Zarf

'āħibet: İsto isteros miġome ħavuşuruz 'āħibet (84A/5)

6.3.19. Gün İsimleri

Cum'a: Pefti perşenbih durur paraşki ādı cum'adır (77B/4)

Şallı: Yevm-i şenbedur şavato şallı gūnidür itriti (77B/4)

6.3.20. Arapça İbareler

Merħabā: K̄alos ir̄sete dimekdür merħabā hoş geldiñiz (77B/1)

6.4. Farsça Unsurlar

6.4.1. Farsça Ekler

+ā+

Berāber: Mazi mazi oldı pes berāber (72B/3)

Serāpā: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanağıñla sīmīñ bilekler (67B/6)

+ān

Giryān: Olana giryān çarşu forosdur liman molosdur (66A/9)

Handān: Aķcesi var ħarumenozdur mürved ü ħandān ağapisa se (66A/12)

Revān: Parağisudur bil ism-i cennet ipsişi revāndır pistidir imān (66A/2)

+āne

Ĥulūşāne: Sevdim ĥulūşāne seni kağapisa se pistiķa (74A/3)

Merdāne: Kırķa şaranda didiler merdāne dimek edreķa (74A/2)

Mestāne: ‘aşķ ĥabībimden oldum mestāne (90A/3)

Şināsāne: Maķāmı şināsāne uyub āheng-i ‘uşāķ ile sen (67A/8)

+bān

Derbān: Hem pādişāhıñ adı vasilya portari-durur bil daĥı derbān (66A/4)

Keştībān: Reīsü’s -sefine^(Ar) keştībān^(Far) gemici^(Tr) ķaravokiris^(Yun) (20B/13)

+ber

Dilber: El-ĥasen^(Ar) ĥüb^(Far) dilber^(Tr) omorfo^(Yun) (27B/7)

Peygāmbere: İprofitis peygāmbere (65A/2)

+dār

Ĥānedār: Niķokiri ma‘nīsidür ĥānedār u mālđār (80A/6)

Maldār: Niķokiri ma‘nīsidür ĥānedār u mālđār (80A/6)

Tācidār: Eger nādān olursa cihānıñ tācidarı (70A/3)

+e

Vīrāne: Katalima oldı ķatlı itmek daĥı vīrānedir (83B/6)

+ende

Nāzende: Hem dahı nāzende hağyari dimekdir ey civān (82B/1)

+geh

Pençgeh: Hem pençgehde dā'im ol kim yarın ola yūziñ aq (67A/9)

+in

Çirkīn: Di çirkīne aşkimo apo noris erkendir (78B/2)

Sīmīñ: Fesāde virubdur cihānı serāpā benekli yanağıñla sīmīñ bilekler (67B/6)

+istān /+stān/

Bostān: İpşari balıq limani liman dūzah pesadır pestami bostān (66A/1)

Zemistān: Kıriyo şovukdur dahı kubundur şimona durur ism-i zemistān (66A/3)

+iş

Serzeniş: Kaki dılyadır fenā iş ğñosidür serzeniş (84B/1)

+şen

Rūşen: Di hosto pūşide fanerona rūşendir (78B/6)

6.4.2. Farsça Zarf

Güyā: Kötüye eyilik iden kendine güyā ki kıyar (71A/5)

Her: Nağyavazis okuyasın pasa vola her bār (70B/6)

Her: Her demki mevcūd aqceñ bulunmaz (76A/7)

Her: Kane su şelimatı her ne cend itse vifāq (86A/3)

6.4.3. Farsça Zaman Zarfı

Hemān: Kik diso hehadze hemān gel evine sen (79A/5)

Hemān: Zünbülü sünbül-durur iyo pola karanfildür hemān (82B/3)

Hemān: To qalo ine atoto budur eyüsi hemān (86A/5)

Henüz: Sinoro oldu henüz hemşehridür sinobti (77B/6)

6.4.4. Sayı İsimleri

Hezār: İkato yüz şilya hezār biñliğe di afediqa (74A/5)

Şad hezār: Ekato şilez voles ma'nisidur şad hezār (83B/4)

6.4.5. Gün İsimleri

Cārşenbih: Tetardı cārşenbihe di Hanyalıdur Hanyoti (77B/5)

Perşenbih: Pefti perşenbih durur paraşki ādı cum‘adır (77B/4)

6.4.6. Birleşik Kelime Oluşturan Yapılar

+band

Na‘lband: Ağam na‘lband geldi ve atı na‘llatdı emriñiz nedir ve ne buyurursıñız (61B/18)

+bāz

Cān-bāz: el-behlevān^(Ar) cān-bāz^(Far) cān oynadıcı^(Tr) canbazis^(Yun) (43A/2)

Dil-bāz: Edodi diş iğlosa zebān dilbāza dinür hem iğlosa (66B/5)

+dem

Hemān-dem: Kıovar yanına vardığımda hemān-dem kıondaçı mono napağome zigoñi (78A/7)

+firāz

Serfirāz: Kıum adına didiler ey serfirāz (72A/2)

+gīr

Cāy-gīr: Ağam saña allāh çok ‘ömür virsün ve göñlinde cāy-gīr olan baña virsün (61B/6)

+gūn

Gūlgūn: Mefā‘ilün mefā‘ilün seni ey rūhları gūlgūn (71B/6)

gūl+

Gūlāb: Rozo stamo gūlāb arı polise ma‘nīsīdür şat (67B/9)

Gūlgūn: Mefā‘ilün mefā‘ilün seni ey rūhları gūlgūn (71B/6)

+hāne

Kāhvehāne: Kafe kāhve kāhvehāne kafetedir ey pūser (84A/1)

Meyhāne: Oldı meyhāne taverna troyi pini yer ißer (84A/1)

Sa‘ādet-hāne: Sa‘ādet-hāneñize uğradım (43B/9)

hem+

Hemrāh: Hem şerīke hem dağı hemrāha dinür sindofos (77B/6)

Hemşehri: Sinoro oldı henüz hemşehridür sinobti (77B/6)

+kār

Ĥizmetkār: Ĥizmetkārla git ve bize lāzım olanı ilet (52B/9-10)

Ĥizmetkār: Ağam Ĥizmetkārıñızıñ defterinde yazılmışdır (53A/16)

nā+

Nādān: Eger nādān olursa cihāniñ tācidārı (70A/3)

nān+

Nānkör: Qalosiñi den qateşi ma'nisi nānkör durur (83A/3)

nev+

Nevcivān: Sinor ipsomi olupdur tāze nān ey nevcivān (80B/7)

+rāh

Hemrāh: Hem şerīke hem dağı hemrāha dinür sindofos (77B/6)

+ru

Ābru: Ābru başş eyler insāne hayāt (72A/7)

ser+

Serfirāz: Qum adına didiler ey serfirāz (72A/2)

Serzeniş: Qaki dılyadır fenā iş ğñosidür serzeniş (84B/1)

+şāh

Pādişāh: Hem pādişāhiñ adı vasilya portari-durur bil dağı derbān (66A/4)

seb+

Şebçirāk: Animiti petra durur şebçirāk şarb olan işe dinilür dişkola (76B/5)

+zāde

Harām-zāde: Dağı şālih kişidir harām-zāde kişari (69B/1)

+zeniş

Serzeniş: Qaki dılyadır fenā iş ğñosidür serzeniş (84B/1)

6.4.7. Farsça Çokluk

Lāfazan: Qafkisari oldu lāfazanlar (72B/6)

Zāhidān: Külli mu'idi zāhidāndur ve-likin koñizma şanem oldu küşe qadoñi (78A/5)

6.4.8. Farsça İsim Tamlaması

Ehl-i 'ırz: Timimenos ehl-i 'ırz oldu veli (72A/6)

Ehl-i merāk: Müstef'ilātün ehl i merākıñ (80A/2)

Ehl-i nifāk: Ya ölümdür ya seferdir ya gider ehl i nifāk (86A/4)

Hzret-i Muhammed: Bir kimesne hzret-i Muhammed üzerine aşşam şabāh şalat ü selām itse kıyāmetde ol kimesneye şefā'at ider (63A/8)

Qur'an-ı Kerim: Sen muşaf-ı şerifi oku zirā Qur'an-ı Kerim kalblere cilā virir
(62B/11)

Şahib-i ma'rifet: Şahib-i ma'rifet ehlini güzër (90A/6)

Takdir-i ilāhi: Takdir-i ilāhi bilesin böyle kaderim (90A/10)

7. DİZİN

- āb:** Su -1- [Far]
ā. 018b/4
- ābrū :** Yüzsuyu; şeref, haysiyet -1- [Far]
ā. 072a/7
- ‘abūs:** Somurtkan, asık suratlı, çatık çehreli -1- [Ar]
‘a. 077a/1
- ac - :** Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak -4- [Tr]
a.- ma 050b/17
a. 085b/6
a.- göğüsünü 057a/7
a.- maz 082b/1
- ‘acāīb:** Garip, tuhaf, alışılanın dışında, değişik-1- [Ar]
‘a. 048a/8
- acānım:** Can yoldaşı -1- [Tr]
a. 077a/3
- ‘aceb:** Şüphe, tereddüt, hayret ifâde eden soru zarfı, acaba -1- [Ar]
‘a. 048a/8
- ‘acem :** Arap ırkından olmayanlara Arapların verdiği isim -1- [Ar]
‘a. 015b/11
- acı :** İstirap verici, üzücü -2- [Tr]
a. 050b/12, 084b/1
- 2. :** Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan-3-[Tr]
a. 067/3, 071b/2, 084b/2
- 3. :** İçeriden veya dışarıdan gelen bir tesirle vücutta hissedilen ve bu tesirin ortadan kalkmasıyla geçen rahatsızlık durumu, ağrı, ıstırap -1- [Tr]
a.+ dur 084b/2
- aç:** Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan-2- [Tr]
a. 027b/9
a.+ ım 083a/7
- açlık :** Aç olma, acıkma durumu -2- [Tr]
a. 083a/7
a.+ dan 051a/2
- ad:** Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim -22- [Tr]
a. 016a/7
a.+ ı 066a/4, 069a/7, 069b/7, 070b/5, 073b/11, 077b/4, 079b/3, 080b/2, 081a/6
a.+ ıdır 074a/6, 081b/9
a.+ ıdur 067b/10, 073b/8, 075b/1, 077b/5
a.+ ına 072a/2, 080b/1, 080b/2, 080b/3
a.+ ını 072b/12
a.+ ısı 070b/4
- ‘ad:** Saymak, kabul etmek -1- [Ar]
‘a. idersin 050a/16
- ada :** Her tarafı su ile çevrili kara parçası, cezire -1- [Tr]
a. 070a/6
- a‘dād :** Sayılar, adetler -3- [Ar]
a. 059a/13, 061a/16
a.+ ı 061b/2
- adam :** Erkek -2- [Tr]
a. 087a/7
a.+ ın 064b/2

- ‘adāvet** : Düşmanlık, hasımlık, husumet-1- [Ar]
‘a. oldı 069a/2
- ‘aded** : Sayı -2- [Ar]
‘a.+ leri 059a/5
‘a.+ dir 074a/1
- ‘adem** : Var olmama, yokluk -2- [Ar]
‘a. 015b/10, 045b/7
- ādem** : İnsan, beşer -6- [Ar]
ā. 024b/3, 051a/7, 051a/17, 063a/2, 078b/3
ā.+ e 065a/1
- ‘af** : Suç, kusur ve hatayı cezalandırmama, bağışlama -2- [Ar]
‘. ider 064b/13
‘. iyle 090a/11
- āfitāb** : Güneş -1- [Far]
ā. 016b/5
- ‘āfiyet** : Sağlık, sıhhat, sağlığın verdiği rahat ve huzur -1- [Ar]
‘ā. 084a/6
- afyon** : Haşhaş kapsüllerinden sızan sütün pıhtılaşmasıyla elde edilen ve içinde morfin, kokain gibi uyuşturucular bulunan madde -1- [Far]
a. 042a/3
- ağa** : Genellikle köy ve kasabalarda sözü geçen, nüfuzlu, zengin kimse -6- [Tr]
a.+ m 052a/17, 053a/16, 054a/4, 059a/1, 061b/6, 061b/18
- ağac** : Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki -10- [Tr]
a. 019b/1, 032a/5, 040a/13, 066b/10, 070b/7
a.+ a 068b/7
a.+ ı 039b/12, 039b/15, 041b/9, 070b/7
- āgāh** : Haberi olan, haberli, haberdar -1- [Far]
ā. oluñ 064a/6
- ağda** : Şeker veya pekmezin kaynatılmasıyla elde edilen çok koyu yapışkan madde, bir çeşit macun -1- [Ar]
a. 057a/3
- ağır** : Tartıda çok gelen, yerinden kaldırılması, taşınması güç olan -1- [Tr]
a. 026b/12
- ağır** - : Vücudun herhangi bir yeri ağrılı olmak, insana ıstırap ve acı vermek -1- [Far]
a.- r 067b/3
- ağız** : Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk -2- [Tr]
a. 021b/14
a.+ ımda 082a/1
- ağla** - : Acı, keder, pişmanlık ve bâzen de sevinçten gözyaşı dökmek -7- [Tr]
a.- mağ 012b/4
a.- r 070a/7
a.- dım 090a/7, 090a/9, 090a/11
a.- r 083b/4
a.- rım 082a/6
- ‘āgreb** : Çok garip, tuhaf -1- [Ar]
‘a. 071a/2
- ağrı** : Vücudun herhangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen

sürekli acı ve ıstırap, sızı -3-
[Tr]
a.+ sı 066b/7, 071b/4
a.+ sına 071b/4

ağrısağ : İplik eğirirken için aşağıya doğru düz olarak sarkmasını ve düzenli biçimde dönmesini sağlamak için alt ucuna geçirilen tahta, kemik veya madenden yuvarlak ve şişkin ağırlık -1-
[Tr]
a. 039a/8

ağu : Zehir -1- [Tr]
a.+ yı 073a/2

āgūş : Kucak -2- [Far]
ā.+ dur 071a/4
ā.+ ıma 082a/7

ağlayıcı : Ağlar halde olan -1-
[Tr]
a. 057b/4

ah : Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek -1- [Tr]
a. iderim 082a/6

āhād : Kişiler, şahıslar -1-
[Ar]
ā. 031b/4

āheng : İnsanlar arasında uygunluğun, uyuşmanın meydana getirdiği huzur, iyi geçim -1- [Far]
ā. 067a/8

āher : Başka, diğer, gayrı -1-
[Ar]
ā.+ iñ 051a/17

ahır : Büyükbaş hayvanları barındırmaya yarayan üstü kapalı yer, hayvan damı -1- [Tr]
a. 036b/1

ahīr : Son, sonuncu, en sonra olan -11- [Ar]
a.+ ine 003b/3, 003b/11, 004a/3,

016a/4
a. 044a/3, 085b/5
a.+ deki 044a/3, 047a/8, 047b/12
a.+ in 047b/17
a.+ inde 004a/9

āhiret : Ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya, beka alemi -3-
[Ar]
ā. 017b/4, 085a/2
ā.+ e 065b/6

aḥsen : Çok güzel -2- [Ar]
a. 015b/6
a.+ dir 071b/1

aḥşam : Güneşin batışından sonraki ilk saatler -3- [Tr]
a. 016b/1, 017a/15, 063a/8

2. : Akşam namazı ve akşam ezanı -1-
[Tr]
a. namāzı 018a/4

aḥter : Yıldız -1- [Far]
a.+ im 011a/11

aḳ : Kar renginde olan rengin adı, beyaz -1- [Tr]
a. 067a/9

‘aḳārib : Akrepler, tehlikeli ve zehirli hayvancıklar -1- [Ar]
‘a. 068a/10

aḳce : Para, nakit -3- [Tr]
a.+ si 066a/12
a. 071b/2
a.+ ñ 076a/7

‘aḳıl : Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us -3- [Ar]
‘a.+ ımı 044a/8
‘a.+ im 058a/8
‘a.+ imda 044a/13

‘aḳıllı : Akli, doğruyu görecek ve ona göre davranacak, gerekeni yapacak

derecede olan -1- [Tr]
'a. 029a/4

'**ākībet** : Son, nihâyet, gelecek, istikbal
-1- [Ar]
'ā. 084a/5

'**ākīl** : Akıllı kimse -2- [Ar]
'ā.+ e 011b/2
'ā. 077a/8

'**ākreb** : Örümcekgillerden, kuyruğunun kıvrık ve kalkık ucunda zehirli bir iğnesi bulunan ve soktuğu zaman bu zehri vücuda bırakan tehlikeli küçük hayvan
-1- [Ar]
'a. 034a/7

'**aks** : Ses ve ışık dalgalarının bir cisme çarpıp geri dönmesi ve bunun sonucunda duyulan ses, görülen ışık, yankı, yansı
-1- [Ar]
'a.+ e 083b/3

al - : Para karşılığında temin etmek, satın almak -15- [Tr]
şatun a. 054b/12, 058b/15, 075b/3
şatun a.- alım 049b/9
a.- am 058b/7
a.- ayım 087a/1
a.- dı 091a/6
a.- dıķ 053a/13
a.- dıñ 052b/13
a.- dıñsa 054a/4
a.- ñ 053b/7
şatun a.- maķ 010a/8
a.- sam 076a/9
a.- sun 091a/3
a.- uram 057b/12

2 - : Herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak -2- [Tr]
a. 051a/2, 055a/2

'**alā'imisemā** : Gök kuşağı -1- [Ar]
'a. 016b/14

ālāt : Aletler, makineler -2- [Ar]
ā. 031b/4, 031b/4

alçak : Yerden mesafesi az, yere yakın, basık -1- [Tr]
a. 026b/11

2. : Kötü ve ahlaksızca davranışlarda bulunan kimse hain, bayağı, aşağılık, soysuz -2- [Tr]
a. 051a/7
a.+ ların 051a/2

alda - : Aldatmak, kandırmak -1- [Tr]
a.- r 071a/1

'**ālem** : Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren -1- [Ar]
'ā. 070b/1

ālet : Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine, aygıt -3- [Ar]
ā. 004a/6, 005b/1, 068b/4

alın : Yüzün, kaşların üstünden saçlara kadar olan ve şakaklar arasında kalan kısmı -1- [Tr]
a. 021b/4

'**Ali** : Özel isim -1- [Ar]
' . 090a/10

'**alī** : Yüksek, yüce, büyük, ulu -3- [Ar]
' . 047a/4, 049a/3, 051b/12

'**alīl** : Hasta, hastalıklı, mariz, illetli kimse -2- [Ar]
'a. 065b/3, 074b/2

Allāh : Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Huda -10- [Ar]
A. 016a/8, 016a/9, 053b/10,

055a/7, 061b/6, 062a/12, 090b/3,
090b/4, 090b/11
A.+ in 050a/19

‘allāk : Hilekar, döneke, kendisine
güvenilmesi doğru olmayan, düzenbaz
kimse -1- [Tr]
‘a. 071b/4

alt : Bir şeyin yere bakan yüzü -2-
[Tr]
a. 048a/13
a.+ ina 057b/8

altı : Beşten sonra, yediden önce gelen
sayının adı, 6 -7- [Tr]
a. 059b/1
on a. 059b/8
yigirmi a. 060a/3
a. biñ 060b/8
a. yüz 060a/16
a. yüz biñ 061a/8
a.+ ya 073b/12

altmış : Elli dokuzdan sonra, altmış
birden önce gelen sayının adı, 60 -3-
[Tr]
a. 060a/9
a. biñ 060b/16
a.+ a 074a/4

altun : Sarı kırmızı renkte, parlak ve ağır,
kolayca işlenebilen, dış etkilere
dayanıklı, paslanmayan, ziynet eşyası
yapımında, elektrik ve ısıyı çok iyi
ilettiğinden hassas ve kıymetli makine
ve cihaz yapımında kullanılan,
yoğunluğu 19,26, erime derecesi
1063°C, atom ağırlığı 197,2, atom
numarası 79, sembolü Au olan kıymetli
element, zer -3- [Tr]
a. 021a/6, 081b/3, 082a/5

am : Dişilerin üreme organının dış
bölümü, ferç -2- [Tr]
a. 024a/11
a.+ ı 087a/2

‘am : Herkese sit, umuma mahsus -1-

[Ar]
‘a. 068a/11

ama : Zıt ve aykırı hüküm ifade eden iki
cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat,
lakin -1- [Ar]
a. 090b/11

‘amel : Bir maksatla yapılan iş, eylem,
fiil -1- [Ar]
‘a. eyle 049b/19

ammā : Zıt ve aykırı hüküm ifade eden
iki cümleyi birbirine bağlar; ancak,
fakat, lakin -2- [Ar]
a. 063b/4, 070b/3

amrūd : Armut -1- [Far]
a.+ dan 049a/13

‘amuca : Bir kimsenin babasının erkek
kardeşi -1- [Tr]
‘a. 025a/12

an : Zamanın bölünemeyecek kadar kısa
parçası, lahza -1- [Ar]
a.+ a 003a/9

añ - : Hatırlamak, akla getirmek, yâd
etmek -3- [Tr]
a.- arım 073a/7
a.- arlar 072b/8, 072b/12

ana : İnsanın ve hayvanın yavru sâhibi
olan dişisi, anne, valide -4-
[Tr]
a. 025a/8, 068a/2, 080b/6
a.+ nın 087a/2

aña : Ona -8- [Tr]
a. 045a/9, 045b/2, 051a/7,
068b/4, 070a/1, 072b/1, 072b/7, 076b/4

anahtar : Kilit açıp kapamak için
kullanılan alet, açar -1- [Yun]
a. 036b/8

anason : Maydanozgiller familyasından
bir yıllık otsu bitki -1- [Ar]

- a. 042a/1
- ancağ** : Fakat, ama, lakin -7-
[Tr]
a. 002b/2, 002b/9, 006a/7,
011b/1, 046a/2, 046a/10, 046b/8
- anda** : Onda -2- [Tr]
a. 073a/10, 091a/1
- andan** : Ondan -2- [Tr]
a. 050b/7, 051a/7
- anı** : Onu -11- [Tr]
a. 046b/6, 050a/19, 055b/12,
055b/14, 065b/2, 069b/3, 070b/4,
071b/1,
073b/4, 075b/5, 084a/2
- anıñ** : Onun -3- [Tr]
a. 063a/6, 090a/8
a.+ la 045b/11
- añır** - : Eşek için bağırarak -1-
[Tr]
a.- ır 067b/3
- anla** - : Öğrenmek, bilmek -1-
[Tr]
a.- mam 059a/2
- anlar** : Onlar -7- [Tr]
a. 078b/1, 081b/2
a.+ a 045b/2
a.+ ı 043b/4
a.+ lara 045a/9
a.+ larla 049b/19
a.+ la 045b/11
- añşır** - : Burun zarlarının gıcıklanması
ve nefes verme kaslarının birdenbire
şiddetle kasılması sonucunda nefesi ağız
ve burundan hızlı, gürültülü bir şekilde
dışarıya atmak, boşaltmak, hapşırarak
-1- [Tr]
a.- mak 012b/2
- ansızın** : Beklenmedik bir zamanda,
hatırda yokken, birdenbire, anî, anîden
- 1- [Tr]
a. 055b/4
- apar** - : Alıp götürmek -1-
[Tr]
a.- sun 051a/2
- ara** : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık,
mesâfe -2- [Tr]
a.+ dan 044b/3
a.+ sına 073a/11
- ara** - : Bir şeyi bulmaya çalışmak -2-
[Tr]
a.- r 071a/3
a.- rsa 062a/8
- ‘Arabi** : Arapça -14- [Ar]
‘. 001b/2, 006b/7, 044b/8,
044b/12, 045a/12, 045a/6, 045b/8,
046a/14, 047a/9, 048b/5,
059a/14
‘.+ de 047b/13
‘.+ niñ 002a/13, 004b/5
- ard** : Arka taraf, arka -1- [Tr]
a. 019a/3
- ardıc** : Kozalaklılar sınıfının çamgiller
familyasından, yapraklarını kışın da
dökmeyen, çeşitli türleri bulunan ağaç
-1- [Tr]
a. 041b/9
- arı** : Temiz, tertemiz, pak -1-
[Tr]
a. 028b/1
- 2.** : Zar kanatlılardan, toplu olarak
yaşayıp bal yapan, vızıldayarak uçan,
eklem bacaklı, sokucu böcek -2-
[Tr]
a. 036a/2, 067b/9
- arık** : Zayıf, güçsüz, çelimsiz -1-
[Tr]
a. 027a/2
- ‘ari** : Bir şeyden yoksun bulunan, -den

uzak -1- [Ar]
'ā. 090a/5

arqa : Vücudun belden boyuna kadar olan sırt kısmı -1- [Tr]
a. 023a/6

armūd : İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, beyaz çiçekli meyve ağacı ve bu ağacın meyvesi -2- [Far]
a. 039b/3, 068a/5

arpa : Buğdaygillerden, taneleri ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen bir tahıl cinsi -1- [Tr]
a. 038b/14

arşlan : Dört ayaklı, yırtıcı, çok kuvvetli, kedi cinsinden memeli hayvan -1- [Tr]
a. 033b/8

artık : Harcanandan geriye kalan veya fazla gelip artan kısım, artan şey -2- [Tr]
a. 028b/9
a.+ a 082a/4

'arūs : Gelin -1- [Ar]
'a. 084b/3

arż : Yeryüzü, dünya -1- [Ar]
a. 018a/10

aş - : Bir şeyi yüksek bir yere iliştip sarkıtmak -1- [Tr]
a.- maḳ 015a/5

āsā : Gibi -1- [Far]
ā. 074a/7

āsān : Kolay -2- [Far]
ā. 015b/6, 066a/11

'asel : Bal -1- [Ar]
'a. 076a/6

aşhāb : Bir şeyle ilgili olanlar, bir şey veya bir kimseye mensup bulunanlar-1- [Ar]
ā. 042b/3

aşıl : Temel teşkil eden, bir şeyin aslında mevcut olan -2- [Ar]
a. 004b/12
a.+ ı 047b/9

'asīr : Güç, zor -1- [Ar]
'a.+ dir 011b/1

aşma : Belli bir cins üzüm veren, dalları çardak üstüne yayılan tırmanıcı küçük ağaççık, üzüm ağacı -1- [Tr]
a. 040a/4

āsümān : Gök, gökyüzü, semâ, felek -1- [Far]
ā. 016a/15

aşağı : Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre altta kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı -2- [Tr]
a. 018b/1, 076b/7

aşcı : Yemek pişirmeyi meslek edinmiş olan, konaklarda ve evlerde yemek pişirmekle görevli kimse -4- [Tr]
a. 043a/6, 049b/14
a.+ dur 083b/3
a.+ ya 065b/2

'aşera : On, 10 -1- [Ar]
'a. 051b/19

'aşıḳ : Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun -1- [Ar]
'ā. 070b/3

2. : Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak -1- [Ar]
'ā. olub 085a/5

aşikār : Açık, meydanda, gözle

görülebilin, belli, ayan, bariz -1-
[Far]
ā. 083b/2

‘**āşir** : Onuncu -1- [Ar]
‘ā. 051a/9

‘**aşk** : Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet -7- [Ar]
‘a. 068a/4, 074b/6, 083b/4, 090a/3
‘a.+ ı 085a/7
‘a.+ inla 070a/7, 077a/1

at : Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan -4- [Tr]
a. 032b/11, 067b/15
a.+ ı 061b/18
a.+ ıma 061b/9

at - : Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak -1- [Tr]
a.- dılar 091a/7

aṭa : Cet, dede, büyük baba ve aynı soydan daha önce yaşamış olan kimse -1- [Tr]
a.+ sım 077a/9

āteş : Odun, kömür vb. maddelerin tutuşup yanması ile beliren ışık -3- [Far]
ā. 017a/1
ā.+ e 065a/7
ā.+ i 048a/5

āteşli : Ateşi olan ve yanan -1- [Tr]
ā. 087b/5

aṭlu : Ata binmiş olan kimse, süvari -1- [Tr]
a. 027a/8

av : Karada ve havada yabani hayvanları, denizde balıkları tutma veya

vurma işi, şikar -1- [Tr]
a. 013a/4

‘**avdet** : Dönüş, geri geliş, gidilen yerden dönme -1- [Ar]
‘. ider 063b/9

avla - : Bir av hayvanını ölü veya diri olarak ele geçirmek, yakalamak -1- [Tr]
a.- maḳ 013a/4

avlu : Bir binanın ortasında, yanında veya çevresinde bulunan üstü açık, etrafı duvar ya da çit ile çevrili yer, hayat -1- [Yun]
a. 036a/13

‘**avrat** : Kadın -7- [Ar]
‘a.+ ın 046b/7
‘a. 046b/13, 089a/6
‘a.+ dır 078b/2
‘a.+ lar 046b/14, 089a/7
‘a.+ ların 046b/7

ay : Güneşten aldığı ışığı yeryüzüne yansıtan ve dünyâmızın tek uydusu olan gök cismi, kamer, mah -3- [Tr]
a. 016b/6, 043b/12
a.+ dur 065a/7

aya : Elin iç tarafında bilekle parmaklar arasında kalan düz kısım, avuç içi -1- [Tr]
a. 022a/9

ayaḳ : Vücudun, bacadan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı -4- [Tr]
a. 023b/6
a.+ a 065b/5
a.+ ım 091a/6
a.+ ların 058a/4

ayaḳ yolu : Abdesthane, helâ, kademhane, tuvalet, yüznumara -1- [Tr]
a. 022a/7

- ‘ayān** : Açıkça -3-
[Ar]
‘a. 002a/9, 004b/2, 051b/21
- ‘ayānen** : Açık bir şekilde -1-
[Ar]
‘. 090a/5
- aydınlık** : Aydın olma durumu -1-
[Tr]
a. 017a/7
- āyīne** : Ayna -1- [Far]
ā.+ dir 057a/12
ā.+ dır 073a/9
- aylık** : Bir ay süreli, bir ayda olan, yapılan veya bir ay süren -1-
[Tr]
a. 083a/7
- ‘aynı** : Birbirinin eşi, ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı -1- [Ar]
‘a.+ dır 047b/18
- ayran** : Yoğurdun sulandırılması ile elde edilen içecek -1- [Tr]
a. 035a/4
- ayrıl -** : Bir yer, şey veya kimseden uzaklaşmak, onu geride bırakmak, ayrı düşmek -3- [Tr]
a.- mağ 014b/11
a.- mam 044b/3, 058a/1
- ay tölüsü** : Dolunay -1- [Tr]
a. 017b/2
- ayu** : Et yiyen memelilerden, ot ve bal da yiyebilen, uzun tüylü, kaba ve hantal, vahşi hayvan -2- [Tr]
a. 034b/8
a.+ ndır 065b/5
- ayva** : İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, kışın yapraklarını döken, iri pembe çiçekli, yapraklarının altı tüylü, tâze filizleri, çekirdek ve tohumları çeşitli hassalar taşıyan küçük ağaç ve bu ağacın meyvesi -1-
[Tr]
a. 040a/3
- az** : Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan -9- [Tr]
a. 028a/10, 028a/12, 047b/16, 047b/17, 062b/2, 062b/13
a.+ açık 047b/17
a.+ dır 064a/4, 070a/5
- 2.** : Pek az, biraz, az miktarda olan -1-
[Tr]
a.+ açık 047b/16
- a‘zā’** : Vücudu meydana getiren parçalar, organlar; organ -1-
[Ar]
a. 021b/1
- ‘azāb** : Organlarda duyulan ızdırap, organik acı -1- [Ar]
‘a. 017b/9
- ‘azīm** : Büyük -1- [Ar]
‘a.+ dür 079b/5
- ‘azīz** : Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez -2- [Ar]
‘a. 082b/4, 090a/10
- azman** : Cinsinin diğer örneklerine göre daha fazla gelişmiş, çok iri -1-
[Tr]
a. 068a/6
- ‘Azrā’īl** : Dört büyük melekten, Allah’ın emriyle insanların canını almakla görevlendirilmiş olanı, ölüm meleği -3-
[Ar]
‘A. 057b/11, 071a/3
‘A.+ i 057b/15
- ba’de-zīn** : Bundan sonra -1-
[Ar]
b. 002b/3

ba'zı : Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı,
kimi -1- [Ar]
b.+ nı 047a/3

bāb : Bir kitabın bölümlerinden her biri
-11- [Ar]
b. 005a/2, 005a/3, 005a/4,
016a/5, 016a/7, 043b/3, 045b/14, 088a/5
b.+ a 043b/7
b.+ ında 015b/8

baba : Bir çocuğun dünyaya gelmesine
sebepe olan erkek, çocuk sâhibi adam-
10- [Tr]
b. 025a/7, 068a/2, 080b/6
b.+ larınıñ 046a/17
b.+ mınıñ 046b/1
b.+ mızın 046b/1
b.+ nın 046b/1
b.+ nızınıñ 046b/1
b.+ sının 046a/17

bābūc : Bkz pabuç -1- [Far]
b. 030a/9

bacaq : İnsanın kalça ile taban
arasındaki organı -3- [Tr]
b. 023b/4, 080b/3, 084b/6

bā-cedd : Ata, dede ile birlikte -1-
[Ar]
b. 068a/11

ba'de'l : Sonra -3- [Ar]
b. 002a/4, 002b/12, 055a/7

bāğce : Çiçek, sebze veya meyve ağacı
yetiştirilen toprak parçası -5-
[Far]
b. 019b/14, 040a/8
b.+ de 049a/18
b.+ ye 049a/8, 088b/6

bağır : Çok ıstırap çekmiş, acı görmüş,
dertli, kederli, bağıri kara -1-
[Tr]
b.+ ı yanık 088a/4

2. : Yürek, kalp, gönül -1-

[Tr]
b.+ ımı 090a/2

bağırsağ : Sindirim borusunun, midenin
bitiş yerinden anüse kadar olan ve
dışkılarının vücuttan dışarı atılmasına
yarayan uzun dar ve kıvrımlı kısmı
-2- [Tr]
b. 023b/8
b.+ a 066b/14

bağışla - : Bir şeyi yarar gözetmeden
karşılıksız olarak vermek, hibe etmek
-1- [Tr]
b.- maq 014b/12

bağla - : İp, bağ veya başka bir araçla bir
şeyi bir yere, diğer bir şeye veyahut
birkaç şeyi birbirine tutturmak,
birleştirmek -1- [Tr]
b.- maq 008b/4

bahalı : Fiyatı yüksek olan -1-
[Tr]
b. 027b/3

bahallu : Bkz pahalı -1- [Tr]
b. 081b/8

bahalu : Bkz pahalı -1- [Tr]
b.+ dur 058b/7

bağrı : Denizle ilgili, denize ait -1-
[Ar]
b. 020b/1

bağış : Vermek, bağışlamak, ihsan etmek
-3- [Ar]
b. eyler 072a/7
b. ide 077b/7
b. ideydim 076b/14

baht : Allah tarafından ezelde
belirlendiği kabul edilen kısmet ve
nasip, uygun talih, şans -1-
[Far]
b.+ ınıñ 079a/3

bağ - : Yoklamak, araştırmak, kontrol

etmek -3- [Tr]

b. 053b/2

b.- a 091a/8

b.- asın 055b/6

bakır : Dövme, haddeme ve döküm yoluyla kolayca işlenip levha, tel ve çeşitli şekiller verilebilen, kalay, çinko vb. madenlerle karıştırılıp tunç, pirinç hâline getirilerek kap kacak yapımında ve elektriği çok iyi ilettiğinden elektrik sanayiinde kullanılan, tabiatta serbest ve birleşikler hâlinde bulunan, kırmızıya çalar renkte, yoğunluğu 8,93, erime derecesi 1083°, atom ağırlığı 63,54, atom numarası 29, sembolü Cu olan metal element) -1- [Tr]

b. 021a/8

bâkiye : Geriye kalan -1- [Ar]

b. 002b/1

bâkî : Kalan kısım -1- [Ar]

b.+ leri 006a/5

bâkire : Kızlığı bozulmamış, kız, kız oğlan kız -1- [Ar]

b. 076b/8

bağkal : Perâkende olarak çeşitli yiyecek ve temizlik maddeleri satan esnaf -1- [Ar]

b. 043a/13

bağlâ : İri taneleri kabuksuz olarak veya fasulye gibi yeşil kabuğu ile pişirilip yenen, yurdumuzda çok bol yetişen besleyici bitki -2- [Ar]

b. 039a/1, 042a/2

bal : Arıların çiçeklerden topladıkları bal özü denen sıvı ile yaptıkları, rengi beyazdan esmere kadar değişen, koyu kıvamda tatlı madde -3- [Tr]

b. 038b/5, 057a/3

b.+ dır 067b/8

baldız : Bir erkeğin karısının kız kardeşi -1- [Tr]

b.+ a 065a/6

balık : Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla yumurtlama şeklinde üreyen omurgalı hayvanların ortak adı -7- [Tr]

b. 020b/5, 020b/9, 020b/10, 066a/1, 073a/12, 088a/4, 091a/8

balta : Eskiden kullanılan yakın savaş silâhı, teber -1- [Tr]

b. 032a/1

ban - : Katı bir şeyi yumuşak, sulu veya toz hâlindeki bir maddeye batırıp çıkarmak -1- [Tr]

b.- dım 091a/2

bana : Birinci teklik kişinin yönelme durumu -2- [Tr]

b. 066a/13, 074a/3

baña : Birinci teklik kişinin yönelme durumu -24- [Tr]

b. 045a/10, 047a/12, 048a/4, 054b/3, 055b/10, 056a/6, 057b/11, 061b/6, 061b/9,

063b/4, 063b/6, 063b/10, 071a/1, 071a/2, 071a/4, 073a/5, 076b/14, 079a/6, 081a/4, 082a/1, 084a/7, 085b/6, 087a/4, 091a/7

Bandırma : Bir şehir -1- [Tr]

B. 090a/6

bār : Defa, kez, kere -1- [Far]

b. 070b/6

bārān : Yağmur -1- [Far]

b. 016b/12

bardak : Su veya sulu şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılmış kap -3- [Tr]

b. 038a/3, 071b/3

b.+ ı 038a/4

bârek'allâh : Allah mübârek etsin, hayırlı uğurlu olsun anlamında bir söz

-1- [Ar]
b. 090a/7

bārī : Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkararak, yaratan” anlamında esmâ-i hüsnâdandır -1-
[Tr]
b. 051b/19

baş - : Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak -1- [Tr]
b.- amadım 091a/6

baş : İnsan vücudunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücudunun en ön kısmı, kafa, ser -11- [Tr]
b. 021b/2, 056b/11, 058b/7, 075a/5
b. parmak 023a/2
b.+ a 075a/5
b.+ ım 053a/10, 056a/4, 087a/5
b.+ ıma 048a/4
b.+ ta 058a/7

2. : Saçı olmayan, kel -1- [Tr]
b.+ ıtınsuz 025b/12

baş aşağı : Baş tarafı aşağıya gelecek şekilde -1- [Tr]
b. 084a/2

başka : Bilinenden gayri, diğer, sair -6- [Tr]
b. 047a/8, 047a/10, 054a/14, 054b/3, 056b/1, 071a/5

başla - : Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek -1- [Tr]
b. 056b/6

bât : Kaz -1- [Ar]
b. 068a/1

bayram : Milletçe sevinç içinde kutlanan, dini veya millî bir anlam

taşıyan kutsal gün -4- [Tr]
b. 017b/7, 052b/3, 085b/3, 087a/2

bāzārirtesi : Pazartesi -1- [Tr]
b. 017b/14

ba‘zı : Birtakım, bir kısım -3- [Ar]
b. 002b/11, 006a/7, 046a/1

becid becid : Ciddi, önemli -1- [Far+Ar]
b. 091a/3

bed : Başlama, başlayış -1- [Ar]
b.+ e 080a/5

bedīh : Şanı, şerefi yüce, yüksek ve büyük olan -1- [Ar]
b.+ dir 015b/7

bedr : Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, dolunay -1- [Ar]
b.+ in 085b/7

beher : Her bir -1- [Far+Tr]
b. 058b/11

behişt : Cennet -1- [Far]
b. 017b/8

bekār : Evli olmayan kimse -1- [Ar]
b. 087a/7

belā : İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bādire, dert, gam, keder -2- [Ar]
b.+ lardan 050a/3
b. 084a/3

belki : Olabilir, olabilir ki, bir ihtimâlê göre, muhtemelen -2- [Ar+Far]
b. 047a/4, 054a/7

ben : Tekil birinci şahsı gösterir -

61- [Tr]

b. 044b/12, 049b/19, 055b/4, 056b/11, 056b/12, 057a/8, 057b/3, 057b/7, 057b/8, 057b/12, 057b/15, 058a/4, 059a/1, 059a/5, 063b/2, 063b/6, 063b/7, 063b/9, 066a/13, 071b/1, 072b/14, 072b/16, 073a/6, 073a/8, 073a/14, 073b/2, 073b/4, 073b/6, 074b/2, 075a/7, 080b/1, 085a/1, 087a/6, 090b/17

b. idi 063b/4

b.+ de 091a/5

b.+ dir 078b/1

b.+ i 048a/5, 048a/6, 062a/8, 068a/4, 071a/3, 071a/4, 073a/1, 074b/2, 079a/6, 081b/5, 081b/6, 081b/7, 082b/5, 082b/6

b.+ im 011a/10, 052a/19, 063a/4, 064a/14, 072b/15, 090b/18

b.+ imle 045b/12

b.+ imledir 057b/3

beñ : Deri üzerindeki kahverengi veya siyah renkli küçük lekeler, kabartılara verilen isim, benek -1- [Tr]

b. 021b/12

bend : Dört veya daha çok mısradan meydana gelen bölümlerden her biri -1- [Far]

b.+ imi 068b/8

bende : Kul, köle, abd, memluk -1- [Far]

b. 051b/21

benekli : Üzerinde benekleri ve ufak lekeleri bulunan -1- [Tr]

b. 067b/6

beñze - : İki kimse veya şey arasında birbirine uygun ve ortak taraflar bulunmak -3- [Tr]

b.- mek 014a/11

b.- r 072b/1

b.- mez 091a/9

berāber : Birlikte -1- [Far]

b. 072b/3

berāy : İçin, maksadıyla -2- [Far]

b. 011b/8, 061a/16

berķ : Şimşek -1- [Ar]

b. 016b/9

berrāk : Bulanık olmayan, duru, temiz, saf -1- [Tr]

b. 071b/1

beş : Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı, 5 -8- [Tr]

b. 059a/18

b. 084a/4

on b. 059b/7

yigirmi b. 060a/2

b. biñ 060b/7

b. yüz 060a/15

b. yüz biñ 061a/7

b.+ dir 073b/10

beşik : Bebeklerin içine yatırılıp uyutulduğu, tahta veya demirden yapılmış, ayaklı bir çeşit küçük sallanır karyola -1- [Tr]

b.+ dir 078a/4

beñnos : Tavuk cinsinin dişisine göre daha iri ve gösterişli, renkleri parlak, ibiği büyük olan erkeği, horoz -1- [Tr]

b. 035b/3

beyān : Açıklama, anlatma -29- [Ar]

b. 001b/3, 002a/9, 004b/2, 006b/7, 010a/5, 011a/10, 011b/12, 016a/6, 018a/10, 021a/5, 021b/1, 024b/2, 031b/4, 032b/10, 033b/6, 039a/13, 042b/3

b. idelim 043b/5, 051b/21, 059a/13

b. ider 048b/4

b.+ ı 002b/3

b.+ ma 002b/3

b.+ ındadır 005a/3, 005a/4, 005a/6, 016a/7, 043b/3

- b.+ ıyla 011a/14
- beyāz** : Kar renginde olan rengin adı, ak
-4- [Ar]
b. 020a/12, 022b/3, 030b/12,
042a/8
- beyin** : Sinir sisteminin merkezi
durumunda olup kafa tasının içinde yer
alan, yumuşakça, beyazımsı, üç
tabakadan meydana gelmiş, kalın bir
zarla örtülü organ, dimağ -1-
[Tr]
b. 021b/3
- beyit** : Dîvan edebiyâtında nazım birimi
olarak kabul edilen iki mısırâdan ibâret
nazım parçası -19- [Ar]
b. 048b/9, 048b/15, 049a/5,
049a/10, 049a/15, 049b/1, 049b/6,
049b/11, 049b/16, 049b/21, 050a/5,
056b/13, 057a/4, 057a/9, 057a/14,
057b/2, 061a/16, 090a/1, 090a/4
- beyt** : Ev, mesken, hane -2-
[Ar]
b. 036a/6, 037a/5
- beyzât** : Yumurta -1- [Ar]
b. 068a/7
- bez** : İnce pamuk veya keten ipliğinden
yapılan bir cins dokuma -3-
[Tr]
b.+ dir 070a/5
b.+ e 072b/4
b.+ ini 091a/3
- beze** - : Süslemek, donatmak, tezyin
etmek -1- [Tr]
b.- mek 014b/8
- bıcağ** : Bir sap ve kesici bir madenî
kısımdan meydana gelen kesme aleti-1-
[Tr]
b. 032b/1
- bıçkı** : El veya makine ile kullanılan,
ağaç ve tahta biçen büyük testere -2-
- [Tr]
b. 031b/11, 081b/4
- bırağ** - : Kalmasını sağlamak, kalmasına
sebepl olmak -1- [Tr]
b.- madın 082a/1
- bıyık** : Üst dudakla burun arasında çıkan
kıllar -2- [Tr]
b. 022b/7
b.+ ı 026a/1
- Bi'smi'llâhi'rrahmâni'rrahîm** :
Besmele -1- [Ar]
B. 001b/5
- bic** - : Kesmek, ayırmak, bölmek -1-
[Tr]
b.- ti 081a/3
- bî-gümân** : Şüphesiz, kuşkusuz -3-
[Far]
b. 080b/7, 082b/3, 086a/5
- bî-'irfân** : Anlayışsız kimse -1-
[Far+Ar]
b.+ la 050b/7
- bil** - : Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı
olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak -
67- [Tr]
b.- mek 006b/9
b. 065b/2, 066a/2, 066a/4,
066a/10, 066b/4, 066b/11, 067a/14,
068a/5, 069a/3, 069a/5, 069b/2, 070b/4,
071b/5, 072a/1, 074a/1, 075a/6, 076b/1,
077a/8, 079a/1, 080a/5, 080b/5, 083b/3,
083b/7, 084b/1, 084b/4, 084b/6, 085a/2,
086a/4, 087a/7, 087b/1, 087b/7, 088a/2,
088a/3
b.- diñ 052a/5, 087a/2
b.- ecek 067b/2
b.- esen 067b/1
b.- esin 082a/5, 086b/2, 086b/3,
088a/4, 090a/10
b.- esiñ 080a/6, 080b/2, 082b/4,
083a/2, 084a/4, 085a/7
b.- iyor 090a/8
b.- me 051a/7

b.- mem 059a/2, 067b/14,
071a/1, 073a/4, 090a/2, 090a/3

b.- mezem 081a/5
b.- mezsın 063b/14
b.- ür 090b/11, 090b/15
b.- ür idüm 063b/2

2. - : Sorumlu kabul etmek, muhatap tutmak -1- [Tr]
b. 051a/17

bilek : Elle kolun birleştiği yer -2- [Tr]
b. 022b/11
b.+ ler 067b/6

bileş - : Birleşmek -1- [Tr]
b.- elim 086b/6

bilezik : Süs için bileğe ve kola takılan halka -3- [Tr]
b. 030a/5, 081b/2
b.+ leri 079a/5

bilici : Bilen kimse -1- [Tr]
b.+ ye 075b/6

bīmār : Hasta -1- [Far]
b. 070b/3

bin - : Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp ayakları sarkıtarak oturmak -2- [Tr]
b.- mek 012a/1, 014a/14

biñ : Dokuz yüz doksın dokuzdan sonra, bin birden önce gelen sayının adı -31- [Tr]
b. 058b/15, 060b/3
altı b. 060b/8
altı yüz b. 061a/8
altmış b. 060b/16
beş b. 060b/7
beş yüz b. 061a/7
biñ kerre b. 061a/14
dokuz b. 060b/11
dokuz yüz b. 061a/12
dört b. 060b/6
dört yüz b. 061a/5

iki b. 060b/4
iki yüz b. 061a/3
kırk b. 060b/15
on b. 060b/12
on yüz b. 061a/13
otuz b. 060b/14
sekiz b. 060b/10
sekiz yüz b. 061a/11
seksān b. 060b/17
toğsan b. 061a/1
üc b. 060b/5
üc yüz b. 058b/15, 061a/4
yedi b. 060b/9
yedi yüz b. 061a/9
yetmiş b. 060b/17
yigirmi b. 060b/13
yüz b. 061a/2
b. kerre biñ 061a/14

binā : Yapmak, inşa etmek -1- [Ar]
b. edüñ 064a/8

binā'en : Bundan dolayı, bunun üzerine, bunun için -2- [Ar]
b. 002a/12, 047a/4

binā'en'aleyh : Bundan dolayı, bunun üzerine-2- [Ar]
b. 011b/7, 015b/8

binā-i merre : Bir olayın bir kere yapıldığını gösteren masdardır -2- [Ar]
b. 004a/6, 005b/2

binā-i nev : Durum bildiren masdarlardır -2- [Ar]
b. 004a/7, 005b/2

biñlik : Eskiden 1000 lira değerinde kâğıt veya madeni para -1- [Tr]
b.+ e 074a/5

bir : Sayıların ilkinin adı -86- [Tr]
b. 002a/5, 002b/5, 003a/5, 003a/7, 003b/3, 003b/4, 003b/11,

004a/10, 004b/10, 005a/2, 011b/8, 015b/16, 016a/1, 044a/11, 047a/10, 047a/15, 047b/8, 047b/15, 049a/3, 049b/9, 049b/14, 050a/8, 051a/7, 051a/17, 052a/9, 052a/12, 054b/12, 054b/14, 056b/1, 058a/1, 058a/4, 059a/16, 062a/8, 063a/2, 063a/6, 063a/8, 063b/2, 063b/4, 063b/6, 063b/9, 064a/8, 064b/13, 067b/8, 069b/1, 069b/2, 072a/4, 072a/5, 073b/11, 074a/6, 075b/1, 076a/8, 076a/9, 076b/4, 077a/3, 081b/7, 082b/2, 085a/1, 085a/2, 087a/1, 087b/6, 088a/3, 090a/7, 090b/17, 091a/4, 091a/5, 091a/6, 091a/7, 091a/9
on b. 059b/4
yigirmi b. 059b/13
b.+ dir 073b/10
b.+ i 046b/17, 047a/1
b.+ ini 003a/12, 003b/7, 048a/7
b.+ le 015b/5, 015b/10

2. : Tek tek, ayrı ayrı -1- [Tr]
her b.+ ine 043b/5

3. : Bir sayısının, her birine bir veya her defasında bir tâne anlamına gelen üleştirme şekli-1- [Tr]
b.+ er 043b/5

birâder : Erkek kardeş -1- [Far]
b. 072b/2

biraz : Bir parça, azıcık -1- [Tr]
b. 072a/3

birazdan : Az sonra, biraz sonra -1- [Tr]
b. 072b/5

birbiri : İki veya daha fazla şey yahut kimsenin yerini tutar, biri öteki -1- [Tr]
b. 085b/6

birinc : Buğdaygillerden, sıcak bölgelerde kökleri bol su içinde kalarak yetişen bir yıllık bitki -2- [Far]

b. 039a/2, 081b/8

birkaç : Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır -2- [Tr]
b. 015b/9, 049b/19

birun : Fazla, aşkın -1- [Ar]
b.+ dur 047b/13

bisyâr : Çok -1- [Far]
b.+ ımız 011a/12

bî-şümâr : Sayısız -1- [Far]
b. 004b/9

bişür - : Bkz pişür- -1- [Tr]
b.- mek 049b/14

bit - : Sona ermek, tamamlanmak -1- [Tr]
b.- mek 014b/2

bit : İnsan ve birçok hayvan vücudunda dış asalak olarak yaşayıp kanlarını emen, renksiz, sert derili, ısırcı, tifüs, humma, veba gibi tehlikeli hastalıkları aşıl原因, vücutta yerleştiği yere göre baş biti, kasık biti, vücut biti gibi isimler alan kanatsız ufak böcek, kehle -1- [Tr]
b. 034a/11

biti : Yazılmış şey, mektup, berat -1- [Tr]
b. 031a/8

biz : Çoğul birinci şahsı gösterir -24- [Tr]
b.+ i 004b/7
b. 044b/12, 051b/21, 078b/1
b.+ den 062a/16
b.+ e 045a/10, 045b/3, 049b/14, 052a/11, 052b/9, 052b/12, 053b/13, 054b/8, 054b/12, 058b/2, 087b/3, 090b/1
b.+ i 087b/3, 090b/2
b.+ im 064a/4
b.+ imle 045b/12
b.+ ler 044b/12, 053b/5

- bizzāt** : Kendisi, kendi, şahsen -1- [Ar]
b. 067b/13
- boğ** - : Bir canlıyı ağzını, burnunu tıkamak, boğazını sıkamak veya suya batırmak suretiyle nefes almasına engel olarak öldürmek -2- [Tr]
b.- mağ 012a/14, 012b/8
- boğaz** : Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım -1- [Tr]
b. 022b/6
b.+ e 066b/9
- boğazlık** : Kürkten boğaz sargısı -1- [Tr]
b. 029b/12
- boğul** - : Nefes alamamaktan dolayı ölmek -1- [Tr]
b.- dı 072b/6
- boğ** : İnsan veya hayvan vücudundan bağırsaklar yoluyla atılan madde, dışkı, pislik -1- [Tr]
b. 022a/6
- borc** : Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi kabul ve taahhüt edilen para yahut şey -1- [Tr]
b.+ uñızı 053b/7
- bostān** : Sebze bahçesi, bağ -2- [Far]
b. 066a/1, 091a/1
- boş** : İçinde yahut üzerinde bir şey veya kimse bulunmayan -1- [Tr]
b.+ ta 090a/9
- boş yer** : Vücudun kalça ile eğe kemikleri arasındaki boş böğür denen kısmı -1- [Tr]
b. 023a/9
- boyacı** : Boyama işini meslek edinen
- kimse -1- [Tr]
b. 043a/1
- boz** - : Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmek -1- [Tr]
b.- dı 085b/2
- 2** - : Bozacak gibi olmak -1- [Tr]
b.- ayazdı 091a/7
- bozuğ** : Havada yağmur, kar, fırtına belirtileri görülmek -1- [Tr]
b. 090b/20
- böyle** : Bunun gibi, bu türlü, bu tarzda -3- [Tr]
b. 058b/15, 090a/10
b.+ dir 086a/6
- bu** : En yakında olan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir -51- [Tr]
b. 002a/9, 003a/9, 005a/1, 011b/1, 017b/3, 044b/3, 046a/4, 046a/10, 047a/2, 047b/9, 050a/19, 051b/19, 058b/7, 061b/2, 065b/2, 067a/6, 067a/17, 068b/8, 072b/11, 074b/5, 078a/9, 082a/1, 086a/4, 086a/6, 088a/5, 090a/2, 090a/3, 091a/2
b.+ da 046b/17
b.+ dur 086a/5
b.+ ña 047a/10, 047a/15
b.+ ndan 016a/5, 049a/8, 050a/8, 051b/19, 056b/1, 089a/20
b.+ nı 067a/6, 082b/5
b.+ nlar 048a/7, 090b/15
b.+ nlara 011b/2, 043b/8
b.+ nlardan 006a/5
b.+ nlardır 043b/7
b.+ nlarıñ 011a/14
b.+ nuñ 015b/14
- bucağ** : Köşe, kenar -1- [Tr]
b. 036a/7
- bucuğ** : Yarım -2- [Tr]
b. 054b/14, 087b/5
- budağ** : Dal, ince dal, filiz -1-

[Tr]

b. 088a/2

budun : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı olan, soyca veya boyca birbirlerine bağlı insan topluluğu, kavim

-1- [Tr]

b. 066b/7

buğday : Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki -1-

[Tr]

b. 038b/13

buğday teñlü : Hafif esmer -1-

[Tr]

b. 030b/10

bugün : İçinde bulunulan gün -3-

[Tr]

b. 017a/9, 090b/20, 090a/5

bul - : Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak -

14- [Tr]

b.- mağ 013a/13

b.- amaz 071a/4

b.- asın 085a/8

b.- dı 048a/5, 048a/6, 051b/19, 084a/3

b.- duğda 058a/11

b.- dum 055b/13, 080b/1

b.- ısar 088a/5

b.- madım 074b/3

b.- sun 076a/11

b.- ur 088a/6

bulanık : Saf, duru ve berrak olmayan

-1- [Tr]

b. 075b/1

bulun - : Var olmak, mevcut olmak -5-

[Tr]

b.- maya 004a/9

b.- an 083b/5

b.- maz 076a/7

b.- ur 068b/5

b.- ursa 004a/10

bulut : Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi -2- [Tr]

b. 016b/13, 049a/3

bunamış : Bunama hâlinde olan kimse

-1- [Tr]

b. 026a/6

bura : Bu yer -3- [Tr]

b.+ da 048b/2

b.+ dan 087b/7

b.+ ya 065b/3

buruc : Burçlar -1- [Ar]

b. 081b/8

burun : Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı -2- [Tr]

b. 021b/6, 066b/7

büs : Öpmek -1- [Far]

b. idesin 085b/7

büse : Öpme, öpüş, öpücük -2-

[Far]

b. 076a/9

b.+ ler 085b/5

buğ : Bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı -3- [Tr]

b.+ uñ 073a/11

b.+ dur 080b/3

b.+ una 082a/2

buyruk : Buyurulan, emredilen şey, emir, hüküm -1- [Tr]

b. 088a/3

buyur - : Bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek -4-

[Tr]

b.- mağ 006b/11

b.- ursın 052a/18

b. 075a/5

b.- ursıñız 061b/18

bük - : Kıvrırmak, burmak -1-
[Tr]
b.- mek 013b/2

bülbül : Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş -1-
[Far]
b. 049a/18

büsbütün : Tam anlamıyla, tamamen, tamamıyla, iyice -1- [Tr]
b. 083b/7

bütün : Eksiksiz, tam, yekpare -2-
[Tr]
b. 047b/19, 072b/13

büyük : Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan -9-
[Tr]
b. 019a/13, 025b/13, 026a/1, 026b/2, 028a/1, 034a/5, 036b/12, 076a/16, 084a/3

büyükana : Annenin veya babanın annesi, nine -1- [Tr]
b. 025b/5

büyükbaba : Annenin veya babanın babası, dede -1- [Tr]
b. 025b/4

câ'iz : Yerinde, uygun, doğru olan şey -1- [Ar]
c.+ dir 047a/5

câbuk : Hızlı davranmak -2-
[Far]
c. itmek 014a/1
c. 056a/2

cadır : Barınmak maksadıyla yere çakılmış kazıklara keçe, kalın bez, kıl dokuma veya deri gerilmek suretiyle açık havada kurulan, kolayca sökülüp taşınabilir barınak -1- [Tr]
c. 038a/5

cağır - : Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırmak -3- [Tr]
c. 053a/8, 053b/13, 054b/4

cahd-ı muṭlaḳ : Mazi fiilin kesin olumsuz hali -3- [Ar]
c. 002b/6, 003a/7, 005a/9

cahd- ı müstaḡraḳ : Bozulabilir olumsuzluk -2- [Ar]
c. 003a/8, 005a/10

câmid : Cansız ismi -1- [Ar]
c.+ in 003b/11

cân : İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek -8-
[Far]
c.+ ım 048a/5
c. 072b/2, 073b/2
c.+ a 072b/5, 086a/2
c.+ dan 074b/2
c.+ ım 079a/3
c.+ lar 086a/2

2. : Ölmek -1- [Tr]
c.+ ı çıkıyor 089b/3

cânâ : Ey sevgili, ey canım -1-
[Far]
c. 057b/4

cân oynadıcı : İp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimse, akrobat -1- [Tr]
c. 043a/3

cansız : Güçsüz, mecalsiz -1-
[Tr]
c. 090a/8

cârî : Geçerli -1- [Ar]
c.+ dir 047b/6

2. : Akan -1- [Ar]
c. 073a/3

cârşenbih : Salı ile perşembe arasındaki günün adı, haftanın dördüncü günü -1-

- [Far]
c.+ e 077b/5
- cay** : İrmaktan küçük, dereden büyük akar su -1- [Tr]
c. 075a/3
- cāy** : Yer, mahal, mevki -1- [Far]
c. 018a/13
- cāygīr** : Yer tutan, yerleşmiş bulunan -1- [Far]
c. 061b/6
- cebel** : Dağ -1- [Ar]
c. 081a/7
- cebhe** : Yüz, ön taraf -1- [Ar]
c. 090a/5
- ced** : Babanın veya annenin babası, büyükbaba, dede -1- [Ar]
c. 080b/6
- cefā** : Eziyet, sıkıntı, eza -1- [Ar]
c.+ sı 064a/10
- cehārşenbe** : Salı ile perşembe arasındaki günün adı, haftanın dördüncü günü -1- [Far]
c. 017b/15
- cehennem** : Günahkârların öldükten sonra ahirette azap görecekları, cezalarını çekecekleri yer, tamu, duzah -2- [Ar]
c. 017b/8, 070a/6
- cehre** : Yüz, surat, sima -1- [Far]
c. 067b/16
- cek** - : Bir şeyi bulunduğu yerden kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak -2- [Tr]
c.- mek 013a/15
c. 057b/12
- celīl** : Çok yüce, ulu, kadri ve mertebesi yüksek -1- [Ar]
c.+ e 056a/12
- celīs** : Sohbet arkadaşı, hemdem, refik -1- [Ar]
c. 050a/12
- cem‘** : Bir araya getirme -5- [Ar]
c. 002a/5
c. idelim 058b/2
c. idersin 063b/14
c. itdiğimde 078a/6
c. itme 063b/14
- cemī‘** : Çoğul -16- [Ar]
c. 006a/11, 006a/12, 006b/3, 016b/2, 046a/2, 046b/5, 051b/12, 084b/7, 086b/3, 090b/14
c.+ de 046b/10
c.+ dür 016a/9, 016a/11
c.+ ne 069a/6, 078b/5
- cenāb** : Allah, peygamber ve bazı tarikat büyüklerine ait isim ve sıfatların başına getirilerek “hazret” manasına kullanılan saygı ve tazim sözü -2- [Ar]
c. 071b/6
c.+ in 072b/10
- cend** : Birkaç -3- [Far]
c. 071a/4, 086a/3, 090a/5
- ceñe** : Omurgalılarda, üzerinde dişler bulunan kemik parçası ile etrafındaki yumuşak kısımlardan meydana gelen ağzın alt kısmı, yüzün hareketli olan uç kısmı -1- [Far]
c.+ ye 076a/15
- cenk** : Silahlı çatışma, savaş, harp, muharebe -1- [Far]
c. 068b/2
- cennāt** : Cennetler -1- [Ar]
c. 068a/5

cennet : İmanlı ve iyi kimselerin ölümünden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nimetlerle dolu yer
-5- [Ar]
c. 017b/8, 066a/2, 084a/7
c.+ i 053b/10, 077b/7

cer : Arap gramerinde kelimedden önce gelen “bi, fi, ilâ, min” vb. harf ve edatların o kelimenin sonunu -i okutması
-2- [Ar]
c. 015b/16
c.+ re 015b/16

cesed : Cansız, ölü vücut, naaş -3-
[Ar]
c. 066b/3
c.+ iñ 062b/5, 062b/13

cevâb : Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt -4- [Ar]
c.+ ın 054a/13
c. vir 062a/8
c. virdi 054a/13
c.+ dır 069a/1

cevzat : Ceviz -1- [Ar]
c. 067b/11

ceyb : Yaka -1- [Ar]
c. 085b/5

ceyne - : Bir şeyi ağza alıp dişler arasında ezmek, öğütmek, çiğnemek -1- [Tr]
c.- mek 012a/4

ceyran : Çok hızlı koşan, ince bacaklı, gözlerinin güzelliğiyle meşhur bir geyik çeşidi, gazal, ceylan -1- [Tr]
c. 034b/10

cık - : Bulunduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek

-2- [Tr]
c.- ub 053b/13
c.- dım 091a/1

cıkıcı : Çıkma işini yapan, çıkan -1- [Tr]
c. 027b/2

cıva : Bazen serbest, fakat genellikle sülfür hâlinde bulunan, termometre ve hava pompalarında, dışçılıkta ve ilâç sanayiinde kullanılan, ağır, oda sıcaklığında sıvı halde, gümüş beyazı renkte, yoğunluğu 13,59, atom ağırlığı 200,61, atom numarası 80, sembolü Hg olan element -1- [Far]
c. 021a/10

ciblemek : Cimciklemek -1- [Tr]
c.+ ler 085b/5

cicek : Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı -1- [Tr]
c. 041a/7

cidâl : Savaş, cenk, kavga -1- [Ar]
c. 069b/6

cidâr : Duvar -1- [Ar]
c. 075b/4

ciger : Karaciğer ve akciğerin ortak adı -1- [Tr]
c. 023b/13
c.+ im 070b/2

cihân : Dünya, yeryüzü -3- [Far]
c.+ dır 066a/7
c.+ ı 067b/6
c.+ iñ 070a/3

cilâ : Parlaklık, parlama, parıltı -1- [Ar]
c. virir 062b/11

cīm : Arap alfabesinin beşinci harfi ve bu harfin adı -1- [Ar]
c. 015b/15

cimā' : Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme -1- [Ar]
c. 084b/4

cin sacı : Bağ boğan denen ot, küsküt otunun bir çeşidi -1- [Tr]
c. 041b/12

civān : Genç, yakışıklı, boyu posu yerinde erkek veya kadın -2- [Far]
c.+ ıñ 080b/2
c. 082b/1

civi : Bir şeyi diğer bir şeye tutturmak için maden veya ağaçtan bir ucu sivri, diğer ucu başlı olarak yapılmış ufak çubuk, mih -1- [Tr]
c. 039a/11

coğalt - : Arttırmak, fazlalaştırmak -1- [Tr]
c.- mağa 047b/15

cöz - : Karışık ve zor bir işi yoluna koymak, halletmek -2- [Tr]
c.- di 085b/2
c.- er 085b/5

cūduñ : Cömertlik -1- [Ar]
c.+ dur 067a/14

cum'a : Perşembe ile cumartesi arasındaki günün adı, haftanın altıncı günü -2- [Ar]
c. 017b/11
c.+ dır 077b/4

cum'airtesi : Cuma ile pazar arasındaki günün adı, haftanın yedinci günü -1- [Ar]
c. 017b/12

cücük : Küçük -1- [Tr]
c. 028a/2

cühelā : Bilgisizler, câhiller -3- [Ar]
c. 049a/2
c.+ dan 048b/7, 048b/13

cühhāl : Bilgisizler, câhiller -2- [Ar]
c. 048b/7, 051b/2

cümle : Bütün, tüm, hepsi -8- [Ar]
c.+ ye 004a/7
c. 011b/6, 047a/12, 050a/3, 059a/5, 066a/7, 072b/8
c.+ sini 011a/14

çābuk : Hızlı, süratli, seri -1- [Far]
ç. 089b/1

çağır - : Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırarak -1- [Tr]
ç. 046a/9

çağıran : Çok bağırarak -1- [Tr]
ç.+ dır 081b/9

çağ - : Vurmak, basmak, sürtmek gibi yollarla işletmek, alev ve kıvılcım çıkarır duruma getirmek -1- [Tr]
ç.- mağ 037b/4

çağı : Bir sapı ile bir veya birden fazla kesici çelik bıçağı olan ve bu bıçakların katlanarak sap üzerinde boylarına göre yapılmış yuvalara girmesi suretiyle açılır kapanır duruma gelebilen ufak kesici âlet, küçük cep bıçağı -1- [Tr]
ç. 068b/2

çağıl : Akarsu yataklarında ve deniz kenarlarında, suyun çalkalayıp birbirine sürtmesi sonucunda cilâlı gibi parlak bir durum ve yuvarlak yassı çeşitli biçimler almış olan küçük taşlara verilen isim -1- [Tr]

ç. taş 019a/12
ç. taşdır 084b/2

çağmak : Vurma, sürtme, elektrik akımı veya gaz sıkıştırması gibi yollarla çıkarılan kıvılcım veya alev aracılığıyla istenilen şeyi tutuşturmaya yarayan küçük alet -1- [Tr]
ç. 017a/2

çal - : Saat başlarını, yarım saatleri haber vermek için vurmak -1- [Tr]
ç.- 1yor 090a/8

çamur : Su ile karışarak bulaşıcı, sıvaşıcı duruma gelmiş, basılınca içine batılan toprak -3- [Tr]
ç. 018b/3, 019b/9
ç.+ 1 080a/7

çamursuz : Çamur olmayan -1- [Tr]
ç. 075b/4

çanak : Pişirilmiş topraktan yapılmış yayvan kase -1- [Tr]
ç. 082a/5

çāpuk : Bkz çabuk -2- [Far]
ç. 052a/15, 089b/1

çaresiz : Çaresi bulunmayan -1- [Tr]
ç. 090a/11

çarşaf : Yatağın veya yatılacak yerin üzerine serilen veya yorgana kaplanan bezden örtü -1- [Far]
ç. 078a/2

çarşu : Çeşitli dükkânların bulunduğu, üstü açık veya kapalı alış veriş yeri -3- [Far]
ç. 066a/9
ç.+ ya 053a/8, 089b/2

çay : İrmaktan küçük, dereden büyük akarsu -1- [Tr]
ç. 020b/3

çehār : Dört -1- [Far]
ç.+ la 046a/13

çek - : Uzaklaştırmak, ayırmak -2- [Tr]
ç.- esiñ 086a/5
ç.- medi 091a/4

çeki : Odun, taş, kireç gibi şeyleri tartmakta kullanılan 250 kiloluk ağırlık ölçüsü -1- [Tr]
ç. 081b/7

çekic : Bir şeyi çakmak veya dövmek için kullanılan, tahta saplı madenden el âleti -1- [Tr]
ç. 032a/3

çekici : Çekme işini yapan kimse -1- [Tr]
ç. 043b/1

çekirdek : Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum -1- [Tr]
ç. 040a/10

çekirge : Ön bacaklarından daha uzun olan arka bacaklarına dayanıp uzağa sıçrayan düz kanatlı böceklerin ortak adı -2- [Tr]
ç. 034b/1, 081b/9

çetāri : Bir ipek ve üç pamuk ipliğinden yol yol dokunan makbul bir kumaş çeşidi -1- [Far]
ç. 070a/3

çiban : Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı -1- [Tr]
ç.+ lardır 071b/5

çık - : Bulduğu yerden dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek -6- [Tr]
taşra ç.- mağ 008b/3
ç. 058a/15

ç.- aram 081a/7
 ç.- arken 054b/3
 cāmī ç.- ıyör 089b/3
 ç.- miş 091a/8

çınār : İki çeneklilerden, boyu 30 metreyi bulabilen, gövdesi kalın, yaprakları parçalı, uzun ömürlü, gölgesi koyu olduğu için bahçe ve parklara süs ağacı olarak dikilen büyük ağaç -1-
 [Far]
 ç.+ a 070a/5

çırāğ : Bir ustanın yanında zanâat veya sanat öğrenen kimse, şakirt -1-
 [Far]
 ç. 042b/6

çiçek : Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı -1- [Tr]
 ç. 068b/7

çift : Tarlayı iki öküz takımı ile veya sabanla sürme işi, ziraat -1-
 [Far]
 ç. 020a/7

2. : Bir erkekle bir dişiden meydana gelen takım, iki eş -3- [Far]
 ç. 024b/8, 091a/4
 ç.+ ler 073b/8

çirkīn : Göze ve kulağa hoş gelmeyen, bet -3- [Far]
 ç. 027b/6, 027b/8
 ç.+ e 078b/2

çiy : Havadaki su buharının, akşam veya sabah serinliği sebebiyle yerde ve bitkiler üzerinde görülen su damlacıkları hâline gelmiş şekli, şebnem, jâle -1-
 [Tr]
 ç. 018a/8

çizme : Ayağı bacakla birlikte örtüp koruyan bir çeşit uzun ayakkabı -1-
 [Tr]
 ç. 030a/11

çocuk : Bir kimsenin dünyaya gelmesine sebep olduğu oğul veya kız -1-
 [Tr]
 ç. 025a/6

çok : Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyade -15-
 [Tr]
 ç. 028a/9, 047b/11, 061b/6, 062b/13, 066a/11, 069b/3, 071b/2, 072b/9, 072b/10, 075b/6, 085a/4, 085a/6, 087b/1, 088a/5
 ç.+ dur 070a/5

çorāb : Çıplak ayağa giyilen, çeşitli ipliklerden örülmüş giyecek -1-
 [Ar]
 ç. 030a/10

çölmek : Süzölmüş çamura istenen şekil verildikten sonra pişirmek suretiyle elde edilen tencere, küçük küp vb. kaplara verilen isim, çömlek -1-
 [Tr]
 ç. 037a/12

çöz - : Bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli durumdan çıkarmak, açmak -1-
 [Tr]
 ç.- mek 008b/5

çüb : Tahta parçası, değnek -1-
 [Far]
 ç. 069a/7

çüka : Yünden dokunmuş, tüysüz, ince ve sık düz kumaş -1- [Tr]
 ç. 052b/6

çukur : Çevresine göre daha aşağı seviyede bulunan yer -1- [Tr]
 ç.+ dur 076b/2

çul : Kıldan ve kenevirden yapılmış kaba örgülü dokuma -1- [Tr]
 ç. 032b/9

çulhâ : El tezgâhında bez dokuyan kimse, dokumacı -1-
[Far]
ç.+ ya 091a/3

çün : Çünkü -2- [Far]
ç. 073b/6, 087a/2

çünkü : Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zira -1- [Far]
ç. 058b/15

çürü - : Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmak -1-
[Tr]
ç.- mek 015b/1

çürük : Çeşitli dış sebeplerin veya mikropların etkisiyle kimyevî değişikliğe uğrayıp bozulmuş olan, çürümüş -1- [Tr]
ç. 075b/1

da : Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimedenden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, “dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta” gibi mânâlara gelen, kelimedenden ayrı yazılan takı -4-
[Tr]
d. 050b/12, 062b/2, 089a/8, 091a/6

dahı : Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de” anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü -66- [Tr]
d. 002b/4, 002a/8, 002b/11, 003a/7, 004a/13, 004b/2, 011b/8, 015b/14, 015b/15, 016a/8, 016a/12, 019b/10, 023b/7, 036a/10, 042a/14, 043b/5, 046a/4, 046a/11, 046b/10, 047a/10, 047a/15, 047b/9, 047b/10, 054a/10, 066a/3, 066a/4, 066a/10, 068a/5, 069a/6, 069b/1, 069b/2, 070b/4, 070b/7, 073a/13, 074a/4, 075a/4, 075a/6,

075b/1, 075b/2, 075b/6, 076a/15, 076b/2, 076b/7, 077a/2, 077b/6, 078a/6, 080a/5, 080b/5, 080b/7, 081a/5, 081b/5, 082a/4, 082b/1, 082b/4, 083b/3, 083b/7, 086b/2, 086b/5, 088a/3, 089a/1, 091a/4

dâ‘î : Dua eden kimse, duacı -1-
[Ar]
d. 079a/4

da‘i : Bir kimsenin annesinin erkek kardeşi, dayı -1- [Tr]
d. 025a/11

dâim : Her zaman, sürekli olarak, daima -1- [Ar]
d. ol 067a/9

dal : Bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri -5- [Tr]
d. 019b/2, 040a/14, 041a/10, 088a/2
d.+ ma 091a/1

dalğa : Deniz, göl vb. geniş suların rüzgâr veya deprem etkisiyle hareketlenip köpürerek kabarmasından meydana gelen su kütlesi -2-
[Tr]
d. 071b/9
d.+ lardır 072a/1

dam : Bir binanın dış etkilerden korunması için yapılan en üstündeki örtü kısmı, çatı -1- [Tr]
d. 036b/5

damla - : Damla halinde düşmek, damla damla akmak -1- [Tr]
d.- mağ 014b/5

dam yeri : Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir, tan yeri -1-
[Tr]
d. 016b/2

dana : Buzağılıktan çıkıp sütten kesilmiş sığır yavrusuna iki yaşına kadar verilen isim -1- [Tr]

d. 033a/8

dana burnı : Bir tür böcek -1-
[Tr]
d. 071b/5

dāne dāne : Teker teker -1-
[Tr]
d. dāne 056b/12

dans : Bir müzik temposuna uyularak yapılan vücut hareketleri, raks -1-
[Tr]
d. 084b/7

daru : Buğdaygillerden, ufak tâneli, hayvan yemi olarak ve boza yapımında kullanılan, bâzı yerlerde ekmeği yapılan bitki -1- [Tr]
d.+ ya 087b/5

dārü'l-bevār : Cehennem -1-
[Ar]
d. 070a/2

dayan - : Kendini dayamak, vücudunu bir yere yaslamak, abanmak -1-
[Tr]
d.- alım 088b/6

de : Bağlaç olan de -6- [Tr]
d. 063b/2, 063b/6, 063b/7, 070a/3, 073a/13, 076a/11

de - : Anlatmak, ifade etmek -4-
[Tr]
d.- dim 063b/5, 090a/11
d.- di 083b/5
d.- r 091a/1

de'avāt : Dualar -3- [Ar]
d. 004b/8, 061b/2, 086b/2

debe : Yağ ve bal gibi şeyleri taşımakta kullanılan, kulplu, karınlı, dibi yuvarlak, ağzı dar ve kapaklı bakır kap, bir nevi bakraç -1- [Tr]
d. 026a/2

def* : Savmak, uzaklaştırmak, kovmak -1- [Ar]
d. 015b/9

def'a : Kez, sefer -1- [Ar]
d. 047a/15

defn : Gömme, gömülme -1- [Ar]
d. olunursun 064a/6

defne : İki çeneklilerden, yağı veteriner hekimliğinde ve tuvalet sabunlarında, sert, yeşil, güzel kokulu ve baharlı yaprakları et ve balık yemeklerinde kullanılan, açık sarı ve üzüksü meyvesinde ve kabuklarında mîde düzeltici, barsakları yumuşatıcı, idrar söktürücü ve terletici hassalar bulunan, yaz kış yeşil, taflan cinsinden ağaç -1- [Yun]
d. 042a/12

defter : Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi -2- [Ar]
d.+ inde 053a/16
d.+ de 053b/2

deg - : Aralık kalmayacak kadar yaklaşıp dokunmak, temas etmek, değmek -1- [Tr]
d.- erse 087a/4

değil : Cümlelerin anlamını olumsuz hâle getiren kelime, değil -10- [Tr]
d. 047a/4, 076b/3, 081b/5, 086a/6, 089a/8, 091a/5
d.+ dir 011b/5, 046a/8, 058b/11
d.+ e 076b/4

degin : -e kadar, -e dek -1- [Tr]
d. 003a/9

değirmen : İri ve taneli şeyleri öğütmeye yarayan, elle veya su, rüzgâr, elektrik vb. bir güçle çalıştırılan alet -2- [Tr]

d. 037a/8
d.+ i 037a/9

degnek : Elde taşınacak uzunluk ve incelikte düzgün ağaç, sopa, çomak -1-
[Tr]
d. 019b/3

dehân : Ağız -2- [Far]
d.+ ından 051a/17
d. 082b/1

dek : Bir işin sona erdiği yeri veya zamânı gösterir, –e kadar, –e değin -2-
[Tr]
d. 044b/2, 059a/8

del - : Üzerinde delik açmak -2-
[Tr]
d.- di 090a/2
d.- mek 015b/2

deli : Aklî dengesini kaybetmekten ötürü kendisine ve çevresine karşı zararlı davranışlarda bulunan, intibakını yitirmiş, aklını kaçırmış, çıldırmış kimse, mecnun -2- [Tr]
d. 026a/3, 043b/15

deliğanlı : Çocukluk çağından çıkmış, bülüğa ermiş genç erkek -1-
[Tr]
d.+ ya 075b/6

delîl : Yol gösteren, kılavuz, rehber -1-
[Ar]
d. 016a/12

delü : Deli -2- [Tr]
d. 029a/5, 075b/7

delüce baklâ : Yabani bakla -1-
[Tr]
d. 042a/7

dem : Zaman, an, çağ -6-
[Far]
d. 057b/3, 068a/14, 072b/11, 073a/7, 076a/7, 090a/7

demir : Dövülüp şekillendirilmesi, çekilip uzatılması, inceltmesi kolay ve döküme elverişli olduğu için kullanılış yeri çok geniş olan, yoğunluğu 7,8, erime derecesi 1510, atom ağırlığı 55,85, atom numarası 26 ve sembolü Fe olan element -1- [Tr]
d. 084a/2

demür : Demir -1- [Tr]
d. 021a/13

demürçi : Demiri dükkânında veya atölyesinde işleyen zanâatkâr, demirci -2- [Tr]
d. 042b/10, 069a/3

deñiz : Yeryüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi, bahir -4-
[Tr]
d. 020b/2, 020b/4, 058a/11
d.+ e 075a/3

depe : Etrafındaki araziden daha yüksek olan, genellikle yüksekliği birkaç yüz metreyi geçmeyen yeryüzü biçimi, küçük dağ, tepe -2- [Tr]
d. 019b/15
d.+ ye 077a/7

derbân : Kapıcı -1- [Far]
d. 066a/4

derd : Dert -2- [Far]
d.+ iñ 057b/3
d.+ iñle 073a/8

dere : Genellikle kışın akan küçük akar su -2- [Tr]
d. 019b/10, 076b/2

deri : İnsan ve hayvan vücudunu bir örtü gibi saran koruyucu tabaka, ten, cilt -1-
[Tr]
d. 024a/3

dermân : İlaç, şifa, deva, çare -1-
[Far]

d. 066a/13

ders : Bir öğreticinin belli bir konuda öğrencilere verdiği bilgi -1-
[Ar]
d. 049a/8

dert : İnsana ıstırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü-1- [Far]
d.+ lerim 058a/12

derün : Kalp, yürek, iç -1-
[Far]
d.+ imi 078a/9

deryā : Deniz -1- [Far]
d. 020b/2

derzī : Elbise biçip diken ve bunu meslek edinen kimse, terzi -5-
[Far]
d. 052a/17, 052b/3, 053a/7
d.+ ye 052a/13, 052a/15

devā : İlaç, derman, şifa -1-
[Ar]
d. 087b/6

deve : Geviş getiren memelilerden, sırtı bir veya iki hörgüçlü, eti yenip sütü içilen, bacakları ve boynu çok uzun yük ve binek hayvanı -1- [Tr]
d. 033a/2

deve kuşu : Özellikle Afrika ve Arabistan'ın sıcak ve yarı çöl bölgelerinde yaşayan, kanatları tam teşekkül etmiş olmakla beraber uçmaya elverişsiz olduğu için uçamayan, buna karşılık çıplak, uzun ve kuvvetli bacakları ile çok hızlı koşan, iki parmaklı, başında ve boynunda yer yer kısa tüyler bulunan, tüyleri makbul, çok büyük ve ağır kuş -1- [Tr]
d. 035b/11

devir - : Dik veya ayakta duran bir şeyi düşürüp yatık duruma getirmek -1-
[Tr]

d. 084a/2

deyü : Diyerek, deyip -2-
[Tr]
d. 062a/8, 091a/2

deyyār : Manastır adamı, zahit -1-
[Ar]
d. 071a/2

di - : İfade etmek -218- [Tr]
d. 052a/15, 065a/1, 065a/5, 065a/6, 065a/7, 065b/2, 065b/3, 065b/6, 066b/14, 067a/13, 067a/15, 067a/16, 067b/12, 068b/4, 068b/7, 069a/2, 069a/7, 069b/2, 071b/4, 071b/5, 072b/2, 073b/12, 074a/4, 074a/5, 075a/3, 075a/4, 075a/5, 075a/6, 075b/4, 075b/5, 075b/6, 075b/7, 076a/15, 076b/4, 076b/11, 076b/13, 077b/3, 077b/5, 078a/2, 078a/6, 078b/2, 078b/5, 078b/6, 079b/1, 079b/2, 079b/6, 080b/7, 081a/3, 081b/9, 082a/4, 082b/4, 083a/1, 083b/3, 084b/2, 086b/1, 086b/7
d.- di 086a/4, 090a/2
d.- diğini 059a/8
d.- dikde 003a/9
d.- diler 065b/4, 066b/9, 072a/2, 073b/11, 074a/1, 074a/2, 074a/4, 075a/3, 075b/1, 075b/2, 075b/3, 076a/15, 076b/2, 076b/7, 076b/8, 080b/3, 081a/4, 081a/5, 084b/4, 087a/7
d.- dim 063b/7, 090a/7, 090a/9
d.- diñ 054a/9
d.- düğimiz 055a/10
d.- düğün 054a/13
d.- mek 006a/10, 065a/8, 065b/4, 066a/6, 066b/7, 067a/13, 067b/13, 072b/5, 074a/2, 075b/2, 075b/3, 075b/4, 075b/5, 076b/7, 080b/1, 081a/3, 081b/7, 082b/6, 085b/2, 086b/5, 089a/22, 089a/23, 089a/24, 089a/26, 089a/27, 089a/28, 089a/29
d.- mekdir 002b/9, 003a/4, 003a/6, 003a/8, 003a/11, 047b/2, 047b/11, 065a/8, 072a/1, 072a/6, 072b/1, 074b/4, 077a/10, 077b/3, 081a/3, 081a/6, 081b/7, 081b/8, 082b/1, 083b/7, 085b/1, 088a/2

d.- mekdür 065b/2, 077a/7,
077b/1, 077b/2, 081b/4, 082b/4, 084b/5,
085a/8, 085b/4, 086b/7, 087a/2, 087a/5,
087a/6, 087b/1, 087b/2

d.- meli 075a/6

d.- mem 073b/4

d.- meniñ 047b/2

d.- nildi 066b/12

d.- ñildi 065a/8, 066a/8

d.- nür 065a/3, 065a/5, 065a/7,
065b/1, 065b/3, 065b/5, 066b/5

d.- rdiler 070a/6

d.- rler 003a/2, 016a/8, 016a/12,
019b/10, 023b/7, 036a/10, 042a/14,
046a/10, 046a/12, 046b/4, 046b/8,
047a/15, 047b/5, 047b/8, 047b/15,
048a/3, 069b/3, 069b/7, 071b/9, 072b/4,
080b/1, 090b/10

d.- rsen 056b/11

d.- rseñ 079a/6

d.- se 047b/1, 047b/2

d.- seler 083a/1

d.- sem 058a/4

d.- yecek 003a/1, 003a/2, 046a/9,
046a/12, 046b/7, 047b/4, 087a/4

d.- yem 081b/1

d.- yemem 057b/8

dib : Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en
alt bölümü, dip -1- [Tr]

d. 019b/6

dīdār : Yüz -1- [Far]

d.+ ından 090a/7

dīger : Başka, öteki, öbür, sair -5-
[Far]

d. 048b/9, 058a/17, 062a/14

d.+ i 083a/6

d.+ ini 075a/7

dik - : Bir şeyi iğne iplikle kumaş, deri
gibi şeyler üzerine tutturmak veya
kumaş, deri gibi şeylerin parçalarını,
sökük, yırtık yerlerini birbirine eklemek
-2- [Tr]

d.- mek 012a/12, 015a/6

diken : Bazı bitkilerde bulunan ucu sivri,

sert, batıcı çıkıntı -2- [Tr]

d. 040a/9

d.+ dir 068b/2

dik̄kat : Düşünceyi bir nokta üzerinde
toplama, bir şey üzerinde düşüncesini
toplayarak durma -1- [Ar]

d. 057a/7

dil : Düşünce, duygu ve isteklerin, bir
toplumda ses ve anlam yönünden ortak
olan öğeler ve kurallardan
faydalanılarak başkalarına aktarılmasını
sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş
sistem, lisan -3- [Tr]

d. 088a/6

d.+ im 090a/2

d.+ inden 090a/8

dilbāz : Ağzı laf yapan kimse

-1- [Far]

d.+ a 066b/5

dilber : Gönlü kendine çeken, güzel -1-
[Far]

d. 027b/7

dile - : Bir şeyin gerçekleşmesini veya
olmasını istemek, ummak, temennî
etmek, niyaz etmek -4- [Tr]

d.- mek 010a/9

d.- mem 075a/7

d.- rse 062a/12

d.- rsen 062b/2

dilek : Olması istenen şey, istek, arzu,
talep, ricâ, temenni -2- [Tr]

d.+ ler 067b/2

d.+ iñ 090b/16

dilenci : Başkalarına el açarak, dilenerek
geçinen kimse -1- [Tr]

d. 026a/11

dilim : Bir şeyin boyuna veya enine
bölünmüş, kesilmiş veya ayrılmış
parçası -1- [Tr]

d. 082b/2

dilsiz : Konuşma merkezi veya konuşma organlarının doğuştan arızalı olması sebebiyle veya hiç işitmediği için konuşamayan kimse, lâl -1-
[Tr]
d. 025b/9

dimür : Demir -1-
[Tr]
d.+ e 065b/1

din -: Anlatılmak, ifade edilmek, denmek -34- [Tr]
d.- di 070b/4, 070b/5, 076b/12, 084b/4
d.- ildi 066b/13, 069a/7, 072b/4, 073b/6, 075b/6, 077a/7, 080b/2, 082b/2, 083b/5, 085b/3, 087b/5
d.- ilür 074a/4
d.- ilür 076b/4, 076b/5, 076b/6
d.- ür 068a/4, 068b/5, 069a/5, 070a/1, 071b/3, 075a/4, 075a/5, 075a/6, 077a/7, 077b/1, 077b/6, 080a/5, 080a/7, 084a/4, 084a/5

dīn : İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan imanlarını, ona yapacakları ibadetlerin bütünü ve bu imana göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu -1-
[Ar]
d. 016a/12

diñle - : İşitmek için kulak vermek, isteyerek duymak -1- [Tr]
d. 072b/15

direk : Destek veya taşıma vazifesi görmek üzere bulunduğu yere dikine yerleştirilen uzun ve kalın ağaç, demir -1- [Tr]
d. 036b/6

diri : Canlı, yaşamakta olan kimse, sağ -1- [Tr]
d. 027b/12

dirîğ : Esirgeme, kıyamama -1-
[Far]

d. itme 051b/12

dirsek : Kolun orta yerindeki eklemin dış tarafı -1- [Tr]
d. 024a/13

diş : Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri -2-
[Tr]
d. 022a/2, 066b/5

dişi : Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği tarafından döllenecek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı, erkeğin karşıt cinsi -4-
[Tr]
d. 024b/5, 033a/10, 033b/5, 083a/6

dīv : Şeytan -1- [Far]
d. 016b/4

dīvāne : Çılgın, deli, mecnun-2-
[Far]
d. 074a/7
d.+ dir 083b/6

dīvār : Duvar -1- [Far]
d. 080a/6

divīt : Eskiden belde taşınan, madenden, bazen gümüştan yapılan bir nevi yazı takımını -5- [Ar]
d. 031a/4, 068b/6, 080b/4
d.+ dir 069b/6
d.+ i 059a/11

diyār : Memleket, ülke, belde, el -1-
[Ar]
d.+ e 090a/3

diz : Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım -2- [Tr]
d. 023b/3
d.+ le 081a/4

dizdār : Kale muhafızı -1-

[Far]
d. 020a/4

dizi : Sıra, bütün -2- [Tr]
d. 072a/3, 072a/4

doğ - : Gününü tamamlayıp ana karnından dışarıya çıkmak, dünyaya gelmek, tevellüt etmek -1-
[Tr]
d.- duñ 064a/8

doğa : Tabiat -1- [Tr]
d. 081a/5

doğru : Doğru -1- [Tr]
d.+ sı 058a/1

dokuz : Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı, 9 -4- [Tr]
d. 059b/3
yigirmi d. 060a/6
d. biñ 060b/11
d. yüz biñ 061a/12

doldur - : Boş bir şeyi dolu hale getirmek, dolmasını sağlamak -1-
[Tr]
d.- mağ 013a/2

dost : Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse -9-
[Far]
d. 050a/16, 071a/7
d.+ lar 071a/7
d.+ larıñ 072b/8
d.+ larına 050b/17
d.+ u 050b/17
d.+ umuñ 062b/9
d.+ un 050b/17
d.+ una 050b/17

dostluk : Birine veya bir şeye karşı duyulan riyâsız, samîmî ve güvenilir sevgi, böyle bir sevgi duyma, dost olma durumu -3- [Tr]
d. 050a/16, 050b/7, 050b/7

doşoğrı : Çok doğru, hiçbir eğriliği olmayan, dosdoğru -1- [Tr]
d. 019a/8

dögen : At veya öküz tarafından çekilen, harmanda ekinin tane ve saplarını birbirinden ayırmaya yarayan, altına sivri çakmak taşları çakılmış kızak biçiminde tahtadan alet -1-
[Tr]
d. 087b/7

dök - : Sıvı veya tane halindeki şeyleri buldukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmak -3- [Tr]
d.- dü 081a/3
d.- mek 014a/15, 071b/9

dökül - : Saçılmak, serpilmek, etrafa yayılmak -2- [Tr]
d.- dü 064a/14
d.- müş 064a/15

dön - : Kendi mihveri veya başka bir şey etrafında hareket etmek -2-
[Tr]
d.- mek 013b/8
d.- düñ 089a/8

2 - : Tekrar geldiği yere gitmek, avdet etmek -1- [Tr]
girü d.- eydi 063b/2

döngel : Muşmula, beşbüyük -1-
[Tr]
d.+ e 076b/7

dört : Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı, 4 -9- [Tr]
d. 001b/3, 058b/15, 059a/18
on d. 059b/7
yigirmi d. 060a/1
d. biñ 060b/6
d. yüz 060a/14
d. yüz biñ 061a/5
d.+ e 073b/11

döşek : Yatak -2- [Tr]
d. 037a/3

d.+ dir 067a/15

du‘ā : Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah’a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz -1- [Ar]
d. iderdim 059a/9

dudağ : Dudak -1- [Tr]
d.+ iñ 073b/2

dudağ : Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri -2- [Tr]
d. 022a/1
d.+ larıñ 086a/1

duhul : Girme, giriş, dâhil olma -1- [Ar]
d. 086a/7

duman : Sis -1- [Tr]
d. 018a/8

durucu : Bir yerde duran, kalan kimse, yerinde durucu -1- [Tr]
yerinde d. 029b/2

dut : İki çenekliler sınıfının dutgiller familyasından, yaprakları ile ipek böceği beslenen, odunundan tarım âletleri, araba, mobilya gibi şeyler yapılan, 1 ile 18, 20 metre boyunda dayanıklı ağaç ve bu ağacın meyvesi -3- [Far]
d. 041b/7, 042a/8, 042a/9

duvar : Bir binanın bedenini meydana getirmek, bir yeri çevrelemek, bölmek, bir ağırlığa dayanak sağlamak, toprak veya suyu tutmak gibi amaçlarla taş, tuğla, kerpiç, ahşap gibi malzemedan gereken kalınlıkta örülen ve diklemesine yükselen yapı -1- [Far]
d. 020a/10

dūzah : Cehennem -2- [Far]
d. 017b/9, 066a/1

dūdük : İçinden nefes veya buhar

basıncı geçirilince keskin bir ses çıkaran âlet veya düzenek -1- [Tr]
d. 075b/1

düğün : Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan şenlik -2- [Tr]
d.+ dür 079b/2
d.+ ler 079b/2

dülger : Yapıların kapı, pencere dışındaki kaba tahta ve ağaç işlerini yapan usta -1- [Far]
d. 042b/13

dümen : Deniz ve hava taşıtlarında, taşıtı gitmesi istenen yöne çevirmeye ve istenen doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça -1- [Tr]
d. 021a/1

dün : İçinde bulunulan günden bir önceki gün -4- [Tr]
d. 017a/10, 017a/12, 070a/2, 073b/5

dünki : Düne ait -1- [Tr]
d. 086b/4

dünyā : Güneş sistemine bağlı gezegenlerden biri olan yer yuvarlağı -9- [Ar]
d. 017b/3, 017b/3, 064a/4, 067a/6, 071b/7
d.+ da 062b/7, 063b/12
d.+ dan 064a/2
d.+ yı 074b/3

dürlü : Çeşitli, türlü türlü -2- [Tr]
d. dürlü 054b/8

dürüş - : Uğraşıp gayret etmek, çalışıp çabalamak -1- [Tr]
d. 070a/2

düş - : Bulunduğu yerden ayrılp yukarıdan aşağıya doğru inmek -3- [Tr]
d.- mek 008a/11

d.- ti 091a/7
d.- üb 051b/17

düşir - : Aşağı düşmesine veya dik durumdan yatık duruma gelmesine, devrilmesine sebep olmak, düşürmek
-1- [Tr]
d.- ir 078a/3

düşmān : Birine karşı iyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, yağı, hasım -10-
[Far]
d. 028b/3, 050b/2
d.+ ı 062b/9
d.+ ımdır 062b/9
d.+ ımñ 062b/9
d.+ ına 050a/16, 050a/19, 050b/17
d.+ larından 050b/17

düşmanlık : Düşman olma durumu -1-
[Tr]
d. 050b/7

düşün - : Bir şey üzerinde bir sonuca varmak amacıyla durmak, bir şeyi fikren inceleme -2- [Tr]
d.- ürem 081a/1
d. 084a/7

düz - : Bir şeyi, onun için gerekli hususları hazırlayarak meydana getirmek, bir bütün hâlinde hazırlamak, tertip etmek -1- [Tr]
d.- edem 076b/12

ebed : Sonu olmayan gelecek zaman-1-
[Ar]
e. 066b/3

ebr : Bulut -1- [Far]
e. 016b/13

ebucehil karpuzu : İki çenekliler sınıfının kabakgiller familyasından, elma büyüklüğünde, sert kabuklu, yağlı tohumlu, acı ve kokusuz bir meyve veren, parçalı yapraklı, sarı çiçekli,

sürüngen gövdeli, çok yıllık otsu bitki, acı hıyar, acı elma, it hıyarı -1-
[Tr]
e.+ ı 042a/14

ebyat : İkişer mısırâdan ibâret manzum sözler, beyitler -3- [Ar]
e. 056b/8, 062a/14, 068a/15

ecel : Her canlı için takdir edilmiş olan ölüm zamânı, ömrün son demi -1-
[Ar]
e. 081b/1

ecvef : Cahil, bilgisiz -1- [Ar]
e. 083b/5

ecvibe : Karşılıklar, cevaplar -1-
[Ar]
e. 051b/22

edā : Ödeme, verme -2- [Ar]
e. ediñ 053b/8
e. ideriz 055a/10

edāt : Türkçede tek başına manası olmayıp cümle içinde gramer görevi bulunan kelimelerdir -12- [Ar]
e. 002b/10, 004a/5, 044a/3, 046a/6, 046a/8, 046a/11, 046b/6, 046b/9, 047b/8, 047b/9

edevāt : Edatlar -3- [Ar]
e.+ la 002b/1
e. 005a/4, 043b/3

edik : yumuşak ve renkli sahtiyandan yapılan yarım konçlu lapçin, koncu kısa çizme, konçlu mest -1- [Tr]
e. 030a/4

ef'āl : Fiiller, eylemler -3-
[Ar]
e.+ de 002b/9, 045b/14
e. 005a/5

efendi : Erkek isimlerinden sonra bey yerine kullanılan unvan sözü -9-
[Yun]

e. 001b/4, 090a/10
e.+ den 047a/12
e.+ m 055b/12, 056a/6, 056b/3,
077b/7, 085a/4, 090a/11

efkār : Endîşe, tasa, kaygı, üzüntü, keder
-1- [Ar]
e.+ in 079a/6

eger : Şart anlamını güçlendirmek için
şart cümlelerinin başına getirilir, şayet
-35- [Far]
e. 002b/5, 003a/2, 003a/5,
003a/7, 003a/9, 003a/11, 003b/1,
003b/3, 003b/6, 003b/9, 003b/11,
004a/2, 004a/8, 004a/10, 016a/4, 044b/4,
044b/6, 046b/5, 047a/2, 050a/12,
050b/17, 051a/12, 051b/2, 051b/7,
051b/12, 055b/9, 055b/14, 057a/8,
059a/5, 062a/8, 062b/2, 062b/7, 069b/4,
070a/3

egil - : Vücudunun belden yukarısını
aşağıya doğru eğmek -1- [Tr]
e.- üben 057a/7

egri : Doğru ve kırık çizgi biçiminde
olmayıp yönünü değiştirerek devam
eden, aynı istikâmet üzere gitmeyen,
çarpık -1- [Tr]
e. 084b/5

eğe : Maden, taş gibi şeyleri işlemekte,
yontup düzeltmekte kullanılan ince dişli,
yüzü çizgi çizgi olan, sert çelik alet -2-
[Tr]
e. 032a/4
e.+ si 032a/5

egir - : Yün, pamuk gibi şeyleri iğ ile
bükerek iplik durumuna getirmek -1-
[Tr]
e.- mek 014a/13

eglen - : Zevk ve neşe veren şeylerle
hoşça vakit geçirmek -1- [Tr]
e.- mek 014a/3

egreti : Geri verilmek üzere ödünç olarak

alınmış-1- [Ar]
e. 077b/3

ehemm : Çok önemli -1- [Ar]
e. 002b/3

ehl : Sahip, malik -6- [Ar]
e.+ i 063b/18
e.+ i 'ırz 072a/6
e.+ i 080a/2, 090b/10
e.+ i nifâk 086a/4
e.+ ini 090a/6

ehşit - : Olumsuz ifadede bulunmak -1-
[Tr]
e.- me 044b/6

ekallü : En az, en azından -1-
[Ar]
e. 011b/7

ekārib : Yakın akrabâlar, hısımlar -1-
[Ar]
e.+ dir 068a/10

ekber : Çok büyük -2- [Ar]
e. 090b/14
e.+ ine 065b/5

ekl : Yeme -2- [Ar]
e. eyledi 073a/1
e. 076a/6

ekmek : Unun su ile yoğrulmasından
elde edilen hamurun fırın, saç veya
tandırda pişirilmesiyle yapılan ve
insanın başlıca gıdası olan yiyecek -3-
[Tr]
e. 037a/6, 053a/13, 082b/2

2. : Ürün elde etmek için toprağa tohum
atmak veya gömmek -1- [Tr]
e. 082b/2

ekmekci : Ekmek yapan veya satan
kimse, ekmekçi -1- [Tr]
e. 053a/8

ekşer : Çok fazla, en çok, birçok -1-

- [Ar]
e. 047b/6
- ekserî** : Çok defa, çoğunlukla
-2- [Ar]
e. 002a/3
e.+ si 002a/10
- eksik** : Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan kimse veya şey, noksan -1-
[Tr]
e. 028b/10
- ekşi** : Tadı limon veya sirkeye benzeyen
-2- [Tr]
e. 042a/9, 081b/7
- el** : Kolun, bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı -14-
[Tr]
e. 022b/12, 022b/13
e. değirmeni 037a/9
e.+ dür 066b/4
e.+ e 075a/5
e.+ im 090a/2
e.+ imdeki 058a/11
e.+ in 057b/12
e.+ in 068a/7, 086a/5, 087a/4
e.+ ine 051a/2, 058a/11
- elbette** : Şüphesiz, muhakkak, mutlaka
-1- [Ar]
e. 089a/15
- elçi** : Peygamber, nebî, resul -1-
[Tr]
e.+ si 016a/9
- ele -** : Bir maddeyi, eleğe koyup sallamak suretiyle içindeki yabancı öğelerden temizlemek, irisini ufağından ayırmak, elekten geçirmek -1-
[Tr]
e.- mek 014b/3
- elek** : Sallanarak kullanıldığı zaman üzerine konan maddenin incelerini altına geçiren, bu şekilde taneli ve toz hâlindeki şeyleri irilerinden ve içlerindeki yabancı maddelerden temizlemekte kullanılan, tek tarafına ufak delikli tel, kıl veya bez gerilmiş tahta bir kasnaktan ibaret eleme aleti-1-
[Tr]
e. 037a/11
- elfāz** : Lafızlar, sözler -13-
[Ar]
e. 044a/3, 044b/4, 047a/7, 047a/13, 047a/18, 047b/3, 047b/11, 047b/15, 047b/18, 048a/1, 048a/3, 048a/7, 048a/10
- el-hāşıl** : Sözüün kısası -1-
[Ar]
e. 006a/11
- elif** : Arap alfabesinin ilk harfi ve bu harfin adı -2- [Ar]
e. 004a/13, 004b/1
- elli** : Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı, 50 -2-
[Tr]
e. 060a/8, 074a/4
- elma** : Gülgillerden, yurdumuzun her yerinde yetişen, dişli yapraklı, açık pembe çiçekler açan, verimli, dayanıklı ağaç ve bu ağacın meyvesi -4-
[Tr]
e. 039b/1, 071a/7
e.+ dan 049a/13
e.+ dır 075b/2
- elsine** : Diller, lisanlar -3-
[Ar]
e. 004b/7, 043b/5, 051b/20
- elsiz** : Eli olmayan -1- [Tr]
e. 091a/6
- elvān** : Renkler -1- [Ar]
e. 030b/7
- elzem** : Çok lüzumlu -1- [Ar]
e. 002b/3

em - : Bir şeyi dudak, dil ve nefes yardımı ile içine çekmek -3-

[Tr]

e.- mek 012b/6

e.- esiñ 086a/1

e.- sem 073b/2

emek : Bir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü -1- [Tr]

e.+ ler 067b/3

em̄in : Güvenilir, inanılır, itimat edilir kimse -2- [Ar]

e. 016a/10, 050a/3

emir : Emir kipi -14- [Ar]

e. 002a/7, 003a/12, 003b/2, 005b/1, 006a/7, 006a/9, 006b/2

2. : Bir şeyin yapılması veya yapılmaması husûsunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk -1- [Ar]

e. 058b/15

e. eyle 056b/12, 075a/5

e. idersin 056a/6

e. itdiğim 055a/12

e.+ e 076b/6

e.+ iñ 090b/16

e.+ iñiz 061b/18

emniyyet : İnanma, güvenme, güven, itimat -1- [Ar]

e.+ im 081b/5

em̄sile : Örnekler -9- [Ar]

e. 001b/2, 002a/4, 002b/4, 004b/2, 005a/8, 005b/6, 005b/8, 051b/22
e.+ den 006a/6

eñek : Yanağın çeneyi örten alt kısmı -3- [Tr]

e. 021b/15

e.+ dir 067a/11

e.+ ler 067a/11

engüb̄in : Bal -2- [Far]

e.+ dir 078a/3

e.+ den 085b/4

enlü : Eni fazla olan, geniş, enli -1- [Tr]

e. 026b/7

ense : Boynun arka kısmı -1- [Tr]

e. 021b/5

erba‘a : Dört -7- [Ar]

e. 001b/1, 010a/5, 043b/5, 047b/12, 051b/20, 059a/14

e.+ nıñ 004b/7

erbāb : Bir işten iyi anlayan, o işte becerikli, usta, mâhir olan kimse, erbab -3- [Ar]

e. 088a/6

e.+ ınıñ 002a/11, 045b/6

eren : Ermiş, evliya -2- [Tr]

e.+ ler 072b/7, 091a/9

ergen : Çocukluktan çıkıp ergenlik çağına girmiş, evlenecek çağa gelmiş kimse, ergin -2- [Tr]

e. 024b/9

e.+ dir 078b/3

eri - : Bir sıvı içinde katılığını kaybedip dağılmak, o sıvıya karışmak -2-

[Tr]

e.- mek 014b/6

e.- di 085b/2

erik : Beyaz çiçekler açan, her yerde yetişen ve pek çok türü bulunan meyve ağacı ve bu ağacın meyvesi -4-

[Tr]

e. 039b/14, 091a/1

e.+ e 076b/2

yeşil e. 039b/16

eriş - : Belli bir yere varmak, ulaşmak -1- [Tr]

e.- di 090a/5

erkek : Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dışısını dölleyecek şekilde yaratılmış olanı, dişinin karşıt cinsi, er -4- [Tr]
e. 024b/4, 033a/9, 033a/12
e.+ ler 064a/10

erken : Alışılmış veya kararlaştırılmış belli bir zamandan önce -1- [Tr]
e.+ dir 078b/2

eshel : Çok kolay -2- [Ar]
e. 004b/7, 076b/6

esir : Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak -1- [Ar]
e. 074b/6

esirge - : Korumak, himâye ve muhafaza etmek -1- [Tr]
e.- mek 015a/4

eski : Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman geçmiş olan, kadim -3- [Tr]
e. 028b/5, 079b/7, 082a/3

esmâ : İsimler -7- [Ar]
e. 005a/3, 005a/5, 016a/5, 016a/7, 035a/12
e.+ nıñ 006a/7

esne - : Uyku, rehavet, yorgunluk gibi sebeplerle ağzı iyice açarak uzun ve derin bir nefes almak -2- [Tr]
e.- mek 013b/14
e.- rim 075b/5

esrâr : Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar -2- [Ar]
e.+ iñ 050b/17
e.+ ımı 057b/7

esvâb : Giyecek, elbise, esvap -2- [Ar]
e. 029b/13, 052b/3

eş : Çift olarak kullanılan veya bir çift oluşturan iki şeyden her biri, bir teki -1- [Tr]
e.+ idür 072b/2

eşcâr : Ağaçlar -1- [Ar]
e. 070b/7

eşek : Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep -3- [Tr]
e. 033a/5, 067b/4
e.+ ler 067b/4

eşek arusu : Balı yenmeyen, duvar içi, baca, ağaç kovuğu gibi yerlerde kaba saba yuva yapan, koyu sarı renkte bir çeşit sokucu yaban arısı -1- [Tr]
e.+ na 075a/4

eşher : Çok ünlü, pek meşhur -1- [Ar]
e.+ dir 015b/15

eşik : Döşemede kapı boşluğunun alt tarafına gelen kısım ve buraya soğuktan, dış etkilerden korunmak için kapı eni uzunluğunda yerleştirilen taş veya tahtadan, yüksekliği çok az çıkıntı, söve -1- [Tr]
e. 036a/11

eşref : Çok şerefli -1- [Ar]
e.+ idir 063a/4

et : İnsan ve hayvan vücudunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısmı -5- [Tr]
e. 024a/5
e.+ ler 054b/8
e.+ inden 054b/12, 054b/14, 055a/2

etek : Elbisenin belden aşağı kısmı -1- [Tr]
e. 029b/11

ev : Bir ailenin oturması için yapılmış yapı, içinde yaşanılan, ikamet edilen yer, konut, mesken, hane, ikametgah -5- [Tr]
e. 036a/9
e.+ den 052a/3
e.+ idir 064a/4
e.+ inde 064a/4
e.+ ine 079a/5

evā'il : İlk zamanlar -1- [Ar]
e. 002b/9

evet : Cevap olarak kullanılan tasdik sözü -1- [Tr]
e. 047a/18

evitle - : Seçmek, ayıklamak -1- [Tr]
e.- mek 013b/1

evkāt : Vakitler, zamanlar -1- [Ar]
e.+ da 050a/3

evvel : Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak -16- [Ar]
e. 005a/3, 005b/3, 015b/9, 015b/16, 016a/2, 017a/12, 048a/10, 050a/6,
057a/2, 089a/8
e.+ e 004a/1, 004a/11
e.+ i 067a/7
e.+ iñ 016a/3
e.+ ine 046a/6
e.+ kisi 043b/6

ey : Hitap edilen kimsenin dikkatini çekmek veya anlamı güçlendirmek için kullanılır -31- [Tr]
e. 044a/11, 048b/7, 053a/7, 053a/13, 054b/6, 056b/6, 057b/4, 058a/15, 058b/15, 059a/4, 061b/2, 061b/9, 063a/4, 064a/6, 068a/13, 069b/6, 070a/5, 071b/6, 072a/2, 079a/1, 080a/5, 080b/7, 082b/1, 082b/4, 084a/1, 084b/6, 085b/1, 086a/7, 090a/5, 090a/10, 090b/18

eyā : Ey, hey -1- [Far]
e. 090a/5

eyer : Binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne -2- [Tr]
e. 032b/4, 062a/4

eyilik : Maddî bir karşılık beklemeden insanî duygularla yapılan yardım, lütuf ve ihsan -2- [Tr]
e.+ i 071a/2
e. iden 071a/5

eyle - : “Etmek, yapmak” anlamında yardımcı fiil -24- [Tr]
tırış e.- mek 014b/14
'amel e. 049b/19
emir e. 056b/12, 075a/5
kesb e. 085a/3
nağme e. 056a/12
nuṭk e. 050b/12, 051b/7
teblîğ e. 062a/16
terk e. 063b/12
e. ḥırām 074b/7
e. meded 074b/7
ekl e.- di 073a/1
tezevvüc e.- dim 074b/5
e.- dim nazar 090a/6
e.- diñ 090a/5
e.- me 050b/7, 051b/2
e.- me sipāriş 076a/10
ketm e.- mem 071b/1
każā e.- meye 051a/7
baḥş e.- r 072a/7
e.- r ḥayā 082b/1
īrād e.- yelim 043b/6

eyne : Nerede, nereye-1- [Ar]
e. 081b/1

eyü : İyi -7- [Tr]
e. 027b/5, 052b/12, 062b/7, 070b/6, 089a/11
e.+ dür 054a/4
e.+ si 086a/5

eyvāh : Kötü bir haber veya olay karşısında duyulan üzüntüyü, korku,

panik, pişmanlık, esef, hayıflanma gibi duyguları ifade etmek için kullanılır, yazık -1- [Tr]
e. 074b/6

eyyühe : “Ey, ya” anlamında hitap sözü
-1- [Ar]
e. 071b/7

ezberle - : Bir yazıya bakmadan, bir kimsenin yardımı olmadan aynen tekrarlayacak şekilde zihne yerleştirmek, ezber etmek, hıfzetmek
-2- [Tr]
e. 059a/12, 061b/2

ezhār : Çiçekler -1- [Ar]
e. 039a/13

fā‘il : İşi yapanı ifade eden isim -8-
[Ar]
f. 002a/7, 003b/7, 003b/8, 003b/9, 005a/9, 005b/2, 006a/4, 006b/4

faķir : Yoksul kimse, muhtaç
-3- [Ar]
f.+ leriz 053b/5
f. 074b/5
f.+ dir 063b/18

fānī : Son bulucu, sonlu, ölümlü, kalımsız, baki olmayan -1-
[Ar]
f. 067a/6

fāre : Sıçangillerden, kemirici, memeli hayvan-1- [Ar]
f. 084b/3

Fārisī : Farsça -20- [Ar]
F. 001b/3, 002a/2, 006a/12, 006b/8, 015b/15, 044b/8, 045a/2, 045b/1, 045b/9, 046a/3, 046a/15, 046b/12, 047b/13, 048b/6, 059a/14
F.+ de 046b/16, 046b/17, 047a/9, 047b/10
F.+ yeye 011b/11

farz : Bir hükme varmak için dayanak

olarak kabul etmek üzere var saymak, öyle imiş gibi kabul etmek, öyle saymak
-1- [Ar]
f. idelim 064a/14

fazīletmend : Faziletli -1-
[Far]
f.+ im 011a/10

feh̄m : Anlama, anlayış, idrak
-2- [Ar]
f. olunur 043b/8
f. olur 047a/7

felek : Gökyüzü, sema -3-
[Ar]
f. 016a/16
f.+ de 067b/5
f.+ ler 067a/15

fenā : Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü -3- [Ar]
f. 048a/5, 084b/1
f.+ sı 048a/5

fener : İçinde fitil, mum veya elektrik ampulü gibi bir ışık kaynağı bulunan, önü veya etrafı bu ışığı aksettirecek şeffaflıkta bir malzeme ile çevrili aydınlatma aracı -2- [Yun]
f. 037b/14, 069a/2

ferāmūş : Unutmak -2- [Far]
f. 004b/8
f. idesiñ 085a/6

ferc : Dişilerde üreme organının dış kısmı -1- [Ar]
f. 079b/4

ferd : İnsanlardan her biri, belirli olmayan şahıs, kişi, kimse, birey -2-
[Ar]
f.+ e 049b/9
f. 052a/9

2. : Tekil -1- [Ar]
f.+ ine 071b/5

feres : At, beygir -1- [Ar]
f. 070b/5

ferište : Melek -1-
[Far]
f. 016a/15

fesād : Kargaşalık, karışıklık, fenalık, kötülük, bozgunculuk, fitne -1-
[Ar]
f.+ e 067b/6

feslegen : Ballıbabagillerden, saksılarda süs bitkisi olarak yetiştirilen, keskin kokulu, ufak yeşil yaprakları kekik gibi bahar ve koku verici olarak kullanılan, küçük beyaz çiçekli bitki -1-
[Yun]
f. 041a/13

feth : Açma, açılma -1- [Ar]
f. 088a/5

fevākih : Meyveler, yemişler -1-
[Ar]
f. 039a/13

fevk : Üst, üst taraf, yukarı -3-
[Ar]
f. 080a/3, 081a/7
f.+ ine 015b/14

findık : Kuzey yarım kürenin ılık ve serin bölgelerinde ve yurdumuzun Karadeniz bölgesinde yaygın olarak yetişen, kışın yapraklarını döken ve aynı isimdeki meyveyi veren ağaç ve bu ağacın meyvesi -1- [Far]
f. 040a/2

fırıl - : Hızla atmak, kaldırıp atmak -1-
[Tr]
f.- tnak 008a/11

fıstık : Çamgillerden, çam fıstığı, Antep fıstığı ve yer fıstığı yemişlerini veren ağaçların ortak adı -2- [Ar]
f. 040b/11, 087b/6

fi'l : Bir kılış, oluş veya durumu anlatan kelime türü, eylem -5-
[Ar]

f. 003b/7, 005a/9, 005b/3, 006a/3, 006b/5

filān : Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler -1- [Ar]
f. 047a/17

fırāk : Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran -2- [Ar]
f. 086a/3
f.+ iñ 090a/2

furun : Ekmek, simit, börek gibi hamur işlerini pişirmeye yarayan, ön kısmında bir açıklık bırakılmış, tavanı tonoz biçiminde yapı, fırın -1-
[Yun]
f. 076a/15

furuncı : Fırın işleten kimse, fırıncı -1-
[Tr]
f. 053a/13

fürüc : Dişilerdeki üreme organının çoğulu -1- [Ar]
f.+ dur 079b/4

ğā'ib : Üçüncü şahıs -11- [Ar]
ğ. 002a/7, 003a/12, 003b/1, 005b/1, 006a/9, 006b/1, 047a/4
ğ.+ dir 047a/4
ğ.+ e 047a/4
ğ.+ ler 047a/6

gāh : Bazen, bazı zaman, kah -3- [Far]
g. 015b/13, 047a/5, 047a/5

gāhice : Bazen, bazı kere -1-
[Far]
g. 003b/12

ğālīz : Kaba, çirkin, nezâket ve terbiye dışı -2- [Ar]

- ğ.+ e 015b/10, 046a/7
- ğallāt** : Zahireler, ürünler, irat ve gelirler
-1- [Ar]
ğ. 058b/7
- ğam** : Kaygı, tasa, keder, iç darlığı -2-
[Ar]
ğ. 048a/3
ğ.+ dan 088a/6
- ğanī** : Zengin -2- [Ar]
ğ.+ dir 063b/18
ğ. 074b/5
- ğarīb** : Yadırganan, şaşırtıcı, değişik,
tuhaf şey, acayip -2- [Ar]
ğ. 048a/8, 048a/8
- ğarībü'd-diyār** : Memleketin yabancısı,
asıl yurdundan uzakta olan -1-
[Ar]
ğ.+ a 076b/13
- ğāyet** : Çok, pek, pek çok, son derece
-3- [Ar]
ğ. 081b/4
ğ.+ i 044b/2, 067a/7
- ğayrı** : Başka -6- [Ar]
ğ. 005a/4, 046b/8, 047a/12,
054a/10, 088a/1
ğ.+ dır 075b/4
- ğazanfer** : Kahraman ve cesur kimse
-1- [Ar]
ğ. 072b/1
- gece** : Güneş battıktan sonra başlayan ve
gün ağarınca kadar süren karanlık
zaman)-1- [Tr]
g. 017a/13
- geç -** : Bir yerden başka bir yere gitmek
-5- [Tr]
g.- mek 013a/11
g.- dim 063b/7
g.- en 067a/17
g.- erdi 058a/12
- g.- me 051a/2
- geç** : Belirtilen, istenen veya alışılan
zamandan sonra -1- [Tr]
g.+ e 067b/13
- gel -** : Konuşana göre uzak bir yerden
daha yakın bir yere doğru yol almak, bir
mesâfe katedip uzak bir yerdan daha
yakın bir yere varmak-57- [Tr]
g.- meyüb 002a/3
g. 062b/5, 065b/3, 074b/7,
075b/3, 076b/3, 079a/5, 082b/5, 082b/6,
086b/6, 087a/1, 087a/4, 089b/1
g.- di 047a/12, 052a/7, 052a/18,
061b/18, 088b/7
g.- dikde 002b/10, 003a/12,
015b/14, 015b/16, 056a/9
g.- dim 052a/3
g.- din 052a/2
hoş g.- diniz 090b/1
g.- ecek 090b/12
g.- enler 011b/7
g.- irim 090b/8
g.- irsiñ 090b/7
g.- medi 003a/8, 003a/9
g.- mek 004a/13, 006b/11
g.- mem 047b/2
g.- mesin 087a/6
g.- mesün 077a/10
g.- meyince 044b/3
g.- mez 003a/4, 003a/6, 003a/11,
089b/3
g.- mezseñ 089b/1
g.- se 073a/13
g.- sün 052a/15, 056a/3, 091a/3
g.- ür 047b/2, 047b/11, 081a/4,
089a/8
g.- ürem 047b/1, 087a/5
girü g.- ürem 062a/12
g.- ürler 072b/5
g.- ürsem 044b/6
g.- ürsen 072b/13
- 2. -** : Gelen bir kimseye söylenen
karşılama sözü -1- [Tr]
hoş g.- diñiz 077b/1
- gelincik** : Küçük gelin -1-

[Tr]

g. 084b/3

gelincik : Sansargiller familyasından, çok uzun gövdeli, kısa bacaklı, sivri çeneli, esmer kırmızı renkte, karnı beyaz, fare, tarla sıçanı ve köstebekle beslenen, kümeslere zarar veren yırtıcı, etçil memeli hayvan -1- [Tr]

g. 034a/9

gemi : Su üstünde giden büyük taşıt, sefine -3- [Tr]

g. 020b/12, 052a/7

g.+ de 052a/9

gemici : Gemi işleten veya gemilerde çalışan kimse -1- [Tr]

g. 020b/13

gemü demüri : Çapa -1- [Tr]

g. 021a/2

gençlik : Hayatın çocuklukla orta çağ arasındaki dönemi -2- [Tr]

g. 063b/2, 063b/9

geniş : Kendi ölçülerine veya alışılmış ölçülere göre enli olan, genişliği fazla olan -1- [Tr]

g. 028b/11

ger : Eger edatının nazımda kullanılan şekli -5- [Far]

g. 070a/1, 080a/7, 083a/6, 084a/6

gerçek : İnkâr edilmeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, hakiki -2- [Tr]

[Tr]

g. 027a/12

g.+ dir 091a/5

gerek : Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan şey, lazım -17- [Tr]

g. 056b/2, 072b/14, 072b/16, 073a/2, 073a/4, 073a/6, 073a/8, 073a/10, 073a/12, 073a/14, 073b/2, 073b/4,

073b/6

g.+ dir 049b/14, 054b/8, 058b/2

g.+ dür 087b/1

geşt : Gezme, geçme, seyretme -1-

[Far]

g. itdim 074b/3

geşt ü güzār : Gezip tozma, gezip dolaşma -1- [Far]

g. 071a/4

getür - : Eklemek -20- [Tr]

g.- dikden 003b/3

g. 052a/12, 052a/19, 056a/9, 059a/12, 061b/9

g.- elim 047a/15

g.- emem 077a/2

g.- mekde 062b/13

g.- mezler 004a/1

g.- sen 003b/7, 003b/10, 004a/6

g.- señ 004a/8

g.- üb 003b/4, 047a/10

g.- ür 046a/6

g.- ürler 046b/6, 058b/11

g.- ürsen 004a/10

2 - : Bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek -1- [Tr]

g.- mek 006b/12

gevşek : Gerektiği kadar sıkı veya gergin olmayan, sıkıştırılmamış, çekilmemiş, gerilmemiş durumda bulunan-1-

[Tr]

g. 029b/1

gey - : Giymek -2- [Tr]

g.- erse 070a/3

g. 079a/5

geyil - : Bir giyecek eşyası bedene veya bir organa geçirilmek, giyilmek -1- [Tr]

g.- ür 081b/2

gez - : Bir yerde olmak, bulunmak, dolaşmak -1- [Tr]

g.- erim 074a/7

gibi : Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen -32- [Tr]

g. 003a/4, 003a/6, 003a/11, 003b/1, 003b/2, 003b/5, 003b/9, 004a/1, 004a/2, 004a/4, 004a/8, 004a/12, 006a/12, 016a/2, 016a/5, 046a/3, 054a/13, 055a/12, 057a/3, 073a/12, 074b/7, 085a/8, 089a/26, 089a/27, 089a/28, 089a/29

g.+ dir 043b/12, 047b/3, 048b/7, 064a/2, 064a/12, 064b/2

gice : Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarınca kadar süren karanlık zaman, gece -5- [Tr]

g. 017a/14, 044a/13, 049a/18, 064a/15, 085a/7

gicele - : Bir yerde geceyi geçirmek -1- [Tr]

g.- yelim 049a/18

gice yarısı : Gecenin ortası sayılan saat, günün yirmi dördüncü saati -1- [Tr]

g. 017b/17

gīdī : Pezevenk, deyyus -1- [Far]

g. 068a/8

gine : Yine, tekrar -2- [Tr]

g. 063a/6, 086a/3

gir - : Dışarıdan içeriye geçmek, içeriye varmak, dahil olmak -7- [Tr]

icerü g.- mek 008b/2

g. 055b/2

g.- dim 055b/12

g.- esin 055b/4

g.- esiñ 082a/7

g.- eyim 058a/4

g.- meyince 057b/8

girci : Girme işini yapan kimse, giren -1- [Tr]

g. 027b/1

Girid : Yunanistan'ın en büyük, Akdeniz'in beşinci büyük adası -1-

[Tr]

G. 077a/9

Giridī : Giritli-1- [Tr]

G. 001b/4

girü : Ayrıldığı yere tekrar dönmek -2- [Tr]

g. gelürem 062a/12

g. döneydi 063b/2

giryān : Ağlayan, ağlayıcı -2-

[Far]

g. 066a/9, 085a/2

git - : Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak -19- [Tr]

g.- elim 049a/8

g.- mek 007a/1

g. 052b/9, 083a/4

g.- di 089b/2

g.- digiñ 055b/2

g.- dikde 053b/13

g.- dim 062a/8

g.- ecegimiz 064a/4

g.- elim 088b/6

g.- er 072b/13, 086a/4

g.- erim 053a/4, 058b/7

g.- ersiñ 090b/18

g.- iyor 090a/9

g.- mek 061b/14

g.- mekdir 090b/19

giy - : Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek -1-

[Tr]

g.- mek 013b/5

göbek : Memeli hayvanlarda eteneden gelen damar örgüsünün yavrunun vücuduna girdiği delik -1-

[Tr]

g. 023a/8

gögercin : Pek çoğu evcilleşmiş olan, çeşitli türleri kutuplar dışında dünyanın her yerinde yaygın olarak yaşayan, gagası düz, tüyleri kalın ve sık, vücudu kısa, uzun zaman hızla uçabildiği için bilhassa askerlikte haberleşme işinde kullanılan, tane ve meyve ile beslenen tünek kuşu, güvercin -2- [Tr]
g. 035b/1, 078a/4

gögüs : Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü, bağır, döş, sine -3- [Tr]
g. 023a/4
g.+ üm 044a/15
g.+ üñ 057a/12

gök : Yeryüzünün üstünü kaplayan kubbe biçimindeki mavi boşluk, sema, asuman -1- [Tr]
g. 016a/16

gök kenarı : Ufuk çizgisi -1- [Tr]
g. 016b/3

göl : Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte durgun ve kalıcı su -1- [Tr]
g.+ e 075a/3

gölge : Işığın geçmesine engel olan bir cismin ışıklı yer üzerinde meydana getirdiği karartı -2- [Tr]
g. 017b/5
g.+ ler 067b/1

gönder - : Gitmesini sağlamak veya gitmesine yol açmak, yollamak -4- [Tr]
g. 052b/6
g.- em 054b/10
g.- esin 076a/8
g.- sem 056b/1

gönlek : Ceket veya yelek altına giyilen, vücudun üst kısmını örten giyecek, gömlek -2- [Tr]
g. 029b/9, 036b/14

göñül : İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin manevî yönü, yürek, dil -3- [Tr]
g.+ inde 061b/6
g.+ ümi 082a/7
g.+ üñ 076a/10

gör - : Gözle ve ışık yardımı ile bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek -20- [Tr]
g.- düm 055b/12, 091a/5
g.- dünmi 046a/11
g.- düñmi 046a/8
g.- eli 074b/1
g.- eliden 044a/8
g.- elim 052b/15
g.- emem 075b/5
g.- eyim 057a/7, 085b/7
g.- mege 075a/7
g.- mek 007a/5, 057b/4
g.- mem 071a/2
g.- meylim 077a/10
g.- meyesin 085a/4
g.- mez 083a/3
g.- sem 067a/4, 073a/4, 087b/1

görün - : Olduğu hissini vermek, etkisi bırakmak -2- [Tr]
g.- ür 071a/2
g.- düñ 074a/3

göt : Kalın bağırsağın dışarıya açılan deliği ve vücudun kuyruk sokumu bölgesi için kullanılan kaba söz, kıç, makat) -2- [Tr]
g. 024a/12
g.+ dür 070a/5

göyündür - : Yakmak -1- [Tr]
g.- di 091a/6

göz : İnsanda ve hayvanda görme organı -17- [Tr]
g. 021b/9, 071b/4
g.+ e 067a/5
g.+ lerim 073a/6, 083b/1

g.+ lerimi 057b/4
 g.+ üm 053a/10, 056a/4,
 056b/11, 070a/7, 072b/15, 073a/3,
 079a/1, 083a/2, 090a/2
 g.+ ümi 091a/7

göz kapağı : Göz yuvarlaklarının
 önünde bulunan ve birbirine yaklaşip
 kapanmak suretiyle gözü perde şeklinde
 örten organ -1- [Tr]
 g. 021b/11

gözle - : Dikkatle bakmak, gözle takip
 etmek -1- [Tr]
 g.- r 083b/1

gözyaşı : Ağlarken gözlerden akan
 berrak sıvı, yaş -1- [Tr]
 g. 024a/8

günāgün : Türlü türlü, çeşit çeşit -1-
 [Far]
 g. 049b/4

ğurbet : Yabancı memleket, yad el -1-
 [Ar]
 ğ. 083a/2

ğuruş : 1 liranın yüzde biri değerindeki
 Türk para birimi, guruş -3-
 [Ar]
 ğ.+ a 054a/4
 ğ. 084a/4
 ğ.+ dur 054a/7

güş : Kulak -2- [Far]
 g. itdiñ 079a/4
 g. 087b/2

güc : Yapılması, başa çıkılması zor olan,
 emek isteyen, yorucu, zor, müşkül, çetin
 -2- [Tr]
 g. 028a/8
 g.+ dür 079b/5

gül - : Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu
 veya bir şeye sevindiği zaman kesik
 kesik sesler çıkarmak suretiyle
 duygusunu, sevinç veya hayretini açığa

vurmak -3- [Tr]
 g.- mek 012b/3
 g.- esin 085a/5
 g.- se 071a/1

gül : Gül ağacının güzel kokulu, pek çok
 çeşidi bulunan çok makbul çiçeği
 -9- [Far]
 g. 041a/8, 041a/9, 041b/1,
 041b/2, 075a/3, 085a/8
 g.+ dür 067b/8
 g.+ ine 082b/4
 g.+ üñ 051a/2
gülāb : Gül suyu -1- [Far]
 g. 067b/9

güldür - : Gülmesine sebep olmak,
 gülmesini sağlamak -1- [Tr]
 g. 081b/6

güleş - : Rakiplerini yenmek için olanca
 kuvvetini kullanarak, el ve ayak oyunları
 yaparak mücadeleye girişmek, güreş
 yapmak, güreşmek -1- [Tr]
 g.- dim 091a/6

gülgün : Gül renkli, pembe -1-
 [Far]
 g. 071b/6

gülüş : Gülmek işi ve tarzı, yüzdeki
 gülme ifadesi, gülümseme, tebessüm,
 hande -2- [Tr]
 g. 066a/8, 081b/3

gümüş : Tabiatatta altın, bakır, bazen
 platinle birlikte bulunan, altından sonra
 en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve
 elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli
 süs eşyası îmaline yarayan, kendine has
 beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom
 numarası 47, sembolü Ag olan metal
 element, sim -2- [Tr]
 g. 021a/7, 081b/3

gümüslü : Üstünde gümüş bulunan,
 gümüşle süslenmiş olan -1-
 [Tr]

g. 080b/4

gün : Dünyanın kendi yörüngesi etrafında bir defa dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası -16- [Tr]

g. 017a/11, 017a/12, 049a/18, 063b/2, 063b/9, 064a/8, 070a/2, 073b/5, 086b/4

g.+ de 063b/2

g.+ dür 066b/4, 089a/8

g.+ i 017b/13

g.+ idür 077b/4

g.+ ki 017a/12

gündüz : Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün

-4- [Tr]

g. 017a/14, 044a/13

g.+ ler 064a/14, 064a/15

güneş : Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyaya en yakın yıldız -3- [Tr]

g. 016b/5, 049a/2

g.+ e 065a/7

gürüldi : Bulutlu havalarda şimşek çaktıktan veya yıldırım düştükten sonra gökyüzünden gelen gürleme sesi, gök gürültüsü -1- [Tr]

g. 016b/9

güt - : Peşini bırakmayarak devam ettirip yürütmek, takip etmek, sürdürmek -1- [Tr]

g.- erim 090a/11

güvel - : Yeşermek, yeşillenmek, güvermek -1- [Tr]

g.- ür 073a/3

güyā : Sözde, sanki -1- [Far]

g. 071a/5

güzel : Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren

-5- [Tr]

g. 052b/12, 072b/12, 078b/3, 080a/5

g.+ dir 070b/6

güzer : Geçme, geçiş -1- [Far]

g. 090a/6

hā'in : Hıyânet eden, sadâkat göstermeyen, güveni kötüye kullanan kimse -1- [Ar]

h.+ e 077b/3

hā'it : Duvar, tahta perde, çit -1-

[Ar]

h.+ iñde 087b/2

habbüllezī : Abdülleziz denen bitki ve meyvesi -1- [Ar]

h. 042a/11

haber : Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz -5-

[Ar]

h. 052a/12, 055b/10, 057b/11,

063b/10, 090b/9

habīb : Sevilen kimse, sevgili, dost -1-

[Ar]

h.+ imden 090a/3

habīs : Kötü, soysuz, alçak, fesat kimse -1- [Ar]

h.+ e 051a/17

hāce : Dini hizmetlerde görevli kimse, hoca, molla -1- [Far]

h. 042b/4

hācet : Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç -5- [Ar]

h. 006a/7, 054b/3

h.+ i 051a/7

h.+ im 081b/5

h.+ iñ 054a/14

hāci : Hacca giden kimse -2-

[Ar]

h.+ larıñ 090b/13

- h. 090b/13
- ḥadd** : Sınır -2- [Ar]
h. 004b/11, 047b/7
- ḥadden** : Fazla -1- [Ar]
h. 047b/13
- ḥādī‘aşera** : On birinci -1- [Ar]
h. 051a/14
- ḥadīs-i şerīf** : Hz. Muhammed’in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri -1- [Ar]
h. 089a/3
- Ḥāfız** : Kur’an-ı Kerim’i bütünüyle ezberlemiş olan kimse -1- [Ar]
H. 001b/4
- hafta** : Birbiri arkasına gelen yedi günden ibâret zaman bölümü -1- [Far]
h. 017b/11
- Ḥaḳ** : Allah, Cenâbıhak, Tanrı, Huda -4- [Ar]
H. 050b/12, 077b/7, 084a/6, 087b/3
- ḥākī** : Toprağa mensup, toprakla ilgili -1- [Far]
h. 071b/3
- ḥākīm** : Akıllı, derin düşünceli, hükümleri sağlam, basîret ve sağ duyu sâhibi kimse -1- [Ar]
h. 047a/12
- ḥaḳḳ** : Hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay -2- [Ar]
h.+ ımuızı 053b/2
h.+ ıñızı 053b/7
- ḥāl** : Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum -7- [Ar]
h. 003a/10, 003a/10, 047a/15, 058b/11
h.+ i 015b/7
h.+ ıñ 079a/4
h.+ inde 047a/2
- ḥala** : Bir kimsenin babasının kız kardeşi -1- [Tr]
h. 025a/13
- ḥālet** : Hal -2- [Ar]
h. 046a/5, 047a/20
- ḥālim** : Yumuşak huylu, yumuşak -1- [Ar]
h. 087a/7
- ḥalk** : Bir milleti meydana getiren insan topluluğu -6- [Ar]
h. 047a/12
h.+ dan 051b/12
h.+ ıñ 050b/12, 051b/7
h.+ a 050b/2
- ḥam** : Yeterince olgunlaşmamış -1- [Far]
h.+ dım 090a/11
- ḥamām** : Yıkılacak yer -1- [Ar]
h. 084b/5
- ḥāme** : Kalem -1- [Far]
h. 068b/5
- ḥāmīs** : Beşinci -2- [Ar]
h. 044a/4, 050b/4
- ḥāmīs ‘aşera** : On beşinci -1- [Ar]
h. 051b/14
- ḥamse** : Beş -1- [Ar]
h. 051b/19
- ḥāmūş** : Susmuş, sessiz -2- [Far]

- h. oluram 075b/2
h. 087b/2
- hançer** : Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak -1-
[Ar]
h. 032a/11
- handān** : Gülen, şen, neşeli -1-
[Far]
h. 066a/12
- hande** : Gülme, gülüş -1-
[Far]
h. idem 081a/4
- hāne** : Ev -1- [Far]
h. 074a/6
- hānedār** : Ev sahibi -1- [Far]
h. 080a/6
- Hanyalı** : Hanya'da doğmuş kimse -1-
[Tr]
H.+ dur 077b/5
- Hānyevī** : Hanyalı -2- [Tr]
H. 001b/1, 001b/4
- harāb** : Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş -1- [Ar]
h. 064a/8
- harābāt** : Meyhane -1- [Ar]
h. 083b/6
- harāmzāde** : Soysuz, ahlâksız kimse, haram yiyici -1- [Ar+Far]
h. 069b/1
- harār** : Daha çok kıldan dokunmuş büyük çuval -1- [Ar]
h. 070b/5
- harb** : Devletlerin birbirleriyle diplomatik münasebetlerini keserek yaptıkları silahlı çarpışma, savaş, cenk -2- [Ar]
h. 031b/4, 031b/4
- harekāt** : Hareketler, davranışlar -1-
[Ar]
h. 015b/8
- hareke** : Arap ve Osmanlı alfabesinde harflerin nasıl seslendirileceğini göstermek için üzerlerine veya altlarına konan üstün, esre ve ötre işaretlerinden her biri-1- [Ar]
h.+ si 003a/1
- hareket** : Davranış -1- [Ar]
h. 015b/10
- harf** : Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri-6- [Ar]
h. 004a/12, 015b/16, 046a/12, 046b/9, 047a/20
- hāric** : Bir şey için tayin edilmiş olan sınırın dışında kalan -1- [Ar]
h.+ dir 004b/11
- hārüb** : Keçiboynuzu -1-
[Far]
h. 040a/5
- hasb** : Kızamık -1- [Ar]
h.+ e 069b/2
- hasbühāl** : Konuşup dertleşme, halleşme, sohbet -1- [Ar]
h. 076a/2
- hased** : Başkasında olan bir nimeti çekememe, kendisine faydası olmadığı halde kıskançlık sebebiyle karşısındakinin sâhip olduğu nimetten mahrum kalmasını isteme, çekememe -1- [Ar]
h. 066b/3
- haşr** : Sınırlı ve dar bir yer içine alma -2- [Ar]
h. 004b/10, 047b/7
- hasret** : Özlenen şey veya kimse -1-

- [Ar]
h.+ im 075a/7
- hasta** : Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse -3-
[Far]
h. 074b/2
h.+ ya 075b/2
h.+ yım 080a/7
- hasūd** : Çok kıskanç, haset eden, kıskanan kimse -1- [Ar]
h. 051a/12
- haşin** : İnsanın üzerinde sert bir etki bırakan, kaba, kırıcı -1- [Ar]
h.+ dir 047a/17
- haşr** : Allah'ın kıyamet gününde, dünya hayatında işlediklerinin hesabını sormak üzere ölüleri diriltip bir araya toplaması -1- [Ar]
h. olursun 062b/7
- haṭā** : Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık -1- [Ar]
h.+ dan 015b/7
- hāṭır** : Bir kimsenin biri üzerindeki saygılı etkisi, itibar -2- [Ar]
h. 051a/12, 051b/2
- 2.** : Düşünme, akılda tutma yeteneği, zihin, hâfıza -1- [Ar]
h.+ a 077a/2
- haṭırla** - : Zihinde yeniden canlandırmak, akla getirmek -1- [Tr]
h.- rsam 058a/7
- hātıme** : Yazılı eserlerin o eserin özeti ve neticesi durumunda olan son bölümü, son söz -3- [Ar]
h. 005a/2, 005a/6, 048b/4
- hātm** : Yüzük, üzerinde mühür bulunan yüzük -1- [Ar]
- h.+ in 054a/1
- hattā** : “Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır -3- [Ar]
h. 044b/2, 044b/2, 089a/25
- hatun** : Kadın -1- [Far]
h. 082a/2
- hava** : Gaz tabakasının belli bir yer ve zamandaki meteorolojik durumu -3- [Tr]
h. 082a/1, 082a/1, 090b/20
- havec** : Havuç -1- [Far]
h.+ dür 079b/3
- havuç** : Maydanozgillerden, uzun ve sivri kökü sebze olarak yenen, vitamin bakımından zengin, besleyici, yetişmesi kolay otsu bitki -1- [Far]
h. 040b/6
- hayā** : Utanma -1- [Ar]
eyler h. 082b/1
- hayāt** : Doğumdan ölüme kadar geçen süre, yaşanan, yaşanmakta olan veya ileride yaşanacak zaman, ömür -3- [Ar]
h. 072a/7
h.+ imda 080b/5
h.+ in 079a/4
- hayāṭat** : Dikiş -1- [Far]
h. 073b/9
- hayır** : Öyle değil, olmaz, yok, asla anlamlarında olumsuzluk, ret ve inkar bildirir -2- [Ar]
h. 047b/8, 047b/9
- hayırlı** : Faydalı, makbul, iyi -1- [Tr]
h.+ dur 051a/2

ḥayr : Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş

-3- [Ar]

ḥ.+ ı 051b/12

ḥ. ola 052a/1, 079a/3

ḥayriyye : Hayırlı -3- [Ar]

ḥ. 086b/2

ḥ.+ den 004b/8, 061b/2

ḥayvān : Hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan canlı yaratık -1- [Ar]

ḥ. 033b/7

ḥayvānāt : Hayvanlar -2-

[Ar]

ḥ. 032b/10, 033b/6

ḥayyāt : Yılanlar -1- [Ar]

ḥ. 068a/11

ḥayyiz : Mekan, mevki, saha -1-

[Ar]

ḥ.+ inde 046a/5

ḥāzā : “Bu, şu, o” anlamında olup Arapça müzekker kullanılışların içinde geçer -5- [Ar]

ḥ. 001b/1, 005b/4, 046a/13,

046b/11, 047a/4

ḥazf : Ortadan kaldırma, kaldırılma, çıkarma, silme-5- [Ar]

ḥ. 002b/10, 002b/12, 003b/2

ḥ. olunmuşdur 047b/6

ḥ.+ den 002b/11

ḥāzır : Emir kipinin ikinci şahsı -5-

[Ar]

ḥ. 002a/7, 003b/2, 003b/5,

005a/10, 006b/2

ḥāzihi : Bu, şu, o anlamında olup Arapça müennes kullanılışların içinde geçer -1-

[Ar]

ḥ. 001b/2

ḥazret : Şahıs veya kutsal sayılan varlık

isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifade eder -2- [Ar]

ḥ. 063a/8, 071b/6

hem : Birden fazla şeyin birlikte bulunduğunu veya birden fazla işin birlikte yapıldığını gösterir -83-

[Far]

ḥ. 050a/12, 050a/12, 065a/2,

065a/4, 065b/3, 065b/6, 066a/4, 066a/8,

066b/5, 066b/6, 066b/10, 067a/3,

067a/7, 067a/9, 067a/16, 067b/12,

067b/16, 068a/4, 068a/7, 068a/9,

068a/11, 068b/5, 068b/7, 069a/3,

070a/1, 071a/7, 071b/2, 072a/3, 072b/7,

073b/10, 074a/1, 074a/2, 074a/5,

074b/4, 076b/1, 077a/8, 077b/3, 077b/6,

078b/2, 079b/3, 079b/4, 080b/1, 080b/2,

080b/6, 080b/7, 081b/4, 081b/8, 081b/9,

082a/2, 082a/3, 082a/4, 082a/6, 082b/1,

082b/4, 082b/7, 083a/2, 083a/4, 083a/6,

083a/7, 083b/3, 084a/3, 084a/5, 084b/1,

084b/3, 084b/4, 084b/7, 085b/1, 086a/1,

086b/2, 086b/7, 087a/3, 087b/1, 087b/6,

087b/7, 088a/3, 091a/4

hemān : Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden -4- [Far]

ḥ. 079a/5, 082b/3, 083a/1,

086a/5

hemāndem : Derhal, o anda, çabucak, hemen -1- [Far]

ḥ. 078a/7

hemrāh : Yol arkadaşı, yoldaş -1-

[Far]

ḥ.+ a 077b/6

hemşehrī : Aynı şehir ve memleketten olan kişilerden her biri -1-

[Far]

ḥ.+ dūr 077b/6

hemzāt : Birlikte doğmuş -1-

[Far]

ḥ. 002b/10

hemze : Elif, vav, ye ve he üzerine konan
 ء işareti -3- [Ar]
 h. 002b/12, 047b/5
 h.+ sin 003b/2

henüz : Daha şimdi, yeni -1-
 [Far]
 h. 077b/6

her : Tekil kelimelerin önüne getirilir ve
 o kelime için verilen hükmün aynı
 cinsten olan şeylerin hepsi için teker
 teker geçerli olduğunu gösterir -
 10- [Far]
 h. 002a/5, 048b/2, 051a/17,
 057b/3, 064a/8, 070b/6, 076a/7, 086a/3
 h. birine 043b/5

herdem bahar : Bir tür çiçek -1-
 [Tr]
 h. 042b/2

hesâb : Alınan şeylerin veya yapılan
 masrafın tutarı-1- [Ar]
 h.+ ı 055a/7

heves : İstek, arzu, meyil -1-
 [Ar]
 h. kı1 073b/5

hezâr : Bin -2- [Far]
 h. 074a/5, 083b/4

hıçkırık : Mide doluluğu veya asabi
 gerginlik sebebiyle diyaframın kasılması
 sonucu sıkışan havanın ses tellerinde
 meydana getirdiği ve titreşimle ağızdan
 “hık hık” diye düzenli aralıklarla çıkan
 ses -1- [Tr]
 h. 081a/2

hıfz : Ezberleme -1- [Ar]
 h. ide 077a/9

Hıfzî : Müellifin mahlası -1-
 [Ar]
 H. 088a/5

hinzır : Domuz -1- [Ar]

h. 071b/9

hıram : Salına salına, naz ve eda ile
 yürüme -1- [Far]
 eyle h. 074b/7

hırş : Bir şeyi elde etmek için duyulan,
 önüne geçilmez derecede kuvvetli istek
 -2- [Ar]
 h.+ ı 063b/12
 h. 063b/18

hırsız : Başkasının malını çalan kimse
 -1- [Tr]
 h. 020a/3

hırsızla - : Kimseye fark ettirmeden,
 gizlice yapmak -1- [Tr]
 h.- mağ 012a/9

hıyâr : Kabakgillerden, yaprakları geniş
 ve parçalı, ana yurdu Hindistan olan, bir
 yıllık otsu sürüngen bitki ve bu bitkinin
 meyvesi, salatalık -3- [Far]
 h. 042b/1
 h.+ dir 084b/2
 h.+ e 067b/1

hıç : Olumsuz cümlelerde ve soru
 cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir,
 katiyen, asla -4- [Far]
 h. 003a/6, 003a/9, 085a/4,
 091a/9

hikâye : Sırasıyla ve etraflıca anlatılan
 olay -1- [Ar]
 h. 051a/17

hikmet : Hak ve hakikate uygun, kısa ve
 manalı söz -1- [Ar]
 h. 073b/6

hilâf : Cedel ilminin eskiden
 medreselerde okutulan ve fikhî
 meselelere âit tartışma kurallarını konu
 edinen dalı, hilâfiyat -4- [Ar]
 h. 002a/2, 002a/3, 002a/10,
 011b/6

- h̄ilim** : Huy yumuşaklığı, yumuşak huyluluk, öfke ve hiddet gerektiren durumlarda kendini yenerek sâkin ve serinkanlı olma -1- [Ar]
h̄.+ i 075b/7
- h̄in** : Zaman, vakit -1- [Ar]
h. 048a/6
- h̄isâb** : Hesap -1- [Ar]
h̄. 055a/14
- h̄itâm** : Son, nihayet, bitim -4- [Ar]
h̄. 011b/12, 015b/6, 051b/19, 080a/5
- h̄izâ** : Karşı karşıya veya aynı seviyede bulunma durumu -1- [Ar]
h̄.+ sında 002a/6
- h̄izmetkâr** : Hizmet eden kimse, hizmetçi -4- [Ar+Far]
h̄.+ ı 052b/6, 054b/10
h̄.+ ıñızın 053a/16
h̄.+ la 052b/9
- h̄urûs ibigi** : Horoz ibiğigillerden, kırmızı çiçekleri horoz ibiğini andırdığı için bu ismi alan, ana yurdu Güney Asya olup memleketimizde de yetişen bir yıllık süs bitkisi -1- [Tr]
h̄. 042a/14
- h̄oş** : Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif -3- [Far]
h̄. 075a/6
h̄. geldiniz 090b/1
h̄. geldiñiz 077b/1
- h̄oşluğ** : Hoş olma durumu -1- [Tr]
h̄.+ uñ 068a/14
- h̄ub** : Güzel -1- [Far]
h̄.+ lar 090a/7
- h̄ubübât** : Buğday, arpa, mısır gibi taneli bitkiler, tahıl -1- [Ar]
h̄.+ a 069b/7
- h̄ud‘a** : Hile, düzen, oyun, aldatma -1- [Ar]
h̄. idem 081a/5
- H̄udâ** : Allah, Tanrı, Cenâbihak -3- [Far]
H̄. 016a/8
H̄.+ dır 065a/1
H̄.+ ya 053a/4
- h̄ulûl** : Gelip çatma, erişme -1- [Ar]
h̄. itmeden 058b/2
- h̄ulûşâne** : Safça, temiz bir şekilde -1- [Ar+Far]
h̄. 074a/3
- h̄ulûşperver** : Saf, temiz, dürüst -1- [Ar+Far]
h̄.+ im 011a/11
- h̄umâr** : İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlik -1- [Ar]
h̄. 070b/4
- h̄unnâk** : Bademcik iltihabı, boğak, anjin -1- [Ar]
h̄. 071b/2
- h̄urmâ** : Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi -2- [Far]
h̄. 039b/8, 042a/4
- h̄urûc** : Dışarı çıkma, çıkış -1- [Ar]
h̄.+ dur 080a/1
- h̄urûf** : Harfler -1- [Ar]
h̄. 042b/3
- h̄urûfât** : Harfler -2- [Ar]
h̄. 005a/4, 043b/3
- h̄urûf-ı cârre** : Harf-i cerler, cer harfleri -1- [Ar]

h. 043b/4

hurūs : Tavuk cinsinin dışısına göre daha iri ve gösterişli, renkleri parlak, ibiği büyük olan erkeği, horoz -1- [Far]

h. 075a/4

huşul : Hasıl olma, peyda olma, vücuda gelme -1- [Ar]

h. olsun 068a/13

huşusen : Hususi olarak, bilhassa, özellikle -1- [Ar]

h. 069b/7

hümām : Bir işe iyice sarılıp o işi başarmak için çaba gösteren, himmeti çok, gayretli kimse -1- [Ar]

h. 080a/5

hüsn : Güzel, iyi -4- [Ar]

h. 015b/6, 080a/5

h.+ i 067a/7

h.+ üñ 076a/11

hüveydā : Belli, apaçık, âşikâr -1- [Far]

h. 043b/6

hüzün : Gönülde hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder -1- [Ar]

h.+ üñ 073a/1

irmağ : Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu-1- [Tr]

1. 018b/9

ırz : Namuslu -1- [Ar]

ehli '1. 072a/6

ıscağ : Sıcak -1- [Tr]

1. 016b/15

ışır - : Dişler arasına alıp sıkamak, dişlemek -1- [Tr]

1.- mağ 012b/5

ışlat - : Islanmasına sebep olmak, ıslak duruma getirmek -1- [Tr]

1.- mağ 012b/9

ışmarla - : Bir şeyin hazırlanmasını, alınmasını veya getirilmesini bir kimseden istemek, sipariş etmek -3- [Tr]

1.- mağ 013b/12

1.- dım 053a/4

1.- r 091a/3

ıssı : Sıcak -1- [Tr]

1. 084b/6

ıyd : Bayram -1- [Ar]

'1. 055a/7

i - : Cevheri fiil -12- [Tr]

i.- di 046b/6, 048a/5, 057a/2, 090b/15

ben i.- di 063b/4

bilür i.- düm 063b/2

i.- ken 049a/3

i.- se 080a/7

i.- sem 075b/2

i.- sen 087a/6

i.- señ 076b/3, 087b/4

ib : Dokuma malzemesinden yapılan ve bağlamak için kullanılan, çeşitli kalınlıkta bükülmüş sicim, ip-2-

[Tr]

i. 019b/5, 032b/8

ibāret : Sâdece -den meydana gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey değil, ancak bu -1- [Ar]

'i.+ den 045b/6

ibne : Erkek erkeğe olan cinsî münasebette pasif durumdaki sapık erkek -1- [Ar]

i. 026a/9

ibrîk : Kulplu, emzikli, karınlı ve ince boyunlu su kabı -1- [Ar]

- i. 037b/9
- ibtidā** : Başlama -1- [Ar]
i. 056b/8
- īcāb** : Gerek, lüzum, iktiza, icap -2- [Ar]
ī. 047a/18, 047a/20
- icerü** : İçte kalan yer, iç kısım, iç taraf, içeri -1- [Tr]
i. girmek 008b/2
- icrā'** : Bir şeyi fiil hâline getirme, yapma, yürütme, uygulama -1- [Ar]
i. 073b/9
- ictināb** : Kaçınma, sakınma, çekinme, içtinap -1- [Ar]
i. 077a/8
- iç** - : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak -3- [Tr]
i.- mek 007a/4
i.- er 084a/1
i.- erim 083a/7
- iç** : Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil -4- [Tr]
i. 048a/13
i.+ i 080b/3
i.+ inde 076a/3
i.+ ine 064a/6
- içil** - : İçmek işi yapılmak -1- [Tr]
i.- en 083b/7
- içki** : İçilen şey -2- [Tr]
i.+ ye 067a/16
i. 072b/2
- içün** : Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı -9- [Tr]
i. 015b/9, 047a/1, 049b/14, 058a/15, 061b/14, 063b/14, 064a/8, 082a/1
- içür** - : İçmesini sağlamak veya içmeye mecbur etmek -1- [Tr]
i.- eceğim 076b/15
- iç yağı** : Geviş getiren hayvanların karın boşluğundan çıkarılan yağ -1- [Tr]
i. 038b/3
- id** - : Türkçede birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil -91- [Tr]
telīf i.- en 001b/1
i.- e 071b/6
baḥş i.- e 077b/7
hıfz i.- e 077a/9
irşād i.- e 087b/3
imdad i.- eHak 087b/3
i.- elim 002b/4, 016a/6
beyān i.- elim 043b/5, 051b/21, 059a/13
cem' i.- elim 058b/2
īrād i.- elim 004b/6, 015b/9
şurū' i.- elim 046a/13, 047a/10
ḥande i.- em 081a/4
ḥud'a i.- em 081a/5
nağme i.- em 056b/4
tezwīc i.- em 076a/4
i.- en 047a/14
eyilik i.- en 071a/5
me'mül i.- en 064a/2
i.- ene 004b/7, 065b/1
su'āl i.- ene 062a/16
i.- er 049a/3, 050a/16, 068b/4, 083b/2, 086b/7
'af i.- er 064b/13
'avdet i.- er 063b/9
beyān i.- er 048b/4
ihāta i.- er 070a/1
iḳtizā i.- er 006a/10
i'tikād i.- er 050b/2
me'mül i.- er 064a/2
mecrūh i.- er 078a/9
nidā i.- er 064a/8
şefā'at i.- er 063a/8
ta'zīm i.- er 069b/4

vefā i.- er 064b/13
 i.- er nefreti 077a/8
 du‘ā i.- erdim 059a/9
 i.- erim 049b/19, 057b/8, 062a/12
 ah i.- erim 082a/6
 murād i.- erim 061b/14
 setr i.- erim 075b/5
 tezvīc i.- erim 044a/3
 žāyi‘ i.- erim 058a/8
 i.- erim istiḥyā 073b/4
 me‘mūl i.- erimki 058b/7
 edā i.- eriz 055a/10
 қағ‘ i.- eriz 055a/8
 i.- erler 048a/7, 072b/9
 ilḥāk i.- erler 016a/4
 irād i.- erler 048a/10
 isti‘māl i.- erler 047a/3
 ta‘bīr i.- erler 047a/2
 ta‘zīm i.- erler 069b/4
 teṣbīh i.- erler 057a/12
 vaż‘ i.- erler 046a/7
 i.- ersen 003a/3, 003a/7, 003b/2,
 003b/5, 003b/8, 062b/7
 idḥāl i.- ersen 004a/5
 ilḥāk i.- ersen 003b/11, 004a/3
 žamme i.- ersen 003a/10,
 003a/12
 i.- ersin 002b/6
 ‘ad i.- ersin 050a/16
 cem‘ i.- ersin 063b/14
 emir i.- ersin 056a/6
 idḥāl i.- ersin 003a/5
 būs i.- esin 085b/7
 ferāmūş i.- esiñ 085a/6
 nūş i.- esin 085a/6
 baḥş i.- eydim 076b/14
 i.- üb 002a/5, 002a/9, 004b/2
 şurū‘ i.- üb 051b/21
 žamme i.- üb 047b/8
 ta‘zīm i.- erler 057a/13
 farż i.- elim 064a/14

‘idād : Sayı, hesap -1- [Ar]
 ‘.+ 1 048b/4

idḥāl : Dahil etmek -4- [Ar]
 i. 002b/6
 i. idersen 004a/5
 i. idersin 003a/5

i. itdikde 002b/8

iftirā : Bir kimseye aslı olmayan bir suç
 yükleme, bir kabahat yakıştıрма -2-
 [Ar]

i. 074a/6, 084a/3

iftirāk : Ayrılık, ayrılma, hicran -1-
 [Ar]

i. 086a/4

iğ : Büküm vererek lifleri iplik hâline
 getirmeye yarayan, bir ucu çengelli veya
 topuzlu, alt ucuna yakın kısmı şişkince,
 genellikle ağaçtan yapılmış alet -1-

[Tr]

i. 039a/9

igne : İki şeyi birbirine tutturmak için
 kullanılan ince, uzun, sivri uçlu çelik alet
 -2- [Tr]

i. 032a/10, 039a/7

iḥāle : Bir işi bir kimseye bırakma,
 havāle etme -1- [Ar]

i. 011b/10

iḥāta : Bir şeyin etrâfını çevirme,
 çevreleme, kuşatma, sarma -2-

[Ar]

i. 047b/19

i. ider 070a/1

iḥtilāfāt : Anlaşmazlıklar, ihtilâflar -1-
 [Ar]

i. 006a/8

iḥtimāl : Mümkün olma, imkân
 dahilinde bulunma, olabilirlik, olasılık
 -2- [Ar]

i.+ ini 015b/9

i.+ i 046a/11

iḥtirāk : Tutuşup yanma -1-
 [Ar]

i. 086a/4

iḥtişār : Kısaltma, anlama zarar
 vermeden açıklama ve ayrıntıları

çıkarak maksadı daha kısa ifade etme
-1- [Ar]
i. 011b/9

ih̄tiyār : Seçmek, tercih etmek -1-
[Ar]
i. it 087a/3

ih̄tiyārhl̄g : İhtiyar olma durumu, yaşlılık
-1- [Tr]
i.+ in̄ 063b/9

iki : Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı, 2 -18- [Tr]
i.+ dir 046b/17
i. 047a/5, 056b/11, 058a/4, 059a/17, 070a/7, 072b/15, 073a/3, 073a/11,
081b/2, 083a/2, 083b/1
on i. 059b/5
yigirmi i. 059b/14
i. biñ 060b/4
i. yüz 060a/13
i. yüz biñ 061a/3
i.+ dir 073b/10

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan -2- [Tr]
i. 016a/3, 043b/8

ikindü : İkinci namazı ve ikinci ezanı
-1- [Tr]
i. namāzı 018a/3

2. : Öğle ile akşam arasındaki zaman-1-
[Tr]
i.+ ye 067b/12

iki yüz : 200 sayısının adı -1-
[Tr]
i. 054a/4

ikrār : Dille bildirme, söyleme -1-
[Ar]
i. 090a/11

iktifā : Önündeki örneğe uyma, arkasından gitme -2- [Ar]

i. 003b/12
i. olunmuşdur 011a/14

iktizā : Gerekme, gerektirme -3-
[Ar]
i. ider 006a/10
i. itdigi 015b/10
i. itmez 050a/19

ilāc : Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücuda verilmek veya dışarıdan sürülmek suretiyle kullanılan maddelere verilen isim -2- [Ar]
i. 038a/10
i.+ im 071a/4

ilahī : Allah'la ilgili, Allah'a ait, Allah'a has, Allah'tan gelen, Tanrısal -1-
[Ar]
i. 090a/10

ile : İsimlerin sonuna gelerek berâberlik, refâkat, vâsita, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar -52-
[Tr]

i. 002b/2, 003b/8, 003b/12, 004b/10, 005a/1, 005b/2, 006a/6, 006b/4, 011a/13, 011b/4, 011b/5, 011b/9, 015b/11, 015b/13, 015b/15, 016a/9, 043b/5, 046a/7, 046b/8, 047a/2, 047b/10, 047b/17, 048b/13, 051a/2, 051b/2, 051b/19, 051b/20, 055a/4, 056a/12, 056b/6, 057b/11, 058a/1, 059a/14, 062b/7, 067a/8, 068a/6, 069b/6, 070b/7, 073b/2, 074b/6, 078a/8, 078b/4, 078b/5, 083b/4, 086b/1, 086b/4, 088a/5, 089a/22, 090a/8, 091a/2, 091a/6

ilet - : Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek-1- [Tr]
i. 052b/10

ilhāk : Bir yere katma, ekleme, ilâve etme -5- [Ar]
i. 071b/6
i. iderler 016a/4
i. idersen 003b/11, 004a/3
i. itmek 016a/1

‘ilim : Evrenin ve olayların bir bölümünü deneye ve gerçeklere dayanarak inceleyen ve bunlara âit yasaları çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, bilim -1- [Ar]
‘i. 042b/5

ilk : Sıra, zaman ve yer bakımından en önce olan, en önde gelen -1- [Tr]
i. 075b/4

illā : Ne olursa olsun, muhakkak, mutlaka, ille -3- [Ar]
i. 011b/5, 054b/3, 057b/12

‘illet : Bozukluk, arıza -1- [Ar]
‘i. 044a/3

‘ilm : Bilmek -6- [Ar]
‘i. 002b/7, 048b/7, 048b/12
‘i.+ e 070a/2
‘i.+ i 048b/12
‘.+ leriñ 048b/12

imām : Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse -1- [Ar]
i. 042b/7

īmān : Allah’a inanma, dini inanç -3- [Ar]
ī. 016a/12, 066a/2
ī+ iñ 062b/13

imdād : Yardım etmek, yardıma yetişmek -1- [Ar]
i. ideḤaḫ 087b/3

imdi : Şimdi -7- [Tr]
i. 004b/1, 043b/4, 047a/9, 055a/12, 058b/11, 063b/9, 089a/2

imig : Bingıldak -1- [Tr]
i.+ ine 075a/5

imkān : Mümkün olabilme derecesi -1- [Ar]
i.+ dan 004b/11

in - : Bulunduğu yerden aşağıya doğru gelmek-2- [Tr]
i.- mek 012a/2
i. 076b/7

inan - : Bir şeyi doğru olarak kabul etmek -1- [Tr]
i.- maḫ 013b/7

‘ināyet : Lütuf, ihsan, iyilik -2- [Ar]
‘i. 015b/5, 051b/19

incīr : Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, geniş ve dilimli yapraklı, sütlü, bâzıları tırmanıcı olan ağaç ve bu ağacın meyvesi -1- [Far]
i. 072a/4

indir - : Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini, inmesini sağlamak -2- [Tr]
i.- mek 012a/3
i.- mekde 063b/7

inhā’ : Bildirme, haber verme -1- [Ar]
i. 044b/2

inhişār : Yalnız bir şeye veya kimseye âit olma, başkası ile alâkası olmayıp bir yere, birine has olma, ona mahsus bulunma -1- [Ar]
i.+ ı 004b/10

iniş : Yukarıdan aşağıya doğru alçalan meyilli yer, yol -2- [Tr]
i. 019a/5
i.+ e 084a/5

insān : İki ayaklı, iki elli, akıllı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı-4- [Ar]
i. 021b/1, 024b/2, 025b/6

- i.+ a 072a/7
- intihāī** : Sonla, nihayetle ilgili -1-
[Ar]
i. 062a/14
- inzibāt** : Düzen -1- [Ar]
i.+ ı 002a/11
- ipek** : İpek böceği kozasından elde edilen ve dokumacılıkta kullanılan çok ince parlak tel -1- [Tr]
i. 039a/10
- iplik** : Pamuk, keten, yün, ipek vb.nden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun lif -2-
[Tr]
i. 039a/12, 091a/3
- īrād** : Söylemek -5- [Ar]
ī. 002a/4, 002a/13
ī. eyleyelim 043b/6
ī. idelim 004b/6, 015b/9
ī. iderler 048a/10
- irdir** - : Ermesini sağlamak, ermiş, erişmiş duruma getirmek -1-
[Tr]
i.- ir 050b/17
- irin** : Cerahat -1- [Tr]
i. 024a/7
- irşād** : Doğru yolu gösterme -1-
[Ar]
i. ide 087b/3
- ise** : Şart anlamı katar -10- [Tr]
i. 016a/4, 016a/4, 046a/5, 046a/6, 046b/5, 050a/19, 055b/10, 057b/15
i.+ n 066b/1
i.+ ñ 069b/4
- isim** : Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad -40- [Ar]
i. 002a/7, 004a/8, 016a/7
- i. 002a/7, 003b/7, 003b/8, 003b/9, 003b/10, 003b/11, 004a/9, 005b/1, 005b/2, 005b/3, 006a/5, 006b/5, 015b/16, 046a/5, 046b/5, 046b/17, 066a/2, 066a/3, 070a/5, 070a/6, 077b/3
i. ālet 004a/6, 005b/1
i. fā'il 005a/9, 005b/2, 006a/4, 006b/4
i. işāret 047a/3, 047a/5
i. işāretde 016a/3, 046b/15
i. mef'ûl 005a/9
i. mekân 004a/3
i. mensûb 003b/12
i.+ idir 067b/11, 068a/7
- İslambül** : İstanbul -1- [Tr]
İ.+ a 090b/19
- issi** : Sahip -1- [Tr]
i. 091a/1
- İstanbul** : Türkiye'nin en büyük şehri -1- [Tr]
İ.+ dan 052a/7
- iste** - : Bir şeye karşı istek duymak, o şeyi arzulamak, arzu etmek -15-
[Tr]
i.- rsen 050b/17
i.- mem 090b/17
i.- r 076b/3, 078a/3
i.- rim 052b/3, 055b/4, 076a/8
i.- rse 055a/7
i.- rsen 051a/12, 051b/2, 051b/7, 051b/12, 055b/14, 057b/4, 059a/5
- isti'āb** : İçine alma, içine sığma, içine sığdırma -1- [Ar]
i. 047b/19
- isticāb** : Şaşma, hayrette kalma, taaccüp etme -1- [Ar]
i. 087a/3
- istidrāk** : Zem gibi görünen sözlerle methetme sanatı -2- [Ar]
i. 047a/13, 047a/14
- istifhām** : Soru -2- [Ar]

i. 047b/3, 047b/7

istiğrāk : Bir şeyin içine gömülme, içine dalma, gark olma -2- [Ar]
i. 047b/18, 047b/19

istiḥyā : Haya etme, utanç duyma, utanma-1- [Ar]
iderim i. 073b/4

istikbāl : Gelecek zaman -4- [Ar]
i. 003a/3, 003a/6, 005a/10

isti‘māl : Kullanma -10- [Ar]
i. 011b/4, 046b/5, 046b/10
i. iderler 047a/3
i. olunsa 047a/5
i. olunur 044a/3, 046a/3, 046b/5
i.+ de 047b/3
i.+ iyle 046b/10

istisnā : Kural dışı olan şey veya kimse, müstesna -1- [Ar]
i. 047a/7

iş : Bir maksatla yapılan faaliyet, çalışma, amel -8- [Tr]
i. 007a/7, 052b/12, 084b/1
i.+ e 056b/1, 076b/5
i.+ imi 063b/2
i.+ ini 076b/12, 085b/2

‘iṣā : Akşamla yatsı arasındaki zaman -1- [Ar]
‘i.+ dur 079b/3

iṣārāt : İşaret -1- [Ar]
i. 005a/5

iṣāret : Gösterme -9- [Ar]
i. 002b/1, 004b/4, 046b/11, 047a/1, 047b/7
isim i. 047a/3, 047a/5
isim i.+ de 016a/3, 046b/15

işbu : Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu -1- [Tr]

i. 015b/8

işit - : Kulak yoluyla duymak -9- [Tr]
i.- mek 007a/5, 014a/6
i. 079a/1
i.- dim 052a/7
i.- diñ 047b/4, 052a/5
i.- elim 049a/18
i.- me 063a/6
i.- tiñ 077b/2

işkenbe : Geviş getiren hayvanların midelerinin ilk bölümü -1- [Far]
i.+ yi 070a/1

işkence : Aşırı gerginlik, sıkıntı, azap -1- [Far]
i. 017b/10

işle - : El emeği, göz nuru ile sanatlı bir şekilde ince iş yapmak -9- [Tr]
i.- mek 007a/7
i. 055a/12
i.- digini 063b/10
i.- diñ 052b/12, 077b/2
i.- me 089a/17
i.- r 055b/7
i.- yecek 063b/2
i.- yeydiñ 059a/8

işte : Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır -1- [Tr]
i. 043b/8

iştikāk : Bir kökten gelme, aynı kökten türeme -3- [Ar]
i. 002b/2
i. olunur 011b/3, 011b/4

iştirā’ : Satın almak -1- [Ar]
itdim i. 074a/6

it - : Etmek yardımcı fiili -40- [Tr]
i. 076a/6
iḥtiyār i. 087a/3

rahm i. 076a/5
 maḥv i.- di 079a/6
 mūrūr i.- di 046b/16
 iktizā i.- diği 015b/10
 i.- diğini 085a/8
 emir i.- diğim 055a/12
 cem‘ i.- diğimde 078a/6
 idhāl i.- dikde 002b/8
 şurū‘ i.- dikde 056a/12
 i.- dikden 004b/3
 îzāh i.- dikden 011b/8
 i.- dim 002a/9
 geşt i.- dim 074b/3
 taştir i.- dim 005a/1
 i.- dim iştirā’ 074a/6
 gūş i.- diñ 079a/4
 i.- me 070a/3, 072a/5
 cem‘ i.- me 063b/14
 diriğ i.- me 051b/12
 ʔama‘ i.- me 063b/12
 ḥulūl i.- meden 058b/2
 cābuk i.- mek 014a/1
 ilḥāk i.- mek 016a/1
 meks i.- mek 062a/12
 ʔan i.- mek 063b/16
 ʔatlı i.- mekdaḥı 083b/6
 tezvīc i.- mem 077a/3
 i.- memiş becidbecid 091a/3
 i.- meyeler 004b/8
 iktizā i.- mez 050a/19
 murād i.- mez 063b/7
 i.- se 063a/8, 071a/4, 086a/3
 i.- sem 073b/4
 ketm i.- sem 073b/6
 nūş i.- sem 073a/2
 ʔulm i.- meye 050b/2
 i. 068a/4
 gūş i. 068b/8

i‘tibār : Saygı görme, saygı gösterme,
 değer verme, kendine değer verilme -1-
 [Ar]
 i.+ ı 070a/3

i‘tikād : İnanma, kalben tasdik ederek
 inanma, inanç, inan -1- [Ar]
 i. ider 050b/2

ittifāk : Fikir birliğine varma, uyuşma,

anlaşmaya varma -1- [Ar]
 i. 086a/4

‘ivaz : Bir şeye karşılık olarak verilen
 veya alınan şey, bedel, karşılık -1-
 [Ar]
 ‘i. 002b/11

iyi : Beğenilecek, makbûle geçecek
 nitelikleri olan, kendisinde bulunması
 gereken vasıfları taşıyan -1-
 [Tr]
 i. 062b/7

iyilik : İyi olma durumu, iyi olan şeyin
 niteliği -1- [Tr]
 i. 029a/1

iyile - : Eylemek yardımcı fiili
 -2- [Tr]
 i. 057a/7
 ‘af i. 090a/11

iz : İnsan veya hayvan ayağının yerde
 kalan şekli -1- [Tr]
 i. 018b/10

‘izā : Eziyet verme, eziyet etme -1-
 [Ar]
 ‘i.+ dur 079b/3

izāfet : İlgi hali -1- [Ar]
 i.+ de 046a/5

izāh : Bir şeyi anlaşılacak şekilde
 anlatma, açıklama -2- [Ar]
 ī. 002b/4, 004b/2, 011b/4
 ī. itdikden 011b/8

izhār : Açığa vurma, meydana çıkarma,
 gösterme, aşık etme -1- [Ar]
 i. 048a/6

izin : Bir şeyi yapmak için verilen
 serbestlik, müsaade, ruhsat, destur -2-
 [Ar]
 i.+ inizle 053a/4
 i.+ in 057a/8

- ḳaba** : Hafif olduğu halde kalın veya hacmi büyük olan -2- [Tr]
ḳ. 027b/11, 071b/3
- ḳabā** : Üste giyilen elbise, önü daima açık duran kaftan, cüppe -1- [Tr]
ḳ. 069a/5
- ḳabaḳ** : Kabakgillerden, birçok cinsi bulunan, sürüngen gövdeli bitki ve bu bitkinin ağacı -2- [Tr]
ḳ. 040b/4, 076a/16
- ka‘be otluḡı** : Bir çeşit ot -1- [Tr]
ḳ. 041b/10
- ḳabīl** : Bu türlü, bu çeşit, bu cins, bunun gibi -1- [Ar]
ḳ.+ inden 045b/5
- ḳabīle** : Aynı soydan gelen ve bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, boy -1- [Ar]
ḳ. 082a/5
- ḳabḳacaḳ** : Tencere, tava, tepsi, sahan vb. mutfak eşyası, yemek konan veya pişirilen çeşitli kaplar -2- [Tr]
ḳ. 038b/8, 066b/8
- ḳabl** : Önce, evvel, mukaddem -1- [Ar]
ḳ. 086a/7
- ḳablubaḡa** : Vücudu, üzerinde baş, kuyruk ve ayaklarını çıkarabileceği delikler bulunan çok sert kemiksi bir kabukla kaplı, kısa bacaklı, dişsiz, gaga ağzılı, çok yavaş yürüyüştü sürüngen hayvan, kaplumbaḡa -2- [Tr]
ḳ. 020b/7, 034b/5
- ḳac -** : Birinden veya bir şeyden kurtulmak için süratle uzaklaşmak -2- [Tr]
ḳ.- maḳ 008b/10
ḳ.- ma 067a/4
- ḳ. 083a/4
- 2 -** : Uzak durmak -1- [Tr]
ḳ. 048b/13
- ḳaç** : Ne kadar -1- [Tr]
ḳ.+ a 044a/11
- ḳaçıcı** : Bir yerden kaçan kimse -1- [Tr]
ḳ. 029b/3
- ḳader** : Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilmiş hükümlerin bütünü, alın yazısı -1- [Ar]
ḳ.+ im 090a/10
- ḳadın** : Erişkin duruma gelmiş dişi insan -3- [Tr]
ḳ.+ im 058a/4
ḳ. 068a/6
ḳ.+ a 082a/2
- ḳadīm** : Geçmiş uzun zamâna dayanan, eski -1- [Ar]
ḳ. 064a/10
- ḳadir** : Değer, kıymet -1- [Tr]
ḳ. 075b/2
ḳ.+ inizi 090b/4
- Ḳaf** : Anka kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsanevi daḡ -1- [Tr]
Ḳ. taḡından 091a/7
- ḳāf** : Arap alfabesinin yirmi birinci harfi ve bu harfin adı -3- [Ar]
ḳ. 015b/11, 015b/12, 015b/14
- ḳāfī** : Yeten, yetişen, elveren, yeterli, kifayet eden -2- [Ar]
ḳ.+ dir 011b/2, 058a/15
- ḳaftān** : Ekserisi süslü ve kıymetli kumaştan, boyu diz kapaḡına veya topuklara kadar inen, önden açık,

bazısının kolları yarıya kadar yırtmaçlı,
astarsız hafif üst giyeceği -1-

[Far]

ķ. 030a/12

ķađıd : Hamur hâline getirilmiş bitki
maddelerindeki çok ince liflerin
keçeleştirilmesi suretiyle imal edilen,
yazı yazmak, kitap basmak, sarmak,
kaplamak gibi birçok işte kullanılan ince
yaprak, kağıt -2- [Far]

ķ. 031a/5

ķ.+ a 068b/5

ķahve : Para ile kahve, çay vb. şeyler
içilen ve oturulup konuşulan, vakit
geçirilen dükkân -3- [Ar]

ķ. 055b/2, 055b/12, 084a/1

ķahvehâne : Para ile kahve, çay vb.
şeyler içilen ve oturulup konuşulan,
vakit geçirilen dükkân, kahve -1-

[Ar+Far]

ķ. 084a/1

ķā'ide : Bir ilim kolunda istenen sonuca
varabilmek, doğru sonuç alabilmek için
uyulması gereken ve önceden bulunup
belirlenmiş olan esaslardan her biri,
kural -3- [Ar]

ķ. 011b/6, 045b/14

ķ.+ si 016a/1

ķaķı - : Öfkelenmek, kızmak -1-

[Tr]

ķ.- yub 091a/1

ķal - : Olduğu yerde ve olduğu halde
durmak -10- [Tr]

ķ.- maķ 007a/2

ķ.- ayımmı 081a/1

ķ.- dı 091a/4

ķ.- dım 077b/2

ķ.- ıyor 090a/9

ķ.- ma 074b/7

ķ.- madı 088a/1

ķ.- mışdır 047b/10

ķ.- sam 072b/16

ķalaķal - : Beklemediği bir durum
karşısında ne yapacağını bilemeyip
şaşırmak, şaşırıp kalmak -1-

[Tr]

ķ.- urem 087a/6

ķalay : Yumuşak, gümüş beyazı
renginde, düşük sıcaklıklarda kolayca
eriyen, çok iyi parlatabilen, ince levhalar
hâline getirilebilen, normal sıcaklıklarda
havada oksitlenmeyen, lehim îmaline
yarar, yoğunluğu 18°'nin altında 5.8,
üstünde 7.2, erime derecesi 232°, atom
ağırlığı 118,70, atom numarası 50,
sembolü Sn olan metal element -1-

[Tr]

ķ. 021a/9

ķalb : İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü
bütün duyguların, anlayış, duyuş, sezış
yeteneklerinin kaynağı olduğu kabul
edilen, insanın manevî varlığının
merkezi, gönül -4- [Ar]

ķ.+ imdeki 057b/7

ķ.+ i 080a/1, 087a/7

ķ.+ lere 062b/11

ķalbur : İri taneli maddeleri elemeye
yarayan, tahta bir çembere gerilmiş
delikli deri veya kafes kafes telden ibaret
alet -1- [Ar]

ķ. 037a/10

ķaldır - : Bulunduğu yerden yukarıya
doğru hareket ettirmek -1-

[Tr]

ķ. 058a/4

ķal'a : Eskiden düşmana karşı koymak
ve güvenliği sağlamak için savunulması
gerekten önemli noktalara yapılan
yüksek, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı,
sağlam ve kuvvetli yapı -1-

[Ar]

ķ. 058a/15

ķal'a gözedici : Kale muhafızı -1-

[Tr]

ķ. 020a/4

qalem : Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde alet -4-
[Ar]
k. 011b/5, 031a/6
k.+ i 059a/12
k.+ lerimi 058a/8

qalemtırâş : Eskiden kamyş kalemleri açmakta kullanılan uzun saplı, 15 – 20 santim boyunda küçük bıçak -1-
[Ar+Far]
k. 031a/11

kalıpla - : Kalıba vurmak, kalıba çekmek -1- [Tr]
k.- maq 013a/7

qalîl : Çok olmayan, az -2-
[Ar]
k.+ dir 011b/7
k.+ ede 011b/12

qalk - : Oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak, ayak üstü durmak -2- [Tr]
k. 049a/8, 088b/6

qalkân : Eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper -1-
[Tr]
k. 031b/7

qamer : Ay -1- [Ar]
k. 016b/6

qamış : Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş, yüzü boğumlu bitki -1- [Tr]
k. 040a/6

qamîş : Gömlek -1- [Ar]
k. 078b/4

qamu : Bütün, hep -2- [Tr]
k. 074b/3, 076b/14

qan : Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı -1- [Tr]
k. 024a/4

qanâ'at : Az şeyle yetinme, iktisatlı davranma -1- [Ar]
k. 063b/18

qanarya : Serçeğillerin ötücü kuşlar sınıfından, ana vatanı Kanarya Adaları olan, serçe büyüklüğünde, güzel ötüşlü, çoğu sarı renkte, kısa ve kalın gagalı kuş. -1- [Tr]
k. 083a/6

qanat : Kuşlarda ve böceklerde gövdenin iki yanında yer alan ve uçmayı sağlayan açılır kapanır bir çift organ -2-
[Tr]
k. 035b/7
k.+ ın 091a/4

qanbur : Sirtında veya göğsünde böyle bir çıkıntı bulunan kimse -1-
[Tr]
k. 025b/10

qand : Şeker, şeker kamışı -1-
[Ar]
k. 067a/2

qanda : Nerede -1- [Tr]
k.+ ydîñ 067a/2

qandîl : Sıvı halindeki yağa batırılmış bir fitilin yanması suretiyle ışık veren aydınlatma aleti -1- [Ar]
k. 038b/12

Qandiye : Yunanistan'ın Girit adasının en büyük şehri-1- [Tr]
K. 076a/3

qanlı : Kağnı -1- [Tr]
k.+ ya 091a/4

qankı : Hangi -2- [Tr]

ķ. 053a/1
ķ.+ sı 053a/1

ķānūn : Kural -5- [Ar]
ķ. 015b/9, 015b/9, 015b/11,
015b/12, 015b/13

ķapa - : Kapı, pencere, kepenk, kanat, kapak gibi şeyleri kapalı duruma getirmek, yerine oturtmak, kapatmak
-1- [Tr]
ķ.- maķ 012a/6

ķapak : Her türlü kap kacak, kutu gibi şeyleri kapamaya, örtmeye yarayan nesne -1- [Tr]
ķ. 037b/11

ķapan : Bâzı hayvanları yakalamak için kullanılan taşınır tuzak -1- [Tr]
ķ. 084b/3

ķaplan : Kedigillerden, sarımtırak kahve renkli postu kendine has şekilli siyah çizgilerle kaplı, karnı beyaz, kuyruğu halka halka, çok kuvvetli, iri, çevik, yırtıcı hayvan -1- [Tr]
ķ. 033b/9

ķapu : Giriş çıkışı sağlamak için bir yere yerleştirilen, tahta yahut demirden iki veya tek kanatlı açılır kapanır düzen, kapı -2- [Tr]
ķ. 036a/8
ķ.+ sından 058a/15

ķapucu : Gireni çikamı çok olan büyük binalarda, apartman ve iş yerlerinde kapıyı bekleyen, bazı bakım ve hizmetleri yapan kimse, kapıcı -1- [Tr]
ķ. 043a/14

ķar : Havadaki su buharının donmasından meydana gelen ve yağmur gibi yağın hafif beyaz taneler -2- [Tr]
ķ. 016b/10

ķ.+ a 076b/12

ķara : Kömür renginde olan rengin adı -4- [Tr]
ķ. 022b/2, 030b/11, 076b/12, 083a/4

ķarabataķ : Perde ayaklılardan, dünyanın her tarafındaki deniz ve göl kıyılarında yaşayan, dalarak avladığı balıklarla beslenen, kuvvetli ve sivri gagalı, siyaha yakın renkli deniz kuşu -1- [Tr]
ķ. 067a/7

ķarala - : Yazmak, yazıvermek -1- [Tr]
ķ. 063a/4

ķaranfil : Kırmızı, pembe, alaca ve çeşitli renklerde çiçekler açan, düğüm düğüm ince saplı otsu süs bitkisi ve bu bitkinin çiçeği -3- [Far]
ķ. 041a/12, 082b/3
ķ.+ dür 082b/3

ķaranlık : Işıklı olmama durumu -2- [Tr]
ķ. 017a/16, 017a/17

ķardaş : Kardeş -1- [Tr]
ķ.+ lar 068a/2

ķarı : Kaba konuşmada kadın -5- [Tr]
ķ. 024b/6, 069a/1
ķ.+ lar 081b/2
ķ.+ lara 045a/9
ķ.+ ya 045a/9

ķarın : İnsan ve hayvan vücudunun kaburgaların kenarından kasıklara kadar olan ve iç boşluğunda mide, bağırsak, böbrek, safra kesesi, rahim, dalak, karaciğer gibi organlar bulunan kısmı, batın -6- [Tr]
ķ. 023a/5, 066b/7, 066b/9, 073b/8
ķ.+ ı 025b/13

ķ.+ ım 051b/17

ķarındaş : Kardeş -5- [Tr]

ķ. 025a/4, 025a/5, 069b/6

ķ.+ ım 065b/7

ķ.+ ımı 046a/9

ķarış : Parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesafe -1-

[Tr]

ķ. 024b/1

ķarīb : Yakın -3- [Ar]

ķ.+ dir 015b/12

ķ. 019b/10

ķ. olan 015b/14

ķarpüz : Kabakgiller familyasından, sürünge gövdeli bir yıllık bitki ve bu bitkinin çok çekirdekli meyvesi -2-

[Far]

ķ. 041a/3, 067b/1

ķarṭal : Kartalgiller familyasından, beyazla karışık esmer renkte, yuvasını yüksek kayalıklara kuran, kanatları uzun, kuvvetli gagasının ucu iyice kıvrık, ayakları parmaklarına kadar tüylerle kaplı, sağlam yapılı, zararlı hayvanları yiyerek tabiatta denge unsuru olan, çok büyük yırtıcı kuş -2-

[Tr]

ķ. 035b/13

ķ.+ ı 091a/5

ķarz : Ödünç -1- [Ar]

ķ.+ a 070a/6

ķasāvet : Üzüntü, gam, keder, tasa -1- [Ar]

ķ. 084b/1

ķāse : Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak -1- [Far]

ķ. 090a/5

ķasık : Vücudun karnın altı ile uyluğun üstü arasında kalan kısmı -1-

[Tr]

ķ. 023b/5

ķāşid : Haber götüren, postacı, ulak -1- [Ar]

ķ. 016a/14

ķaşkatı : Çok katı, çok sert -1- [Tr]

ķ. 077b/2

ķaşnı : Maydanozgiller familyasından, şeytan tersi, çadır uşağı otu gibi bitkilerden elde edilen bir nevi zamk -1-

[Tr]

ķ. 042a/13

ķaşşāb : Koyun, kuzu, sığır, dana gibi eti yenecek dört ayaklı hayvanları kesen veya kesilmiş hayvanları parçalayarak satan kimse, kasap -3- [Ar]

ķ. 043a/7, 054b/6

ķ.+ ı 054b/3

ķaş : Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar -1- [Tr]

ķ. 021b/8

ķaşı - : Vücudun herhangi bir yerinde duyulan, kaşıntı denen hafif yanma veya batmaya benzer hissi gidermek için bu hissini duyulduğu yeri tırnakları veya başka bir şeyi üzerinde gezdirmek suretiyle hafifçe ovma, hafifçe kazır gibi yapmak -1- [Tr]

ķ.- maķ 014a/2

ķaşıķ : Sulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofraya aleti -4-

[Tr]

ķ. 037b/13

ķ. 066a/5, 070b/3

ķ.+ la 070b/3

ķat : Bir binanın üst üste olan ve döşemelerle birbirinden ayrılan kısımlarından her biri -1- [Tr]

ķ. 067b/8

ķat - : Bir Şeyin içine, ũstüne veya yanına miktar veya niteliğini değiştiren bir Şey koymak, ilave etmek, eklemek -1- [Tr]
ķ.- asın 086a/2

ķat' : Devam etmeyecek Şekilde bitirme, son verme -1- [Ar]
ķ. ideriz 055a/7

ķatı : Kolaylıkla Şekil verilemeyen, kolay iŐlenemeyen, ũzerine parmakla basıldığında okmeyen -1- [Tr]
ķ. 029a/13

2. : Çok, pek, pek çok -9- [Tr]
ķ. 065b/2, 070b/1, 071b/1, 071b/5, 072a/2, 072b/10, 075a/3, 075a/7, 080b/3

ķatik : Karın doyurulurken baş yiyecek sayılan ekmeğin yanına katılan herhangi bir yiyecek -2- [Tr]
ķ. 038b/10, 082a/4

ķatır : Erkek eŐekle kısırağın iftleŐmesinden doğan, eŐekten bũyũk, başı iri ve uzun, yelesi kısa, gŕđsũ dar, karnı geniş, sağrısı ve bacakları cılız, uzun kulaklı, kuvvetli, dayanıklı, ağır işlere, dağlık araziye uygun melez hayvan-1- [Tr]
ķ. 033a/1

ķatib : Yazan, yazıcı, katip -1- [Ar]
ķ. 031a/3

ķatil : Őldũren, Őldũrũcũ -1- [Ar]
ķ.+ den 064a/12

ķatl : Őldũrmek -1- [Ar]
ķ. itmekdağı 083b/6

ķavā'id : Kurallar, kaideler -1- [Ar]
ķ.+ e 004b/9

ķavaķ : Sŕđtŕgillerden, sulak yerlerde yetişen, yaprakları uzun saplı ve dişli, boyu dũzgũn ve bāzı tũrlerinde 30 40 metreyi bulacak uzunlukta, kerestesi için dikilen, odunu gevşek ve kof, kabuğu kavlayıp dŕkũlen bir ağaç -2- [Tr]
ķ. 066b/11
ķ.+ a 091a/8

ķavl : Sŕz, kelam -1- [Ar]
ķ. 086a/6

ķavuķ : İdrar torbası, sidik torbası, mesane -1- [Tr]
ķ. 023b/9

2. : ũzerine sarık sarılan çeşitli biçimdeki baş giyeceği -1- [Tr]
ķ. 029b/8

ķāvun : İki enekliler sınıfının kabakgiller familyasından, sũrũngen gŕvdeli bitki ve bitkinin meyvesi -2- [Tr]
ķ. 040b/1
ķ.+ dur 067b/2

ķavuŐ - : Başka yerde olan, hasreti çekilen bir kimseyi veya Şeyi tekrar bulmak ve gŕrmek, bir araya gelip buluŐmak -1- [Tr]
ķ.- uruz 084a/5

ķayd : Kaygı, endiŐe, tasa -1- [Ar]
ķ.+ ina 051b/17

ķaymana : Kadına gŕre kocasının, erkeğe gŕre karısının annesi, kayınvalide -2- [Tr]
ķ. 025b/3, 080b/6

ķayınata : Bir kadına gre kocasının, bir erkeğe gre karısının babası, kayın peder, kayın baba -2- [Tr]
ķ. 025b/2
ķ.+ dır 080b/6

ķayna - : Bir kap içindeki sıvı sıcaklığı belli bir dereceyi bulunca fokurdamak -1- [Tr]
ķ.- maķ 012a/7

ķaynat - : Bir Şeyin, pişirmek veya belli bir işleme tbi tutmak maksadıyla su veya bir sıvı içinde kaynamasını sağlamak -1- [Tr]
ķ.- dım 091a/2

ķaz : rdekigiller familyasından, gri ve beyaz tüylü, bitkiyle beslenen, bazı türleri gebe olan, bazı türleri ise kümes hayvanı olarak yetiştirilen, perde ayaklı büyük kuş cinsi -2- [Tr]
ķ. 035b/5, 071b/9

ķaz : Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hadise -1- [Ar]
ķ. eylemeye 051a/7

ķazęan : Kazan -1- [Tr]
ķ.+ a 091a/2

ķazıķ : Toprağa çakılan, ucu sivritilmiŐ ağaç, sırik veya odun -1- [Tr]
ķ. 082a/4

ķazılı : KazılımiŐ, oyulmuş -1- [Tr]
ķ. 091a/4

ķazzs : Ham ipeği işleyen, iplik ve ibrişim durumuna getiren kimse -1- [Tr]
ķ. 043a/2

ķei : Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve pstekisi için yetiştirilen, çenesinde sakalı bulunan, bitkilere çok

zararlı, evcil memeli hayvan -4- [Tr]
ķ. 033a/11, 033a/12, 054b/14
ķ.+ niņ 070a/1

ķeđ : alıŐıp çabalama, uęraŐma, çaba -1- [Ar]
ķ. 086a/6

ķeder : Gnl üzüntüsü, i darlığı, gam, tasa -1- [Ar]
ķ.+ ler 072b/13

ķedi : Kedigiller familyasının evcilleşmiş yegne türü olan meşhur hayvan -3- [Tr]
ķ. 033b/4, 033b/5, 068a/8

ķeflet : Bir borcun borçlu tarafından yerine getirilmesi sorumluluğunu alacaklıya karşı üçüncü kişi olarak üzerine alma, kefil olma -1- [Ar]
ķ. 077b/3

ķefen : Gmlmek için hazırlanan bir müslüman lsnn kabre konmak üzere yıkandıktan sonra sarıldığı amerikan bezi -1- [Ar]
ķ. 087b/7

ķeklik : Tavukgillerden, eti için avlanan, tüyleri boz, ayakları ve gagası kırmızı, güvercin büyüklüğünde kuş -2- [Tr]
ķ. 074b/7, 081b/9

ķelm : Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş sz, ifade -2- [Ar]
ķ. 047a/14
ķ.+ ını 063a/6

ķelepek : Kurtların gelişmiş Şekli olan, vücutları ve kanatları rengrenk çok ince pullarla kaplı, drt kanatlı bceklere verilen ortak isim, kelebek -1- [Tr]
ķ. 036a/4

keler : Kertenkele, bukalemun gibi yerde sürünerek ilerleyen, beşer parmak ve dörder ayaklı, çok uzun kuyruklu sürüngenlerin ortak adı -2-
[Tr]
k. 034a/1
yeşil k. 036a/5

kelimāt : Kelimeler -8- [Ar]
k. 002a/9, 004b/9, 005a/6, 011b/6, 026b/1, 044a/3, 047b/12
k.+ ıdır 048a/6

kelime : Bir veya birkaç heceden meydana gelen anlamlı söz, sözcük -4-
[Ar]
k.+ si 002b/7
k. 047b/7, 051a/17
k.+ sini 002b/7

kemān çekici : Okçu, okçulukta mahâret sâhibi olan kimse -1- [Tr]
k. 043a/9

kemā yenbağī : Gereği gibi, lâıyk olduğu gibi, uygun şekilde -3-
[Ar]
k. 011b/5, 016a/6, 043b/6

kemer : Yapıların kapı, pencere gibi kısımlarını, su yolu, geçit, köprü açıklıklarını, oyuğu aşağı bakacak şekilde üstten kavisli olarak örten yapı unsuru -1- [Tr]
k. 018b/7

kemik : İnsanda ve omurgalı hayvanlarda vücudun çatısını meydana getiren ve yumuşak kısımlara destek olan beyazımsı sert organların ortak adı -2- [Tr]
k. 024a/2
k.+ leri 055a/5

kenār : Bir şeyin bitiş kısmı, bitiş yeri, uçta kalan kısmı -1- [Far]
k. 026b/9

kendi : Kişinin öz varlığı, zâtı -5-
[Tr]
k.+ ne 063a/6
k.+ ñ 085a/6
k.+ ne 071a/5
k.+ ni 063b/7
k.+ ye 064b/13

kene : Köpek, at, koyun, deve vb. hayvanların derilerine yerleşip kanlarını emen asalak böcek, sakırğa -1-
[Far]
k. 034b/2

kepçe : Çorba, hoşaf gibi sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan uzun saplı, büyük ve derince kaşık -1- [Far]
k. 037b/12

kepek : Öğütülüp elenen tahıl tanelerinden eleğin üstünde kalan kabuk kırıntıları -1- [Tr]
k. 038b/1

kepeng : Kapı, pencere, dükkân girişi vb. açıklıkları örtmek için takılan, tahta veya demirden, eğreti veya yerleşik, açılır kapanılır kanat -1- [Tr]
k.+ i 076b/8

kerim : Kerem sahibi kimse, cömert, alicenap -1- [Tr]
k. 064b/13

keriz : Pis suların aktığı mecra, çirkef lağımı -1- [Far]
k. 019b/7

kerpiç : Tuğla gibi kalıplara dökülerek güneşte kurutulmuş samanlı balçık, çiğ tuğla -1- [Tr]
k. 091a/2

kerrāt : Kereler, defalar, kezler -1-
[Ar]
k. 068a/3

kerre : Defa, kez -1- [Ar]

- k. 002b/11
- 2.** : Bir sayının diğeriyle çarpılacağını ifade eder -1- [Ar]
biñ k. biñ 061a/14
- kes** - : Bıçak, makas, balta vb. bir âletle ikiye ayırmak -6- [Tr]
k. 052b/15
k.- er 081b/4
k.- mek 008b/8, 052b/3
k.- mez 081b/5
- kes** : Kimse, kişi, şahıs -3- [Far]
k. 069a/6, 077a/8, 078b/3
- kesâfet** : Sayıca çok olma, kalabalık, çokluk -1- [Ar]
k. 011b/11
- kesb** : Kazanmak, edinmek -1- [Ar]
k. eyle 085a/3
- kesek** : Çimen yapılmak üzere bir yere ekmek için üstündeki otlar beraber çıkarılmış toprak parçası -2- [Tr]
k. 018b/2
k.+ lere 083b/5
- keser** : Ortasında çivi çıkarmaya mahsus bir delik bulunan, bir tarafı köşeli, bir tarafı keskin ağızlı bir demir ve bunun geçirildiği sert tahta bir saptan ibaret kesme, yontma ve çakma aleti -3- [Tr]
k. 032a/8
k. 081b/4
k.+ dür 069a/3
- keşir** : Çok, bol -5- [Ar]
k.+ e 002a/5, 002a/10, 004b/12, 011a/13
k.+ esi 006a/8
- kesre** : Arap ve Osmanlı alfabesinde altına konduğu sessiz harfi ı veya i sesiyle berâber okutan hareke, esre -1- [Ar]
k. 046a/7
- keşret** : Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyadelik -2- [Ar]
k. 011b/3
k.+ i 047a/9
- kestane** : Kayıngillerden, sert ve dayanıklı kerestesi çok makbul, yaprakları sert, parlak, uzun ve dişli, gövdesi dik, ılık bölgelerde yetişen uzun ömürlü orman ağacı ve bu ağacın meyvesi -1- [Yun]
k. 040b/12
- keşf** : Meydana çıkarma -1- [Ar]
k. 011b/4
- keşîş** : Manastırda münzevi bir hayat yaşayan, hiç evlenmemiş Hıristiyan papazı -2- [Far]
k.+ e 065b/3, 077a/7
- keşke** : Dilek cümlelerinin başına getirilen ve “ne olurdu” anlamında özlem veya esef bildiren temenni sözü -1- [Far]
k. 063b/9
- ketân** : Lifleri dokumacılıkta kullanılan, çiçekleri göz alıcı, yaprakları basit, kireçli toprakları ve ılık iklimi seven otsu bitki -2- [Tr]
k. 068b/4
k.+ iñ 069a/7
- ketm** : Saklama, gizli tutma, göstermeme -3- [Ar]
k. 057b/8
k. eylemem 071b/1
k. itsem 073b/6
- kettân** : Keten -1- [Ar]
k. 069a/4
- kezâlik** : Bu da öyle, yine öyle, keza-1-

- [Ar]
k. 016a/3
- kı1** - : Etmek, eylemek, yapmak -
12- [Tr]
k.- dım 044a/8
k. 066a/13, 081b/6
heves k. 073b/5
terahhüm k. 069b/5
tevbe k. 086a/7
k.- a 050b/17
k.- am 081a/1
k.- ar 086b/7
namāz k.- ar 086b/7
müşerref k.- dıñız 090b/2
k.- sun 090b/4
- kılıç** : Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz, uzun kesici silah, kılıç -2-
[Tr]
k. 031b/5
k.+ dır 068b/2
- kılıççı** : Kılıç yapan kimse -1-
[Tr]
k. 043a/8
- kın** : Çakı, bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kılıfı -1- [Tr]
k. 031b/6
- kır** : Kül rengine çalan beyaz-1-
[Tr]
k. 067b/15
- kır** : Sert bir şeyi üzerine vurarak veya bir kuvvet tatbik ederek parçalamak -1-
[Tr]
k.- dım 090a/5
- kırā'at** : Okumak işi, okuma -2-
[Ar]
k. 016b/7
k. olunur 019b/10
- kırık** : Kırılmış olan -1- [Tr]
k. 081a/2
- kırk** : Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı, 40 -4-
[Tr]
k. 060a/8, 091a/4
k. biñ 060b/15
k.+ a 074a/2
- kırlangic** : Serçeğillerden, gagası kısa ve ucu yassı, kanatları uzun ve sivri, bacakları kısa, siyah çatal kuyruklu, 15 – 20 santim boyunda, küçük ve ince yapılı, göçebe ötücü kuş -2- [Tr]
k. 035b/15, 083a/6
- kırmızı** : Kan rengi, al renk -5-
[Ar]
k. 020a/11, 030b/9, 031b/3, 041b/1, 073b/2
- kısa** : İki ucu arasında az mesafe olan, boyu uzun olmayan -2- [Tr]
k. 026b/6, 66b/8
- kışrak** : Dişi at -1- [Tr]
k. 032b/12
- kış** : 22 Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren, sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi -3-
[Tr]
k. 017a/8, 058b/2, 058b/2
- kıy -** : Merhametsizce davranmak, zarar vermek, gadretmek, zulmetmek -1-
[Tr]
k.- ar 071a/5
- kıyāmet** : Semavi dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamanı gelince bu alemin ve bu âlemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölümlerin dirilmesi, ahiret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman -2- [Ar]
k.+ de 062b/7, 063a/8
- kıyās** : Karşılaştırma -5- [Ar]
k. 002a/4, 002a/10, 011b/2, 011b/4, 011b/6

kıymet : Bir şeyin taşıdığı maddi varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer -3- [Ar]

k.+ i 054a/6
k.+ inden 054a/10
k.+ lerin 055a/10

kıyye : Okka, 400 dirhemlik ağırlık ölçüsü -1- [Ar]
k. 055a/2

kız : Dişi cinsten olan evlat -5- [Tr]
k. 024b/11, 025a/5, 025a/10
k.+ a 076b/8
k.+ ımı 046a/11

kızılık : Kızıl olma durumu, kızıl renk -1- [Tr]
k.+ ı 016b/1

kız oğlan : Bakire, kızlığı giderilmemiş kız -2- [Tr]
k. 024b/12, 082a/2

ki : İki cümleyi sebep, sonuç vb çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlar -58- [Far]

k. 002a/2, 002b/7, 002b/8, 002b/12, 003a/4, 003a/6, 003a/8, 003a/9, 003a/11, 004a/9, 004b/6, 004b/9, 015b/12, 043b/6, 045b/4, 046a/4, 046b/4, 046b/6, 047a/1, 047a/15, 047b/11, 048a/6, 048a/10, 048b/7, 048b/12, 049a/2, 049b/4, 049b/9, 049b/14, 050a/3, 050a/8, 050a/16, 050b/2, 050b/17, 051a/7, 051a/17, 052a/7, 052a/15, 055a/4, 057b/11, 058a/7, 058b/2, 061b/9, 063b/12, 063b/14, 064a/2, 064a/12, 068a/14, 068b/4, 071a/5, 073a/7, 073b/4, 075b/5, 076a/7, 078b/3, 090a/5, 090b/10

kilâb : Köpekler -1- [Ar]
k. 067a/16

kilim : Eskiden dervişlerin giydiği kalın sof hırka -2- [Far]

k.+ e 065b/3, 069a/5

kilit : Anahtar, düğme vb. bir parça ile işleyen kapatma aleti -1- [Far]
k. 036b/7

kim : Hangi kimse -5- [Tr]
k. 069a/6
k.+ i 072b/14, 073a/4
k.+ iñle 072b/16
k.+ ün 063b/14

2. : Ki -7- [Tr]
k. 067a/9, 070a/1, 073a/5, 074b/6, 083b/2, 086a/4, 086b/3

kimesne : Kimse -14- [Tr]
k. 051a/7, 062b/7, 063a/6, 063a/8, 063b/6, 064a/2, 064a/12, 089a/3, 089a/4
k.+ ler 089a/5
k.+ ye 063a/2, 063a/8

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs -6- [Tr]
k. 050a/16, 050b/2, 062a/8, 064b/13, 083b/2
k.+ ye 059a/5

kimyon : Maydanogzgillerden, beyaz ve pembe çiçekli yaprakları dar ince şeritler hâlinde, 15, 20 santim boyunda bir yıllık ıtrılı otsu bitki ve bu bitkiden elde edilen toz -1- [Ar]
k. 041b/3

kir : Vücudun veya nesnelere üzerinde oluşan pislik -1- [Tr]
k.+ i 068a/7

kirāver : Erkeklik organı -1- [Far]
k. 082a/4

kiraz : Gülgillerden, genellikle yapraklanmadan önce çiçek açan, bazı türlerinin odunu ince marangozlukta kullanılan ve aynı isimdeki meyveyi

veren ağaç ve bu ağacın kırmızı meyvesi
-1- [Yun]
k. 072a/4

kirec : Kireç taşının bu işe mahsus ocaklarda kavrulmasıyla elde edilen, kalsiyum oksitten ibaret taşimsı beyaz madde, kireç -1- [Far]
k. 076b/1

kiriş : Ok yayının iki ucu arasına gerilen esnek bağ -1- [Tr]
k. 031b/9

kirlet - : Kirli duruma getirmek -1- [Tr]
k.- ir 049a/2

kirpi : Kirpigiller familyasından, 25 – 30 santim uzunluğunda, sırtı dikenlerle kaplı, tehlike halinde top gibi yuvarlanarak kendini dikenleriyle savunan böcekçil memeli hayvan -1- [Tr]
k. 034b/7

kirpik : Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri -1- [Tr]
k. 021b/10

kişi : İnsan, kimse, şahıs -2- [Tr]
k. 016a/11
k.+ dir 069b/1

kitâb : Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser, kitap -5- [Ar]
k.+ ı 005a/1
k. 068b/3, 088a/5
k.+ da 015b/8
k.+ ında 055a/14

ko - : Kovmak -2- [Tr]
k. 067a/6
k.- rlar 088a/2

3 - : Koymak -2- [Tr]

k.- dum 091a/2
k.- mağ 088a/2

koça : Bir kadının evli olduğu erkek, eş, zevç -1- [Tr]
k. 024b/7

koça karı : İhtiyar kadın -1- [Tr]
k. 025a/1

koçaman : Yaşça büyük -3- [Tr]
k. 025a/2, 025a/3
k.+ a 065a/6

koğuğ : Eşek yavrusu, sıpa -1- [Tr]
k. 091a/8

koğa : Her türlü nesneyi ve özellikle sıvıları taşımaya, bir yerden su çekmeye yarayan üstünden kulplu kap, kova -1- [Tr]
k. 019b/4

koğ - : Koku çıkarmak, bir koku yaymak -2- [Tr]
k.- ma 051a/2
k.- mağ 015a/14

koğla - : Kokusunu almak için bir şeyi burnuna yaklaştırıp havayı içine çekmek -1- [Tr]
k.- mağ 013a/8

kol : İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı -1- [Tr]
k. 022b/10

kolay : Zahmetsizce, sıkıntı çekmeden yapılan, güçlüğü olmayan iş -1- [Tr]
k. 028a/7

koğuğ : Vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer -1- [Tr]

ķ. 023a/3

ķonaķ : Büyük, gösterişli ev -1-
[Tr]
ķ. 036a/10

ķork - : Korkuya kapılmak, korku
duymak, rkemek -2- [Tr]
ķ.- arum 057b/15
ķ.- maķ 008a/10

ķorkaķ : abuk korkuya kapılan,
olmayacak şeylerden korkan, cesur
olmayan kimse, dleķ-2- [Tr]
ķ. 029a/12, 069a/1

ķoruķ : Olgunlaşmamış ekşi ve ham
zm -2- [Tr]
ķ. 039b/10
ķ.+ ı 042a/4

ķotar - : Yemeği bir kaptan bir kaba
boşaltmak -1- [Tr]
ķ.- maķ 010b/3

ķov - : Uzaklaşmasını, gitmesini sert bir
şekilde söylemek, yanından defetmek
-2- [Tr]
ķ. 069b/3
ķ.- ar 078a/7

ķoy - : Bir yere bırakmak, bir yere
yerleştirmek -1- [Tr]
ķ. 062a/4
ķ.- maķ 014a/10

ķoyun : Geviş getirenlerden, eti, sütü ve
yapağısından faydalanılan, boynuzlu,
memeli, evcil hayvan -5-
[Tr]
ķ. 033a/3, 054b/12
ķ.+ a 075a/4
ķ.+ dur 066a/3
ķ.+ uņ 070a/1

ķoz : Ceviz -2- [Far]
ķ. 040a/1
ķ.+ umı 091a/1

ķfter : zm şırası ve nişasta ile
yapılan bir çeşit pestil-1- [Far]
ķ. 040b/2

ķk : Bitkilerin, toprağın altında kalan
ve topraktaki besi maddelerini
emmelerine yarayan kısmı -1-
[Tr]
ķ. 041b/8

ķle : Birinin hâkimiyeti altında bulunan
ve özgürce hareket edemeyen kimse -2-
[Tr]
ķ.+ den 051b/17
ķ.+ m 055b/7

ķmr : Yüksek basınç veya yüksek
sıcaklık altında bitkilerin yapısının
değişmesi sonucu meydana gelen,
karbonca çok zengin, siyah, yanıcı,
kalorisi yüksek madde -5-
[Tr]
ķ. 017a/3, 058a/15, 058b/2,
058b/11, 058b/15

ķpek : Kpeķgiller familyasından,
birçok çeşidi bulunan, bekçi olarak ve
avcılıkta kullanılan, sadık, evcil memeli
hayvan-2- [Tr]
ķ. 034b/9
ķ.+ ler 067a/16

ķpr : Aralarında doğrudan doğruya
geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri
birbirine bağlayan veya bir trafik
akımının diğerini kesmeden üstten
geçmesini sağlayan yapı, köprü -3-
[Tr]
ķ. 018b/6
řırātıņ ķ.+ si 082b/7
ķ.+ snden 051a/2

ķr : Görme duyusundan mahrum olan,
görmeyen, ama -3- [Far]
ķ. 025b/7, 048b/7, 083a/3

ķrk : Açılıp kapandıkça içindeki
havayı flelemek suretiyle ateşi
canlandırmaya yarayan, deri, meşin veya

tahtadan alet -1- [Tr]
k. 032a/9

köşk : Bahçe içindeki büyük süslü ev,
kasır -3- [Far]
k. 036b/3
k.+ e 069a/2
k.+ ler 064a/6

kötü : İstenilen nitelikte olmayan, sâhip
bulunması gereken vasıfları taşımayan
-4- [Tr]
k. 063b/6, 063b/6, 063b/16
k.+ ye 071a/5

kötülük : Kötü davranış -1-
[Tr]
k. 029a/2

köy : Belediye teşkilatı olmayan, genel
karar organları halk tarafından seçilen,
halkı daha çok ziraatla uğraşan, kır
düzenindeki konutlardan, ahır, ağıl,
tarla, çayır vb.nden meydana gelen,
câmi, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi
malları ortak olan yerleşme birimi -5-
[Far]
k. 020a/5
k.+ de 062a/12
k.+ e 061b/14, 062a/8
k.+ üñ 073b/11

köylü : Köyde yaşayan, köy halkından
olan kimse -1- [Tr]
k. 020a/6

kulağ : Başın iki yanında bulunan işitme
organı -3- [Tr]
k. 021b/7, 075b/1, 088a/2

kulluk : Kulun Allah'ın emir ve
yasaklarına uyma sorumluluğu, kul
olmanın gereği olan hizmet, ibadet -2-
[Tr]
k. 018a/1, 084a/2

kum : Silisli kütlelerin, bazı kaya ve
maden parçalarının tabiî tesirlerle
parçalanıp ufalanması sonucu ortaya

çıkan küçük ve sert tanecikler ve
bunlardan oluşan kütle -4-
[Tr]
k. 018b/1, 072a/2, 076a/16
k.+ ları 056b/12

kumâş : İpek, yün, pamuk vb.
malzemeden makine veya tezgâhlarda
dokunmuş her türlü dokuma -3-
[Ar]
k. 029b/6
k.+ lar 052b/13
k.+ ları 052b/6

Qur'ân- ı Kerim : İslamiyetin kutsal
kitabı -1- [Ar]
K. 062b/11

Qurân : Kuran-ı Kerim -1-
[Ar]
k. 046a/4

kurb : Yakın -3- [Ar]
k.+ a 046b/17
k.+ unda 002b/1, 004b/5

kurbağa : Küçük göl ve derelerde
yaygın olarak bulunan, yumurta ile
üreyen, derisi çıplak, sıçrayıcı ve
yüzücü, kendine has bir ötüşü olan
küçük hayvan -2- [Tr]
k. 020b/6, 034b/12

kurna : Hamamda musluktan akan
suyun içinde biriktirildiği yuvarlak taş
tekne -1- [Yun]
k.+ s1 084b/5

kurşun : Ağır, yumuşak, kolayca
dövülebilen, maviye çalan gri renkli,
boru imali ve birçok kimyevi birleşikte
kullanılan metal element -1-
[Tr]
k. 021a/11

kurt : Köpekgillerden, gri sarı renkli,
yırtıcı, etçil memeli hayvan -1-
[Tr]
k. 033b/11

kırtar - : Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan, helâk olmaktan uzaklaştırmak -1-

[Tr]

ķ.- maķ 013a/5

kırt böcek : Uzun ve yumuşak gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan -1- [Tr]

ķ. 034b/3

ķuru : Nemi, suyu olmayan -8-

[Tr]

ķ. 019b/12, 027a/6, 035a/10, 039b/6, 070b/1, 080a/6, 082b/3, 083a/2

ķurul - : Bir araya getirilmek, toplanmak, teşkil edilmek -1-

[Tr]

ķ.- mış 090a/7

ķusuntu : Kusularak çıkarılan şey, kusmuk -1- [Tr]

ķ. 081a/2

ķuşur : Eksiklik, noksan -1-

[Ar]

ķ.+ ı 011b/2

ķuş : Yumurtlayan omurgalılarından gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı -6- [Tr]

ķ. 035a/13

ķ.+ ı mñ 064b/2

ķ.+ dur 067b/10

ķ.+ ı 035b/12, 035b/14, 083a/6

ķuşaķ : Bele bağlanan uzun, enli veya ensiz kumaş -2- [Tr]

ķ. 030a/3, 066b/3

ķüşe : Köşe -1- [Far]

ķ. 078a/5

ķuvvet : Manevi güç -1- [Ar]

ķ. 088a/5

ķuyruk : Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ -1-

[Tr]

ķ. 088a/3

ķuyruklu koyun : Bir koyun türü -1-

[Tr]

ķ. 033b/1

ķuyruklu yıldız : Yıldıza benzer çekirdeği etrafında parlak bir kütle bulunan, ışıklı uzun bir kuyruğa sahip, güneş etrafında elips veya parabol bir yörüngede dolaşan gök cismi -1-

[Tr]

ķ. 018a/7

ķuyu : Su tabakasına varılıncaya kadar daire şeklinde kazılıp çevresine duvar örülen ve içindeki su kova veya tulumba ile alınan derin çukur -2- [Tr]

ķ. 018b/5

ķ.+ dan 054b/3

ķuyumcu : Değerli maden veya taşlardan ziynet ve süs eşyası yapan ve satan kimse -3- [Tr]

ķ. 042b/9, 053b/13, 054a/1

ķuzğun : Kırlarda, tarlalarda yaşayan, ekinlere zararlı böcekleri, kemirgenleri yok ettiği için tarım için faydalı karga türlerine, özellikle kara kargaya verilen isim -2- [Tr]

ķ. 035b/9

ķ.+ a 081b/9

ķuzu : Koyunun yavrusu -2-

[Tr]

ķ. 033b/2

ķ.+ dur 076b/6

ķüb : İçine su, yağ, pekmez gibi sıvılar ve buğday, un vb. erzak konan, karnı geniş, dibi dar toprak kap, küp -2-

[Tr]

ķ. 038a/7, 069a/5

- kübrā** : Daha büyük, ulu -1- [Ar]
k. 071b/7
- küçük** : Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan -2- [Tr]
k. 026b/4, 081a/6
- kül** : Yanan şeylerden artakalan toz halindeki madde -2- [Tr]
k. 017a/4, 037b/3
- külhan** : Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak -1- [Far]
k. 037a/14
- küllī** : Bütün, hep -1- [Ar]
k. 078a/5
- küllīye** : Bütün, hep -2- [Ar]
k. 011a/13
k.+ dir 016a/2
- küpcük** : Küçük küp -1- [Tr]
k. 038a/2
- küpe** : Genellikle kadınların kulak memelerine taktıkları süs -1- [Tr]
k.+ dir 081b/2
- kürek** : Elle ileri geri hareket ettirilerek kayık vb. küçük deniz araçlarının yürütülmesini sağlayan, bir ucu sap biçiminde, suya giren kısmı enli ve yassı ağaç -2- [Tr]
k. 020b/14
k.+ dir 066a/11
- kürk** : İşlendiği zaman giyecek yapmak için kullanılan hayvan postu -1- [Tr]
k. 030b/3
- küs -** : Darılmak, gücenmek, gücenip görüşmez olmak -2- [Tr]
k.- düñ 082a/1
k.- ti 084b/7
- lābes** : Zararsız -1- [Ar]
l. 087b/4
- lāfazan** : Çok konuşan kimse, geveze -1- [Far]
l.+ lar 072b/6
- lafız** : Gerek anlamlı olsun kelime, gerek anlamı başka kelimelerle ortaya çıksın, ağızdan çıkan veya yazılan söz -40- [Ar]
l. 004a/12, 015b/16, 016a/1, 046b/4, 047b/3, 048a/7
l.+ ı 002b/5, 003a/3, 045b/3, 046a/6, 046b/6, 047a/20
l.+ ın 047a/8
l.+ ın 047b/17
l.+ ına 003a/5, 003a/8
l.+ ından 004a/10, 047b/5
l.+ ımı 003a/3, 003a/7, 003a/9, 003b/8, 003b/10, 003b/11, 004a/2, 004a/5,
004a/8, 004a/9, 004a/10
l.+ ının 002b/11, 047b/9
l.+ ıyla 004a/6
l.+ ları 006a/10
l.+ larıdır 047b/19, 048a/2, 048a/10
l.+ larından 003a/11, 003b/6
l.+ larının 047b/18
- laḥana** : Turpgillerden, pek çok türü olan, kat kat sarılı yapraklardan ibâret güz ve kış sebzesi -1- [Yun]
l. 041a/1
- laḥırdı** : Laf, söz -1- [Tr]
l. 063a/6
- lākin** : Ama, ancak, fakat -18- [Ar]
l. 004a/12, 004b/8, 015b/6, 047a/3, 047a/9, 047a/14, 047a/17, 047b/5, 047b/10,
047b/14, 049b/4, 055b/4,

057a/12, 058a/1, 070a/6, 072b/3,
083b/2, 084a/6

laḳlaḳ : Leylek -1- [Far]
1. 091a/8

lām : Arap alfabesinin yirmi üçüncü
harfi ve bu harfin adı -1- [Ar]
1. 043b/13

lāyık : Uygun, yaraşır, münasip -1-
[Ar]
1.+ dur 049b/4

lāzım : Gerekli, lüzumlu -3-
[Ar]
1.+ dır 045b/4
1. 049b/14, 052b/9

leben : Süt -1- [Ar]
1. 035a/1

leblebi : Eğlencelik olarak yenen
kavrulmuş nohut -1- [Far]
1. 039a/5

legen : İçinde öteberi yıkanan veya
çeşitli işlerde kullanılan yayvan kap -1-
[Far]
1. 037b/8

levāzımāt : Gerekli şeyler, lāzım olan
eşya, âlet, malzeme -2- [Ar]
1. 031a/3, 037a/5

leyl : Gece -1- [Ar]
1. 070b/2

lezīz : Tadı güzel olan, lezzetli, tatlı -1-
[Ar]
1. 082b/4

libās : Elbise, giyecek şey -1-
[Ar]
1.+ e 068b/7

liman : Gemilerin yük alıp boşaltmak,
yolcu indirip bindirmek ve dalgalardan
korunmak için beklediği, bu işe uygun

tesisleri olan tabiî veya yapma barınma
yeri -2- [Yun]
1. 066a/1, 066a/9

limon : Turunçgillerden, sıcak ülkelerde
yetişen ve aynı isimdeki meyveyi veren,
kerestesi makbul ağaç ve bu ağacın sarı
meyvesi -2- [Far]
1. 041a/11
1.+ u 058a/11

lisān : Dil -18- [Ar]
1. 001b/2, 001b/2, 001b/3,
010a/5, 047b/14, 059a/14, 074b/4
1. mezbûr 011b/3
1. Türkî 046b/16
1. Yūnānîde 006a/12, 015b/13,
043b/4, 044a/3, 046b/15
1.+ ında 068b/4
1.+ ında 076b/4

loḳusa : Yeni doğum yapmış kadın -1-
[Yun]
1. 088a/1

lüğat : Sözlük -1- [Ar]
1. 001b/1

2. : Kelime -7- [Ar]
1. 004b/9, 044b/8, 047a/6,
048b/12
1.+ ı 048b/12
1.+ ler 088a/5

mā' : Su -1- [Ar]
m. 018b/4

ma'ārif : İlim ve tekniğin
öğrenilmesiyle elde edilip insanlığın
yararına kullanılan hüner, sanat ve
bilgiler-1- [Ar]
m. 079a/1

māba'd : Son, arka, devam -1-
[Ar]
m.+ ında 002b/12

mābāḳi : Geriye kalan, artakalan şey
-1- [Ar]

m.+ si 011b/10

mādem : Başına getirildiği cümleyi “değil mi ki, diği için, diğine göre” gibi anlamlarla daha sonraki cümleye bağlar
-1- [Ar]
m. 076a/11

maden : Kendine has parlaklığa sâhip, dövülüp haddelenebilen, ince levha ve tel hâline getirilebilen, asitler ve bazlarla birleşebilen demir, altın, bakır gibi elementlerin ortak adı, metal -1-
[Ar]
m. 021a/5

ma’dinoz : Maydanozgillerden, parçalı küçük yeşil yapraklı, lezzet vermesi için çeşitli yemeklere katılan, 30 100 santim boyunda güzel kokulu otsu bitki, maydanoz -1- [Tr]
m. 065b/1

maḍrüb : Dövülmüş, vurulmuş -1-
[Ar]
m.+ a 065b/6

ma’düm : Var olmayan, mevcut olmayan, yok -1- [Ar]
m. 046a/2

māh : Ay -3- [Far]
m. 016b/6
m.+ a 057a/12
m.+ ı 057a/2

maḥal : Yer, mekan, mevki -5-
[Ar]
m. 018a/13
m.+ de 003a/2, 015b/10, 051b/19
m.+ lerde 046a/1

maḥalle : Şehir, kasaba, nahiye ve büyük köylerin, çeşitli isimlerle birbirinden ayrılan ve idarî yönden bir muhtarlığa bağlı olan kısımlarından her biri -1- [Ar]
m. 019a/6

maḥbüb : Sevilen kimse, sevgili -1-
[Ar]
m. 051b/7

maḥfi : Gizlenmiş, saklanmış, saklı, gizli -1- [Ar]
m. 050b/17

maḥfūz : Saklanmış, gizlenmiş -1-
[Ar]
m. 050a/3

maḥrem : İslâm hukukuna göre kendisiyle evlenilmesine müsaade edilmeyen, nikâh düşmeyen anne, baba, kardeş, amca, hala, dayı, teyze gibi yakın akraba -1- [Ar]
m. 069a/6

maḥşūş : Ayrı, başlı başına, müstakil -1- [Ar]
m. 006b/1

maḥv : Yok olma, harap olma -1-
[Ar]
m. itdi 079a/6

maḥzūf : Silinmiş, bulunduğu yerden kaldırılmış, hazfedilmiş harf vb -1-
[Ar]
m.+ eniñ 002b/12

māḳabl : Bir şeyin kendinden evvel olanı, öncesi, geçmişi -2- [Ar]
m.+ indeki 002b/12
m.+ lerin 003b/4

maḳām : Bir durakla bir güçlünün etrâfında onlara bağlı olarak kümelenen ve belli bir seyir gösteren seslerin genel durumu -5- [Ar]
m. 046b/4, 046b/10, 067a/8
m.+ ında 044a/3, 046a/2

maḳar : Oturulan yer, mesken, ikametgah -1- [Ar]
m. 084a/7

maḳara : Yükleme ve boşaltmada

kullanılan, birbirine paralel iki veya daha çok tabla arasında bir halat yardımıyla dönen tek veya daha çok tekerlekli mekanik düzenek -1-

[Ar]

m. 021a/4

maḳaş : Ortadan bir pimle çapraz şekilde birleştirilmiş, iç tarafları keskin iki bıçaktan meydana gelen ve saplarındaki yuvalara yerleştirilen el parmaklarının kumandasıyla açılıp kapanarak aralarına konulan kağıt, bez, kumaş, saç gibi şeyleri kesmeye yarayan alet -1- [Ar]

m. 031b/1

maḳbūl : Beğenilen, hoş giden, hoş -3- [Ar]

m.+ u 051b/7

m.+ uñ oldumsa 076a/4

m.+ uñ olacaktır 058a/4

ma'küsen : Ters olarak, tersine, aksine -1- [Ar]

m. 004b/6

mal : Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, irat, varlık, servet -1- [Ar]

m.+ ı 063b/14

mālāyā'nī : Boş, saçma, abes -1- [Ar]

m. 063a/6

māldār : Mal sahibi, varlıklı kimse, zengin -1- [Ar+Far]

m. 080a/6

ma'lūm : Herkes tarafından bilinen -12- [Ar]

m. 002a/2, 005b/4, 005b/8, 011b/2

m.+ dur 044a/1

m.+ ıdur 045b/6

m. ola 046a/4

m. olmağıla 002b/1

m. olur 004b/1, 046a/4

m.+ dur 015b/12

m.+ ıdır 002a/12

ma'nā : Anlam -28- [Ar]

m.+ ları 003a/4

m.+ sı 002b/8, 047b/2, 047b/10, 072a/3, 072a/5, 072b/6, 076b/3, 078b/1, 085b/2, 087a/5, 087b/1, 088a/3

m.+ sıdu 072b/1

m.+ sıdur 086b/6

m.+ sına 002b/5, 043b/7, 047b/8, 087a/3, 089a/1, 089a/2, 089a/8, 089a/10

m.+ sınadır 002b/7, 003a/10, 004a/4, 048a/1

ma'nī : Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel -1- [Ar]

m.+ yyesi 046a/3

2. : Mana kelimesinin eski şiirlerde geçen şekli -12- [Ar]

m.+ si 079b/6, 083a/1, 083a/3, 084b/5, 084b/6, 091a/9

m.+ sidür 067b/9, 068a/1, 078a/3, 080a/6, 083b/4

m.+ sini 087b/4

mantar : Pek çok çeşidi olan, bazıları zehirli, yapraksız, çiçeksiz bir bitki -1- [Yun]

m. 040a/7

maraz : Hastalık, illet -2- [Ar]

m.+ dur 068b/3

m.+ dır 069b/2

marhahi : Yılan balığı -1- [Far]

m.+ dir 078b/4

ma'rifet : İş yapma hususundaki ustalık, beceriklilik, hüner, maharet -1- [Ar]

m. 090a/6

marul : Birleşikgillerden, salatası yapılan, çiğ olarak yenebilen, yeşil ve

bol yapraklı bitki -1- [Yun]
m. 040b/15

marya : Dişi koyun -1- [Yun]
m. 033a/4

maşâdır : Mastarlar -11- [Ar]
m. 002a/5, 004b/4, 004b/12,
005a/3, 006b/7, 011a/13, 011b/12,
015b/5, 089a/16, 089a/19
m.+ a 004b/3

maşdar : Fiilin zaman ve şahıs belirtmeden oluş ve kılış anlatan isim şekli, fiil ismi; mak,mek ekiyle yapılır -7- [Ar]
m. 004b/5, 005a/9, 006a/3, 011b/9
m.+ ı 002a/13
m.+ in 002a/5, 004a/3

maskara : Maskaraya yakışır, güldürücü, eğlendirici davranış, tuhaflık, şaklabanlık -1- [Ar]
m.+ da 055b/9

maşlahat : İş, husus, mesele -1- [Ar]
m. 061b/14

ma'sûk : Aşkla sevilen, âşık olunan kimse -1- [Ar]
m. 070b/4

ma'tûh : Bunamış kimse, bunak -1- [Ar]
m. 079b/7

maya : Hamur, yoğurt, peynir, şıra, boza gibi yiyecek ve içeceklerin mayalanıp istenilen kıvâma gelmesini sağlayan bakteri, enzim gibi maddeler, ferment -2- [Ar]
m.+ sı 035a/9
m. 038b/4

maymûn : Görünüşü bakımından insanı andıran, el biçimindeki ayakları kollarına nispetle daha kısa, bazı türleri

oldukça uzun kuyruklu, dört veya iki ayağı üzerinde yürüyebilen, memeli, zeki bir hayvan türü -1- [Ar]
m. 034a/2

mâzî : Geçmiş zaman -15- [Ar]
m. 002a/6, 002a/8, 002a/13, 002b/5, 002b/9, 003b/6, 004b/5, 005a/1, 005a/9, 005b/4, 005b/6, 011a/13, 011b/9
m.+ niñ 003b/1

me'mûl : Umulan, ümit edilen -5- [Ar]
m. 006a/6
m. iden 064a/2
m. ider 064a/2
m. iderimki 058b/7
m. olur 050b/7

mecâl : Güç, kuvvet, derman, takat -1- [Ar]
m.+ im 088a/1

mechûl : Bilinmeyen, tanınmayan, belli olmayan -7- [Ar]
m. 002a/8, 004b/4, 005a/1, 005b/6, 006a/1
m.+ u 002a/13
m.+ uñ 002a/10

meclis : Sohbet etmek, eğlenmek amacıyla bir araya gelmiş dost ve arkadaş topluluğu -2- [Ar]
m.+ ine 072b/2
m.+ inde 091a/9

mecrûh : Gönül, kalp için kırık, incinmiş, kırgın -1- [Ar]
m. ider 078a/9

medd : Bir hecenin bir harfini, bilhassa elif sesini uzatarak telaffuz etme -3- [Ar]
m.+ e 003b/12, 004a/13
m.+ eden 004a/13

meded : Yardım, imdat, nusret -1- [Ar]

eyle m. 074b/7

medyūn : Borcu, vereceği olan, borçlu
-1- [Ar]
m.+ iz 053b/5

mef'ūl : Yapılan işe mâruz kalanı ifade eden isim -5- [Ar]
m. 002a/7, 006a/5, 046a/11, 046b/9
isim m. 005a/9

meqādir : Miktarlar, kısımlar -1- [Ar]
m. 011a/11

mekān : Yer bildiren isim, yer ismi -5- [Ar]
isim m. 004a/3, 004a/4, 005b/1, 018a/13, 089a/21

Mekke : Arabistan'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve içinde müslümanların kıblesi olan Kâbe'nin bulunduğu şehrin adı -5- [Ar]
M. 090b/8, 090b/10, 090b/15
M.+ de 090b/9
M.+ den 090b/8

mekrūh : Tiksinti veren, iğrendiren, iğrenç, kerih -1- [Ar]
m. 047b/14

mekş : Durma, durup dinlenme, bekleme -1- [Ar]
m. itmek 062a/12

meksūr : Esre ile harekeli olup "ı, i" şeklinde okunan, kesreli harf -1- [Ar]
m. 003b/4

mekteb : Okul -1- [Ar]
m.+ e 049a/8

mektüb : Yazılmış, yazılı -1- [Ar]
m.+ a 066b/13

melâlet : Bıkma, usanma, usanç -1- [Ar]
m. 011b/11

melbūsāt : Giyilecek şeyler, giyecekler, elbiseler -1- [Ar]
m. 029b/4

melek : Gözle görülüp elle tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet farkı bulunmayan, sâdece Allah'a itaat etmek ve daima hayra vasıta olmak üzere yaratılmış olan sayısız nuranî varlıklardan her biri -4- [Ar]
m. 016a/14, 064a/8
m.+ e 065a/2
m.+ ler 067b/5

melek huylu : Melek gibi huyları olan -1- [Tr]
m. 057a/13

memāt : Ölüm -1- [Ar]
m.+ ımda 080b/5

memdūd : Sesi uzatılarak okunan, medli -1- [Ar]
m.+ e 047b/5

meme : İnsanların ve memeli hayvanların dişilerinde bulunan ve süt salgılayarak yavruların emzirilmesine yarayan organ -4- [Tr]
m. 023a/7, 066b/9, 073b/8
m.+ lerde 086a/1

men : Azeri lehçesinde ve bazı ağızlarda birinci tekil şahıs zamiri "ben" yerine kullanılır -1- [Tr]
m. 089a/3

mender : Oturmak, yaslanmak veya yatmak için pamuk, yün, sünger vb. maddelerden biriyle doldurularak dikilen, kullanıldığı yere yahut içindeki maddeye göre sedir minderi, köşe minderi, yer minderi, ot minder gibi

- isimler alan şilte, döşek, minder -1-
[Tr]
m. 036b/9
- menekşe** : Menekşegillerden, çiçekleri tek renkli, yaprakları yürek biçiminde olan, bir veya çok yıllık otsu süs bitkisi ve bu bitkinin çiçeği -1- [Far]
m. 042a/6
- menkıbet** : Din büyüklerinin, kahramanların ve tarihî şahsiyetlerin üstün vasıflarını, ahlâkî meziyetlerini, olağanüstü iş ve davranışlarını destanî-efsanevî bir üslûpla anlatan fıkra, hikâye -1- [Ar]
m. 085a/3
- menkûṭ** : Harfler için üzerine nokta konulmuş, noktası olan, noktalı -1- [Ar]
m.+ dur 015b/13
- mensûb** : Bir kimse, bir görüş veya şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili, ait, -den olan, -e bağlı -3- [Ar]
isim m. 003b/12
m. 045a/12, 045b/4
- menzil** : Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak -1- [Ar]
m. 036a/10
- merâk** : Bir şeyin özünü, esasını anlama, kavrama isteği, öğrenme arzusu -1- [Ar]
m.+ iñ 080a/2
- merâm** : İstek, niyet, maksat -1- [Ar]
m. 090a/9
- mercimek** : Baklagillerden, ufak boylu, beyaz çiçekli ve pek çok türü olan bir tarım bitkisi -1- [Far]
m. 080b/1
- merd** : Yiğit, cesur kimse, bahadır, kahraman, mert -1- [Far]
m. 066b/1
- merdâne** : Mert bir insana yakışır tarzda, mertçe, yiğitçe -1- [Far]
m. 074a/2
- merdiven** : Yüksek bir yere çıkmaya yahut yüksek bir yerden inmeye yarayan, seyyar veya sabit pek çok çeşidi olan basamaklar dizisi -1- [Far]
m. 036b/2
- merdüm** : Adam, insan -1- [Far]
m. 050b/7
- merfū‘at** : Arap gramerine göre son harfinin harekesi ötre olup “u, ü, o, ö” şeklinde okunan isim veya muzari fiil -2- [Ar]
m. 044b/7, 044b/12
- merḥabā** : “İyi günler, günaydın” anlamında selamlaşma sözü -1- [Ar]
m. 077b/1
- merḥametsiz** : Merhameti olmayan, katı yürekli, acımasız -1- [Tr]
m. 080b/4
- mersin** : Mersingillerden, kışın yapraklarını dökmeyen, Akdeniz sâhillerinde çok bulunan, eğri büğrü gövdeli, beyaz çiçekli, hoş kokulu, uzun ömürlü ağaç -1- [Yun]
m. 041a/6
- mervī** : Ağızdan ağıza söylenip gelen, nakil ve rivayet edilen -1- [Ar]
m.+ dir 050a/19
- meşelā** : Misal olarak, örneğin -5- [Ar]
m. 002b/6, 003a/8, 046a/8, 046b/7, 047b/4

mestāne : Sarhoş olan bir kimseye yakışır tarzda, mest olup kendinden geçmişçesine -1- [Far]
m. 090a/3

mestūr : Örtülü, kapalı, gizli, saklı -1- [Ar]
m. 049a/3

meşakkat : Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet, zahmet -1- [Ar]
m. 063b/12

meta‘ : Kumaş, elbise vb. giyilen, kullanılan veya herhangi bir şekilde kendisinden faydalanılan eşya, mal -1- [Ar]
m. 079a/1

mevāzi : Yerler, mekanlar, mahaller -1- [Ar]
m.+ de 047b/6

mevcūd : Var olan, bulunan şey veya kimse -1- [Ar]
m. 076a/7

mevsūm : Ad verilmiş, isimlendirilmiş -2- [Ar]
m.+ dur 015b/10
m. 015b/15

mevt : Ölüm -1- [Ar]
m. 064a/8

mey : Şarap, bade -1- [Far]
m.+ e 068a/4

meyhāne : İçinde şarap gibi içkiler içilen ve satılan yer -1- [Far]
m. 084a/1

mezāk : Tat alma, lezzet duyma, tat, lezzet -2- [Ar]
m.+ inca 051b/7
m. 067a/3

mezār : Bir kimsenin öldükten sonra

gömüldüğü yer, kabir -2- [Ar]
m. 086a/7, 087b/7

mezbūr : Yukarıda adı geçen, sözü edilmiş olan, zikredilen, mezkūr -1- [Ar]
lisān m. 011b/3

mezkūr : Sözü edilen, zikrolunan -5- [Ar]
m. 005a/6, 046b/5, 047a/6, 047b/6
m.+ ı 046b/8

mı : Soru edatı -2- [Tr]
m.+ dır 052a/10
m. 089b/2

mıstar : İnce bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kâğıdın altına konulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kâğıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet -1- [Ar]
m. 031a/12

mi : Soru edatı -2- [Tr]
m. 047b/2, 089b/3

miftāh : Anahtar -1- [Ar]
m.+ ıdır 048b/12

mihek : Bir tür taş -1- [Ar]
m. 075b/1

miqdār : Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet -2- [Ar]
m. 011b/8, 053a/13

mīl : Daha çok sel sularının çekilmesinden sonra toprağın üzerinde kalan, içinde gübre niteliğinde maddeler bulunan ve nemi sakladığı için toprağı çok verimli hâle getiren çökelti, kumlu

çamurlu toprak -1- [Yun]
m. 038a/8

minnet : Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini dâima borçlu hissetme -1- [Ar]
m. 051a/2

mir'ât : Ayna -1- [Ar]
m. 068a/9

mişâl : Örnek -20- [Ar]
m. 004a/1, 004a/1, 004a/7, 004a/11, 043b/5, 043b/8, 043b/14, 044a/2, 044b/2,
046b/4, 047a/10, 069b/2
m.+ den 004b/1, 043b/8, 044a/1
m.+ i 016a/4
m.+ idir 016a/3
m.+ lerde 046a/10
m.+ lerine 046a/13

mişl : Eş, benzer -1- [Ar]
m.+ iñ 074b/3

miy : Mey, şarap -1- [Far]
m. 076b/15

mizân : Tartı, ölçü aleti, terazi -1- [Ar]
m. 066a/10

molla : Alim, hoca -1- [Ar]
m. 083b/5

monla : Molla -2- [Ar]
m. 077a/7
m.+ ya 083b/5

mu'ayyen : Belli, belirli -1- [Ar]
m.+ e 046b/15

muhabbet : Aşk, sevda -2- [Ar]
m.+ iñ 043b/15
m. 050a/19

muḥâfız : Koruyan, gözeten, bekleyen, muhafaza eden kimse -1- [Ar]
m. 020a/4

muḥâlif : Uygun olmayan, uymayan, benzemeyen şey, aykırı, zıt -1- [Ar]
m. 004b/9

Muḥammed : Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan İslâm peygamberinin adıdır -1- [Ar]
M. 063a/8

muḥarrer : Yazılı, yazılmış, tahrir edilmiş -1- [Ar]
m.+ e 045b/8

muḥâṭṭab : Kendisine söz söylenen, kendisiyle konuşulan, hitap edilen kimse -1- [Ar]
m. 047b/1

muḥbir : Haber veren, haber ulaştırın kimse, haberci -1- [Ar]
m. 076a/8

muḥtâc : Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan -2- [Ar]
m. 049b/9, 059a/5

muḥtaşarân : Kısaca, ayrıntılı olmayan şekilde -1- [Ar]
m. 011b/12

muḥtelif : Farklı, çeşitli -4- [Ar]
m. 002a/4, 005a/8
m.+ e 002b/4, 004b/2

muḥteliṭ : Farklı nitelikteki unsurlardan meydana gelen, karışık, karma -1- [Ar]
m. 004b/5

mu'îd : Eskiden medreselerde okutulan dersleri ders saatlerinin dışında talebeye tekrarlamakla görevli olan müderris yardımcısı, asistan -1- [Ar]

m.+ i 078a/5

mu'in : Yardım eden, yardımda bulunan, destek olan kimse -1-

[Ar]

m.+ iñ 067b/5

muqābele : Karşılık -3- [Ar]

m.+ yi 002a/12

m.+ lerinde 004b/12

m.+ sinde 004b/4

muqaddem : Zaman bakımından daha eski olan, önce, evvel, önceki, evvelki

-3- [Ar]

m. 004a/10, 050a/8

m. 004a/12

muqarrer : İfade edilmiş, anlatılmış, bildirilmiş, tahrir edilmiş -1-

[Ar]

m.+ de 046b/4

muqtezā : Bir şeyin gereği olan, gereken, lâzım gelen şey, gerek -1-

[Ar]

m.+ y1 062a/4

mūm : Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak suretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı, şem'

-3- [Far]

m. 031b/3, 037b/15

m.+ dur 068a/6

mundar : Kirli, pis, iğrenç -1-

[Far]

m. 028b/2

munfaşıl : Bitişik olmayan, ayrılmış, ayrı -3- [Ar]

m. 045b/5

m.+ a 044b/7, 045a/12

mūnis : Vahşi olmayan, insana alışık,

uysal -1- [Ar]

m.+ e 032b/10

2. : Kolayca dostluk kurabilen, sokulgan, sıcakkanlı, cana yakın -1-

[Ar]

m. 080b/3

munqalib : Başka bir duruma veya şekle girmiş, dönüşmüş, değişmiş -1-

[Ar]

m. 004b/1

muntazır : Bekleyen, gözleyen, intizar eden -1- [Ar]

m. olursa 063a/2

murād : Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç -6- [Ar]

m. 047b/14, 062a/12

m. iderim 061b/14

m. itmez 063b/7

m.+ ı 063b/4

m.+ ım 090b/19

muşhaf : Kur'an-ı Kerim -1-

[Ar]

m. 062b/11

muşibet : İnsanın başına ansızın gelen bela, felaket, dert, sıkıntı -3-

[Ar]

m.+ dendir 051b/17

m.+ ler 064a/14

mu'tād : Alışkanlık hâline gelmiş, âdet edinilmiş, alışılmış, her zamanki -1-

[Ar]

m.+ ı 081b/2

mu'temed : İnanılır, güvenilir, emin, itimada şayan kimse -1- [Ar]

m. 016a/11

muṭṭaride : Muttarit kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli, düzenli

-5- [Ar]

m. 005b/4, 005b/6, 005b/8
m.+ leri 002b/4, 004b/2

muttaşıl : Kendisinden sonraki harfe bitişen harf, zamir -4- [Ar]
m. 045b/4
m.+ a 044b/12, 045a/6, 045b/8

mużāri' : Geniş zaman -14- [Ar]
m. 002a/6, 002a/8, 002a/13, 003a/2, 003a/11, 003b/3, 003b/6, 004b/5, 005a/1, 005b/8, 006a/1, 011a/14, 011b/9
m.+ de 002b/9

mü'eddeb : Edepli, terbiyeli -1- [Ar]
m.+ e 075b/6

mü'ekkel : Vekil tayin edilen, kendisine vekâlet verilen kimse -1- [Ar]
m. 064a/8

mü'ennes : Dişi -8- [Ar]
m. 006a/10, 006a/11, 006a/12, 006b/3, 015b/16, 016a/4, 046a/6, 046b/5

mübāhāse : İlmi, fikri, edebi bir konu üzerinde tartışma, münazara -1- [Ar]
m. 051b/2

mübālağa : Bir şeyi gerçekte olduğundan daha fazla, daha büyük gösterme, abartma -3- [Ar]
m. 003b/8, 005b/2, 006b/4

mübtedī : Bir işe, bir okula yeni başlayan kimse -1- [Ar]
m.+ ye 088a/5

mücerred : Arapça'da üç veya dört asıl harfi olan, asıl harflerine elif, te, mim, vav, yâ gibi zâit harflerden biri eklenmemiş bulunan fiil veya mastar -3- [Ar]
m. 002b/1, 011a/13, 011b/9

müdüam : Devamlı, sürekli -1- [Ar]
m. 076b/13

müddet : Zaman, vakit, süre -1- [Ar]
m. 011b/11

müfred : Tekil -1- [Ar]
m.+ de 046b/10
m.+ i 066b/11, 068a/3, 072b/7, 073b/9, 083b/3
m.+ idür 077b/1

2. : Bir taneden ibaret, tek, yalnız şey -7- [Ar]
m. 058a/4

mühmile : Dikkat ve îtinâ göstermeyen, ihmal eden -1- [Ar]
m. 003b/4

mühre : Kağıtları cilalamak, parlak, pürüzsüz ve kolay yazılır duruma getirmek için kullanılan, billûr veya istiridye kabuğundan yapılmış yuvarlak alet -1- [Far]
m. 031a/7

mühür : Üzerine bir kimse, makam veya kuruluşun ismi kazanmış olan ve basıldığı kâğıt gibi yerde bıraktığı iz imza yerine geçen maden veya plastikten yapılmış damga, kaşe -1- [Far]
m. 068a/1

mühürle - : Yazı, belge, evrak gibi şeylere doğruluğunu tasdik etmek, kabul ve kontrol edildiğini belirtmek amacıyla mühür basmak -1- [Tr]
m.- mek 031a/9

mükâleme : Karşılıklı konuşma, söyleşme -4- [Ar]
m. 005a/6, 048b/4, 051b/20, 051b/22

mükedder : Kederli, gamlı, üzgün, mahzun -1- [Ar]

m. 051a/12

mülâhaza : Düşünce -1- [Ar]
m.+ sıyla 004b/6

2. : Etraflıca ve iyice düşünme -1-
[Ar]
m. olunmak 045b/4

mülhiyye : İki çenekliler sınıfının
ihlamurgiller familyasından,
Hindistan'da ve tropikal bölgelerde
yetişen, 1, 2 metre yüksekliğinde,
yaprakları nâneyi andıran, Güney
Anadolu'da sebze gibi tüketilen ve
yeşillik olarak da yenilen bir bitki -1-
[Ar]
m. 041a/2

mümkün : Olması, gerçekleşmesi
imkân dâhilinde olan, olabilir, kâbil,
muhtemel -1- [Ar]
m. 011b/5

münevver : Aydınlatılmış, aydınlık,
ışıklı, nurlu -1- [Ar]
m. 043b/12

münkeşif : Meydana, açığa çıkmış,
görünür, bilinir duruma gelmiş, aşikar
-1- [Ar]
m. olur 046b/11

mürekkep : Yazı yazmakta, desen
çizmekte, baskı işlerinde kullanılan,
çeşitli renk ve kıvamda sıvı halindeki
birleşik, mürekkep -2- [Ar]
m. 031b/2, 068b/6

mürür : Geçme, geçiş -1-
[Ar]
m. itdi 046b/16

müsâvî : Eşit -2- [Ar]
m.+ dir 006b/1
m.+ dür 046a/1

müşbet : Doğruluğu ispatlanmış, doğru,
sağlam -1- [Ar]

m.+ dir 047a/20

müslimân : Müslüman kelimesinin
eskiden kullanılan bir şekli -1-
[Ar]
m. 066a/6

müsterîh : Gönül rahatlığına, iç
huzuruna kavuşan, kaygıdan kurtulan,
rahat, huzurlu -1- [Ar]
m. 050a/3

müşabih : Benzeyen, benzer -1-
[Ar]
m. oldı 072b/7

müşârün-ileyh : Kendisine işaret edilen,
adı geçen kimse -1- [Ar]
m. 016a/3

müşerref : Şeref kazanmış, şereflenmiş,
şerefli -1- [Ar]
m. kıldınız 090b/2

müşevveş : Düzensiz, karışık,
karmakarışık -1- [Ar]
m. 051b/2

müştağ : Türemiş kelime -5-
[Ar]
m.+ ka 002a/3, 005a/3, 005a/4,
006a/6
m. olmağın 015b/7

müştemle : Bir şey tarafından içine
alınan, kapsanan, bir şeyin içinde
bulunan -1- [Ar]
m. 051b/22

müşterek : Ortaklaşa kullanılan, birden
fazla kimsenin malı olan -1-
[Ar]
m.+ dir 087a/3

müşteri : İstekli kimse, talip -1-
[Ar]
m. 047a/6

müṭala'a : Etraflıca düşünme, inceleme,

tetkik -1- [Ar]
m. 004b/6

müte'allim : İlim tahsil eden kimse
talebe, öğrenci-1- [Ar]
m.+ ine 011b/11

müte'assir : Zor, güç. -1-
[Ar]
m. 002a/11

müte'azzir : Yapılması güç olan, zor,
imkânsız -1- [Ar]
m.+ dir 011b/1

mütenevvi'a : Çeşitli, çeşit çeşit, türlü
türlü, değişik -1- [Ar]
m. 016a/5

müyesser : Kolaylıkla olan, kolaylıkla
yapılan, kolaylaştırılmış -1-
[Ar]
m. 011b/12

müzekker : Eril -10- [Ar]
m. 006a/11, 006a/11, 006a/12,
006b/3, 016a/1, 016a/3, 046a/5, 083a/6,
089a/4,
089a/5

nādān : Cahil, bilmez, bilgisiz kimse
-1- [Ar]
n. 070a/3

nafaça : Geçinmek için gerekli olan
yiyecek, içecek ve bunun için sarf edilen
para -1- [Ar]
n.+ sıdır 062b/5

nağme : Kulağa hoş gelen ahenkli ses,
ezgi -4- [Ar]
n. eyle 056a/12
n. 058a/15
n. idem 056b/4
n. oldı 067b/3

nāhemvār : Düzgün, uygun olmayan
-1- [Far]
n. 004b/9

naḥiv : Söz dizimi, cümle bilgisi,
sentaks-1- [Ar]
n.+ lerde 005a/5

nāhiye : Sınır -2- [Ar]
n. 003a/3, 003b/12

nākiş : Tam olmayan, eksik, noksan -1-
[Ar]
n.+ dur 053a/2

naql : Aktarmak -1- [Ar]
n. 003a/1

na'l : At, eşek gibi binek ve yük
hayvanlarının tırnaklarının aşınmasını
önlemek için ayaklarına çakılan demir
parçası-1- [Ar]
n. 061b/9

na'lband : At, eşek gibi hayvanları
nallayan kimse -2- [Ar+Far]
n.+ ı 061b/9
n. 061b/18

nalın : Hamam gibi zemini taş döşeli
veya ıslak yerlerde giyilen, üstünde
ayağı tutması için köseleden bir tasması
bulunan, tahtadan tek parça hâlinde
oyulmuş yüksekçe ayakkabı, takunya
-1- [Ar]
n. 030a/7

na'llat - : Hayvanın ayağına nal
çaktırmak -1- [Tr]
n.- dı 061b/18

nām : İsim, ad -3- [Far]
n. 016a/7, 065a/1
n.+ iñ 058a/7

namāz : İslâm dînincede belli kurallara
göre günde beş vakit yapılması
müslümanlar üzerine farz kılınmış olan
ve İslâm'ın beş şartından birini teşkil
eden ibadet -7- [Far]
n. 018a/1
n. kılar 086b/7

aḥşam n.+ ı 018a/4
 ikindü n.+ ı 018a/3
 öyle n.+ ı 018a/2
 şabāḥ n.+ ı 018a/6
 yatsu n.+ ı 018a/5

nāmerd : Sözü'nün eri olmayan, insanlıktan mahrum, güvenilmeyen, korkak, alçak kimse -1- [Far]
 n. 051a/2

nān : Ekmek -2- [Far]
 n. 066a/5, 080b/7

nānkör : Gördüğü iyiliği unutan, iyilik bilmeyen kimse -1- [Far]
 n. 083a/3

nar : Nargillerden, düzgün ve parlak yapraklı, canlı kırmızı iri çiçekli, hafif dikenli ağaç ve bu ağacın meyvesi -2- [Far]
 n. 039b/2
 n.+ dan 049a/13

nār : Ateş -1- [Ar]
 n. 017a/1

nar cicegi : Parlak kırmızı renk -1- [Tr]
 n. 042a/10

naşıl : Bir kimse veya bir şey hakkında bilgi almak için kullanılan soru sıfatı; ne biçim, ne türlü, ne gibi -1- [Tr]
 n. 048a/8

naşīb : Allah'ın bir kimseye tâyin ve kısmet ettiği şey, tâlih, baht, nasip -1- [Ar]
 n. 085b/4

naşīḥat : Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend -2- [Ar]
 n. 049b/19, 050a/19

nāşī : İleri gelen -2- [Ar]
 n. 011a/12
 n.+ dir 045b/7

nāz : Bir şeyi istediği halde kendini ağıra satmak için hemen kabul etmeyip istemiyormuş gibi davranma -1- [Far]
 n. 072a/5

naẓar : Bakma, bakış -1- [Ar]
 eyledim n. 090a/6
 n. 090a/8

nāzende : Nazlanan, nazlı, işveli, edalı -1- [Far]
 n. 082b/1

naẓım : Vezinli, kafiyeli söz dizisi -1- [Ar]
 n.+ e 073b/5

naẓīr : Benzer, eş -2- [Ar]
 n.+ iñ 074b/3, 076a/3

ne : Hangi şey -72- [Tr]
 n. 002b/2, 044a/15, 047b/4, 047b/10, 048a/8, 050b/7, 052a/5, 052a/18, 053a/13, 055b/7, 056a/6, 056b/3, 056b/11, 058a/7, 061b/18, 065b/2, 067a/13, 067b/14, 068a/14, 069a/1, 070b/6, 071a/1, 071a/4, 074b/6, 075a/6, 076b/1, 077b/2, 079a/4, 081a/1, 082a/1, 082a/2, 082b/2, 083a/1, 083b/3, 086a/3, 086b/1, 086b/7, 088a/3, 090a/2, 090a/3, 090b/9, 091a/1, 091a/2
 n.+ dir 047b/8, 054a/1, 061b/18, 068b/3, 075a/6, 079a/4, 079a/6, 082b/6, 088a/4, 090a/9, 090b/16
 n.+ dür 083a/1, 086b/2
 n.+ idersiñ 076b/15
 n.+ isterse 076a/10
 n.+ ola 063b/12
 n.+ olaydı 059a/8
 n.+ olduñ 057b/3
 n.+ tdim 057b/3

nebātāt : Bitkiler -1- [Ar]

- n.+ dan 069b/1
[Far]
n. 042a/5
- necāt** : Kurtulma, kurtuluş -1-
[Ar]
n. 088a/6
- necār** : Dülger, marangoz, doğramacı
-1- [Ar]
n. 069a/3
- necm** : Yıldız -2- [Ar]
n. 016b/7, 080a/3
- nef'** : Fayda, çıkar, kâr, menfaat -1-
[Ar]
n. 063b/16
- nefret** : Bir şeyi veya bir kimseyi beğenmemekten, kötü bulmaktan ileri gelen şiddetli itici duygu, iğrenç bulup tikslenme -1- [Ar]
ider n.+ i 077a/8
- neğamāt** : Nağmeler, ezgiler -1-
[Ar]
n. 056a/12
- nehār** : Gündüz, gün -1- [Ar]
n. 070b/2
- nehir** : Akarsu, büyük ırmak -1-
[Ar]
n. 020b/3
- nehy** : Olumsuz -12- [Ar]
n. 002a/8, 003a/3, 003a/6, 003a/10, 003b/1, 003b/5, 005a/10, 005b/1, 006a/7, 006b/1
n.+ idir 047b/16
- nere** : Hangi yer -6- [Tr]
n.+ de 068b/5
n.+ den 052a/2, 089a/24, 090b/7
n.+ ye 089b/2, 090b/18
- nergis** : Bir çenekliler sınıfının nergisgiller familyasından, lâle gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi -1-
- nesağ** : Üslup, tarz -1- [Ar]
n. 002a/3
- neşāyih** : Nasihatler, öğütler -3-
[Ar]
n. 051b/19
n.+ i 005a/6, 048b/4
- nesrīn** : Yaban gülü, ağustos gülü, Mısır gülü, Van gülü gibi isimler alan bir cins gül -1- [Far]
n. 082b/4
- nevcivān** : Delikanlı, genç -1-
[Far]
n. 080b/7
- nezd** : Yan, kat, huzur -1-
[Far]
n.+ e 065a/3
- nice** : Çok, pek çok, birçok -9-
[Tr]
n. 004b/9, 005a/6, 048b/4, 068a/3, 073b/6, 077a/3, 085a/1, 085a/2, 085a/7
- 3.** : Nasılsın -1- [Tr]
n.+ siñ 090b/5
- niçün** : Bir şeyin sebebini ve amacını sormak maksadıyla kullanılan neden, hangi sebeple, hangi sebepten ötürü anlamında soru zarfı, niçin -3-
[Tr]
n. 050a/8i 050a/12, 050a/16
- nidā** : Seslenme, çağırma, bağırma -2-
[Ar]
n.+ ya 064a/8
n. ider 064a/8
- nifāk** : Münafıklar -1- [Ar]
ehli n. 086a/4
- nisā** : Kadınlar -3-

- [Ar]
n.+ dan 064a/10, 064a/12
n.+ niñ 064a/10
- nisyān** : Unutma -1- [Ar]
n.+ dan 015b/7
- nitekim** : Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için gerçekten, hakikaten, nasıl ki, olduğu gibi anlamlarında kullanılır -4- [Tr]
n. 004b/1, 045b/6, 046b/16, 050a/19
- niye** : Bir şeyin sebebini sormak için kullanılır; niçin, neden -1- [Tr]
n. 089a/23
- niyyāt** : Niyetler -1- [Ar]
n. 068a/13
- nohut** : Baklagillerden, sarımtırak çiçekli, 50 santim boyunda, yurdumuzda tanesi için, bazı ülkelerde ise yem bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık bitki -1- [Far]
n. 039a/4
- noқта** : Biçimi kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ben gibi ufak şekil, benek -4- [Ar]
n. 015b/11, 015b/12, 015b/14, 015b/15
- nūn** : Arap alfabesinin yirmi beşinci harfi ve bu harfin adı -3- [Ar]
n. 002b/11, 002b/12
n.+ a 015b/12
- nūr** : Gözle görülen aydınlık, maddî şeyleri görmeye yarayan ışık, ziya -1- [Ar]
n.+ ı 079a/1
- nūş** : İçme, içiş -3- [Far]
n. itsem 073a/2
n.+ e 056a/12
- n. idesin 085a/6
- nuḫk** : Söz, konuşma, kelam -2- [Ar]
n. eyle 050b/12, 051b/7
- nücūm** : Yıldızlar -1- [Ar]
n. 071b/2
- o** : Tekil üçüncü şahsı gösterir -14- [Tr]
o. 044b/8, 045a/9, 045b/3, 046b/7, 063b/2, 063b/4, 069a/6, 078b/1, 078b/2, 090a/8
o.+ dur 081b/6
- 2.** : En uzakta olan kimse veya şeyi işaret yoluyla belirtir -1- [Tr]
o. 070a/1
- ocak** : Isınma, pişirme gibi işlerde kullanılmak üzere ateş yakılan yer -2- [Tr]
o. 067a/1, 087b/5
- od** : Ateş -2- [Tr]
o. 017a/1, 037b/1
- odun** : Yakılmak üzere kesilmiş ağaç -5- [Tr]
o. 038b/11, 058b/2, 058b/11, 058b/15, 081b/7
- oduncu** : Odun kesen veya kesilmiş odun satan kimse, oduncu -1- [Tr]
o. 043a/5
- oğlak** : Keçi yavrusu -1- [Tr]
o. 033b/3
- oğul** : Cinsiyeti erkek olan evlat -8- [Tr]
o. 024b/10, 025a/9, 048b/7, 059a/4, 080b/6
o.+ um 049b/19, 063a/4, 090b/18
- oḳ** : Yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa

değnek-1- [Tr]
o. 031b/10

oqlağu : Hamur açmakta kullanılan, uzunca ve yuvarlak çekme değnek, oklava -1- [Tr]
o. 038b/9

oķu - : Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek -19- [Tr]
o. 048b/7, 062b/11, 068a/15, 072a/6, 086b/1
o.- dı 045a/3, 045b/2
o.- dılar 045a/3
o.- diñiz 045a/4
o.- duk 045a/4
o.- dum 045a/4
o.- duñ 045a/4
o.- maķ 006b/9
o.- maz 003a/4
o.- ram 076b/13
o.- rsun 086b/1
o.- yalım 049a/8
o.- yan 088a/6
o.- yasin 070b/6

ol - : Yardımcı fiil -321- [Tr]
o.- unmuşdur 001b/3
dāim o. 067a/9
o.- a 002a/2, 011b/12, 043b/6, 045b/4, 047a/15, 051a/7, 067a/9, 069a/6, 079a/3
ħayr o.- a 052a/1, 079a/3
ma'lūm o.- a 046a/4
maķbūluñ o.- acaķdır 058a/4
o.- alım 049b/14
o.- am 085a/2
piryān o.- am 085a/1
o.- an 002b/5, 002b/10, 004b/12, 005a/6, 015b/11, 016a/5, 043b/7, 046a/5, 046a/6, 046a/7, 046a/13, 061b/6, 064b/13, 068a/13, 076a/16, 076b/5, 077a/8, 083b/5
ķarīb o.- an 015b/14
o.- ana 047b/8, 047b/9, 066a/9, 069b/2, 075b/7, 087a/7
o.- anı 052b/10
o.- asın 050a/3, 085b/1

o.- asıñ 076a/6
o.- aydı 044a/15, 058a/11, 063b/2, 063b/9
o.- dı 065a/3, 065b/3, 066a/7, 066a/8, 066a/10, 066b/11, 067a/3, 068a/2, 068a/3, 068a/5, 068a/11, 068b/3, 069a/1, 069a/2, 069a/3, 069a/4, 069a/5, 069b/7, 070b/3, 070b/5, 070b/7, 071a/1, 071a/7, 071b/2, 071b/5, 072a/6, 072b/3, 072b/5, 072b/6, 072b/7, 074a/2, 074a/6, 074b/5, 075a/6, 076a/16, 076b/8, 076b/11, 076b/12, 077b/6, 078a/3, 078a/5, 078a/6, 078b/1, 078b/2, 078b/3, 078b/4, 078b/5, 079b/4, 079b/6, 080a/5, 080b/2, 080b/4, 081a/2, 081b/2, 081b/3, 081b/8, 082a/3, 082a/4, 082a/5, 082b/6, 082b/7, 083a/2, 083a/5, 083a/6, 083b/2, 083b/6, 084a/2, 084b/1, 084b/3, 084b/5, 084b/6, 084b/7, 086b/3, 087a/2, 087a/7, 087b/5, 087b/6, 087b/7, 088a/1, 088a/2, 088a/4

'adāvet o.- dı 069a/2
müşabih o.- dı 072b/7
nağme o.- dı 067b/3
revān o.- dı 090a/2
o.- dığından 057a/13
o.- dığı 015b/15
o.- diñiz 090b/1
o.- duğı 002a/11
o.- dugundan 045b/7
o.- duķda 011b/2, 016a/1
o.- dum 043b/16, 063b/6, 074b/2, 074b/6, 090a/3
maķbūluñ o.- dumsa 076a/4
pişmān o.- dun 050a/8
o.- ısar 067b/5
o.- ma 002b/2, 048b/7, 051a/12, 066b/1
rencide o.- ma 076a/9
o.- madı 089a/12, 089a/18
o.- madığı 015b/7
o.- madımı 064a/10
o.- mağıla 002b/3, 006a/8
ma'lūm o.- mağıla 002b/1
o.- mağın 002a/4, 006a/6, 047b/7
müştāķ o.- mağın 015b/7
o.- mağla 047b/14
o.- maķ 015b/8, 046a/11, 047a/3, 051b/7, 051b/12

o.- maḳdan 002a/11, 011a/12
o.- mamaḳ 004b/5
o.- maya 055a/5
o.- mayasın 051a/12, 051b/2,
059a/5
o.- maz 067a/5, 089a/13,
089a/14, 089a/15, 089a/16, 089a/19
vefā o.- maz 064a/10
o.- mışdır 072a/4
o.- muş 045b/5, 047a/7
o.- sa 064b/13
o.- saydı 064a/15
o.- sun 079a/4, 090b/3
huşūl o.- sun 068a/13
o.- ub 004b/7, 011a/13, 015b/6,
057a/3
‘āşık o.- ub 085a/5
o.- ubdur 069b/1, 070b/4, 072a/4,
081b/3, 082a/5, 082b/7, 084a/2, 084b/3,
086b/4
āgāh o.- uñ 064a/6
o.- unan 046b/6, 047b/18
zıkr o.- unan 004b/8
o.- undığı 004b/3
o.- unmadı 047b/7
mülāhaza o.- unmaḳ 045b/4
ṭayy o.- unması 045b/6
o.- unmuşdır 006a/6, 015b/14
o.- unmuşdur 005a/2, 006a/8
o.- unmuşdur 002b/2, 011b/10
ḥazf o.- unmuşdur 047b/6
iktifā o.- unmuşdur 011a/14
ṭaksīm o.- unmuşdur 063b/16
ṭarḥ o.- unmuşdur 047b/14
vaż‘ o.- unmuşdur 047a/1
isti‘māl o.- unsa 047a/5
o.- unub 003b/12
ṭarḥ o.- unub 011b/9
taşīr o.- unub 011b/10
o.- unur 002b/10, 003a/1, 011b/5,
016b/7, 046b/10
feh̄m o.- unur 043b/8
isti‘māl o.- unur 044a/3, 046a/3,
046b/5
iştikāk o.- unur 011b/3, 011b/4
ḳırā’at o.- unur 019b/10
defn o.- unursun 064a/6
o.- updur 068b/6, 074b/4,
079b/7, 080a/6, 080b/7, 081a/6, 082b/3,

084a/7,
084b/6
o.- ur 002b/6, 002b/8, 003a/3,
003a/6, 003a/8, 003a/10, 003a/12,
003b/1,
003b/2, 003b/5, 003b/7, 003b/8,
003b/10, 003b/12, 004a/3, 004a/6,
004a/7,
004a/9, 004b/1, 006a/6, 006a/11,
045b/5, 046b/10, 084a/7, 090b/13,
090b/14
ma‘lūm o.- ur 004b/1, 046a/4
me’mūl o.- ur 050b/7
münkeşif o.- ur 046b/11
o.- ur feh̄m 047a/7
ḥāmūş o.- uram 075b/2
sersem o.- uram 075b/4
o.- urdı 064a/15
o.- ursa 004a/13, 050b/12,
057a/8, 067b/5, 085b/4
muntazır o.- ursa 063a/2
o.- ursanda 049a/2
o.- ursın 050a/12
pişmān o.- ursın 050a/8
ḥaşr o.- ursun 062b/7

ol : Üçüncü tekil şahıs zamiri ve işaret
sıfatı, “o”nun eski şekli -20-

[Tr]

o. 050a/16, 050b/2, 052a/9,
053b/2, 055a/14, 062a/12, 063a/2,
063a/6, 063a/8, 063b/6, 063b/7,
064a/14, 064a/15, 073a/7, 083b/2,
087b/2, 089a/4, 089a/5, 089a/6, 089a/7

omuz : Vücutta boynun iki yanında
kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım
-2- [Tr]

o. 022b/9, 084b/6

on : Dokuzdan sonra, on birden önce
gelen sayının adı, 10 -14- [Tr]

o. 059b/3, 074a/1
o. altı 059b/8
o. beş 059b/7
o. biñ 060b/12
o. bir 059b/4
o. dört 059b/7
o. iki 059b/5

o. sekiz 059b/10
 o. toktuz 059b/11
 o. uc 059b/6
 o. ucdur 079b/6
 o. yedi 059b/9
 o. yuz biñ 061a/13

onlar : Çoğul üçüncü şahsı gösterir -1-
 [Tr]
 o. 044b/11

ora : O yer -3- [Tr]
 o.+ ya 049b/4
 o.+ da 076b/15
 o.+ dan 052a/13

orağ kuşu : Yaz aylarında öten bir kuş
 -1- [Tr]
 o. 035b/4

orospu : Para karşılığında erkeklerin
 cinsel arzularına hizmet etmeyi meslek
 edinmiş kadın, hayat kadını, fâhişe -1-
 [Far]
 o. 026a/8

orđa : İki uçtan veya bütün noktalardan
 aynı uzaklıkta olan yer -3-
 [Tr]
 o. 026b/8
 o.+ dan 081a/3
 o.+ ya 058a/4

oruc : İslam dininin beş şartından biri
 olan, imsaktan güneş batıncaya kadar
 yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak
 durma şeklindeki ibadet -3-
 [Far]
 o. 017b/17
 o.+ dur 079b/1, 087a/2

ot : Bir iki mevsim veya bir yıl, pek azı
 da daha fazla yaşadıkdan sonra kuruyan,
 toprak üstündeki kısımları odunlaşmayıp
 yumuşak kalan küçük bitkilerin ortak adı
 -2- [Tr]
 o. 019a/14, 041b/4

oğa : Bir binânın, özellikle bir evin

mutfak, banyo, giriş ve salon dışındaki
 çalışma, oturma, yatma vb. işlere
 yarayan, bir veya daha fazla çıkışı olan
 bölümlerinden her biri, oda -2-

[Tr]
 o.+ sına 055b/2, 055b/12

otlağ : Hayvan otlatılan yer, yaylım,
 mera, çayır -1- [Tr]
 o. 019a/7

otluğ : Ot -1- [Tr]
 o. 069b/1

otur - : Vücudun belden yukarı kısmı dik
 duracak ve vücut ağırlığı kaba etler
 üzerine binecek şekilde bir yere
 yerleşmek -7- [Tr]
 o. 048b/13, 086b/6
 o.- acak yer 023a/11
 o.- alım 088b/6
 o.- aydıñ 044a/15
 o.- mağ 007a/1
 o.- uram 077a/1

otuz : Yirmi dokuzdan sonra, otuz
 birden önce gelen sayının adı, 30 -3-
 [Tr]
 o. 060a/7, 074a/2
 o. biñ 060b/14

ov - : Elini bir şeyin üzerinde bastıra
 bastıra gezdirmek -1- [Tr]
 o.- mağ 014a/7

oyna - : Eğlenmek, oyalanmak
 maksadıyla bir şeyle meşgul olmak
 -2- [Tr]
 o.- mağ 013b/10
 o.- yasin 085a/5

oyun : Bir menfaat olmadan hoşça vakit
 geçirmek için yapılan, çeşidine göre
 belli kurallara bağlanmış, maharete
 dayalı eğlence -1- [Tr]
 o. 055b/9

öđ : Karaciğer tarafından salgılanan
 yeşil sarı renkte acı sıvı, safra -1-

[Tr]
‘ö. 023b/11

öğred - : Eğitim yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazandırmak, tâlim etmek, tedris etmek -1- [Tr]
ö.- eyim 059a/5

öğredici : Muallim, öğretmen, hoca, müderris -1- [Tr]
ö. 042b/5

öğren - : Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak, bilgi edinmek -1- [Tr]
ö.- medi 002b/8

2 - : Eğitim yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazanmak, taallüm etmek, tederrüs etmek -1- [Tr]
ö. 048b/12

öğütle - : Öğüt vermek, nasihat etmek -1- [Tr]
ö. 069a/6

öksür - : Akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek -2- [Tr]
ö.- mek 012b/1
ö.- medeyim 080a/7

öl - : Hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek -6- [Tr]
ö.- mek 012b/10
ö.- en 051b/17
ö.- mek 051a/2
ö.- sem 073a/8
ö.- ünçeye 059a/8
ö.- ürsemde 084a/6

ölcü : Ölçmek işi, bir şeyi kendi cinsinden birim olarak alınmış bir miktâra nispetle değerlendirme -1- [Tr]
ö.+ dür 069a/3

öldür - : Bir canlının hayatına son vermek -3- [Tr]

ö.- mek 012b/11
ö.- ürüm 089b/1
ö. 081b/6

ölker : Kadife, şeftalinin yumuşak tüyleri, hav -1- [Tr]
ö. 083a/1

ölü : Hayatı sona ermiş bulunan, artık yaşamayan -1- [Tr]
ö. 027b/13

ölüm : Bir canlıda hayatî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat -5- [Tr]
ö. 057b/11, 081b/5
ö.+ den 057b/15
ö.+ dür 086a/4
ö.+ ümi 077a/2

‘ömür : Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat -4- [Ar]
‘ö. 053b/10, 061b/6, 084a/7
‘.+ imiz 064a/4

öñ : Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf -3- [Tr]
ö. 019a/2, 028a/5, 048a/13

öp - : Sevgi ve saygısını göstermek üzere dudaklarını bir şeye değdirmek -3- [Tr]
ö.- mek 012b/7
ö. 082b/5
ö.- er 071a/7

ördek : Perde ayaklılardan, evcil ve yabanî cinsleri bulunan, kazdan küçük, paytak yürüyüşlü su kuşu -1- [Tr]
ö. 035b/6

örgü : Örülmüş saç bölüğü, belik -1- [Tr]
ö. 022b/1

örnek : Nitelikleri hakkında fikir vermek üzere bir bütünden alınan küçük parça, göstermelik, numune -1-

[Tr]

ö. 031a/1

örs : Kullanıldığı işe göre çeşitli boy ve şekillerde olan, üzerinde maden dövmeye mahsus çelik yüzeyli demir alet -1- [Tr]

ö. 032a/2

ört - : Korumak, gizlemek veya görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak, örtülü duruma getirmek -1- [Tr]

ö.- mek 008a/12

örülmüş : Örgü halinde olan -1-

[Tr]

ö. 022a/12

öşür : Toprak ürünlerinden onda bir nispetinde alınan vergi -1-

[Tr]

ö. 067b/13

öte : Daha uzaktaki yer, iki uzaklıktan daha uzak olanı -4- [Tr]

ö. 017a/11, 017a/12, 086b/4, 086b/5

öyle : Ona benzer, onun gibi -1-

[Tr]

ö. 062b/2

öylelik : Öylece -1- [Tr]

ö. 091a/7

öz : Bir şeyin en kıvamlı kısmı -1-

[Tr]

ö.+ üni 091a/2

2. Bir kimsenin kendi manevi varlığı,

zâtı, kendisi -1- [Tr]

ö.+ ümi 091a/6

pābūc : Ayakkabı -2- [Far]

p. 030a/6

p.+ dur 079b/7

pādiṣāh : Büyük hükümdar -2-

[Far]

p.+ la 050a/12

p.+ in 066a/4

paha : Değer, kıymet, fiyat -1-

[Tr]

p.+ sı 054a/1

pāk : Temiz -3- [Far]

p. 049a/2, 084a/7, 084a/7

palṭa : Bkz balta -1- [Tr]

p.+ ye 069a/7

papadya : Birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki -1-

[Yun]

p. 041b/13

pāpūc : Bkz pābūc -1- [Far]

p. 078b/5

pare : Parça -1- [Far]

p. 049a/3

parla - : Kuvvetli ışık çıkarmak, ışık saçmak, ışıldamak -1- [Tr]

p.- r 079b/1

parmaḳ : İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri -4-

[Tr]

p. 022a/10, 023a/1

baş p. 023a/2

serçe p. 023a/2

pars : Kedigiller familyasından, tropik bölgelerde yaşayan, genellikle karın altına doğru beyazlaşan açık sarı postu siyaha yakın esmer beneklerle kaplı, çok güçlü, çevik, cesur, avlanması tehlikeli,

yırtıcı, etçil memeli hayvan, leopar,
panter -1- [Tr]
p. 034b/11

paskalya : Hıristiyanların Hz. İsa'nın
dirilişinin yıl dönümü olarak kutladıkları
bayram -1- [Yun]
p. 079b/5

patlıcan : Patlıcangiller familyasından,
kalın saplı, uzunca yapraklı, mor ve
beyaz çiçekli, bir yıllık otsu bitki ve bu
bitkinin meyvesi -1- [Ar]
p. 041a/4

paṭriḳ : Ortodoks ve doğu kiliselerinin
başı -1- [Yun]
p.+ e 077a/7

pāyvend : Köstek anlamına gelen
pābend sözünün Türkçede kullanılan bir
şekli -1- [Far]
p. 032b/5

pāzār : Cumartesi ile pazartesi
arasındaki günün adı, haftanın birinci
günü -2- [Far]
p. 017b/13, 077b/5

2. : Birçok satıcının bir arada bulunduğu
alış veriş yeri -1- [Far]
p. 090a/7

pazı : Ispanakgillerden, A ve C
vitaminleri bakımından zengin,
yaprakları sebze olarak yenen, iki yıllık
otsu bitki, yabani pancar, yaban pancarı
-1- [Far]
p. 041a/5

peder : Baba -2- [Far]
p.+ imi 046a/8
p.+ im 090a/10

pek : Çok, fazla, ziyade -13-
[Tr]
p. 017a/17, 019a/1, 025a/3,
028a/1, 028a/2, 028a/11, 028a/12,
066b/13, 071b/1, 075a/6, 081b/9,

082b/4, 086b/4

pekmez : Üzüm, dut vb. meyvelerin
koyuca bir kıvama gelinceye kadar
kaynatılmasından elde edilen tatlı sıvı
-1- [Tr]
p. 038b/6

peltek : V, s, z gibi bazı sesleri
çıkaklarını değiştirerek dil ucuyla basık
olarak söyleyen, gerektiği gibi telaffuz
edemeyen kimse -1-
[Tr]
p. 026a/5

penbe : Pamuk -1- [Far]
p. 069a/4

percere : Bina duvarlarında, taşıtların
belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye
girmesi ve içeridekilerin dışarıyı
görmesi için bırakılan açıklık-2-
[Far]
p. 036b/4
p.+ dir 076a/16

pençgeh : Beş vakit -1- [Far]
p.+ de 067a/9

penis : Erkeklik organı -1-
[Tr]
p.+ i 064b/2

perde : Bir yerin dışarıdan görünmesini
önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri
birbirinden ayırmak için gerilen kumaş,
naylon vb -2- [Far]
p. 036b/13, 043b/1

perhiz : Dinin yasak ettiği şeylerden
sakınma, kendini tutma, nefesine hâkim
olup haramdan uzak durma -1-
[Far]
p. 079b/5

perî : Çok güzel genç kız veya kadın
-1- [Far]
p. 085b/1

perşembe : Çarşamba ile cuma arasındaki günün adı, haftanın beşinci günü -1- [Far]
p. 017b/16

perşenbih : Perşembe -1- [Far]
p.+ e 077b/4

pervîn : Ülker takım yıldızı, Süreyyâ -1- [Far]
p.+ e 016b/8

pestil : İnce, yufka görünüşünde kurutulmuş meyve ezmesi -1- [Yun]
p. 040a/16

peygamber : Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebî, resul -2- [Far]
p. 016a/9
p.+ e 065a/2

peyk : Haber ve mektup taşıyan kimse, haberci-1- [Far]
p. 016a/14

peynir : Sütün, bu işe mahsus bir maya ile mayalanıp katılaştırılması suretiyle elde edilen ve birçok çeşidi bulunan meşhur yiyecek -4- [Far]
p. 035a/5, 035a/9, 035a/10, 035a/11

pezevenk : Yolsuz kadın-erkek ilişkilerinde aracılık eden kimse, muhabbet tellahı -1- [Tr]
p. 026a/7

pezîr : Söz dinleyici -1- [Far]
p. 068a/13

pınar : Yerden kaynayarak çıkan su, kaynarca -1- [Tr]
p. 018b/8

pire : Pireler takımından, insanda ve

memeli hayvanlarda asalak olarak yaşayan, bacakları sıçramaya elverişli olduğu için kolay yakalanamayan, gövdesi yassı, derisi sert, ayakları tutucu küçük böcek -1- [Tr]
p. 034a/12

pirinç : Bakır ve çinkodan elde edilen sarı renkte alaşım -2- [Far]
p. 021a/12, 049b/4

piryân : Kebap, püryan -1- [Far]
p. olam 085a/1

pişmân : Yaptığına üzülüp hayıflanan, esef eden, nadim -2- [Far]
p. olursın 050a/8
p. oldun 050a/8

piştov : Tabanca -1- [Alm]
p. 031b/12

pişür - : Isıda tutarak yenecek duruma getirmek -1- [Tr]
p.- mek 010b/2

poyraz : Kuzeydoğu yönünden esen rüzgar -1- [Yun]
p. 091a/2

püşide : Örtü -2- [Far]
p. 078b/6, 083b/2

puşt : Sapık oğlancık erkeklerin cinsî zevkine hizmet eden ahlâksız çocuk veya delikanlı -1- [Far]
p. 026a/10

pür : Dolu -1- [Far]
p. 011a/11

pürgüz : Rençber, çiftçi -1- [Tr]
p. 042b/14

püser : Erkek evlat, oğul -1- [Far]
p. 084a/1

- rabbānī** : Rabla ilgili, Allah'a ait, ilāhī
-1- [Ar]
r. 015b/5
- rābi'** : Dördüncü -3- [Ar]
r. 015b/13, 044a/1, 050a/18
- rābi'a** : Salisenin altmışta biri -1-
[Ar]
r. 043b/3
- rābi' aşera** : On dördüncü -1-
[Ar]
r. 051b/9
- rāci'** : Kendine dönen, rücû eden -1-
[Ar]
r.+ dir 063a/6
- rāh** : Yol -1- [Far]
r. 018a/14
- rāhat** : Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur -3- [Ar]
r. 049b/14, 050a/12, 062b/2
- rahm** : Merhamet, acıma -1-
[Ar]
r. it 076a/5
- raḳīb** : Aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri, rakip -1- [Ar]
r.+ e 070b/4
- raḳş** : Genellikle mûsikî eşliğinde ayakta yapılan, çeşitli ahenkli hareketler dizisi, oyun -1- [Ar]
r. 084b/7
- ramazān** : Arabi ayların şaban ve şevval arasında kalan ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı -3-
[Ar]
r. 017b/6, 054b/6, 057a/2
- rāzyāne** : Rezene denen bitki -1-
[Far]
r. 040b/8
- re'āyā** : Bir hükümdarın yönetimi altında bulunan ve vergi veren halk -1-
[Ar]
r. 058b/11
- rehin** : Bir borç karşılığında, borç ödenince geri alınmak şartıyla teminat olarak borçlunun alacaklıya bıraktığı, borcun tamamını karşılayacak değerdeki kıymetli eşya, mal -1- [Ar]
r.+ dir 069b/6
- rencīde** : İncinmiş, gönlü kırılmış -1-
[Far]
r. olma 076a/9
- renk** : Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum -1-
[Far]
r. 030b/8
- resūl** : Peygamber, nebi -1-
[Ar]
r. 016a/9
- revān** : Yürüyen, giden -2-
[ar]
r.+ dir 066a/2
r. oldı 090a/2
- rızḳ** : Allah tarafından herkese takdir edilen nimet -1- [Ar]
r. 063b/16
- rūḥ** : Yanak -1- [Far]
r.+ ları 071b/6
- Rūmī**: Rumca, Yunanca -9-
R. 068b/4, 074b/4, 076b/4, 080b/2
R.+ de 044a/3, 047a/2, 047a/4, 047a/6
R.+ si 048a/9
- rūşen** : Aşık, meydanda -3-
[Far]

- r. 043b/6, 047a/15
r.+ dir 078b/6
- rüküb** : Binme, bir taşıta binme -1-
[Ar]
r.+ e 070b/5
- rüyā** : Uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü, görülen hayaller dizisi, düş -1- [Ar]
r. 037a/2
- rüzgār** : Yer değiştiren hava, bu havanın hissedilen etkisi, yel, bad -2-
[Far]
r. 017a/4, 017a/5
- sa'īd** : Kutlu, uğurlu, mübarek -1-
[Ar]
s.+ i 080a/3
- sā'ir** : Başka, öbür -5- [Ar]
s. 002b/9, 005a/5, 045b/14, 062a/4
s.+ ine 063b/5
- sa'ādethāne** : İçinde mutlu olunan veya mutlu kimseleri barındıran ev, mutluluk ve saâdet yuvası -1- [Ar+Far]
s.+ ñize 043b/9
- sa'ādetlü** : Saadet sahibi -1-
[Tr]
s. 079a/3
- sā'at** : Zamanı göstermeye yarayan alet -4- [Ar]
s. 030a/13, 088a/3, 090a/8
s.+ i 090a/8
- şabāḥ** : Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri -5- [Ar]
ş. 056a/9, 058a/15, 063a/8
ş. namāzı 018a/6
ş.+ iñ 079a/3
ş.+ iñız 052a/1
- sābık** : Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş, önceki, evvelki -2-
[Ar]
s.+ dan 047a/14
s. 051b/20
- şabır** : Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felâket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme -1- [Ar]
ş. vir 085a/1
- sābi'** : Yedinci -2-
[Ar]
s. 044a/12, 050b/14
- şabūḥ** : Sabahları içilen şarap -1-
[Ar]
ş.+ u 056a/9
- sac** : Başı kaplayan kıllar -8-
[Tr]
s. 022a/11, 022a/12, 022b/2, 022b/3, 022b/4, 083a/4, 083a/4
s.+ lar 083a/4
- şac -** : Bir şeyi ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek -1- [Tr]
ş.- maḫ 011b/16
- şad** : Yüz sayısı -1- [Far]
ş. 083b/4
- sāde** : Bir tür yağ -1- [Tr]
s. 049b/4
- şaded** : Üzerinde konuşulan konu, asıl mevzu -1- [Ar]
ş.+ e 047a/10
- sādis** : Altıncı -1- [Ar]
s. 050b/9
- şadr** : Göğüs, sine -2- [Ar]
ş.+ iñ 073a/9, 085b/6
- şāf** : Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra -1- [Ar]

ş. 043b/7

şâğ - : Memeyi parmak uçlarıyla sıkarak
içindeki sütü akıtmak -1- [Tr]
süt ş.- mağ 008b/7

2 - : Yüksek sesle ağıt söyleyip ağlamak
-1- [Tr]
şâğu ş.- mağ 014b/9

şâğ : Vücutta kalbin bulunduğu tarafın
karşısında olan -6- [Tr]
ş. 019a/9, 022b/12, 028a/3,
048a/13, 087a/6
ş.+ a 065b/4

şâğır : Kulağı duymayan, işitme
duyusundan mahrum olan kimse -2-
[Tr]
ş. 025b/8, 067b/15

şâğır : Küçük, ufak -2- [Ar]
ş.+ e 015b/11, 015b/12

şâğlğ : Vücudun fizik ve psikolojik
bakımlardan bütün fonksiyonlarının
yerinde bulunması durumu, hasta halde
olmama, sıhhat, esenlik -3-
[Tr]
ş.+ la 077a/10, 087a/6
ş.+ iñza 090b/3

şâğu : Ölen kimsenin meziyetlerini,
faziletlerini, iyiliklerini sayarak
söylenen ağıt, mersiye -1-
[Tr]
ş. şâğmağ 014b/9

şâhan : İçinde yemek ısıtılan, yumurta
vb. pişirilen, derinliği az, bakır,
alüminyum, çelik vb. madenî kap -1-
[Tr]
ş.+ da 057a/3

sâhib : Bahsedilen şey kendisinde
bulunan, o vasfı haiz olan kimse
-3- [Ar]
s.+ leri 063b/18
ş. 080a/1, 090a/6

şâhife : Sayfa -3- [Ar]
ş.+ de 002a/6
ş. 002a/13
ş.+ nin 045b/6

şâhîh : Yalan veya hayal ürünü olmayan,
gerçek, doğru -1- [Ar]
ş. 086a/6

şâ'ika : Yıldırım -2- [Ar]
ş. 016b/8, 065b/4

şâkal : Erkeklerde çene ve yanaklarda
çıkan kılların bütünü -2-
[Tr]
s. 022b/5, 067a/1

şâkın - : Uzak durmak, çekinmek,
kaçınmak -1- [Tr]
ş.- mağ 013a/1

şâkın : Bir davranışın yapılmaması, bir
şeyin düşünülmemesi gereken
durumlarda söylenen uyarı sözü -1-
[Tr]
ş. 048a/1

sâkin : Sesli harf yerini tutan
harekelerden biriyle okunmayan ve
üzerine cezm işâreti konan, cezimli harf
-2- [Ar]
s.+ e 003b/4, 003b/4

2. : Bir yerde oturan, ikâmet eden, o
yerin halkından olan kimse -1-
[Ar]
s.+ leri 064a/6

şâlah : İyi duruma gelme, düzelme,
iyileşme, iyi olma -1- [Tr]
ş.+ iñ 067b/5

şâlât ü selâm : Hz. Muhammed'e sevgi
ve saygı göstermek, onu övmek,
sefaatine erişmek amacıyla okunan dua
-2- [Ar]
ş. 062b/13, 063a/8

şalı : Pazartesi ile çarşamba arasındaki günün adı, haftanın üçüncü günü. -2- [Ar]

ş. 017b/15, 077b/4

şalın - : Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek -1- [Tr]

ş.- mağ 015b/3

şâlih : Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan kimse -2- [Ar]

ş. 069b/1, 076b/4

şâliş : Üçüncü -5- [Ar]
ş. 005a/4, 015b/12, 043b/3, 043b/13, 050a/14

şâliş ‘aşera : On üçüncü -1- [Ar]

ş. 051b/4

şalkım : Bir sap üzerinde aşağıya doğru sarkmış biçimde toplu halde bulunan birçok yemişin, özellikle üzüm tanelerinin meydana getirdiği bütün -1- [Tr]

ş. 039b/11

şalla - : Tokat, yumruk, tekme ile vurmak -1- [Tr]

ş.- dı 091a/5

şaman : Tahılların taneleri alındıktan sonra kalan saptarı -2- [Tr]

ş. 078a/2
ş.+ ın 082b/7

şâmin : Sekizinci -1- [Ar]
ş. 050b/19

şaña : İkinci teklik kişinin yönelme hali -23- [Tr]

ş. 044b/6, 045a/10, 045b/3, 049b/19, 051a/2, 051a/17, 055a/12, 057b/3, 057b/7, 058a/4, 059a/5, 059a/9, 059a/12, 061b/6, 063a/6, 063b/16,

069b/4, 071a/1, 077b/7, 085b/4, 085b/5, 087a/4

şan‘at : Duygu, tasavvur ve fikirleri etkili bir biçimde ve göze gönle hitap edecek şekilde söz, yazı, resim, heykel vb. ile ifade etme hususundaki yaratıcılık -1- [Ar]

ş.+ ların 063a/4

şanāyi‘ : Sanatlar -1- [Ar]
ş. 042b/3

şancı : Organlarda batar veya saplanır gibi hissedilen şiddetli ağrı -1- [Tr]

ş.+ ya 071b/4

şandık : İçine saklanması istenen şeyler konan, dört köşe büyük bir kutu şeklindeki kapaklı ev eşyası -1- [Ar]

ş.+ a 076a/15

şanem : Çok güzel kimse, dilber -2- [Ar]

ş. 078a/5, 083a/5

şānī : İkinci -10- [Ar]
ş. 005a/3, 005b/3, 015b/11, 016a/5, 016a/7, 043b/10, 050a/10

ş.+ niñ 016a/2
ş.+ ye 004a/1, 004a/11

şānī ‘aşera : On ikinci -1- [Ar]

ş. 051a/19

şapan : Çocukların kuş vurmak için kullandıkları, iki ucuna lastik ve bu lastiğin ortasına genişçe bir meşin parçası bağlanmış olan, ağaç dalından yapılma Y biçiminde çatal -1- [Tr]

ş. 084b/2

şapaşag : Çok sağlam, pek sağlam -1- [Tr]

ş.+ dır 081a/2

şar - : Kolları ile kuşatmak, kucaklamak
-2- [Tr]
ş.- sam 072b/14
ş. 082b/6

2. - : Yumak hâline getirmek -1-
[Tr]
ş.- ub 091a/3

şarb : Güç, zor, müşkül -1-
[Tr]
ş. 076b/5

şarf : Dilbilgisi -1- [Ar]
ş. 086b/1

sarık : Fes, külah, kavuk gibi başa
giyilen şeyler üzerine sarılan tülbent, şal,
destar -1- [Tr]
s. 029b/7

şarî : Birinden diğerine geçen, yayılan,
sirâyet eden, nüfuz eden -1-
[Ar]
ş. 045b/7

şarih : Açık, belirgin, aşikar -5-
[Ar]
ş. 086a/6
ş.+ a 016a/9, 046a/7, 046b/8

şarmaşık : Sarmaşıkçiller
familyasından, değişik biçimlerdeki
koyu yeşil yapraklarını dökmeyen, ağaç,
duvar gibi bir desteğe sarılarak veya
yapışarak uzayan, çiçekleri demet yahut
basit şemsiye şeklinde, etli, yuvarlak ve
üzümsü meyveli tırmanıcı bitki -1-
[Tr]
ş. 041b/6

şarmusağ: Zambakçiller familyasından,
toprak altında bir soğanı olan, gövdesi
uzun, yassı ve sivri uçlu yapraklarla
sarılmış, keskin kokulu, iştah açma,
damar genişletme, mikrop öldürme,
tansiyon ayarlama gibi pek çok tıbbî
hassaya sahip, 30, 100 santim

yükseklüğünde otsu bitki ve bu bitkinin
yenen soğanlı kısmı, sarımsak -1-
[Tr]
ş. 041b/5

şarnıc : Yağmur sularını biriktirmek ve
gerektiğinde kullanmak amacıyla
genellikle taştan çeşitli büyüklüklerde
yapılmış yer altı deposu -1-
[Ar]
ş. 067b/12

şarş - : Bulunduğu yerde şiddetle
sallamak, ileri geri oynatmak -1-
[Tr]
ş.- ar 082b/6

şaru : Altın rengi, kükürt rengi -3-
[Tr]
ş. 022b/4, 030b/14, 041b/2

şat - : Bir şeyi bir bedel karşılığında
başkasına devretmek -1- [Tr]
ş.- mağ 010a/7

şatun : Parasını ödeyerek bir şeyi almak,
bedelini ödeyip o şeye sahip olmak -5-
[Tr]
ş. almağ 010a/8
ş. al 054b/12, 058b/15, 075b/3
ş. alalım 049b/9

şay - : Aynı cinsten olan şeylerin, 1
sayısından başlayarak her biri için bir
sayı eklemek suretiyle kaç tane
olduğunu belirlemek -2-
[Tr]
ş.- mağ 010b/5
ş.- mağı 059a/1

şayağ : Sütten çıkarılan yemeklik yağ,
sağyağ -2- [Tr]
ş. 035a/6, 038a/12

şayd : Av, şikar -1- [Ar]
ş. 083b/2

şayı : Sayılabilen şeylerin veya ölçme,
tartma sonucunda ortaya çıkan

birimlerin kaç tane olduğunu bildiren bir, on, on beş vb. sözlerden her biri, adet

-3- [Tr]

ş. 059a/15

ş.+ lar 059a/1, 059a/15

şayru : Hasta -1- [Tr]

ş. 028a/4

sāz : Her çeşit mûsikî âletine verilen isim, çalgı -1- [Tr]

s.+ ı 086b/7

sebet : Kamış, saz, ince söğüt dalları, hurma lifleri vb.nden örülerek yapılan, yiyecek veya eşya taşımaya mahsus, muhtelif şekillerde, kulplu veya kulpsuz kap, sepet -1- [Far]

s. 068b/6

sebzevāt : Sebzeler, zerzevat -1-

[Ar+Far]

s. 049b/4

şedā : Ses -1- [Far]

ş.+ sını 049a/18

sefer : Yolculuk, seyahat -1-

[Ar]

s.+ dir 086a/4

sehv : Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hata -2- [Ar]

s. 015b/7, 015b/8

sekenāt : Durma, duruş, hareket etmeme, kıvılcıdanmama -1-

[Ar]

s. 015b/8

sekiz : Yediden sonra, dokuzdan önce gelen sayının adı, 8 -7- [Tr]

s. 059b/2, 073b/12

on s. 059b/10

yigirmi s. 060a/5

s. biñ 060b/10

s. yüz 060b/2

s. yüz biñ 061a/11

seksān : Seksen -2- [Tr]

s. 060a/11

s. biñ 060b/17

seksen : Yetmiş dokuzdan sonra, seksen birden önce gelen sayının adı, 80 -1-

[Tr]

s.+ e 074a/5

selām : Bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezâket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek için “selāmün aleyküm, merhaba, hayırlı işler” gibi sözlerden birini söyleme yahut aynı dileği taşıyan bir işaret veya harekette bulunma -3-

[Ar]

s.+ ımızı 062a/16

s. viresin 063a/2

s.+ ı 072b/9

selāmet : Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik -2- [Ar]

s.+ i 062b/13, 062b/13

selāse : Üç -1- [Ar]

ş. 015b/11

selīm : Maddi ve manevi kusuru, noksanı olmayan, sağlam, doğru -2-

[Ar]

s.+ dir 080a/1

s. 087a/7

semā : Göğün görünen yüzeyi, gökyüzü -3- [Ar]

s. 016a/15, 065a/3, 080a/3

semāniyye : Sekiz -5- [Ar]

s. 004b/4, 004b/12

s.+ den 011b/7

s.+ niñ 002a/10

s.+ yi 002a/12

semer : Yük bağlamak veya üzerine binebilmek için merkep, katır vb. hayvanların sırtına konan, ağaç iskeletli bir çeşit kaba eyer -1- [Yun]

s.+ iñ 070b/5

semīn : Besili, yağlı, şişman, semiz -1-
[Ar]

s. 069a/5

semiz : Besili, etli, yağlı -2-
[Tr]

s. 027a/1

s.+ dir 086b/4

semizliĝ : Semiz olma durumu -1-
[Tr]

s.+ e 071b/3

semizot : Semizotugillerden, küçük, yuvarlak, etli yaprakları ve sapı sebze olarak yenen, C vitamini ve demir bakımından zengin otsu bitki -1-
[Tr]

s. 040b/9

sen : Tekil ikinci şahsı gösterir -
56- [Tr]

s. 044b/3, 044b/11, 059a/12, 062b/2, 062b/7, 062b/11, 063a/4, 063a/6, 063b/14, 067a/8, 068b/7, 069b/2, 069b/3, 070a/3, 074b/7, 075b/7, 079a/5, 089a/17

s.+ den 044a/11, 054a/10, 083a/5
s.+ dir 078b/1

s.+ i 044a/3, 044a/8, 049a/2, 051a/2, 057a/2, 057b/12, 058a/7, 066a/13, 067a/4, 071b/6, 072b/8, 073a/7, 074a/3, 074b/1, 075a/7, 083b/1, 089b/1

s.+ in 073b/2, 085b/7

s.+ iñ 043b/15, 050a/16, 054a/13, 054a/14, 072b/12, 073a/9, 075a/7, 085b/6, 090b/16

s.+ iñle 045b/11, 062b/5

s.+ sin 044a/13, 083b/1

sene : Yıl -3- [Tr]

s. 058b/7, 085a/4, 090a/5

senelik : Bir seneye mahsus olan, bir yıl için yapılan -1- [Tr]

s. 083a/7

sensiz : Sen olmadan -1- [Tr]
s.+ dir 067b/11

serāb : Çöl, çorak arazi gibi yerlerde atmosferdeki ışık kırılması ve sıcaklık sebebiyle ortaya çıkan su görüntüsü -1-
[Far]

s.+ da 064a/2

serāpā : Baştan ayağa kadar, baştan başa, bütün, tamamen -1- [Far]

s. 067b/6

serçe : Serçegillerden, koyu boz renkli, yuvarlak başlı, kısa boyunlu, uzun kuyruklu, gagası koni biçiminde, sıçrayarak yürüyen, çırpınarak uçan ve kışın göç etmeyen küçük ötücü kuş -3-
[Tr]

s. 035b/10

s. parmak 023a/2

s.+ niñ 091a/4

serfirāz : Başını kaldıran, yücelere, yükseklerle uzanan -1- [Far]
s. 072a/2

serhoş : Alkollü bir içki veya keyif verici bir madde etkisiyle az veya çok kendini bilmez, kendine hâkim olamaz duruma gelmiş kimse -1-
[Far]

s. 029a/10

sersem : Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olan, kafası karışık kimse, şaşkın -2- [Far]

s. oluram 075b/4

s. 085b/1

serserī : Belli bir işi olmayan, yersiz yurtsuz, başıboş, avare kimse -1-
[Far]

s. 085b/1

serzeniş : Başa kakma, sitem, takaza -1-
[Far]

s. 084b/1

setr : Gizleme, örtme, kapama -1-
[Ar]
s. iderim 075b/5

sev - : Bir şey veya kimseye sevgi duymak, gönlünde ona karşı bir muhabbet beslemek -15- [Tr]
s.- digim 044a/11, 074a/3, 074b/1, 084b/7, 087a/1
s.- digimde 057a/2
s.- digimden 057b/11, 058a/1
s.- digimiñ 058a/11
s.- dim 066a/13, 074a/3
s.- emem 071a/5
s.- erler 072b/10
s.- mek 013b/3
s.- mez 050a/19

sevāb : İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükafat -1- [Ar]
s.+ ı 081b/6

sevdā : Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet -1- [Ar]
s.+ mız 057a/3

sevin - : Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak -1- [Tr]
s.- esin 086a/2

şıc - : Dışkı çıkarmak, büyük abdest bozmak -2- [Tr]
ş.- maḳ 012a/10
ş.- dı 081a/3

şıcrā - : Ayaklarını hızla yere vurarak ileriye veya yukarıya doğru atılmak -1- [Tr]
ş.- maḳ 014a/12

şıçan : Sıçangillerden, fareden daha iri, 10 – 25 santim boyunda, çıplak uzun kuyruklu, siyahımsı koyu gri tüylü, evlerde ve lağımlarda yaşayan, pek çok türü bulunan memeli, kemirgen, zararlı hayvan-1- [Tr]
ş. 034a/8

şiddik : Özü sözü doğru olan, asla yalan söylemeyen, sözünün eri, çok doğru, pek sadık -1- [Ar]
ş.+ ımdır 062b/9

şidḳ : Doğruluk, gerçeklik -1- [Ar]
ş. 086b/1

şığ - : Bir şeyin sınırları içine girebilmek -1- [Tr]
ş.- ācaḳ 084b/7

şığır : Gevişgetirenlerden manda, öküz, inek vb. büyükbaş, boynuzlu, evcil hayvanların ortak adı -5- [Tr]
ş. 033a/6, 033a/9, 033a/10, 055a/2, 067b/15

2. : Manda -1- [Tr]
şu ş.+ ı 033a/7

3. : Sığırdan elde edilen yağ -1- [Tr]
ş. yağı 035a/7

şıgırcıḳ : Serçegillerden, siyaha yakın esmer tüylü, uzun gagalı, böceklerle beslendiği için tarıma faydalı, kışın kalabalık sürüler hâlinde uçan, serçeden iri ötücü kuş, çekirge kuşu -1- [Tr]
ş. 035b/14

şına - : Denemek, tecrübe etmek -2- [Tr]
ş. 087a/3
ş.- maḳ 015a/12

şırāt : İslam inancına göre, ahirette cehennem üzerinde kurulacak olan, müminlerin üstünden kolayca geçerek cennete gireceklerine, kâfirlerin ise üzerinden cehenneme düşeceklerine inanılan köprü-1- [Ar]
ş.+ ıñ köprüsi 082b/7

şırça : Cam -2- [Tr]
ş. 039a/6, 058a/11

sırr : Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey
-1- [Ar]
s.+ m 050b/17

şırtlan : Sırtlangillerden, ana yurdu Afrika olan, iri bir kurt büyüklüğünde, postu benekli, sert ve kalın yelesi, dişleri, tırnakları çok güçlü, leş ve topraktan çıkardığı cesetlerle beslenen, memeli vahşi hayvan -1- [Tr]
ş. 033b/10

şıyağ : Kipler -7- [Ar]
ş. 002a/12, 002b/1, 004b/4, 004b/12, 011b/7, 011b/8, 011b/13

sidik : Böbrekler vasıtasıyla kandan süzülerek idrar yollarından vücudun dışına atılan açık sarı renkli sıvı, idrar
-1- [Tr]
s. 022a/5

şığa : Kip -6- [Ar]
ş. 011b/1, 046a/2, 046a/3, 046b/15
ş.+ ları 006b/1, 047b/17

sihir : Büyü, efsun -1- [Ar]
s. 074a/6

sik - : Erkek için cinsî münasebette bulunmak -1- [Tr]
s.- mek 015b/4

sik : Erkeklik organı -1- [Tr]
s. 024a/10

sil - : Üzerinde havlu, mendil gibi kuru ve emici başka bir şey gezdirmek suretiyle kuru duruma getirmek -1- [Tr]
s.- sem 073a/6

simîñ : Gümüştan yapılmış, gümüş -1- [Far]
s. 067b/6

sin - : Hazm edilmek, sindirilmek -1- [Tr]
s.- mek 014a/5

sin̄ : Arap alfabesinin on ikinci harfi bu harfin adı -1- [Ar]
s. 003b/3, 003b/11
s.+ i 003b/12

sin̄e : Gönül, kalp, yürek -1- [Tr]
s.+ ye 077b/1

sinek : Çift kanatlılardan, karasinek, sivrisinek vb. pek çok çeşidi olan uçucu böceklerin ortak adı -5- [Tr]
s. 034a/10, 036a/1, 067a/11, 091a/5
s.+ ler 067a/12

sinir : Duyulardan ve hareketlerden gelen uyarıları organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bunların oluşturduğu demet -1- [Tr]
s. 024a/6

sipariş : Yapılmasını veya gönderilmesini isteme, ısmarlama -2- [Far]
s. 069a/4
eyleme s. 076a/10

sirke : Bazı çorbalara, yemeklere, salatalara ekşilik vermesi için konulan, halk arasında ateş düşürmesi ve ferahlatması için vücuda sürülen ekşimiş üzüm suyu -1- [Tr]
s. 038b/7

sitäre : Yıldız -1- [Far]
s. 016b/7

sitte : Altı, 6 -2- [Ar]
s. 011b/8, 011b/13

sivrisinek : Çift kanatlılardan, daha çok sulak, bataklık yerlerde üreyip çoğalan ve bir kısmı sıtma mikrobu aşıl原因an uçucu, dişisi sokucu ve kan emici böcek

-2- [Tr]
s. 036a/3
s.+ ler 067a/13

siyâh : En koyu renk, kömür rengi, kara
-3- [Far]
s. 017a/3, 019b/9, 049a/3

siz : Çoğul ikinci şahsı gösterir -
11- [Tr]
s. 044b/11
s.+ den 053a/13
s.+ e 045a/10, 045b/3, 053b/10
s.+ i 053a/4
s.+ iñ 090b/3, 090b/4
s.+ iñle 045b/12
s.+ ler 044b/11, 078b/2

šo'uq : Isısı düşük, harareti az olan,
soğuk -1- [Tr]
ş. 016b/16

šoğan : Zambakgillerden, kat kat kabuktan ibâret yumrusu ve şerit şeklindeki uzun yeşil yaprakları yemeklerde, salatalarda kullanılan, keskin kokulu ve acı otsu bitki -1- [Tr]
ş. 040b/14

šoğulcân : Birçoğu omurgalı hayvanlarda ve insanlarda asalak olarak, bir kısmı toprak içinde yaşayan, ufak, uzun, yuvarlak veya yassı kurt -1- [Tr]
ş. 022a/8

šoĥbet : İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşça yapılan konuşma, hasbihal -1- [Ar]
ş. 050a/12

šoĥ - : İçine veya arasına girmesini sağlamak -1- [Tr]
ş.- abilsen 082a/2

šoĥâĥ : Yerleşim yerlerinde ev ve dükkânlar arasında uzanan, caddeye

nispetle daha dar ve kısa yol -1- [Ar]
ş. 068b/7

šoĥ : Kalbin bulunduğu tarafta olan -4- [Tr]
ş. 019a/10, 022b/13, 048a/13, 078b/5

šoĥ - : Diriliğini, tazeliğini, taravetini yitirmek, pörsümek -1- [Tr]
ş.- asın 085a/8

šoĥn : İçinde bulunulan vakte en yakın geçmiş zaman yahut bu zamanda yapılmış veya meydana gelmiş olan -4- [Tr]
ş. 028a/6, 048a/13, 085b/1
ş.+ unda 085b/1

šoĥra : İçinde bulunulan veya bahsedilen anın daha ilerisindeki bir zamanda, bilahare -10- [Tr]
ş. 003b/3, 004b/3, 011b/8, 016a/5, 049a/8, 051b/20, 056b/1, 062a/12, 089a/20
ş.+ dan 082b/5

šoĥr - : Soru yöneltmek bilgi istemek, soru etmek -3- [Tr]
ş.- dum 054a/10
ş.- ana 091a/2
ş.- ar 087b/4

šoĥuĥ : Soğuk -1- [Tr]
ş.+ dur 066a/3

šoĥ - : Irza, namusa dokunan, ayıp, çirkin ve haysiyet kırıcı birtakım kalıplaşmış sözler söylemek, küfretmek -5- [Tr]
s.- se 063a/6
s.- er 063b/4, 063b/5
s.- erse 063b/6

šoĥüt : Söğütgiller familyasından, daha çok su kenarlarında yetişen, pek çok çeşidi olan, uzun ve acı yapraklı, kabuğu kolay soyulur ağaç -1- [Tr]

s. 039b/15

sök - : Bir şeyi bulunduğu, sıkıca yerleştiği yerden çekip ayırmak, çıkarmak -1- [Tr]

s.- mek 013a/3

söyle - : Anlatmak istediği şeyi sözle bildirmek -12- [Tr]

s. 056a/2

s.- me 050b/17

s.- mek 007a/6

s.- mem 075b/5

s.- miş 091a/9

s.- r 051a/17, 071a/7

s.- rim 071b/1, 075b/2

s.- yemem 057b/7

s.- yenden 051a/17

s.- yene 069b/3

söyleş - : Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek -1- [Tr]

s.- elim 086b/6

söyündür - : Söndürmek -1- [Tr]

s.- mek 013b/13

söz : Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi -6- [Tr]

s. 091a/9

s.+ e 091a/9

s.+ i 050b/12, 069b/3

s.+ üm 087a/4

s.+ üni 091a/8

şu : Yağmur şeklinde bulutlardan yağın, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak vb.ni meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydana gelmiş rengi, kokusu ve tadı olmayan şeffaf sıvı madde -8- [Tr]

ş. 018b/4, 019b/8, 051a/2

ş. şığırı 033a/7

ş.+ dur 084b/6

ş.+ ya 075b/1

ş.+ yı 041a/9, 062b/2

su'âl : Sorulan şey, soru -1- [Ar]

s. idene 062a/16

şüfi : Tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvif -1- [Ar]

ş. 042b/8

şuğrâ : Çok küçük -1- [Ar]

ş. 071b/7

suhre : Maskara -1- [Ar]

s. 066b/1

şula - : Su vermek -1- [Tr]

ş.- mağ 015a/9

sūr : Dügün, şölen -1- [Far]

s.+ e 079b/2

surūr : Sevinç -2- [Ar]

s. 079b/5, 087b/1

susam : Anayurdu Hindistan ile güney adaları olan, meyvesi kapsül şeklinde, beyaz veya alacalı beyaz çiçekli otsu bitki -3- [Yun]

s. 040b/10

s. yağı 038a/13

s. 087b/6

şüsen : Süsengillerden, nisan, haziran ayları arasında çeşitli renklerde iri ve güzel kokulu çiçekler açan, uzun ömürlü otsu bitki, iris -1- [Far]

ş.+ i 051a/2

sūzen : İğne -1- [Far]

s.+ dir 078b/4

Süleymān : Bir erkek ismi -7- [Tr]

S. 055b/7, 056a/8, 056b/6, 058a/15, 058b/15, 061b/2, 061b/9

sülük : Sülükgillerden, tatlı sularda yaşayan ve bazı hastalıklarda kan

emmesi için insan vücuduna yapıştırılan, yaklaşık 15 santim uzunluğunda halkalı bir solucan türü -2- [Far]
s. 034b/6, 078b/4

sülüş : Üçte bir -2- [Ar]
s.+ e 044a/3, 044a/3

sümük : Burun boşluklarından gelen yapışkan sıvı -2- [Tr]
s. 022a/4
s.+ dür 067a/12

sümüklü : Sümüğü veya sümüğe benzer bir salgısı olan -1- [Tr]
s.+ ye 067a/12

sünbül : Zambakgillerden, ilkbaharda basit salkım şeklinde, daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçekler açan soğanlı ve otsu süs bitkisi -1- [Far]
s. 082b/3

sünnetsiz : Sünnet edilmemiş, sünnet olmamış -1- [Tr]
s. 026a/4

süpür - : Üzerindeki toz, toprak ve çöp gibi şeyleri süpürge ile temizlemek -1- [Tr]
s.- mek 008b/6

sür - : Uzaklaştırmak -3- [Tr]
s.- mek 015a/7
s.- eyim 057a/8
s.- sem 073a/10

sürç - : Ayağın kayması veya bir yere, bir şeye takılması, çarpması sonucunda düşecek gibi olmak, sendelemek, tökezlemek -1- [Tr]
s.- mek 014a/8

süreyyâ : Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki Boğa burcunda yer alan ve yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı, Ülker, Pervin -1- [Ar]
s. 016b/8

sürme : Süs amacıyla kirpik diplerine sürülen siyah toz -2- [Tr]
s. 030b/4, 038a/6

sürüş : Melek -1- [Far]
s. 016a/15

süt : Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mâvi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı -3- [Tr]
s. sağmak 008b/7
s. 035a/2
s.+ i 064b/2

şafağ : Güneş doğmadan önce ufukta görülen aydınlık -1- [Ar]
ş. 016a/17

şâh : Padişah, hükümdar -1- [Far]
ş.+ ım 090a/5

şâhîn : 55 – 60 santim boyunda, kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş -1- [Far]
ş.+ e 078a/2

şahm : İç yağı -1- [Ar]
ş.+ e 070a/1

şahş : Kimse, kişi -1- [Ar]
ş. 078b/1

şâ'ir : Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse -1- [Ar]
ş.+ lere 071b/6

şa'ir : Arpa -1- [Ar]
ş. 069b/7

şalgam : Turpgillerden, toprak altında

bulunan şişkin bir yumru hâlindeki etli kökü sebze olarak yenen, şifâlı hassalar taşıyan bitki -1- [Far]
ş. 040b/5

şamdan : Üzerine mum dikilen aydınlatma aleti -1- [Ar+Far]
ş. 038a/1

şâmil : İçine alan, kaplayan, kapsayan -1- [Ar]
ş.+ dir 005a/7

şarâb : Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki -1- [Ar]
ş. 064a/2

şart : Bir şeyin varlığının veya meydana gelebilmesinin kendisine bağlı olduğu şey, bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul -2- [Ar]
ş. 055a/4
ş.+ dir 004a/13

şaşır - : Şaşkın duruma düşmek, şaşmak, hayret etmek -2- [Tr]
ş.- ub 058a/8
ş.- ır 078a/8

şebçirâk : Gece parlayan kıymetli taş -1- [Far]
ş. 076b/5

şedîd : Şiddetli -2- [Ar]
ş.+ e 075a/3, 075b/6

şefâ‘at : Peygamberlerin ve Allah’ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Allah katında aracılık etmeleri -1- [Ar]
ş. ider 063a/8

şeftâli : Gülgillerden, sıcak ve mütedil iklimlerde bahçelerde yetişen meyve ağacı ve bu ağacın meyvesi -4- [Far]
ş. 039b/4, 044a/11, 072a/5,

087a/1

şehâ : Ey padişah -1- [Far]
ş. 076b/1

şehir : İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idari ve mülkî bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticaret, sanayi ve idare işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan kalabalık yerleşim merkezi, kent -1- [Far]
ş.+ ini 090a/6

şeker : Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, çoğunlukla beyaz billûrlar hâlinde, suda kolayca eriyen, ağızda tatlı bir lezzet bırakan, birleşiminde karbon oksijen ve hidrojen bulunan maddelere verilen ortak isim -2- [Far]
ş. 040b/3
ş.+ dir 067a/2

şems : Güneş -1- [Ar]
ş. 016b/5

şemsiye : Yağmur veya güneşten korunmak için kullanılan, bir sapın üstündeki tellere kumaş gerilerek yapılmış, açılır kapanır, taşınır eşya -1- [Ar]
ş. 084a/3

şenbih : Cumartesi günü -1- [Far]
ş.+ dür 077b/4

şerîf : Şerefli, kutsal, mübarek -2- [Ar]
ş.+ i 062b/11
ş. 090b/4

şerîk : Arkadaş -1- [Ar]
ş.+ e 077b/6

şey’ : Belli bir nesne, oluş veya düşüncüyü belirtmeyen, anlamı

kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, husus, madde, eşya gibi yerine kullanılan belirsiz kelime -12-

[Ar]

ş. 047b/15, 050a/8, 053a/1, 089a/8, 089a/10, 090b/17

ş.+ e 076b/4

ş.+ in 089a/11

ş.+ iñ 080b/3

ş.+ le 056b/3

ş.+ leri 055a/12

ş.+ leriñ 055a/10

şeytān : Meleklerin başı ve hocası olduğu halde isyan edip Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan asi varlık, iblis -4- [Ar]

ş. 016b/4, 016b/4, 066b/1, 078a/6

şiddet : Sıkıntı, zorluk, mihnet, meşakkat -1- [Ar]

ş.+ i 077a/10

şiddetli : Zorlu, sert -1- [Tr]

ş. 017a/5

şifā : Hastalıktan kurtulma, iyi olma, eski sağlığına tekrar kavuşma, onma -2- [Ar]

ş. 064a/12, 075b/5

şi'ir : Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve ahenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyla verilen edebi eser -1- [Ar]

ş.+ e 073b/6

şikār : Av -1- [Far]

ş. 083b/2

şimdi : İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda -3- [Tr]

ş. 003a/11, 090b/12, 090b/20

şimşek : Buluttan buluta veya buluttan yere elektrik boşalması sırasında meydana gelen ışık olayı, gökyüzünde kırık bir çizgi şeklinde görülen ve çok ani gelip geçen parıltı -1- [Tr]

ş. 016b/10

şināsāne : Bilircesine -1- [Far]

ş. 067a/8

şir : Aslan -1- [Far]

ş. 071b/9

şiş - : İçi hava vb. bir gazla dolarak gerilmek -1- [Tr]

ş.- mek 014a/4

şişe : İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap -1- [Far]

ş. 037b/7

şive : Güzellerin insana hoş gelen ve gönül fetheden tavrı, naz, eda, işve -1- [Far]

ş.+ ye 065b/6

şol : Şu, o -5- [Tr]

ş. 055a/4, 064a/2, 064a/12, 089a/3, 089a/8

şöyle : Şu şekilde -3- [Tr]

ş. 002a/1, 091a/4, 091a/7

şu : Çok uzakta olmayan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir -12- [Tr]

ş. 046b/13, 046b/13, 046b/14, 047a/2, 054a/1, 068b/4, 078b/3

ş.+ ndan 089a/21

ş.+ nı 091a/6

ş.+ nlar 046b/13, 089a/9

ş.+ nuñ 091a/8

şu'lelet - : Yakmak -1- [Tr]

ş.- me 076a/5

şurū : Başlama -6- [Ar]

- ş. 002b/3, 004b/3
ş. idelim 046a/13, 047a/10
ş. idüb 051b/20
ş. itdikle 056a/12
- şümār** : Sayı -2- [Far]
ş.+ ı 004b/10
ş. 059a/13
- şümārḥā** : Sayılar -2- [Ar]
ş. 061a/16, 061a/16
- şürūṭ** : Şartlar -1- [Ar]
ş. 044b/4
- tā** : Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yâhut zamânı anlatırken söze mübâlağa katar -11- [Ar]
t. 004b/6, 011b/11, 049b/9, 049b/14, 050a/3, 052b/6, 052b/15, 055b/6, 059a/5, 059a/12, 061b/9
- tā'ife** : Grup halindeki insan topluluğu, bölük, fırka, takım, cemaat -4- [Ar]
t. 064a/10, 064a/10, 064a/12, 090b/15
- ta'accüb** : Şaşma, hayret etme -7- [Ar]
t. 003b/7, 005b/3, 006b/5, 048a/7, 048a/8, 048a/10
- ta'am** : Yemek, aş -5- [Ar]
t. 049b/14
t.+ e 067a/15
t.+ ı 062b/2, 062b/13
t.+ ını 051a/2
- tābe** : Tava -1- [Far]
t.+ ye 065b/2
- tabī'at** : Bir varlığın tabiî özelliklerinin bütünü -2- [Ar]
t.+ inde 050b/12
t. 069b/6
- tabīb** : Hekim, doktor -1-
- [Ar]
t. 068b/3
- ta'bīr** : İfade, anlatım -1- [Ar]
t.+ i 043b/7
t. 047b/17
t. iderler 047a/2
- tācidār** : Hükümdar, padişah -1- [Far]
t.+ ı 070a/3
- ta'dād** : Sayma -1- [Ar]
t. 004b/10
- tafḏīl** : Birini veya bir şeyi diğerlerine tercih etme, diğerlerine üstün görme -3- [Ar]
t. 003b/10, 005b/3, 006b/5
- tağ** : Çevresindeki arâziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi -4- [Tr]
t. 018a/15
t.+ daki 018a/8, 066a/7
Kaf t.+ ından 091a/7
- tağla** - : Büyük üzüntü vermek, acı ve ıstırap çektirmek, yakmak -1- [Tr]
t.- rım 082a/6
- taḥammül** : Zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma -2- [Ar]
t.+ i 045b/7
t.+ ü 047a/9
- taḥassür** : Çok istenen ve ele geçirilemeyen bir şey için yanıp yakılma, esef etme -3- [Ar]
t. 048a/3, 048a/3
t.+ de 048a/6
- taḥazzün** : Hüzünlenme, kederlenme -1- [Ar]
t.+ den 048a/6

- taḥfīf** : Kolaylaştırma -3-
[Ar]
t.+ en 047b/6
t. 047b/6, 047b/9
- taḥkīk** : Bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma, soruşturma -3- [Ar]
t. 063b/4, 063b/6
t.+ an 063b/16
- taḥrīr** : Kaleme almak, yazmak -6-
[Ar]
t. 002a/8, 004b/10, 004b/12, 011b/1, 011b/5
t.+ e 006a/7
- taḥşīl** : İlim öğrenmek için okuma, öğrenim -2- [Ar]
t.+ i 004b/7
t. 047b/14
- taḥşīş** : Ayırma -5- [Ar]
t.+ dūr 004a/5
t. 046a/6, 046a/8, 046a/12, 046b/9
- taḥt** : Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk -1- [Far]
t.+ ım 048a/5
- taḥta biti** : Tahta kurusu -1-
[Tr]
t. 034a/13
- taḥdīr** : Ezelde Cenab-ı Hakk'ın olmasını dilediği şeyler, her şey hakkında vermiş olduğu ezeli karar, alın yazısı, kader -1- [Ar]
t. 090a/10
- taḥmīn** - : Kendine takmak -1-
[Tr]
t. 079a/5
- taḥlīl** : Azaltma, indirme -1-
[Ar]
t. 047b/15
- taḥrīr** : Sözle anlatma, ifâde ve beyan etme, anlatış -2- [Ar]
t. 004b/10, 047a/6
- taḥsīm** : Parçalara ayırıp bölme, bölüştürme, pay etme -1- [Ar]
t. olunmuşdur 063b/16
- taḥak** : Karın boşluğunun sol üst kısmında kaburgaların hemen altında, midenin sol arka tarafında bulunan, kan dolaşımını düzenleyen ve kan yapan, yaklaşık 200 gr. ağırlığında, çok damarlı, koyu kırmızı renkte, yassı uzunca organ, dalak -1- [Tr]
t. 023b/10
- taḥleb** : İsteme, dileme, arzu etme -2-
[Ar]
t.+ den 045b/7
t.+ ine 046b/11
- ta'ḥlīl** : Sebep bulma -2- [Ar]
t. 043b/13
t.+ dir 044a/3
- taḥam** : Dam -1- [Tr]
t.+ ıñ 076b/8
- taḥama'** : Aç gözlülük, tamah -1-
[Ar]
t. itme 063b/12
- taḥamar** : Canlı varlıkların vücudunda kan veya lenf dolaşımını sağlayan kanal, damar -1- [Tr]
t. 070a/6
- taḥamla -** : Damla hâlinde düşmek, damla damla akmak -1- [Tr]
t.- r 072a/3
- taḥamu** : Cehennem -1- [Tr]
t. 017b/9
- tane** : Bazı bitkilerin yenilebilir tohumlarından her biri -1-
[Tr]

t. 040a/12

tañrı : Allah -4- [Tr]
t. 016a/8, 050a/19, 076b/14,
077a/9

tap - : Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek -1- [Tr]
t.- maq 015a/10

tār : Karanlık -1- [Far]
t. 011a/12

tar : Genişliği, içine girecek şeye göre yetersiz olan, içine sığılmayan veya sığılması zor olan, geniş ve bol olmayan, dar -1- [Tr]
t. 028b/12

tarak : Saç, sakal ve tüylü şeylerin kıllarını birbirinden ayırmaya ve karışıklığını gidermeye yarayan, kadınların süs olarak veya saçlarını tutturmak için de kullandıkları dişli alet -2- [Tr]
t. 030b/6
t.+ dır 070b/3

tarh : Tanzim etmek -3- [Ar]
t. 002b/2
t. olunmuşdur 047b/14
t. olunub 011b/9

ta'rif : Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek eksiksiz olarak tanıtmak, tanımlama -3- [Ar]
t. 046b/6, 046b/9
t.+ dir 046a/8

tarīk : Yol -1- [Ar]
t. 018a/14

tarla : Tarıma elverişli, belirli ve sınırlı toprak parçası -2- [Tr]
t. 020a/8
t.+ larda 083b/5

tart - : Terazi, kantar gibi ölçme aletleriyle bir şeyin ağırlığını bulmak -1- [Tr]
t.- maq 013b/6

tartıcı : Tartma işlemini yapan kimse -1- [Tr]
t. 043a/10

taru : Buğdaygillerden, ufak taneli, hayvan yemi olarak ve boza yapımında kullanılan, bazı yerlerde ekmeği yapılan bitki, darı -1- [Tr]
t. 039a/3

taşallūf : Olduğundan fazla görünerek övünme -1- [Ar]
t.+ le 086b/2

taşgīr : Küçültme, küçültülme -2- [Ar]
t. 004a/9, 005b/2

tāsi' : Dokuzuncu -2- [Ar]
t. 044b/1, 051a/4

taşrīh : Açık açık anlatma, şüpheye yer bırakmayacak şekilde açıklama, apaçık belirtme -2- [Ar]
t. 006a/8, 016a/6

taşīr : Satır halinde yazmak -3- [Ar]
t. 002a/9
t. itdim 005a/1
t. olunub 011b/10

taş : Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim -6- [Tr]
t.+ dan 018b/7
t. 019a/11, 019a/13
t.+ ı 091a/7
çakıl t.+ ı 019a/12
çakıl t.+ ıdur 084b/2

taşak : Erkeklik bezi, haya -1-

- [Tr]
t. 024a/9
- taşı** - : Bir şeyi bir yerden başka bir yere götürmek -3- [Tr]
t.- yalım 049b/4
t.- r 080b/7
t.- yayım 056b/12
- taşra** : Dışarı -1- [Tr]
t. çıkmak 008b/3
- tat** - : Tat alma duyusu yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak
-1- [Tr]
t.- mak 013a/9
- 2** - : Isıtmak -1- [Tr]
t.- mak 013a/10
- tathîr** : Temizleme, paklama -1- [Ar]
t. 068b/4
- tatlı** : İçilebilir ve yenilebilir lezzette olan, acı olmayan -6- [Tr]
t. 019b/8, 020b/4, 042a/8, 067a/3, 076a/6
t.+ dur 085b/4
- tâ'ün** : Veba -1- [Ar]
t. 077a/8
- tava** : Yiyecekleri kızartmak, yağ kızdırmak işlerinde kullanılan saplı yayvan kap -1- [Far]
t. 037a/13
- tavır** : Durum, hal, vaziyet, davranış -1- [Ar]
t.+ 1 078a/9
- tavîl** : Uzun -1- [Ar]
t. 053b/10
- tavşan** : Tavşangillerden, uzunluğu 70 santim kadar olan, kulakları başından uzun, ön bacakları arka bacaklarından kısa, çok hızlı koşan, dudakları kalın ve çok hareketli, kuyruğu kısa, postundan yararlanan kemirgen memeli hayvan
-1- [Tr]
t. 034a/4
- tavuk** : Sülüngillerden, dünyanın her tarafında yetiştirilen, eti ve yumurtası için üretilen, kanatları kısa ve küt, evcil kümes hayvanı -2- [Tr]
t. 035b/2, 075a/4
- tāvūs** : Sülüngiller familyasından, tiz sesli, erkeğinin kuyruğu çok uzun, süslü, parlak ve güzel renkli çok büyük kuş
-1- [Far]
t.+ dur 078a/4
- tavzîh** : Açıklama, aydınlatma, açıkça ifade etme -2- [Ar]
t. 006a/8, 016a/6
- tây** : Üç yaşına kadar olan at yavrusu
-1- [Tr]
t. 032b/13
- tayan** - : Kendini dayamak, vücudunu bir yere yaslamak, abanmak, dayanmak
-1- [Tr]
t.- mak 013b/9
- tayfa** : Bir gemide çeşitli işlerde çalışan işçi, gemici -1- [Ar]
t. 021a/3
- tayy** : Uçan, uçucu -2- [Ar]
t. 011a/13
t. olunması 045b/6
- tāze** : İlk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan -12- [Far]
t. 019b/1, 019b/13, 020b/10, 027a/7, 035a/11, 039b/5, 041a/10, 066b/10, 070b/7, 080b/7, 083a/2, 088a/4
- ta'zîm** : Hürmet etme, saygı gösterme, büyük sayıldığını belli edecek şekilde güzel muamelede bulunma -3-

- [Ar]
t. ider 069b/4
t. iderler 057a/13, 069b/4
- te'kīd** : Pekiştirme -2- [Ar]
t. 003a/5, 005a/10
- te'nīs** : Müzekker bir kelimeyi müennes yapma, müennes olarak kullanma -3- [Ar]
t. 046a/1
t.+ i 068a/8, 078b/3
- te'alā** : “Şanı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır -3- [Ar]
t. 062a/12, 077a/9, 077b/7
- te'alī** : Yükselme, yücelme, ali olma -1- [Ar]
t. 050a/19
- tebessüm** : Gülümseme -1- [Ar]
t. 081b/3
- teblīg** : Eriştirme, ulaştırma, nakletme -2- [Ar]
t. eyle 062a/16
t. 072b/9
- tebyīn** : Açık açık anlatma, beyan etme -1- [Ar]
t. 016a/6
- tefe'ul** : Hayra yorma, uğur görme -1- [Ar]
t. 011b/3
- tefhīm** : Bildirme, anlatma -1- [Ar]
t. 011b/5, 047b/14
- tekellūfāt** : Zorluklar, güçlükler -1- [Ar]
t. 011a/12
- teksīr** : Çoğaltma, çoğaltılma -3- [Ar]
- t. 047b/11, 047b/15
t.+ iñ 047b/15
- telīf** : Eser yazma, toplayıp kaleme alma -2- [Ar]
t. iden 001b/1
t. 001b/3
- temām** : Bütünlüğünü bozacak bir eksiği olmayan şey, bütün -1- [Ar]
t. 015b/6
- temeddüh** : Kendini övme, böbürlenme -1- [Ar]
t. 086b/2
- temel** : Bir binanın üzerine oturduğu toprak altında kalan duvarları -1- [Yun]
t. 036a/12
- temmet** : Bitti, tamam oldu anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime -1- [Ar]
t. 061a/16
- tenbīh** : Uyarma, uyarı, aklını başına getirme -1- [Ar]
t. 048a/1
- tencere** : İçinde yemek pişirilen kapaklı madeni kap -1- [Tr]
t. 037b/10
- teng** : Dar -1- [Far]
t. 011a/11
- ter** : Deriden sıızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı -1- [Tr]
t. 024a/1
- terahhūm** : Acıma, merhamet etme -1- [Ar]
t. kıl 069b/5
- terāzī** : Bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden meydana gelen tartı aleti -2- [Far]

t. 043a/11, 076b/11

tercümān : Bir dilde söylenen bir şeyi sözlü olarak başka bir dile çeviren kimse, dilmaç -1- [Ar]

t. 074b/4

tercüme : Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri -1-

[Ar]

t. 001b/3

terennüm : Nağme ile söyleme, güzel ve tatlı bir sesle hafif hafif şarkı söyleme

-2- [Ar]

t.+ le 068a/15

t. 071b/7

tereyağı : Sütten elde edilen taze yağ

-1- [Tr]

t. 035a/8

terk : Bırakmak -4- [Ar]

t. 002b/2, 006a/6, 047b/14

t. eyle 063b/12

terkīb : Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme -1- [Ar]

t. 005a/2

tertīb : Düzenleme, hazırlama -1-

[Ar]

t. 005a/2

terzi : Elbise biçip diken ve bunu meslek edinen kimse -1- [Far]

t. 043a/12

tesbīh : Allah'ı zikir ve tenzih ederken sayının anlaşılması için kullanılan, ibrişim veya ipliğe dizilmiş, çeşitli ağaç veya taşlardan yapılmış, genellikle 33 veya 99 taneden meydana gelen dizi -1-

[Ar]

t. 067b/10

tesellī : Sıkıntısını ve acısını unutturmaya çalışma, avutma -1-

[Ar]

t. vir 079a/6

tesniyye : Bazı dillerde tekil ve çoğul dışında yer alan bir kategori olup isimlerde iki varlığı, çekimli fiillerde iki kişiyi gösteren şekil, ikil -7-

[Ar]

t. 006a/10, 006a/12, 006b/3, 043b/10, 046a/2, 046a/3

t.+ nin 046a/1

testere : Sert şeyleri biçmeye yarayan, biçilecek şeye göre değişik şekillerde olan, keskin dişli çelik alet -2-

[Tr]

t. 032a/7

t.+ dir 069a/4

teşbīh : Benzetme -2- [Ar]

t.+ dir 044a/3

t. iderler 057a/12

teşrīf : Şeref verme, şerefendirme -1- [Ar]

t.+ inizi 072b/11

tevbe : İşlediği bir hatadan, suç veya günahattan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme -1-

[Ar]

t. kı1 086a/7

tevellüd : Meydana gelmek, olmak -1-

[Ar]

t. 047a/14

tevfīk : Uygun duruma getirme, uydurma -1- [Ar]

t. 051b/21

teyze : Bir kimsenin annesinin kız kardeşi -1- [Tr]

t. 025b/1

tezāyid : Artma, çoğalma -1-

[Ar]

t. 076a/11

tezevvüc : Evlenme, zevce olarak alma

-1- [Ar]
t. eyledim 074b/5

tezķir : Bir kelimeyi müzekker hâle getirme, müzekker olarak kullanma -1- [Ar]
t. 046a/1

tezvīc : Evlendirme -3- [Ar]
t. iderim 044a/3
t. idem 076a/4
t. itmim 077a/3

tıraş : Sakal, bıyık, kıl için dibinden kesme, kazıma, traş -1- [Far]
t. eylemek 014b/14

tırnaķ : İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka -3- [Tr]
t. 022b/14
t.+ dır 066b/6
t. 071b/5

tışarı : Bulunulan sınırlı veya kapalı bir yere göre dışta kalan yer, dışarı -1- [Tr]
t. 069b/3

tilki : Köpekgillerden, sivri burunlu, uzun ve çok tüylü kuyruğu ve postu kürk olarak kullanılan, kümeslere zarar veren, sansardan büyük, çok kurnaz, yabanî, memeli hayvan -1- [Tr]
t. 034a/3

ţob : Gülle veya şarapnel atan ateşli silah -1- [Tr]
t. 031b/13

2. : Boyutları kullanıldığı spor dalına göre değişen, genellikle kauçuktan bir küre şeklindeki oyun âleti -1- [Tr]
t.+ dur 070a/5

ţobraķ-3- [Tr]
t.

ţobraķ : Yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarında oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı -5- [Tr]
t. 018a/12, 020a/11, 020a/12, 038a/4, 048a/4, 071b/3

ţobuķ : Ayağın toparlakça olan arka kısmı -2- [Tr]
t. 023b/7
t.+ a 081a/4

ţoęan : Kartalgiller familyasından, küçük kuşlarla, böceklerle beslenen ve dünyanın her yerinde birçok türü bulunan yırtıcı kuş sınıfı, doğan -1- [Tr]
t. 035b/8

ţoęrı : Yalan veya yanlış olmayan, gerçeğe uygun, gerçek, doğru -2- [Tr]
t. 028b/7, 055a/14

ţoęru : Doğru -1- [Tr]
t. 054a/9

ţoęur - : Doğum yoluyla dünyaya getirmek -2- [Tr]
t.- maķ 082a/3
t.- mış 091a/8

ţoęum : Bitkilerde dölleme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane -2- [Far]
t. 040a/11
t.+ a 082b/2

ţoķ : Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duymayan, yemek yemiş olan kimse -1- [Tr]
t. 027b/10

ţoķmaę : Ağaçtan yapılmış iri çekiç -1- [Tr]
t.+ ıdur 069a/7

toksan : Seksen dokuzdan sonra, doksan birden önce gelen sayının adı, 90, doksan

-3- [Tr]

t. 060a/11

t. biñ 061a/1

t.+ a 074a/5

toğuz : Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı, 9, dokuz -4-

[Tr]

t.+ dur 043b/4

on t. 059b/11

t. yüz 060b/2

t.+ a 074a/1

tolu : Havanın üst tabakalarındaki su zerrelere soğuktan donması ile oluşan ve yere buz hâlinde düşen iri, yuvarlak yağmur tanesi, dolu -1- [Tr]

t. 016b/11

ton : Vücutun belden aşağı kısmına ve tenin üstüne giyilen iç çamaşırı, külot, don -2- [Tr]

t. 030a/1

t.+ a 078b/6

tonuq : Canlılığı ve parlaklığı olmayan, soluk, mat -1- [Tr]

t.+ dur 067a/14

toñuz : İslamiyet'te eti haram olan, kalın derili, eti, yağı ve derisi için beslenen, ağır, hantal, memeli evcil hayvan, hıncır, domuz -2- [Tr]

t. 033b/12, 084b/5

topal : Bacak ve ayaklarındaki bir arıza sebebiyle düzgün yürüyemeyen, bir o yana, bir bu yana eğilerek yürüyen insan veya hayvan -1- [Tr]

t. 025b/11

toruq : Dağ, ağaç gibi şeylerin en yüksek noktası, zirve, tepe, şahika, doruk -1- [Far]

t. 081a/6

toşhurlan böcegi : Bir tür böcek -1-

[Tr]

t. 034b/4

toz : Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak -3-

[Tr]

t. 019b/11

t.+ dur 066a/5

t.+ ını 091a/5

ţuman : Sis veya tozların havada meydana getirdiği bulanıklık, sis, pus

-1- [Tr]

t. 066a/8

ţur - : Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak -1-

[Tr]

t.- ma 083a/4

turāb : Toprak -3- [Ar]

t. 064a/4, 064a/6, 076b/1

turb : Turpgiller familyasından, salkım durumundaki çiçekleri beyaz, sarı veya mor renkte, yaprakları karşılıklı, meyvesi acımsı ve etli, kökleri yenen bitki -1- [Far]

t. 040b/13

turfanda : Mevsiminden önce veya mevsim başında yetiştirilmiş meyve, sebze -1- [Far]

t. 039b/7

ţurna : Turnagiller familyasından, Avrupa ve Afrika'da toplu olarak yaşayan, büyük sürüler hâlinde göçen iri kuş -1- [Tr]

t. 035b/12

ţurşu : Lahana, hıyar, biber, pancar gibi sebzelerin tuzlu su veya sirkede bırakılarak özel bir kıvama gelmesi sonucu elde edilen ekşi yiyecek -1-

[Far]

t.+ sun 091a/8

turunç : Turunçgiller familyasından,

kışın yaprağını dökmeyen, güzel kokulu beyaz çiçekler açan Akdeniz bölgesi ağacı ve bu ağacın meyvesi -1-

[Far]

t. 040a/15

tut - : Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak -3- [Tr]

ṭ.- maḵ 010a/6

ṭ. 050b/2

ṭ.- dı 081b/7

tuṭam : Bir şeyin bir defada avuç içi veya parmaklarla tutulabilen miktarı -1-

[Tr]

ṭ. 087b/6

tutya : Sürme -1- [Ar]

t. 038a/9

tuyūr : Kuşlar-1- [Ar]

ṭ. 035a/12

tuz : Suda eriyen, kokusuz, dili yakan bir tada sâhip, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billûrsu madde

-2- [Tr]

t. 037a/7

t.+ dur 066a/5

tuzlu : Tuz miktarı çok olan -2-

[Tr]

ṭ. 020b/9, 080b/3

tüccār : Ticaretle uğraşan kimse, tacir

-1- [Ar]

t.+ dan 052a/9

tüfenk : Uzun namlulu, taşınabilir ateşli silah -1- [Far]

ṭ. 032a/6

tükürük : Tükürük bezlerinden ağıza akan ve yutmayı kolaylaştıran salgı -1-

[Tr]

t. 022a/3

tülbend : Pamuk ipliğinden dokunmuş, çok yumuşak, çok seyrek ve ince bez

-1- [Far]

t. 029b/5

Türki : Türkçe -20- [Tr]

T. 001b/2, 006b/8, 006b/9, 044a/1, 044b/8, 045a/3, 045a/9, 045b/2, 045b/10, 046a/3, 046a/17, 046b/13, 047b/13, 046b/17, 048b/7, 059a/14

T.+ de 043b/7, 046b/16, 047a/1, 047b/17

Türkice : Türkçe -1- [Tr]

T. 074b/4

tütün : Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan otsu bitki -2-

[Tr]

t. 037b/2, 083b/7

u : “Ve” bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu -9-

[Far]

u. 002a/11, 067a/16, 068a/11, 071b/9, 079a/1, 080a/6, 083b/2, 085b/1, 086a/4

uca : Kuyruk sokumu, makatta kuyruk yeri dibindeki mercimek büyüklüğünde kemik -1- [Tr]

u. 023b/1

ucuz : Fiyatı düşük olan, pahası yüksek olmayan -3- [Tr]

u. 027b/4, 058b/7, 081b/8

uç : Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası -1- [Tr]

u.+ a 079b/6

uç - : Kuş, böcek gibi kanatlı hayvanlar havada yol almak, havada gitmek -1-

[Tr]

u.- maḵ 012a/11

uçkur : Şalvar veya iç donunun belde durmasını sağlamak için bele gelecek kısımlarına geçirilen bağ -2-

[Tr]

- u. 030a/2
u.+ a 078b/6
- uçmak** : Cennet -1- [Tr]
u. 017b/8
- ufuk** : Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi görüldüğü yer-1- [Ar]
u. 016b/3
- uğra** - : Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak-6- [Tr]
u.- dım 043b/
u.- dıgımı 067b/14
u.- dıgıñ 063a/2
u.- dım 063b/4, 074b/6
u.- r 063b/6
- uğru** : Hırsız -1- [Tr]
u.+ sı 082b/7
- ulağ** : Haberci, haber götüren kimse, tatar -1- [Tr]
u. 016a/14
- ulaş** - : Belli bir noktaya erişecek uzunlukta veya yükseklikte olmak, yetişmek -1- [Tr]
u.- mağ 015a/13
- ‘ulemā** : Alimler, bilginler -1- [Ar]
‘u. 048b/12
- ulu** : Çok üstün niteliklere sâhip, çok büyük, yüce -1- [Tr]
u. 026b/3
- ‘ulūm** : İlimler -1- [Ar]
‘u. 079a/1
- um** - : İçinde, istediği ve beklediği şeyin gerçekleşeceğine dair bir duygu taşıyarak o şeyin olmasını beklemek, ümitle beklemek, ümit etmek-2- [Tr]
vefā u.- ar 064a/12
u.- an 064a/12
- u.- arlar 072b/11
- ‘umūmen** : Bütünüyle, cümleten -1- [Ar]
‘u. 069b/7
- umur** : İşler -1- [Ar]
u. 087b/1
- un** : Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz hâlindeki besin -1- [Tr]
u. 038a/11
- uncu** : Un satan kimse -1- [Tr]
u. 042b/11
- unut** - : Bildiği, öğrendiği bir şey aklında kalmamak, iradesi dışında hatırandan çıkmak-2- [Tr]
u.- mağ 011b/
u.- ma 061b/2
- ur** - : Elini veya elindeki bir şeyi bir yere hızla indirmek, hızla çarpmak -4- [Tr]
u.- mağ 008b/
u.- dı 091a/5
u.- salar 085b/6
u.- sun 061b/9
- uşan** - : Bir kimse veya şeyden sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek -3- [Tr]
u.- dım 065a/8
u.- am 083a/5
u.- dım 083a/5
- uşandır** - : Usanmasına sebep olmak, bıkkınlık vermek, bıktırmak, bezdirmek -1- [Tr]
u.- dıñ 074b/2
- ustura** : Tıraşta kullanılan çok keskin, açılır kapanır bıçak -1- [Far]
u. 032a/12

utan - : Kusurlu duruma düşmekten veya kendini öyle görmekten ileri gelen bir eziklik duygusuna kapılmak, gülünç olduğu veya küçük düştüğü için üzüntü duymak, mahçup olmak -3-
[Tr]
u.- mağ 011b/13, 015a/3
u.- uram 057b/15

uy - : Bir şey neyi gerektiriyorsa ona göre hareket etmek, gereğini yapmak, riâyet etmek -1- [Tr]
u.- ub 067a/8

uyan : Gem, dizgin -2- [Tr]
u. 032b/7, 072a/1

uyan - : Uyku durumundan çıkmak -1-
[Tr]
u.- alım 088b/7

uyandır - : Uyku durumundan çıkarmak, uyanmasını sağlamak veya uyanmasına sebep olmak -2-
[Tr]
u.- ayım 055b/14
u. 056a/2

uyanık : Uyanmış veya uyumamış olan, uyku durumunda olmayan, uyumayan -2- [Tr]
u. 029a/8, 088a/4

uyanıklık : Uyanık olma durumu -1-
[Tr]
u. 037a/1

uyku : Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu -2-
[Tr]
u. 036b/15, 062b/5

uyruk : Bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı -1- [Tr]
u. 023b/2

uyu - : Uyku halinde olmak -6-
[Tr]
u.- mam 070b/2, 073a/13
u.- mayasın 085a/7
u.- r 055b/12
u.- yalım 062b/5, 088b/7

‘uyüb : Ayıplar, kusurlar -1-
[Ar]
‘u. 025b/6

uyut - : Uyumasını sağlamak -1-
[Tr]
u. 082b/5

uyuyıcı : Uykuyu çok seven, çok uyuyan kimse -1- [Tr]
u. 029a/9

uzak : Arada çok mesafe bulunan, uzun sürede gidilebilen, ırak -3-
[Tr]
u. 018b/11, 027a/10, 066b/13

uzun : İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesafe olan -3-
[Tr]
u. 026b/5, 063b/12, 066b/8

ü : “Ve” bağlacının nazımda sessiz harfle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu -10- [Far]
ü. 002b/2, 004b/10, 011a/12, 011b/4, 047b/7, 065a/4, 070a/2, 070b/2, 073b/5

üç : İkidenden sonra, dörtten önce gelen sayının adı, 3 -20- [Tr]
ü. 005a/1, 011b/1, 015b/14, 015b/15, 049a/18, 049b/9, 059a/17, 073b/10, 079b/6
on ü. 059b/6
yigirmi ü. 059b/15
ü. biñ 060b/5
ü. yüz 054a/6, 060a/14
ü. yüz biñ 058b/15, 061a/4
on ü.+ dür 079b/6

üç aylar : İslam dininde mübarek sayıldıkları için ayrı bir önem taşıyan üç Arabi ay; recep, şaban, ramazan -1-
[Tr]
ü. 085b/3

ücret : Bir hizmet ve emek karşılığında ödenen para veya mal -1- [Ar]
ü. 068b/3

üfür - : Dudakları büzerek hızla nefes vermek, üfleme -1- [Tr]
ü.- mek 015a/2

ülfet : Uygun kimselerle güzel bir şekilde görüşüp konuşma, birlikte bulunup ahbaplık etme -1-
[Ar]
ü. 062b/7

ülker : Gökyüzünün kuzey yarım küresindeki Boğa burcunda yer alan ve yedi yıldızdan oluşan bir yıldız takımı, Süreyya, Pervin -2- [Tr]
ü. 016b/8, 083a/1

üsküre : Topraktan yapılmış çukur çanak -1- [Far]
ü. 037b/6

üslüb : Oluş, yapış veya yapılaş biçimi, tutulan yol, tarz, usul -1- [Ar]
ü. 051b/20

üst : Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi -7- [Tr]
ü. 018b/13, 048a/13
ü.+ ünde 058a/7, 073a/14
ü.+ üne 056b/11, 058b/7, 087a/5

üveyi : Aralarında kan bağı bulunmayıp sonradan kanun yoluyla bağ kurulmuş olan veya tek taraflı kan bağıyla birbirine bağlı bulunan -2- [Tr]
ü. 025a/, 025a/10

üzengi : Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eyerin yanına asılmış, altı düz madeni halka -1-

[Tr]
ü. 032b/3, 062a/4

üzere : Gibi, olduğu yolda, olduğu biçimde -2- [Tr]
ü. 004b/3, 081b/2

üzeri : Hakkında, dair, üstüne -24- [Tr]
ü.+ lerine 002b/10
ü.+ me 064a/14
ü.+ ne 001b/3, 002a/3, 002b/5, 003a/3, 003a/7, 003a/11, 003b/3, 003b/6, 003b/7, 003b/9, 004a/8, 005a/2, 015b/16, 044a/15, 050a/8, 056a/4, 062a/4, 063a/8, 063b/4, 063b/6, 064a/10, 064a/14

üzre : Üzere kelimesinin konuşma dilinde ve nazımda kullanılan şekli -7- [Tr]
ü. 011b/6, 015b/6, 045b/5, 047a/3, 047a/6, 051b/20, 053a/10

üzüm : Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak taneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tazesini ve kuru meyvesi -6- [Tr]
ü. 039b/5, 039b/6, 083a/2
ü.+ den 049a/13
ü.+ dür 083a/2
ü.+ i 091a/1

va'd : Söz verme, üstüne alma, taahhüt etme -1- [Ar]
v.+ ini 064b/13

vahid : Tek, bir -3- [Ar]
v. 002a/3, 045b/7
v.+ e 015b/13

vâki' : Olan, meydana gelen. -3- [Ar]
v. 002a/6, 015b/13, 047a/6
v.+ dir 011b/6

vaķit : Zaman -9- [Ar]

v. 048b/2, 063a/2, 065a/4
v.+ de 055b/2
v.+ i 058a/15
v.+ idir 066b/12
v.+ imiz 011a/11
v.+ iñ 047a/9

var : Mevcut olan -29- [Tr]

v. 048a/5, 052a/10, 052a/11, 052a/13, 052a/19, 055a/12, 056a/2, 061b/9, 062a/4, 066a/6, 066a/12, 070b/1, 076b/3, 080a/7, 086a/3, 086b/5, 087a/4, 087b/7, 089b/1, 090b/9
v.+ dır 004b/9, 046a/11, 046b/16, 047a/9, 047b/11, 050b/17, 085a/2, 087b/2
v.+ mıdır 054a/14

var - : Belli bir yere ulaşmak, vasıl olmak -3- [Tr]

v.- alım 049a/8
v.- dıģımda 078a/7
v.- dıkda 053a/8

varaķ : Kitap yaprağı, iki sayfadan ibaret üzeri yazılı yaprak -1- [Ar]

v. 082a/5

vasıf : Bir kimse veya Şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik -1- [Ar]

v. 024b/2

vāv - : Kasem vavı, yemin sözünün başına gelen vav -1- [Ar]

v.- ı ķasem 044a/1

vāv : Arap alfabesinin yirmi altıncı harfi ve bu harfin adı -1- [Ar]

v. 089a/1

vaz' : Koyma, konulma -4- [Ar]

v. 003a/3, 015b/14
v. iderler 046a/7
v. olunmuşdur 047a/1

ve : İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar, ile -230- [Ar]

v. 001b/2, 001b/2, 001b/3, 002a/6, 002a/7, 002a/8, 002a/9, 002a/10, 002a/13, 002b/1, 002b/3, 002b/4, 002b/9, 002b/11, 003a/2, 003a/4, 003a/5, 003a/7, 003a/9, 003a/11, 003a/12, 003b/1, 003b/3, 003b/4, 003b/6, 003b/7, 003b/9, 003b/11, 004a/2, 004a/5, 004a/6, 004a/8, 004a/10, 004b/2, 004b/4, 004b/5, 004b/8, 004b/9, 004b/10, 004b/12, 005a/1, 005a/2, 005a/4, 005a/5, 005a/6, 005b/4, 006a/7, 006a/8, 006a/10, 006a/11, 006a/12, 006b/3, 006b/8, 011a/11, 011a/12, 011a/14, 011b/3, 011b/5, 011b/9, 011b/11, 015b/6, 015b/8, 015b/12, 015b/15, 016a/1, 016a/4, 016a/6, 018a/10, 020b/1, 030b/7, 031b/4, 036a/6, 042b/3, 043b/3, 043b/5, 043b/6, 044a/13, 045b/14, 046a/1, 046a/3, 046a/7, 046a/9, 046a/10, 046a/11, 046a/13, 046b/7, 046b/9, 046b/10, 046b/16, 046b/17, 047a/1, 047a/2, 047a/3, 047a/4, 047a/5, 047a/9, 047a/14, 047a/17, 047b/6, 047b/13, 047b/14, 047b/17, 047b/19, 048b/12, 049a/3, 049a/8, 049a/13, 049a/18, 049b/4, 049b/9, 049b/14, 050a/3, 050a/12, 050b/7, 051a/7, 051b/7, 051b/21, 052a/5, 052a/13, 052a/15, 052b/9, 052b/12, 053a/1, 053a/4, 053a/10, 053b/2, 053b/5, 053b/7, 053b/10, 054a/13, 054b/8, 054b/14, 055a/2, 055a/7, 055a/10, 055a/14, 055b/9, 055b/12, 056a/2, 056a/4, 056a/12, 056b/1, 056b/12, 057b/12, 058a/1, 058b/2, 058b/7, 058b/11, 058b/15, 059a/1, 059a/2, 059a/12, 059a/14, 061b/2, 061b/6, 061b/18, 062a/4, 062a/12, 062a/16, 062b/13, 064a/4, 064a/10, 067b/3, 071a/7, 074b/2, 076a/2, 078b/5, 079b/4, 080b/3, 082a/1, 085b/2, 090b/4

vebāl : Günah doğuracak ve insanı ahiret azabına sürükleyecek olan ağır sorumluluk -1- [Ar]

v. 085a/4

vecih : Sebep -7- [Ar]
v. 002b/2, 004b/3, 004b/10,
015b/6, 045b/5, 058a/1
v.+ le 047a/5

vefā : Dostluk ve muhabbetinde sebat
etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve
sadakat -4- [Ar]
v. 064a/2
v. ider 064b/13
v. olmaz 064a/10
v. umar 064a/12

vefret : Bolluk, çokluk -1-
[Ar]
v. 011b/3

velāyet : Kulun Hakk'a yakınlığı ve
Hakk'ın kulu, kulun Hakk'ı dost
edinmesi durumu, veli olma, velilik,
ermişlik -1- [Ar]
v. 020a/2

velev : Olsa da, isterse, ise de, ise bile
-2- [Ar]
v. 004a/13, 050b/12

velī : Ama, fakat, lakin, şöyle ki -
10- [Far]
v. 065a/7, 066b/6, 071b/3,
072a/6, 073b/12, 074b/5, 075b/3, 082a/3
V. 069b/7

velīkin : Lakin, ama, fakat, velakin -4-
[Ar+Far]
v. 058a/15, 069a/2, 069a/6,
078a/5

velīme : Düğün merasimi, düğün
ziyafeti -1- [Ar]
v.+ sine 084b/4

ver - : Ekleme -1- [Tr]
v.- ilür 002b/11

vesselām : İşte o kadar, son söz bu
anlamında sözü kısa kesmek için
kullanılır -1- [Ar]

v. 089a/18

vifāk : Aynı düşüncede, aynı fikirde
olma, mutabakat -1- [Ar]
v. 086a/3

vilāyet : Bir vali yönetimindeki en
önemli idari bölüm, il-2- [Ar]
v.+ e 058b/11
v. 066a/6

vir - : Bir şeyi bir kimseye iletmek,
eriştirmek -25- [Tr]
v.- mek 008b/11, 053b/3,
055b/10, 072a/5

cevāb v. 062a/8

şabır v. 085a/1

tesellî v. 079a/6

v.- di 057b/11

cevāb v.- di 054a/13

v.- dim 091a/2, 091a/3

v.- diñ 073a/5

v.- esin 082a/7

selām v.- esin 063a/2

cilā v.- ir 062b/11

v.- irdim 063b/10

v.- irse 084a/6

v.- meyüb 011b/11

v.- mez 063b/16, 068b/7

v.- se 076b/14

v.- sün 053b/10, 061b/6

v.- ubdur 067b/6

vīrāne : Yıkılmış, harap olmuş -1-
[Far]
v.+ dir 083b/6

vuḥūṣiyye : Vahşiler, yabanîler, yabanî
hayvanlar -1- [Ar]
v. 033b/6

vuḳiye : 400 dirhemlik Osmanlı ağırlık
ölçüsü, okka -4- [Ar]
v. 049b/9, 054b/12, 054b/14,
058b/15

vuṣūl : Ulaşma, erişme, varma -1-
[Ar]
v. 058a/11

vü : Ve bağlacının sesliyle biten Arapça ve Farsça kelimelerden sonraki okunuşu

-2- [Ar]

v. 065b/4, 069a/5

vücūd : Var olma, bulunma -1-

[Ar]

v.+ ı 046a/2

vülūc : Girme, sokulma, dahil olma -1-

[Ar]

v.+ dur 079b/2

ya : İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar -8-

[Tr]

y. 056a/8, 067b/1, 072b/14, 082a/7, 085a/2, 086a/4

yabancı : Tanınmayan, bilinmeyen kimse veya şey -2- [Tr]

y. 029a/3, 075a/6

yaban keçisi : Bir keçi türü -1-

[Tr]

y. 034b/13

yaban soğanı : Yabani soğan -1-

[Tr]

y. 041b/11

yağ : Yenilen besinlerin fazlasından, gıdasız kaldığı zaman kullanılmak üzere kalp, mide, bağırsaklar ve böbrek gibi iç organların etrafında, kaslar, dokular arasında depolanan, deri ve kılları dış etkilerden koruyan hidrokarbonların ortak adı -2-

[Tr]

y.+ ı 035a/7, 038a/13

yağlıg : Büyük mendil -1-

[Tr]

y.+ i 073a/5

yağmur : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar hâlinde düşen su -3-

[Tr]

y. 016b/12, 076b/11

y.+ a 065b/1

yāhūd : Veya -4- [Far]

y. 003b/4, 003b/6, 006a/9, 006b/2

Yaḥyā : Özel isim -1- [Tr]

Y. 090a/5

yağ - : Yanmasını sağlamak, tutuşturmak -1- [Tr]

y.- dı 048a/5

yaka : Eğik arazi, dağ yamacı

-1- [Tr]

y. 020a/13

yağa : Giyeceklerin boynun etrafına gelen kısmı ve bu kısma eklenen türlü biçimdeki parça -1- [Tr]

y. 030b/2

yağın : Arada az mesafe bulunan -8-

[Tr]

y. 018b/12, 027a/11, 065a/4, 086b/5

y.+ a 072b/4

y.+ da 064a/6

y.+ dır 052b/3, 058b/2

yağış - : Güzel durmak, iyi gitmek, hoş görünmek, yaraşmak -1- [Tr]

y.- ur 086b/7

yağlaş - : Yakın duruma gelmek, aradaki zaman veya mesafe azalacak şekilde ilerlemek -1- [Tr]

y.- dı 054b/6

yalan : Aldatmak maksadıyla bilerek söylenen gerçeğe aykırı, asılsız söz -3-

[Tr]

y. 027a/13, 065a/8, 091a/5

yalancı : Yalan söylemeyi huy edinmiş kimse -1- [Tr]

y. 028b/8

yaldız : Eşyalara altın ve gümüş görünüşü vermek için sürülen, yapıştırılan, toz eriyik veya ince bir tabaka hâlindeki altın yahut gümüş veya bunların taklidi olan madde -1-
[Tr]
y.+ a 065a/5

yaldızlan - : Üzerine yaldız sürülmek veya yapıştırılmak -1- [Tr]
y.- mışın 080b/2

yalınayağ : Ayağına bir şey giymemiş olan, ayağı çıplak -1- [Tr]
y. 087b/4

yalnız : Yanında başka biri bulunmayan, başkası ile birlikte olmayan kimse -1-
[Tr]
y. 072b/3

yan - : Isı ve ışık yayarak yok olmak, kül hâline gelmek -8- [Tr]
y.- mağ 008b/1
y.- ar 075b/1, 088a/2
y.- arım 070a/7, 075b/4
y.- asın 085a/5
y.- madadır 070b/2
y.- mağ 037b/5

yan : Vücudun sağ veya sol tarafı -17- [Tr]
y. 023a/10, 037a/4
y.+ a 067a/4
y.+ ıma 052a/19, 062b/5, 087a/1
y.+ ımızda 052b/15
y.+ ımızdan 053b/13
y.+ ına 078a/7
y.+ ında 090b/16

yanak : Yüzün kulak, göz, şakak, burun ve çene arasında kalan iki yan tarafından her biri -3- [Tr]
y. 021b/13
y.+ ınla 067b/6
y.+ ların 085b/7

ya'nî : Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır -2- [Ar]
y. 048a/6, 057b/11

yanmış : Yanık -1- [Tr]
y.+ a 065a/7

yap- : Ortaya koymak, gerçekleştirmek, meydana getirmek -3- [Tr]
y.- ar 086b/7
y.- ayım 056b/11
y.- mağ 012b/13

yapı : Yapı olarak kurmak, bina ve inşa etmek -1- [Tr]
y. 012b/13

2. : İskan veya çeşitli maksatlarla kurulan her türlü mimarlık eseri, bina -1- [Tr]
y. 020a/9

yapıcı : Yapı ustası -1- [Tr]
y. 042b/12

yapış - : Ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak-1- [Tr]
y.- dı 057a/3

yaprağ : Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı -2- [Tr]
y. 039b/13, 071a/7

yar - : Ortadan ayırmak, bölmek -1- [Tr]
y.- mağ 014b/7

yār : Sevgili -2- [Far]
y. 028b/4, 070a/5

yarabbî : “Ey Allah’ım, ey Rabbim, ey Tanrım” anlamında olan bu söz Allah’tan yardım isteme, şaşkınlık, korku gibi durumlarda ve Allah’a sığınma ifadesi olarak kullanılır -1-

- [Ar]
y. 085a/1
- yarak** : Savaş aleti, silah -1-
[Tr]
y. 066b/4
- yarasa** : Gece yönünü çok iyi bulabilen memeli hayvan -2- [Tr]
y. 064b/2, 079b/4
- yarım** : Bir bütünü ayrıldığı iki eşit parçadan her biri, bir bütünü yarısı -1- [Tr]
y. 055a/2
- yarım** : İçinde bulunulan günden sonra gelen gün -3- [Tr]
y. 017a/9, 067a/9, 080b/7
- yāri** : Dostluk -1- [Far]
y. 090a/5
- yāriğar** : Mağara arkadaşı -1- [Ar]
y. 086a/7
- yasak** : Bir şeyin yapılmasına mâni olmak için konmuş olan kanuni veya kanun dışı engel -1- [Tr]
y. 067a/5
- yaşdıķ** : Baş altına koymak veya dayanmak için kullanılan, içi pamuk, yün, ot, kuş tüyü gibi şeylerle doldurulmuş, torba şeklinde, dört köşe, uzun veya yuvarlak küçük minder -3- [Tr]
y.+ 1 036b/11, 036b/12
y.+ 1 037a/4
- yaş** : Ağlarken gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı -1- [Tr]
y.+ 1 090a/2
- yaşa -** : Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek-1- [Tr]
y. 085a/4
- yaşlu** : Yaşı ilerlemiş kimse -1- [Tr]
y.+ sıdur 082a/2
- yat -** : Boylu boyunca uzanmak -3- [Tr]
y.- ar 068a/1
y.- asın 086a/1
y.- sam 073a/14
- yatsu** : Yatsı namazı ve yatsı ezanı -1- [Tr]
y. namāzı 018a/5
- yavaş** : Hızı gerekenden az olan, hızlı olmayan -1- [Tr]
y. 017a/6
- yay** : İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma aleti -1- [Tr]
y. 031b/8
- yaya** : Yürüyerek giden kimse -1- [Tr]
y. 027a/9
- yaz -** : Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak -8- [Tr]
y.- maķ 006b/10, 031a/10
y. 072a/6
y.- ayım 059a/12
y.- dı 090a/2
y.- ılan 046a/7
y.- ıldığı 045b/5
y.- ılmışdır 053a/16
- yaz** : 21 Haziran'da başlayıp 23 Eylül'de sona eren, ilkbaharla sonbahar arasındaki yılın en sıcak mevsimi -2- [Tr]
y. 017a/7, 066b/12
- yazı** : Yazmak işi, düşüncelerin belli işaretlerle tespit edilmesi -3- [Tr]
y. 063a/4, 063a/4
y.+ ya 066b/12

yazık : Olmaması gereken bir şey karşısında duyulan üzüntüyü ifade eder

-3- [Tr]
y. 048a/4, 089b/3
y.+ lar 048a/4

ye - : Ağızda çiğneyerek yutmak -7-
[Tr]

y.- mek 007a/3
y.- di 083b/7
y.- dim 091a/1
y.- mege 091a/8
y.- r 084a/1
y.- rsin 091a/1
y.- yelim 088b/7

yedi : Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı, 7 -7- [Tr]

y. 059b/2, 073b/12
on y. 059b/9
yigirmi y. 060a/4
y. biñ 060b/9
y. yüz 060b/1
y. yüz biñ 061a/9

yeknesak : Hep aynı şekilde, değişmeden devam eden, tek düze, biteviye, monoton -1- [Ar+Far]

y. 069b/2

yel : Havanın yer değiştirmesi sonucunda meydana gelen esinti, rüzgar

-2- [Tr]
y. 017a/6
y.+ ler 072a/2

yelken : Kayık ve gemileri rüzgar gücüyle yürütmek için direklerine uygun bir şekilde takılan sert, sağlam ve kalın bez -1- [Tr]

y. 020b/15

yem : Hayvan yiyeceği -1-
[Tr]

y. 066b/10

yemek: Yenmek için pişirilmiş, hazırlanmış yiyecek, aş, taam -1-
[Tr]

y.+ dir 066a/10

yemenī bābūc : Kısa kenarlı hafif bir pabuç çeşidi -1- [Far]
y. 030a/8

yemiñ : Sağ -1- [Ar]
y.+ dir 078b/5

yemiş : Meyve -5-
[Tr]

y. 039a/14, 041b/8
y.+ dir 066b/10
y.+ ler 039a/15, 049a/13

yeñ : Giyecek şeylerin kol kısmı -1-
[Tr]

y. 029b/10

yengeç : Ayaklarının ilk çifti kısa hâlinde gelişmiş olan, eti için avlanan, suda yaşayan eklem bacaklı böcek -1-
[Tr]

y. 020b/8

yeni : Hiç kullanılmamış olan -5- [Tr]

y. 028b/6
y. 061b/2, 067a/1, 078a/8, 084a/3

yeñi -2- [Tr]
y. 082a/3

y.+ si 082a/3

yeni ay : Kameri ayların ilk günlerinde gökyüzünde görülen ay, hilal -1-
[Tr]

y. 017b/1

yer : Mevki, mekan, mahal -13-
[Tr]

y. 018a/11, 076b/1, 081a/5
y.+ de 003a/1, 015b/11, 046a/9, 046a/10, 046a/12, 047b/4

y.+ dir 070b/1

y.+ e 091a/5, 091a/7

y.+ inde durucu 029b/2

2. : Vücudun oturmayı sağlayan bölümü
-1- [Tr]
oturacak y. 023a/11

yerli : Bulunduğu yerden kaldırılmamak üzere yapılmış olan, taşınamayan, sabit
-1- [Tr]
y. 090a/9

yeşil : Sarı ile mavi arasında yer alan renk, yaprak rengi -3- [Tr]
y. 030b/13
y. erik 039b/16
y. keler 036a/5

yetim : Babası ölmüş çocuk -3-
[Ar]
y.+ lerdir 068a/9
y. 075a/6

yetiş - : Ulaşmak, vasıl olmak
-3- [Tr]
y.- ür 087b/2, 088a/5, 088a/5

yetmiş : Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden önce gelen sayının adı, 70 -3-
[Tr]
y. 060a/10
y. biñ 060b/17
y.+ e 074a/4

yevm : Gün -2- [Ar]
y. 077b/4
y. 088b/1

yeyni: Tartıda az gelen, hafif -1-
[Tr]
y. 026b/13

yık - : Kurulu bir şeyi parçalayıp dağıtmak -1- [Tr]
y.- mağ 012b/14

yıkça - : Su veya başka bir sıvı ile temizlemek -1- [Tr]
y.- mağ 010b/4

yıkayıcı : Yıkamak işini yapan kimse
-1- [Tr]

y. 043a/4

yıqıl - : Devrilmek -2- [Tr]
y.- am 081a/1
y. 087b/7

yıl : Dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene
-4- [Tr]
y. 017a/13, 067a/17, 074b/5
y.+ dır 067a/17

yılan: Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan -3- [Tr]
y. 034a/6, 065a/8
büyük y. 034a/5

yılan balığı : Yılan balığıgiller familyasından, kaygan derili, ince uzun, yılanı benzer, eti makbul balık -1-
[Tr]
y. 020b/11

yıldırım : Bulutlarda toplanan elektriğin kuvvetli bir ışık yayarak gümbürtülü bir şekilde yere boşalması olayı -1-
[Tr]
y. 065b/4

yıldız : Işıklı ve sâbit bir nokta hâlinde görülen gök cisimlerinden her biri -3-
[Tr]
y. 016b/7
y.+ a 065a/5
y.+ ı 016b/8

yırt - : Kağıt, kumaş vb.ni elle iki tarafından tutarak parçalara ayırmak -1-
[Tr]
y.- mağ 012a/13

yırtıcı: Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan hayvan -1- [Tr]
y. 033b/7

yi - : Yemek -7- [Tr]

y.- mege 048a/3
 y.- meden 051a/2
 y.- mek 062b/13, 080b/1
 y.- mekler 088b/7
 y.- yelim 049a/13
 y.- yesin 062b/2

yigirmi: On dokuzdan sonra, yirmi
 birden önce gelen sayının adı, 20 -
 12- [Tr]
 y. 059b/12, 074a/2
 y. altı 060a/3
 y. beş 060a/2
 y. biñ 060b/13
 y. bir 059b/13
 y. doğuz 060a/6
 y. dört 060a/1
 y. iki 059b/14
 y. sekiz 060a/5
 y. üç 059b/15
 y. yedi 060a/4

yigit: Yürekli, gözü pek, kahraman
 kimse -4- [Tr]
 y. 029a/11, 043b/2, 080b/4
 y.+ dir 069a/1

yigitlig: Yiğit olma durumu -1-
 [Tr]
 y.+ i 050b/2

yil: Havanın yer değiştirmesi sonucunda
 meydana gelen esinti, rüzgar -1-
 [Tr]
 y. 072a/1

yitir - : Sahip olunan bir şeyi kaybetmek,
 ondan yoksun kalmak, zayi etmek -1-
 [Tr]
 y.- mek 013a/14

yoğur - : Hamur durumuna getirmek için
 üzerine basa basa karmak -2-
 [Tr]
 y. 075a/5
 y.- mağ 010b/1

yogurt: Maya katılarak koyulaştırılmış
 kıvamlı bir süt ürünü -1- [Tr]

y. 035a/3

yogun : Hacmine oranla ağırlığı çok olan
 -1- [Tr]
 y. 027a/3

yoğsul: Maddi imkanı çok az olan,
 geçinmekte güçlük çeken kimse, fakir,
 yoksul -1- [Tr]
 y. 029a/7

yoğ : Bulunmayan, mevcut olmayan şey
 -11- [Tr]
 y. 046b/16, 054b/3, 089b/1,
 089b/2
 y.+ dur 006b/1, 006a/7, 046a/4,
 047a/9, 058a/15, 068a/14, 076a/3

yoğuş : Yukarıya doğru yükselen dik yol
 -2- [Tr]
 y. 019a/4
 y.+ a 084a/5

yol: Bir yerden bir yere gitmek amacıyla
 içinden veya üzerinden geçilen yer,
 tarik, rah -2- [Tr]
 y. 018a/14
 y.+ um 090a/3

yolcu: Yolculuk eden kimse -1-
 [Tr]
 y.+ lar 090a/9

yoldaş: Dost, arkadaş -2-
 [Tr]
 y. 090b/1, 090b/3

yol gösterici: Kılavuzluk eden kimse
 -1- [Tr]
 y. 016a/13

yol kesici: Issız yollarda yolcuları
 durdurarak soygun yapan kimse -1-
 [Tr]
 y. 020a/1

yolla - : Göndermek -1- [Tr]
 y.- r 057b/12
 y. 082a/1

yorğan : Yatarken örtünülen, içi pamuk, yün vb. ile doldurularak dikilmiş örtü -2- [Tr]
y. 036b/10, 057b/8

yortu : Hıristiyanların bayramı -1- [Yun]
y. 079b/1

yufka : İnce, çabuk kırılır, dayanıksız -1- [Tr]
y. 027a/4

yuğarı : Bir şeyin aşağı kabul edilen kısmına göre üstte kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı -2- [Tr]
y. 076b/11
y.+ da 089b/2

yular : Hayvanı çekmek veya bağlamak için başına takılan ipten dizgin -1- [Tr]
y. 032b/6

yumak : Top gibi sarılmış yuvarlak iplik, yün -1- [Tr]
y. 091a/3

yumurta : Kümes hayvanları ve özellikle tavuk tarafından yumurtlanan, beslenmede çok önemli bir yeri olan, protein ve lipit bakımından çok zengin, üstü beyaz, kırılğan bir kabukla kaplı, beyzî biçimde bir besin maddesi -1- [Tr]
y. 040b/7

yumuşak : Üzerine dokunulduğunda çöken, çukurlaşan, eski biçimini kaybeden -2- [Tr]
y. 027a/5
y.+ a 075a/3

Yünānī : Yunanca -21- [Tr]
Y. 001b/2, 002a/4, 006b/8, 045a/4, 045a/10, 045b/12, 046b/1, 046b/14, 048b/8, 059a/14, 088b/1
zebān Y. 056b/6

Y.+ de 047b/13
lisān Y.+ de 006a/12, 015b/13, 043b/4, 044a/3, 046b/15
Y.+ dir 047a/8
Y.+ yye 005a/8, 056b/8

Yunus : Yunus Emre -1- [Tr]
Y. 091a/9

yut - : Ağızda olan bir şeyi boğazdan aşağı indirmek -2- [Tr]
y.- mağ 012a/5
y. 082b/5

yuva : Hayvanların ve özellikle kuşların yavrulamak, yumurtlamak, yavrularını büyütme için yaptığı barınak -1- [Tr]
y.+ dir 078a/4

yuvarla - : Bir şeyi yerden kaldırmadan kendi etrafında döndürerek yürütmek, tekerlemek -1- [Tr]
y.- yub 058a/11

yuvarlan - : Kendi üzerinde döne döne hareket etmek -1- [Tr]
y.- mağ 015a/1

yük : Bir hayvan veya taşıtın taşıyabileceği miktar -1- [Tr]
y. 058b/15

yüklet - : Yüklemek işini yaptırmak -1- [Tr]
y.- dim 091a/4

yüksek : Tabanı ile en üst noktası arasındaki mesafe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan -4- [Tr]
y. 018b/15, 019a/1, 026b/10, 064a/6

yün : Koyun, keçi, deve vb. hayvanların vücudunu örten, dokuma sanayiinde, yatak, yastık ve yorgan yapmada kullanılan tüylere verilen isim -1- [Tr]

- y. 065b/4
- yürek** : Kalp -4- [Tr]
y. 023b/12, 071b/4
y.+ dir 066a/10
y.+ imi 082a/6
- yürü** - : Adım atarak ilerlemek -3-
[Tr]
y. 083a/4, 089b/1
y.- r 091a/9
- yüz** - : Kol, bacak, yüzgeç vb. organları hareket ettirerek suda ilerlemek -3-
[Tr]
y.- mek 015a/11
y. 067b/16
y.- sem 073a/12
- yüz** : Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre -5- [Tr]
y. 022b/8, 067b/16
y.+ in 044b/6
y.+ iñ 067a/9
y.+ iñiz 043b/12
- 2.** Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı, 100 -26- [Tr]
y. 027b/8, 036b/11, 067b/16, 074a/5, 084a/4
altı y. 060a/16
beş y. 060a/15
dört y. 060a/14
iki y. 060a/13
sekiz y. 060b/2
toğuz y. 060b/2
üc y. 054a/6, 060a/14
yedi y. 060b/1
y. biñ 061a/2
altı y. biñ 061a/8
beş y. biñ 061a/7
doğuz y. biñ 061a/12
dört y. biñ 061a/5
iki y. biñ 061a/3
on y. biñ 061a/13
sekiz y. biñ 061a/11
üc y. biñ 058b/15, 061a/4
- yedi y. biñ 061a/9
- y.+ üm 073a/10
y.+ üni 091a/9
- 3.** : Huzurunda yere kapanmak -1-
[Tr]
y.+ ümide süreyim 057a/8
- yüzük** : Parmağa takılan, genellikle altın, gümüş vb. madenî halka -1-
[Tr]
y. 030b/5
- zabt** : Tespit etme -1- [Ar]
z. 002a/11
- zâc** : Kara yağ -1- [Ar]
z. 031a/2
- zâhid** : Dünyayı terk edip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar -1-
[Ar]
z.+ e 065a/8
- zâhidân** : Zahitler -1- [Far]
z.+ dur 078a/5
- zâhîr** : Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan hububat, erzak -1-
[Ar]
z. 058b/11
- zahmet** : Sıkıntı, eziyet -2-
[Ar]
z. 017b/10
z.+ i 082a/3
- zâid** : Artan, fazla, artık -2-
[Ar]
z. 053a/1, 054a/7
- zâlim** : Zulüm ve haksızlık yapan kimse -1- [Ar]
z. 063b/4
- zamâ'ir** : Zamirler -8- [Ar]
z. 005a/5, 044b/7, 044b/12,

045a/6, 045a/12, 045b/8
 z.+ de 045b/14
 z.+ in 046a/5

zamān : Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit
 -4- [Ar]
 z. 048b/2, 058a/7
 z.+ dır 065a/4
 z.+ ında 089a/14

zamīr : Daha önce adı geçen bir varlığın yerini tutan kelime, adıl -7-
 [Ar]
 z. 006a/10, 006a/11, 045b/4,
 047a/4, 047a/6

z. : İç, derun -1- [Ar]
 z.+ inde 068a/13

zamme : Arap ve Osmanlı alfabesinde üstüne konduğu sessiz harfi u, ü sesiyle okutan hareke, ötre -9- [Ar]
 z. 003a/7, 015b/10, 016a/9,
 046a/7, 046b/8
 z. idersen 003a/10, 003a/12
 z. idüb 047b/8

zan : Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme, bu yolda verilen hüküm, sanı -1- [Ar]
 z. itmek 063b/16

zanbāk : Zambakgiller familyasından, pek çok türü bulunan, güzel, iri, beyaz çiçekli, çok yıllık süs bitkisi -1-
 [Ar]
 z. 071a/7

zār zār : Ağlayarak, inleyerek -1-
 [Far]
 z. 083b/4

zāti'l- burūc : Gökyüzü -1-
 [Ar]
 z.+ dur 080a/3

zāyi' : Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış şey -2- [Ar]
 z. 044a/8
 z. iderim 058a/8

zebān : Dil -4- [Far]
 z. 046a/13, 047b/13, 066b/5
 z. Yūnānī 056b/6

zebūn : Güçsüz, zayıf, aciz -2-
 [Far]
 z.+ dur 069a/5
 z. 086b/4

zehir : Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağı, sem -1-
 [Far]
 z. 085a/6

zehr : Çiçek -1- [Ar]
 z. 064a/12

zelzele : Deprem -1- [Ar]
 z. 082b/6

zemistān : Kış mevsimi -1-
 [Far]
 z. 066a/3

zen Kadın -3- [Far]
 z.+ ine 069a/6
 z.+ e 045b/3
 z.+ lere 045b/3

zengīn : Malı ve parası çok olan, varlıklı -1- [Far]
 z. 029a/6

zerdālū : Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen küçük meyveli kayısı ağacı türü ve bu ağacın meyvesi -2-
 [Far]
 z. 039b/9, 039b/12

zevc : Bir çift teşkil eden iki şeyden her biri, eş -3- [Ar]
 z.+ ine 066b/14
 z. 077b/3

z.+ eyniñ 084b/4

zeytün : Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, yaprakları küçük ve gümüş renginde bir ağaç ve bu ağacın meyvesi -2-
[Ar]
z. 058b/11, 070b/7

zeytyağ : Zeytin tanelerinin sıkılması ile elde edilen bitkisel yağ -2-
[Tr]
z.+ ı 038b/2
z.+ ına 065b/6

zıdd : Nitelikleri, özellikleri ve durumları birbirine aykırı olan şey, bir şeyin aksi, tersi, karşıt -1-
[Ar]
z.+ ımı 080b/1

zırh : Savaşlarda silah darbelerinden korunmak için giyilen, demir veya tel levhalardan, köseleden yapılmış giyecek -1- [Far]
z. 032b/2

zibun : Güçsüz, zayıf, aciz -1-
[Far]
z.+ dur 067b/2

zift : Kömür katranı, odun katranı ve petrolün damıtılması esnasında elde edilen, teknelerin kalafatlanmasında, çatı ve damlardan, kaldırım taşları arasından su sızmasını önlemede kullanılan, biraz ısınınca hemen yumuşayan, yapışkan, soğukken kırılğan, koyu siyah renkli madde, kara sakız -1- [Ar]
z. 091a/8

zihin : Anlayış, kavrayış, akıl -1-
[Ar]
z.+ e 011b/10

zıkr : Sözüünü etme, ismini söyleme, anma -2- [Ar]
z. 004b/3
z. olunan 004b/8

zincir : Birbirine geçmiş madenî halkalardan meydana gelen bağ -1-
[Far]
z. 030b/1

zinhār : Sakın, aman, asla -1-
[Far]
z. 071a/5

zīrā : Çünkü -24- [Far]
z. 002a/9, 004a/4, 006a/10, 011a/14, 011b/6, 045b/5, 047b/2, 048b/7, 048b/12, 049a/2, 050a/19, 050b/7, 052b/3, 053b/5, 054a/6, 054a/9, 058b/2, 058b/7, 061b/14, 062b/5, 062b/11, 063a/4, 063a/6

ziyā' : Işık -1- [Ar]
z. 049a/3

ziyāde : İlave -5- [Ar]
z. 003b/8, 028a/11, 051b/17, 057a/13
z.+ liginden 043b/15

ziyān : Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar -1-
[Ar]
z. 064b/13

zulm : Ezizet, cevr, cefa -2-
[Ar]
z. itmeye 050b/2
z.+ e 074a/4

zurūf : Zarflar-1- [Ar]
z. 048a/10

8. DİLLERE GÖRE İŞLEVSEL SÖZLÜKLER

8.1. Arapça İşlevsel Sözlük Dizini

Arapça	Farsça	Türkçe	Yunanca	Dizin
	heşt-şad	sekizyüz	oktokosya	60B/1-2
	gūşe	bucağ	kadoni	36A/7
īmān	bāver	dīn	pisti	16A/12
‘īd	nevrūz	bayram	labri	17B/7
‘abdū	pes	şoñ	istira	28A/6
‘acele	zūd kerden	cabuk itmek	iğligorya	13B/15- 14A/1
‘acūz	pīre-zen	koçakarı	iğra	25A/1
‘addū	şümürden	şaymağ	metrima	10B/5
‘adđū	geziden	ışırmağ	dağama	12B/5
‘aded	şümār	şayı	metros	59A/15
‘adūvv	düşmen	düşmān	osros	28B/3
‘akabe	ferāz	yoğuş	rizoma	19A/4
‘ākilū	hiredmend	‘akıllı	iğnostiğos	29A/4
‘akreb	kej-düm	‘akreb	karyaçalas	34A/7
‘alī	bülend	yüksek	ipsila	26B/10
‘alak	dīv-ce	sülük	evdela	34B/6
‘alāt	sindān	örs	amoni	32A/2
‘amā	nā-binā	kör	istiravos	25B/7
‘amelū	kā[r] kerden	iş işlemek	dulema	7A/6-7
‘āmil	renc-ber	pürgüz	burguz	42B/14
‘ammetū	hāher-peder	teyze	aderfi tu kiru	25B/1
‘ammū	birāder-peder	‘amuca	barba	25A/12
‘amūd	sütün	direk	iğrava	36B/6
‘āne	zehān	kaşık	to falo epo kato	23B/5
‘ankebūt	meges	siñek	miya	34A/10
‘arīz	pehen	enlü	pilati	26B/7
‘arağ	hoy	ter/der	iğoros	24A/1
‘arec	leng	topal	kuços	25B/11
‘aşā	çüb	değnek	verğa	19B/3
‘aşab	pey	siñir	nevro	24A/6
‘asel	engübīn	bal	meli	38B/5
‘aşıf	rūzigār-ı saht	şiddetli rūzgār	anemiki	17A/5-6
‘aşeka	pīçe[k]	şarmaşık	kiso	41B/6
‘aşer	deh	on	deka	59B/3-4
‘aşerete mi’e elf	deh-şad- hezār	on yüz biñ	deka ekatostes şilyades	61A/13-14
‘aşretü’ ālāf	deh-hezār	on biñ	deka şilyades	60B/12
‘atīğ	dīrine	eski	palyo	28B/5
‘atebe	āsītān	eşik	kağofilo	36A/11
‘avdü	gerdīden	dönmek	ğayerma	13B/8
‘ayn	çeşme	piñar	nero iğlega	18B/8

‘ayn	çeşm	göz	e mati	21B/9
‘azīm	mih	ulu	meğalo	26B/3
‘azāb	zaḥmet	işkence	işkencema	17B/9-10
‘azb	āb-ı şīrīn	tatlu şu	iğliki nero	19B/8
‘azm	üstühān	kemik	koğalo	24A/2
‘icle	gāv-i kih	dana	mosğari	33A/8
‘ilmü	dāništen	bilmek	ñozma	6B/8-9
‘ineb	engūr	tāze üzüm	istafili	39B/5
‘irsetü	‘arūsek	gelincik	nifiça	34A/9
‘iştirün	bīst	yigirmi	iğosi	59B/12
‘iştirün elf	bīst-hezār	yigirmi biñ	iğosi şilyades	60B/13
‘itās	‘atse kerden	akşirmek	ifkarmizma	12B/2
‘ubūdiyyetü	perestiden	tapmak	iproskinizma	15A/9-10
‘unķūd	hūşe	şalkım	cabi	39B/11
‘uşfür	güncişk	serce	aspuroyitis	35B/10
‘uşb	giyāh	ot	horto	41B/4
‘uşub	giyāh	ot	hortova	19A/14
a‘dād	şümāre-hā	sayılar	metrima	59A/15-1
āfetīmün	eftīmün	cin sacı	poli itrişi	41B/12
āfyün	şīr-i köknār	afyon	afyoni	42A/3
aḥ	birāder	karındaş	aderfos	25A/4
āhad	yek-şenbe	bāzār günü	kiryaki	17B/13
aḥdar	sebz	yeşil	pirasino	30B/13
aḥdeb	gūj-pušt	kanbur	kaburis	25B/10
āhīret	ān cihān	āhīret	kato kozmos	17B/4-5
aḥmaqu	med-hūş	delü	itrezos kozolos	29A/5
aḥmerü	sürh	kırmızı	koğino	30B/9
aḥres	bī-zebān	dilsiz	vuvos	25B/9
aḥzü	giriften	tutmak	ipşazma	10A/6
aḥlaf	bī-ḥatne	sünnetsiz	asunnetoftos	26A/4
aḥra‘	kel	başı tonsuz	kaşidi	25B/12
ālā	tā	şakın	pediğsoğo	48A/1
āletü’r-riḳāk	vārdān	oklağı	sa’itah	38B/9
allāh	ḥudā	tañrı	seus	16A/8
ānisün	toḥm-ı rāziyāne	anason	iğlikaniso	42A/1
arzu	zemīn	yer	iys	18A/11
ās	müder	mersin	mertya	41A/6
aşfer	zerd	şaru	kitrino	30B/14
aşğar	kihter	pek cücük	pola miços	28A/2
āşlü	bīh	kök	riza	41B/8
ba‘īd	dūr	uzak	alargo	18B/11
ba‘īd	dūr	uzak	alargo	27A/10
ba‘ūda	peşşe	sivrisinek	kunupas	36A/3
bābūc	pā-puş	bābūc	papuci	30A/9
bābü	der	kapu	portā	36A/8
bādingān	bādingān	baḥlīcān	mazana	41A/4

bağal	ester	kaṭır	mulari	33A/1
baḥr	deryā	deñiz	yalo	20B/2
baḥrū'l-māliḥ	deryāy-ı şīrīn	taṭlu deñiz	ğilikes yalos	20B/4
baḥar	gāv	şığır	voyi	33A/6
baḥarat'üz-zer'	gāv-ı keşt-zār	cift	zivgari	20A/7
baḥaratü	gāv-i māde	dişi şığır	siliḳo voyi	33A/10
bākilā'ü	cercer	baḳlā	ḳuka	42A/2
bākire	dūşize	ḳız oğlan	ḳopelya	24B/12
baḳḳ	şüpuş-i çüb	taḥta biti	ḳoryos	34A/13
baḳḳāl	baḳḳāl	baḳḳāl	ergastirğaris	43A/13
baḳlatü'l ḥamḳāü	sebze-i ḳarbe	semizot	iğlistiriḳa	40B/9
bāküre	nev-bāve	turfanda	ibrotofanis tiḳvo	39B/7
başal	piyāz	şoğan	iḳromiḳu	40B/14
baṭn	şikem	ḳarın	kilya	23A/5
baṭtu	baṭ	ḳaz	şina	35B/5
bedrü	māh-ı temām	ay tolosı	yemosi	17B/2-3
behlevān	cān-bāz	cān oynadıcı	canbazis	43A/3
bekeretü	maḳara	maḳara	maḳaras	21A/4
bel'u	fūru-bürden	yutmaḳ	ḳatapşoma	12A/5
belā	pūsiden	cürümek	sapima	15B/1
belelü	ter kerden	ışlatmaḳ	ivrema	12B/9-10
benefşe	benefşe	menekşe	menekşes	42A/6
bennā'ü	binā-sāz	yapucı	iḳtistis	42B/12
berd	sermā	şo'uḳ	iḳriyos	16B/16
bered	tegerg	ṭolu	ḳokosali	16B/11
berḳ	baḥtev	şimşek	istirafiti	16B/9-10
berḳūḳ	sebz-ālū	yeşil erik	iprasiki bornela	39B/16
bevl	çemīn	sidik	ḳatrulyo	22A/5
bevvāb	derbān	ḳapucı	portaris	43A/14
bey'u	fürūḥten	şatmaḳ	pulima	10A/7
beyḳatü	toḥm-ı murğ	yumurta	avgo	40B/7
beyt	ḥāne	ev	ispiṭi	36A/9
bezr	pāşiden	şacmaḳ	işkiropisa	11B/15-16
bezrü	toḥm	toḥum	isporo	40A/11
bi'r	cāh	ḳuyu	piğaydi	18B/5
binā	binā kerden	yapu yapmaḳ	iḳtizma	12B/12-13
binā	kār-gir	yapu	iḳtiryo	20A/9
bintü	duḥter	ḳız	şiğatera	24B/11
biṭṭiḥu'l-aḥḳar	ḥarbüze	ḳarpüz	aḳura	41A/3
biṭṭiḥu'l-aşfer	ḥarbüze	ḳāvun	peponi	40B/1
bunduḳ	findiḳ	findiḳ	findiki	40A/2
bunduḳiyye	zabtāne	tüfenk	arḳobozi	32A/6
bunduḳiyyetü'ş-şāğir	zetbāne-i kih	piştov	piştola	31B/12
burgüt	kek	pire	ipsilo	34A/12

bustūk	beste	fıstık	ķukunari	40B/11
buṭū'ü	direngiden	eğlenmek	arizma	14A/2-3
bükā'ü	girye kerden	ağlamak	ıķlayma	12B/4
büsrü	ğüre-i ħurmā	ħurmā koruğı	aķoriđa tu ħurma	42A/4
büzāk	ħadū	tükürük	salyo	22A/3
cā'i'	ğürisne	ac	pinazmenos	27B/9
cāff	ħuşk	ķuru	ıķsero	19B/12
cāmūs	ğāv-miş	şu şığırı	vuvali	33A/7
canib	pehlū	yan	ıfade to ķormeño	23A/10
cānib	sū	yaka	ıfade	20A/13
cebān	tersān	ķorkak	fovicari	
cebel	kūh	tağ	vuni	18A/15
cebhe	pişānī	alın	ķutelo	21B/4
cedid	nev	yeñi	kenuryo	28B/6
ceddetü	büzürg- māder	büyük ana	megali mana	25B/5
ceddü	niyā	büyük baba	papus	25B/4
cedr	neşib	iniş	şiniş	19A/5
cedyü	büzçe	oğlak	rifi	33B/3
cefn	pīle	göz ķapađı	tamayso	21B/11
cehennem	dūzađ	ķamu	pisa	17B/8-9
cemī'	heme	bütün	oli	47B/18-19
cemel	üştür	deve	ķamila	33A/2
cemī' zulmet	tārik	ķaranlık	ıķo tiği	17A/16
cenāh	per	ķanat	ıfteruğa	35B/7
cennet	behişt	uçmak	parağisu	17B/8
cennet	büstān	bāđe	pervoli	19B/14
cerād	melağ	cekirge	ağrimuca	34B/1
cerrü	keşiden	cekmek	serma	13A/15
cevzü	gūz	ķoz	ķaridi	40A/1
ceybü	giribān	yaka	yakas	30B/2
cezzār	ķaşşāb	ķaşşāb	makilyaris	43A/7
cidār	dīvār	duvār	tiğo	20A/10
cild	post	deri	avipsi piroya	24A/3
cisr	pül	köpri	yofiri	18B/6
cubbü	ħum	küb	pişari	38A/7
cullü	çul	çul	çuli	32B/9
culnār	gül-nāre	nar cicegi	roğdi vaşo	42A/10
cum'a	āzīne	cum'a	paraski	17B/11-12
cūrab	curāb	çorāb	ķarconi	30A/10
cūrmaķ	cīzme	çizme	çizmeddes	30A/11
curze	gevrüz	havuc	pastenağla	40B/6
cübnü	penir	peynir	ťiri	35A/5
cübnü'l-'atīķ	penir-i ħuşk	ķuru peynir	palyo źiri	35A/10
cübnü't-tarī	penir-i tāze	tāze peynir	iħloro źiri	35A/11
cüneynetü	büstān	bāđe	pervoli	40A/8
dīk	ħurūs	beťinos	petinos	35B/3

ḍīḡu	teng	ṭār	isteno	28B/12
ḍā'nū	güs̄fend-i dünbālī	ḡuyruḡlu ḡoyun	uraḡatos iḡriyos	33B/1
ḍab'ü	keftār	şırtlan	o zo apo	33B/10
ḍabāb	her	ṭaḡdaki duman	işḡodofla	18A/8-9
ḍabbü	riḡten	dökmek	şıma	14A/15- 14B/1
ḍabü	sūs̄mār	keler	ḡoli savra	34A/1
ḍafire	müy-i tāfte	örgü	ipleḡsuda	22B/1
ḍafādi'	ḡük	ḡurbaḡa	vardaḡos	20B/6
dāḡil	derün- āyende	girici	yazmenos	27B/1
daḡik	ārd	un	alevri	38A/11
dār	serāy	ḡonak	ḡazaḡa ḡatika	36A/10
ḍarbü	zeden	urmak	varizma	8B/9
ḍayi'	zenger	ḡuyumcu	iḡrosḡos	42B/9
deffetü	dünbāl-i keşti	dümen	timoni	21A/1
dehnü'z-zeytün	rūḡan-ı zeyt	zeyt yaḡı	elyo laḡo	38B/2
delil	reh-nümā	yol gösterici	maşitis	16A/12-13
delkü	māliden	ovmak	itrima	14A/7
delve	dül	ḡoḡa	vazva	19B/4
dem	ḡün	ḡan	ema	24A/4
dem'u	eşḡ	ḡöz yaşı	ḡaḡriyo	24A/8
dennü's-şāḡir	pestü	küpçük	peşaraki	38A/2
derfe	siper	ḡalkān	ḡalkāni	31B/7
devā'	dermān	'ilāc	yatriḡo	38A/10
dibsü	düşāb	pekmez	petmezi	38B/6
ḍifda'	ḡük	ḡurbaḡa	vardaḡos	34B/12
ḍihkü	ḡandiden	ḡülmek	yelo	12B/3
dimāḡ'	müḡz	beyin	omñalo	21B/3
dir'u	zirih	zirih	sidereño ruḡo	32B/2
dūd	kirm	ḡurt böcek	mamuni	34B/3
duḡān	dūd	tütün	ḡapnos	37B/2
duḡnü	erzen	ṭaru	keḡri	39A/3
ḍuḡülü	derün āmeden	icerü girmek	yazma	8B/2
düb	ḡırs	ayu	arḡuda	34B/8
dübür	kün	ḡöd	ḡolo	24A/12
dücāce	mākiyān	ṭavuk	ornişa	35B/2
dünyā	in cihān	bu dünyā	apano ḡozmos	17B/3-4
eb	peder	baba	kiri	25A/7
ebhel	serv-i kühi	ardıc aḡacı	aḡiroyo keparisi	41B/9
ebu'z-zevce	zen-peder	ḡayın ata	peşeros	25B/2
ebyaḡ	sipid	beyāz	aspro	30B/12
eḡade 'aşer	yāzdeh	on bir	edeḡa	59B/4

eḥādün ve işrün	bīst yek	yigirmi bir	iḳosi ena	59B/12-13
eḳallü	kem-ter	pek az	pola liḡo	28A/12
ekber	mihter	pek büyük	pola meḡalos	28A/1
eḳlü	ḥorden	yemek	fao'ma	7A/3
elf	hezār	biñ	şilya	60B/3
elfān elfeyn	dü-hezār	iki biñ	iḡyo şilyades	60B/3-4
elşāḡ	teng-zebān	peltek	ṭiravlos	26A/5
emīn	üstüvār	mu'temed kişi	pistiḳos	16A/10-11
emām	pīş	öñ	opros	19A/2
emru	fermüden	buyurmaḳ	orizma	6B/10-11
ems	dī	dün	olepses	17A/10
enf	bīnī	burun	miti	21B/6
erba'a ve 'işrün	bīst çār	yigirmi dört	iḳosi tesera	59B/15-60A/1
erba'a	çār	dört	tesera	59A/17-18
erba'a 'aşer	çārideh	on dört	deḳatesera	59B/6-7
erba'a ālāf	çār-hezār	dört biñ	tesires şilyades	60B/6
erba'a mi'e	çihār-şad	dörtüz	tetraḳosya	60A/14-15
erba'a mi'e elf	çehār-şad-hezār	dörtüz biñ	teseris eḳatostes şil[y]ades	61A/5-6
erba'ün	çel	ḳırḳ	saranda	60A/7-8
erba'ün elf	çel-hezār	ḳırḳ biñ	peñinda şilyades	60B/15
erbi'a'	cihār-şenbe	cāşenbe	tetrazi	17B/15
erfa'	bālāter	pek yüksek	pola ipsila	19A/1
erneb	ḥar-güş	tavşan	laḡos	34A/4
eruzz	berenc	birinc	rizi	39A/2
eşamm	ker	şaḡır	ḳufos	25B/8
esās	pāy-best	temel	temelyo	36A/12
esed	şir	arslan	lodari	33B/8
eşer	pey	iz	patımasıya	18B/10
esfel	pest	alçak	ḥamila	26B/11
esmerü	siyāh-çerde	buḡday [t]eñlü	melaḥrino	30B/10
esved	siyāh	ḳara	mavro	30B/11
etrāzyāc	rāziyāne	rāzyāne	marāşa	40B/8
evānī	bāridān	ḳabḳacaḳ	isḳo teliḳo	38B/8
ezyed	biş-ter	pek ziyāde	periso	28A/11
faḥḏü	rān	uyluḳ	to imero iyapo panopade	23B/2
faḥm	engüş	siyāh kömür	mavro ḳarvuno	17A/2-3
faḳīh	üstād	ḥāce	despoti	42B/4
faḳīr	gedā	yoḥsul	iftoḡos	29A/7
fākihētü	mīve	yemiş	puriḳo	39A/14
faḳr	teg	dib	pato	19B/6
fānūs	fānūs	fener	feneri	37B/14
fāre	müş	şıçan	bondiḳos	34A/8
fāris	süvār	aṭlu	ḳavalaris	27A/8

fārru	girizān	kaçıcı	fugas	29B/3
fehdu	yüz	pars	arqalos	34B/11
felāh	dihkān	köylü	horyatis	20A/6
felak	sepide-dem	dam yeri	aspirilada	16B/1-2
felek	harc	çıkırık	izviğa	16A/16-17
fem	dehān	ağız	istoma	21B/14
fer‘	şāh	dal	ivlasto	19B/2
fer‘u	şāh	dal	ivlasto	40A/14
ferāşe	pervāne	kelepek	ipsithari	36A/4
ferc	küs	am	muni	24A/11
ferd	tāk	ergen	apader fetos	24B/9
fervü	püstīn	kürk	guna	30B/3
fevākih	mīve-hā	yemişler	buriğa	39A/15
fevķ	zeber	üst	apo pano	18B/13
fiçl	turub	turb	rapani	40B/13
fiçda	şim	gümüş	asimi	21A/7
fiçdānū	güm kerden	yitürmek	haima	13A/13-14
firaş	cāme-hāb	döşek	isteroma	37A/3
fül	tere	bağla	ķuka	39A/1
fülke	ğarbā-seng	ağrışak	işkadili	39A/8
ğā’it	kümīn	boğ	işkato	22A/6
ğaden	ferdā	yarın	şaşa	17A/9
ğālī	girān	bahalı	akrivo	27B/3
ğālīz	sitebr	ķaba	paşi	27B/11
ğaleyānū	cüşiden	ķaynamak	ivrazma	12A/7-8
ğalku	der-besten	ķapamak	isfalizma	12A/6
ğani	tüvān-ger	zengin	pulusyos	29A/6
ğanem	miş	ķoyun	iķriyos	33A/3
ğanem el-ünsā	miş-i māde	marya	ibrovatina	33A/4
ğarīb	bīgāne	yabancı	iķsenobatiz	29A/3
ğarfū	ta‘ām bikāse nihāden	ķotarmak	ketoma	10B/3
ğarsü	nişānden	dikmek	fitema	15A/6-7
ğārū	dihşemt	defne	đafni	42A/12
ğaslū	şüsten	yıkamak	iplima	10B/4
ğassāl	şüyende	yıkayıcı	iplistirs	43A/4
ğazāl	āhū	ceyran	lami	34B/10
ğazelū	risten	eğirmek	iķlozma	14A/13
ğazzāz	ğazzāz	ķazzās	ķazazis	43A/2
ğirbāl	ğirbāl	ķalbur	ķoskino	37A/10
ğitā’ü	ser-püş	ķapak	ķapaki	37B/11
ğulāmū’l-mu‘tī	hiz	puşt	ğamimeno ķopeli	26A/10
ğurāb	zāğ	ķuzgun	ķoraķas	35B/9
ğurre	māh-ı nev	yeni ay	kenuryo feķari	17B/1
ğuşnū	nihāl	tāze dal	ivlasto	41A/10
ğabbetü	dāne	tāne	ķoki	40A/12
ğabbü’-z-zülem	bīhu’l-leziz	ğabbü’l leziz	‘abdülleziz	42A/11

ḥabl	resen	ib	iskini	19B/5
ḥablü	resen	ib	iskini	32B/8
ḥacer	seng	taş	petra	19A/11
ḥacer-ül ‘azim	seng-i büzürg	büyük taş	megali petra	19A/13
ḥācib	ebrü	kaş	ifrodi	21B/8
ḥācib	perde-keş	perde çekici	aftafitis to perde	43B/1
ḥadīd	āhen	demür	siğero	21A/13
ḥadd	ruḥ	yañak	māgulo	21B/13
ḥaddād	āhenger	demürçi	acıkanos	42B/10
ḥafīf	sebük	yeyni	elafro	26B/13
ḥāfa	kerān	kenār	aķra	26B/9
ḥakkü	ḥārīden	kaşımak	iķsizma	14A/1-2
ḥāl	ḥāl	beñ	elya	21B/12
ḥāl	ḥāl	da’i	çi manas ağerfos	25A/11
ḥalā	ḥılā-çā	ayak yolu	ķomotina	22A/7
ḥalbü	düşīden	şüd şağmak	armema	8B/7
ḥalef	pes	ard	opiso	19A/3
ḥāletü	ḥāher-māder	ḥala	çi manas ağerfi	25A/13
ḥalku	sütürden	tıraş eylemek	ifsirizma	14B/13-14
ḥallü	güşāden	çözmek	lima	8B/5
ḥallü	sirke	sirke	iķsidi	38B/7
ḥaltit	engürđ	kaşnı	aşķordolazaro	42A/13
ḥamīre	māye	maya	ibrozimi	38B/4
ḥamīs	penc-şenbe	perşenbe	pefti	17B/16
ḥamāme	kebüter	gökercin	peristeri	35B/1
ḥams mi’e	penç-şad	beşyüz	pendaķosya	60A/15
ḥamse	penç	beş	pede	59A/18
ḥamse ‘aşer	pençideh	on beş	deķapede	59B/7-8
ḥamse ālāf	penc-hezār	beş biñ	pende şilyades	60B/7
ḥamse mi’e elf	penç-şad- hezār	beşyüz biñ	pende eķatostes şil[y]ades	61A/6-7
ḥamse ve ‘işrün	bīst penc	yigirmi beş	iķosi penda	60A/1-2
ḥamsün	pencāh	elli	peninda	60A/8
ḥancer	dişne	ḥancer	ḥaçaro	32A/11
ḥanūķu	ḥuffe kerden	boğmak	ipnima	12A/13-14
ḥarīr	gez	ipek	metaķsi	39A/10
ḥarāķa	sūhten	yanmak	ķayma	37B/5
ḥarātin	ḥarātin	şoğulcān	ormiķas	22A/8
ḥarfān	fertüt	bunamış	yeros ķaķares	26A/6
ḥāric	bīrün-āyende	cıķıcı	ivgarmenos	27B/2
ḥarķu	sūhten	yanmak	ķayima	8B/1
ḥarnüb	ḥarnüb	ḥārüb	iķsilo kerato	40A/5
ḥārr	germā	ısıcaķ	zesta	16B/14-15
ḥarūf	berre	ķuzı	arnaki	33B/2
ḥaşā	senglāḥ	çaķıl taşı	ḥoḥlaki	19A/12
ḥasen	ḥüb	dilber	omorfo	27B/7

hāsire	tehi-gāh	boş yer	pilevro ofkeros topos	23A/9
hass	kāhū	marul	maruli	40B/15
haşin	dürüş	yogun	hodro	27A/3
haţab	hīme	odun	iķsila	38B/11
hatem	mühür-zeden	mühürlemek	vuloma	31A/9
hātem	engüşteri	yüzük	daķtilidi	30B/5
hattāb	hey-me-keş	oduncı	iķsilaras	43A/5
havfü	tersiden	ķorkmak	foves	8A/9-10
havş	piş-serāy	avlu	havli	36A/13
hayā	şermiden	utanmak	idrepoma	11B/13
hayātatü	dūhten	dikmek	rama	12A/11-12
haymetü	çere	cadır	cadiri	38A/5
hayr	niki	iyilik	ķalosini	29A/1
haytu	rişte	iplik	iķlosti	39A/12
hayyāt	cāme-düz	derzi	raftis	43A/12
hayye	mār	yılan	ofis	34A/6
hayyü	zinde	diri	zodanos	27B/12
hayyü'l-‘ālem	hemīşe zinde	herdem bahar	istaşori	42B/2
hecebe	sürvüt	uca	to ķolo tu na blayi	23B/1
hedm	harāb kerden	yıkmaq	halazma	12B/13-14
hemā'	lāy	siyāh camur	mavro pilos	19B/9
herbü	girihten	ķacmaq	fevgā	8B/10
hezm	güvāriden	sinmek	honema	14A/5
hibetü	başşiden	bağışlamak	harizma	14B/12-13
hibrü	mürekkeb	mürekkeb	melani	31B/2
hicr	mādiyān	ķışrak	forağa	32B/12
hilāf	bīd	sögüt ağacı	etya	39B/15
himār	har	eşek	ğaydaros	33A/5
hinzir	hük	ķonguz	şiros	33B/12
hinzil	kebist	ebücehil ķarpüzü		42A/14
hırbā'ü	kerbāsü	yeşil keler	pirasino ķoli savra	36A/5
hırķu	deriden	yırtmaq	iķseskizma	12A/12-13
hirretü	gürbe-i māde	dişi kedi	ķaçula	33B/5
hişān	esb	at		32B/11
hişn	diz	velāyet	ķora	20A/2
hişrim	güre	ķoruķ	aķoriđa	39B/10
hiżām	kemer	ķuşaķ	zoni	30A/3
hubz	nān	eķmek	ipsomi	37A/6
huf	müze	edik	mesti	30A/4
hūh	şeftālū	şeftālī	roğakino	39B/4
hulķ	gelü	boğaz	lemo	22B/6
humşu	nohūd	nohūd	rovişi	39A/4

ḥunfus	kirm-i tizi- künende	toşurlan böceği	iqlaso papadya	34B/4
ḥurücü	birün āmeden	taşra çıkmak	ivyema	8B/3
ḥuşye	ḥāye	taşak	arşidi	24A/9
ḥuttāf	perestū	kırlangıç	şilidoni	35B/15
hüdbü	müjgān	kirpik	e matoklado	21B/10
işba‘	engüşt	parmak	dağtili	22A/10
ibhām	engüşt-i sütürg	baş parmak	dağtila	23A/2
ibn	püser	oğul	yos	24B/10
ibriḳ	āb-riz	ibriḳ	ibriki	37B/9
ibratü	süzen	igne	velona	39A/7
ibretü	süzen	iğne	velona	32A/10
ibt	beğal	koluk	apaskali	23A/3
iccāşa	ālū	erik	bornela	39B/14
idām	nān-ḥoriş	katık	artisa	38B/10
iftirāku	cüdāyiden	ayrılmak	işehorizma	14B/10-11
ihtirāz	teḥarrüz kerden	şakınmak	pidexsima	12B/14- 13A/1
imām	imām	imām	papas	42B/7
‘imāmetü	destār	sarıḳ	sariki	29B/7
imāte	mīrāniden	öldürmek	uşkotoma	12B/11-12
imlā	pür kerden	toldurmak	yemizma	13A/2
infeḥa	māye-i penir	peynir mayası	ağastera	35A/9
insān	merdüm	ādem	aşropos	24B/3
intiḥābü	güziden	evitlemek	idyalme	13B/1
intiḥālü	dişten	elemek	iknisarizma	14B/3
inzālü	furu-āverden	indürmek	katevasya	12A/3
işba‘	engüşt	parmak	dağtili	23A/1
işkil	beyāz desti	yaban şoğanı	askeletor	41B/11
ism	nām	ād	onoma	16A/7
işmid	sürme	sürme	surmes	30B/4
işnā ‘aşer	düvānzdeh	on iki	dodeka	59B/5
işna ve ‘işrūn	bist dü	yigirmi iki	ikosi idyo	59B/13-14
işneyn	dü-şenbe	pazar irtesi	deftera	17B/13-14
işneyn	dü	iki	idyo	59A/16-17
istikāz	bidar	uyanıklık	iksipnima	37A/1
iştābl	ahūr	ahır	ahiri	36B/1
istiḥyā	şermiden	utanmak	idropi	15A/3
i‘tā’u	dāden	virme	dozma	8B/11
iḥfā’ü	etil rā küşten	soyundurmak	izvima	13B/12-13
itikā’	tekye zeden	şayanmak	kopizma	13B/9
ityānū	āverden	getürmek	ferma	6B/12
ivezz	murğ-āb	ördek	paçipa	35B/6
iżhir	kāh-ı mekki	ka‘be otluğı	to ka‘be to ḥorto	41B/10
ka‘b	pejül	tobuk	astirağlo	23B/7

ḳabīḥ	zişt	cirkin	ḳaḳo	27B/6
ḳabā	ḳabā	ḳaftān	ḳaftani	30A/12
ḳabḳāb	na‘leyn	nālın	naliña	30A/7
ḳable emsü‘l-ems	piş-perir	öte günki gün evvel	edpiroḳtes	17A/11-12
ḳable‘l ems	perir	öte gün	oproḳtes	17A/10-11
ḳabliṭ	bād-kend	debe	şaḳatis	26A/2
ḳādūm	tīşe	keser	iskeparni	32A/8
ḳafā‘ü	ḥire	eñse	ḳafas	21B/5
ḳahbe	rūspi	orospu	putana	26A/8
ḳalīl	endek	az	liḡo	28A/10
ḳalīl	endek	az	liḡo	47B/16
ḳalb	dil	yürek	ḳardia	23B/12
ḳalem	ḥāme	ḳalem	pena	31A/6
ḳalensüve	bertala	ḳa‘uḳ	ḳa‘uki	29B/8
ḳamiş	pire-hen	göñlek	puḳamiso	29B/9
ḳamisu	pirehen	göñlek	puḳamiso	36B/14
ḳamer	māh	ay	feḳari	16B/6
ḳamerü‘d-din	pestil	pestil	pestili	40A/16
ḳamḥu	gendüm	buḡday	istari	38B/13
ḳamle	şüpüş	bit	ipsira	34A/11
ḳanātün	kāriz	keriz	kerizi	19B/7
ḳandīl	çerāḡ	ḳandīl	liḡnos	38B/12
kānūn	tün	külḥan	kulḥani	37A/14
ḳarīb	nezdik	yaḳın	ḳoda	18B/12
ḳarīb	nezdik	yaḳın	ḳonda	27A/11
ḳar‘u	kedū	ḳabak	ḳolokişa	40B/4
ḳaranfīl	ḳaranfīl	ḳaranfīl	ivyola	41A/12
ḳārru	pāydār	yerinde durucu	afoḡos	29B/2
ḳārūra	şişe	şişe	boça	37B/7
ḳarye	dih	köy	ḥoryo	20A/5
ḳaşir	kūteh	ḳışa	ḳodos	26B/6
ḳaşbü	nāy	ḳamiş	ḳalami	40A/6
ḳāşid	peyk	ulaḳ	çaḳona	16A/14
ḳaşru	kürḥ	köşḳ	koşki	36B/3
ḳaṭ‘u	būriden	kesmek	ḳoma	8B/8
ḳāt‘ül ṭarīḳ	reh-zen	yol kesici	iḳleftis	20A/1
ḳatām	gerd	toz	paspali	19B/11
ḳavī	saḥt	ḳatı	ḡinato	29A/12
ḳavs	kemān	yay	ḡoḳsari	31B/8
ḳavsü ḳuzah	serir	‘alā‘im-i semā	çikeras to luri	16B/13-14
ḳavvās	kemān-keş	kemān çekici	ṭo ḡoḳsaro mastoras	43A/9
ḳayḥ	rīm	irin	obyos	24A/7
kāzib	durūḡ-gūy	yalancı	ipsomataris	28B/8
kebir	büzürg	büyük	megalo	26B/2

kebd	şüş	ciger	iskoti	23B/13
kebirü'l-batn	büzürg-şikem	karnı büyük	kiliğas	25B/13
kebirü'ş-şarib	büzürg-bürüt	bıyığı büyük	mustekanos	26A/1
keff	kef	aya	palami	22A/9
kelbü	seg	köpek	iskilo	34B/9
kem'at	dive	mantar	manitis	40A/7
kemmün	zire	kimyon	kimono	41B/3
kensü	rüften	süpürmek	peraserma	8B/6
kerm	rez	aşma	iqlima	40A/4
keşir	bisyar	çok	poli	28A/9
keşir	bisyar	çok	pola	47B/11-12
ketb	nevişten	yazmak	igrama	31A/10
kıbel	piş	öñ	obros	28A/5
kıdr	rig	çölmek	çikali	37A/12
kılade	gerden-bend	boğazlık	kolayina	29B/12
kırā'atü	händen	okumak	idyavazma	6B/9
kırāb	niyām	kın	fikari	31B/6
kırdü	kebi	maymün	maymu	34A/2
kırtās	kāđıd	kāđıd	harti	31A/5
kıtil	tāften	bükme	istrima	13B/2
kıttu	gürbe	keci	kaği	33B/4
kıyāmu	berhāsten	kalmak	sıkoma	7A/2
kimıyyü	dil-āver	yigit	palikari	43B/2
kıssā'ü	hıyar	hıyar	ağuri	42B/1
kitābetü	nüvişden	yazmak	igrama	6B/10
kitif	düş	omuz	nomo	22B/9
kizbü	durüg	yalan	ipsomağa	27A/13
ku'üdü	nişesten	oturmak	kaşizma	7A/1-2
kuful	kilid	kilid	iqliđoña	36B/7
kuhlü	sürme	sürme	surmes	38A/6
küle	püte	depe	đeti	19B/15
kulletü	küze	bardak	bardaki	38A/3
kulletü't-turāb	küze-i hāk	toBRAğ bardağı	konenos	38A/4
kuñfuz	hār-puş	kirpi	kaçoşiro	34B/7
kurād	şüpüş-i cāniver	kene	madakas	34B/2
kümme	āsitin	yeñ	mañika	29B/10
kümmesre	emrüd	armüd	apıği	39B/3
kürkiyy	küleng	turna kuşı	kartal	35B/12
kürnüb	kirneb	lağana	ikrino	41A/1
l'ubü	bāzi kerden	oynamak	pezma	13B/10-11
lahm	güş	et	ikriyas	24A/5
lebenü'l-haleb	şir	süt	đala	35A/2
lebenü'l-mağzüz	düg	ayran	ayrani	35A/4
lebenü'z-zā'ib	māst	yoğurt	ya'urti	35A/3

lebs	pūṣīden	giymek	dima	13B/4-5
leffu	neverdīden	kalublamak	diloma	13A/6-7
levnü	reng	renk	rengi	30B/8
leyl	şeb	gice	niқта	17A/14
leyletü'l-ems	düş	dün gice	opsargas	17A/12-13
leymün	līmün	limon	lemoni	41A/11
libās	cāme	eşvāb	ruha	29B/13
licām	ligām	uyan	halinari	32B/7
liftü	şelgam	şalcam	gokili	40B/5
lihye	riş	saķal	yeni	22B/5
mizān	terāzū	terāzī	zigara	43A/11
mā	çe	ne	ida	47B/4
mā'	āb	şu	nero	18B/4
mā'ü'l-verd	gūlāb	gūl şuyı	rodo stamo	41A/9
mağzel	dūk	iğ	ardaķyi	39A/9
maħabbete	mihr kerden	sevmek	ağapima	13B/3-4
maħalle	kūy	maħalle	yitoña	19A/6
maķ'ad	nişesten-gāh	oturacak yer	ķasosya	23A/11
manzarü'l-ķabih	bed-rüy	cirkin yüz	askimo	27B/8
marīzu	ħaste	şayru	arostimenos	28A/4
maşşu	mekīden	emmek	pipilizma	12B/6
maţar	bārān	yağmur	ivroşi	16B/12
maza'u	ħābīden	ceynemek	masizma	12A/4
ma'zi	büz	keçi	'ağsa	33A/11
me'bün	muħannes	ibne	yivedizmenos	26A/9
meci'ü	āmeden	gelmek	ivrizma	6B/11-12
mecnün	med-ħuş	deli	ķuzulos	26A/3
meder	külüh	kesek	volakas	18B/2
mekān	cāy	maħal	topos	18A/13
mektüb	nāme	biti	iğrafi	31A/8
melih	nik	eyü	ķalo	27B/5
melek	sürüş	ferište	angelos	16A/14-15
mer'ā	çerā-gāh	otlak	osķara	19A/7
mer'atü	zen	ķarı	yineķa	24B/6
mersetü	lenger	gemü demüri	ķaravyosidero	21A/2
mesā	şām	ağşām	erģa	17A/15
meşāne	ābdān	ķavuk	tu ķatrolu topos	23B/9
meşma'	şem'dān	şamdān	şamdani	38A/1
metā'	kālā	ķumāş	metakşopani	29B/6
mevtü	mürden	ölmek	apoşamos	12B/10-11
meyyit	mürde	ölü	apo şamenos	27B/13
mezra'atü	keşt-zār	tarla	ħorafi	20A/8
mıķrāş	gāz	maķaş	ipsaliği	31B/1
mıtraķa	ħāysek	çekic	siderya	32A/3
mi'e	şad	yüz	eķato	60A/12
mi'e elf	şad-hezār	yüz biñ	eķato şilyades	61A/2

mi'etān	dü-şad	iki yüz	edyakosa	60A/12-13
mi'etān elf	dü-sād-hezār	iki yüz biñ	ıdyo ekatostes şilyades	61A/3
mibredü'l- haddād	sūhān	eğe	lima	32A/4
mibredü'l-haşeb	çüb-sāy	ağac egesi	iķsilofas	32A/5
midfe'ü	gūy-i na're- zen	ţob	poparda	31B/13
miftāh	kilid	anahtar	iķliđi	36B/8
miğref	kef-gir	kepce	kevgiri	37B/12
miħadde	bālīn rūy	yüz yaşığı	ipros kefaladı	36B/11
miħbere	devāt	divit	ķalamari	31A/4
miķved	efsār	yular	yulari	32B/6
miķzāf	māşe-i keşti	kürek	efkari	20B/14
mil'aķa	ālet-i ħorden	ķaşıķ	ķutali	37B/13
milben	küfter	köfter	moşto	40B/2
milħ	nemek	tuz	alaçi	37A/7
milħāfe	ten-puş-ħābe	yorğan	paploma	36B/10
minfāh	dem	körük	koruki	32A/9
miñşār	erre	bıckı	piryoni	31B/11
miñşār	dest-ere	testere	saraķa	32A/7
mirāre	zehre	'öd	ħoli	23B/11
mirfāķ	vārīn	dirsek	aķona	24A/13
mirved	mīl	mīl	mili	38A/8
miskāletü	vālārene	mühre	muhres	31A/7
mismār	mīħ	civi	ķarfi	39A/11
mistār	mistār	mıstar	mıstari	31A/12
mişmişü'l-aşğar	tālānek	zerdālū	verikoko	39B/9
mu'allim	'ilm-āmüz	'ilim öğredici	maşitis	42B/5
mu'arrez	dellāle	pezevenk	rufyanos	26A/7
muħāfiz	dizdār	ķal'e gözedici	ķumandaris	20A/4
muħāt	ħılim	sümük	miķsiya	22A/4
mulūħiyye	mülūħiyye	mülħiyye	mulħiye	41A/2
murūru	güzeşten	geçmek	perazma	13A/11-12
mūs	sütüre	ustura	iķsirafi	32A/12
muşrān	rūde	bağırsak	edero	23B/8
mücāme'a	gāyiden	sikmek	ğamima	15B/4-5
mücevher	leblebī	leblebi	leblebya	39A/5
müheyyin	āsān	ķolay	efķola	28A/7
mühre	gere	ţāy	pulari	32B/13
münħal	māşū	elek	iftisara	37A/11
mürettebü'l- cenbü	bālīn-i pehlū	yan yaşığı	to ķopizmo prose kefaladı	37A/4
müstāķim	hem-vāre	dostogrı	idreto	19A/8
müşt	şāne	ţarāķ	iķteni	30B/6
müteyakķız	bīdār	uyanık	iķsipkinos	29A/8
nā'im	nerm	yumuşak	apalo	27A/5

nā'īm	h̄usbende	uyuyıcı	kimizmenos	29A/9
nacaḡ	teber	balta	manara	32A/1
naḡif	lāḡar	arıḡ	liḡno	27A/2
naḡl	zenbūr	arı	melisa	36A/2
nāḡıṣ	kem	eksik	liḡto	28B/10
nār	āteṣ	od	foṣya	17A/1
nār	āteṣ	od	fotya	37B/1
nārenc	turenc	turunc	neraci	40A/15
nāṣif	ḡuṣk	ḡuru	iḡsera	27A/6
naṣif	pāk	arı	pastiroḡo	28B/1
naṣaru	d̄iden	görmek	ḡiyma ipva	7A/5-6
nebtü	riṣten	bitmek	iḡsefitroma	14B/1-2
neccār	ḡüb-tırāṣ	dülger	maranḡos	42B/13
necm	sitāre	yıldız	astiro	16B/7
necm-i müzenneb	aḡter-i d̄ünbālī	ḡuyruḡlu yıldız	uraḡa to astiro	18A/7
necsü	mürdār	mundār	voromezmeno	28B/2
nedā	jāle	ḡi	edrosola	18A/8
nefḡu	demiden	üfürmek	fanisizma	15A/2
nehr	cūy	ırmak	poṡamos	18B/9
nehr	cūy	ḡay	potamos	20B/3
nemir	peleng	ḡaplan	teryo fakido to	33B/9
nercis	nergis	nergis	amiriḡolale	42A/5
nesrū	dāl	ḡartāl	ḡanavo	35B/13
netnü	kendiden	ḡoḡmak	ivromizma	15A/14
nevāt	toḡm-ı mive	cekirdek	ḡoḡodo	40A/10
nevmü	ḡāb	uyḡu	ipno	36B/15
nıṣfu'l leyl	nīm ṣeb	gice yarısı	mesaniḡta	17B/17-18A/1
niketü	ṣalvār-bend	uḡur	ivraḡo zoni	30A/2
nisyānü	ferāmūṣ kerd̄en	unutmak	iḡseḡama	11B/14
niyāhatü	müyiden	ṣāḡu ṣaḡmak	miroloyizma	14B/9-10
nuḡaletü	sebūs	kepek	pit̄era	38B/1
nuḡūṡu	r̄iden	ṣıcmak	ṣezma	12A/9-10
nūr	rūṣenāyī	aydınlık	fos	17A/7
nuzülü	furu-āmeden	inmek	ḡatevazma	12A/2
nü'āme	murḡ-ı ṣütür	deve ḡuṣı	ḡamilo puli	35B/11
nūḡās	mis	paḡır	paḡiri	21A/8
r̄iḡ	bāde	rūzḡār	anemoz	17A/4-5
rabṡu	besten	baḡlamak	ḡema	8B/4
racī	āsiyāb-ı dest	el deḡirmīni	ṣero milos	37A/9
rācil	piyāde	yaya	pezos	27A/9
raḡıṣ	erzān	ucuz	iftino	27B/4
raḡiḡ	teng	yufḡa	ipsilo	27A/4
ramād	ḡākister	kül	aso	17A/3-4
raṣāṣ	erziz	ḡalay	ḡalayi	21A/9

raşāşu'l-esved	üsrüb	kurşun	molivi	21A/11
reisü's -sefine	keştibān	gemici	karavokiris	20B/13
re's	ser	baş	kefali	21B/2
rebī'	bahār	yaz	kalokeri	17A/7-8
rebīb	püser-zen	üveyi oğul	pirogonos	25A/9
rebibe	duhter-zen	üveyi kız	birogoni	25A/10
refī'	bālā	yüksek	ipsila	18B/15
remād	hākister	kül	aşo	37B/3
remel	riġ	kum	amuca	18B/1
remyü	endāhten	fırlatmak	rima	8A/11
resül	peygamber	allah elcisi	pirofitis	16A/9-10
reyhān	siperm	feslegen	vasiliço	41A/13
ricl	pāy	ayak	poza	23B/6
rikābü	rikāb	üzengi	iskalat aloġo	32B/3
ruhā	rūzigār-ı nerm	yavaş yel	siġanos anemos	17A/6
ruküb	ber-nişesten	binmek	ķavalikema	14A/14
rukübü	süvār şüden	binmek	ķavalikema	11B/16- 12A/1
rummān	enār	nar	roġdi	39B/2
ruṭab	ter	tāze	iḥloro	19B/13
rü'yā	hāb	rüyā	oniro	37A/2
rükbe	zānū	diz	ġonaṭo	23B/3
sā'atü	sā'at	sā'at	ora	30A/13
sā'id	eriş	bilek	topos tu maniķu	22B/11
şā'ika	ġiriv	ġürüldi	ivrodi	16B/8-9
sā'il	hāhende	dilenci	idyakoñares	26A/11
şabī	küdek	cocuk	peḍi	25A/6
şabbāġ	reng-zen	boyacı	boyacis	43A/1
şa'bü	düşvār	güc	ḍişkolo	28A/8
şādık	rāst-ġū	ṭoġrı söyleyici	alisinos	28B/7
şadr	sine	gögüs	beti	23A/4
şaġir	kih	küçük	miço	26B/4
şāhib	düst	yār	filos	28B/4
şahih	ten-dürüst	şāġ	yeros	28A/3
sāķ	sāķ	bacak	eci	23B/4
şakīl	girān	aġır	vari	26B/12
şakar	bāz	ṭoġan	yeraki	35B/8
şakfü	bām	dam	ḍoma	36B/5
şalāti'l-'aşr	namāz-ı pesin	ikindü namāzı	işperna	18A/3
şalāti'l-'işā	namāz-ı huften	yatsu namāzı	to paci poroskinisi	18A/5
şalāti'l-fecir	namāz-ı bāmdād	şabāh namāzı	to poto poroskinisi	18A/6
şalāti'l-maġrib	namāz-ı şām	aḥşam namāzı	tāḥşāmno poroskinisi	18A/4

şalāti'z-zuhr	namāz-1 pīşīn	öyle namāzı	mesmeryo iproskinisi	18A/2
şalātün	namāz	ķulluķ	iproskinisi	18A/1
şalbü	ber-dār kerden	boğmaķ	ipnima	12B/8-9
şa'leb	rübā	tilki	alopo	34A/3
şārī	kār-dār-1 keştī	taş'ife	ķaravitis	21A/3
sāriķ	düzd	ķırsız	ıķleftiz	20A/3
şarmetü	na'len-i sürķ	yemenī bābüc	yemeña pabuca	30A/8
şavm	rūze	oruc	nistya	17B/16-17
şayd	şikār kerden	av avlamak	kiñirma	13A/4
seb'ü	ded	yırtıcı hayvān	ıķsekisariko zo	33B/7
seb'a	heft	yedi	efta	59B/1-2
seb'a 'aşer	heftdeh	on yedi	deķefta	59B/9
seb'a ālāf	heft-hezār	yedi biñ	efta şilyades	60B/9
seb'a mi'e elf	heft-şad- hezār	yedi yüz biñ	efta eķatostes şilyades	61A/9-10
seb'a ve 'işrūn	bīst heft	yigirmi yedi	ıķosi efta	60A/3-4
sebt	düşnām dāden	sökmek	atimoma	13A/3
sebt	şenbe	cum'a irtesi	savato	17B/12
seb'ün	heftād	yetmiş	evdominda	60A/9-10
seb'ün elf	heftād-hezār	seksan biñ	oğdoyinda şilyades	60B/17
sedy	pistān	meme	vizi	23A/7
sefīne	keştī	gemi	ķaravi	20B/12
sefercel	bih	ayva	kiğoni	40A/3
sehāb	ebr	bulut	nefi	16B/13
sekrān	mest	serhoş	meşizmenos	29A/10
selāķ	pāzī	pazı	şofķula	41A/5
şelās mi'e elf	se-şad-hezār	ücyüz biñ	tiris eķatostes şilyades	61A/4-5
şelāse	se	üc	tiriya	59A/17
şelāse 'aşer	şizedeh	on üç	deķatriya	59B/5-6
şelāse mi'e	se-şad	üçyüz	etraķosya	60A/13-14
şelāse ve 'işrūn	bīst se	yigirmi üç	ıķosi itriya	59B/14-15
şelāsete- ālāf	se-hezār	üc biñ	tiris şilyades	60B/5
şelaşūn	sī	otuz	itriyanda	60A/6-7
şelaşūn elf	sī-hezār	otuz biñ	tiryanda şilyades	60B/14
selc	berf	ķar	şoni	16B/10-11
semīn	ferbih	semiz	paşi	27A/1
semā	āsümān	gök	uranos	16A/15-16
semā'u	şeniden	işitmek	iğrikima	14A/6
semān mi'e elf	heşt-şad- hezār	sekiz yüz biñ	oķto eķatostes şilyades	61A/10-11
semānī	heşt	sekiz	oķto	59B/2

semāniye ‘aşer	hejdeh	on sekiz	deḡ[a]oḡto	59B/10
semāniye ālāf	hešt-hezār	sekiz biñ	oḡto şilyades	60B/10
semāniye mi’e	heft-şad	yediyüz	eftaḡosya	60A/16- 60B/1
semāniye ve ‘işrūn	bīst hešt	yigirmi sekiz	iḡosi oḡto	60A/4-5
semānūn	heštād	seksan	oḡdoında	60A/10-11
semā‘u	şenīden	işitmek	aḡzikima	7A/4-5
semek	māhī	balık	ipsari	20B/5
semekü’l māliḡ	māhī temkīn	tuzlu balık	alaçizmeno ipsari	20B/9
semekü’l-ḡayye	mār-māhī	yılan balıḡı	aşeli	20B/11
semekü’t-ḡarī	māhī-i tāze	tāze balık	iḡloro ipsari	20B/10
semen	rūḡan-ı sāde	şayaḡ	vuḡiro	35A/6
semen	sāde-rūḡan	şayaḡ	vutiros	38A/12
semenü’l baḡar	rūḡan-ı ḡāv	şıḡır yaḡı	voyno iḡsıḡo	35A/7
sene	sāl	yıl	iḡronos	17A/13
serāvīl	şālvār	ton	ḡarca	30A/1
sercū	zīn	eyer	sela	32B/4
sereḡān	ḡār-ḡeng	yengec	ḡavros	20B/8
seriḡatū	düzdiiden	ḡırsızlamak	iḡlema	12A/8-9
sermūce	kefş	bābūc	pabuçi	30A/6
setrū	pūşiden	örtmek	iskebazma	8A/12
settāre	perde	perde	perdes	36B/13
sevr	ḡāv-i ner	erkek şıḡır	asrınḡo voyi	33A/9
seyf	şimşir	ḡılıc	işpaşi	31B/5
seyyāf	şimşir-sāz	ḡılıççı	to spayoşomasetoras	43A/8
şıdḡu	rāst	gerçek	aşiya	27A/12
sibāhatū	şināverīden	yüzmek	ḡolibizma	15A/10-11
sıḡāyetū	āb dāden	şulamak	potizma	15A/8-9
sıkkīn	kārd	bıcaḡ	maşeri	32B/1
sıkkīnü’l ḡalem	ḡāme-tırāş	ḡalem-tırāş	yeñodoro	31A/11
silsileti	zincir	zincir	alısıḡa	30B/1
sinnū	dendān	diş	aḡodi	22A/2
sitte	şeş	altı	eḡse	59B/1
sitte ‘aşer	şānzedeḡ	on altı	deḡakse	59B/8
sitte ālāf	şeş-hezār	altı biñ	eḡse şilyades	60B/8
sitte mi’e	şeş-şad	altı yüz	eḡsaḡosa	60A/16
sitte mi’e elf	şeş-şad-hezār	altı yüz biñ	eḡse eḡatostes şilyades	61A/7-8
sitte ve ‘işrūn	bīst şeş	yigirmi altı	iḡosi eḡse	60A/2-3
sittūn	şeşt	altmış	eḡsında	60A/9
sittūn elf	şeşt-hezār	altmış biñ	eḡsında şilyades	60B/16
sivār	dest- ebrencen	bilezik	manili	30A/5
su‘bān	ejder	büyük yılan	meḡalo ofis	34A/5
şuḡbū	süften	delmek	itrima	15B/2

sukūtu	üftāden	düşmek	pezma	8A/10-11
şüm	şir	şarmusağ	işordo	41B/5
sü'ālū	sürfe kerden	öksürmek	vişima	12B/1
sükker	şeker	şeker	zağari	40B/3
sükürce	kāse-i ḥākī	üsküre	ḳupi	37B/6
sūlahfa	seng-püşt	ḳablubağa	ḳoḳoca eşlona	34B/5
sūlahfā	seng-püşt	ḳablubağa	ḳoḳoca	20B/7
süllem	nerdübān	merdiven	işkala	36B/2
sülüsā	se-şenbe	şalı	ḫiriti	17B/14-15
sümsüm	küncid	susam	sisami	40B/10
şüreyyā	pervīne	ülker yıldızı	pilya	16B/8
sürre	nāfe	göbek	ofalofali	23A/8
şirec	rūgan-ı küncid	susam yağı	susamo laḳo	38A/13
şa'ir	cev	arpa	iḳrişyari	38B/14
şa'r	müy-i ser	sac	mali	22A/11
şa'rü'l-ebyaz	müy-i sefid	beyāz sac	aspiro mali	22B/3
şa'rü'l-esved	müy-i siyah	ḳara sac	mavro mali	22B/2
şa'rü'l-maḳfūr	mergöl	örülmüş sac	iplemeno mali	22A/12
şāb	tir	oğ	sa'ita	31B/10
şafağ	sürḫ-i evvel-i şeb	āḫşām ḳızılığ	ḳoḳinaḳa ç niḳtas	16A/17- 16B/1
şāhibellüt	kestāne	kestāne	ḳastano	40B/12
şahmü	pīyeh	ic yağı	iḳsiki	38B/3
şakḳu	şikāften	yarmağ	işkizma	14B/7
şārib	bürüt	bıyık	mostaki	22B/7
şa'rü'l-āşfer	müy-i zerd	şaru sac	iḳsaşa mali	22B/4
şāş	dül-bend	tülbend	tulbenti	29B/5
şebih	mānisten	benzemek	imñazma	14A/10-11
şeb'an	şir	ḫoğ	ḫortazmenos	27B/10
şebe	şebah	pirinc	pirococ	21A/12
şecer	diraht	tāze ağac	ḳedro	19B/1
şeceretü'l mişmiş	diraht-ı tālānek	zerdālū ağacı	veriḳoka	39B/12
şecerü	diraht	ağac	ḳedro	40A/13
şefā'atü	ḫāsten	dilemek	zimita	10A/9
şefe	leb	dudağ	aşili	22A/1
şehr-i şiyām	māh-ı rüze	ramazān	ramazani	17B/6
şeklü	nümüne	örnek	mostira	31A/1
şem'u	müm	müm	keri	37B/15
şem'ü'l-aḫmer	müm-ı sürḫ	ḳırmızı müm	ḳokino keri	31B/3
şemmü	büyiden	ḳoḳlamak	mirizma	13A/7-8
şems	āfitāb	güneş	ilyos	16B/5
şerru	bedi	kötülük	ḳaḳosini	29A/2
şevketü	ḫār	diken	aḳaşi	40A/9
şeyh	pīr	ḳocaman	yeros	25A/2
şeyhu'l-fānī	pīr-i fertüt	pek ḳocaman	yeros ḳaḳares	25A/3

şeytān	dīv	şeytān	demonas	16B/4
şibrü	be-dest	karış	pişami	24B/1
şikāl	sigāl	pāyvend	to kıtmato topodyodema	32B/5
şimāl	çep	şol	zerva	19A/10
şirā‘	bād-bān	yelken	karavyopani	20B/15
şirā‘u	hıriden	şatun almak	ağorazma	10A/8
şitā	zemistān	kış	şimonas	17A/8
şücā‘	dilir	yigit	palikari	29A/11
şürbü	nüşiden	içmek	ipşoma	7A/3-4
tīl	zāk	zāc	lulaki	31A/2
tīn	kil	çamur	pilos	18B/3
tabbāh	āşger	aşcı	mayeros	43A/6
tabhu	puhten	pişürmek	ipsima	10B/2
ta‘cīn	sirišten	yoğurmak	zimoma	10B/1
tācin	tābe	tava	tiğani	37A/13
tadahrucu	ğaltiden	yuvarlanmak	curlizma	15A/1
tahal	siperz	talak	isplina	23B/10
taḥān	ārdger	uncı	milonas	42B/11
taḥlīş	rehāniden	kurtarmak	iķsemismata	13A/5-6
taḥsinü	germ kerden	tatmak	dikimazma	13A/10
taht	zir	aşığı	apo kaço	18B/14
tāhūn	āsiyāb	degirmen	milos	37A/8
tāk	tāk	taşdan kemer	kamari	18B/7
tāka	derice	pencere	paraşiri	36B/4
takbīlü	püse dāden	öpmek	filima	12B/7-8
ta‘lik	āvih̄ten	aşmak	iķremazma	15A/5
tarī	ter	tāze	idrosero	27A/7
tarīk	rāh	yol	istirata	18A/14
tardü	rānden	sürmek	zigoma	15A/7-8
tarrāḥa	kālīn	mender	medari	36B/9
taşdiķu	bāver kerden	inanmak	pistema	13B/6-7
taştü	taşt	legen	leyeni	37B/8
tavīl	dırāz	uzun	maķri	26B/5
tavşiye	sepāriş kerden	ışmarlamak	paragelya	13B/11-12
ṭayarānū	periden	ucmak	petazma	12A/10-11
ṭayru	murğ	kuş	puli	35A/13
tebaḥtūr	hıramiden	şalınmak	sizma	15B/3
tecribetü	āzmüden	şınamak	ṭirima	15A/12
teķātur	çekiden	ṭamlamak	istazma	14B/4-5
tekellümü	güften	söylemek	milima	7A/6
temrü	ḥurmā	ḥurmā	tatalo	39B/8
ṭencere	dīg-i misīn	tencere	teceri çeķali	37B/10
terahḥümü	baḥşüden	esirgemek	işimā	15A/4
tesāvüb	esā kerden	esnemek	ḥamurizma	13B/14

teverrüm	āmāsīden	şişmek	pirizma	14A/3-4
teys	büz-i ner	erkek keçi	asirneki eğa	33A/12
teys	reng	yaban keçisi	eğri' eğa	34B/13
tilmiz	şāgird	çırāğ	ḡaskalos	42B/6
tis'a	noh	toğuz	eña	59B/2-3
tis'a 'aşer	nevāzdeh	on toğuz	ḡekanya	59B/11
tis'a ālāf	nüh-hezār	doğuz biñ	eña ḡoses şilyades	60B/11
tis'a mi'e	nüh-şad	toğuzyüz	eñaḡosa	60B/2-3
tis'a mi'e elf	nüh-şad- hezār	doğuz yüz biñ	eñaḡoses şil[y]ades	61A/11-12
tis'a ve 'işrūn	bīst nüh	yigirmi doğuz	iḡosi eña	60A/5-6
tis'ūn	neved	toğsan	eneñinda	60A/11-12
tis'ūn elf	neved-hezār	toğsan biñ	eneñinda şilyades	61A/1
tūt	ḡızıl	dut	murna	41B/7
tütü'l-hulvü	tüt-1 sefid	beyāz tatlı dut	aspera murna	42A/8
tütü'ş-şami	tüt-1 türş	ekşi dut	oḡsina murna	42A/9
tütyā	devā'-i çeşm	tütya	tutya	38A/9
tüffāḡ	şīb	elma	milo	39B/1
türāb	ḡāk	toğbrāḡ	ḡoma	18A/12
türāb'ül abyad	ḡak-1 sefid	beyāz toğbrāḡ	aspiro ḡoma	20A/12
türāb'ül aḡmar	ḡak-1 sürḡ	kırmızı toğbrāḡ	ḡokino ḡoma	20A/11
türmüs	baḡla-yı mışrı	delüce baḡlā	lupinos	42A/7
ufḡ	kenār-1 āsümān	gök kenarı	aḡraḡ urano	16B/3
uḡt	ḡāher	ḡız ḡarındaş	aḡerfi	25A/5
uḡhuvān	ḡāv-çeşm	papadya	papadya	41B/13
ulūf ulūf	hezār-bā- hezār	biñ kerre biñ	şilyes şilyades	61A/14-15
unsā	māde	dişi	şiliḡo	24B/5
ümmü	māder	ana	mana	25A/8
ümmü'z-zevce	zen-māderi	ḡayın ana	peşera	25B/3
üsbü'	hafta	hafta	evḡomaḡa	17B/10-11
üzünü	ḡuş	ḡulaḡ	afti	21B/7
vādī	kerive	dere	laḡo	19B/10
vāḡid	yek	bir	ena	59A/16
varaḡ	berg	yapraḡ	filo	39B/13
vasaḡ	miyān	orta	mesi	26B/8
vāsi'u	ferāḡ	geñiş	iplaḡı	28B/11
vaż'u	nihāden	ḡomak	varma	14A/9-10
veche	rüy	yüz	muri	22B/8
verd	ḡül	ḡül	roḡo	41A/8
verdü'l-aḡmeru	ḡül-i sürḡ	kırmızı ḡül	ḡokino roḡo	41B/1
verdü'l-aşferu	ḡül-i zerd	şaru ḡül	kitrino roḡo	41B/2
veter	zih	kiriş	to ḡoḡsaryo apenoña	31B/9

vezn	senciden	dartmak	ķapanizma	13B/5-6
vezzān	sencide	ķartıcı	ķabanistis	43A/10
vicdānū	yāftēn	bulmak	ivrema	13A/12-13
visāde	bālīn	büyük yaşdık	pirose kefalada	36B/12
vuşülü	peyvesten	ulaşmak	izmima	15A/13
vüsüb	cesten	şıccramak	pidima	14A/12
yedi'l-yümnā	dest-i rāst	şag el	deksa şera	22B/12
yedü'l-yüsrā	dest-i çep	şol el	zerva şera	22B/13
yemin	rāst	şag	deksiya	19A/9
yevm	imrüz	bugün	simero	17A/8-9
yevm	rüz	gündüz	mera	17A/13-14
ziz	cerde	oraķ kuşu	çiciķa	35B/4
za'if	süst	gevşek	aķamno	29B/1
zāhid	pārsā	şüfī	ķaloyeros	42B/8
zahr	puşt	arka	raşi	23A/6
zāid	pış	artık	periso	28B/9
zebīb	müvīz	ķuru üzüm	istafida	39B/6
zebd	meske	tere yağı	đala to laği	35A/8
zehābü	reften	gitmek	yavma	6B/12- 7A/1
zeheb	zer	altun	ķorosaki	21A/6
zehratü	şüküfe	cicek	ciceki	41A/7
zeķan	renehdān	eñek	piğuni	21B/15
zeķer	ķir	sik	ipsoli	24A/10
zeķer	ner	erkek	serniķo	24B/4
zelak	lağziden	sürçmek	işķodama	14A/8-9
zenād	āteş-zene	çakmak	pirovoles	17A/2
zenād	āteş-zene	çakmak	pirovolos	37B/4
zevbü	güdāhtēn	erimek	lima	14B/6
zevc	şevher	ķoca	adras	24B/7
zevceyn	cift	cift	adroyino	24B/8
zevķu	çēşiden	ķatmak	đikmazma	13A/9
zevzer	sār	şığırcık kuşu	zurzurıya	35B/14
zeylü	dāmen	etek	pudya	29B/11
zeynü	ārāsten	bezemek	istolima	14B/8
zi'bak	sīm-āb	cıva	civaz	21A/10
zi'bü	gürg	ķürd	likos	33B/11
zillü	sāye	gölge	askano	17B/5
zirā'	bāzū	ķol	biraco	22B/10
zıfr	nā-ķün	ķırnak	anişi	22B/14
zulmetü'l şedide	tārik-i saht	pek ķaranlık	pisa işķotiđi	17A/17
zübāb	meges	siñek	miya	36A/1
zücāc	āyene	şırca	yali	39A/6

8.2. Farsça İşlevsel Sözlük Dizini

Farsça	Arapça	Türkçe	Yunanca	Dizin
īn cihān	dünyā	bu dünyā	apano kozmos	17B/3-4
‘arūsek	‘irsetū	gelincik	nifiça	34A/9
‘atse kerden	‘itās	akşirmek	ifkarmizma	12B/2
‘ilm-āmūz	mu‘allim	‘ilim öğredici	maşitis	42B/5
āb	mā’	şu	nero	18B/4
āb dāden	şikāyetū	şulamak	potizma	15A/8-9
ābdān	meşāne	kaşuk	tu kaşrolu topos	23B/9
āb-ı şirīn	‘azb	taşlu şu	igliki nero	19B/8
āb-riz	ibriş	ibriş	ibriki	37B/9
āfitāb	şems	güneş	ilyos	16B/5
āhen	hadīd	demür	şidero	21A/13
āhenger	haddād	demürce	acişanos	42B/10
aşter-i dünbalī	necm-i mūzenneb	kuyruklu yıldız	uraða to astiro	18A/7
āhū	gāzāl	ceşran	lami	34B/10
āhūr	işabl	aşır	aşiri	36B/1
ālet-i horden	mil‘aşa	kaşık	kaşali	37B/13
ālū	iccāşa	erik	bornela	39B/14
āmāsīden	teverrūm	şişmek	pirizma	14A/3-4
āmeden	meci’ū	gelmek	ivrizma	6B/11-12
ān cihān	āşiret	āşiret	kaşo kozmos	17B/4-5
ārāsten	zeynū	bezemek	istolima	14B/8
ārd	daşık	un	alevri	38A/11
ārdger	taşān	uncı	milonas	42B/11
āsān	mūheyyin	kolay	efkola	28A/7
āsitīn	kūmme	yeñ	mañika	29B/10
āsitān	‘atebe	eşik	kaşofilo	36A/11
āsiyāb	taşūn	değirmen	milos	37A/8
āsiyāb-ı dest	racī	el değirmeni	şero milos	37A/9
āsūmān	semā	gök	uranos	16A/15-16
āşger	taşbāh	aşcı	mayeros	43A/6
āteş	nār	od	foşya	17A/1
āteş	nār	od	fotya	37B/1
āteş-zene	zenād	çaşmak	pirovoles	17A/2
āteş-zene	zenād	çaşmak	pirovolos	37B/4
āvīhten	ta‘līş	aşmak	ikremazma	15A/5
āverden	ityānū	getürmek	ferma	6B/12
āyene	zücāc	şırca	yali	39A/6
āzīne	cum‘a	cum‘a	paraski	17B/11-12
āzmūden	tecribetū	şınamaş	şirima	15A/12
bīd	şilāf	sögüt ağacı	etya	39B/15
bīdār	istikāz	uyanıklık	ikşipnima	37A/1
bīdār	müteyakşız	uyanık	ikşipkinos	29A/8

bīgāne	gārīb	yabancı	iksenobatiz	29A/3
bīh	āşlü	kök	riza	41B/8
bī-ḥatne	aqlaf	sünnetsiz	asunnetoftos	26A/4
bīhu'l-lezīz	ḥabbü'-z-zülem	ḥabbü'l lezīz	'abdülleziz	42A/11
bīnī	enf	burun	miti	21B/6
bīrūn-āyende	ḥāric	cıkcı	ivgarmenos	27B/2
bīst	'işrūn	yigirmi	iḳosi	59B/12
bīst çār	erba'a ve 'işrūn	yigirmi dört	iḳosi tesera	59B/15-60A/1
bīst dü	işna ve 'işrūn	yigirmi iki	iḳosi idyo	59B/13-14
bīst heft	seb'a ve 'işrūn	yigirmi yedi	iḳosi epta	60A/3-4
bīst heşt	semāniye ve 'işrūn	yigirmi sekiz	iḳosi oḳto	60A/4-5
bīst nüh	tis'a ve 'işrūn	yigirmi dokuz	iḳosi eña	60A/5-6
bīst penc	ḥamse ve 'işrūn	yigirmi beş	iḳosi penda	60A/1-2
bīst se	şelase ve 'işrūn	yigirmi üç	iḳosi itriya	59B/14-15
bīst şeş	sitte ve 'işrūn	yigirmi altı	iḳosi eḳse	60A/2-3
bīst yek	eḥadün ve işrūn	yigirmi bir	iḳosi ena	59B/12-13
bīst-hezār	'işrūn elf	yigirmi biñ	iḳosi şilyades	60B/13
bī-zebān	aḥres	dilsiz	vuvos	25B/9
bād-bān	şirā'	yelken	ḳaravyopani	20B/15
bāde	riḥ	rūzgār	anemoz	17A/4-5
bādingān	bādicān	baḥlicān	mazana	41A/4
bād-kend	ḳabliḥ	debe	şakatis	26A/2
bahār	rebi'	yaz	ḳalokeri	17A/7-8
baḥşiden	hibetü	bağışlamak	ḥarizma	14B/12-13
baḥşüden	terahḥümü	esirgemek	işimā	15A/4
baḥtev	berḳ	şimşek	istirafiti	16B/9-10
bakḳāl	bakḳāl	bakḳāl	ergastirḡaris	43A/13
bakla-yı mışrı	türmüs	delüce baklā	lupinos	42A/7
bālīn	visāde	büyük yaşdıḳ	pirose kefalada	36B/12
bālīn rüy	miḥadde	yüz yaşdıḳı	ipros kefaladı	36B/11
bālīn-i pehlü	mürettebü'l-cenbü	yan yaşdıḳı	to ḳopizmo prose kefaladı	37A/4
bālā	refi'	yüksek	ipsila	18B/15
bālāter	erfa'	pek yüksek	pola ipsila	19A/1
bām	sakfü	dam	ḳoma	36B/5
bārān	maḥar	yaḡmur	ivroşi	16B/12
bāridān	evānī	ḳabḳacak	işko teliḳo	38B/8
baḥ	baḥtu	ḳaz	şina	35B/5
bāver	īmān	dīn	pisti	16A/12
bāver kerden	taşdıḳu	inanmak	pistema	13B/6-7

bāz	sakar	toğan	yeraki	35B/8
bāzī kerden	l'ubū	oynamak	pezma	13B/10-11
bāzū	zirā'	kol	biraco	22B/10
bedī	şerru	kötülük	kaşosini	29A/2
be-dest	şibrū	karış	pisami	24B/1
bed-rūy	manzarū'l- kabiḥ	cirkin yüz	askimo	27B/8
beğal	ibt	koltuğ	apaskali	23A/3
behişt	cennet	uçmak	paradisu	17B/8
benefşe	benefşe	menekşe	menekşes	42A/6
ber-dār kerden	şalbū	boğmak	ipnima	12B/8-9
berenc	eruzz	birinc	rizi	39A/2
berf	şelc	kar	şoni	16B/10-11
berg	varak	yaprak	filo	39B/13
berḥāsten	kiyāmu	kalmak	siğoma	7A/2
ber-nişesten	rukūb	binmek	kavalikema	14A/14
berre	ḥarūf	kuzı	arnaki	33B/2
bertala	kalensüve	ka'uk	ka'uki	29B/8
beste	bustūk	fıstık	kukunari	40B/11
besten	rabtu	bağlamak	dema	8B/4
beyāz destī	iskil	yaban şoganı	askeletor	41B/11
bih	sefercel	ayva	kidoni	40A/3
binā kerden	binā	yapu yapmak	iktizma	12B/12-13
binā-sāz	bennā'ü	yapucu	iktistis	42B/12
birāder	aḥ	karındaş	aderfos	25A/4
birāder-peder	'ammü	'amuca	barba	25A/12
birün āmeden	ḥurūcü	taşra çıkmak	ivyema	8B/3
bisyār	keşir	çok	poli	28A/9
bisyār	keşir	çok	pola	47B/11-12
biş-ter	ezyed	pek ziyāde	periso	28A/11
büriden	kaṭ'u	kesmek	koma	8B/8
büstān	cennet	bāğce	pervoli	19B/14
büstān	cüneynetü	bağce	pervoli	40A/8
büyiden	şemmü	koqlamak	mirizma	13A/7-8
bülend	'alī	yüksek	ipsila	26B/10
bürüt	şārib	bıyık	mostaki	22B/7
büz	ma'zi	keçi	'ağsa	33A/11
büzçe	cedyü	oğlak	rifi	33B/3
büz-i ner	teys	erkek keçi	asirneki eğa	33A/12
büzürg	kebir	büyük	meğalo	26B/2
büzürg-bürüt	kebirü'ş-şārib	bıyığı büyük	mustekanos	26A/1
büzürg-māder	ceddetü	büyük ana	meğali mana	25B/5
büzürg-şikem	kebirü'l-baṭn	karnı büyük	kilidas	25B/13
cizme	cürmak	çizme	çizmeddes	30A/11
cāh	bi'r	kuyu	piğaydi	18B/5
cāme	libās	eşvāb	ruḥa	29B/13
cāme-düz	ḥayyāt	derzi	raftis	43A/12

cāme-ḥāb	firāṣ	döşek	isteroma	37A/3
cān-bāz	behlevān	cān oynadıcı	canbazis	43A/3
cāy	mekān	maḥal	ṭopos	18A/13
cercer	bākīlā'ü	baklā	ḵuka	42A/2
cerde	ziz	oraḵ ḵuşı	çiciḵa	35B/4
cesten	vüṣüb	şıcramak	pidima	14A/12
cev	şa'ir	arpa	iḵrisyari	38B/14
cift	zevceyn	cift	adroyino	24B/8
cihār-şenbe	erbi'a'	cāşenbe	tetrazi	17B/15
curāb	cūrab	çorāb	ḵarconi	30A/10
cūy	nehr	ırmak	poṭamos	18B/9
cūy	nehr	çay	potamos	20B/3
cüdāyiden	iftirāḵu	ayrılmak	iḵşeḥorizma	14B/10-11
cüşiden	ḡaleyānü	ḵaynamak	ivrazma	12A/7-8
çār	erba'a	dört	tesera	59A/17-18
çār-hezār	erba'a ālāf	dört biñ	tesires	60B/6
			şilyades	
çārideh	erba'a 'aşer	on dört	deḵatesera	59B/6-7
çe	mā	ne	ida	47B/4
çehār-şad- hezār	erba'a mi'e elf	dörtüyz biñ	teseris	61A/5-6
			eḵatostes	
			şil[y]ades	
çekiden	teḵātur	ṭamlamak	istazma	14B/4-5
çel	erba'ün	ḵırḵ	saranda	60A/7-8
çel-hezār	erba'ün elf	ḵırḵ biñ	peñinda	60B/15
			şilyades	
çemīn	bevl	sidik	ḵatrulyo	22A/5
çep	şimāl	şol	zerva	19A/10
çerāḡ	ḵandīl	ḵandīl	liḥnos	38B/12
çerā-gāh	mer'a	otlak	osḵara	19A/7
çere	ḥaymetü	cadır	cadiri	38A/5
çeşiden	zevḵu	ṭatmak	ḍikmazma	13A/9
çeşm	'ayn	göz	e mati	21B/9
çeşme	'ayn	piñar	nero iḵleḡa	18B/8
çihār-şad	erba'a mi'e	dörtüyz	tetraḵosya	60A/14-15
çüb	'aşā	deḡnek	verḡa	19B/3
çüb-sāy	mibredü'l- ḥaşeb	aḡac eḡesi	iḵsilofas	32A/5
çüb-tirāş	neccār	dülger	maranḵos	42B/13
çül	cullü	çul	çuli	32B/9
dī	ems	dün	olepses	17A/10
dīden	nazaru	görmek	ḍiyma ipva	7A/5-6
dīḡ-i misīn	ṭencere	tencere	teceri çeḡali	37B/10
dīrine	'atīḵ	eski	palyo	28B/5
dīv	şeyṭān	şeyṭān	ḍemonas	16B/4
dīvār	cidār	duvār	tiḥo	20A/10
dīv-ce	'alak	sülük	evḍela	34B/6

dīve	kem'āt	mantar	manitis	40A/7
dīz	hişn	velāyet	hōra	20A/2
dāden	i'tā'u	virlemek	dozma	8B/11
dāl	nesrū	kartal	kanavo	35B/13
dāmen	zeylü	etek	puğya	29B/11
dāne	hābbetü	tāne	koiki	40A/12
dānişten	'ilmü	bilmek	ñozma	6B/8-9
ded	seb'ü	yırtıcı hayvān	işsekisariko zo	33B/7
deh	'aşer	on	deka	59B/3-4
dehān	fem	ağız	istoma	21B/14
deh-hezār	'aşretü' ālāf	on biñ	deka şilyades	60B/12
deh-şad-hezār	'aşerete mi'e elf	on yüz biñ	deka ekatostes şilyades	61A/13-14
dellāle	mu'arrez	pezevenk	rufyanos	26A/7
dem	minfāh	körük	koruki	32A/9
demiden	nefhu	üfürmek	fanisizma	15A/2
dendān	sinnü	diş	ağodi	22A/2
der	bābü	kapu	poşta	36A/8
derice	tāka	pencere	paraşiri	36B/4
deriden	hırku	yırtmağ	işseskizma	12A/12-13
derbān	bevväb	kapucu	portaris	43A/14
der-besten	galku	kapamağ	isfalizma	12A/6
dermān	devā'	'ilāc	yatriko	38A/10
derün āmeden	duhūlü	icerü girmek	yazma	8B/2
derün-āyende	dāhil	girici	yazmenos	27B/1
deryā	baħr	deñiz	yalo	20B/2
deryāy-ı şirin	baħrü'l-māliħ	tatlu deñiz	ğilikes yalos	20B/4
destār	'imāmetü	sarığ	sariki	29B/7
dest-ebrencen	sivār	bilezik	manili	30A/5
dest-ere	minşār	testere	sarağa	32A/7
dest-i çep	yedü'l-yüsrā	şol el	zerva şera	22B/13
dest-i rāst	yedi'l-yümnā	şag el	deksa şera	22B/12
devā'-i çeşm	tütüya	tütüya	tutyā	38A/9
devāt	miħbere	divit	kalamari	31A/4
dıraħt	şecerü	ağac	dedro	40A/13
dıraħt	şecer	tāze ağac	dedro	19B/1
dıraħt-ı tālānek	şeceretü'l mişmiş	zerdālū ağacı	verişoka	39B/12
dırāz	tavil	uzun	mağri	26B/5
dih	ğarye	köy	horyo	20A/5
dihkān	felāh	köylü	horyatis	20A/6
dihşemt	ğārü	defne	đafni	42A/12
dil	ğalb	yürek	ğardia	23B/12
dilir	şücā'	yigit	palikari	29A/11
dil-āver	kimiyyü	yigit	palikari	43B/2
direngiden	buşu'u	eğlenmek	arizma	14A/2-3

dışne	ḥancer	ḥancer	ḥaçaro	32A/11
dışten	intihālū	elemek	iknizarizma	14B/3
dizdār	muḥāfız	kal'e gözedici	kumandaris	20A/4
dūd	duḥān	tütün	kapnos	37B/2
dūğ	lebenü'l- maḥzūz	ayran	ayrani	35A/4
dūhten	ḥayātatū	dikmek	rama	12A/11-12
duḥter	bintü	kız	şigatera	24B/11
duḥter-zen	rebibe	üveyi kız	birogoni	25A/10
dūk	mağzel	iğ	ardakıy	39A/9
dül	delve	koğa	vazva	19B/4
dūr	ba'id	uzak	alarğo	18B/11
dūr	ba'id	uzak	alarğo	27A/10
durūğ	kizbü	yalan	ipsomaṭa	27A/13
durūğ-gūy	kāzib	yalancı	ipsomataris	28B/8
düst	şāhib	yār	filos	28B/4
düş	kitif	omuz	nomo	22B/9
düş	leyletü'l-ems	dün gece	opsargas	17A/12-13
düşiden	ḥalbü	şüd sağmak	armema	8B/7
düşize	bākire	kız oğlan	kopelya	24B/12
düşāb	dibsü	pekmez	petmezi	38B/6
dūzaḥ	cehennem	ṭamu	pisa	17B/8-9
dü	işneyn	iki	idyoy	59A/16-17
dü-hezār	elfān elfeyn	iki biñ	idyoy şilyades	60B/3-4
dül-bend	şāş	tülbend	tulbenti	29B/5
dünbāl-i keşti	deffetü	dümen	timoni	21A/1
dürüş	ḥaşin	yoğun	ḥodro	27A/3
dü-şad	mi'etān	iki yüz	edyakosa	60A/12-13
dü-sād-hezār	mi'etān elf	iki yüz biñ	idyoy ekatostes şilyades	61A/3
dü-şenbe	işneyn	pāzār irtesi	deftera	17B/13-14
düşmen	'adüvv	düşmān	osros	28B/3
düşnām dāden	sebt	sökmek	atimoma	13A/3
düşvār	şa'bü	güc	dişkolo	28A/8
düvānzdeh	işnā 'aşer	on iki	doḍeka	59B/5
düzd	sāriḳ	hırsız	ikleftiz	20A/3
düzdiden	seriḳatü	hırsızlamak	iklema	12A/8-9
ebr	sehāb	bulut	nefi	16B/13
ebrü	ḥācib	kaş	ifroḍi	21B/8
efsār	miḳved	yular	yulari	32B/6
eftimün	āfetimün	cin sacı	poli itrişi	41B/12
ejder	şu'bān	büyük yılan	meğalo ofis	34A/5
emrüd	kümmeşre	armüd	apidi	39B/3
enār	rummān	nar	roğdi	39B/2
endāhten	remyü	fırlatmak	rima	8A/11
endek	kalil	az	ligo	28A/10
endek	kalil	az	ligo	47B/16

engūr	‘ineb	tāze üzüm	istafilı	39B/5
engürđ	ħaltit̄	kaşnı	aşkorđolazaro	42A/13
engübīn	‘asel	bal	meli	38B/5
engüşť	fahm	siyāh kömür	mavro karvuno	17A/2-3
engüşť	işba‘	parmak	đaktili	22A/10
engüşť	işba‘	parmak	đaktili	23A/1
engüşťeri	ħātem	yüzük	đaktilidi	30B/5
engüşť-i sütürg	ibhām	baş parmak	đaktıla	23A/2
eriş	sā‘id	bilek	topos tu manıku	22B/11
erre	minşār	bıçkı	piryoni	31B/11
erziz̄	raşaş	kalay	kalayi	21A/9
erzān	raħiş	ucuz	iftino	27B/4
erzen	duħnü	taru	kehri	39A/3
esā kerden	tesāvüb	esnemek	ħamurizma	13B/14
esb	ħişān	at		32B/11
ester	bağal	kaťır	mulari	33A/1
eşķ	dem‘u	göz yaşı	đakriyo	24A/8
etil rā küşten	iťfā‘ü	soyundurmak	izvima	13B/12-13
fānūs	fānūs	fener	feneri	37B/14
ferāħ	vāsi‘u	geñiş	iplaťı	28B/11
ferāmüş kerden	nisyānü	unutmak	iķseħama	11B/14
ferāz	‘akabe	yokuş	rizoma	19A/4
ferbih	semīn	semiz	paşı	27A/1
ferdā	ğaden	yarın	saşa	17A/9
fermüden	emru	buyurmak	orizma	6B/10-11
fertüt	ħarfān	bunamış	yeros kaķares	26A/6
findiķ	bunduķ	findiķ	findiki	40A/2
fūru-āmeden	nuzūlü	inmek	ķatevazma	12A/2
fūru-āverden	inzālü	indürmek	ķatevasya	12A/3
fūru-bürden	bel‘u	yutmak	ķatapşoma	12A/5
fürühten	bey‘u	şatmak	pulima	10A/7
ğaltiden	tadaħrucu	yuvarlanmak	curlizma	15A/1
ğarbā-seng	fülke	ağrışak	işķadili	39A/8
gāv	baķar	şığır	voyi	33A/6
gāv-çeşm	uķħuvān	papadya	papadya	41B/13
gāv-ı keşt-zār	baķarat‘üz- zer‘	cift	zivğari	20A/7
gāv-i kih	‘icle	dana	moşķari	33A/8
gāv-i māde	baķaratü	dişi şığır	şiliķo voyi	33A/10
gāv-i ner	şevr	erkek şığır	asrińķo voyi	33A/9
gāv-miş	cāmūs	şu şığır	vuvali	33A/7
gāyiden	mücāme‘a	sikmek	ğamima	15B/4-5
gāz	mıķrāş	maķaş	ipsalığı	31B/1

ğazzāz	ğazzāz	qazzās	qazazis	43A/2
gedā	faķir	yoħsul	iftoħos	29A/7
gelū	ħulķ	boğaz	lemo	22B/6
gendüm	ķamħu	buğday	istari	38B/13
gerd	ķatām	toz	paspali	19B/11
gerdiden	‘avdü	dönmek	ğayerma	13B/8
gerden-bend	ķilāde	boğazlık	ķolayina	29B/12
gere	mühre	tāy	pulari	32B/13
germ kerden	taħsinü	tatmaķ	dikimazma	13A/10
germā	ħārr	ısıcaķ	zesta	16B/14-15
gevrüz	curze	havuc	pastenağla	40B/6
gez	ħarir	ipek	metaķsi	39A/10
geziden	‘addü	ıřırmaķ	daķama	12B/5
ğirbāl	ğirbāl	ķalbur	ķoskino	37A/10
giriħten	herbü	ķacmaķ	fevğa	8B/10
ğiriv	şā‘iķa	gürüldi	ivrodi	16B/8-9
girizān	fārru	ķaçıcı	fugas	29B/3
girān	ğālī	bahalı	aķrivo	27B/3
girān	şakīl	ağır	vari	26B/12
giribān	ceybü	yaķa	yaķas	30B/2
giriften	aħzū	tutmaķ	ipşazma	10A/6
girye kerden	bükā’ü	ağlamak	iklayma	12B/4
giyāh	‘uşb	ot	ħorto	41B/4
giyāh	‘uşub	ot	ħortova	19A/14
gük	daşadi’	ķurbağa	vardaķos	20B/6
gük	dişda’	ķurbağa	vardaķos	34B/12
güre	ħişrim	ķoruk	aķoriđa	39B/10
güre-i ħurmā	büsrü	ħurmā ķoruđı	aķoriđa tu ħurma	42A/4
güş	üzünü	ķulak	afti	21B/7
güşe		bucaķ	ķadoni	36A/7
güşt	laħm	et	ikriyas	24A/5
güy-i na’rezen	midfe’ü	şob	poparđa	31B/13
güz	cevzü	ķoz	ķariđi	40A/1
güdāħten	zevbü	erimek	lima	14B/6
güften	tekellümü	söylemek	milima	7A/6
güj-puşt	aħdeb	ķanbur	ķaburis	25B/10
gül	verd	gül	roğo	41A/8
gülāb	mā’ü’l-verd	gül şuyı	roğo stamo	41A/9
gül-i sürħ	verdü’l-āħmeru	ķırmızı gül	ķokino roğo	41B/1
gül-i zerd	verdü’l-aşferu	şaru gül	kitrino roğo	41B/2
gül-nāre	culnār	nar cicegi	rođđi vaşo	42A/10
güm kerden	fiķdānü	yitürmek	ħaima	13A/13-14
güncişk	‘uşfür	serce	aspuroyitis	35B/10
gürbe	ķıttu	keci	ķaři	33B/4

gürbe-i māde	hirrettü	dişi kedi	kaçula	33B/5
gürg	zi'bü	kürd	liķos	33B/11
gürisne	cā'i'	ac	pinazmenos	27B/9
güsfeñ-i düñbālī	ḍā'nü	kuyruklu koyun	uraḍatos iķriyos	33B/1
güşāden	ḥallü	çözmek	lima	8B/5
güvārīden	hezm	sinmek	ḥonema	14A/5
güzīden	intiḥābü	evitlemek	idyalme	13B/1
güzeşten	murūru	geçmek	perazma	13A/11-12
ḥīme	ḥatab	odun	iķsila	38B/11
ḥīre	ḳafā'ü	eñse	ḳafas	21B/5
ḥīz	ḡulāmü'l- mu'tī	puşt	ḡamimeno ḳopeli	26A/10
ḥāb	nevmü	uyku	ipno	36B/15
ḥāb	rü'yā	rüyā	oniro	37A/2
ḥābīden	maza'u	ceynemek	masizma	12A/4
ḥadū	büzāk	tükürük	salyo	22A/3
hafta	üsübü'	hafta	evḍomaḍa	17B/10-11
ḥāhende	sā'il	dilenci	idyakoñares	26A/11
ḥāher	uḥt	kız karındaş	aḍerfi	25A/5
ḥāher-māder	ḥāletü	ḥala	çi manas aḍerfi	25A/13
ḥāher-peder	'ammetü	teyze	aḍerfi tu kiru	25B/1
ḥāk	türāb	ṭobrāk	ḥoma	18A/12
ḥak-ı sefid	türāb'ül abyad	beyāz ṭoprāk	aspiro ḥoma	20A/12
ḥak-ı sürḥ	türāb'ül aḥmar	kırmızı ṭoprāk	ḳoķino ḥoma	20A/11
ḥākister	ramād	kül	aḥo	17A/3-4
ḥākister	remād	kül	aḥo	37B/3
ḥāl	ḥāl	beñ	elya	21B/12
ḥāl	ḥāl	da'ī	çi manas aḍerfos	25A/11
ḥāme	ḳalem	ḳalem	pena	31A/6
ḥāme-tırāş	sikkīnü'l ḳalem	ḳalemtırāş	yeñodoro	31A/11
ḥandīden	ḍiḥkü	ḡülmek	yelo	12B/3
ḥānden	ḳirā'atü	oķumak	idyavazma	6B/9
ḥāne	beyt	ev	ispiṭi	36A/9
ḥar	ḥimār	eşek	ḡayḍaros	33A/5
ḥār	şevketü	diken	aķaşi	40A/9
ḥārīden	ḥakkü	ḳaşımak	iķsizma	14A/1-2
ḥarāb kerdin	hedm	yıķmak	ḥalazma	12B/13-14
ḥarāṭin	ḥarāṭin	şoḡulcān	ormiķas	22A/8
ḥarbüze	biṭṭiḥu'l-aḥḍar	ḳarpüz	aķura	41A/3
ḥarbüze	biṭṭiḥu'l-aşfer	ḳāvun	peponi	40B/1
ḥarc	felek	çıkırık	izviḡa	16A/16-17
ḥār-çeng	seretān	yengec	ḳavros	20B/8
ḥar-güş	erneb	ṭavşan	laḡos	34A/4

ḥarnüb	ḥarnüb	ḥārüb	iḵsilo kerato	40A/5
ḥār-puş	ḥunfuḏ	kirpi	ḵaçoşiro	34B/7
ḥaste	marīzu	şayru	arostimenos	28A/4
ḥāsten	şefā'atü	dilemek	zimita	10A/9
ḥāye	ḥuşye	taşak	arşidi	24A/9
ḥāysek	mıtraka	çekic	siderya	32A/3
heft	seb'a	yedi	efta	59B/1-2
heftād	seb'ün	yetmiş	evdominda	60A/9-10
heftād-hezār	seb'ün elf	seksan biñ	oğdoyinda şilyades	60B/17
heftdeh	seb'a 'aşer	on yedi	dekefta	59B/9
heft-hezār	seb'a ālāf	yedi biñ	efta şilyades	60B/9
heft-şad	semāniye mi'e	yediyüz	eftakosya	60A/16-60B/1
heft-şad-hezār	seb'a mi'e elf	yedi yüz biñ	efta ekatostes şilyades	61A/9-10
hejdeh	semāniye 'aşer	on sekiz	deḵ[a]okto	59B/10
hemīşe zinde	ḥayyü'l-'ālem	herdem bahar	istasori	42B/2
heme	cemi'	bütün	oli	47B/18-19
hem-vāre	müstakīm	dostogrı	idreto	19A/8
her	dabāb	tağdaki duman	işkodofla	18A/8-9
heşt	semānī	sekiz	okto	59B/2
heştād	semānün	seksan	oğdoinda	60A/10-11
heşt-hezār	semāniye ālāf	sekiz biñ	okto şilyades	60B/10
heşt-şad		sekizyüz	oktokosya	60B/1-2
heşt-şad-hezār	semān mi'e elf	sekiz yüz biñ	okto ekatostes şilyades	61A/10-11
heyne-keş	ḥattāb	oduncı	iḵsilaras	43A/5
hezār	elf	biñ	şilya	60B/3
hezār-bā-hezār	ulūf ulūf	biñ kerre biñ	şilyes şilyades	61A/14-15
ḥılā-çā	ḥalā	ayak yolu	ḵomotina	22A/7
ḥılım	muḥāt	sümük	miḵsiya	22A/4
ḥırīden	şirā'u	şatun almaḵ	ağorazma	10A/8
ḥırāmīden	tebaḥtūr	şalınmaḵ	sizma	15B/3
ḥıredmend	'āḵilü	'aḵıllı	iğnostikos	29A/4
ḥırs	düb	ayu	arḵuda	34B/8
ḥıyār	ḵissā'ü	ḥıyār	aḵuri	42B/1
ḥorden	eḵlü	yemek	fao'ma	7A/3
ḥoy	'araḵ	ter/der	idoros	24A/1
ḥüb	ḥasen	dilber	omorfo	27B/7
ḥudā	allāh	tañrı	şeus	16A/8
ḥuffe kerden	ḥanūḵu	boğmaḵ	ipnima	12A/13-14
ḥük	ḥinzir	ḥonguz	şiros	33B/12
ḥum	cubbü	küb	pişari	38A/7
ḥün	dem	ḵan	ema	24A/4
ḥurmā	temrü	ḥurmā	tatalo	39B/8
ḥurūs	dīk	beḥinos	petinos	35B/3

h̄usbende	nā'im	uyuyıcı	kimizmenos	29A/9
h̄uše	'unkūd	şalkım	cabi	39B/11
h̄uşk	nāşif	ķuru	iksera	27A/6
h̄uşk	cāff	ķuru	iksero	19B/12
imām	imām	imām	papas	42B/7
imrūz	yevm	bugün	simero	17A/8-9
jāle	nedā	çi	edrosola	18A/8
k̄ir	zeker	sik	ipsoli	24A/10
kā[r] kerden	'amelū	iş işlemek	đulema	7A/6-7
ķabā	ķabā	ķaftān	ķaftani	30A/12
kāğid	ķirtās	kāğid	h̄arti	31A/5
kāh-ı mekkī	izh̄ir	ka'be otluğı	to ka'be to h̄orto	41B/10
kāhū	h̄ass	marul	maruli	40B/15
ķālīn	ṭarrāha	mender	medari	36B/9
kālā	metā'	ķumāş	metaksopani	29B/6
kārīz	ķanātūn	keriz	kerizi	19B/7
ķaranfīl	ķaranfīl	ķaranfīl	ivyola	41A/12
kārd	sikkīn	bıcaķ	maşeri	32B/1
kār-dār-ı keştī	şārī	ṭā'ife	ķaravitis	21A/3
kār-gīr	binā	yapu	ikṭiryo	20A/9
kāse-i h̄ākī	sükürce	üşküre	ķupi	37B/6
ķaşşāb	cezzār	ķaşşāb	makilyaris	43A/7
kebi	ķirdü	maymūn	maymu	34A/2
kebist	h̄inzil	ebücehil ķarpūzı		42A/14
kebüter	h̄amāme	gökercin	peristeri	35B/1
kedū	ķar'u	ķabak	ķolokısa	40B/4
kef	keff	aya	palami	22A/9
kef-gīr	miğref	kepce	kevgiri	37B/12
kefş	sermüce	bābüc	pabuçi	30A/6
keftār	ḍab'ü	şırtlan	o zo apo	33B/10
kej-düm	'akreb	'akreb	ķaryaçalas	34A/7
kek	burgūt	pire	ipsilo	34A/12
kel	aķra'	başı ṭonsuz	ķasidī	25B/12
kem	nāķış	eksik	liğto	28B/10
kemān	ķavs	yay	ḍoksari	31B/8
kemān-keş	ķavvās	kemān çekici	ṭo ḍoksaro mastoras	43A/9
kemer	h̄izām	ķuşak	zoni	30A/3
kem-ter	eķallü	pek az	pola liğo	28A/12
kenār-ı āsümān	ufķ	gök kenarı	aķraṭ urano	16B/3
kendiden	netnü	ķoķmaķ	ivromizma	15A/14
ker	eşamm	şagır	ķufos	25B/8
kerive	vādī	dere	laķo	19B/10
kerān	h̄āfa	kenār	aķra	26B/9

kerbāsū	h̄irbā'ū	yeşil keler	pirasino oli savra	36A/5
kestāne	şāhibellūṭ	kestāne	astano	40B/12
keşiden	cerrū	cekmek	serma	13A/15
keşti	sefine	gemi	aravi	20B/12
keştibān	reisū's -sefine	gemicisi	aravokiris	20B/13
keş-zār	mezra'atū	tarla	orafisi	20A/8
ızıl	tūt	dut	murna	41B/7
kih	şāḡir	küçük	miço	26B/4
kihter	aşgar	pek cüçük	pola miços	28A/2
kil	t̄in	amur	pilos	18B/3
kilid	uful	kilid	iklidona	36B/7
kilid	miftah	anahtar	iklidi	36B/8
kirm	dūd	urt böcek	mamuni	34B/3
kirm-i tizi- kūnende	h̄unfus	toşurlan böceği	iklaso papadya	34B/4
kirneb	kürnüb	laana	ikrino	41A/1
küh	cebel	tağ	vuni	18A/15
kūteh	aşir	ışa	odos	26B/6
kūy	maalle	maalle	yitona	19A/6
kūze	ulletü	bardağ	bardaki	38A/3
kūze-i h̄āk	ulletü't-turāb	toبرا bardağı	konenos	38A/4
küdek	şabi	cocuk	pedi	25A/6
küfter	milben	köfter	moşto	40B/2
küleng	kürkiyy	turna uşı	artal	35B/12
külüh	meder	kesek	volakas	18B/2
küm̄in	gā'it	boğ	iskato	22A/6
kün	dübür	göd	olo	24A/12
küncid	sümsüm	susam	sisami	40B/10
kürh	aşru	köşk	koşki	36B/3
küs	ferc	am	muni	24A/11
l̄imūn	leymūn	limon	lemoni	41A/11
lāęar	naif	arığ	ligno	27A/2
lağziden	zelak	sürçmek	iskodama	14A/8-9
lāy	h̄emā'	siyāh camur	mavro pilos	19B/9
leb	şefe	dudağ	aşili	22A/1
leblebi	mücevher	leblebi	leblebya	39A/5
leng	'arec	topal	uços	25B/11
lenger	mersetü	gemü demüri	aravyosidero	21A/2
ligām	licām	uyan	alınari	32B/7
m̄ih	mismār	civi	arfi	39A/11
m̄il	mirved	m̄il	mili	38A/8
m̄irāniden	imāte	öldürmek	usotoma	12B/11-12
miş	ғанem	oyun	ikriyos	33A/3
miş-i māde	ғанem el-ünsā	marya	ibrovatina	33A/4
mive	fākihētü	yemiş	puriko	39A/14

mīve-hā	fevākīh	yemişler	burika	39A/15
māde	unşā	dişi	şiliço	24B/5
māder	ümmü	ana	mana	25A/8
mādiyān	hıcr	kışrak	forada	32B/12
māh	ķamer	ay	feķari	16B/6
māhī	semek	balık	ipsari	20B/5
māhī temkīn	semekü'l mālih	tuzlu balık	alaçizmeno ipsari	20B/9
māhī-i tāze	semekü't-tarī	tāze balık	iħloro ipsari	20B/10
māh-ı nev	ğurre	yeni ay	kenuryo feķari	17B/1
māh-ı rūze	şehr-i şiyām	ramazān	ramazani	17B/6
māh-ı temām	bedrū	ay tolosı	yemosi	17B/2-3
maķara	bekeretü	maķara	maķaras	21A/4
mākiyān	dücāce	tavuk	ornişa	35B/2
māliden	delkü	ovmaķ	itrima	14A/7
mānisten	şebih	benzemek	imñazma	14A/10-11
mār	ħayye	yılan	ofis	34A/6
mār-māhī	semekü'l- ħayye	yılan balığı	aşeli	20B/11
māst	lebenü'z-zā'ib	yoğurt	ya'urti	35A/3
māşe-i keşti	mikzāf	kürek	efkari	20B/14
māşū	münħal	elek	iftisara	37A/11
māye	ħamire	maya	ibrozimi	38B/4
māye-i penir	infeħa	peynir mayası	ağastera	35A/9
med-huş	aħmaķu	delü	itrezos ķozolos	29A/5
med-huş	mecnün	deli	ķuzulos	26A/3
meges	'ankebüt	siñek	miya	34A/10
meges	zübāb	siñek	miya	36A/1
mekiden	maşşu	emmek	pipilizma	12B/6
melaħ	cerād	cekirge	ağrimuca	34B/1
merdüm	insān	ādem	asropos	24B/3
merğül	şa'rü'l-mađfūr	örülmüş sac	iplemeno mali	22A/12
meske	zebd	tere yağı	ğala to ladi	35A/8
mest	sekrān	serhoş	meşizmenos	29A/10
mih	'azim	ulu	meğalo	26B/3
mihir kerden	maħabbete	sevmek	ağapima	13B/3-4
mihter	ekber	pek büyük	pola meğalos	28A/1
mis	nühās	paķır	paķiri	21A/8
mistār	mistār	mıstar	mıstari	31A/12
miyān	vasat	orta	mesi	26B/8
muħannes	me'bün	ibne	yivedizmenos	26A/9
müm	şem'u	müm	keri	37B/15
müm-ı sürħ	şem'ü'l-aħmer	kırmızı müm	ķokino keri	31B/3
murğ	tayru	ķuş	puli	35A/13
murğ-āb	ivezz	ördek	paçipa	35B/6
murğ-ı şütür	nü'āme	deve ķuşı	ķamilo puli	35B/11

müş	fāre	şıçan	bondikos	34A/8
müyiden	niyāhatü	şāgu şağmak	miroloyizma	14B/9-10
müy-i sefid	şa‘rū’l-ebyaz	beyāz sac	aspiro mali	22B/3
müy-i siyah	şa‘rū’l-esved	kara sac	mavro mali	22B/2
müy-i tāfte	dafire	örgü	ipleksuda	22B/1
müy-i zerd	şa‘rū’l-āşfer	şaru sac	iksaşa mali	22B/4
müze	huf	edik	mesti	30A/4
müder	ās	mersin	mertya	41A/6
mügz	dimāğ’	beyin	omñalo	21B/3
mühür-zeden	hatem	mühürlemek	vuloma	31A/9
müjgān	hüdbü	kirpik	e matoklado	21B/10
mülühıyye	mulūhiyye	mülhiyye	mulhiye	41A/2
mürdār	necsü	mundār	voromezmeno	28B/2
mürde	meyyit	ölü	apo şamenos	27B/13
mürden	mevtü	ölmek	apoşamos	12B/10-11
mürekkeb	hibrü	mürekkeb	melani	31B/2
müviz	zebīb	ķuru üzüm	istafida	39B/6
müy-i ser	şa‘r	sac	mali	22A/11
nīk	melih	eyü	ķalo	27B/5
nīkī	hayr	iyilik	ķalosini	29A/1
nīm şeb	nışfu’l leyl	gice yarısı	mesaniķta	17B/17-18A/1
nā-binā	‘amā	kör	istiravos	25B/7
nāfe	sürre	göbek	ofalofali	23A/8
nā-hün	zufr	tırnaķ	anişi	22B/14
na‘len-i sürh	şarmetü	yemenī bābüc	yemeña pabuca	30A/8
na‘leyn	ķabķāb	nālin	naliña	30A/7
nām	ism	ād	onoma	16A/7
namāz	şalātün	ķulluķ	iproskinisi	18A/1
namāz-1 bāmdād	şalāti’l-fecir	şabāh namāzı	to poto poroskinisi	18A/6
namāz-1 hufthen	şalāti’l-‘işā	yatsu namāzı	to pacı poroskinisi	18A/5
namāz-1 pişin	şalāti’z-zuhr	öyle namāzı	mesmeryo iproskinisi	18A/2
namāz-1 pesin	şalāti’l-‘aşr	ikindü namāzı	isperna	18A/3
namāz-1 şām	şalāti’l-mağrib	ağşam namāzı	tāhşāmno poroskinisi	18A/4
nāme	mektüb	biti	iğrafi	31A/8
nān	hubz	eķmek	ipsomi	37A/6
nān-horiş	idām	ķatıķ	artisa	38B/10
nāy	ķaşbü	ķamış	ķalami	40A/6
nemek	milh	tuz	alaçi	37A/7
ner	zeker	erkek	serniķo	24B/4
nerdübān	süllem	merdiven	işķala	36B/2
nergis	nercis	nergis	amiriķolale	42A/5
nerm	nā‘im	yumuşak	apalo	27A/5

neşīb	cedr	iniş	şiniş	19A/5
nev	cedīd	yeñi	kenuryo	28B/6
nevāzdeh	tis‘a ‘aşer	on toköz	deķanya	59B/11
nev-bāve	bākūre	turfanda	ibrotofanis tiķvo	39B/7
neved	tis‘ūn	toķsan	eneñinda	60A/11-12
neved-hezār	tis‘ūn elf	toķsan biñ	eneñinda şilyades	61A/1
neverdiden	leffu	kalublamak	điloma	13A/6-7
nevişten	ketb	yazmaq	iğrama	31A/10
nevrüz	‘id	bayram	labri	17B/7
nezdik	ķarīb	yakın	ķoda	18B/12
nezdik	ķarīb	yakın	ķonda	27A/11
nihāden	vaz‘u	ķomak	varma	14A/9-10
nihāl	ğuşnü	tāze dal	ivlasto	41A/10
nişānden	ğarsü	dikmek	fitema	15A/6-7
nişesten	ķu‘üdü	oturmak	ķaşizma	7A/1-2
nişesten-gāh	mak‘ad	oturacak yer	ķasosya	23A/11
niyā	ceddü	büyük baba	papus	25B/4
niyām	ķırāb	ķın	fiķari	31B/6
noh	tis‘a	toköz	eña	59B/2-3
nohūd	humşu	nohūd	rovişi	39A/4
nūşiden	şürbü	içmek	ipşoma	7A/3-4
nüh-hezār	tis‘a ālāf	doköz biñ	eña ķoses şilyades	60B/11
nüh-şad	tis‘a mi‘e	toközüz	eñaķosa	60B/2-3
nüh-şad-hezār	tis‘a mi‘e elf	doköz yüz biñ	eñaķoses şil[y]ades	61A/11-12
nümüne	şeklü	örnek	mostira	31A/1
nüvişden	kitābetü	yazmaq	iğrama	6B/10
pīçe[k]	‘aşeka	şarmaşık	kiso	41B/6
pīle	cefn	göz ķapağı	tamayso	21B/11
pīr	şeyh	ķocaman	yeros	25A/2
pīrehen	ķamīsu	göñlek	pukamiso	36B/14
pīre-hen	ķamīş	göñlek	pukamiso	29B/9
pīre-zen	‘acüz	ķocaķarı	iğra	25A/1
pīr-i fertūţ	şeyhu‘l-fānī	pek ķocaman	yeros ķaķares	25A/3
pīş	emām	öñ	opros	19A/2
pīş	ķibel	öñ	obros	28A/5
pīş	zāid	artık	periso	28B/9
pīşānī	cebhe	alın	ķutelo	21B/4
pīş-serāy	havş	avlu	havli	36A/13
pīyeh	şahmü	ic yağı	iķsiki	38B/3
pāk	nażif	arı	pastiroķo	28B/1
pā-puş	bābūc	bābūc	papuci	30A/9
pārsā	zāhid	şūfī	ķaloyeros	42B/8

pāşiden	bezr	şacmak	işkiropisa	11B/15-16
pāy	ricl	ayak	poza	23B/6
pāy-best	esās	temel	temelyo	36A/12
pāydār	ķārru	yerinde durucu	afogos	29B/2
pāzī	selak	pazı	şofkula	41A/5
peder	eb	baba	kiri	25A/7
pehen	‘ariz	enlü	pilati	26B/7
pehlü	canib	yan	ipade to kormeño	23A/10
pejül	ka‘b	tobuk	astirağlo	23B/7
peleng	nemir	kaplan	teryo fakido to	33B/9
penir	cübnü	peynir	tiri	35A/5
penir-i huşk	cübnü‘l-‘atik	kuru peynir	palyo tiri	35A/10
penir-i taze	cübnü‘t-tari	taze peynir	iħloro tiri	35A/11
pencah	ħamsün	elli	peninda	60A/8
penc-hezār	ħamse ālāf	beş biñ	pende şilyades	60B/7
penc-şenbe	ħamis	perşenbe	pefti	17B/16
peñç	ħamse	beş	pede	59A/18
peñçideh	ħamse ‘aşer	on beş	dekapede	59B/7-8
peñç-şad	ħams mi‘e	beşyüz	pendakosya	60A/15
peñç-şad- hezār	ħamse mi‘e elf	beşyüz biñ	pende ekatoses şil[y]ades	61A/6-7
per	cenāh	kanat	ifteruğa	35B/7
periden	ţayarānū	ucmak	petazma	12A/10-11
perir	ķable‘l ems	öte gün	oproktes	17A/10-11
perde	settāre	perde	perdes	36B/13
perde-keş	ħācib	perde çekici	aftafitis to perde	43B/1
perestiden	‘ubūdiyyetü	tapmak	iproskinizma	15A/9-10
perestü	ħuttāf	kırlangıc	şilidoni	35B/15
pervine	şüreyyā	ülker yıldızı	pilya	16B/8
pervāne	ferāşe	kelepek	ipsithari	36A/4
pes	‘abdü	şoñ	istira	28A/6
pes	ħalef	ard	opiso	19A/3
pest	esfel	alçak	ħamila	26B/11
pestil	ķamerü‘d-din	pestil	pestili	40A/16
pestü	dennü‘ş-şagır	küpcük	pesaraki	38A/2
peşşe	ba‘ūda	sivrisinek	ķunupas	36A/3
pey	‘aşab	siñir	nevro	24A/6
pey	eşer	iz	patimasya	18B/10
peygamber	resül	allah elcisi	pirofitis	16A/9-10
peyk	ķāşid	ulağ	çakona	16A/14
peyvesten	vuşülü	ulaşmak	izmima	15A/13
pistān	şedy	meme	vizi	23A/7
piş-perir	ķable emsü‘l- ems	öte günki gün evvel	edpiroktes	17A/11-12

piyāde	rācil	yaya	pezos	27A/9
piyāz	başal	şoğan	ikromiğu	40B/14
post	cild	deri	avipsi piroya	24A/3
puhten	tabhu	pişürmek	ipsima	10B/2
pūsiden	belā	cürümeğ	sapima	15B/1
pūse dāden	taḳbīlū	öpmeğ	filima	12B/7-8
pūstīn	fervü	kürk	ğuna	30B/3
pūşiden	lebs	giymek	dima	13B/4-5
pūşiden	setrü	örtmeğ	iskebazma	8A/12
puşt	zahr	arċa	raşi	23A/6
pūte	ḳule	depe	đeti	19B/15
pül	cisr	köpri	yofiri	18B/6
pür kerden	imlā	ıoldurmağ	yemizma	13A/2
püser	ibn	oğul	yos	24B/10
püser-zen	rebīb	üveyi oğul	piroğonos	25A/9
rīden	nuḳūtu	şicmağ	şezma	12A/9-10
rīg	ḳıdr	çölmek	çıċali	37A/12
rīg	remel	ḳum	amuca	18B/1
rīm	ḳayh	irin	obyos	24A/7
riş	lihye	saċal	yeni	22B/5
rāh	tarīċ	yol	istirāta	18A/14
rān	faḥđü	uyluċ	to imero iyapo panopade	23B/2
rānden	ıardü	sürmek	ziğoma	15A/7-8
rāst	şıdḳu	gerçek	aşiya	27A/12
rāst	yemin	şag	deċsiya	19A/9
rāst-gü	şādıċ	toğrı söyleyici	alışinos	28B/7
rāziyāne	etrāzyāc	rāzyāne	marāsa	40B/8
reften	zehābü	gitmek	yavma	6B/12-7A/1
rehāniden	taḥliş	ḳurtarmađ	iksemismata	13A/5-6
reh-nümā	delīl	yol gösterici	maşitis	16A/12-13
reh-zen	ḳāt‘ül tarīċ	yol kesici	ikleftis	20A/1
renc-ber	‘āmil	pürgüz	burguz	42B/14
reneḥdān	zeċan	eñek	piğuni	21B/15
reng	levnü	renk	rengi	30B/8
reng	teys	yaban keçisi	eğri’ eğa	34B/13
reng-zen	şabbāğ	boyacı	boyacis	43A/1
resen	ḥabl	ib	iskini	19B/5
resen	ḥablü	ib	iskini	32B/8
rez	kerm	aşma	iklima	40A/4
rihten	đabbü	dökmek	şima	14A/15-14B/1
rikāb	rikābü	üzengi	iskalat aloğo	32B/3
risten	ğazelü	eğirmek	iklozma	14A/13
rişte	ḥaytu	iplik	iklosti	39A/12
riştēn	nebtü	bitmek	ikşefitroma	14B/1-2
rübā	şa‘leb	tilki	alopo	34A/3
rüde	muşrān	bağırsak	edero	23B/8

rūften	kensü	süpürmek	peraserma	8B/6
rūğan-1 gāv	semenü'l baqar	şığır yağı	voyno iksiko	35A/7
rūğan-1 küncid	şirec	susam yağı	susamo laço	38A/13
rūğan-1 sāde	semen	şayağ	vutiro	35A/6
rūğan-1 zeyt	dehnü'z- zeytün	zeyt yağı	elyo laço	38B/2
ruḥ	ḥadd	yañaq	māgulo	21B/13
rūspī	qahbe	orospu	putana	26A/8
rūşenāyī	nūr	aydınlık	fos	17A/7
rūy	veche	yüz	muri	22B/8
rūz	yevm	gündüz	mera	17A/13-14
rūze	şavm	oruc	nistya	17B/16-17
rūzigār-1 nerm	ruḥā	yavaş yel	şıganos anemos	17A/6
rūzigār-1 saht	'āşıf	şiddetli rüzgār	anemiki	17A/5-6
sī	şelaşün	otuz	itriyanda	60A/6-7
sīb	tüffāḥ	elma	milo	39B/1
sī-hezār	şelaşün elf	otuz biñ	tiryanda şilyades	60B/14
sīm	fiçda	gümüş	asimi	21A/7
sīm-āb	zi'baq	cıva	civaz	21A/10
sīne	şadr	gögüs	beti	23A/4
sīr	şüm	şarmusaq	işqorđo	41B/5
sīr	şeb'ān	tok	ḥortazmenos	27B/10
sizedeh	şelāşe 'aşer	on üç	deqatriya	59B/5-6
sā'at	sā'atü	sā'at	ora	30A/13
şad	mi'e	yüz	eqato	60A/12
sāde-rūğan	semen	şayağ	vutiros	38A/12
şad-hezār	mi'e elf	yüz biñ	eqağo şilyades	61A/2
saht	qavī	katı	đinato	29A/12
sāq	sāq	bacaq	eci	23B/4
sāl	sene	yıl	iḥronos	17A/13
sār	zevzer	şığırcık kuşu	zurzurıya	35B/14
sāye	zillü	gölge	askano	17B/5
se	şelāşe	üç	tiriya	59A/17
sebüs	nuḥāletü	kepek	pitira	38B/1
sebük	ḥafīf	yeyni	elafro	26B/13
sebz	aḥđar	yeşil	pirasino	30B/13
sebz-ālū	berkük	yeşil erik	iprasiki bornela	39B/16
sebze-i qarbe	baqlatü'l ḥamkäu	semizot	iğlistirıda	40B/9
seg	kelbü	köpek	iskilo	34B/9
se-hezār	şelāsete- ālāf	üç biñ	tiris şilyades	60B/5
sencide	vezzān	tartıcı	qabanistis	43A/10
senciden	vezn	dartmaq	qapanizma	13B/5-6

seng	ḥacer	taş	petra	19A/11
seng-i büzürg	ḥacer-ül ‘azim	büyük taş	meğali petra	19A/13
senglāḥ	ḥaşā	çakıl taşı	ḥoḥlaki	19A/12
seng-püşt	sūlahfa	ḳablubağa	ḳoḳoca eşlona	34B/5
seng-püşt	sūlahfā	ḳablubağa	ḳoḳoca	20B/7
sep̄ide-dem	felāḳ	dam yeri	aspirilada	16B/1-2
sep̄ariş kerden	tavşiye	ışmarlamak	paragelya	13B/11-12
ser	re‘s	baş	kefali	21B/2
serir	ḳavsü ḳuzah	‘alā’im-i semā	çikeras to luri	16B/13-14
serāy	dār	ḳonak	ḳazada ḳatika	36A/10
sermā	berd	šo‘uk	ikriyos	16B/16
ser-püş	ḡitā’ü	ḳapak	ḳapaki	37B/11
serv-i kühi	ebhel	ardic ağacı	aḡiroyo keparisi	41B/9
se-şad	şelase mi’e	ücyüz	etrakosya	60A/13-14
se-şad-hezār	şelās mi’e elf	ücyüz biñ	tiris eḳatostes şilyades	61A/4-5
se-şenbe	sūlūsā	şalı	tiriti	17B/14-15
sigāl	şikāl	pāyvend	to ḳitmato ṭopodyodema	32B/5
sindān	‘alāt	örs	amoni	32A/2
sip̄id	ebyaz	beyāz	aspro	30B/12
siper	derfe	ḳalkān	ḳalkāni	31B/7
siperm	reyḥān	feslegen	vasiliḳo	41A/13
siperz	ṭahal	ṭalak	işplina	23B/10
sirişten	ta‘cīn	yoğurmaḳ	zimoma	10B/1
sirke	ḥallü	sirke	ikşidi	38B/7
sitāre	necm	yıldız	astiro	16B/7
sitebr	ḡalīz	ḳaba	paşi	27B/11
siyāh	esved	ḳara	mavro	30B/11
siyāh-çerde	esmerü	buğday [t]eñlü	melaḥrino	30B/10
sū	cānib	yaka	ipade	20A/13
sūhān	mibredü’l- ḥaddād	eḡe	lima	32A/4
sūḥten	ḥarāḳa	yanmaḳ	ḳayma	37B/5
sūḥten	ḥarḳu	yanmaḳ	ḳayima	8B/1
sūrme	işmid	sūrme	surmes	30B/4
sūsmār	ḳabü	keler	ḳoli savra	34A/1
sūzen	ibretü	iḡne	velona	32A/10
sūften	şuḳbü	delmek	itrima	15B/2
sūrfe kerden	sū‘ālü	öksürmek	vişima	12B/1
sürḥ	aḥmerü	ḳırmızı	ḳoḳino	30B/9
sürḥ-i evvel-i şeb	şafak	aḥşām kızılıḡı	ḳoḳinada çi niḳtas	16A/17-16B/1
sūrme	kuḥlü	sūrme	surmes	38A/6
sürüş	melek	ferişte	angelos	16A/14-15

sürvüt	hecebe	uca	to kolo tu na blayi	23B/1
süst	za‘if	gevşek	aḥamno	29B/1
sütün	‘amūd	direk	iṭrava	36B/6
sütürden	ḥalkū	tıraş eylemek	ifsirizma	14B/13-14
sütüre	mūs	ustura	iḫsirafi	32A/12
süvār	fāris	aṭlu	ḫavalaris	27A/8
süvār şüden	rukübü	binmek	ḫavalikema	11B/16-12A/1
süzen	ibratü	igne	velona	39A/7
şir	esed	arslan	lodari	33B/8
şir	lebenü’l-ḥaleb	süt	ḡala	35A/2
şir-i köknār	āfyün	afyon	afyoni	42A/3
şişe	ḫārūra	şişe	boça	37B/7
şāgird	tilmiz	çırāḡ	ḡaşkalos	42B/6
şāḥ	fer‘	dal	ivlasto	19B/2
şāḥ	fer‘u	dal	ivlasto	40A/14
şālvār	serāvīl	ton	ḫarca	30A/1
şalvār-bend	niketü	uçkur	ivraḡo zoni	30A/2
şām	mesā	aḫşām	erḡa	17A/15
şāne	müşṭ	ṭarak	iḡteni	30B/6
şānzedeḥ	sitte ‘aşer	on altı	deḡakse	59B/8
şeb	leyl	gice	niḡta	17A/14
şebēḥ	şebe	pirinc	pirocōs	21A/12
şeftālū	ḥūḥ	şeftālī	rodakino	39B/4
şeker	sükker	şeker	zaḡari	40B/3
şelḡam	liftü	şalcam	ḡokili	40B/5
şem‘dān	meşma‘	şamdān	şamdani	38A/1
şeniden	semā‘u	işitmek	iḡrikima	14A/6
şeniden	semā‘u	işitmek	aḡzikima	7A/4-5
şenbe	sebt	cum‘a irtesi	savato	17B/12
şermiden	ḡayā	utanmak	idrepoma	11B/13
şermiden	istiḡyā	utanmak	idropi	15A/3
şeşt	sittün	altmış	eḡsinda	60A/9
şeşt-hezār	sittün elf	altmış biñ	eḡsinda şilyades	60B/16
şeş	sitte	altı	eḡse	59B/1
şeş-hezār	sitte ālāf	altı biñ	eḡse şilyades	60B/8
şeş-şad	sitte mi’e	altı yüz	eḡsakōsa	60A/16
şeş-şad-hezār	sitte mi’e elf	altı yüz biñ	eḡse eḡatostes şilyades	61A/7-8
şevher	zevc	ḡoca	adras	24B/7
şikāften	şakḡu	yarmak	işkizma	14B/7
şikār kerden	şayd	av avlamak	kiñirma	13A/4
şikem	batn	ḡarın	kilya	23A/5
şimşir	seyf	ḡılıc	ispası	31B/5

şimşir̄-sāz	seyyāf	kılıççı	to spayoşomaset oras	43A/8
şināveriden	sibāhatü	yüzmek	kolibizma	15A/10-11
şüyende	ğassāl	yıkayıcı	iplistirs	43A/4
şükūfe	zehratü	cicek	ciceki	41A/7
şümār	‘aded	şayı	metros	59A/15
şümāre-hā	a‘dād	şayılar	metrima	59A/15-1
şümürden	‘addü	şaymak	metrima	10B/5
şüpüş	kamle	bit	ipsira	34A/11
şüpüş-i cāniver	kurād	kene	madağas	34B/2
şüpüş-i çüb	bağ	tahta biti	koryos	34A/13
şüsten	ğaslü	yıkamak	iplima	10B/4
şüş	kebd	ciger	ışkoti	23B/13
t̄ir	şāb	ok	sa’ita	31B/10
t̄iše	kādūm	keser	iskeparni	32A/8
tā	ālā	şakın	pediksoğo	48A/1
ta‘ām bikāse nihāden	ğarfū	kotarmak	ketoma	10B/3
tābe	tācin	tava	tiğani	37A/13
tāften	kıtil	bükme	istrima	13B/2
tāk	ferd	ergen	apader fetos	24B/9
tāk	tāk	taşdan kemer	kamari	18B/7
tālānek	mişmişü’l- aşğar	zerdālū	verikoğo	39B/9
tārik	cemi‘zulmet	karanlık	ışko tiği	17A/16
tārik-i saht	zulmetü’l şedīde	pek karanlık	pisa ışkotidi	17A/17
taş	taştü	legen	leyeni	37B/8
teber	nacak	balta	manara	32A/1
teg	fakr	dib	pato	19B/6
tegerg	bered	tolu	kokosali	16B/11
tehi-gāh	hāsire	boş yer	pilevro ofkeros topos	23A/9
teharrüz kerden	ihtirāz	şakınmak	pideksima	12B/14-13A/1
tekye zeden	itikā’	tayanmak	kopizma	13B/9
ten-dürüst	şahiğ	şāğ	yeros	28A/3
teng	diğu	tār	isteno	28B/12
teng	rağık	yufka	ipsilo	27A/4
teng-zebān	elsağ	peltek	tiravlos	26A/5
ten-püş-hābe	milhāfe	yorgan	paploma	36B/10
ter	ruṭab	tāze	iğloro	19B/13
ter	tārī	tāze	idrosero	27A/7
ter kerden	belelü	ışlatmak	ivrema	12B/9-10
terāzū	mizān	terāzī	zigara	43A/11

tere	fül	bakla	ķuka	39A/1
tersiden	ħavfũ	ķorkmak	foves	8A/9-10
tersān	cebān	ķorkak	fovicari	
toħm	bezrũ	toħum	isporo	40A/11
toħm-1 mīve	nevāt	cekirdek	ķokođo	40A/10
toħm-1 murġ	beyđatũ	yumurta	avġo	40B/7
toħm-1 rāziyāne	ānisũn	anason	iġliķaniso	42A/1
tũn	kānũn	kũlħan	kulħani	37A/14
turenc	nārenc	turunc	neraci	40A/15
turub	fiçl	turb	rapani	40B/13
tũt-1 sefīd	tũtũ'l-ħulvũ	beyāz tatlı dut	aspera murna	42A/8
tũt-1 tũrş	tũtũ'ş-şamĩ	ekşi dut	oksina murna	42A/9
tũvān-ger	ġani	zengĩn	pulusyos	29A/6
ũftāden	sukũtu	düşmek	pezma	8A/10-11
ũsrũb	raşāşu'l-esved	ķurşun	molivi	21A/11
ũstād	faķih	ħāce	despoti	42B/4
ũstũħān	'azm	kemik	ķoķalo	24A/2
ũstũvār	emin	mu'temed kişi	pistiķos	16A/10-11
ũştũr	cemel	deve	ķamila	33A/2
vālārene	miskāletũ	mũhre	muhres	31A/7
vārĩn	mirfak	dirsek	aķona	24A/13
vārdān	āletũ'r-riķāk	oklaġu	sa'itah	38B/9
yāften	vicdānũ	bulmak	ivrema	13A/12-13
yāzdeh	eħade 'aşer	on bir	edeķa	59B/4
yek	vāħid	bir	ena	59A/16
yek-şenbe	āħad	bāzār ġũni	kiryaki	17B/13
yũz	fehđũ	pars	arķalos	34B/11
zĩn	sercũ	eyer	sela	32B/4
zĩr	taht	aşaġı	apo ķaťo	18B/14
zĩre	kemmũn	kimyon	kimono	41B/3
zabťāne	bunduķiyye	tũfenk	arķobozi	32A/6
zāġ	ġurāb	ķuzġun	ķoraķas	35B/9
zahmet	'azāb	işķence	işķencema	17B/9-10
zāk	tĩl	zāc	lulaki	31A/2
zānũ	rũkbe	diz	ġonaťo	23B/3
zeber	fevķ	ũst	apo pano	18B/13
zeden	đarbũ	urmak	varizma	8B/9
zehān	'āne	ķasıķ	to falo epo ķato	23B/5
zehre	mirāre	'öd	ħoli	23B/11
zemĩn	arzu	yer	iys	18A/11
zemistān	şitā	ķiş	şimonas	17A/8
zen	mer'atũ	ķarı	yineķa	24B/6
zenbũr	naħl	arı	melisa	36A/2
zen-māderĩ	ũmmũ'z-zevce	ķayın ana	peşera	25B/3
zen-peder	ebu'z-zevce	ķayın ata	peşeros	25B/2

zer	zeheb	altun	horosağı	21A/6
zerd	aşfer	şaru	kitrino	30B/14
zergger	dayi‘	kuyumcu	iħroskos	42B/9
zetzâne-i kih	bunduķiyyetü’ ş-şag̃ir	piştov	piştola	31B/12
zih	veter	kiriş	to doksaryo apenoña	31B/9
zincir	silsileti	zincir	alisıda	30B/1
zinde	ħayyü	diri	zodanos	27B/12
zirih	dir‘u	zirih	sidereño ruħo	32B/2
zişt	ķabiħ	cirkin	ķako	27B/6
züd kerden	‘acele	cabuk itmek	iğligorya	13B/15-14A/1

8.3. Türkçe İşlevsel Sözlük Dizini

Türkçe	Arapça	Farsça	Yunanca	Dizin
‘akıllı	‘ākilü	ħiredmend	iğnostikōs	29A/4
‘akreb	‘akreb	kej-düm	ķaryaçalas	34A/7
‘alā’im-i semā	ķavsü ķuzah	serir	ķikeras to luri	16B/13-14
‘amuca	‘ammü	birāder-peder	barba	25A/12
‘ilāc	devā’	dermān	yatriķo	38A/10
‘ilim öğredici	mu‘allim	‘ilm-āmüz	maşitis	42B/5
‘öd	mirāre	zehre	ħoli	23B/11
ac	cā’i‘	gürisne	pinazmenos	27B/9
ād	ism	nām	onoma	16A/7
ādem	insān	merdüm	aşropos	24B/3
afyon	āfyün	şir-i köknār	afyoni	42A/3
ağac	şecerü	dıraht	dedro	40A/13
ağac eğesi	mibredü’l-ħaşeb	ķüb-sāy	iķsilofas	32A/5
ağır	şakıl	girān	vari	26B/12
ağız	fem	dehān	istoma	21B/14
ağlamak	bükā’ü	girye kerden	iķlayma	12B/4
ağrışak	fülke	ğarbā-seng	işkadili	39A/8
aħır	iştabl	āħür	aħiri	36B/1
āħiret	āħiret	ān cihān	ķato ķozmos	17B/4-5
aħşām	mesā	şām	eręa	17A/15
āħşām	şafaķ	sürħ-i evvel-i	ķoķinada ķi	16A/17-
ķızılığı		şeb	niķtas	16B/1
aħşam namāzı	şalāti’l-mağrib	namāz-ı şām	tāħşāmno poroskinisi	18A/4
akşırmak	‘itās	‘atşe kerden	ifkarmizma	12B/2
alçak	esfel	pest	ħamila	26B/11
alın	cebhe	pişāni	ķutelo	21B/4
allah elcisi	resül	peyğamber	pirofitis	16A/9-10
altı	sitte	şeş	eķse	59B/1
altı biñ	sitte ālāf	şeş-hezār	eķse şilyades	60B/8

altı yüz	sitte mi'e	şeş-şad	eķsaķosa	60A/16
altı yüz biñ	sitte mi'e elf	şeş-şad-hezār	eķse eķatostes şilyades	61A/7-8
altmış	sittūn	şešt	eķsinda	60A/9
altmış biñ	sittūn elf	şešt-hezār	eķsinda şilyades	60B/16
altun	zeheb	zer	ħorosaki	21A/6
am	ferc	kūs	muni	24A/11
ana	ümmü	māder	mana	25A/8
anahtar	miftāħ	kilid	iķliđi	36B/8
anason	ānisūn	toħm-ı rāziyāne	iğliķaniso	42A/1
ard	ħalef	pes	opiso	19A/3
ardic ağacı	ebhel	serv-i kūhī	aģiroyo keparisi	41B/9
arı	naħl	zenbūr	melisa	36A/2
arı	nazif	pāk	pastiroķo	28B/1
arıķ	nahif	lāğar	liğno	27A/2
arķa	zahr	pušt	raşi	23A/6
armūd	kümmeşre	emrūd	apidi	39B/3
arpa	şa'ir	cev	iķrisyari	38B/14
arslan	esed	şir	lodari	33B/8
artık	zāid	piş	periso	28B/9
aşma	kerm	rez	iķlima	40A/4
aşmak	ta'lik	āviħten	iķremazma	15A/5
aşğı	taħt	zir	apo kaķo	18B/14
aşcı	ħabbāħ	āşger	mayeros	43A/6
at	ħişān	esb		32B/11
aτlu	fāris	süvār	ķavalaris	27A/8
av avlamak	şayd	şikār kerden	kiñirma	13A/4
avlu	ħavş	piş-serāy	ħavli	36A/13
ay	ķamer	māħ	feķari	16B/6
ay tolosı	bedrū	māħ-ı temām	yemosi	17B/2-3
aya	keff	kef	palami	22A/9
ayaķ	ricl	pāy	poza	23B/6
ayaķ yolu	ħalā	ħılā-ķā	ķomotina	22A/7
aydınlık	nūr	rūşenāyī	fos	17A/7
ayran	lebenü'l- maħzūz	dūğ	ayrani	35A/4
ayrılmak	iftirāķu	cüdāyiden	iķseħorizma	14B/10-11
ayu	düb	ħırs	arķuda	34B/8
ayva	sefercel	bih	kiğoni	40A/3
az	ķalil	endek	liğo	28A/10
az	ķalil	endek	liğo	47B/16
baba	eb	peder	kiri	25A/7
bābūc	bābūc	pā-pūş	papuci	30A/9
bābūc	sermūce	kefş	pabuçi	30A/6
bacak	sāķ	sāķ	eci	23B/4
bāğce	cennet	büstān	pervoli	19B/14

bağçe	cüneynetü	büstān	pervoli	40A/8
bağırsak	muşrān	rūde	edero	23B/8
bağışlamak	hibetü	bağşīden	ḥarizma	14B/12-13
bağlamak	rabtu	besten	dema	8B/4
bahalı	ğālī	girān	aḳrivo	27B/3
bağkāl	bağkāl	bağkāl	ergastirgaris	43A/13
bağla	fūl	tere	ḳuka	39A/1
bağlā	bāḳilā'ü	cercer	ḳuka	42A/2
bal	'asel	engübīn	meli	38B/5
balık	semek	māhī	ipsari	20B/5
balta	nacaḳ	teber	manara	32A/1
bardak	ḳulletü	kūze	bardaki	38A/3
baş	re's	ser	kefali	21B/2
baş parmak	ibhām	engüşt-i sütürg	daḳtila	23A/2
başı tonsuz	aḳra'	kel	ḳasidi	25B/12
baḫlıcān	bādīncān	bādīngān	mazana	41A/4
bayram	'id	nevrüz	labri	17B/7
bāzār günü	āḫad	yek-şenbe	kiryaki	17B/13
beñ	ḫāl	ḫāl	elya	21B/12
benzemek	şebīḥ	mānisten	imñazma	14A/10-11
beş	ḫamse	penç	pede	59A/18
beş biñ	ḫamse ālāf	penç-hezār	pende şilyades	60B/7
beşyüz	ḫams mi'e	penç-şad	pendaḳosya	60A/15
beşyüz biñ	ḫamse mi'e elf	penç-şad- hezār	pende eḳatostes şil[y]ades	61A/6-7
beḫinos	dīk	ḫurūs	petinos	35B/3
beyāz	ebyaz	sipid	aspro	30B/12
beyāz sac	şa'rü'l-ebyaz	müy-i sefid	aspiro mali	22B/3
beyāz tatlı dut	tütü'l-ḫulvü	tüt-ı sefid	aspera murna	42A/8
beyāz toprak	türāb'ül abyad	ḫak-ı sefid	aspiro ḫoma	20A/12
beyin	dīmāğ'	mügz	omñalo	21B/3
bezemek	zeynü	ārāsten	istolima	14B/8
bıcaḳ	sikkīn	kārd	maşeri	32B/1
bıçkı	mīnşār	erre	piryoni	31B/11
bıyığı büyük	kebirü'ş-şārib	büzürg-bürüt	musteḳanos	26A/1
bıyık	şārib	bürüt	mostaki	22B/7
bilek	sā'id	eriş	topos tu manıḳu	22B/11
bilezik	sivār	dest- ebrencen	manili	30A/5
bilmek	'ilmü	dānişten	ñozma	6B/8-9
biñ	elf	hezār	şilya	60B/3
biñ kerre biñ	ulūf ulūf	hezār-bā- hezār	şilyes şilyades	61A/14-15
binmek	rukūb	ber-nişesten	ḳavalikema	14A/14
binmek	rukūbü	süvār şüden	ḳavalikema	11B/16- 12A/1

bir	vāhid	yek	ena	59A/16
birinc	eruzz	berenc	rizi	39A/2
bit	ķamle	şüpüş	ipsira	34A/11
biti	mektüb	nāme	iğrafi	31A/8
bitmek	nebtü	rišten	ikşefitroma	14B/1-2
boğaz	hulķ	gelü	lemo	22B/6
boğazlık	ķılāde	gerden-bend	ķolayina	29B/12
boğmak	hanūķu	huffe kerden	ipnima	12A/13-14
boğmak	şalbü	ber-dār kerden	ipnima	12B/8-9
boķ	ğā'it	kümīn	iskato	22A/6
boş yer	hāsire	tehi-gāh	pilevro ofkeros topos	23A/9
boyacı	şabbāğ	reng-zen	boyacis	43A/1
bu dünyā	dünyā	īn cihān	apano ķozmos	17B/3-4
bucaķ		güşe	ķadoni	36A/7
buğday	ķamhu	gendüm	istari	38B/13
buğday [t]eñlü	esmerü	siyāh-çerde	melaħrino	30B/10
bugün	yevm	imrüz	simero	17A/8-9
bulmak	vicdānū	yāften	ivrema	13A/12-13
bulut	şeħāb	ebr	nefi	16B/13
bunamış	ħarfān	fertüt	yeros ķaķares	26A/6
burun	enf	bīnī	miti	21B/6
buyurmak	emru	fermüden	orizma	6B/10-11
bükmek	ķıtil	tāften	istrima	13B/2
bütün	cemī'	heme	oli	47B/18-19
büyük	kebīr	büzürg	meğalo	26B/2
büyük ana	ceddetü	büzürg- māder	meğali mana	25B/5
büyük baba	ceddü	niyā	papus	25B/4
büyük taş	ħacer-ül 'azim	seng-i büzürg	meğali petra	19A/13
büyük yaşdıķ	visāde	bālīn	pirose kefalada	36B/12
büyük yılan	su'bān	ejder	meğalo ofis	34A/5
cabuk itmek	'acele	züd kerden	iğligorya	13B/15- 14A/1
cadır	ħaymetü	çere	cadiri	38A/5
cān oynadıcı	behlevān	cān-bāz	canbazis	43A/3
cāşenbe	erbi'ā'	cihār-şenbe	tetrazi	17B/15
cekirdek	nevāt	toħm-ı mīve	ķoķođo	40A/10
cekirge	cerād	melaħ	ağrimuca	34B/1
cekmek	cerrü	keşiden	serma	13A/15
ceynemek	maza'u	ħābīden	masizma	12A/4
ceyran	ğazāl	āhū	lami	34B/10
çıķıcı	ħāric	bīrūn-āyende	ivgarmenos	27B/2
cıva	zi'baķ	şīm-āb	civaz	21A/10

cicek	zehratü	şüküfe	ciceki	41A/7
cift	baqarat'üz-zer'	gāv-ı keşt-zār	zivgari	20A/7
cift	zevceyn	cift	adroyino	24B/8
ciger	kebd	şüş	ışkoṭi	23B/13
cin sacı	āfetīmūn	eftīmūn	poli itrişi	41B/12
cirkin	ḳabiḥ	zişt	ḳaḳo	27B/6
cirkin yüz	manzarü'l-ḳabiḥ	bed-rüy	askimo	27B/8
civi	mismār	mīḥ	ḳarfi	39A/11
cocuk	şabī	küdek	pedi	25A/6
cum'a	cum'a	āzīne	paraski	17B/11-12
cum'a irtesi	sebt	şenbe	savato	17B/12
cürümek	belā	pūsiden	sapima	15B/1
çaḳıl taşı	ḥaşā	senglāḥ	ḥoḥlaki	19A/12
çaḳmak	zenād	āteş-zene	pirovoles	17A/2
çaḳmak	zenād	āteş-zene	pirovolos	37B/4
çamur	tīn	kil	pilos	18B/3
çay	nehr	cūy	potamos	20B/3
çekic	mıtraḳa	ḥāysek	siderya	32A/3
çıkriḳ	felek	ḥarc	izviḡa	16A/16-17
çirāḡ	tilmiz	şāḡird	ḍaşkalos	42B/6
çi	nedā	jāle	edrosola	18A/8
çizme	cürmak	cizme	çizmeddes	30A/11
çok	keşir	bisyār	poli	28A/9
çok	kesir	bisyār	pola	47B/11-12
çorāb	cürab	curāb	ḳarconi	30A/10
çölmek	ḳıdr	rīg	çikali	37A/12
çözmek	ḥallü	güşāden	lima	8B/5
çul	cullü	cül	çuli	32B/9
dīn	īmān	bāver	pisti	16A/12
da'ī	ḥāl	ḥāl	çi manas aḍerfos	25A/11
dal	fer'	şāḥ	ivlasto	19B/2
dal	fer'u	şāḥ	ivlasto	40A/14
dam	sakfü	bām	ḍoma	36B/5
dam yeri	felak	sepide-dem	aspirilada	16B/1-2
dana	'icle	gāv-i kih	mosḳari	33A/8
dartmak	vezn	senciden	ḳapanizma	13B/5-6
debe	ḳabliṭ	bād-kend	şakatis	26A/2
defne	ḡārü	dihşemt	ḍafni	42A/12
degirmen	ṭāḥūn	āsiyāb	milos	37A/8
deḡnek	'aşā	çüb	verḡa	19B/3
deli	mecnūn	med-hüş	ḳuzulos	26A/3
delmek	şuḳbü	süften	itrima	15B/2
delü	aḥmaḳu	med-hüş	itrezos ḳozolos	29A/5
delüce baklā	türmüs	bakla-yı mışri	lupinos	42A/7

demür	hadīd	āhen	siğero	21A/13
demürçi	haddād	āhenger	acıkanos	42B/10
deñiz	baħr	deryā	yalo	20B/2
depe	ķule	pūte	đeti	19B/15
dere	vādī	kerīve	laķo	19B/10
deri	cild	post	avipsi piroya	24A/3
derzī	ħayyāt	cāme-düz	raftis	43A/12
deve	cemel	üştür	ķamila	33A/2
deve ķuşı	nü‘āme	murġ-ı şütür	ķamilo puli	35B/11
dib	faķr	teg	pato	19B/6
diken	şevketü	ħār	aķaşı	40A/9
dikmek	ġarsü	nişānden	fitema	15A/6-7
dikmek	ħayātātü	dūhten	rama	12A/11-12
dilber	ħasen	ħüb	omorfo	27B/7
dilemek	şefā‘atü	ħāsten	zimita	10A/9
dilenci	sā‘il	ħāhende	idyakōñares	26A/11
dilsiz	aħres	bī-zebān	vuvos	25B/9
direk	‘amūd	sütün	iķrava	36B/6
diri	ħayyü	zinde	zodanos	27B/12
dirsek	mirfāķ	vārīn	aķona	24A/13
diş	sinnü	dendān	ağodi	22A/2
dişi	unşā	māde	siliķo	24B/5
dişi kedi	hirretü	ġürbe-i māde	ķaçula	33B/5
dişi şıġır	baķaratü	ġāv-i māde	siliķo voyi	33A/10
divīt	miħbere	devāt	ķalamari	31A/4
diz	rükbe	zānū	ġonaķo	23B/3
doķuz biñ	tis‘a ālāf	nüh-hezār	eña ķoses şilyades	60B/11
doķuz yüz biñ	tis‘a mi‘e elf	nüh-şad- hezār	eñaķoses şil[y]ades	61A/11-12
dostoġrı	müstakīm	hem-vāre	idreto	19A/8
dökmek	ķabbü	rihten	şima	14A/15- 14B/1
dönmek	‘avdü	gerdiden	ġayerma	13B/8
dört	erba‘a	ķār	tesera	59A/17-18
dört biñ	erba‘a ālāf	ķār-hezār	tesires şilyades	60B/6
dört yüz	erba‘a mi‘e	ķihār-şad	tetraķosya	60A/14-15
dört yüz biñ	erba‘a mi‘e elf	ķehār-şad- hezār	teseris eķatostes şil[y]ades	61A/5-6
döşek	fırāş	cāme-ħāb	isteroma	37A/3
dudaķ	şefe	leb	aşili	22A/1
đut	tüt	ķızıl	murna	41B/7
duvār	cidār	dīvār	tiħo	20A/10
dülġer	neccār	ķüb-tırāş	marankos	42B/13
dümen	deffetü	dünbāl-i keştī	timoni	21A/1
dün	ems	dī	olepses	17A/10

dün gice	leyletü'l-ems	düş	opsargas	17A/12-13
düşmân	'adüvv	düşmen	osros	28B/3
düşmek	sukûtu	üftâden	pezma	8A/10-11
ebücehil	hinzil	kebist		42A/14
ķarpüzı				
edik	huf	müze	mesti	30A/4
eĝe	mibredü'l- haddâd	sühân	lima	32A/4
eĝirmek	ĝazelü	risten	iķlozma	14A/13
eĝlenmek	butü'u	direngiden	arizma	14A/2-3
ekmek	hubz	nân	ipsomi	37A/6
eksik	nākış	kem	liĝto	28B/10
ekşi dut	tütü'ş-şami	tüt-1 türş	oķsina murna	42A/9
el deĝirmeni	raci	āsiyâb-1 dest	şero milos	37A/9
elek	münhal	māşü	iftisara	37A/11
elemek	intiḥâlü	dişten	iķnisarizma	14B/3
elli	hamsün	pencâh	peninda	60A/8
elma	tüffâh	sib	milo	39B/1
emmek	maşşu	mekiden	pipilizma	12B/6
eñek	zeķan	renehdân	piĝuni	21B/15
enlü	'ariż	pehen	pilati	26B/7
eñse	ķafa'ü	hire	ķafas	21B/5
ergen	ferd	tāk	apader fetos	24B/9
erik	iccâşa	ālū	bornela	39B/14
erimek	zevbü	güdâhten	lima	14B/6
erkek	zeker	ner	serniķo	24B/4
erkek keçi	teys	büz-i ner	asirneki eĝa	33A/12
erkek şıĝır	sevr	gāv-i ner	asrinko voyi	33A/9
esirgemek	terahḥümü	baḥşüden	işimâ	15A/4
eski	'atik	dirine	palyo	28B/5
esnemek	tesävüb	esâ kerden	ķamurizma	13B/14
eşvâb	libâs	câme	ruḥa	29B/13
eşek	himâr	har	ĝaydaros	33A/5
eşik	'atebe	āsitân	ķaţofilo	36A/11
et	lahm	güşt	iķriyas	24A/5
etek	zeylü	dâmen	puğya	29B/11
ev	beyt	hâne	ispiṭi	36A/9
evitlemek	intiḥâbü	güziden	iğyalme	13B/1
eyer	sercü	zin	sela	32B/4
eyü	melih	nik	ķalo	27B/5
fener	fânüs	fânüs	feneri	37B/14
ferişte	melek	sürüş	angelos	16A/14-15
feslegen	reyhân	siperm	vasiliķo	41A/13
findik	bunduk	findik	findiki	40A/2
fırlatmak	remyü	endâhten	rima	8A/11
fistik	bustük	beste	ķuķunari	40B/11
geçmek	mururu	güzeşten	perazma	13A/11-12

gelincik	‘irsetü	‘arūsek	nifiça	34A/9
gelmek	meci’ü	āmeden	ivrizma	6B/11-12
gemi	sefine	keşti	ķaravi	20B/12
gemici	reīsü’s -sefine	keştibān	ķaravokiris	20B/13
gemü demüri	mersetü	lenger	ķaravyosidero	21A/2
geñiş	vāsi’u	ferāh	iplaṭi	28B/11
gerçek	şıdku	rāst	aşıya	27A/12
getürmek	ityānü	āverden	ferma	6B/12
gevşek	za’if	süst	aḡamno	29B/1
gice	leyl	şeb	niḡta	17A/14
gice yarısı	nişfu’l leyl	nīm şeb	mesaniḡta	17B/17-18A/1
girici	dāhil	derün- āyende	yazmenos	27B/1
gitmek	zehābü	reften	yavma	6B/12-7A/1
giymek	lebs	püşiden	dima	13B/4-5
göbek	sürre	nāfe	ofalofali	23A/8
göd	dübür	kün	ķolo	24A/12
gögüs	şadr	sīne	beti	23A/4
gök	semā	āsümān	uranos	16A/15-16
gök kenarı	ufḡ	kenār-ı āsümān	aḡraṭ urano	16B/3
gökercin	hamāme	kebüter	peristeri	35B/1
gölge	zillü	sāye	askano	17B/5
göñlek	ķamiş	pīre-hen	puķamiso	29B/9
göñlek	ķamisü	pīrehen	puķamiso	36B/14
görmek	nāzaru	dīden	ḡiyma ipva	7A/5-6
göz	‘ayn	çeşm	e mati	21B/9
göz kapığı	cefn	pīle	tamayso	21B/11
göz yaşı	dem’u	eşḡ	ḡaḡriyo	24A/8
güc	şa’bü	düşvār	ḡişkolo	28A/8
gül	verd	gül	roḡo	41A/8
gül şuyı	mā’ü’l-verd	gülāb	roḡo stamo	41A/9
gülmek	ḡihkü	ḡandīden	yelo	12B/3
gümüş	fiḡḡa	sīm	asimi	21A/7
gündüz	yevm	rūz	mera	17A/13-14
güneş	şems	āfitāb	ilyos	16B/5
gürüldi	şā’iķa	ḡiriv	ivrodi	16B/8-9
ḡabbü’l leziz	ḡabbü’-z-zülem	bīhu’l-leziz	‘abdülleziz	42A/11
ḡāce	faḡih	üstād	ḡespoti	42B/4
hafta	üsbü’	hafta	evdomaḡa	17B/10-11
ḡala	ḡāletü	ḡāher-māder	çi manas aḡerfi	25A/13
ḡancer	ḡancer	ḡişne	ḡaçaro	32A/11
ḡārüb	ḡarnüb	ḡarnüb	iķsilo kerato	40A/5
havuc	curze	gevrüz	pastenaḡla	40B/6
herdem bahar	ḡayyü’l-‘ālem	hemişe zinde	istaşori	42B/2

hırsız	sārik	düz d	iķleftiz	20A/3
hırsızlamak	serikatü	düz d̄iden	iķlema	12A/8-9
hıyār	ķissā'ü	hıyār	aķuri	42B/1
ħurmā	temrū	ħurmā	tatalo	39B/8
ħurmā koroĝı	büsrü	ĝüre-i ħurmā	aķoriĝa tu ħurma	42A/4
ırmak	nehr	cüy	poťamos	18B/9
ısıcaķ	ħārr	germā	zesta	16B/14-15
ıřirmaķ	'ađđü	geziden	đaķama	12B/5
ışlatmak	belelü	ter kerden	ivrema	12B/9-10
ışmarlamak	tavşiye	sepāriř	paragelya	13B/11-12
		kerden		
ib	ħabl	resen	iskini	19B/5
ib	ħablü	resen	iskini	32B/8
ibne	me'bün	muħannes	yivedizmenos	26A/9
ibriķ	ibriķ	āb-riz	ibriki	37B/9
ic yaĝı	şahmü	piyeh	iķsiki	38B/3
icerü girmek	đuhülü	derün	yazma	8B/2
		āmeden		
içmek	şürbü	nüşiden	ipşoma	7A/3-4
iĝ	maĝzel	dük	ardāķyi	39A/9
igne	ibratü	süzen	velona	39A/7
iĝne	ibretü	süzen	velona	32A/10
iki	işneyn	dü	iğyo	59A/16-17
iki biñ	elfān elfeyn	dü-hezār	iğyo şilyades	60B/3-4
iki yüz	mi'etān	dü-şad	eđyaķosa	60A/12-13
iki yüz biñ	mi'etān elf	dü-sād-hezār	iğyo eķatostes	61A/3
			şilyades	
ikindü namāzı	řalāti'l-'aşr	namāz-ı	isperna	18A/3
		pesin		
imām	imām	imām	papas	42B/7
inanmak	tařdıķu	bāver kerden	pistema	13B/6-7
indürmek	inzālü	füru-āverden	ķatevasya	12A/3
iniş	cedr	neşib	şiniş	19A/5
inmek	nuzülü	füru-āmeden	ķatevazma	12A/2
ipek	ħarir	gez	metaķsi	39A/10
iplik	ħaytu	rişte	iķlosti	39A/12
irin	ķayħ	rīm	obyos	24A/7
iş işlemek	'amelü	kā[r] kerden	đulema	7A/6-7
işitmek	semā'u	şeniden	iĝrikima	14A/6
işitmek	semā'u	şeniden	aĝzikima	7A/4-5
işkence	'azāb	zaħmet	işkencema	17B/9-10
iyilik	ħayr	niki	ķalosini	29A/1
iz	eser	pey	patimaşya	18B/10
ka'be otluĝı	iřħir	kāh-ı mekkī	to ka'be to ħorto	41B/10
ka'uķ	ķalensüve	berťala	ķa'uki	29B/8
ķaba	ĝaliz	sitebr	paşi	27B/11
ķabak	ķar'u	kedü	ķolokiřa	40B/4

kaḅkaçaḅ	evānī	bāridān	isḅo teliko	38B/8
kaḅlubaga	sūlahfa	seng-püş	koḅoca eşlona	34B/5
kaḅlubaga	sūlahfā	seng-püş	koḅoca	20B/7
kaçmak	herbü	girihten	fevga	8B/10
kaçıcı	fārru	giriżān	fuḅas	29B/3
kaftān	kaḅā	kaḅā	kaftani	30A/12
kāḅıd	kirtās	kāḅıd	harti	31A/5
ka'le gözedici	muḅāfiz	dizdār	kaḅmandaris	20A/4
kaalay	raşaş	erziz	kaalayi	21A/9
kaalbur	girbāl	girbāl	kaoskino	37A/10
kaalem	kaalem	hāme	pena	31A/6
kaalemtrāş	sikkīnū'l kaalem	hāme-tirāş	yeñodoro	31A/11
kaalkan	derfe	siper	kaalkani	31B/7
kaalmaq	kiyāmu	berḅāsten	siḅoma	7A/2
kaalublamak	leffu	neverdiden	diroma	13A/6-7
kaamiş	kaşbü	nāy	kaalami	40A/6
kaan	dem	hūn	ema	24A/4
kaanat	cenāḅ	per	ifteruḅa	35B/7
kaanbur	aḅdeb	güj-puş	kaaburis	25B/10
kaandil	kaandil	çerāḅ	liḅnos	38B/12
kaapaḅ	ḅitā'ü	ser-puş	kaapaki	37B/11
kaapamak	ḅalku	der-besten	isfalizma	12A/6
kaaplan	nemir	peleng	teryo fakido to	33B/9
kaapu	bābü	der	porta	36A/8
kaapucı	bevvāb	derbān	portaris	43A/14
kaar	selc	berf	şoni	16B/10-11
kaara	esved	siyāḅ	mavro	30B/11
kaara sac	şa'rü'l-esved	müy-i siyah	mavro mali	22B/2
kaaranfil	kaaranfil	kaaranfil	ivyola	41A/12
kaaranlık	cemi' zulmet	tārik	isḅo tidi	17A/16
kaarı	mer'atü	zen	yineka	24B/6
kaarın	baḅn	şikem	kilya	23A/5
kaarındaş	aḅ	birāder	aḅerfos	25A/4
kaariş	şibrü	be-dest	pişami	24B/1
kaarın büyük	kebirü'l-baḅn	büzürg-şikem	kiliḅas	25B/13
kaarpüz	biḅtiḅu'l-aḅdar	ḅarbüze	aḅura	41A/3
kaartal	nesrü	dāl	kaanavo	35B/13
kaasıḅ	'āne	zehān	to falo epo kaato	23B/5
kaaşnı	ḅaltit	engürd	aşkorḅolazaro	42A/13
kaaşāb	cezzār	kaaşāb	makilyaris	43A/7
kaaş	ḅāciḅ	ebrü	ifroḅi	21B/8
kaasıḅ	mil'aḅa	ālet-i ḅorden	kautali	37B/13
kaasımaq	ḅakkü	ḅāriden	iḅsizma	14A/1-2
kaatı	kaavi	saḅt	ḅinato	29A/12
kaatik	idām	nān-ḅoriş	artisa	38B/10
kaatır	baḅal	ester	mulari	33A/1

ķavuk	mešāne	ābdān	tu ķatrolu topos	23B/9
ķāvun	bitīḥu'l-ašfer	ħarbūze	peponi	40B/1
ķayın ana	ūmmū'z-zevce	zen-māderī	pešera	25B/3
ķayın ata	ebu'z-zevce	zen-peder	pešeros	25B/2
ķaynamaķ	ġaleyānū	cūšiden	ivrazma	12A/7-8
ķaz	baṭṭu	baṭ	šina	35B/5
ķazzās	ġazzāz	ġazzāz	ķazazis	43A/2
keçi	ma'zi	büz	'aġsa	33A/11
keci	ķiṭṭu	gürbe	ķaṭi	33B/4
kelepek	ferāše	pervāne	ipsithari	36A/4
keler	ḍabū	sūsmār	ķoli savra	34A/1
kemān çekici	ķavvās	kemān-keš	ṭo ḍoķsaro mastoras	43A/9
kemik	'azm	üstühān	ķoķalo	24A/2
kenār	ħāfa	kerān	aķra	26B/9
kene	ķurād	šüpüş-i cāniver	madakas	34B/2
kepce	miġref	kef-gir	kevgiri	37B/12
kepek	nuḥāletū	sebūs	pitara	38B/1
keriz	ķanātūn	kārīz	kerizi	19B/7
kesek	meder	külüh	volakas	18B/2
keser	ķādūm	tīše	iskeparni	32A/8
kesmek	ķaṭ'u	būrīden	ķoma	8B/8
kestāne	šāhibellūṭ	kestāne	ķastano	40B/12
ķılıc	seyf	šimšir	ispaši	31B/5
ķılıççı	seyyāf	šimšir-sāz	ṭo spayošomasetoras	43A/8
ķın	ķırāb	niyām	fīķari	31B/6
ķırķ	erba'ūn	çel	saranda	60A/7-8
ķırķ biñ	erba'ūn elf	çel-hezār	peñinda šilyades	60B/15
ķırlanġic	ħuṭṭāf	perestū	šilidoni	35B/15
ķırmızı	aħmerü	sürḥ	ķoķino	30B/9
ķırmızı gül	verdū'l-aħmeru	gül-i sürḥ	ķoķino rodo	41B/1
ķırmızı mūm	šem'ü'l-aħmer	mūm-ı sürḥ	ķoķino keri	31B/3
ķırmızı toprak	türāb'ül aħmar	ħak-ı sürḥ	ķoķino ħoma	20A/11
ķısa	ķašir	kūteh	ķodos	26B/6
ķışrak	ħicr	mādiyān	forağa	32B/12
ķış	šitā	zemistān	šimonas	17A/8
ķız	bintū	duħter	siġatera	24B/11
ķız ķarındaş	uħt	ħāher	aḍerfi	25A/5
ķız oġlan	bākire	dūšize	ķopelya	24B/12
ķilid	ķuful	ķilid	iķliḍoña	36B/7
ķimyon	kemmūn	zire	ķimono	41B/3
ķiriş	veter	zih	to ḍoķsaryo apenoña	31B/9
ķirpi	ķunfuz	ħār-puş	ķaçoşiro	34B/7
ķirpik	ħüdbü	müjġān	e matoklāḍo	21B/10

koça	zevc	şevher	adras	24B/7
koçakarı	‘acüz	p̄ire-zen	iğra	25A/1
koçaman	şeyh	p̄ir	yeros	25A/2
koğa	delve	dül	vazva	19B/4
koqlamak	şemmü	büyiden	mirizma	13A/7-8
koçmak	netnü	kendiden	ivromizma	15A/14
kol	zirā‘	bāzū	biraco	22B/10
kolay	müheyyin	āsān	efkola	28A/7
koltuq	ibṭ	beğal	apaskali	23A/3
komak	vaz‘u	nihāden	varma	14A/9-10
konak	dār	serāy	kaçada katika	36A/10
korak	cebān	tersān	fovicari	
korçmak	havfü	tersiden	foves	8A/9-10
koruq	hişrim	güre	aqoriða	39B/10
kotarmak	ğarfü	ta‘ām bikāse nihāden	ketoma	10B/3
koçun	ğanem	miş	içriyos	33A/3
koz	cevzü	güz	karidi	40A/1
köfter	milben	küfter	moşto	40B/2
kök	āşlü	bih	riza	41B/8
köpek	kelbü	seg	iskilo	34B/9
köpri	cisr	pül	yofiri	18B/6
kör	‘amā	nā-bīnā	istiravos	25B/7
körük	minfāḥ	dem	koruki	32A/9
köşk	kaşru	kürh	koşki	36B/3
kötülük	şerru	bedī	kaşosini	29A/2
köy	kaşye	dih	horyo	20A/5
köylü	felāḥ	dihkān	horyatis	20A/6
kulak	üzünü	güş	afti	21B/7
kulluk	şalātün	namāz	iproskinisi	18A/1
kum	remel	riğ	amuca	18B/1
kumāş	metā‘	kālā	metaksopani	29B/6
kurbağa	daḫādi‘	gük	vardaços	20B/6
kurbağa	difda‘	gük	vardaços	34B/12
kürd	zi‘bü	gürg	likos	33B/11
kurşun	raşāşu‘l-esved	üsrüb	molivi	21A/11
qurt böcek	dūd	kirm	mamuni	34B/3
qurtarmak	taḫliş	rehāniden	içsemismata	13A/5-6
quru	cāff	huşk	içsero	19B/12
quru	nāşif	huşk	içsera	27A/6
quru peynir	cübñü‘l-‘atik	penir-i huşk	palyo tiri	35A/10
quru üzüm	zebīb	müviz	istafida	39B/6
kuş	ṭayru	murg	puli	35A/13
kuşak	hiżām	kemer	zoni	30A/3
kuçruklu	ḫā‘nü	güsfeñd-i	urağatos içriyos	33B/1
koçun		dünbālī		

ķuyruklu yıldız	necm-i müzenneb	aħter-i dūnbālī	urağa to astiro	18A/7
ķuyu	bi'r	cāh	piğaydı	18B/5
ķuyumcu	đayi'	zerger	iħroskos	42B/9
ķuzğun	ğurāb	zāğ	ķoraķas	35B/9
ķuzı	ħarūf	berre	arnaki	33B/2
kūb	cubbū	ħum	pişari	38A/7
kūçük	şagīr	kih	miço	26B/4
kül	ramād	ħākister	aşo	17A/3-4
kül	remād	ħākister	aşo	37B/3
külħan	kānūn	tūn	kulħani	37A/14
küpcük	dennū's-şagīr	pestū	peşaraki	38A/2
kürek	mikzāf	māşe-i keşti	efkari	20B/14
kürk	fervū	pūstīn	ğuna	30B/3
laħana	kürnüb	kirneb	iķrino	41A/1
leblebi	mücevher	leblebī	leblebya	39A/5
legen	taştı	taş	leyeni	37B/8
limon	leymūn	līmūn	lemoni	41A/11
mīl	mirved	mīl	mili	38A/8
maħal	mekān	cāy	ţopos	18A/13
maħalle	maħalle	kūy	yitoña	19A/6
maķara	bekeretü	maķara	maķaras	21A/4
maķaş	mikrāş	gāz	ipsalıdı	31B/1
mantar	kem'āt	dīve	manitis	40A/7
marul	ħass	kāhū	maruli	40B/15
marya	ğanem el-ünşā	mīş-i māde	ibrovatina	33A/4
maya	ħamire	māye	ibrozimi	38B/4
maymūn	ķirdü	kebī	maymu	34A/2
meme	sedy	pistān	vizi	23A/7
mender	ţarrāħa	ķālīn	medari	36B/9
menekşe	benefşe	benefşe	menekşes	42A/6
merdiven	süllem	nerdübān	işķala	36B/2
mersin	ās	müder	mertya	41A/6
mıstar	mıştār	mıştār	mıştari	31A/12
mu'temed kişi	emin	üstüvār	pistiķos	16A/10-11
mūm	şem'u	mūm	keri	37B/15
mundār	necsü	mürdār	voromezmeno	28B/2
mühre	mışķaletü	vālārene	muhres	31A/7
mühürlemek	ħatem	mühür-zeden	vuloma	31A/9
mülħiyye	mulūħiyye	mülūħiyye	mulħiyye	41A/2
mürekkeb	ħibrü	mürekkeb	melani	31B/2
nāln	ķabķāb	na'leyn	naliña	30A/7
nar	rummān	enār	roğdı	39B/2
nar cicegi	culnār	ğül-nāre	roğdı vaşo	42A/10
ne	mā	çe	ida	47B/4
nergis	nercis	nergis	amiriķolale	42A/5
noħüd	ħumşu	noħüd	rovişi	39A/4

od	nār	āteş	fosya	17A/1
od	nār	āteş	fotyā	37B/1
odun	ḥaṭab	hīme	iḫsila	38B/11
oduncı	ḥaṭṭāb	hey-me-keş	iḫsilaras	43A/5
oğlak	cedyü	büzçe	rifi	33B/3
oğul	ibn	püser	yos	24B/10
oğ	şāb	tīr	sa'ita	31B/10
oğlağı	āletü'r-riḳāḳ	vārdān	sa'itah	38B/9
oğumak	ḳırā'atü	ḥānden	idyavazma	6B/9
omuz	kitif	düş	nomo	22B/9
on	'aşer	deh	deka	59B/3-4
on altı	sitte 'aşer	şānzedeḥ	dekaḳse	59B/8
on beş	ḥamse 'aşer	pençideḥ	dekaḳpede	59B/7-8
on biñ	'aşretü' ālāf	deh-hezār	deka şilyades	60B/12
on bir	eḥade 'aşer	yāzdeḥ	edeḳa	59B/4
on dört	erba'a 'aşer	çārideḥ	dekaḳtesera	59B/6-7
on iki	išnā 'aşer	düvānzdeḥ	dodeka	59B/5
on sekiz	semāniye 'aşer	hejdeḥ	deka[alokto	59B/10
on tokuz	tis'a 'aşer	nevāzdeḥ	deḳanya	59B/11
on üç	selāşe 'aşer	sīzedeḥ	deḳatriya	59B/5-6
on yedi	seb'a 'aşer	heftdeḥ	deḳefta	59B/9
on yüz biñ	'aşerete mi'e elf	deh-şad- hezār	deka eḳatostes şilyades	61A/13-14
orağ kuşu	ziz	cerde	çiciḳa	35B/4
orospu	ḳahbe	rūspi	putana	26A/8
orta	vasaṭ	miyān	mesi	26B/8
oruc	şavm	rūze	nistya	17B/16-17
ot	'uşb	giyāḥ	ḥorto	41B/4
ot	'uşub	giyāḥ	ḥortova	19A/14
otlak	mer'ā	çerā-gāḥ	osḳara	19A/7
oturacak yer	maḳ'ad	nişesten-gāḥ	ḳaşosya	23A/11
oturmak	ḳu'üdü	nişesten	ḳaşizma	7A/1-2
otuz	selāşün	sī	itriyanda	60A/6-7
otuz biñ	selāşün elf	sī-hezār	tiryanda şilyades	60B/14
ovmak	delkü	māliden	itrima	14A/7
oynamak	l'ubü	bāzi kerden	pezma	13B/10-11
öksürmek	sü'ālü	sürfe kerden	vişima	12B/1
öldürmek	imāte	mīrāniden	usḳotoma	12B/11-12
ölmek	mevtü	mürden	aposamos	12B/10-11
ölü	meyyit	mürde	apo şamenos	27B/13
öñ	emām	pīş	opros	19A/2
öñ	ḳibel	pīş	obros	28A/5
öpmek	taḳbīlü	püse dāden	filima	12B/7-8
ördek	ivezz	murg-āb	paçipa	35B/6
örgü	ḳafire	müy-i tāfte	ipleḳsuda	22B/1
örnek	şeklü	nümüne	mostira	31A/1
örs	'alāt	sindān	amoni	32A/2

örtmek	setrū	pūṣīden	iskebazma	8A/12
örülmüş sac	şa‘rū’l-maḍfūr	merḡūl	iplemeno mali	22A/12
öte gün	ḡable’l ems	perīr	oproḡtes	17A/10-11
öte günki gün evvel	ḡable emsü’l-ems	piş-perīr	edpiroḡtes	17A/11-12
öyle namāzı	şalāti’z-zuhr	namāz-ı pīşīn	mesmeryo iproskinisi	18A/2
paḡır	nūhās	mis	paḡiri	21A/8
papadya	uḡḡuvān	ḡāv-çeşm	papadya	41B/13
parmak	işba‘	engüşt	ḡaḡtili	22A/10
parmak	işba‘	engüşt	ḡaḡtili	23A/1
pars	fehḡü	yüz	arḡalos	34B/11
pāyvend	şikāl	sigāl	to ḡitmato ṭopodyodema	32B/5
pāzār irtesi	isneyn	dū-şenbe	deftera	17B/13-14
pazı	selaḡ	pāzī	şofḡula	41A/5
pek az	eḡallü	kem-ter	pola liḡo	28A/12
pek büyük	ekber	mihter	pola meḡalos	28A/1
pek cücük	aşḡar	kihter	pola miços	28A/2
pek karanlık	zulmetü’l şedīde	tārik-i saḡt	pisa işḡotiḡi	17A/17
pek ḡocaman	şeyhu’l-fānī	pīr-i fertüt	yeros ḡaḡares	25A/3
pek yüksek	erfa‘	bālāter	pola ipsila	19A/1
pek ziyāde	ezyed	biş-ter	periso	28A/11
pekmez	dibsü	düşāb	petmezi	38B/6
peltek	elsaḡ	teng-zebān	ṭiravlos	26A/5
pencere	ṭāḡa	derīce	paraşiri	36B/4
perde	settāre	perde	perdes	36B/13
perde çekiçi	ḡācib	perde-keş	aftafitis to perde	43B/1
perşenbe	ḡamīs	penc-şenbe	pefti	17B/16
pestil	ḡamerü’l-din	pestīl	pestili	40A/16
peynir	cübñü	penīr	ṭiri	35A/5
peynir mayası	infeḡa	māye-i penīr	aḡastera	35A/9
pezevenk	mu‘arrez	dellāle	rufyanos	26A/7
piñar	‘ayn	çeşme	nero iḡleḡa	18B/8
pire	burgūt	kek	ipsilo	34A/12
pirinc	şebe	şebeh	pirococ	21A/12
piştov	bunduḡiyyetü’ş-şāḡīr	zetbāne-i kih	piştola	31B/12
pişürmek	ṭabḡu	puḡten	ipsima	10B/2
puşt	ḡulāmü’l-mu‘ṭī	ḡīz	ḡamimeno ḡopeli	26A/10
pürgüz	‘āmil	renc-ber	burguz	42B/14
ramazān	şehr-i şıyām	māh-ı rüze	ramazani	17B/6
rāzyāne	etrāzyāc	rāziyāne	marāşa	40B/8
renk	levñü	reng	rengi	30B/8
rüzḡār	rīḡ	bāde	anemoz	17A/4-5
rüyā	rü’yā	ḡāb	oniro	37A/2

sā'at	sā'atü	sā'at	ora	30A/13
şabāh namāzı	şalāti'l-fecir	namāz-ı bāmdād	to poto poroskinisi	18A/6
sac	şa'r	müy-i ser	mali	22A/11
şacmak	bezr	pāşiden	işkiropisa	11B/15-16
şağ	yemīn	rāst	deksiya	19A/9
şağ	şahiḥ	ten-dürüst	yerōs	28A/3
şağ el	yedi'l-yümnā	dest-i rāst	deksa şera	22B/12
şağır	eşamm	ker	kuḫos	25B/8
şağū şağmak	niyāhatü	müyiden	miroloyizma	14B/9-10
şakal	liḫye	rīş	yeni	22B/5
şakın	ālā	tā	pediksoğō	48A/1
şakinmak	ihtirāz	teḫarrüz kerden	pideksima	12B/14- 13A/1
şalı	şülüşā	se-şenbe	ḫiriti	17B/14-15
şalınmak	tebaḫtūr	ḫirāmiden	sizma	15B/3
şalkım	'unḫūd	ḫüşe	cabi	39B/11
sarıḫ	'imāmetü	destār	sariki	29B/7
şarmaşık	'aşeka	piçe[k]	kiso	41B/6
şarmusak	şüm	sir	işkorđo	41B/5
şaru	aşfer	zerd	kitrino	30B/14
şaru gül	verdū'l-aşferu	gül-i zerd	kitrino roğo	41B/2
şaru sac	şa'rü'l-aşfer	müy-i zerd	işsaşā mali	22B/4
şatmak	bey'u	fürühten	pulima	10A/7
şatun almak	şirā'u	ḫiriden	ağorazma	10A/8
şayağ	semen	rūğan-ı sāde	vuḫiro	35A/6
şayağ	semen	sāde-rūğan	vutiros	38A/12
şayı	'aded	şümār	metros	59A/15
şayılar	a'dād	şümāre-hā	metrima	59A/15-1
şaymak	'addü	şümürden	metrima	10B/5
şayru	marīzu	ḫaste	arostimenos	28A/4
sekiz	şemānī	heşt	oḫto	59B/2
sekiz biñ	şemāniye ālāf	heşt-hezār	oḫto şilyades	60B/10
sekiz yüz biñ	şemān mi'e elf	heşt-şad- hezār	oḫto eḫatostes şilyades	61A/10-11
sekizyüz		heşt-şad	oḫtoḫosya	60B/1-2
seksan	şemānün	heştād	oğdoında	60A/10-11
seksan biñ	seb'ün elf	heftād-hezār	oğdoyında şilyades	60B/17
semiz	semīn	ferbih	paşi	27A/1
semizot	baḫlatü'l ḫamḫāü	sebze-i ḫarbe	iğlistiriğa	40B/9
serce	'uşfür	güncişḫ	aspuroyitis	35B/10
serḫoş	sekrān	mest	meşizmenos	29A/10
sevmek	maḫabbete	mihr kerden	ağapima	13B/3-4
şıcmaq	nuḫūtu	rīden	şezma	12A/9-10
şıcramak	vüşüb	cesten	pidima	14A/12

şıçan	fāre	mūş	bondiķos	34A/8
şığır	baķar	gāv	voyi	33A/6
şığır yağı	semenü'l baķar	rūġan-ı gāv	voyno iķsiķo	35A/7
şığircık kuşu	zevzer	sār	zurzurıya	35B/14
şınamaķ	tecribetü	āzmüden	tırıma	15A/12
şırca	zücāc	āyene	yali	39A/6
şirtlan	đab'ü	keftār	o zo apo	33B/10
sidik	bevl	çemīn	ķatrulyo	22A/5
sik	zeker	kīr	ipsoli	24A/10
sikmek	mücāme'a	gāyīden	ġamıma	15B/4-5
siñek	'ankebüt	meges	miya	34A/10
siñek	zübāb	meges	miya	36A/1
siñir	'aşab	pey	nevro	24A/6
sinmek	hezm	güvārīden	ħonema	14A/5
sirke	ħallü	sirke	iķsidi	38B/7
sivrisinek	ba'ūda	peşşe	ķunupas	36A/3
siyāh camur	ħemā'	lāy	mavro pilos	19B/9
siyāh kömür	fahm	engüşt	mavro ķarvuno	17A/2-3
šo'uķ	berd	sermā	iķriyos	16B/16
şoġan	başal	piyāz	iķromıđu	40B/14
şoġulcān	ħarāṭīn	ħarāṭīn	ormıķas	22A/8
şol	şimāl	çep	zerva	19A/10
şol el	yedü'l-yüsrā	dest-i çep	zerva şera	22B/13
şoñ	'abdü	pes	istira	28A/6
soyundurmak	iṭfā'ü	etil rā küşten	izvıma	13B/12-13
söġüt ağacı	ħilāf	bīd	etya	39B/15
sökmek	sebt	düşnām dāden	atımoma	13A/3
söylemek	tekellümü	güften	milıma	7A/6
şu	mā'	āb	nero	18B/4
şu şıġır	cāmūs	gāv-miş	vuvali	33A/7
şūfī	zāhid	pārsā	ķaloyeros	42B/8
şulamak	siķāyetü	āb dāden	potizma	15A/8-9
susam	sümsüm	küncid	sisami	40B/10
susam yağı	şīrec	rūġan-ı küncid	susamo laço	38A/13
şüd sağmak	ħalbü	düşīden	armema	8B/7
sülük	'alaķ	điv-ce	evđela	34B/6
sümük	muḫāṭ	ħılım	miķsiya	22A/4
sünnetsiz	aķlaf	bī-ħatne	asunnetoftos	26A/4
süpürmek	kensü	rüften	peraserma	8B/6
sürçmek	zelak	laġziden	işķodama	14A/8-9
sürme	ismid	sürme	surmes	30B/4
sürme	kuḫlü	sürme	surmes	38A/6
sürmek	ṭardü	rānden	ziġoma	15A/7-8
süt	lebenü'l-ħaleb	şīr	ġala	35A/2
şişe	ķārūra	şişe	boça	37B/7

şalcam	liftü	şelgam	ğokili	40B/5
şamdān	meşma‘	şem‘dān	şamdani	38A/1
şeftālī	hūh	şeftālū	rodakino	39B/4
şeker	sükker	şeker	zaḥari	40B/3
şeytān	şeytān	dīv	demonas	16B/4
şiddetli rūzgār	‘āşif	rūzigār-ı saht	anemiki	17A/5-6
şimşek	berk	bahtev	istirafiti	16B/9-10
şişmek	teverrüm	āmāsiden	pirizma	14A/3-4
tā’ife	şārī	kār-dār-ı keştī	ķaravitis	21A/3
tağ	cebel	kūh	vuni	18A/15
tağdaki duman	ḍabāb	her	işkodofla	18A/8-9
tahta biti	baḳḳ	şüpüş-i çüb	ķoryos	34A/13
talak	taḥal	siperz	isplina	23B/10
taamlamak	teķātūr	çekiden	istazma	14B/4-5
tamu	cehennem	dūzaḥ	pisa	17B/8-9
tāne	ḥabbetü	dāne	ķoki	40A/12
tañrı	allāh	ḥudā	seus	16A/8
taþmak	‘ubūdiyyetü	perestiden	iproskinizma	15A/9-10
tār	ḍīku	teng	isteno	28B/12
tarak	müşt	şāne	iķteni	30B/6
tarla	mezra‘atü	keşt-zār	ḥorafı	20A/8
tartıcı	vezzān	sencide	ķabanistis	43A/10
taru	duḥnü	erzen	keḥri	39A/3
taş	ḥacer	seng	petra	19A/11
taşak	ḥuşye	ḥāye	arşidi	24A/9
taşdan kemer	tāk	tāk	ķamari	18B/7
taşra çıkmak	ḥurücü	birün āmeden	ivyema	8B/3
tatlu deñiz	bahrü’l-māliḥ	deryāy-ı şirīn	ğilikes yalos	20B/4
tatlu şu	‘azb	āb-ı şirīn	iğliki nero	19B/8
tatmak	taḥsinü	germ kerden	dikimazma	13A/10
tatmak	zevķu	çeşiden	ḍikmazma	13A/9
tava	tācin	tābe	tiğani	37A/13
tavşan	erneb	ḥar-güş	lağos	34A/4
tavuk	dücāce	mākiyān	ornişa	35B/2
tāy	mühre	gere	pulari	32B/13
tayanmak	itikā’	tekye zeden	ķopizma	13B/9
tāze	ruḥab	ter	iḥloro	19B/13
tāze	tārī	ter	iḍrosero	27A/7
tāze ağac	şecer	dıraḥt	ḍedro	19B/1
tāze balık	semekü’t-tārī	māhī-i tāze	iḥloro ipsari	20B/10
tāze dal	ğuşnü	nihāl	ivlasto	41A/10
tāze peynir	cübnü’t-tārī	penir-i tāze	iḥloro tiri	35A/11
tāze üzüm	‘ineb	engür	istafili	39B/5
temel	esās	pāy-best	temelyo	36A/12

tencere	teñcere	diġ-i misin	teceri çeġali	37B/10
ter/der	'araġ	hoj	iġoros	24A/1
terazi	mizān	terāzū	zigara	43A/11
tere yaġı	zebd	meske	ġala to lağı	35A/8
testere	minşār	dest-ere	saraġa	32A/7
teyze	'ammetü	hāher-peder	ağerfi tu kiru	25B/1
tıraş eylemek	halku	sütürden	ifsirizma	14B/13-14
tırnaġ	zufr	nā-hün	anişi	22B/14
tilki	sa'leb	rübā	alopo	34A/3
toğ	midfe'ü	güy-i na're-zen	poparda	31B/13
toğrak	türāb	hāk	homa	18A/12
toğrak bardaġı	kulletü't-turāb	kūze-i hāk	konenos	38A/4
toğuk	ka'b	pejül	astıraġlo	23B/7
toġan	saġar	bāz	yeraki	35B/8
toġrı söyleyici	şādık	rāst-gū	alisinis	28B/7
toğum	bezrü	toğm	isporo	40A/11
toğ	şeb'an	sir	hortazmenos	27B/10
toğsan	tis'un	neved	eneñinda	60A/11-12
toğsan biñ	tis'un elf	neved-hezār	eneñinda şilyades	61A/1
toğuz	tis'a	noh	eña	59B/2-3
toğzyüz	tis'a mi'e	nüh-şad	eñaġosa	60B/2-3
toldurmaġ	imlā	pür kerden	yemizma	13A/2
tolu	bered	tegerg	koġosali	16B/11
ton	serāvıl	şālvār	ġarca	30A/1
toğuz	hinzir	hük	şiros	33B/12
toğal	'arec	leng	ġuġos	25B/11
toğşurlan böceġi	hunfus	kirm-i tizi-künende	iġlaso papadya	34B/4
toğ	katām	gerd	paspali	19B/11
turb	fiel	turub	rapani	40B/13
turfanda	bāküre	nev-bāve	ibrotofanis tiġvo	39B/7
turna ġuşı	kürkiyy	küleng	ġartal	35B/12
turunc	nārenc	turenc	neraci	40A/15
tutmaġ	ağzū	giriften	ipşazma	10A/6
tütya	tütya	devā'-i çeşm	tutya	38A/9
tuz	milh	nemek	alaġı	37A/7
tuzlu balık	semekü'l mālih	māhi temkin	alaġizmeno ipsari	20B/9
tüfenk	bunduġiyye	zabāne	arġobozi	32A/6
tükürük	büzāġ	hadū	salyo	22A/3
tülbend	şāş	dül-bend	tulbenti	29B/5
tütün	duhān	dūd	ġapnos	37B/2
uca	hecebe	sürvüt	to ġolo tu na blayi	23B/1
uçur	niketü	şālvār-bend	ivraġo zoni	30A/2
ucmaġ	ţayarānü	periden	petazma	12A/10-11
ucuz	raġiş	erzān	iftino	27B/4

uçmak	cennet	behişt	paradisu	17B/8
ulağ	kāşid	peyk	çağona	16A/14
ulaşmak	vuşülü	peyvesten	izmima	15A/13
ulu	‘azim	mih	megalo	26B/3
un	daķik	ārd	alevri	38A/11
uncı	ṭahān	ārdger	milonas	42B/11
unutmak	nisyānū	ferāmūş kerden	iķseḥama	11B/14
urmak	ḍarbū	zeden	varizma	8B/9
ustura	mūs	sütüre	iķsirafı	32A/12
utanmak	ḥayā	şermiden	idrepoma	11B/13
utanmak	istiḥyā	şermiden	idropi	15A/3
uyan	licām	ligām	ḥalinari	32B/7
uyanık	müteyakķız	bīdār	iķsipkinos	29A/8
uyanıklık	istikāz	bīdār	iķsipnima	37A/1
uyku	nevmü	ḥāb	ipno	36B/15
uyluk	faḥdü	rān	to imero iyapo panopade	23B/2
uyuyıcı	nā’im	ḥusbende	kimizmenos	29A/9
uzak	ba’id	dūr	alargo	18B/11
uzak	ba’id	dūr	alargo	27A/10
uzun	ṭavil	dırāz	maķri	26B/5
üc	selāse	se	tiriya	59A/17
üc biñ	selāsete- ālāf	se-hezār	tiris şilyades	60B/5
ücyüz biñ	selāş mi’e elf	se-şad-hezār	tiris eķatostes şilyades	61A/4-5
ücyüz	selāse mi’e	se-şad	etrakosya	60A/13-14
üfürmek	nefḥu	demiden	fanisizma	15A/2
ülker yıldızı	şüreyyā	pervine	pilya	16B/8
üsküre	sükürce	kāse-i ḥākī	ķupi	37B/6
üst	fevķ	zeber	apo pano	18B/13
üveyi kız	rebibe	duḥter-zen	biroğoni	25A/10
üveyi oğul	rebīb	püser-zen	piroğonos	25A/9
üzengi	rikābü	rikāb	işkalat aloğo	32B/3
velāyet	ḥişn	diz	ḥora	20A/2
virmek	i’ṭā’u	dāden	ḍozma	8B/11
yaban keçisi	teys	reng	eğri’ eğa	34B/13
yaban şoğanı	işķil	beyāz destī	askeleṭor	41B/11
yabancı	ğarīb	bīgāne	iķsenobatiz	29A/3
yağmur	maṭar	bārān	ivroşi	16B/12
yaka	cānib	sū	ipade	20A/13
yağa	ceybü	giribān	yaķas	30B/2
yaķın	ķarīb	nezdik	ķoda	18B/12
yaķın	ķarīb	nezdik	ķonda	27A/11
yalan	ķizbü	durüg	ipsomaṭa	27A/13
yalancı	kāzib	durüg-güy	ipsomatarris	28B/8

yan	canib	pehlū	ipade to ҡormeño	23A/10
yan yaşdıǵı	mürettebü'l-cenbü	bālīn-i pehlū	to ҡopizmo prose kefaladı	37A/4
yañak	ħadd	ruħ	māǵulo	21B/13
yanmak	ħarāka	sūhten	ķayma	37B/5
yanmak	ħarķu	sūhten	ķayima	8B/1
yaprak	varak	berg	filo	39B/13
yapu	binā	kār-gīr	ıktiryo	20A/9
yapu yapmak	binā	binā kerden	ıktizma	12B/12-13
yapucı	bennā'ü	binā-sāz	ıktistis	42B/12
yār	şāhib	dūst	filos	28B/4
yarın	ġaden	ferdā	şaşa	17A/9
yarmak	şakķu	şikāften	işkizma	14B/7
yatsu namāzı	şalāti'l-işā	namāz-ı ħuften	to pacı poroskinisi	18A/5
yavaş yel	ruħā	rūzigār-ı nerm	siġanos anemos	17A/6
yay	ķavs	kemān	doķsari	31B/8
yaya	rācil	piyāde	pezos	27A/9
yaz	rebī'	bahār	ķalokeri	17A/7-8
yazmak	ketb	nevišten	iġrama	31A/10
yazmak	kitābetü	nüvişden	iġrama	6B/10
yedi	seb'a	heft	efta	59B/1-2
yedi biñ	seb'a ālāf	heft-hezār	efta şilyades	60B/9
yedi yüz biñ	seb'a mi'e elf	heft-şad-hezār	efta eķatostes şilyades	61A/9-10
yediyüz	semāniye mi'e	heft-şad	eftaķosya	60A/16-60B/1
yelken	şirā'	bād-bān	ķaravyopani	20B/15
yemek	eklü	ħorden	fao'ma	7A/3
yemenī bābūc	şarmetü	na'len-i sürħ	yemeña pabuca	30A/8
yemiş	fākihetü	mīve	puriko	39A/14
yemişler	fevākih	mīve-hā	burika	39A/15
yeñ	kümme	āsitiñ	mañika	29B/10
yengec	seretān	ħār-çeng	ķavros	20B/8
yeñi	cedīd	nev	kenuryo	28B/6
yeni ay	ġurre	māh-ı nev	kenuryo feķari	17B/1
yer	arzu	zemīn	iys	18A/11
yerinde durucı	ķārru	pāydār	afogos	29B/2
yeşil	aħdar	sebz	pirasino	30B/13
yeşil erik	berķūķ	sebz-ālū	iprasiki bornela	39B/16
yeşil keler	ħirbā'ü	kerbāsū	pirasino ķoli savra	36A/5
yetmiş	seb'ün	heftād	evdominda	60A/9-10
yeyni	ħafīf	sebuk	elafro	26B/13
yıkamak	ġaslü	şüsten	iplima	10B/4
yıkayıcı	ġassāl	şüyende	iplistirs	43A/4

yıkmaq	hedm	ħarāb kerden	ħalazma	12B/13-14
yıl	sene	sāl	iħronos	17A/13
yılan	ħayye	mār	ofis	34A/6
yılan balığı	semekü'l-ħayye	mār-māhī	aşeli	20B/11
yıldız	necm	sitāre	astiro	16B/7
yırtıcı ħayvān	seb'ü	ded	iķsekisariko zo	33B/7
yırtmaq	ħırķu	deriden	iķseskizma	12A/12-13
yigirmi	'iŗrūn	bīst	iķosi	59B/12
yigirmi altı	sitte ve 'iŗrūn	bīst şeş	iķosi eķse	60A/2-3
yigirmi beş	ħamse ve 'iŗrūn	bīst penc	iķosi penda	60A/1-2
yigirmi biñ	'iŗrūn elf	bīst-hezār	iķosi şilyaǵes	60B/13
yigirmi bir	eħadūn ve iŗrūn	bīst yek	iķosi ena	59B/12-13
yigirmi dokuz	tis'a ve 'iŗrūn	bīst nüh	iķosi eña	60A/5-6
yigirmi dört	erba'a ve 'iŗrūn	bīst çār	iķosi tesera	59B/15- 60A/1
yigirmi iki	işna ve 'iŗrūn	bīst dü	iķosi idyo	59B/13-14
yigirmi sekiz	semāniye ve 'iŗrūn	bīst heşt	iķosi oķto	60A/4-5
yigirmi üç	selāse ve 'iŗrūn	bīst se	iķosi iŗriya	59B/14-15
yigirmi yedi	seb'a ve 'iŗrūn	bīst heft	iķosi ehta	60A/3-4
yigit	kimiyyü	dil-āver	palıķari	43B/2
yiğit	şücā'	dilir	palıķari	29A/11
yitürmek	fiķdānū	güm kerden	ħaima	13A/13-14
yoğun	ħaşin	dürüş	ħodro	27A/3
yoğurmaq	ta'cīn	sirişten	zimoma	10B/1
yoğurt	lebenü'z-zā'ib	māst	ya'urti	35A/3
yohsul	faķir	gedā	iftohos	29A/7
yokuş	'akabe	ferāz	rizoma	19A/4
yol	tarıķ	rāh	istirāta	18A/14
yol gösterici	delil	reh-nümā	maşitis	16A/12-13
yol kesici	ķāt'ül tarıķ	reh-zen	iķleftis	20A/1
yorgan	milħāfe	ten-püş-ħābe	paploma	36B/10
yufķa	raķıķ	teng	ipsilo	27A/4
yular	miķved	efsār	yulari	32B/6
yumurta	beydatü	toħm-ı murğ	avgo	40B/7
yumuşak	nā'im	nerm	apalo	27A/5
yutmaq	bel'u	fūru-bürden	ķatapşoma	12A/5
yuvarlanmaq	tadaħrucu	ğaltiden	curlizma	15A/1
yüksek	'alī	bülend	ipsila	26B/10
yüksek	refi'	bālā	ipsila	18B/15
yürek	ķalb	dil	ķardia	23B/12
yüz	mi'e	şad	eķato	60A/12
yüz	veche	rüy	muri	22B/8
yüz biñ	mi'e elf	şad-hezār	eķato şilyaǵes	61A/2
yüz yaşdığı	miħadde	bālīn rüy	ipros kefaladı	36B/11
yüzmek	sibāhatü	şināveriden	ķolibizma	15A/10-11

yüzük	hâtem	engüşterī	dağtilidi	30B/5
zâc	tîl	zâk	lulaki	31A/2
zengîn	ğanī	tüvân-ger	pulusyos	29A/6
zerdâlû	mişmişü'l-aşğar	tâlânek	veriğoko	39B/9
zerdâlû ağacı	şeceretü'l mişmiş	dıraht-ı tâlânek	veriğoka	39B/12
zeyt yağı	dehnü'z-zeytün	rûğan-ı zeyt	elyo laço	38B/2
zirih	dir'u	zirih	sidereño ruho	32B/2
zincir	silsileti	zincir	alisiğa	30B/1

8.4. Yunanca İşlevsel Sözlük Dizini

Yunanca	Arapça	Farsça	Türkçe	Dizin
	hinzil	kebist	ebücehil karpuzı	42A/14
	hişân	esb	at	32B/11
'abdülleziz	habbü'-z-zülem	bîhu'l-leziz̄	habbü'l leziz̄	42A/11
'ağsa	ma'zi	büz	keçi	33A/11
acıkanos	haddād	āhenger	demürce	42B/10
ağerfi	uht	hāher	kız karındaş	25A/5
ağerfi tu kiru	'ammetü	hāher-peder	teyze	25B/1
ağerfos	ağ	birāder	karındaş	25A/4
ağodi	sinnü	dendān	diş	22A/2
adras	zevc	şevher	koça	24B/7
adroyino	zevceyn	cift	cift	24B/8
afogos	kārru	pāydār	yerinde durucu	29B/2
aftafitis to perde	hācib	perde-keş	perde çekiçi	43B/1
afti	üzünü	güş	kulağ	21B/7
afyoni	āfyün	şir-i köknār	afyon	42A/3
ağapima	mağabbete	mihr kerden	sevmek	13B/3-4
ağastera	infeha	māye-i penir̄	peynir mayası	35A/9
ağıroyo keparisi	ebhel	serv-i kühī	ardıc ağacı	41B/9
ağorazma	şirā'u	hıriden	şatun almağ	10A/8
ağrimuca	cerād	melağ	cekirge	34B/1
ağzikima	semā'u	şeniden	işitmek	7A/4-5
ağamno	za'if	süst	gevşek	29B/1
ağiri	iştabl	āhūr	ağır	36B/1
ağasi	şevketü	hār	diken	40A/9
ağona	mirfāk	vārīn	dirsek	24A/13
ağorida	hişrim	ğüre	koruğ	39B/10
ağorida tu hurma	büsrü	ğüre-i hurmā	hurmā kuruğı	42A/4
ağra	hāfa	kerān	kenār	26B/9
ağrağ urano	ufğ	kenār-ı āsümān	gök kenarı	16B/3
ağrivo	ğālī	girān	bahalı	27B/3
ağura	bittihu'l-ağdar	ğarbüze	karpuz	41A/3

ağuri	ķissā'ü	hıyār	hıyār	42B/1
alaçi	milh	nemek	tuz	37A/7
alaçizmeno ipsari	semekü'l mâlih	mâhî temkin	tuşlu balık	20B/9
alargo	ba'id	dür	uzak	18B/11
alargo	ba'id	dür	uzak	27A/10
alevri	daķik	ard	un	38A/11
alisida	silsileti	zincir	zincir	30B/1
alishinos	şadık	râst-gü	toğrı söyleyici	28B/7
alopo	sa'leb	rübâ	tilki	34A/3
amirikolale	nercis	nergis	nergis	42A/5
amoni	'alât	sindân	örs	32A/2
amuca	remel	rîg	ķum	18B/1
anemiki	'aşif	rüzigâr-ı saht	şiddetli rüzgâr	17A/5-6
anemoz	rîh	bâde	rüzgâr	17A/4-5
angelos	melek	sürüş	ferişte	16A/14-15
anişi	zufr	nâ-hün	tırnak	22B/14
apader fetos	ferd	taş	ergen	24B/9
apalo	nâ'im	nerm	yumuşak	27A/5
apano ķozmos	dünyâ	in cihân	bu dünyâ	17B/3-4
apaskali	ibt	beğal	ķoltuk	23A/3
apidi	kümmeşre	emrüd	armüd	39B/3
apo ķaço	taht	zir	aşığı	18B/14
apo pano	fevk	zeber	üst	18B/13
apo samenos	meyyit	mürde	ölu	27B/13
aposamos	mevtü	mürden	ölmek	12B/10-11
ardakyi	mağzel	dük	iğ	39A/9
arizma	buţü'u	direngiden	eğlenmek	14A/2-3
arķalos	fehdu	yüz	pars	34B/11
arķobozi	bundukiyye	zabţane	tüfenk	32A/6
arķuda	düb	hırs	ayu	34B/8
armema	halbü	düşiden	şüd sağmak	8B/7
arnaki	haruf	berre	ķuzı	33B/2
arostimenos	marizu	haste	şayru	28A/4
arşidi	huşye	haye	taşak	24A/9
artisa	idâm	nân-horiş	ķatik	38B/10
asimi	fidda	şim	gümüş	21A/7
asirneki ega	teys	büz-i ner	erkek keçi	33A/12
askano	zillü	säye	gölge	17B/5
askeleţor	iskil	beyâz desti	yaban şoğanı	41B/11
askimo	manzarü'l-ķabiğ	bed-rüy	cirkin yüz	27B/8
askordolazaro	ħaltit	engürd	ķaşnı	42A/13
aşo	ramâd	ħakister	kül	17A/3-4
aşo	remâd	ħakister	kül	37B/3
aspera murna	tütü'l-hulvü	tüt-ı sefid	beyâz tatlı dut	42A/8
aspirilada	felak	sepide-dem	dam yeri	16B/1-2

aspiro hōma	türāb‘ül abyad	hak-ı sefīd	beyāz toprak	20A/12
aspiro mali	ša‘rū’l-ebyaz	mūy-i sefīd	beyāz sac	22B/3
aspro	ebyaz	sipīd	beyāz	30B/12
aspuroyitis	‘uṣfūr	günciṣk	serce	35B/10
asrinço voyi	sevr	gāv-i ner	erkek şığır	33A/9
aşropos	insān	merdüm	ādem	24B/3
astirağlo	ka‘b	pejül	tobuk	23B/7
astiro	necm	sitāre	yıldız	16B/7
asunnetoftos	aqlaf	bī-hatne	sünnetsiz	26A/4
aşeli	semekü’l-hayye	mār-māhī	yılan balığı	20B/11
aşili	şefe	leb	dudağ	22A/1
aşiya	şıdķu	rāst	gerçek	27A/12
atimoma	sebt	düşnām dāden	sökmek	13A/3
avgo	beydatü	tohm-ı murğ	yumurta	40B/7
avipsi piroya	cild	post	deri	24A/3
ayrani	lebenü’l- maḥzūz	düğ	ayran	35A/4
barba	‘ammü	birāder-peder	‘amuca	25A/12
bardaki	ķulletü	kūze	bardağ	38A/3
beti	şadr	sīne	göğüs	23A/4
biraco	zirā‘	bāzū	ķol	22B/10
biroğoni	rebībe	duḥter-zen	üveyi kız	25A/10
boça	ķārūra	şīşe	şīşe	37B/7
bondikōs	fāre	mūş	şıçan	34A/8
bornela	iccāşa	ālū	erik	39B/14
boyacis	şabbāğ	reng-zen	boyacı	43A/1
burğuz	‘āmil	renc-ber	pürgüz	42B/14
buriķa	fevākih	mīve-hā	yemişler	39A/15
cabi	‘unkūd	hūşe	şalkım	39B/11
cadiri	haymetü	çere	cadır	38A/5
canbazis	behlevān	cān-bāz	cān oynadıcı	43A/3
ciceki	zehratü	şüküfe	cicek	41A/7
civaz	zi’bağ	sīm-āb	cıva	21A/10
curlizma	tadahrucu	ğaltīden	yuvarlanmak	15A/1
çaķona	ķāşid	peyk	ulağ	16A/14
çi manas ağerfi	hāletü	hāher-māder	hala	25A/13
çi manas ağerfos	hāl	hāl	da’ī	25A/11
çiciķa	zīz	cerde	orağ ķuşı	35B/4
çikali	ķıdr	rīg	çölmek	37A/12
çikeras to luri	ķavsü ķuzah	serir	‘alā’im-i semā	16B/13-14
çizmeddes	cūrmağ	cizme	çizme	30A/11
çuli	cullü	çül	çul	32B/9
đafni	ğārü	dihşemt	defne	42A/12
đaķama	‘ağdü	geziden	ışırmağ	12B/5
đakriyo	dem‘u	eşķ	göz yaşı	24A/8

dağtila	ibhām	engüşt-i sütürg	baş parmak	23A/2
dağtili	işba‘	engüşt	parmak	22A/10
dağtili	işba‘	engüşt	parmak	23A/1
dağtilidi	hātem	engüşteri	yüzük	30B/5
daşkalos	tilmiz	şāgird	çırāğ	42B/6
dedro	şecer	dıraht	tāze ağac	19B/1
dedro	şecerü	dıraht	ağac	40A/13
deftera	işneyn	dü-şenbe	pāzār irtesi	17B/13-14
değ[a]oğto	semāniye ‘aşer	hejdeh	on sekiz	59B/10
değa	‘aşer	deh	on	59B/3-4
değa ekatostes şilyades	‘aşerete mi’e elf	deh-şad- hezār	on yüz biñ	61A/13-14
değa şilyades	‘aşretü’ ālāf	deh-hezār	on biñ	60B/12
değakse	sitte ‘aşer	şānzedehe	on altı	59B/8
değanya	tis’a ‘aşer	nevāzdeh	on tokuz	59B/11
değapede	hamse ‘aşer	pençideh	on beş	59B/7-8
değatesera	erba’a ‘aşer	çārideh	on dört	59B/6-7
değatriya	selāse ‘aşer	sizedeh	on üç	59B/5-6
değefta	seb’a ‘aşer	heftdeh	on yedi	59B/9
değsa şera	yedi’l-yümnā	dest-i rāst	sağ el	22B/12
değsiya	yemin	rāst	sağ	19A/9
dema	rabtu	besten	bağlamak	8B/4
demonas	şeytān	dīv	şeytān	16B/4
despoti	faķih	üstād	hāce	42B/4
deti	kule	pūte	depe	19B/15
dikimazma	tahsinü	germ kerden	tatmak	13A/10
dikmazma	zevku	çeşiden	tatmak	13A/9
diloma	leffu	neverdiden	kalublamak	13A/6-7
dima	lebs	pūşiden	giymek	13B/4-5
dinato	ķavi	saht	ķatı	29A/12
dişkolo	şa‘bü	düşvār	güc	28A/8
diyma ipva	nażaru	diden	görmek	7A/5-6
dodeğa	işnā ‘aşer	düvānzdeh	on iki	59B/5
doksari	ķavs	kemān	yay	31B/8
doma	saķfü	bām	dam	36B/5
dozma	i‘tā’u	dāden	virme	8B/11
dülema	‘amelü	kā[r] kerden	iş işlemek	7A/6-7
e mati	‘ayn	çeşm	göz	21B/9
e matoklado	hüdbü	müjgān	kirpik	21B/10
eci	sāķ	sāķ	baķ	23B/4
edeğa	eħade ‘aşer	yāzdeh	on bir	59B/4
edero	muşrān	rūde	bağırsaķ	23B/8
edpiroķtes	ķable emsü’l- ems	piş-perir	öte günki gün evvel	17A/11-12
edrosola	nedā	jāle	çi	18A/8
edyāķosa	mi’etān	dü-şad	iki yüz	60A/12-13

efkari	mikzāf	māşe-i keştī	kürek	20B/14
efkola	müheyin	āsān	kolay	28A/7
efta	seb‘a	heft	yedi	59B/1-2
efta eķatostes şilyades	seb‘a mi‘e elf	heft-şad- hezār	yedi yüz biñ	61A/9-10
efta şilyades	seb‘a ālāf	heft-hezār	yedi biñ	60B/9
eftaķosya	semāniye mi‘e	heft-şad	yediyüz	60A/16- 60B/1
eğri‘ eĝa	teys	reng	yaban keçisi	34B/13
eķato	mi‘e	şad	yüz	60A/12
eķato şilyades	mi‘e elf	şad-hezār	yüz biñ	61A/2
eķsakosa	sitte mi‘e	şeş-şad	altı yüz	60A/16
eķse	sitte	şeş	altı	59B/1
eķse eķatostes şilyades	sitte mi‘e elf	şeş-şad-hezār	altı yüz biñ	61A/7-8
eķse şilyades	sitte ālāf	şeş-hezār	altı biñ	60B/8
eķsinda	sittün	şeşt	altmış	60A/9
eķsinda şilyades	sittün elf	şeşt-hezār	altmış biñ	60B/16
elafro	hāfif	sebük	yeyni	26B/13
elya	hāl	hāl	beñ	21B/12
elyo laço	dehnü‘z-zeytün	rūĝan-ı zeyt	zeyt yaĝı	38B/2
ema	dem	hün	ķan	24A/4
ena	vāhid	yek	bir	59A/16
eña	tis‘a	noh	toķuz	59B/2-3
eña ķoses şilyades	tis‘a ālāf	nüh-hezār	doķuz biñ	60B/11
eñaķosa	tis‘a mi‘e	nüh-şad	toķuz yüz	60B/2-3
eñaķoses şil[y]ades	tis‘a mi‘e elf	nüh-şad- hezār	doķuz yüz biñ	61A/11-12
eneñinda	tis‘ün	neved	toķsan	60A/11-12
eneñinda şilyades	tis‘ün elf	neved-hezār	toķsan biñ	61A/1
erĝa	mesā	şām	aķşām	17A/15
erĝastirĝaris	baķķāl	baķķāl	baķķāl	43A/13
etraķosya	selase mi‘e	se-şad	üç yüz	60A/13-14
etya	hīlāf	bīd	söĝüt aĝacı	39B/15
evđela	‘alaķ	dīv-ce	sülük	34B/6
evđomađa	üsbü‘	hafta	hafta	17B/10-11
evđominda	seb‘ün	heftād	yetmiş	60A/9-10
fanisizma	nefhu	demiden	üfürmek	15A/2
fao‘ma	eķlü	horden	yemek	7A/3
feķari	ķamer	māh	ay	16B/6
feneri	fānūs	fānūs	fener	37B/14
ferma	ityānü	āverden	getürmek	6B/12
fevĝa	herbü	ĝirihten	ķacmaķ	8B/10
fīķari	ķırāb	niyām	ķın	31B/6
filima	taķbīlü	püse dāden	öpmeķ	12B/7-8
filo	varaķ	berg	yapraķ	39B/13

filos	şāhib	dūst	yār	28B/4
findiki	bunduḡ	findīḡ	findīḡ	40A/2
fitema	ġarsü	nişānden	dikmek	15A/6-7
forada	hicr	mādiyān	kışrak	32B/12
fos	nūr	rūşenāyī	aydınlık	17A/7
fosya	nār	āteş	od	17A/1
fotya	nār	āteş	od	37B/1
foves	havfü	tersiden	korḡmak	8A/9-10
fovicari	cebān	tersān	korḡak	
fugas	fārru	girizān	kaçıcı	29B/3
ġala	lebenü'l-ḡaleb	şīr	süt	35A/2
ġala to laḡi	zebd	meske	tere yaġı	35A/8
ġamima	mücāme'a	ġāyiden	sikmek	15B/4-5
ġamimeno ḡopeli	ġulāmü'l-mu'tī	ḡīz	puşt	26A/10
ġaydaros	ḡimār	ḡar	eşek	33A/5
ġayerma	'avdü	gerdiden	dönmek	13B/8
ġilikes yalos	bahrü'l-māliḡ	deryāy-ı şīrin	tatlu deñiz	20B/4
ġokili	liftü	şelġam	şalcam	40B/5
ġonaḡo	rükbe	zānū	diz	23B/3
ġuna	fervü	püstīn	kürk	30B/3
ḡaḡaro	ḡancer	dişne	ḡancer	32A/11
ḡaima	fiḡdānū	ġüm kerden	yitürmek	13A/13-14
ḡalazma	hedm	ḡarāb kerden	yıḡmak	12B/13-14
ḡalinari	licām	ligām	uyan	32B/7
ḡamila	esfel	pest	alçaḡ	26B/11
ḡamurizma	tesāvüb	esā kerden	esnemek	13B/14
ḡarizma	hibetü	baḡşiden	baġışlamak	14B/12-13
ḡarti	ḡirtās	kāġıd	kāġıd	31A/5
ḡavli	ḡavş	pīş-serāy	avlu	36A/13
ḡodro	ḡaşin	dürüş	yoġun	27A/3
ḡohlaki	ḡaşā	senglāḡ	çaḡıl taşı	19A/12
ḡoli	mirāre	zehre	'öd	23B/11
ḡoma	türāb	ḡāk	ḡobrāk	18A/12
ḡonema	hezm	ġüvāriden	sinmek	14A/5
ḡora	ḡişn	diz	velāyet	20A/2
ḡorafı	mezra'atü	keşt-zār	tarla	20A/8
ḡorosāḡi	zeheb	zer	altun	21A/6
ḡortazmenos	şeb'an	sīr	ḡoḡ	27B/10
ḡorto	'uşb	ġiyāḡ	ot	41B/4
ḡortova	'uşub	ġiyāḡ	ot	19A/14
ḡoryatis	felāḡ	dihkān	köylü	20A/6
ḡoryo	ḡarye	dih	köy	20A/5
ibriki	ibriḡ	āb-riz	ibriḡ	37B/9
ibrotofanis tiḡvo	bāküre	nev-bāve	turfanda	39B/7
ibrovatina	ġanem el-ünsā	miş-i māde	marya	33A/4
ibrozimi	ḡamīre	māye	maya	38B/4

ida	mā	çe	ne	47B/4
iğoros	‘arak	hoy	ter/der	24A/1
iğrepoma	hayā	şermiden	utanmağ	11B/13
iğreto	müstaķim	hem-vāre	dostoğrı	19A/8
iğropi	istihyā	şermiden	utanmağ	15A/3
iğrosero	tarī	ter	tāze	27A/7
iđyaķoñares	sā’il	hāhēnde	dilenci	26A/11
iğyalme	intiḥābü	güziden	evitlemek	13B/1
iğyavazma	kırā’atü	hānden	oğumak	6B/9
iğyo	işneyn	dü	iki	59A/16-17
iğyo eķatostes şilyades	mi’etān elf	dü-sād-hezār	iki yüz biñ	61A/3
iğyo şilyades	elfān elfeyn	dü-hezār	iki biñ	60B/3-4
ifkarmizma	‘itās	‘atşe kerden	akşırmaq	12B/2
ifroği	hācib	ebrū	kaş	21B/8
ifsirizma	halķu	sütürden	tıraş eylemek	14B/13-14
ifteruğa	cenāh	per	kanat	35B/7
iftino	raḥiş	erzān	ucuz	27B/4
iftisara	münḥal	māşü	elek	37A/11
iftoḥos	faķir	gedā	yohsul	29A/7
iğligorya	‘acele	züd kerden	cabuk itmek	13B/15-14A/1
iğliķaniso	ānisūn	toḥm-ı rāziyāne	anason	42A/1
iğliki nero	‘azb	āb-ı şirīn	tatlu şu	19B/8
iğlistiriğa	baķlatü’l ḥamķāü	sebze-i ķarbe	semizot	40B/9
iğnostikōs	‘āķilü	ḥiredmend	‘aķıllı	29A/4
iğra	‘acūz	pīre-zen	ķocaķarı	25A/1
iğrafi	mektüb	nāme	biti	31A/8
iğrama	ketb	nevişten	yazmağ	31A/10
iğrama	kitābetü	nüvişden	yazmağ	6B/10
iğrikima	semā’u	şeniden	işitmek	14A/6
iḥloro	ruṭab	ter	tāze	19B/13
iḥloro ipsari	semekü’t-tarī	māhi-i tāze	tāze balıķ	20B/10
iḥloro şiri	cübnü’t-tarī	penir-i tāze	tāze peynir	35A/11
iḥronos	sene	sāl	yıl	17A/13
iḥrosķos	đayi’	zeger	ķuyumcu	42B/9
iķlaso papadya	ḥunfus	kirm-i tizi-künende	toşhurlan böceği	34B/4
iķlayma	bükā’ü	girye kerden	ağlamak	12B/4
iķleftis	ķāt’ül tariķ	reh-zen	yol kesici	20A/1
iķleftiz	sāriķ	düzd	ḥırsız	20A/3
iķlema	seriķatü	düzdiğden	ḥırsızlamak	12A/8-9
iķliđi	miftāh	kilid	anaḥtar	36B/8
iķliđoñā	ķuful	kilid	kilid	36B/7
iķlima	kerm	rez	aşma	40A/4

iklosti	haytu	rişte	iplik	39A/12
iklozma	ğazelü	risten	eğirmek	14A/13
iknisarizma	intiḥālū	dişten	elemek	14B/3
ikosi	‘iṣrūn	bīst	yigirmi	59B/12
ikosi ehta	seb‘a ve ‘iṣrūn	bīst heft	yigirmi yedi	60A/3-4
ikosi ekse	sitte ve ‘iṣrūn	bīst şeş	yigirmi altı	60A/2-3
ikosi ena	eḥadūn ve iṣrūn	bīst yek	yigirmi bir	59B/12-13
ikosi eña	tis‘a ve ‘iṣrūn	bīst nüh	yigirmi dokuz	60A/5-6
ikosi idyo	iṣna ve ‘iṣrūn	bīst dü	yigirmi iki	59B/13-14
ikosi itriya	selase ve ‘iṣrūn	bīst se	yigirmi üç	59B/14-15
ikosi okto	semāniye ve ‘iṣrūn	bīst heşt	yigirmi sekiz	60A/4-5
ikosi penda	ḥamse ve ‘iṣrūn	bīst penc	yigirmi beş	60A/1-2
ikosi şilyades	‘iṣrūn elf	bīst-hezār	yigirmi biñ	60B/13
ikosi tesera	erba‘a ve ‘iṣrūn	bīst çār	yigirmi dört	59B/15-60A/1
ikremazma	ta‘līk	āviḥten	aşmak	15A/5
ikrino	kürnüb	kirneb	laḥana	41A/1
ikrisyari	şa‘īr	cev	arpa	38B/14
ikriyas	lahm	gūşt	et	24A/5
ikriyos	berd	sermā	şo‘uq	16B/16
ikriyos	ḡanem	mīş	koyn	33A/3
ikromiḍu	başal	piyāz	şoğan	40B/14
iksasa mali	şa‘rū’l-āşfer	müy-i zerd	şaru sac	22B/4
iksefitroma	nebtü	rişten	bitmek	14B/1-2
ikşeḡama	nisyānū	ferāmūş kerden	unutmak	11B/14
ikşeḡorizma	iftirāku	cüdāyiden	ayrılmak	14B/10-11
iksekisariko zo	seb‘ü	ded	yırtıcı ḥayvān	33B/7
iksemismata	taḥlīş	rehāniden	kırtarmak	13A/5-6
iksenobatiz	ḡarīb	bīgāne	yabancı	29A/3
iksera	nāşif	ḥuşk	ķuru	27A/6
iksero	cāff	ḥuşk	ķuru	19B/12
ikseskizma	ḥırķu	deriden	yırtmak	12A/12-13
iksiḍi	ḥallü	sirke	sirke	38B/7
iksiki	şahmü	piyeh	ic yağı	38B/3
iksila	ḥatab	hīme	odun	38B/11
iksilaras	ḥattāb	hey-me-keş	oduncı	43A/5
iksilo kerato	ḥarnüb	ḥarnüb	ḥārüb	40A/5
iksilofas	mibredü’l-ḥaşeb	çüb-sāy	ağac eğesi	32A/5
iksipkinos	müteyaķķız	bīdār	uyanıķ	29A/8
iksipnima	istikāz	bīdār	uyanıķlıķ	37A/1
iksirafi	mūs	sütüre	ustura	32A/12
iksizma	ḥakkü	ḥārīden	ķaşımak	14A/1-2
ikteni	müş	şāne	ķarak	30B/6
iktiryoy	binā	kār-gīr	yapu	20A/9

iktistis	bennā'ü	binā-sāz	yapucu	42B/12
iktizma	binā	binā kerden	yapu yapmak	12B/12-13
ilyos	şems	āfītāb	güneş	16B/5
imñazma	şebih	mānisten	benzemek	14A/10-11
ipade	cānib	sū	yaka	20A/13
ipade to ķormeño	canib	pehlū	yan	23A/10
iplaṭi	vāsi'u	ferāh	geñiş	28B/11
ipleksuda	ḍafire	mūy-i tāfte	örgü	22B/1
iplemeno mali	şa'rū'l-maḍfūr	merġül	örülmüş sac	22A/12
iplima	ġaslū	şüsten	yıkamak	10B/4
iplistirs	ġassāl	şüyende	yıkayıcı	43A/4
ipnima	hanūķu	huffe kerden	boġmak	12A/13-14
ipnima	şalbū	ber-dār kerden	boġmak	12B/8-9
ipno	nevmü	hāb	uyku	36B/15
iprasiki bornela	berķūk	sebz-ālū	yeşil erik	39B/16
ipros kefaladı	miḥadde	bālīn rūy	yüz yaşdığı	36B/11
iproskinisi	şalātün	namāz	ķulluķ	18A/1
iproskinizma	'ubūdiyyetü	perestiden	ṭapmak	15A/9-10
ipsalıdı	mıkrāş	ġāz	maķaş	31B/1
ipsari	semek	māhī	balık	20B/5
ipsila	'alī	bülend	yüksek	26B/10
ipsila	refī'	bālā	yüksek	18B/15
ipsilo	burgūt	kek	pire	34A/12
ipsilo	raķīķ	teng	yufķa	27A/4
ipsima	ṭabḥu	puḥten	pişürmek	10B/2
ipsira	ķamle	şüpüş	bit	34A/11
ipsithari	ferāşe	pervāne	kelepek	36A/4
ipsoli	zeker	kīr	sik	24A/10
ipsomata	kizbü	durūġ	yalan	27A/13
ipsomataris	kāzib	durūġ-gūy	yalancı	28B/8
ipsomi	ḥubz	nān	eķmek	37A/6
ipşazma	aḥzū	giriften	ṭutmak	10A/6
ipşoma	şürbü	nūşiden	içmek	7A/3-4
isfalizma	ġalku	der-besten	ķapamak	12A/6
işkadili	fülke	ġarbā-seng	aġrışak	39A/8
işkala	süllem	nerdübān	merdiven	36B/2
işkalat aloġo	rikābü	rikāb	üzengi	32B/3
işkato	ġā'iṭ	kümīn	boķ	22A/6
iskebazma	setrū	pūşiden	örtmek	8A/12
iskeparni	ķādüm	tīşe	keser	32A/8
iskilo	kelbü	seg	köpek	34B/9
iskini	ḥabl	resen	ib	19B/5
iskini	ḥablū	resen	ib	32B/8
işkiropisa	bezr	pāşiden	şacmak	11B/15-16
işķo teliko	evānī	bāridān	ķabķacaķ	38B/8
işķo ṭıdı	cemi' zulmet	tārik	ķaranlık	17A/16

ışkodama	zelak	lağziden	sürçmek	14A/8-9
ışkodofla	đabāb	her	tağdaki duman	18A/8-9
ışkordo	sūm	sīr	şarmusak	41B/5
ışkoṭi	kebd	şüş	ciger	23B/13
ışpasi	seyf	şimşir	kılıc	31B/5
ışperna	şalāti'l-'aşr	namāz-1 pesin	ikindü namāzı	18A/3
ışpiti	beyt	hāne	ev	36A/9
ışplina	taḥal	siperz	talak	23B/10
ışporo	bezrū	toḥm	tohum	40A/11
ıştafida	zebīb	müviz	ķuru üzüm	39B/6
ıştafili	'ineb	engūr	tāze üzüm	39B/5
ıştari	ķamḥu	gendüm	buğday	38B/13
ıştaşori	ḥayyü'l-'ālem	hemişe zinde	herdem bahar	42B/2
ıştazma	teķātur	çekiden	taamlamak	14B/4-5
ışteno	điku	teng	tar	28B/12
ışteroma	firāş	cāme-ḥāb	döşek	37A/3
ıştira	'abdü	pes	şoñ	28A/6
ıştirafiti	berķ	baḥtev	şimşek	16B/9-10
ıştirata	tarik	rāh	yol	18A/14
ıştiravos	'amā	nā-binā	kör	25B/7
ıştolima	zeynü	ārāsten	bezemek	14B/8
ıştoma	fem	dehān	ağız	21B/14
ıştrima	ķitil	tāften	bükmek	13B/2
ışimā	terahḥümü	baḥşüden	esirgemek	15A/4
ışkencema	'azāb	zaḥmet	ışkence	17B/9-10
ışkizma	şakķu	şikāften	yarmak	14B/7
ıştrava	'amūd	sütün	direk	36B/6
ışrezos ķozolos	aḥmaķu	med-hüş	delü	29A/5
ıştrima	delkü	māliden	ovmak	14A/7
ıştrima	sukbü	süften	delmek	15B/2
ıştriyanda	şelaşün	sī	otuz	60A/6-7
ışgarmenos	ḥāric	birün-āyende	cıkıcı	27B/2
ışvlasto	fer'	şāḥ	dal	19B/2
ışvlasto	fer'u	şāḥ	dal	40A/14
ışvlasto	ğusnü	nihāl	tāze dal	41A/10
ışvraķo zoni	niketü	şalvār-bend	uçkur	30A/2
ışvrazma	ğaleyānü	cüşiden	ķaynamak	12A/7-8
ışvrema	belelü	ter kerden	ışlatmak	12B/9-10
ışvrema	vicdānü	yāften	bulmak	13A/12-13
ışvrima	meci'ü	āmeden	gelmek	6B/11-12
ışvrodı	şā'ika	ğiriv	ğürüldi	16B/8-9
ışvromizma	netnü	kendiden	ķoķmak	15A/14
ışvroşı	maṭar	bārān	yağmur	16B/12
ışvyema	ḥurücü	birün āmeden	taşra çıķmak	8B/3

ivyola	ķaranfīl	ķaranfīl	ķaranfīl	41A/12
iys	arzu	zemīn	yer	18A/11
izmima	vuşūlü	peyvesten	ulaşmak	15A/13
izviġa	felek	ħarc	ķıkrık	16A/16-17
izvima	itfā'ü	etil rā küşten	soyundurmak	13B/12-13
ķa'uki	ķalensüve	bertala	ķa'uķ	29B/8
ķabanistis	vezzān	sencide	ķartıcı	43A/10
ķaburis	aħdeb	güj-puş	ķanbur	25B/10
ķaçoşiro	ķunfuz	ħār-puş	kirpi	34B/7
ķaçula	hirretü	gürbe-i māde	dişi kedi	33B/5
ķadoni		güşe	bucaķ	36A/7
ķafas	ķafā'ü	ħire	eñse	21B/5
ķaftani	ķabā	ķabā	ķaftān	30A/12
ķaķo	ķabiħ	zişt	cirkin	27B/6
ķaķosini	şerru	bedī	kötülük	29A/2
ķalamari	miħbere	devāt	divīt	31A/4
ķalami	ķaşbü	nāy	ķamiş	40A/6
ķalayi	raşāş	erziz	ķalay	21A/9
ķalkani	derfe	siper	ķalkān	31B/7
ķalo	melih	nīk	eyü	27B/5
ķalokeri	rebi'	bahār	yaz	17A/7-8
ķalosini	ħayr	nīkī	iyilik	29A/1
ķaloyeros	zāhid	pārsā	şūfī	42B/8
ķamari	tāķ	tāķ	taşdan kemer	18B/7
ķamila	cemel	üştür	deve	33A/2
ķamilo puli	nü'āme	murġ-1 şütür	deve kuşı	35B/11
ķanavo	nesrü	dāl	ķartal	35B/13
ķapaki	ġitā'ü	ser-puş	ķapaķ	37B/11
ķapanizma	vezn	senciden	dartmaķ	13B/5-6
ķapnos	duħān	dūd	tütün	37B/2
ķaravi	sefine	keştī	gemi	20B/12
ķaravitis	şāri	kār-dār-1 keştī	tā'ife	21A/3
ķaravokiris	reisü's -sefine	keştībān	gemici	20B/13
ķaravyopani	şirā'	bād-bān	yelken	20B/15
ķaravyosidero	mersetü	lenger	gemü demüri	21A/2
ķarca	serāvīl	şālvar	ton	30A/1
ķarconi	cūrab	curāb	ķorāb	30A/10
ķardia	ķalb	dil	yürek	23B/12
ķarfi	mismār	miħ	civi	39A/11
ķaridi	cevzü	güz	ķoz	40A/1
ķartal	kürkiyy	küleng	turna kuşı	35B/12
ķaryaçalas	'aķreb	kej-düm	'aķreb	34A/7
ķasidi	aķra'	kel	başı tonsuz	25B/12
ķasizma	ķu'üdü	nişesten	oturmaķ	7A/1-2
ķaşosya	maķ'ad	nişesten-gāh	oturacaķ yer	23A/11
ķastano	şāhibellüt	kestāne	kestāne	40B/12

katapşoma	bel‘u	füru-bürden	yutmağ	12A/5
katevasya	inzālū	füru-āverden	indürmek	12A/3
katევazma	nuzülū	füru-āmeden	inmek	12A/2
kaṭi	kıṭṭu	gürbe	kedi	33B/4
katო ჳozmos	āḫiret	ān cihān	āḫiret	17B/4-5
kaṭofilo	‘atebe	āsītān	eşik	36A/11
katrulyo	bevl	çemīn	sidik	22A/5
qavalaris	fāris	süvār	aṭlu	27A/8
qavalikema	rukūb	ber-nişesten	binmek	14A/14
qavalikema	rukūbū	süvār şüden	binmek	11B/16- 12A/1
qavros	sereṭān	ḫār-çeng	yengec	20B/8
qayima	ḫarḫu	sūḫten	yanmağ	8B/1
qayma	ḫarāqa	sūḫten	yanmağ	37B/5
qazaḏa qatika	dār	serāy	qonaq	36A/10
qazazis	ğazzāz	ğazzāz	qazzās	43A/2
kefali	re‘s	ser	baş	21B/2
keḫri	duḫnū	erzen	ṭaru	39A/3
kenuryo	cedīd	nev	yeñi	28B/6
kenuryo feqari	ğurre	māh-ı nev	yeni ay	17B/1
keri	şem‘u	mūm	mūm	37B/15
kerizi	qanātūn	kārīz	keriz	19B/7
ketoma	ğarfū	ṭa‘ām bikāse nihāden	qotarmağ	10B/3
kevgiri	miğref	kef-ğir	kepce	37B/12
kiḏoni	sefercel	bih	ayva	40A/3
kiliḏas	kebirū‘l-baṭn	büzürg- şikem	qarnı büyük	25B/13
kilya	baṭn	şikem	qarın	23A/5
kimizmenos	nā‘īm	ḫusbende	uyuyıcı	29A/9
kimono	kemmūn	zīre	kimyon	41B/3
kiñirma	şayd	şikār kerden	av avlamak	13A/4
kiri	eb	peder	baba	25A/7
kiryaki	āḫad	yek-şenbe	bāzār günü	17B/13
kiso	‘aşeqa	pīçe[k]	şarmaşığ	41B/6
kitrino	aşfer	zerd	şaru	30B/14
kitrino roḏo	verdū‘l-aşferu	gül-i zerd	şaru gül	41B/2
qoda	qarīb	nezdik	yağın	18B/12
qodos	qaşir	kūteh	qışa	26B/6
qoqalo	‘azm	üstühān	kemik	24A/2
qoki	ḫabbetū	dāne	tāne	40A/12
qoqinaḏa çi niqtas	şafağ	sürḫ-i evvel-i şeb	āḫşām kızıllığı	16A/17- 16B/1
qokino	aḫmerū	sürḫ	qırmızı	30B/9
qokino ḫoma	türāb‘ül aḫmar	ḫak-ı sürḫ	qırmızı toprağ	20A/11
qokino keri	şem‘ü‘l-aḫmer	mūm-ı sürḫ	qırmızı mūm	31B/3
qokino roḏo	verdū‘l-aḫmeru	gül-i sürḫ	qırmızı gül	41B/1

ko̅koca	sūlahfā	seng-pūšt	qablubağa	20B/7
ko̅koca eşlona	sūlahfa	seng-pūšt	qablubağa	34B/5
ko̅koğo	nevāt	tohm-ı mīve	cekirdek	40A/10
ko̅kosali	bered	tegerg	tolu	16B/11
ko̅layina	qılāde	gerden-bend	boğazlıq	29B/12
ko̅li savra	dabū	sūsmār	keler	34A/1
ko̅libizma	sibāhatū	şināveriden	yüzmek	15A/10-11
ko̅lo	dübür	kün	göd	24A/12
ko̅lokısa	kar‘u	kedū	qabaq	40B/4
ko̅ma	qa‘u	būriden	kesmek	8B/8
ko̅motina	halā	hılā-çā	ayaq yolu	22A/7
ko̅nda	qarīb	nezdik	yaqın	27A/11
ko̅nenos	kulletū’t-turāb	kūze-i hāk	to̅brāq bardağı	38A/4
ko̅pelya	bākire	düşize	qız oğlan	24B/12
ko̅pizma	itikā’	tekye zeden	ta̅yanmaq	13B/9
ko̅raqas	ğurāb	zāğ	quzğun	35B/9
koruki	minfāh	dem	körük	32A/9
ko̅ryos	baqq	şüpüş-i çüb	tahta biti	34A/13
ko̅skino	ğirbāl	ğirbāl	qalbur	37A/10
ko̅şki	qaşru	kürh	köşk	36B/3
ku̅ços	‘arec	leng	topal	25B/11
ku̅fos	eşamm	ker	şagır	25B/8
ku̅ka	bākila’ü	cercer	baqlā	42A/2
ku̅ka	fül	tere	baqla	39A/1
ku̅kunari	bustūq	beste	fıstıq	40B/11
kulhāni	kānūn	tūn	külhan	37A/14
ku̅mandaris	muḥāfiz	dizdār	qal‘e gözedici	20A/4
ku̅nupas	ba‘ūda	peşşe	sivrisinek	36A/3
ku̅pi	sükürce	kāse-i ḥākī	üsküre	37B/6
ku̅tali	mil‘aqa	ālet-i ḥorden	qaşık	37B/13
ku̅telo	cebhe	pīşānī	alın	21B/4
ku̅zulos	mecnūn	med-hüş	deli	26A/3
labri	‘id	nevrüz	bayram	17B/7
lağos	erneb	ḥar-güş	ta̅vşan	34A/4
laço	vādī	kerīve	dere	19B/10
lami	ğazāl	āhū	ceyran	34B/10
leblebya	mücevher	leblebī	leblebi	39A/5
lemo	hulq	gelū	boğaz	22B/6
lemoni	leymūn	līmūn	limon	41A/11
leyeni	taştū	taşt	legen	37B/8
liğno	naḥif	lāgar	arıq	27A/2
liğo	qalīl	endek	az	28A/10
liğo	qalīl	endek	az	47B/16
liğto	nāqış	kem	eksik	28B/10
liğnos	qandīl	çerāğ	qandīl	38B/12
liğos	zi’bü	gürg	qürd	33B/11
lima	ḥallū	güşāden	çözmek	8B/5

lima	mibredü'l- haddād	sūhān	eğe	32A/4
lima	zevbü	güdāhten	erimek	14B/6
lodari	esed	şīr	arслан	33B/8
lulaki	tīl	zāk	zāc	31A/2
lupinos	türmüs	bağla-yı mısrī	delüce bağla	42A/7
madakas	qurād	şüpüş-i cāniver	kene	34B/2
māgulo	hadd	ruḥ	yañaq	21B/13
mağaras	bekeretü	mağara	mağara	21A/4
makilyaris	cezzār	kaşşāb	kaşşāb	43A/7
mağri	ṭavīl	dırāz	uzun	26B/5
mali	şa'r	müy-i ser	sac	22A/11
mamuni	dūd	kirm	qurt böcek	34B/3
mana	ümmü	māder	ana	25A/8
manara	nacaq	teber	balta	32A/1
mañika	kümme	āsītīn	yeñ	29B/10
manili	sivār	dest- ebrencen	bilezik	30A/5
manitis	kem'āt	dīve	mantar	40A/7
maranços	neccār	çüb-tırāş	dülger	42B/13
marasa	etrāzyāc	rāziyāne	rāzyāne	40B/8
maruli	ḥass	kāhū	marul	40B/15
maşitis	delīl	reh-nümā	yol gösterici	16A/12-13
maşitis	mu'allim	'ilm-āmūz	'ilim öğredici	42B/5
masizma	maza'u	ḥābīden	ceynemek	12A/4
maşeri	sikkīn	kārd	bıcaq	32B/1
mavro	esved	siyāh	qara	30B/11
mavro qarvuno	faḥm	engüş	siyāh kömür	17A/2-3
mavro mali	şa'rü'l-esved	müy-i siyah	qara sac	22B/2
mavro pilos	hemā'	lāy	siyāh camur	19B/9
mayeros	ṭabbāḥ	āşger	aşcı	43A/6
maymu	qırdü	kebī	maymün	34A/2
mazana	bādincān	bādingān	baṭlıcān	41A/4
medari	ṭarrāḥa	qālīn	mender	36B/9
meğali mana	ceddetü	büzürg- māder	büyük ana	25B/5
meğali petra	ḥacer-ül 'azim	seng-i büzürg	büyük taş	19A/13
meğalo	'azīm	mih	ulu	26B/3
meğalo	kebīr	büzürg	büyük	26B/2
meğalo ofis	su'bān	ejder	büyük yılan	34A/5
melaḥrino	esmerü	siyāh-çerde	buğday [t]eñlü	30B/10
melani	ḥibrü	müreккеb	müreккеb	31B/2
meli	'asel	engübīn	bal	38B/5

melisa	naḥl	zenbūr	arı	36A/2
menekşes	benefşe	benefşe	menekşe	42A/6
mera	yevm	rūz	gündüz	17A/13-14
mertya	ās	müder	mersin	41A/6
mesaniқта	nışfu'l leyl	nīm şeb	gice yarısı	17B/17- 18A/1
mesi	vasaṭ	miyān	orta	26B/8
meşizmenos	sekrān	mest	serhoş	29A/10
mesmeryo iproskinisi	şalāti'z-zuhr	namāz-ı pīşin	öyle namāzı	18A/2
mesti	ḥuf	mūze	edik	30A/4
metaksi	ḥarīr	gez	ipek	39A/10
metaksopani	metā'	kālā	kumāş	29B/6
metrima	'addü	şümürden	şaymak	10B/5
metrima	a'dād	şümāre-hā	şayılar	59A/15-1
metros	'aded	şümār	şayı	59A/15
miço	şağīr	kih	küçük	26B/4
miksiya	muḥāt	ḥılım	sümük	22A/4
mili	mirved	mīl	mīl	38A/8
milima	tekellümü	güften	söylemek	7A/6
milo	tüffāḥ	sīb	elma	39B/1
milonas	taḥān	ārdger	uncı	42B/11
milos	tāḥūn	āsiyāb	degirmen	37A/8
mirizma	şemmü	büyiden	koçlamak	13A/7-8
miroloyizma	niyāḥatü	müyiden	şāgu şağmak	14B/9-10
mıstari	mıstār	mıstār	mıstar	31A/12
miti	enf	bīnī	burun	21B/6
miya	'ankebüt	meges	siñek	34A/10
miya	zübāb	meges	siñek	36A/1
molivi	raşāşu'l-esved	üsüb	kurşun	21A/11
moskari	'icle	gāv-i kih	dana	33A/8
mostaki	şārib	bürüt	bıyık	22B/7
mostira	şeklü	nümüne	örnek	31A/1
moşto	milben	küfter	köfter	40B/2
muhres	mıškaletü	vālārene	mühre	31A/7
mulari	bağal	ester	kaçır	33A/1
mulḥiye	mulūḥiyye	mülūḥiyye	mülḥiyye	41A/2
muni	ferc	küs	am	24A/11
muri	veche	rüy	yüz	22B/8
murna	tüt	kızıl	dut	41B/7
musteḥanos	kebirü'ş-şārib	büzürg-bürüt	bıyığı büyük	26A/1
naliña	kaḇkaḇ	na'leyn	nālin	30A/7
nefi	sehāb	ebr	bulut	16B/13
neraci	nārenc	turenc	turunc	40A/15
nero	mā'	āb	şu	18B/4
nero iḳleğa	'ayn	çeşme	piñar	18B/8
nevro	'aşab	pey	siñir	24A/6

nifiça	‘irsetü	‘arūsek	gelincik	34A/9
niқта	leyl	şeb	gice	17A/14
nistya	şavm	rūze	oruc	17B/16-17
nomo	kitif	düş	omuz	22B/9
ñozma	‘ilmü	dāništen	bilmek	6B/8-9
o zo apo	đab‘ü	keftār	şırtlan	33B/10
obros	ķibel	pīş	öñ	28A/5
obyos	ķayh	rīm	irin	24A/7
ofalofali	sürre	nāfe	göbek	23A/8
ofis	hayye	mār	yılan	34A/6
oğdoında	semānün	heştād	seksan	60A/10-11
oğdoyında	seb‘ün elf	heftād-hezār	seksan biñ	60B/17
şilyades				
oқsina murna	tütü’ş-şamī	tüt-ı türş	ekşi dut	42A/9
oқto	semānī	heşt	sekiz	59B/2
oқto ekatostes	semān mi’e elf	heşt-şad-	sekiz yüz biñ	61A/10-11
şilyades		hezār		
oқto şilyades	semāniye ālāf	heşt-hezār	sekiz biñ	60B/10
oқtoқosya		heşt-şad	sekizyüz	60B/1-2
olepses	ems	dī	dün	17A/10
oli	cemī’	heme	bütün	47B/18-19
omñalo	dimāğ‘	müğz	beyin	21B/3
omorfo	hasen	hüb	dilber	27B/7
oniro	rü’yā	hāb	rüyā	37A/2
onoma	ism	nām	ād	16A/7
opiso	halef	pes	ard	19A/3
oproқtes	ķable’l ems	perīr	öte gün	17A/10-11
opros	emām	pīş	öñ	19A/2
opsarğas	leyletü’l-ems	düş	dün gice	17A/12-13
ora	sā‘atü	sā‘at	sā‘at	30A/13
orizma	emru	fermüden	buyurmak	6B/10-11
ormiқas	harātīn	harātīn	şogulcān	22A/8
ornişa	dücāce	mākiyān	tavuқ	35B/2
osқara	mer‘ā	çerā-gāh	otlaқ	19A/7
osros	‘adüvv	düşmen	düşmān	28B/3
pabuçi	sermüce	kefş	bābüc	30A/6
paçipa	ivezz	murğ-āb	ördek	35B/6
paқiri	nühās	mis	paқır	21A/8
palami	keff	kef	aya	22A/9
paliқari	kimiyü	dil-āver	yigit	43B/2
paliқari	şücā’	dilīr	yiğit	29A/11
palyo	‘atīķ	dirīne	eski	28B/5
palyo tiri	cübnü’l-‘atīķ	penīr-i huşk	ķuru peynir	35A/10
papadya	uқhuvān	gāv-çeşm	papadya	41B/13
papas	imām	imām	imām	42B/7
paploma	milhāfe	ten-püş-hābe	yorğan	36B/10
papuci	bābüc	pā-püş	bābüc	30A/9

papus	ceddü	niyā	büyük baba	25B/4
paradisu	cennet	behişt	uçmak	17B/8
paragelya	tavşiyeye	sepārış kerden	ışmarlamak	13B/11-12
paraşiri	ṭāqa	derīce	pencere	36B/4
paraski	cum‘a	āzīne	cum‘a	17B/11-12
pasपाली	ḳatām	gerd	toz	19B/11
pastenağla	curze	gevrüz	havuc	40B/6
pastiroko	naẓif	pāk	arı	28B/1
paşi	ğalīz	sitebr	ḳaba	27B/11
paşi	semīn	ferbih	semiz	27A/1
patimaşya	eser	pey	iz	18B/10
pato	faḳr	teg	dib	19B/6
pede	ḥamse	penç	beş	59A/18
peği	şabī	küdek	cocuk	25A/6
pediksoğo	ālā	tā	şakın	48A/1
pefti	ḥamīs	penc-şenbe	perşenbe	17B/16
pena	ḳalem	ḥāme	ḳalem	31A/6
pendakosya	ḥams mi‘e	penç-şad	beşyüz	60A/15
pende eḳatostes şil[y]ades	ḥamse mi‘e elf	penç-şad- hezār	beşyüz biñ	61A/6-7
pende şilyades	ḥamse ālāf	penc-hezār	beş biñ	60B/7
peninda	ḥamsūn	pencāh	elli	60A/8
peñinda şilyades	erba‘ūn elf	çel-hezār	ḳırk biñ	60B/15
peponi	biṭṭiḥu‘l-aşfer	ḥarbüze	ḳāvun	40B/1
peraserma	kensü	rūften	süpürmek	8B/6
perazma	murūru	güzeştēn	geçmek	13A/11-12
perdes	settāre	perde	perde	36B/13
periso	ezyed	biş-ter	pek ziyāde	28A/11
periso	zāid	pīş	artık	28B/9
peristeri	ḥamāme	kebüter	gökercin	35B/1
pervoli	cennet	büstān	bāğce	19B/14
pervoli	cüneynetü	büstān	bağçe	40A/8
peşaraki	dennü‘ş-şagīr	pestü	küpcük	38A/2
peşera	ümmü‘z-zevce	zen-māderī	ḳayın ana	25B/3
peşeros	ebu‘z-zevce	zen-peder	ḳayın ata	25B/2
pestili	ḳamerü‘d-din	pestīl	pestil	40A/16
petazma	ṭayarānū	perīden	ucmak	12A/10-11
petinos	dīk	ḥurūs	beṭinos	35B/3
petmezi	dībsü	düşāb	pekmez	38B/6
petra	ḥacer	seng	taş	19A/11
pezma	l‘ubü	bāzī kerden	oynamak	13B/10-11
pezma	sukūṭu	üftāden	düşmek	8A/10-11
pezos	rācil	piyāde	yaya	27A/9
peğeksima	iḥtirāz	teḥarrüz kerden	şakınmak	12B/14- 13A/1
piğima	vüşüb	cesten	şıcramak	14A/12

piğaydı	bi'r	cāh	kıyu	18B/5
piğuni	zeķan	reneħdān	eñek	21B/15
pilati	'ariz	pehen	enlü	26B/7
pilevro ofkeros topos	ħāsire	tehi-gāh	boş yer	23A/9
pilos	tīn	kil	çamur	18B/3
pilya	sūreyyā	pervīne	ülker yıldızı	16B/8
pinazmenos	cā'i'	gürisne	ac	27B/9
pipilizma	maşşu	mekiden	emmek	12B/6
pirasino	aħdar	sebz	yeşil	30B/13
pirasino kıoli savra	ħirbā'ü	kerbāsü	yeşil keler	36A/5
pirizma	teverrüm	āmāsiden	şişmek	14A/3-4
pirococ	şebe	şebeh	pirinc	21A/12
pirofitis	resül	peygamber	allah elcisi	16A/9-10
piroğonos	rebīb	püser-zen	üveyi oğul	25A/9
pirose kefalada	visāde	bālīn	büyük yaşdıķ	36B/12
pirovoles	zenād	āteş-zene	çaķmak	17A/2
pirovolos	zenād	āteş-zene	çaķmak	37B/4
piryoni	minşār	erre	bıckı	31B/11
pisa	cehennem	dūzaħ	ţamu	17B/8-9
pisa isķotiđi	zulmetü'l şedide	tārik-i saht	pek kıaranlık	17A/17
pişami	şibrü	be-dest	kıarış	24B/1
pişari	cubbü	ħum	küb	38A/7
pistema	taşdıķu	bāver kerden	inanmak	13B/6-7
pisti	īmān	bāver	dīn	16A/12
pistikos	emin	üstüvār	mu'temed kışi	16A/10-11
piştola	bundükiyyetü'ş- şagīr	zetbāne-i kih	piştov	31B/12
piterra	nuħāletü	sebüs	kepek	38B/1
pola	kesir	bisyār	çok	47B/11-12
pola ipsila	erfa'	bālāter	pek yüksek	19A/1
pola ligo	eķallü	kem-ter	pek az	28A/12
pola meğalos	ekber	mihter	pek büyük	28A/1
pola miços	aşğar	kihter	pek cücük	28A/2
poli	kesir	bisyār	çok	28A/9
poli itrişi	āfetimün	eftimün	cin sacı	41B/12
poparda	midfe'ü	güy-i na're- zen	ţob	31B/13
porta	bābü	der	ķapu	36A/8
portaris	bevvāb	derbān	ķapucı	43A/14
potamos	nehr	cüy	çay	20B/3
poţamos	nehr	cüy	ırmaķ	18B/9
potizma	şikāyetü	āb dāden	şulamak	15A/8-9
poza	ricl	pāy	ayak	23B/6
pudya	zeylü	dāmen	etek	29B/11

puķamiso	ķamīš	pīre-hen	gönlek	29B/9
puķamiso	ķamīsu	pīrehen	gönlek	36B/14
pulari	mühre	gere	ṭāy	32B/13
puli	ṭayru	murġ	kuş	35A/13
pulima	bey‘u	fūrūhten	şatmaq	10A/7
pulusyos	ġanī	tüvān-ger	zengīn	29A/6
puriko	fākihetü	mīve	yemiş	39A/14
putana	ķahbe	rūspī	orospu	26A/8
raftis	ḥayyāṭ	cāme-düz	derzī	43A/12
rama	ḥayāṭatü	dūhten	dikmek	12A/11-12
ramazani	şehr-i şıyām	māh-ı rüze	ramazān	17B/6
rapani	fiel	turub	turb	40B/13
raşi	zahr	puşt	arķa	23A/6
rengi	levnü	reng	renk	30B/8
rifi	cedyü	büzçe	oġlaķ	33B/3
rima	remyü	endāhten	fırlatmak	8A/11
riza	āşlü	bih	kök	41B/8
rizi	eruzz	berenc	birinc	39A/2
rizoma	‘aķabe	ferāz	yokuş	19A/4
roğakino	ḥūḥ	şeftālū	şeftālī	39B/4
roğo	verd	gül	gül	41A/8
roğo stamo	mā‘ü‘l-verd	gülāb	gül şuyı	41A/9
roġđi	rummān	enār	nar	39B/2
roġđi vaşo	culnār	gül-nāre	nar cicegi	42A/10
rovişi	ḥumşu	noḥūd	noḥūd	39A/4
rufyanos	mu‘arrez	dellāle	pezevenk	26A/7
ruḥa	libās	cāme	eşvāb	29B/13
sa‘ita	şāb	tīr	oķ	31B/10
sa‘itah	āletü‘r-riķāķ	vārdān	oķlaġu	38B/9
şakatis	ķablīṭ	bād-kend	debe	26A/2
salyo	büzāķ	ḥadū	tükürük	22A/3
sapima	belā	pūsiden	cürümek	15B/1
saraķa	minşār	dest-ere	testere	32A/7
saranda	erba‘ün	çel	ķırķ	60A/7-8
sariki	‘imāmetü	destār	sarıķ	29B/7
şaşa	ġaden	ferdā	yarın	17A/9
savato	sebt	şenbe	cum‘a irtesi	17B/12
sela	sercü	zīn	eyer	32B/4
serma	cerrü	keşiden	cekmek	13A/15
serniķo	zeker	ner	erkek	24B/4
seus	allāh	ḥudā	tañrı	16A/8
siđereño ruḥo	dir‘u	zirih	zırıḥ	32B/2
siğero	ḥadīd	āhen	demür	21A/13
siğerya	mıtraķa	ḥāysek	çekic	32A/3
siġanos anemos	ruḥā	rūzigār-ı nerm	yavaş yel	17A/6
siġatera	bintü	duḥter	ķız	24B/11

sikoma	kıyāmu	berhāsten	qalmaq	7A/2
şiliko	unṣā	māde	dişi	24B/5
şiliko voyi	baqaratü	gāv-i māde	dişi şığır	33A/10
simero	yevm	imrüz	bugün	17A/8-9
sisami	sümsüm	küncid	susam	40B/10
sizma	tebahtür	hırāmiden	şalınmaq	15B/3
surmes	işmid	sürme	sürme	30B/4
surmes	kuhlü	sürme	sürme	38A/6
susamo laḍo	şirec	rūgan-ı küncid	susam yağı	38A/13
şamdani	meşma‘	şem‘dān	şamdān	38A/1
şero milos	racī	āsiyāb-ı dest	el değirmeni	37A/9
şezma	nuḳūtu	riden	şıcmak	12A/9-10
şilidoni	huṭṭāf	perestü	kırlangıc	35B/15
şilya	elf	hezār	biñ	60B/3
şilyes şilyades	ulūf ulūf	hezār-bā- hezār	biñ kerre biñ	61A/14-15
şima	ḍabbü	rihten	dökmek	14A/15- 14B/1
şimonas	şitā	zemistān	kış	17A/8
şina	batṭu	baṭ	qaz	35B/5
şiniş	cedr	neşīb	iniş	19A/5
şiros	hinzir	hük	tonguz	33B/12
şofkula	selak	pāzi	pazı	41A/5
şoni	selc	berf	qar	16B/10-11
tāhşāmno poroskinisi	şalāti‘l-mağrib	namāz-ı şām	aḥşam namāzı	18A/4
tamayso	cefn	pīle	göz kapağı	21B/11
tatalo	temrü	hurmā	hurmā	39B/8
teceri çeḳali	ṭencere	dīg-i misin	tencere	37B/10
temelyo	esās	pāy-best	temel	36A/12
teryo fakiḍo to	nemir	peleng	kaplan	33B/9
tesera	erba‘a	çār	dört	59A/17-18
teseris ekatostes şil[y]ades	erba‘a mi‘e elf	çehār-şad- hezār	dörtüz biñ	61A/5-6
tesires şilyades	erba‘a ālāf	çār-hezār	dört biñ	60B/6
tetraḳosya	erba‘a mi‘e	çihār-şad	dörtüz	60A/14-15
tetrazi	erbi‘ā’	çihār-şenbe	cāşenbe	17B/15
tiğani	ṭacin	tābe	tava	37A/13
tiḥo	cidār	dīvār	duvār	20A/10
timoni	deffetü	dünbāl-i keştī	dümen	21A/1
tiravlos	elsağ	teng-zebān	peltek	26A/5
tiri	cübnü	penir	peynir	35A/5
tirima	tecribetü	āzmüden	şınamak	15A/12
tiris ekatostes şilyades	selās mi‘e elf	se-şad-hezār	ücyüz biñ	61A/4-5

tiris şilyades	selāsete- ālāf	se-hezār	üç biñ	60B/5
tiriti	sülüşā	se-şenbe	şalı	17B/14-15
tiriya	selāse	se	üç	59A/17
tiryanda şilyades	selāsün elf	sī-hezār	otuz biñ	60B/14
to doqsaro mastoras	qavvās	kemān-keş	kemān çekici	43A/9
to doqsaryo apenoña	veter	zih	kiriş	31B/9
to falo epo kato	‘āne	zehān	qasık	23B/5
to imero iyapo panopade	faḥḍü	rān	uyluq	23B/2
to ka‘be to hortu	izḥir	kāh-ı mekkī	ka‘be otluğı	41B/10
to kıtmato topodyodema	şikāl	sigāl	pāyvend	32B/5
to kolo tu na blayi	hecebe	sürvüt	uca	23B/1
to kopizmo prose kefaladı	mürettebü’l- cenbü	bālīn-i pehlü	yan yaşdığı	37A/4
to pacı poroskinisi	şalāti’l-‘işā	namāz-ı ḥuften	yatsu namāzı	18A/5
to poto poroskinisi	şalāti’l-fecir	namāz-ı bāmdād	şabāḥ namāzı	18A/6
to spayoşomasetoras	seyyāf	şimşir-sāz	qılıççı	43A/8
topos	mekān	cāy	maḥal	18A/13
topos tu maniḡu	sā‘id	eriş	bilek	22B/11
tu katrolu topos	meşāne	ābdān	qavuk	23B/9
tulbenti	şāş	dül-bend	tülbend	29B/5
tutya	tütüyā	devā’-i çeşm	tütüya	38A/9
urağa to astiro	necm-i müzenneb	aḡter-i dünbālī	quyruqlu yıldız	18A/7
urağatos ikriyos	ḡā’nü	güsferd-i dünbālī	quyruqlu qoyun	33B/1
uranos	semā	āsümān	gök	16A/15-16
uşkotoma	imāte	mīrāniden	öldürmek	12B/11-12
vardakos	ḡafādi‘	ḡük	qurbağa	20B/6
vardakos	ḡifda‘	ḡük	qurbağa	34B/12
vari	şakīl	girān	ağır	26B/12
varizma	ḡarbü	zeden	urmak	8B/9
varma	vaz‘u	nihāden	qomak	14A/9-10
vasiliko	reyḡān	siperm	feslegen	41A/13
vazva	delve	dül	qoğa	19B/4
velona	ibratü	süzen	igne	39A/7
velona	ibretü	süzen	iğne	32A/10
verğa	‘aşā	çüb	değnek	19B/3
veriḡoka	şeceretü’l mişmiş	dıraht-ı tālānek	zerdālū ağacı	39B/12
veriḡoḡo	mişmişü’l-aşgar	tālānek	zerdālū	39B/9

vişima	sü'ālū	sürfe kerden	öksürmek	12B/1
vizi	sedy	pistān	meme	23A/7
volakas	meder	külūh	kesek	18B/2
voromezmeno	necsü	mürdār	mundār	28B/2
voyi	baqar	gāv	şığır	33A/6
voyno iksiko	semenü'l baqar	rūgan-ı gāv	şığır yağı	35A/7
vuloma	hatem	mühür-zeden	mühürlemek	31A/9
vuni	cebel	kūh	tağ	18A/15
vuñiro	semen	rūgan-ı sāde	şayağ	35A/6
vutiros	semen	sāde-rūgan	şayağ	38A/12
vuvali	cāmūs	gāv-miş	şu şığırı	33A/7
vuvos	aħres	bī-zebān	dilsiz	25B/9
ya'urti	lebenü'z-zā'ib	māst	yoğurt	35A/3
yaqas	ceybü	giribān	yaqa	30B/2
yali	zücāc	āyene	şırca	39A/6
yalo	baħr	deryā	deñiz	20B/2
yatriko	devā'	dermān	'ilāc	38A/10
yavma	zehābü	reften	gitmek	6B/12-7A/1
yazma	duhūlü	derün āmeden	icerü girmek	8B/2
yazmenos	dāhil	derün- āyende	girici	27B/1
yelo	diħkü	ħandiden	gülmek	12B/3
yemeña pabuca	şarmetü	na'len-i sürħ	yemeni bābüc	30A/8
yemizma	imlā	pür kerden	toldurmağ	13A/2
yemosi	bedrü	māh-ı temām	ay tolosı	17B/2-3
yeni	liħye	riş	sağal	22B/5
yeñodoro	sikkīnū'l kalem	ħāme-tırāş	kalemtırāş	31A/11
yeraki	saqar	bāz	toğan	35B/8
yeros	şahiħ	ten-dürüst	şāğ	28A/3
yeros	şeyh	pīr	koçaman	25A/2
yeros kaqares	ħarfān	fertüt	bunamiş	26A/6
yeros kaqares	şeyhu'l-fāni	pīr-i fertüt	pek koçaman	25A/3
yineka	mer'atü	zen	qarı	24B/6
yitoña	maħalle	küy	maħalle	19A/6
yivedizmenos	me'bün	muħanneş	ibne	26A/9
yofiri	cisr	pül	köpri	18B/6
yos	ibn	püser	oğul	24B/10
yulari	miqved	efsār	yular	32B/6
zahari	sükker	şeker	şeker	40B/3
zerva	şimāl	çep	şol	19A/10
zerva şera	yedü'l-yüsrā	dest-i çep	şol el	22B/13
zesta	ħārr	germā	ısıcağ	16B/14-15
zigara	mizān	terāzü	terāzi	43A/11
zigoma	ħardü	rānden	sürmek	15A/7-8
zimita	şefā'atü	ħāsten	dilemek	10A/9

zimoma	ta'cīn	sirišten	yoğurmak	10B/1
zivgari	baqarat'üz-zer'	gāv-1 keşt- zār	cift	20A/7
zodanos	hayyü	zinde	diri	27B/12
zoni	hizām	kemer	kuşak	30A/3
zurzurya	zevzer	sār	şıgırcık kuşu	35B/14

9. SONUÇ

Yeni Türk Dili ve Edebiyatı tarihine ve alanına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan bu tez kapsamında Hanyalı Hafız İbrahim tarafından yazılmış Lügat-ı Erbaa adlı çok dilli sözlüğün çeviriyazısı yapılmış, dil incelemeleri verilmiş, dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmıştır.

Çeviriyazı ile eserin söz varlığı ve yapısı ortaya çıkarılmış ve daha anlaşılabilir hale getirilmiştir. Çok dilli bir eser olması nedeni ile olası hataları en aza indirmek için hem Osmanlı Türkçesi hem de Arapça, Farsça ve Yunanca dillerinden birini bilen uzmanlar ile çeviriyazısı incelenerek hatalar düzeltilmiş ve en doğru şekli ile verilmeye çalışılmıştır. Bu incelemeler sonucunda eserin 18. yy Türkçesinin özelliklerini taşıdığı tespit edilmiştir. Dil incelemesi ile detaylı bir şekilde ses, şekil bilgisi ve imla özellikleri ile Arapça ve Farsça unsurlar ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda eserin imlasında genel olarak Arapça, Farsça ve Yunanca kelimelerin konuşma dili ile yazıldığı tespit edilmiştir. Özellikle Yunanca kelimelerin Girit ağzı ile yazıldığı ve genellikle müellifin kelimeleri duyduğu şekilde yazdığı belirlenmiştir. Bu durum eserin çeviriyazısının ortaya koyulmasını zorlaştırmıştır. Bu çalışmada da bu durumdan kaynaklı Yunanca kelime ve cümlelerin yazımında hatalar olabilir. Eser ile ilgili gelecekte araştırma yapmak isteyenlere bu durumu dikkate almaları önerilmektedir. Ayrıca eserde izafet kesreleri “ى” harfi ile de gösterilmiştir. Dizin çalışması ile eserde kullanılan kelimeler tespit edilmiş ve anlamları ile birlikte araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. İşlevsel sözlük ile eserde dört dilde karşılıkları verilen kelimeler yine dört dilde alfabetik olarak sıralanarak daha kullanışlı ve faydalı hale getirilmiştir.

Bu sonuçlara ek olarak müellif eserini “mübtediye” yönelik yazdığını eser içerisinde yer alan beyitte (88A/5) belirtmektedir. Buna göre LE başlangıç seviyesi dil öğretim kaynağı olma özelliği de taşımaktadır. Eserdeki argo ve müstehcen kelime ve beyitler içermesi de günlük hayattan örnekler vermesi açısından dikkat çekicidir. Bunun yanında eserin müellifi çeşitli kaynaklarda Farsça hocası olarak anılsa da eserdeki Farsça kelime ve cümlelerdeki imla hataları göze çarpmaktadır.

Çalışmanın daha çok araştırmacıya ulaşabilmesi ve anlaşılabilir olması için başlıkta transkripsiyon harfleri değil Latin harfleri tercih edilmiştir.

Bu çalışma ile sözlük, çok dilli sözlük ve tematik sözlükler üzerine araştırma yapan ve yapmak isteyen araştırmacılara kaynak oluşturulmuştur.

KAYNAKLAR

- Acar, E. (2016, Kasım). *Çok Dilli Bir Sözlük: Tercümânü'l-Lügât*. III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Acar, E. (2020). Çok Dilli Bir Sözlük İncelemesi: Tercümanü'l-Lügat. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9(22), 233-279.
- Akalın, Ş. H. (2010a). Sözcük bilimi ve Sözlükçülük. *Türk Dili*, 698, 162-169.
- Akalın, Ş. H. (2010b). Sözlüğün Tarihi. *Türk Dili*, XCVIII, (699), 268- 279.
- Akçay, Y. (2009). Manzum Sözlüklerin Modern Sözlükçülüğe Uygulanabilirliği. *Electronic Turkish Studies*, 4(4), 30-46.
- Aksan, D. (1990). *Her Yönüyle Dil*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (1996). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Argunşah, M., ve Güner, G. (2015). *Codex Cumanicus*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Atalay, B. (2013). *Divanü Lûgat-it-Türk /Kaşgarlı Mahmut (Çeviri)*. Cilt I, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Averbek, G.D. (2019). Araplara Türkçe Öğretmek Üzere Kaleme Alınan Tuhfe-i Fedayî Adlı Manzum Sözlük. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 93-111.
- Aydın, A. (2009). *Hanyalı Nürî Osman ve Dîvânı*, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bingöl, Z. (2006). Sözlük ve sözlükçülük üzerine bir araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 9, 196-206.
- Bloomfield, L. (1993). *Language*. New York: Holt Rinehart and Winton.
- Boz, E. (2013, Nisan). *Edilgen ve Etken Sözlükler Bağlamında Türk Dilinin Gelişim Sürecine Bir Bakış*. Türk Dili ve Edebiyatı – Geçmişten Geleceğe Türkçe Kurultayı'nda sunulmuş bildiri, Elginkan Vakfı, İstanbul.
- Çağırın, Ö. (2000). *Ferişteoğlu Sözlüğü Üzerine Bir Dil İncelemesi*. Kayseri.
- Çınar, B. (2007). *Miftâh-ı Lisân Manzum Türkçe-Fransızca Sözlük*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Dankoff, R. & Kelly, J. (1982). *Compendium of the Turkic dialects*. Cambridge: Harvard University.
- Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Dursun, M. (2005). Manzum Sözlükler ve Tuhfe-i Âsım. *International Journal of Central Asian Studies*, 10(1), 197- 216.

- Güler, K. (2016). Dil Öğretiminde Manzum Sözlüklerin Rolü ve Tuhfe-i Nushî. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 49, 157-174.
- Gülhan, A. (2005, Kasım). *Manzum Sözlük Nazmü'l-Leâl'in Dil ve Üslup Özellikleri Üzerine Bir Değerlendirme*. II. Uluslararası Türk Tarihi ve Edebiyatı Kongresi'nde yayınlanmış bildiri. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime Giriş*, İstanbul: Multilingual Yayınları.
- İlhan, S.(1997). *Cevahirü'l-Kelimat mukayeseli inceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- İmamoglu, A. H. (2005). *Tuhfe-i Şahidi: Muğlalı Şahidi İbrahim Dede (Farsça-Türkçe manzum sözlük)*. Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.
- İnal, İ.M.K. (1969). *Son Asır Türk Şairleri I-III*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kahraman, M. (2016). Sözlük Bilim Kuram, İlke ve Yöntemler Üzerine. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(8), 3288-3312
- Karaismailoğlu, A. (1990). Manzum Sözlüklerimizden Tuhfe-i Remzî. *Millî Kültür*, 74, 60-61.
- Kartal, A. (2003). *Tuhfe-i Remzî*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kılıç, A. (2006a). Manzum Sözlüklerimizden Süb~a-iTM İbyân Şerhi “Hediyetü'l-İvân”. *Turkish Studies /Türkoloji Dergisi-I*, 1, 19-28.
- Kılıç, A. (2006b). Klâsik Türk Edebiyatında Manzum Sözlük Yazma Geleneği ve Türkçe Arapça Sözlüklerimizden Sübha-i Sıbyân. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20, 65-77.
- Kılıç, A. (2007a). Türkçe-Farsça Manzum Sözlüklerimizden Tuhfe-i Vehbî. *Turkish Studies*, 2(2), 410-475.
- Kılıç, A. (2007b). Türkçe-Farsça Manzum Sözlüklerden Tuhfe-i gâhidî (Metin). *Turkish Studies*, 2(4), 516-548.
- Kılıç, F. (2013). Hanyalı Hafız İbrahim (HIFZÎ, İbrahim Efendi)'in Hayatı <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hifzi-ibrahimefendi>. 06.08.2020.
- Kırbıyık, M. (2007); *Yûsuf Hâlis, Miftâh-ı Lisân Manzum Fransızca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Beşir Kitabevi
- Kocaman, A. (1998). Dilbilim, sözlük, sözlükçülük. *Kebikeç*, 6, 111-113.
- Kurtoğlu, O. (2019). *Tezkire-yi Şu'ara-yı Cezire-yi Girid*. Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Külekçi, N. ve Karabey, T. (1990). *Sünbülzâde Vehbî, Tuhfe (Farsça Türkçe Manzum Sözlük)*. Erzurum: Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Muhtar, C. (1993). *İki Kur'an Sözlüğü Luğat-ı Feriştioğlu ve Luğat-ı Kânûn-ı İlâhî*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.

- Ölker, P. (2009). Klâsik Edebiyatımızda Manzum Lügat Geleneği ve Mahmüdiyye. *Electronic Turkish Studies*, 4(4), 873-878.
- Ölker, G. (2009): Rumca Türkçe Manzum Sözlük Tuhfetü'l-'Uşşâk, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(4), 856-872.
- Ölker, G. (2013). Lugât-ı Manzûme-i Nûriye Berây-ı Terceme-i Lisân-ı Rumiye Üzerine. *Electronic Turkish Studies*, 8(9), 2007-2019.
- Öz, Y. (1996). *Tarih Boyunca Türkçe-Farsça Sözlükler*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öz, Y. (2016). *Tarih Boyunca Farsça - Türkçe Sözlükler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztahtalı, İ. İ. (2004). *Lâmi'î Çelebi ve Lügat-ı Manzûmu (Tuhfe-i Lâmi'î)*. Bursa: Gaye Kitabevi.
- Öztürk, F. (2016, Kasım). *Kaşgarlı ve Divanü Lugati't - Türk'teki Sözlükçülüğü*. III. Uluslararası Sözlükbilimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Sevgi, A. (1992). Giritli şâirler. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7-8, 33-51.
- TDK. (2009). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları.
- Tekin, G. Y. (2016). *Hanyalı Mehmet Şefik Efendi ve Divançesi (Metin-inceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Topuz, G. (2019). *Osmanlı Türkçesi devri çok dilli sözlüklerinden Lûgat-i Erba'a (Arapça-Farsça-Türkçe-Yunanca) (İnceleme-metin-Girit Yunancası sözlük-dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- URL-1 (2018). Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi, <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/MC/id/136017> 20.06.2018.
- URL-2 (2018). Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, <http://yazmalar.gov.tr/eser/lugat-i-arbaa/212067> 15.05.2018.
- URL-3 (2018). İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesine bağlı Nadir Eserler Kütüphanesi, http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/results?qu=I%C3%BCgat-%C4%B1+erbaa&te= 10.07.2018.
- URL-4 (2018). İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesine bağlı Nadir Eserler Kütüphanesi, http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/results?qu=I%C3%BCgat-%C4%B1+erbaa&te= 10.07.2018.

- Yastı, M. (2019). Derleme Sözlüğü'nde Geçen “Saban” İle İlgili Kelimeler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (47), 23-40.
- Yılmaz, E. (2009). *Türkiye Türkçesi Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, E. (2017). *Sözlük Bilimi Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Yong, H ve Peng, J. (2007). *Bilingual lexicography from a communicative perspective*. Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co.
- Zgusta, L. (1971). *Manual of Lexicography*. Walter de Gruyter.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ferda Merve KARAMANOĞLU
Doğum Yeri ve Yılı : Kastamonu - 1987
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta :

Eğitim Durumu

Lise : Göl Anadolu Öğretmen Lisesi, 2005
Lisans : Kastamonu Üniversitesi, 2010
Yüksek Lisans : Karabük Üniversitesi, 2014

Mesleki Deneyim

İş Yeri : Kastamonu Üniversitesi - Rektörlük (Öğr. Gör.), 2017- ...

Yayın Listesi :

Karamanoğlu, F.M. ve Bankır, M.M. (2020). Lügat-1 Erbaa'da Tasarlama Kipleri ve İşlevleri, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 65, 417-435.

Karamanoğlu, F.M. ve Bankır, M.M. (2020). Lügat-1 Erbaa'da Öğütler, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 525-538.

Karamanoğlu, F. M. ve Tekin, N. M. (2019). B2-C1 Seviyesi Uluslararası Öğrencilerin İyelik Eklerinin Yazımında Yaşadıkları Problemler, *12. UTEOK, Özet Kitabı*, 39, İzmir.

Tekin, N. M. ve Karamanoğlu, F. M. (2019). Uluslararası Öğrencilerin Lisans Derslerinde Dil Becerilerinden Kaynaklı Yaşadıkları İletişim Problemlerine Yönelik Öğretim Üyesi Görüşleri, *12. UTEOK, Özet Kitabı*, 70, İzmir.